Bhagavad Gita - takova, jaka je

Druhe rozsirene vydani

s puvodnimi sanskrtskymi texty,
prepisem do latinskeho pisma, ceskymi synonymy,
preklady a podrobnymi vyklady

Sri Srimad
A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada

Zakladatel-acarja Mezinarodni spolecnosti pro uvedomovani si Krsny

© THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Venovano

Srilovi Baladevovi Vidjabhusanovi
ktery tak pekne predlozil
Govinda-bhasju,
vyklad vedantske filozofie

Tato kniha je drahokamem duchovniho poznani. Sri Krsna prednesl sem set versu Gity, aby vedl sveho duverneho pritele Ardzunu v nelehke situaci jeho zivota. Moudrost Bhagavadgity ale neni urcena jen jemu a vsichni maji stejne pravo ji slyset, nebor prinasi osviceni o povaze cloveka, prirody, zivych bytosti i jejich vztahu k Nejvyssi Dusi. Sri Krsna uci Ardzunu o zpusobu, jakym dosahnout seberealizace, ktera jedina je skutecnym smyslem lidskeho zivota a prinasi vse, po cem duse cloveka touzi. Prichazi k nam prostrednictvim neprerusenеho retezce ucitelu a zaku, ktery predstavuje Sri Srimad A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada. Diky jeho oddanosti mluvcimu Gity samotne - Sri Krsnovi - a jeho dukladnym znalostem vedskych pisem a sanskrtu dostavame autorizovanou Bhagavadgitu bez odchylek a interpretaci, Bhagavadgitu - takovou, jaka je.

,,Kdyz ctu Bhagavadgitu, jedine co mi prichazi na mysl je jak Buh stvoril vesmir. Vsechno ostatni se zda byt malicherne.``

Albert Einstein

„Jestlize je pravdou to, co fungunje, jak prohlasuje Pierce a pragmatiste, pak musi byt na Bhagavadgite - takove, jaka je, neco pravdy, nebor na tech, kteri nasleduji jeji uceni, je videt radostna jistota, obvykle postradana v pustych a napjatych zivotech jejich soucasniku.

Dr. Elvin H. Powell
profesor sociologie State Univerzity v New Yorku

„Nalezam v Bhagavadgite utechu, kterou postradam i v, Kazani na hore. Kdyz mi nespokojenost zira v tvar a kdyz ve sve samote nevidim ani paprsek svetla, utikam se k Bhagavadgite. Nalezam vers tu a vers tam a pocinam se usmivat uprostred nestesti, ktera me premahaji. Muj zivot byl plny vnejsich nestesti, a nezanechala-li na mne viditelne rany, vdecim za to jedine Bhagavadgite.``

Mahatma K. Gandhi

Posloupnost duchovnich ucitelu

evam parampara-praptam   imam rajarsayo viduh

,,Takto byla tato nejvyssi duchovni veda predavana posloupnosti duchovnich ucitelu a takto ji prijali svati kralove.`` (Bg. 4.2) Bhagavadgita - takova, jaka je, k nam prichazi prostrednictvim teto ucednicke posloupnosti:

1. Krsna
2. Brahma
3. Narada
4. Vjasa
5. Madhva

6. Padmanabha
7. Nrhari
8. Madhava
9. Aksobhja
10. Dzaja Tirtha
11. Dznanasindhu
12. Dajanidhi
13. Vidjanidhi
14. Radzendra
15. Dzajadharma
16. Purusottama
17. Brahmanja Tirtha
18. Vjasa Tirtha
19. Laksmipati
20. Madhavendra Puri
21. Isvara Puri (Nitjananda, Advaita)
22. Sri Caitanja Mahaprabhu
23. Rupa (Svarupa, Sanatana)
24. Raghunatha, Dziva
25. Krsnadasa
26. Narottama
27. Visvanatha
28. (Baladeva) Dzagannatha
29. Bhaktivinoda Thakura
30. Gaurakisora dasa Babadzi
31. Bhaktisiddhanta Sarasvati
32. A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada

Predmluva

Puvodne jsem napsal ,,Bhagavadgitu - takovou, jaka je`` v te podobe, jak ji vidite pred sebou. Kdyz vsak tato kniha mela byt vytistena poprve, musela byt nanestesti zkracena o 400 stranek a byla bez ilustraci a vykladu k versum. V mych ostatnich knihach - Srimad Bhagavatamu, Sri Isopanisade - jsem dodrzoval system, ktery uvadel nejdrive puvodni zneni v devanagarskem pisme, prepis podle mezinarodni transliterace, doslovny sanskrtsko-anglicky preklad, vlastni preklad a vyklad. Timto se tyto knihy staly velice autenticke a odborne a smysl textu je jasny. Byl jsem proto velice nesrastny, kdyz jsem svuj puvodne planovany rukopis musel zkratit. Ale pozdeji, kdyz poptavka po Bhagavadgite znatelne stoupla, zadali me mnozi profesori a oddani, abych tuto knihu vydal nezkracenou. Soucasne vydani je tedy pokusem vydat puvodni rukopis teto velke knihy s vysvetlivkami, ktere souhlasi s ucenim velkych duchovnich ucitelu, aby se tak Hare Krsna hnuti mohlo sirit snadneji a rychleji.

Nase Hare Krsna hnuti je prave, historicky autorizovane, prirozene a transcendentalni vzhledem k tomu, ze se zaklada na nezfalsovane Bhagavadgite. Pomalu se stava nejznamejsim hnutim na celem svete, zvlaste mezi mladymi lidmi. Ale i starsi generace se o ne zacina zajimat vice a vice, a to do takove miry, ze otcove a dedove mych zaku nas povzbuzuji a chteji se stat patrony nasi velke spolecnosti, Mezinarodni spolecnosti pro uvedomovani si Krsny. Mnoho rodicu mych studentu ke mne prichazi, aby vyslovili vdecnost za to, ze jsem zalozil toto hnuti a ze se je snazim rozsirovat po celem svete. Avsak puvodnim otcem tohoto hnuti je ve skutecnosti samotny Sri Krsna, nebor zacalo v daleke minulosti a k nam se nyni dostalo prostrednictvim posloupnosti duchovnich ucitelu. Jestlize v teto souvislosti chceme vyslovit nejake uznani, pak musime podekovat memu vecnemu duchovnimu uciteli, Jeho Bozske Milosti Om Visnupadovi Paramahansovi Parivradzakacarjovi 108 Sri Srimad Bhaktisiddhantovi Sarasvatimu Gosvamimu Maharadzovi Prabhupadovi.

Mam-li osobne nejake zasluhy, je to jen diky tomu, ze jsem se snazil predlozit Bhagavadgitu tak, jak je, bez jakychkoliv uprav. Skoro vsechna vydani Bhagavadgity, ktera vysla pred timto vydanim, mela v umyslu vyzvednout autorovy osobni ambice. Ale nas pokus predlozit Bhagavadgitu ma za ukol predat poselstvi Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsny. Nasim ukolem neni predlozit Krsnovu vuli tak, jak to udelali svetsti spekulanti, politici, filozofove nebo vedci, nebor ti o Krsnovi navzdory sve ucenosti vedi velice malo. Kdyz Krsna rika: *man-mana bhava mad-bhakto mad-yaji mam namaskuru...,* nerikame jako takzvani ucenci, ze Krsna a Jeho vnitrni duch se od sebe lisi. Krsna je absolutni a mezi Krsnovym jmenem, Krsnovym telem, Krsnovymi vlastnostmi, Krsnovymi zabavami atd. neni rozdil. Kdokoliv, kdo neni Krsnovi oddan podle zasad predlozenych duchovnimi uciteli (*parampara*), velice tezko pochopi Krsnovo absolutni postaveni. Obvykle tito takzvani ucenci, politici, filozofove a svamiove nemaji o Krsnovi dokonale poznani a snazi se Ho ve svych komentarich k Bhagavadgite zavrhnout nebo zabit. Takovym neopravnenym komentarum k Bhagavadgite se rika *Mayavada-bhasya* a Sri Caitanja Mahaprabhu nas pred nimi varoval. Sri Caitanja rekl, ze ten, kdo se pokousi porozumet Bhagavadgite z majavadskeho hlediska, se dopousti velkeho omylu, nasledkem cehoz bude sveden z cesty duchovniho poznani a nebude schopen vratit se zpatky domu, zpatky k Bohu.

Jedinym duvodem, proc predkladame tuto Bhagavadgitu, je vest zmatene ctenare za stejnym ucelem, pro ktery Krsna sestupuje na tuto planetu jednou v Brahmove dni neboli jednou za 8 600 000 000 let. Za jakym ucelem to je, nalezneme v Bhagavadgite a my ji musime prijmout takovou, jaka je, nebor jinak je bezvyznamne snazit se pochopit Bhagavadgitu a jejiho mluvciho Sri Krsnu. Sri Krsna poprve prednesl Bhagavadgitu bohu Slunce pred nejakymi stamiliony lety. Tuto skutecnost musime prijmout, a tak pochopit historickou dulezitost Bhagavadgity na zaklade Krsnovy vypovedi, aniz by doslo ke zkresleni. Tlumocit Bhagavadgitu bez ohledu na Krsnovu vuli je nejvetsi prestupek. Abychom se vyvarovali teto chyby, musime chapat Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi, tak jak to udelal Ardzuna, Krsnuv prvni zak. Tento zpusob chapani Bhagavadgity je opravdu prospesny a autorizovany pro rozvoj lidske spolecnosti a naplneni smyslu lidskeho zivota.

Lidska spolecnost potrebuje Hare Krsna hnuti, ktere nabizi nejvyssi zivotni dokonalost popsanou v Bhagavadgite. Svetsti spekulanti nanestesti vyuzili Bhagavadgity, aby vyzvedli sve demonske vlastnosti a odvedli pozornost lidi od spravneho pochopeni jednoduchych zivotnich zasad. Meli bychom vedet, jak nesmirne velky je Buh neboli Krsna a meli bychom znat skutecne postaveni zivych bytosti. Meli bychom si uvedomit, ze jsme vecnymi sluzebniky a ze pokud nesloouzime Krsnovi, musime slouzit iluzi hmotne prirody a nasledkem toho se neustale trmacet v kruhu rozeni a smrti. I takzvani osvobozeni majavadsti spekulanti se musi podrobit tomuto procesu. Toto poznani je velka veda a meli bychom ji ve vlastnim zajmu studovat.

Lide vseobecne, obzvlaste v tomto veku Kali, jsou okouzleni Krsnovou vnejsi energii, a proto se mylne domnivaji, ze rozvoj hmotneho pohodli prinese vsem stesti. Nevedi, ze hmotna neboli vnejsi energie je velice mocna, a kazdy je pevne spoutan prisnymi zakony hmotne prirody. Ziva bytost je ve skutecnosti casteckou Boha a jejim prirozenym postavenim je oddane slouzit Bohu. Pod vlivem iluze se lide ruznymi zpusoby snazi o sve osobni smyslove uspokojeni, aby tak ziskali stesti, avsak nevedi, ze to neni zpusob, jak se stat srastnymi. Lide by se meli snazit uspokojovat Panovy smysly misto toho, aby uspokojovali sve hmotne smysly. To je nejvetsi zivotni dokonalost. To je to, co Sri Krsna vyzaduje a chce. Musime pochopit tento zakladni bod Bhagavadgity. Nase Hare Krsna hnuti se snazi rozsirovat tuto zakladni myslenku po celem svete. Protoze Bhagavadgitu neznecisrujeme, kazdy, kdo chce ziskat uzitek ze studovani Bhagavadgity, musi dostat pomoc od Hare Krsna hnuti, aby mohl prakticky porozumet Bhagavadgite pod primym Krsnovym vedenim. Proto doufame, ze lide vyuziji teto verze Bhagavadgity ke svemu nejvetsimu prospechu, a jestlize se i jediny clovek stane cistym oddanym Krsny, budeme nasi snahu povazovat za uspesnou.

A. C. Bhaktivedanta Swami
12. kvetna 1971
Sydney, Australie

Uvod

om ajnana-timirandhasya jnananjana-salakaya
caksur unmilitam yena tasmai sri-gurave namah

sri-caitanya-mano bhistam sthapitam yena bhu-tale
svayam rupah kada mahyam dadati sva-padantikam

Narodil jsem se v nejtemnejsi nevedomosti a muj duchovni ucitel mi otevrel oci pochodni poznani. Proto mu vzdavam svou hlubokou uctu.

Kdy mi Srila Rupa Gosvami Prabhupada, jenz v tomto hmotnem svete zalozil misi, aby tak splnil prani Sri Caitanji Mahaprabhua, poskytne ochranu u svych lotosovych nohou?

vande ham sri-guroh sri-yuta-pada-kamalam sri-gurun vaissavams ca
sri-rupam sagrajatam saha-gasa-raghunathanvitam tam sa-jivam
sadvaitam savadhutam parijana-sahitam krssa-caitanya-devam
sri-radha-krssa-padan saha-gasa-lalita-sri-visakhanvitams ca

Sklanim se v hluboke ucte u lotosovych nohou sveho duchovniho ucitele i u nohou vsech vaisnavu. Sklanim se v hluboke ucte u lotosovych nohou Srily Rupy Gosvamiho a jeho starsiho bratra Sanatany Gosvamiho, dale Raghunathy dasy, Raghunathy Bhatty, Gopaly Bhatty a Srily Dzivy Gosvamiho. Vzdavam svou hlubokou uctu Sri Krsnovi Caitanjovi a Sri Nitjanandovi i Advaitovi Acarjovi, Gadadharovi, Srivasovi a ostatnim spolecnikum. Vzdavam svou hlubokou uctu Srimati Radharani a Sri Krsnovi spolu s Jejich spolecnicemi Sri Lalitou a Visakhou.

he krssa karusa-sindho dina-bandho jagat-pate
gopesa gopika-kanta radha-kanta namo stu te

O Krsno, jsi pritelem trpicich a puvodcem stvoreni. Jsi panem gopii a milencem Radharani. Vzdavam Ti svou hlubokou uctu.

tapta-kancana-gaurangi radhe vrndavanesvari
vrsabhanu-sute devi prasamami hari-priye

Vzdavam svou hlubokou uctu Srimati Radharani, vrndavanske kralovne, jejiz pler je jako tekouci zlato. Jsi dcerou krale Vrsabhany a jsi velmi draha Sri Krsnovi.

vancha-kalpatarubhyas ca krpa-sindhubhya eva ca
patitanam pavanebhyo vaissavebhyo namo namah

Vzdavam svou hlubokou uctu vsem Bohu oddanym vaisnavum, kteri podobne jako strom prani dokazi splnit prani vsech a jsou plni soucitu k padlym dusim.

sri-krssa-caitanya prabhu-nityananda
sri-advaita gadadhara srivasadi-gaura-bhakta-vrnda

Vzdavam svou hlubokou uctu Sri Krsnovi Caitanjovi, Prabhu Nitjanandovi, Sri Advaitovi, Gadadharovi, Srivasovi a vsem ostatnim, kteri nasleduji cestu oddanosti.

Hare Krssa Hare Krssa Krssa Krssa Hare Hare
Hare Rama Hare Rama Rama Rama Hare Hare

Bhagavadgita je take znama pod nazvem Gitopanisad. Je jadrem vedskeho poznani a jednou z nejdulezitejsich Upanisad ve vedske literature. Dnes samozrejme existuje mnoho komentaru k Bhagavadgite, a muzeme proto pochybovat, je-li dalsi komentar opravdu nutny. Podam zde vsak vysvetleni k tomuto vydani. Nedavno mne jedna Americanka poprosila, abych ji doporucil nejaky anglicky preklad Bhagavadgity. Nebyl jsem ji vsak s cistym svedomim schopen vyhovet. Ovsemze existuji mnoha vydani Bhagavadgity, ale z tech, jez jsem videl, a to nejen v Americe, ale i v Indii, se ani jedno neda povazovat za zcela verohodne, nebor prakticky do vsech techto vydani vlozili tlumocnici a komentatori sve vlastni nazory, aniz by pochopili skutecny duchovni smysl Bhagavadgity.

Duch Bhagavadgity je podan v knize samotne. Zde je nazorny priklad: Chceme-li uzivat urcity lek, musime se ridit predepsanym receptem. Nesmime ho uzivat podle vlastni uvahy, ani podle rad pratel. Lek se musi uzivat podle navodu, anebo podle rady lekare. Stejne tak i Bhagavadgitu je nutne prijmout podle pokynu, jez urcil jeji mluvci - Sri Krsna. Na kazde strance Bhagavadgity je Krsna oznacovan jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Bhagavan. Slovem *bhagavan* nekdy muzeme oznacovat jakoukoliv mocnou osobu ci poloboha, ale v tomto pripade Bhagavan bezpochyby znamena, ze Sri Krsna je nejenom velkou osobnosti, ale zaroven je i Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, coz je take potvrzeno vsemi velkymi acarji, jako jsou napriklad sankaracarja, Ramanudzacarja, Madhvacarja, Nimbarka Svami, Sri Caitanja Mahaprabhu, a mnoha dalsimi autoritami vedskeho poznani. V Bhagavadgite Krsna prohlasuje, ze je Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, a jako takovy je uznavan v Brahma-sanhite a ve vsech Puranach, zvlaste pak v Bhagavata Purane, jez je znama jako Srimad Bhagavatam (*krssas tu bhagavan svayam*). Proto bychom meli Bhagavadgitu prijmout tak, jak nam to Nejvyssi Osobnost Bozstvi doporucuje.

Ve ctvrte kapitole Bhagavadgity (4.1-3) Sri Krsna pravi:

imam vivasvate yogam proktavan aham avyayam
vivasvan manave praha manur iksvakave bravit
evam parampara-praptam imam rajarsayo viduh
sa kaleneha mahata yogo nastah parantapa
sa evayam maya te dya yogah proktah puratanah
bhakto si me sakha ceti rahasyam hy etad uttamam

Sri Krsna zde Ardzunovi vysvetluje, ze tento system jogy, Bhagavadgita, byl nejdrive sdelen bohu Slunce, buh Slunce ho vysvetlil Manuovi a ten zase Iksvakuovi. Takto sledem posloupnosti duchovnich ucitelu byla tato joga predavana z ucitele na zaka. Casem vsak doslo k preruseni posloupnosti, a proto Krsna musel toto poznani vylozit znovu, tentokrat Ardzunovi na Kuruovskem bitevnim poli.

Krsna vysvetlil Ardzunovi, ze mu sdeluje toto nejvyssi tajemstvi pouze proto, ponevadz je Jeho oddanym a pritelem. Znamena to, ze Bhagavadgita je pojednani urcene zvlaste Krsnovym oddanym. Existuji tri druhy transcendentalistu - dznaniove, stoupenci neosobni filozofie; jogini, ti, kteri medituji, a bhaktove, oddani Krsny. Pan zde dava Ardzunovi jasne najevo, ze jej cini prvnim prijemcem v nove parampare (posloupnosti duchovnich ucitelu), protoze puvodni posloupnost byla prerusena. Proto si Krsna pral zalozit novou paramparu, ktera by se ridila stejnymi zasadami jako posloupnost pocinajici bohem Slunce. Dale si pral, aby Ardzuna toto uceni zacal znovu sirit a stal se autoritou a mistrem v chapani Bhagavadgity. Vidime tedy, ze Bhagavadgita byla vylozena Ardzunovi hlavne proto, ze byl Krsnovym oddanym, Jeho primym zakem a duvernym pritelem. Bhagavadgite proto muze nejlepe porozumet ten, kdo ma podobne vlastnosti jako Ardzuna, tedy je Krsnovi oddany a ma k Nemu vztah. Jakmile se tedy clovek stane bhaktou, oddanym, ziskava tim prime spojeni s Panem. Toto je samozrejme velmi slozite tema, ale v kratkosti se da rici, ze vztah oddaneho k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi se da zaradit do jednoho z nasledujicich peti druhu:

1. Oddany muze mit pasivni vztah k Bohu.
2. Oddany muze mit aktivni vztah k Bohu.
3. Oddany muze mit pratelsky vztah k Bohu.
4. Oddany muze mit rodicovsky vztah k Bohu.
5. Oddany muze mit milostny vztah k Bohu.

Ardzunuv vztah ke Krsnovi je pratelsky. Mezi timto pratelstvim a pratelstvim, ktere existuje v hmotnem svete, je samozrejme veliky rozdil. Toto pratelstvi je transcendentalni a tezko dostupne. Kazdy ma svuj urcity vztah ke Krsnovi a ten je vyvolan zdokonalovanim oddane sluzby. V nasem nynejsim stavu jsme zapomneli nejenom na Nejvyssiho Pana, ale i na nas vecny vztah k Nemu. Kazda z mnoha milionu zivych bytosti ma k Bohu urcity vecny vztah, ktery se nazyva *svarupa.* Clovek muze oddanou sluzbou svuj vztah znovu probudit a dosahnout sveho skutecneho postaveni, coz se nazyva *svarupa-siddhi.* Ardzuna byl tedy oddany a s Nejvyssim Panem ho pojilo pratelstvi.

Za povsimnuti stoji, jakym zpusobem Ardzuna Bhagavadgitu prijal. V desate kapitole se o tom pise:

arjuna uvaca
param brahma param dhama pavitram paramam bhavan
purusam sasvatam divyam adi-devam ajam vibhum
ahus tvam rsayah sarve devarsir naradas tatha
asito devalo vyasah svayam caiva bravisi me
sarvam etad rtam manye yan mam vadasi kesava
na hi te bhagavan vyaktim vidur deva na danavah

Ardzuna pravil: ,,Jsi Nejvyssi Osobnost Bozstvi, jsi konecny pribytek, jsi nejcistsi Absolutni Pravda, jsi vecna, transcendentalni, nezrozena, puvodni a nejvyssi osoba. Vsichni velci svetci, jako Narada, Asita, Devala a Vjasa to o Tobe prohlasuji a nyni mi to rikas Ty sam. O Krsno, prijimam vse, co mi sdelujes, jako pravdu. O Pane, vzdyr ani polobozi, ani demoni nemohou porozumet Tve osobnosti.`` (Bg. 10.12-14)

Po vyslechnuti Bhagavadgity od Nejvyssi Osobnosti Bozstvi uznal Ardzuna Krsnu za *param brahma* neboli za Nejvyssi Brahma. Kazda ziva bytost je *brahma* (duse), ale nejvyssi ziva bytost, tj. Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je Nejvyssi Brahma. *Param dhama* znamena, ze je nejvyssim utocistem vseho, *pavitram,* ze je cisty, neposkvrneny hmotou, *purusam,* ze je nejvyssim uzivatelem, *sasvatam,* ze je puvodni, *divyam,* transcendentalni, *adi-devam,* ze je Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, *ajam,* nezrozeny, a *vibhum,* nejvyssi.

Nyni si mozna budete myslet, ze Ardzuna toto vsechno rekl, aby Krsnovi zalichotil, protoze Krsna byl jeho pritel. Avsak jiz v nasledujicim versi rozehnal Ardzuna pochyby ctenaru Bhagavadgity a zduvodnil sve vychvalovani slovy, ze Krsna je uznavan za Nejvyssi Osobnost Bozstvi nejenom jim samotnym, ale i takovymi osobnostmi, jakymi jsou Narada, Asita, Devala a Vjasa. Vsechny tyto velke osobnosti siri poznani Ved tak, jak je prijimaji vsichni acarjove. Proto Ardzuna Krsnovi rika, ze prijima vse, co mu rika, za naprosto dokonale. *Sarvam etad rtam manye:* ,,Vse, co rikas, prijimam jako pravdu.`` Ardzuna take rekl, ze je velmi tezke porozumet osobnosti Pana a ze ani mocni polobozi ji neznaji. To znamena, ze Krsnu nemohou poznat ani osobnosti mocnejsi, nezli jsou lidske bytosti. Jak tedy muze nekdo pochopit Krsnu, nestal-li se Jeho oddanym?

Bhagavadgita ma byt proto prijata v duchu oddanosti. Nikdo by si nemel myslet, ze se rovna Krsnovi, ani ze Krsna je jen obycejna nebo pouze velmi mocna osobnost. Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, a to jak podle vypovedi Bhagavadgity, tak i Ardzuny, tj. osoby, jez se snazi porozumet Bhagavadgite. Meli bychom proto alespon teoreticky uznat Sri Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi a v tomto pokornem duchu muzeme pak take Bhagavadgite porozumet. Dokud ji necteme s pokorou, zustava velkou zahadou a sotva ji porozumime.

Co je vlastne Bhagavadgita? Jejim ucelem je vysvobodit lidstvo z nevedomosti hmotne existence. Kazdy clovek ma nejake potize, tak jako je mel i Ardzuna, kdyz byl donucen bojovat na Kuruksetre. To, ze se Ardzuna zcela odevzdal Sri Krsnovi, vedlo k tomu, ze mu Krsna sdelil Bhagavadgitu. Nejenom Ardzuna, ale kazdy z nas je naplnen uzkosti, ktera pochazi z hmotneho byti. Existujeme vecne, avsak z nejakeho duvodu jsme se ocitli v teto situaci, ktera se nazyva *asat,* tedy to, co je neskutecne.

Jen malokdo z mnoha trpicich lidi se zamysli nad svou situaci a pta se: Kdo vlastne jsem? Odkud jsem prisel? Kam odejdu po smrti? Proc trpim? Proc jsem se dostal do teto neprijemne situace? Dokud clovek neprocitne a nezacne se ptat po pricine sveho utrpeni ci dokud si neuvedomi, ze jiz nechce trpet, a nezacne hledat reseni, jak utrpeni ukoncit, nemuze se pokladat za dokonalou lidskou bytost. Clovek se stava clovekem teprve tehdy, kdyz si zacne klast tento druh otazek. V Brahma-sutre se tyto otazky nazyvaji *brahma-jijnasa,* hledani Absolutni Pravdy. *Athato brahma-jijnasa.* Dokud v sobe neprobudime touhu po Absolutni Pravde, jsou vsechny nase cinnosti bezvyznamne. Pravymi ctenari Bhagavadgity jsou proto ti, kteri v sobe probudili touhu po tomto poznani. Uprimny ctenar musi mit take hlubokou uctu k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a Ardzuna mel vsechny tyto vlastnosti.

Sri Krsna sestupuje na Zemi predevsim proto, aby zde obnovil lidstvem zapomenute uceni o skutecnem smyslu zivota. Z mnoha a mnoha lidskych bytosti, jez procitnou, mozna jen jedina skutecne pochopi svoji situaci, a pro ni byla Bhagavadgita vyrcena. Vsichni trpime hlubokou nevedomosti, avsak Pan je velice milosrdny ke vsem zivym tvorum a predevsim k lidskym bytostem. Proto take prednesl Bhagavadgitu a ucinil Ardzunu svym zakem.

Ardzuna stal mimo veskerou nevedomost, nebor byl spolecnikem Sri Krsny. Na Kuruovskem bitevnim poli ho vsak Pan uvedl do stavu nevedomosti pouze proto, aby se Ho Ardzuna mohl dotazovat na problemy zivota a On je mohl vysvetlit ku prospechu budoucich generaci. Je tedy dulezite, aby se clovek ridil Panovymi pokyny a splnil poslani sveho lidskeho zivota.

Bhagavadgita pojednava o peti zakladnich pravdach, jimz je naprosto nutne porozumet. Nejdrive je vysvetlena veda o Bohu a potom skutecna povaha zivych bytosti (*jiva*). Buh je *isvara* cili vladce a zive bytosti jsou Bohem ovladany. Jestlize ziva bytost tvrdi, ze neni ovladana, nybrz ze je svobodna, pak je pomatena. Kazda ziva bytost je ve svem podminenem byti za vsech okolnosti ovladana. Bhagavadgita tedy pojednava o isvarovi neboli o nejvyssim vladci a o ovladanych zivych bytostech. Take se zde diskutuje o hmotne prirode (*prakrti*), o casu, to jest o trvani existence celeho vesmiru ci o trvani projevu hmotne prirody (*kala*) a cinnostech (*karma*). Vesmirny projev je plny ruznych aktivit a vsichni zivi tvorove jsou v cinnosti. Z Bhagavadgity se proto muzeme naucit, kdo je Buh, kdo jsou zive bytosti a jaky je jejich vztah k nejvyssimu vladci. Co je to prakrti, co je to vesmirny projev a jak je ovladan casem i jake jsou cinnosti zivych bytosti.

Z techto peti temat Bhagavadgity je Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Brahma, nejvyssi vladce nebo Paramatma - muzete pouzit kterehokoliv oznaceni - svrchovany. Jak ruzne kapitoly Bhagavadgity ukazi, hmotna priroda neni nezavisla, nybrz jedna pod vedenim Nejvyssiho Pana. Sri Krsna rika: *mayadhyaksesa prakrtih suyate sa-caracaram.* ,,Tato hmotna priroda jedna pod Mym vedenim``. Kdyz vidime, jake fantasticke veci se deji ve vesmiru, meli bychom si uvedomit, ze za timto kosmickym projevem je nekdo, kdo ho ridi a ovlada. Nic by nemohlo existovat, kdyby nebylo stvoritele a vladce. Proto je naivni tohoto vladce popirat. Dite muze napriklad povazovat automobil za nadprirozenou vec, protoze se pohybuje, aniz by ho tahl kun nebo jine tazne zvire. Avsak rozumny

clovek, jenz zna mechanismus automobilu, vi, ze za kazdym mechanismem se vzdy nachazi clovek, ktery ho ridi. Podobne se vse hybe pod vedenim Nejvyssiho Pana. Jak si budeme moci vsimnout v dalsich kapitolach, zive individualni bytosti (*jiva*), jsou nedilnymi casteckami Pana. Mala castice zlata je take zlato, kapka morske vody ma rovnez slanou chur jako more. Podobne i my, zive bytosti, vlastnime jako castecky nejvyssiho vladce, isvary neboli Bhagavana Sri Krsny, vsechny kvality Nejvyssiho Pana, ovsem pouze v nepatrnem mnozstvi, nebor jsme jen velice mali isvarove, podrizeni isvarove. Snazime se ovladnout hmotnou prirodu a v soucasne dobe se pokousime o zdolani vesmiru a planet. Tento sklon k ovladani je v nas proto, ponevadz je i v Krsnovi. Ackoliv mame sklon panovat hmotne prirode, meli bychom vedet, ze nejsme nejvetsimi vladci. Toto vse se vysvetluje v Bhagavadgite.

V Bhagavadgite je take vysvetleno, co je hmotna priroda. Rika se zde, ze je to nizsi prakrti, nizsi podstata, zatimco ziva bytost je oznacovana jako vyssi prakrti. Prakrti, ar vyssi nebo nizsi, je vzdy podrizena Panu, a protoze je zenskeho rodu, je Jim ovladana, zrovna tak jako je zena ovladana svym muzem. Jak zive bytosti, tak i hmotna priroda jsou ovladany Panem. Podle Bhagavadgity maji byt zive bytosti pokladany za prakrti, a to i presto, ze jsou castmi Nejvyssiho Pana. Jasne je to podano v patem versi sedme kapitoly Bhagavadgity: *apareyam itas tv anyam prakrtim viddhi me param / jiva-bhutam.* ,,Tato hmotna priroda, prakrti, je Ma nizsi energie a mimo ni existuje jeste jina prakrti - *jiva-bhutam,* ziva bytost``.

Hmotna priroda sestava ze tri kvalitativne vymezenych slozek: kvality dobra, vasne a nevedomosti. Nad temito kvalitami je vecny cas. Kombinaci techto tri kvalit prirody, ovladanych vecnym casem, vznikaji cinnosti zvane karma, ktere trvaji jiz od nepameti a my bud trpime, nebo se tesime z plodu nasich cinu. Predpokladejme napriklad, ze jsem obchodnik, ktery velmi tezce pracoval a pomoci inteligence dosahl velkeho bohatstvi. Pak se z neho tesim a uzivam si ho. Trpel bych vsak, kdybych spatnymi obchody o vsechny penize prisel. Stejnym zpusobem se tesime nebo trapime podle nasledku svych cinu ve vsech oblastech zivota. To se nazyva karma.

Isvara (Nejvyssi Pan), dziva (individualni duse), prakrti (hmotna priroda), kala (vecny cas) a karma (cin) jsou vsechny vysvetleny v Bhagavadgite. Z techto peti jsou Pan, individualni zive bytosti, hmotna priroda a cas vecne. Prestoze projev hmotne prirody je docasny, neni neskutecny. Nekteri filozofove tvrdi, ze projev hmotne prirody je neskutecny, avsak podle filozofie Bhagavadgity neboli vaisnavske filozofie tomu tak neni. Projev hmotneho vesmiru neni prijiman jako neskutecny, nybrz jako skutecny, avsak docasny. Da se prirovnat k mrakum plujicim po obloze ci k obdobi desru, jez prinasi vlahu obili. Jakmile obdobi desru skonci a mraky se rozplynou, vsechna uroda, ktera byla destem zivena, usycha. Tento hmotny projev take v urcite chvili vznika, jistou dobu trva a pak zase mizi. Takova je cinnost hmotne prirody a tento kolobeh se vecne opakuje. Proto je prakrti vecna a take skutecna. Krsna na ni poukazuje slovy ,,Ma prakrti``. Hmotna priroda je oddelena energie Nejvyssiho Pana, stejne tak i zive bytosti, avsak s tim rozdilem, ze zive bytosti nejsou od Neho oddelene, nybrz jsou s Nim navzdy spojene. Mezi Panem, zivymi bytostmi, hmotnou prirodou a casem existuje vzajemna spojitost a vsem je spolecne, ze jsou vecni. Paty princip, karma, vsak vecny neni. Ucinky karmy mohou byt samozrejme velmi dlouhodobe. Jiz od nepameti se trapime nebo tesime z vysledku nasich cinu, avsak svou karmu, neboli vysledny efekt techto cinu, muzeme zmenit. Tato zmena nastane, jestlize zdokonalime sve vedomosti. Zabyvame se nejruznejsimi cinnostmi a nepochybne vubec nevime, jake ciny mame vykonavat, abychom se osvobodili od jejich nasledku; avsak i to je v Bhagavadgite vysvetleno.

Isvara, Buh, ma nejvyssi vedomi. Zive bytosti maji take vedomi, ponevadz jsou Jeho nedilnymi castmi. Oboji, ziva bytost i hmotna priroda, jsou prakrti, energie Nejvyssiho Pana, avsak pouze dziva ma vedomi. Druha prakrti vedomi nema. V tom je mezi nimi rozdil. Ziva bytost (*jiva-prakrti*) patri do vyssi energie, protoze ma vedomi, jez je podobno Panovu vedomi. Pan ma vsak nejvyssi vedomi a nikdo by si nemel myslet, ze dziva, ziva bytost, je ma take. Ziva bytost nemuze v zadnem stadiu dokonalosti dosahnout nejvyssiho vedomi a teorie, ktera tvrdi opak, nas zavadi na nepravou cestu. Ziva bytost ma vedomi, ktere vsak neni nejdokonalejsi ani nejvyssi.

Rozdil mezi dzivou a isvarou bude vysvetlen ve trinacte kapitole Bhagavadgity. Pan je vedomy (*ksetra-jna*) a stejne tak i ziva bytost. Avsak ta si je vedoma pouze sveho vlastniho tela, kdezto Pan si je vedom tel vsech zivych bytosti. Ponevadz sidli v srdci kazde zive bytosti, je si vedom psychickeho stavu kazde jednotlive dzivy. Na to bychom nemeli zapominat. V trinacte kapitole se dale vysvetluje, ze Paramatma dli coby isvara (vladce) v srdci kazde zive bytosti a dava ji pokyny, jak ma jednat, aby uspokojila sve zadosti. Ziva bytost vsak zapomina, co ma delat. Nejdrive se rozhodne jednat urcitym zpusobem a zaplete se do nasledku sve vlastni karmy. Pote co opusti jeden druh tela, vstoupi do

jineho, zrovna tak, jako kdyz si oblekame a svlekame saty. Zatimco se duse takto prevteluje, prochazi utrpenimi, coz jsou nasledky jejich minulych cinu. Jedna-li ziva bytost v kvalite dobra, muze tyto ciny zmenit, nebor zmoudri a vi, jak spravne jednat, aby se osvobodila z pout hmoty. Postupuje-li timto zpusobem, muze pak vsechny nasledky svych minulych cinu zmenit, coz znamena, ze karma neni vecna. Jak jiz bylo receno, z peti principu jsou ctyri vecne (isvara, dziva, prakrti a kala), zatimco jeden z nich (karma) vecny neni.

Nejvyssimu vedomemu isvarovi se ziva bytost podoba tim, ze jeji vedomi je take transcendentalni. Je mylne se domnivat, ze vedomi vzniklo za urcitych podminek kombinaci ruznych prvku. Bhagavadgita tuto chybnou teorii zavrhuje. Prave tak, jako svetlo odrazi barvu skla, jimz prochazi, muze i vedomi zkreslene odrazet hmotne okolnosti, jez na ne pusobi. Panovo vedomi vsak hmotou ovlivneno byt nemuze. Sri Krsna sam rika: *mayadhyaksena prakrtih*. Kdyz Pan sestoupi do hmotneho sveta, nema hmota na Jeho vedomi vliv. Kdyby tomu tak bylo, nebyl by schopen hovorit o transcendentalnich vecech, jak to ucinil v Bhagavadgite. Nikdo nemuze hovorit o transcendentalnim svete, neni-li jeho vedomi zbaveno veskere hmotne necistoty. Krsna tedy hmotou znecisten neni. Nase vedomi je vsak v soucasnosti znecisteno hmotou. Bhagavadgita uci, ze sve hmotou znecistene vedomi musime ocistit. Jakmile se tak stane, budou nase ciny shodne s vuli isvary a to nas ucini srastnymi. Neni zapotrebi prestat jednat, spise bychom meli nase cinnosti ocistit. Toto ocistene jednani se nazyva bhakti, neboli oddana sluzba Bohu. Muze pripominat obycejne cinnosti, avsak rozdil je v tom, ze nejsou znecistene. Nevedoma osoba vidi, ze oddany jedna a pracuje jako obycejny clovek, ale jelikoz nema prilis velke vedomosti, nevi, ze ciny oddaneho nebo Pana nejsou poskvrneny necistym vedomim ci hmotou. Jejich cinnosti jsou transcendentalni vuci trem kvalitativnim slozkam hmotne prirody. Nedosahneme-li teto transcendentalni urovne, zustava nase vedomi znecisteno hmotou. Je-li nase vedomi znecisteno hmotou, nachazime se ve stavu, jenz se nazyva podmineny.

Falesne vedomi se projevi, kdyz se povazujeme za produkt hmoty. Tomu se rika ,,falesne ego``. Ten, kdo se ztotoznuje se svym telem, nechape svou pravou pozici. Bhagavadgita byla prednesena proto, abychom se prostrednictvim jejiho uceni mohli vysvobodit z telesneho pojeti zivota, a Ardzuna na sebe vzal ulohu podminene bytosti, aby ho Krsna mohl primo poucit. Prvnim ukolem transcendentalisty je vysvobodit se z telesneho pojeti zivota. *Mukti* neboli vysvobozeni znamena oprosteni se od hmotneho vedomi. Ve Srimad Bhagavatamu je osvobozeni definovano takto: *muktir hitvanyatha-rupam svarupesa vyavasthitih.* Mukti znamena, ze clovek je osvobozen od vedomi znecisteneho hmotnym svetem, a ze dosahl cisteho vedomi. Vsechny pokyny v Bhagavadgite jsou zamereny k probuzeni tohoto cisteho vedomi. Proto se take na konci Bhagavadgity Krsna pta Ardzuny, zdali jiz dospel na tuto uroven. Ciste vedomi znamena, ze clovek jedna podle pokynu Boha. Protoze jsme Jeho castmi, mame vedomi, ale zaroven i sklon podlehat hmotne prirode. Nejvyssi Pan vsak na rozdil od malych individualnich zivych bytosti neni nikdy a nicim ovlivnen.

Co je to vedomi? Vedomi znamena ,,ja jsem``. Ale co jsem? Je-li nase vedomi znecisteno, pak toto ,,ja jsem`` znamena, ze ,,jsem panem vseho, co vidim, a vse je urceno k memu pozitku``. Svet je v neustalem pohybu, protoze kazda ziva bytost si mysli, ze je panem a tvurcem hmotneho sveta. Hmotne vedomi ma dva psychicke aspekty. Prvni, ,,jsem tvurce a pan``, a druhy, ,,jsem ten, kdo si uziva``. Ve skutecnosti je tvurcem i uzivajicim Nejvyssi Pan, zatimco ziva bytost, jakozto Jeho castecka, je pouze pomocnik. Je tvorena a uzivana. Uvedme priklad: soucastka stroje spolupracuje s celym strojem nebo cast tela spolupracuje s celym telem. Ruce, nohy, oci atd. jsou castmi tela, ale samy o sobe si uzivat nemohou. Tim, kdo si uziva, je zaludek. Nohy podepiraji telo, ruce mu dodavaji potravu a zuby ji zvykaji. Vsechny casti tela se pricinuji o to, aby uspokojily zaludek, na nemz je cele telo zavisle. Strom udrzujeme pri zivote tim, ze zalevame koreny, a podobne se telo udrzuje pri zivote kdyz se do zaludku dostava potrava. Ma-li se telo udrzet zdrave, musi vsechny jeho casti spolupracovat, aby zaludku poskytly potravu. Podobne je Nejvyssi Pan stvoritelem i uzivatelem a my, jakozto podrizene zive bytosti, jsme urceni k tomu, abychom spolupracovali pro Jeho uspokojeni. Tato spoluprace nas ve skutecnosti uspokoji prave tak, jako jsou uspokojeny vsechny casti tela, kdyz se do zaludku dostane potrava. Kdyby si prsty na rukou myslely, ze mohou jist samy, misto aby dodavaly potravu do zaludku, pak by se dockaly jen zklamani. Ustredni postavou tvoreni a pozitku je Nejvyssi Pan a poslanim zivych bytosti je spolupracovat s Nim a prozivat tak radost. Pomer individualni zive bytosti k Nejvyssimu Panu se muze prirovnat ke vztahu mezi sluzebnikem a panem. Podobne jako oddany sluzebnik naleza i ziva bytost radost v tom, kdyz uspokoji sveho Pana. Musime se tedy snazit tesit Pana, a to i presto, ze mame sklon byt tvurci ci pany a uzivat si hmotneho sveta. Tento sklon je v zivych bytostech, nebor je i v Nejvyssim Panu, skutecnem stvoriteli tohoto hmotneho sveta.

Z Bhagavadgity se dovidame, ze naprosta celistvost se sklada z Nejvyssiho Vladce, ovladanych zivych bytosti, vesmirneho projevu, vecneho casu a cinnosti. To vsechno dohromady vytvari naprostou celistvost, ktera se nazyva Nejvyssi Absolutni Pravda. Naprostou celistvosti a Nejvyssi Absolutni Pravdou je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsna. Vse, co existuje, je projevem Jeho ruznych energii.

V Bhagavadgite je rovnez vysvetleno, ze neosobni brahma je take podrizeno Nejvyssi Osobnosti (*brahmaso hi pratisthaham*). V Brahma-sutre je brahma prirovnavano ke slunecnim paprskum, nebor je to vlastne svetlo vyzarujici z Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Realizace neosobniho brahma je neuplnou realizaci Absolutni Pravdy, stejne jako realizace Paramatmy. V patnacte kapitole Bhagavadgity se dovidame, ze Purusottama, tj. Nejvyssi Osobnost Bozstvi neboli Bhagavan, stoji nad neosobnim brahma i Paramatmou. Nejvyssi Osobnost Bozstvi se nazyva *sac-cid-ananda-vigraha.* Brahma-sanhita (5.1) zacina temito slovy:

isvarah paramah krssa sac-cid-ananda-vigrahah
anadir adir govindah sarva-karasa-karasam

,,Govinda, Krsna, je pricinou vsech pricin. Je prvotni pricinou a dokonalou podobou vecneho byti, poznani a blazenosti.`` Realizace neosobniho brahma je realizace Jeho aspektu *sat* (vecneho byti) a realizace Paramatmy je realizace aspektu *sat-cit* (vecneho poznani). Avsak realizace Bozske Osobnosti, Sri Krsny, je realizace vsech Jeho transcendentalnich aspektu: *sat, cit* a *ananda* (vecnosti, poznani a blazenosti) v uplne celistve podobe (*vigraha*).

Mene inteligentni lide pokladaji Absolutni Pravdu za neosobni, avsak Buh je transcendentalni Nejvyssi Absolutni Pravda, coz take potvrzuje cela vedska literatura (*nityo nityanam cetanas cetananam;* Katha Upanisad 2.2.13). Tak jako jsme my vsichni individualnimi zivymi bytostmi s vlastni osobnosti, tak je osobou take Nejvyssi Absolutni Pravda a realizace Bozske Osobnosti, Sri Krsny, je realizaci vsech transcendentalnich aspektu Jeho uplne podoby. Nejvyssi Pan je uplnym celkem a neni bez podoby. Kdyby nemel podobu, nebo byl neco mene nez cokoliv, co existuje, pak by nemohl byt uplnym celkem. Uplny celek musi zahrnovat vse, co je obsazeno v nasi zkusenosti, a i to, co je mimo ni, jinak by nemohl byt uplny.

Nejvyssi Osobnost Bozstvi ma jakozto uplny celek neomezene energie (*parasya saktir vividhaiva sruyate*). Bhagavadgita rovnez popisuje, jak Krsna pusobi svymi rozmanitymi a nesmirnymi silami. Tento jevovy neboli hmotny svet, do nehoz jsme umisteni, je sam o sobe uplny. Ctyriadvacet prvku, jejichz docasnym projevem je podle sankhjove filozofie tento hmotny vesmir, je uzpusobeno tak, aby mohly produkovat dokonale prostredky, nezbytne k existenci a udrzovani vesmiru. Neni zde nic, co by bylo zbytecne, ani zde nic nechybi. Nynejsi vesmirny projev ma svuj vlastni cas stanoveny energii nejvyssiho celku, a jakmile se tento cas naplni, bude hmotny docasny svet znicen na zaklade dokonaleho usporadani Celistveho. Male celistve jednotky, neboli zive bytosti, maji veskere moznosti k tomu, aby mohly celistvost realizovat, a vsechny formy nedokonalosti jsou pocirovany diky neuplne znalosti celistvosti. Bhagavadgita tedy obsahuje dokonale poznani vedske moudrosti.

Vedske poznani je dokonale a neomylne a jako takove je Indove prijimaji. Napriklad kravsky trus je zvireci vykal a podle vedskych predpisu (*smrti*) se clovek musi vykoupat a ocistit, jestlize se dotkne vykalu zvirete. Ve vedskych pismech se vsak kravsky trus povazuje za cistici prostredek. Muze se nam zdat, ze si tato dve tvrzeni naprosto odporuji, ale presto je lide uznavaji, nebor je to vedsky predpis; kdyz se clovek podle neho ridi, nemuze se dopustit chyby. Dodatecne bylo pomoci moderni vedy dokazano, ze kravsky trus ma antisepticke vlastnosti. Veskere vedske vedeni je tedy dokonale, nebor je prosto vsech pochybnosti a omylu, a Bhagavadgita tvori jeho jadro.

Vedske poznani nelze podrobit vyzkumu. Nase vyzkumna cinnost je nedokonala, nebor zkoumame veci nedokonalymi smysly. Poznani musime prijmout sestupnym zpusobem. Bhagavadgita uvadi, ze chceme-li ziskat dokonale poznani, musime je prijmout od duchovniho ucitele (gurua), naleziciho do ucednicke posloupnosti (parampary), ktera pocina nejvyssim duchovnim ucitelem, samotnym Krsnou. Ardzuna byl zakem Sri Krsny a prijal bez odporovani vse, co mu Krsna rekl. Je nevhodne prijmout pouze urcitou cast Bhagavadgity a jinou zavrhnout. Bhagavadgitu musime prijmout takovou, jaka je, tedy bez jakychkoliv interpretaci a bez toho, ze bychom neco vynechali ci vnaseli do veci vlastni nazory. Bhagavadgita by mela byt uznavana za nejdokonalejsi podani vedskeho vedeni. Vedske poznani se prijima z transcendentalnich zdroju a prvni slova byla vyslovena samotnym Panem. Slova pronesena Panem se nazyvaji *apauruseya,* coz znamena, ze nebyla vyrcena pozemskym tvorem. Svetska bytost ma ctyri nedostatky: 1. nevyhnutelne se dopousti omylu a chyb, 2. podleha iluzi, 3. ma sklon podvadet ostatni a 4. je omezovana nedokonalymi smysly. Jsme-li podmineni temito ctyrmi nedokonalostmi, nejsme schopni podat dokonalou informaci o vseobsahujicim poznani.

Vedske poznani se nepredavalo prostrednictvim nedokonalych bytosti, nybrz bylo vlozeno do srdce prvni stvorene zive bytosti, Brahmy. Brahma pak siril toto poznani mezi svymi syny a ucedniky v puvodni podobe tak, jak je obdrzel od Krsny, a ti je v prubehu dejin predavali dale. Protoze Buh je *pursam*, naprosto dokonaly, je vylouceno, aby podlehal zakonum hmotne prirody. Kazdy clovek by mel byt natolik inteligentni, aby dokazal pochopit, ze Buh je jedinym vlastnikem vseho ve vesmiru i mimo nej, a ze je prvotnim tvurcem a stvoritelem Brahmy. V jedenacte kapitole Bhagavadgity je Sri Krsna oslovovan jako *prapitamaha,* tj. stvoritel Brahmy neboli pradeda (*pitamaha*). Nikdo by si proto nemel delat nejake vlastnicke naroky na cokoliv a meli bychom prijimat pouze ty nezbytnosti, jez nam byly prideleny Panem jako nas podil.

Existuje mnoho prikladu, jak mame pouzivat veci, ktere nam byly pridelene Bohem. To je take vysvetleno v Bhagavadgite. Tesne pred bojem se Ardzuna rozhodl, ze nebude bojovat. Oznamil Krsnovi, ze by se nemohl tesit z kralovstvi, kdyby zabil sve vlastni pribuzne. Jeho rozhodnuti se zakladalo na telesnem pojeti zivota, tj. na ztotoznovani se s telem, nebor usuzoval, ze jeho bratri, synovci, svagri, dedove atd. meli k jeho telu vztah. Chtel tedy uspokojit sve telesne pozadavky. Bhagavadgita byla Ardzunovi sdelena s cilem zmenit jeho hmotne chapani a Ardzuna se nakonec rozhodl bojovat pod Krsnovym vedenim, kdyz rekl: *karisye vacanam tava.* ,,Budu bojovat podle Tvych slov.``

Clovek neni urcen k tomu, aby na tomto svete drel jako mezek. Musime byt natolik inteligentni a pochopit, jak dulezity je lidsky zivot, a odmitat jednat jako obycejne zvire. Meli bychom si take uvedomit, jaky je skutecny smysl lidskeho zivota. Cela vedska literatura o tom poskytuje informace a jadro nalezneme v Bhagavadgite. Vedska literatura je urcena pro lidi a ne pro zvirata. Zvirata mohou zabijet jine zivocichy, aniz by se tim dopoustela hrichu, ale zabije-li clovek zvire jen proto, aby uspokojil sve neovladnute churove bunky, pak nese plnou zodpovednost za poruseni prirodnich zakonu. V Bhagavadgite je jasne vysvetleno, ze v souladu s tremi kvalitativnimi slozkami hmotne prirody existuji take tri druhy jednani a to v kvalite dobra, vasne a nevedomosti. Stejne tak existuji tri druhy potravy: potrava v kvalite dobra, v kvalite vasne a v kvalite nevedomosti. Budeme-li se spravne ridit pokyny Bhagavadgity, nas zivot se ocisti a nakonec budeme schopni dosahnout cile, jenz se nachazi mimo tento hmotny svet a ktery se nazyva *sanatana-dhama,* vecny duchovni svet (*yad gatva na nivartante tad dhama paramam mama*).

Vidime, ze vse, co se nachazi v tomto hmotnem svete, je docasne povahy. Napred to vznika, pak to urcitou dobu trva, rozmnozi se, ubyva a nakonec zmizi. Takovy je zakon hmotneho sveta a ten plati pro vsechny, ar uz jako prikladu pouzijeme telo cloveka, zvirete, rostliny, nebo cehokoliv jineho. Mame vsak take zpravy o jinem svete, ktery existuje za timto pomijivym svetem, a ten je vecny, *sanatana.* Rovnez v jedenacte kapitole Bhagavadgity se popisuje, ze jak Buh, tak i dziva, individualni duse, jsou vecni a existuje mezi nimi duverny vztah. Ucelem Bhagavadgity je znovu v nas probudit a obnovit tento zapomenuty vztah, ktery je nasi vecnou funkci - sanatana-dharmou, protoze vecne zive bytosti, vecna Osobnost Bozstvi a vecny svet jsou si kvalitativne rovni. Zabyvame se nejruznejsimi docasnymi cinnostmi, avsak prestaneme-li se jim venovat a zacneme-li jednat podle pokynu Nejvyssiho Pana, pak znovu nabudeme nasi puvodni ciste existence.

Nejvyssi Pan, Jeho transcendentalni sidlo a zive bytosti jsou vecne. Dokonalosti lidskeho zivota dosahneme, navratime-li se do sidla Nejvyssiho Pana. Nejvyssi Pan je velice laskavy k zivym bytostem, protoze jsou Jeho synove. V Bhagavadgite (14.4) Sri Krsna rika: *sarva-yonisu... aham bija-pradah pita.* ,,Jsem otcem vsech zivych bytosti.`` Samozrejme existuje mnoho druhu bytosti, ktere nasledkem sve karmy obdrzely ruzna tela, avsak Krsna prohlasuje, ze je otcem vsech. Buh sestupuje do hmotneho sveta, aby napravil tyto padle, hmotou podminene duse a povolal je zpet do sveho vecneho sidla (sanatana-dhamy), kde mohou zit vecne v Jeho spolecnosti. Aby hmotou podminene duse napravil, prichazi bud osobne, nebo sesila sve ruzne duverne sluzebniky, jako napr. syny, spolecniky ci duchovni ucitele.

Sanatana-dharma tedy nepredstavuje nejakou sektarskou nabozenskou cinnost, nybrz je vecnou funkci vecnych bytosti ve vztahu k vecnemu Nejvyssimu Panu. Jak jiz bylo receno drive, tyka se vecne funkce zive bytosti. Svetec a ucenec Sripada Ramanudzacarja definoval slovo *sanatana* jako ,,to, co nema ani zacatek, ani konec``. Na zaklade jeho vypovedi musime tedy akceptovat, ze sanatana-dharma nema ani pocatek, ani konec.

Cesky pojem ,,nabozenstvi`` se ponekud lisi od sanatana-dharmy. Nabozenstvi v nas vzbuzuje predstavu viry a vira se muze zmenit. Je mozne vyznavat urcitou viru a pozdeji prestoupit na jinou. Sanatana-dharma oznacuje cinnost, kterou nelze zmenit. Voda nikdy neprestava byt tekuta a ohen nikdy neprestava hrat. Vecna funkce zive bytosti nemuze byt zmenena. Sanatana-dharma je vecnou

a nedilnou soucasti zive bytosti a podle Sripady Ramanudzacarji nema ani pocatek, ani konec. To, co nema ani pocatek, ani konec, nemuze byt sektarske a nelze to omezovat zadnymi hranicemi. Presto se ti, kteri nalezi k nejake sekte, mylne domnivaji, ze sanatana-dharma je take sektarska. Prozkoumame-li tuto vec hloubeji a z hlediska moderni vedy, pak muzeme videt, ze sanatana-dharma je zalezitosti a funkci nejen vsech lidi na svete, ale i vsech bytosti ve vesmiru.

Ruzna nabozenstvi mohou mit svuj historicky pocatek, ale sanatana-dharma zadny pocatek nema, nebor zustava vecne s zivymi bytostmi. O zivych bytostech se ve zjevenych pismech (sastrach) uvadi, ze se ani nerodi, ani neumiraji, a rovnez Bhagavadgita rika, ze duse se nerodi, ani neumira. Je vecna, neznicitelna a zije dale i po zniceni tohoto docasneho hmotneho tela. Poukazujeme-li na vyraz sanatana-dharma, musime se pokusit porozumet pojeti nabozenstvi z vyznamu sanskrtskeho slova *dharma.* Slovo dharma poukazuje na to, co je neustale spojeno s urcitym predmetem. Mluvime-li napriklad o ohni, predpokladame, ze je vzdy doprovazen teplem a svetlem. Bez tepla a svetla nema slovo ohen zadny vyznam. Stejnym zpusobem musime nalezt zakladni vlastnost zive bytosti, ktera tvori jeji podstatu a neustale ji doprovazi. Tato stala vlastnost je jeji vecne nabozenstvi.

Kdyz se Sanatana Gosvami zeptal Sri Caitanji Mahaprabhua, jaky je prirozeny stav (*svarupa*) kazde zive bytosti, Pan mu odpovedel, ze je to sluzba Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Pri rozboru tohoto vyroku muzeme snadno zjistit, ze kazda ziva bytost neustale slouzi jine zive bytosti, coz ji zpusobuje radost. Zvirata slouzi lidem, pritel prokazuje sluzbu priteli, matka pecuje o syna, zena se stara o manzela, manzel o zenu, A slouzi panovi B, B panovi C, C zase slouzi panovi D atd. Jestlize budeme v tomto rozboru pokracovat, zjistime, ze neexistuje zadna ziva bytost, ktera by nekomu nejakym zpusobem neslouzila. Politik predklada lidem svuj program, aby je presvedcil o sve schopnosti slouzit jim. Volici mu pak davaji sve hlasy v nadeji, ze pro spolecnost vykona hodnotnou sluzbu. Prodavac slouzi zakaznikovi a remeslnik kapitalistovi. Ten zase slouzi sve rodine a rodina statu. Jak je videt, kazda ziva bytost slouzi jinym zivym bytostem. Z toho lze bezpecne vyvodit, ze sluzba je stalym pruvodnim jevem zive bytosti, a tedy i jejim vecnym nabozenstvim.

Presto lide prohlasuji, ze nalezi k urcite vire, omezene casem a danymi okolnostmi. Tvrdi, ze jsou hindy, mohamedany, kresrany, buddhisty nebo cleny jine sekty. Avsak tato oznaceni nejsou sanatana-dharma. Hind muze zmenit svou viru a stat se muslimem, muslim nebo kresran ma zase moznost prestoupit na jinou viru apod. Za zadnych okolnosti vsak zmena nabozenske viry nemuze ovlivnit vecnou cinnost, tedy sluzbu jinym. Hind, muslim i kresran je vzdy a za vsech okolnosti neci sluzebnik. Hlasit se tedy k urcite sekte jeste neznamena, ze clovek vykonava sanatana-dharmu. Sanatana-dharma znamena prokazovat sluzbu. Ve skutecnosti je to prave sluzba, ktera nas spojuje s Nejvyssim Panem. On je take nejvyssim uzivatelem a my, zive bytosti, jsme Jeho sluzebniky. Jsme urceni k tomu, abychom Mu delali radost, a budeme-li se podilet na teto cinnosti, budeme srastni. stesti nelze dosahnout oddelene, stejne tak jako zadna cast tela nemuze byt uspokojena, jestlize nespolupracuje se zaludkem. Ziva bytost nemuze byt srastna, nevykonava-li transcendentalni laskyplnou sluzbu Nejvyssimu Panu.

Bhagavadgita neschvaluje sluzbu a uctivani ruznych polobohu. V dvacatem versi sedme kapitoly se uvadi:

kamais tais tair hrta-jnanah prapadyante nya-devatah
tam tam niyamam asthaya prakrtya niyatah svaya

,,Ti, kteri ztratili inteligenci pod vlivem hmotnych zadosti, se odevzdavaji polobohum a ridi se urcitymi zasadami a pravidly uctivani, ktere odpovidaji jejich povaham.`` Zde je jasne receno, ze ti, kteri jsou ovladani zadostivosti, uctivaji polobohy a nikoliv Krsnu, Nejvyssiho Pana. Jmeno *Krssa* neoznacuje nic sektarskeho, ale znamena nejvyssi radost. Take pisma potvrzuji, ze Nejvyssi Pan je zdrojem veskere radosti. Vsichni hledaji stesti. *snanda-mayo bhyasat.* (Vedanta-sutra 1.1.12) Zive bytosti, stejne jako Buh, maji plne vedomi a hledaji stesti. Nejvyssi Pan je neustale srastny, a jestlize se s Nim zive bytosti spoji, budou s Nim spolupracovat a vyhledavat Jeho spolecnost, stanou se take srastnymi.

Sri Krsna sestupuje do tohoto sveta smrtelniku, aby ve Vrndavane predvedl sve radovanky plne blazenosti. Pred 5 000 lety, kdy se za sveho pobytu ve Vrndavane stykal se svymi prateli - pasacky krav, divcinami, vrndavanskymi obyvateli a kravkami - byla veskera Jeho cinnost plna stesti a rozkose. Vsichni obyvatele Vrndavany neznali nic nez Krsnu. V te dobe se take Krsna snazil odradit sveho otce Nandu Maharadzu od uctivani poloboha Indry, nebor chtel dokazat, ze lide nemaji zapotrebi uctivat zadneho poloboha. Jedine, co je nutne, je uctivani Nejvyssiho Pana, protoze konecnym cilem lidskeho zivota je navratit se k Nemu do Jeho sidla.

Sri Krsna popisuje sve sidlo v sestem versi patnacte kapitoly Bhagavadgity:

na tad bhasayate suryo na sasanko na pavakah
yad gatva na nivartante tad dhama paramam mama

,,Me svrchovane sidlo neni ozareno ani sluncem, ani mesicem, ani ohnem ci elektrinou. Ti, kteri k nemu dospeli, se nikdy nevrati do tohoto hmotneho sveta.``

Tento vers popisuje vecny duchovni svet. My si samozrejme predstavujeme, ze duchovni svet se podoba vesmiru, ktery zname, tedy ze je tam mesic, slunce, hvezdy apod. V tomto versi vsak Krsna pravi, ze v duchovnim svete neni zapotrebi slunce, mesice, ohne ci jineho svetelneho zdroje, nebor duchovni svet je ozaren brahmadzjoti, paprsky, ktere vyzaruji z tela Nejvyssiho Pana. S obtizemi se snazime doletet na jine planety, a pritom je velice lehke pochopit sidlo Nejvyssiho Pana. Toto sidlo se nazyva Goloka a je velmi krasne popsano v Brahma-sanhite (5.37): *goloka eva nivasaty akhilatma-bhutah.* Krsna prodleva vecne ve svem sidle Goloce, je vsak dosazitelny i z tohoto sveta. Umoznuje to tim, ze prichazi a projevuje se ve sve skutecne vecne podobe plne poznani a blazenosti. Abychom byli zbaveni dohadu a spekulaci o Jeho podobe, sestupuje a projevuje se takovy, jaky je, tedy jako sjamasundara. Posetilci se Mu ale nanestesti posmivaji, protoze se zjevuje v lidskem tele a hraje si s nami, jako by byl jednim z nas. Povazuji Ho za obycejneho cloveka, zatimco ve skutecnosti nam diky sve neomezene sile zjevuje svou pravou podobu a predvadi sve hry, jez jsou vernym obrazem zabav odehravajicich se v Jeho sidle.

Z Krsnaloky neboli Goloky Vrndavany, nejvyssiho puvodniho sidla, planety Nejvyssiho Pana, vyzaruje brahmadzjoti, oslniva zare duchovniho sveta. V teto zari se vznaseji duchovni planety *ananda-maya* a *cin-maya*, o nichz Krsna pravi: *na tad bhasayate suryo na sasanko na pavakah / yad gatva na nivartante tad dhama paramam mama.* Ten, kdo jich dosahne, se jiz nevrati do hmotneho sveta. I kdyz dospejeme na Brahmaloku, nejvyssi planetu hmotneho vesmiru, o Mesici ani nemluve, nalezneme tam stejna utrpeni jako zde, tedy zrozeni, nemoc, stari a smrt. Zadna planeta hmotneho vesmiru neni usetrena vlivu techto ctyr principu hmotne existence.

Zive bytosti mohou cestovat z jedne planety na druhou, avsak nikoliv mechanickym zpusobem. Chceme-li se dostat na jine planety, musime se ridit predepsanou metodou: *yanti deva-vrata devan pitZn yanti pitr-vratah.* Chceme-li cestovat mezi planetami, neni k tomu zapotrebi zadneho mechanickeho prostredku. Mesic, Slunce a vyssi planety se nazyvaji Svargaloky. Hvezdne soustavy se deli na tri skupiny: vyssi, stredni a nizsi. Zeme nalezi do stredniho planetarniho systemu. Bhagavadgita nas informuje, jak lze cestovat do vyssich hvezdnych soustav (Devaloka) velmi jednoduchym zpusobem: *yanti deva-vrata devan.* Staci, abychom uctivali urciteho poloboha urcite planety, a timto zpusobem dosahneme Mesice, Slunce nebo kterekoliv jine planety.

Bhagavadgita nam vsak nedoporucuje, abychom se premisrovali na kteroukoliv z techto hmotnych planet, protoze i kdyz dosahneme nejvyssi planety, Brahmaloky, pomoci nejakeho mechanickeho dopravniho prostredku, je mozne, ze by tato cesta trvala 40 000 let (kdo zije tak dlouho?) a opet bychom tam nalezli hmotna utrpeni v podobe zrozeni, nemoci, stari a smrti. Naproti tomu ten, kdo chce dosahnout nejvyssi planety Krsnaloky nebo kterekoliv jine planety duchovniho sveta, se s timto hmotnym utrpenim nesetka. Mezi vsemi planetami duchovniho sveta existuje nejvyssi planeta zvana Goloka Vrndavana, ktera je puvodni planetou v kralovstvi puvodni Osobnosti Bozstvi, Sri Krsny. Vsechny tyto informace jsou obsazeny v Bhagavadgite, ktera nas uci, jak lze opustit tento hmotny svet a zacit skutecne radostne zit v duchovnim svete.

V prvnim versi patnacte kapitoly Bhagavadgity je podan skutecny obraz hmotneho sveta:

urdhva-mulam adhah-sakham asvattham prahur avyayam
chandamsi yasya parsani yas tam veda sa veda-vit

Hmotny svet se zde popisuje jako strom, jehoz koreny jsou nahore a vetve dole. Z vlastni zkusenosti zname strom, jehoz koreny smeruji nahoru - postavime-li se na brehu reky nebo nejake vodni nadrze, vidime, ze strom, ktery se odrazi ve vode, je vzhuru nohama. Podobne je i hmotny svet prevracenym obrazem duchovniho sveta. Hmotny svet je pouhym stinem skutecnosti. Stin nema zadnou podstatu nebo skutecnost, ale muzeme z neho poznat, ze skutecnost a podstata existuji. V pousti neni zadna voda, ale fata morgana naznacuje, ze tam neco takoveho jako voda existuje. V hmotnem svete neni zadna voda, zadne stesti, ale skutecna voda a prave stesti jsou v duchovnim svete.

Sri Krsna doporucuje, abychom do duchovniho sveta dospeli nasledujicim zpusobem (Bg. 15.5):

nirmana-moha jita-sanga-dosa
adhyatma-nitya vinivrtta-kamah

dvandvair vimuktah sukha-duhkha-samjnair
gacchanty amumhah padam avyayam tat

Vecneho kralovstvi (*padam avyayam*) muze docilit ten, kdo je *nirmana-moha*. Co to znamena? Vsichni touzime po nejakem titulu. Chceme se stat ,,dr.`` nebo ,,PhDr.`` , jiny se zase chce stat prezidentem, bohacem, kralem a podobne. Pokud lpime na techto oznacenich, lpime na telech, protoze tato oznaceni nalezi telu. Avsak my nejsme tato tela a realizovat to je prvnim krokem k duchovnimu uskutecneni. Nyni zijeme v hmotnem svete ve styku s tremi kvalitami hmotne prirody a musime se osvobodit oddanou sluzbou Panu. Jestlize nejsme pripoutani k oddane sluzbe, nemuzeme se odpoutat od hmotne prirody. Telesna oznaceni a ulpivani jsou nasledky chtice, zadosti a touhy vladnout hmotne prirode. Dokud se nezbavime touhy ovladat hmotnou prirodu, nemame moznost vratit se do kralovstvi Nejvyssiho. Toto vecne kralovstvi (sanatana-dhama) je neznicitelne a mohou ho dosahnout pouze ti, kdo nejsou poblouzneni falesnymi hmotnymi pozitky a kdo oddane slouzi Nejvyssimu Panu. Clovek, ktery ma tyto vlastnosti, velice snadno dospeje do nejvyssiho duchovniho sidla.

V osme kapitole Bhagavadgity (8.21) se rika:

avyakto ksara ity uktas tam ahuh paramam gatim
yam prapya na nivartante tad dhama paramam mama

Avyakta znamena neprojeveny. Dokonce ani cele hmotne stvoreni neni projeveno pred nasimi zraky. Nase smysly jsou tak nedokonale, ze nemuzeme videt ani vsechny hvezdy v tomto vesmiru. Z vedskych textu vsak muzeme ziskat mnoho informaci o ruznych planetach, kterym muzeme nebo nemusime verit. Ve vedskych knihach, zvlaste ve Srimad Bhagavatam, jsou popsany vsechny dulezite hvezdy. Duchovni svet, ktery lezi mimo hmotny svet, je popsan jako neprojeveny (*avyakta*). Meli bychom touzit dospet do onoho svrchovaneho kralovstvi, nebor jakmile tam dospejeme, nemusime se jiz vracet do tohoto hmotneho sveta.

Muzeme si polozit otazku, jakym zpusobem se lze priblizit k sidlu Nejvyssiho Pana. Pouceni o tom najdeme take v osme kapitole, patem versi:

anta-kale ca mam eva smaran muktva kalevaram
yah prayati sa mad-bhavam yati nasty atra samsayah

,,Kdo v okamziku smrti opousti sve telo a mysli jen na Mne, okamzite dospeje do Meho sidla, o tom neni pochyb.`` Ten, kdo mysli na Krsnu v okamziku smrti, odejde ke Krsnovi. Jestlize myslime na Krsnu, kdyz opoustime sve telo, urcite dospejeme do duchovniho kralovstvi. Slovy *mad-bhavam* se oznacuje svrchovana povaha sidla Nejvyssi Bytosti. Nejvyssi Bytost je *sac-cid-ananda-vigraha* - ma vecnou podobu plnou poznani a blazenosti. Nase soucasne telo neni *sac-cid-ananda-vigraha.* Je *asat,* neni *sat.* Neni vecne, je pomijive. Neni *cit,* plne poznani, nybrz je plne nevedomosti. O duchovnim svete nevime nic, a stejne malo toho vime i o svete hmotnem, kde existuje tolik veci, ktere nezname. Toto telo je take *nirananda;* je plne strasti, misto aby bylo plne blazenosti. Vsechny strasti, ktere v hmotnem svete prozivame, vznikaji z tela, ale jestlize opustime toto telo s myslenkami na Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, okamzite ziskame vecne telo, plne poznani a blazenosti.

Zpusob, jakym duse opousti telo a ziskava nove, je ucelne usporadan. Clovek zemre pote, co bylo rozhodnuto, jake telo dostane v pristim zivote. O tom rozhoduji vyssi moci a nikoliv clovek samotny. Podle nasich cinnosti v tomto zivote se bud povzneseme, nebo poklesneme. V tomto zivote se pripravujeme pro zivot pristi. Jestlize se v tomto zivote dokazeme pripravit a kvalifikovat na vstup do Boziho kralovstvi, urcite po opusteni tohoto hmotneho tela ziskame duchovni telo, podobne telu Pana.

Jak jsme jiz drive vysvetlili, existuji ruzne druhy transcendentalistu - brahmavadiove, paramatmavadiove a oddani. Take jsme se zminili, ze v brahmadzjoti (duchovnim nebi) existuje nekonecne mnoho duchovnich planet. Pocet techto planet je mnohem, mnohem vetsi nez pocet vsech planet tohoto hmotneho sveta, jehoz velikost se odhaduje jen jako ctvrtina stvoreni Boha (*ekamsena sthito jagat*). V tomto hmotnem dilu existuji miliony a biliony vesmiru a v nich jsou triliony hvezd, slunci a mesicu. Ale cele toto hmotne stvoreni je pouze zlomkem celeho vytvoru, ktery je z nejvetsi casti tvoren duchovnim nebem. Clovek, ktery touzi splynout s existenci nejvyssiho brahma, je okamzite premisten do neosobni zare Nejvyssiho Pana a dospeje do duchovniho nebe. Oddany, ktery touzi radovat se ve spolecnosti Boha, vstoupi na nekterou z nespocetnych vaikunthskych planet a sdruzuje se tam s Nejvyssim Panem Narajanou, ktery tam pobyva ve svych plnych ctyrrukych expanzich. Tyto podoby Pana maji ruzna jmena jako Pradjumna, Aniruddha a Govinda. Transcendentalista tedy na konci sveho zivota mysli bud na brahmadzjoti, Paramatmu, nebo na Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsnu. Ve vsech pripadech vstoupi do duchovniho nebe, ale pouze

oddany, ktery ma osobni styk s Nejvyssim Panem, vstoupi na vaikunthske planety nebo Goloku Vrndavanu. Sri Krsna dodava: ,,O tom neni pochyb.`` V toto musime mit pevnou viru. Nemeli bychom odmitat neco, co nesouhlasi s nasimi predstavami. Meli bychom mit stejny postoj jako Ardzuna: ,,Verim vsemu, co rikas.`` Proto nemusime pochybovat o tom, kdyz Krsna rika, ze urcite dospejeme do duchovniho nebe, jestlize na Neho budeme v okamziku smrti myslet jako na neosobni brahma nebo Paramatmu nebo Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Nemame duvod tomu neverit.

Bhagavadgita (8.6) take vysvetluje vseobecnou zasadu, ktera umoznuje vstup do duchovniho kralovstvi na zaklade rozjimani o Nejvyssim v okamziku smrti:

yam yam vapi smaran bhavam tyajaty ante kalevaram
tam tam evaiti kaunteya sada tad-bhava-bhavitah

,,Kazdy dosahne v pristim zivote prave toho stavu byti, na ktery mysli, kdyz opousti sve telo, o synu Kunti.`` Musime si uvedomit, ze hmotny svet je jedna z energii Nejvyssiho Pana. Ve Visnu Purane (6.7.61) jsou naznaceny vsechny energie Nejvyssiho Pana.

vissu-saktih para prokta ksetra-jnakhya tatha para
avidya-karma-samjnanya trtiya saktir isyate

Nejvyssi Pan ma nescetne mnoho ruznych energii, ktere jsou mimo nase pojeti. Presto je vsak uceni svati muzove a osvobozene duse studovali a rozdelili do tri skupin. Vsechny energie se souhrnne nazyvaji *vissu-sakti,* tj. ruzne Visnuovy sily. Jak jiz bylo vysvetleno drive, zive bytosti patri k vyssi transcendentalni energii (*para-sakti*). Hmotne energie jsou v kvalite nevedomosti. V okamziku smrti bud zustaneme ve vnejsi energii tohoto hmotneho sveta, nebo se premistime do energie duchovniho sveta. Proto Krsna rika:

yam yam vapi smaran bhavam tyajaty ante kalevaram
tam tam evaiti kaunteya sada tad-bhava-bhavitah

,,Kazdy dosahne v pristim zivote prave toho stavu byti, na ktery mysli, kdyz opousti sve telo, o synu Kunti.``

V dennim zivote jsme zvykli jednat hmotnym zpusobem. Jak tedy muzeme premistit nase myslenky z hmotne urovne do duchovni? Existuje spousta knih, casopisu a novin, ktere naplnuji nasi mysl hmotnou energii. Nase mysleni, ktere je nyni pohrouzeno do takoveto literatury, se musi obratit k vedskemu pisemnictvi. Davni svetci napsali mnoho vedskych knih, jako napriklad Purany. Purany nejsou obrazotvornym dilem, ale jsou to historicke zaznamy. V Caitanja-caritamrte (Madhja 20.122) je nasledujici vers:

maya-mugdha jivera nahi svatah krssa-jnana
jivere krpaya kaila krssa veda-purasa

Zapomnetlive zive bytosti neboli podminene duse zapomnely na svuj vztah k Nejvyssimu Panu a jsou pohrouzeny v materialistickych cinnostech. Krsna-dvaipajana Vjasa predlozil velke mnozstvi vedskych knih, aby vedl jejich mysleni k duchovnimu nebi. Nejdrive rozdelil Vedy na ctyri skupiny a pak je vysvetlil v Puranach a pro mene nadane lidi napsal Mahabharatu. Bhagavadgita je casti Mahabharaty. Pote shrnul vsechny vedske texty ve Vedanta-sutre, ke ktere napsal komentar, ktery se nazyva Srimad Bhagavatam. Musime svoji mysl vzdy zamestnavat ctenim vedske literatury. Tak jako materialiste zamestnavaji svou mysl ctenim novin, casopisu a mnoha jinych materialistickych knih, musime cist dilo, ktere nam zanechal Vjasadeva. Takto docilime, ze na konci zivota budeme myslet na Krsnu, ktery nam to zarucuje a ujisruje nas, ze o tom neni pochyb.

tasmat sarvesu kalesu mam anusmara yudhya ca
mayy arpita-mano-buddhir mam evaisyasy asamsayah

,,Proto na Mne, Ardzuno, pri vykonavani svych predepsanych povinnosti vzdy mysli v Me podobe Krsny a bojuj. Odevzdas-li se Mi a upnes-li na Mne svou mysl a inteligenci, zcela jiste ke Mne dospejes, o tom neni pochyb.`` (Bg. 8.7)

Sri Krsna nedoporucuje Ardzunovi, aby zanechal svych povinnosti a pouze na Neho myslel. Ne, Krsna dava jen prakticke rady. Abychom v tomto hmotnem svete mohli udrzet telo pri zivote, musime pracovat. Lide se podle svych cinnosti daji zaradit do ctyr spolecenskych trid - k brahmanum, ksatrijum, vaisjum a sudrum. Brahmani, neboli inteligentni skupina lidi, pracuji svym zpusobem, ksatrijove, neboli vudcove, jednaji jinym zpusobem a obchodnici a delnici vykonavaji zase sve povinnosti. Vsichni v hmotnem svete - delnici, obchodnici, administrativni zamestnanci i prislusnici nejvyssi tridy, jako spisovatele, vedci a teologove - musi pracovat, aby se udrzeli na zivu. Krsna proto Ardzunovi rika, ze nemusi zanechat sveho povolani, ale pri vykonavani svych povinnosti by na Neho mel myslet (*mam anusmara*). Nebude-li se cvicit ve vzpominani na Krsnu pri zapase o svoji

existenci, nebude schopen na Neho myslet v okamziku smrti. Sri Caitanja Mahaprabhu to take doporucuje a rika: *kirtaniyah sada harih.* ,,Kazdy by mel neustale zpivat Krsnova jmena.`` Krsnova jmena a Krsna samotny se od sebe nelisi. Proto Krsnuv pokyn Ardzunovi ,,vzdy na Mne mysli`` a pokyn Sri Caitanji ,,vzdy zpivej Krsnova jmena`` jsou stejne. Na absolutni rovine neni rozdil mezi oslovenim a oslovovanym. Uvedomovani si Krsny proto musime provozovat dvacet ctyri hodiny denne tim, ze zpivame Krsnova svata jmena a uzpusobujeme nase denni cinnosti tak, abychom na Neho mohli neustale myslet.

Jak to udelat? Acarjove uvadeji nasledujici priklad. Jestlize se vdana zena zamiluje do jineho muze, nebo jestlize se zenaty muz zamiluje do jine zeny, pak je toto pouto velmi silne. Zena neustale mysli na sveho milovaneho a muz na svoji milovanou. Zena rozjima o svych setkanich se svym milencem, i kdyz vykonava sve domaci prace. Ve skutecnosti je vykonava mnohem pecliveji, aby ji jeji manzel nepodezrival. Podobnym zpusobem bychom meli myslet na nejvyssiho milence, Sri Krsnu, a zaroven bychom meli svedomite vykonavat sve hmotne povinnosti. Vyzaduje to vsak silny pocit lasky. Mame-li silnou touhu milovat Nejvyssiho Pana, dokazeme vykonavat nase povinnosti a zaroven na Neho myslet. Musime vyvinout tuto silnou touhu milovat. Ardzuna byl napriklad Krsnovym stalym spolecnikem a neustale na Neho myslel, i kdyz byl valecnikem. Krsna mu neradil, aby zanechal bojovani a odesel do lesa meditovat. Kdyz se Krsna zminil Ardzunovi o joze, Ardzuna ji zamitl a rekl, ze to nedokaze.

arjuna uvaca
yo yam yogas tvaya proktah samyena madhusudana
etasyaham na pasyami cancalatvat sthitim sthiram

Ardzuna rekl: ,,O Madhusudano, tento druh jogy, ktery jsi prednesl, se mi zda neprakticky, nebor mysl je vrtkava a nestala.`` (Bg. 6.33)

Krsna nakonec dodal:

yoginam api sarvesam mad-gatenantaratmana
sraddhavan bhajate yo mam sa me yuktatamo matah

,,Za nejvyssiho ze vsech joginu povazuji toho, ktery je se Mnou nejduverneji spojen, neustale na Me mysli a oddane a laskyplne Mi slouzi.`` (Bg. 6.47) Takze ten, kdo neustale mysli na Nejvyssiho Pana, je zaroven nejvetsim joginem, nejvetsim dznanim a nejvetsim bhaktou. Krsna dale Ardzunovi vysvetlil, ze jako ksatrija nemuze zanechat bojovani, ale jestlize bude bojovat s mysli uprenou na Krsnu, dokaze na Neho myslet i v okamziku smrti. To ale vyzaduje uplne odevzdani se transcendentalni laskyplne sluzbe Krsnovi.

Ve skutecnosti jedname pomoci nasi mysli a inteligence, nikoliv telem. Takze jsou-li mysl a inteligence zamestnany myslenkami na Nejvyssiho Pana, pak budou i smysly zamestnany v Jeho sluzbe. Na prvni pohled se muze zdat, ze cinnosti smyslu zustavaji stejne, ale co se zmenilo, je vedomi. Bhagavadgita nas uci, jak pohrouzit mysl a inteligenci do myslenek na Krsnu. Takove pohrouzeni nam umozni premistit se do Boziho kralovstvi. Jestlize je mysl zamestnana slouzenim Krsnovi, pak i smysly budou automaticky zamestnany v Jeho sluzbe. Uplne upnuti myslenek ke Krsnovi je tedy nejen velke umeni, ale i tajemstvi Bhagavadgity.

Moderni clovek se zoufale snazi, aby se dostal na Mesic, zato se vsak ani nepokusi povysit se duchovne. Jestlize nekomu zbyva jeste padesat let zivota, mel by teto kraticke doby vyuzit k rozvijeni oddane sluzby, jak je popsana ve Srimad Bhagavatam (7.5.23):

sravasam kirtanam vissoh smarasam pada-sevanam
arcanam vandanam dasyam sakhyam atma-nivedanam

Techto devet zpusobu oddane sluzby, z nichz naslouchani (*sravasam*) Bhagavadgite od realizovane osoby je nejjednodussi, obrati nase myslenky k Nejvyssi Bytosti. Nasledkem toho budeme neustale myslet na Krsnu a po opusteni tohoto tela ziskame duchovni telo, se kterym muzeme pobyvat ve spolecnosti Nejvyssiho Pana.

Sri Krsna dale rika:

abhyasa-yoga-yuktena cetasa nanya-gamina
paramam purusam divyam yati parthanucintayan

,,Ten, kdo o Mne medituje jako o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, jehoz mysl neodbiha a je neustale zamestnana vzpominanim na Mne, dojde, o Ardzuno, bezpochyby ke Mne.`` (Bg. 8.8)

Je to velice jednoduche, musime se to vsak naucit od zkuseneho cloveka, ktery to jiz sam dela (*tad-vijnanartham sa gurum evabhigacchet*). Mysl je velice tekava, a proto se musime snazit zamerit ji na podobu nebo na jmeno Nejvyssiho Pana. Mysl je prirozene rozptylena, ale muzeme ji uklidnit

zvukovou vibraci Bozich jmen. Musime meditovat o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi (*paramam purusam*) v duchovnim nebi, a tak k Nemu dospejeme. Cesty a zpusoby k nejvyssimu uskutecneni jsou popsany v Bhagavadgite a brany k tomuto poznani jsou otevreny pro kazdeho. Vsichni lide mohou dojit ke Krsnovi tim, ze na Neho mysli, nebor vsichni lide mohou na Krsnu myslet, nebo o Nem naslouchat.

Sri Krsna dale rika (Bg. 9.32-33):

mam hi partha vyapasritya ye pi syuh papa-yonayah
striyo vaisyas tatha sudras te pi yanti param gatim

kim punar brahmasah pusya bhakta rajarsayas tatha
anityam asukham lokam imam prapya bhajasva mam

Dokonce i obchodnici, poklesle zeny, delnici nebo lide na nejnizsi urovni mohou dospet k Nejvyssimu. Clovek nemusi byt prilis inteligentni. Tajemstvi spociva v tom, ze ten, kdo prijme zasady bhaktijogy a Nejvyssiho Pana jako nejvyssi zivotni blaho, jako nejvyssi cil, dospeje k Bohu do duchovniho sveta. Jestlize prijmeme zasady vyslovene v Bhagavadgite, vyresime vsechny zivotni problemy a svuj zivot dovedeme k dokonalosti. Toto je podstata cele Bhagavadgity.

Na zaver muzeme rici, ze Bhagavadgita je transcendentalni literarni dilo, ktere bychom meli cist s velkou pozornosti. *Gita-sastram idam pusyam yah pathet prayatah puman, bhaya-sokadi-varjitah:* Jestlize budeme uprimne nasledovat pokyny Bhagavadgity, osvobodime se ode vsech strasti a uzkosti v tomto zivote. *Bhaya-sokadi-varjitah.* Osvobodime se ode vsech strasti v tomto zivote a nas pristi zivot bude duchovni. (Gita-mahatmja 1)

Je zde i dalsi vyhoda:

gitadhyayana-silasya prasayama-parasya ca
naiva santi hi papani purva-janma-krtani ca

,,Clovek, ktery cte Bhagavadgitu pozorne a s uprimnosti, nebude diky Bozi milosti ovlivnen nasledky minulych prohresku.`` (Gita-mahatmja 2) Na konci Bhagavadgity (18.66) rika Krsna velice jasne:

sarva-dharman parityajya mam ekam sarasam vraja
aham tvam sarva-papebhyo moksayisyami ma sucah

,,Zanech vsech druhu nabozenstvi a odevzdej se jen Mne. Ja te oprostim ode vsech nasledku za hrisna jednani. Neboj se.`` Sri Krsna tedy ochrani cloveka, ktery se Mu odevzda, pred vsemi reakcemi za hrisne cinnosti a bere na sebe zodpovednost.

maline mocanam pumsam jala-snanam dine dine
sakrd gitamrta-snanam samsara-mala-nasanam

,,Clovek se muze cistit denni koupeli, ale jestlize se byr jenom jedenkrat vykoupe v posvatne vode Bhagavadgity, ocisti se uplne od spiny hmotneho zivota.`` (Gita-mahatmja 3)

gita su-gita kartavya kim anyaih sastra-vistaraih
ya svayam padmanabhasya mukha-padmad vinihsrta

Protoze Bhagavadgita byla prednesena Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, neni zapotrebi, abychom cetli jina vedska pisma. Staci, kdyz budeme pravidelne a pozorne poslouchat a cist Bhagavadgitu. Lide v dnesni dobe jsou tak pohrouzeni do svetskych cinnosti, ze je pro ne nemozne cist vsechna vedska pisma. Avsak ve skutecnosti to neni zapotrebi. Tato jedina kniha, Bhagavadgita, staci, protoze je to podstata vsech vedskych pisem, a hlavne proto, ze byla prednesena Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. (Gita-mahatmja 4)

bharatamrta-sarvasvam vissu-vaktrad vinihsrtam
gita-gangodakam pitva punar janma na vidyate

,,Clovek, ktery pije vodu z Gangy, dosahne spaseni. Co se potom da rici o tom, kdo pije nektar Bhagavadgity? Bhagavadgita je zakladni nektar Mahabharaty a byla prednesena samotnym Krsnou, puvodnim Visnuem.`` (Gita-mahatmja 5) Bhagavadgita emanuje z ust Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a o Ganze se rika, ze prameni u lotosovych nohou Pana. Je jiste, ze nohy a usta Nejvyssiho Pana jsou na stejne absolutni urovni, ale pro nase postaveni je nektar Bhagavadgity mnohem dulezitejsi nez voda Gangy.

sarvopanisado gavo dogdha gopala-nandanah
partho vatsah su-dhir bhokta dugdham gitamrtam mahat

,,Tato Gitopanisad, Bhagavadgita, je zakladem vsech Upanisad a podoba se kravce, kterou doji znamy pasacek Sri Krsna. Ardzuna je jako telatko a stejne tak jako moudri muzi a oddani pije lahodne mleko Bhagavadgity.`` (Gita-mahatmja 6)

ekam sastram devaki-putra-gitam eko devo devaki-putra eva
eko mantras tasya namani yani karmapy ekam tasya devasya seva
(Gita-mahatmja 7)

V soucasne dobe se lide velice snazi, aby meli jedine pismo, jedineho Boha, jedno nabozenstvi a jednu cinnost. Ar je tedy Bhagavadgita spolecnym pismem pro vsechny lidi na svete (*ekam sastram devaki-putra-gitam*). Ar je Sri Krsna jedinym Bohem na svete (*eko devo devaki-putra eva*). Ar je zpivani Jeho jmen - *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare* - jedinou hymnou, jedinou mantrou a jedinou modlitbou (*eko mantras tasya namani*). A ar je zde jen jedina cinnost - oddana sluzba Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsnovi (*karmapy ekam tasya devasya seva*).

Pred bitvou

Ackoliv je Bhagavadgita vetsinou ctena jako samostatne dilo, objevuje se puvodne v rozsahlem staroindickem epose Mahabharate. Vypraveni Mahabharaty vedou az do soucasneho veku Kali. Bylo to pred priblizne 5 000 lety, na pocatku Kalijugy, kdy Sri Krsna prednesl Bhagavadgitu svemu oddanemu priteli Ardzunovi.

K jejich rozhovoru - jednomu z nejvetsich filozofickych a nabozenskych dialogu - doslo ve chvili, kdy se znepratelena vojska dvou spriznenych rodu chystaji stretnout. Na jedne strane stali Dhrtarastrovi synove, Kuruovci, a na druhe strane stali jejich bratranci, synove Panduovi, Panduovci.

Dhrtarastra a Pandu byli bratri. Oba se narodili v Kuruovske dynastii, ktera pochazela od krale Bharaty, davneho vladce Zeme, od jehoz jmena pochazi i nazev Mahabharata. Starsi bratr Dhrtarastra se narodil slepy a tak byl trun, ktery by mu jinak patril, predan Pandovi.

Pandu predcasne zemrel a jeho pet synu - Judhisthira, Bhima, Ardzuna, Nakula a Sahadeva - se dostalo pod ochranu Dhrtarastrovu, ktery se take docasne ujal kralovskeho zezla. Sto synu Dhrtarastrovych a pet synu Panduovych vyrustalo spolecne. Pod vedenim moudreho brahmana Drony pronikli do vsech taju valecnickeho umeni a od praotce rodu Bhismy se jim dostalo duchovniho poznani.

Synove Dhrtarastrovi, a hlavne nejstarsi Durjodhana, vsak Panduovce nenavideli a zavideli jim. Slepy Dhrtarastra chtel, aby jeho synove zdedili kralovsky trun a Panduovcum nepral.

Durjodhana s Dhrtarastrovym svolenim nejruznejsimi zpusoby osnoval zahubu Panduovcu. Jen diky pozorne peci stryce Vidury a bratrance Krsny dokazali Panduovci vsem ukladum o zivot uniknout.

Krsna neni obycejny clovek, ale samotny Svrchovany Pan, ktery sestoupil na Zemi v kralovske dynastii. V teto roli prince byl bratrancem Pandovy manzelky Kunti (Prthy), matky Panduovcu. Stal na strane Panduovcu jako pribuzny i jako vecny udrzovatel nabozenstvi a vzdy jim pomahal a poskytl jim ochranu.

Durjodhana nakonec vyzval Judhisthiru ke hre v kostky, aby ho mohl pripravit o kralovsky trun. Podvodnym zpusobem vyhral nejen veskere poklady, celou risi a osobni svobodu Panduovcu, ale i jejich vernou manzelku Draupadi, kterou se pokusil verejne svleknout donaha pred vsemi princi a krali. Sri Krsna ji zazracnym zpusobem pred zneuctenim zachranil, avsak podle pravidel prohry se meli Panduovci odebrat na trinact let do vyhnanstvi.

Kdyz se Judhisthira a jeho bratri, doprovazeni vernou Draupadi, vratili domu, opravnene pozadovali sve kralovstvi. Durjodhana vsak zlostne odmitl. Kdyz Panduovci zmensili svuj pozadavek a prosili pouze o pet vesnic, aby mohli slouzit lidu, k cemuz byli jako ksatrijove zavazani, Durjodhana povysene odvetil, ze jim neda ani takovy kousek zeme, do jakeho by bylo mozno zapichnout jehlu.

Prestoze byli Panduovci velice mirni a trpelivi, zdalo se, ze valka je neodkladna. Vladari na cele Zemi se pripojili k jedne ci druhe strane. Sri Krsna se osobne ujal ulohy posla a odesel k Durjodhanovi, aby vyjednal mir. Ale kdyz ani tyto pokusy dosahnout smiru neprinesly zadny vysledek, valka byla jista.

Panduovci byli lide vysokych moralnich kvalit a vedeli, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, zatimco bezbozni Kuruovci Jeho postaveni neuznavali. Krsna slibil, ze se boje osobne jako valecnik nezucastni, ale ze jedna strana muze pouzit Jeho vojenskych sil a druha muze vyuzit Jeho pritomnosti

jako radce. Durjodhana, politicky genius, se rozhodl pro Krsnovu armadu a Panduovci stejne dychtive prijali Krsnovu osobni pomoc.

Tak se Krsna stal Ardzunovym vozatajem. Bhagavadgita zacina v tomto okamziku - obe nepratelska vojska stoji tvari v tvar na bitevnim poli, vzduchem zni troubeni valecnych lastur a Dhrtarastra se nedockave pta sveho komornika Sandzaji: ,,Co delaji?`` Bitva zacina.

- *vydavatele* -

KAPITOLA PRVNI

Pozorovani armad na Kuruovskem bitevnim poli

SLOKA 1

dhrtarastra uvaca
dharma-ksetre kuru-ksetre samaveta yuyutsavah
mamakah pasmavas caiva kim akurvata sanjaya

dhrtarastrah uvaca - kral Dhrtarastra rekl; *dharma-ksetre* - na poutnim miste; *kuru-ksetre* - zvanem Kuruksetra; *samavetah* - shromazdeni; *yuyutsavah* - touzici bojovat; *mamakah* - moji synove; *pasmavah* - Panduovi synove; *ca* - a; *eva* - zajiste; *kim* - co; *akurvata* - udelali; *sanjaya* - o Sandzajo.

Dhrtarastra pravil: O Sandzajo, co ucinili moji a Panduovi synove, kdyz se v bojovne nalade shromazdili na poutnim miste Kuruu?

VYKLAD: Jedno z nejctenejsich teistickych del, Bhagavadgita, se zabyva vedou o Bohu a je shrnuto v eposu Gita-mahatmja (Chvalozpev na Gitu). Docteme se v nem, ze Bhagavadgita musi byt studovana velmi dukladne a pod vedenim cloveka oddaneho Sri Krsnovi. Musime se snazit porozumet Bhagavadgite bez jakychkoliv subjektivnich vykladu. Priklad, jak spravne pochopit Bhagavadgitu, nalezneme v dile samotnem: Ardzuna prijal uceni Bhagavadgity primo od Krsny, a takto je ihned pochopil. Postesti-li se nekomu, ze pozna Bhagavadgitu prostrednictvim posloupnosti duchovnich ucitelu a vyhne-li se subjektivne motivovanym interpretacim, lze jej pokladat za cloveka, ktery prostudoval vsechny vedske texty a zaroven i vsechny spisy na svete. Bhagavadgita totiz obsahuje nejen vse, co je mozno nalezt v jinych knihach, ale i veci zcela jedinecne. Gita ma zvlastni postaveni. Je to dokonala teisticka veda, nebor je podana primo Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsnou.

Rozhovor mezi Dhrtarastrou a Sandzajou, jak jej najdeme v Mahabharate, dava zaklad teto vznesene filozofii. Je zrejme, ze tato filozofie byla prednesena samotnym Panem v dobe, kdy byl osobne pritomen na Zemi, aby vedl lidstvo. Udalost se prihodila na bitevnim poli zvanem Kuruksetra, ktere bylo jiz od nepameti povazovano za posvatne misto.

Slovo *dharma-ksetra* (misto, kde se vykonavaji nabozenske obrady) je vyznamne, nebor Nejvyssi Pan byl pritomen na Kuruovskem bitevnim poli na Ardzunove strane. Dhrtarastra, otec bratri Kuruovych, velice pochyboval, zdali jeho synove vyjdou z teto valky vitezne. Ve svych pochybach se tazal sveho tajemnika Sandzaji: ,,Co ucinili moji synove a co synove Panduovi?`` Dhrtarastra byl presvedcen, ze jak jeho synove, tak i synove jeho mladsiho bratra Pandy se sesli na Kuruovskem poli, aby zde odhodlane bojovali. Nicmene, jeho otazka je velice vyznamna. Dhrtarastra dohode bratrancu nepral, avsak pral si znat osud svych synu na bitevnim poli. Obaval se, ze posvatne misto by mohlo mit rozhodujici vliv na vysledek valky. Kuruksetra je totiz ve Vedach popisovana jako misto, ktere by melo byt uctivano i nebeskymi polobohy. Dhrtarastra si velmi dobre uvedomoval, ze by to prineslo vyhody Ardzunovi a Panduovcum, nebor vsichni vynikali ctnostnou povahou.

Sandzaja byl ucednikem Vjasy a jeho milosti byl obdaren schopnosti videt na bojiste Kuruksetry, prestoze se nachazel v Dhrtarastrove komnate. Proto se ho Dhrtarastra tazal na situaci na bitevnim poli.

Panduovci i synove Dhrtarastrovi pochazeli ze stejneho rodu - zde jsou vsak odhaleny Dhrtarastrovy myslenky. Za Kuruovce umyslne povazoval pouze sve syny, zatimco syny sveho bratra Pandy vydedil. Muzeme tedy pochopit Dhrtarastruv zvlastni vztah k synum sveho bratra Pandy. Podobne jako je

plevel vytrhavan z ryzoveho pole, da se jiz od zacatku ocekavat, ze s posvatne pudy Kuruksetry budou nezadouci rostliny, jako napriklad Dhrtarastruv syn Durjodhana a jemu podobni, smeteny za pritomnosti otce nabozenstvi Sri Krsny, a ze se uprimne zboznym lidem vedenym Judhisthirou dostane Panova zadostiucineni. Takovy je smysl slov *dharma-ksetre* a *kuru-ksetre,* nemluve o jejich historickem a vedskem vyznamu.

SLOKA 2

sanjaya uvaca
drstva tu pasmavanikam vyumham duryodhanas tada
acaryam upasangamya raja vacanam abravit

sanjayah uvaca - Sandzaja rekl; *drstva* - po shlednuti; *tu* - ale; *pasmava-anikam* - panduovsti vojaci; *vyumham* - sestaveni do vojenskeho siku; *duryodhanah* - kral Durjodhana; *tada* - v tom okamziku; *acaryam* - ucitel; *upasangamya* - pristoupil; *raja* - kral; *vacanam* - slova; *abravit* - rekl.

Sandzaja pravil: O krali, po shlednuti vojska serazeneho do vojenskeho siku bratry Panduovymi pristoupil kral Durjodhana ke svemu uciteli a pronesl nasledujici slova:

VYKLAD: Dhrtarastra byl od narozeni slepy. Bohuzel se mu nedostavalo ani duchovniho vnimani. Byl si dobre vedom stejne slepoty svych synu v otazce nabozenstvi, a proto byl presvedcen, ze se nikdy neshodnou s Panduovymi syny, jiz od narozeni zboznymi. Obaval se i vlivu, ktere by poutni misto mohlo mit. Sandzaja proto chapal smysl otazky tykajici se situace na bojisti. Chtel povzbudit sklesleho krale a ujistil ho, ze jeho synove pod vlivem posvatneho mista nepristoupi na zadny kompromis. Sandzaja oznamil krali, ze jeho syn Durjodhana se po shlednuti panduovskych vojenskych sil okamzite odebral k vrchnimu veliteli Dronacarjovi, aby ho informoval o skutecne situaci. Prestoze je Durjodhana nazyvan kralem, byl nucen, vzhledem k zavaznosti situace, obratit se na vrchniho velitele. Byl tedy dobrym politikem. Durjodhanova diplomaticka maska vsak nemohla zakryt strach, ktery pocitil, kdyz uvidel vojenske usporadani bratri Panduovych.

SLOKA 3

pasyaitam pasmu-putrasam acarya mahatim camum
vyumham drupada-putresa tava sisyesa dhimata

pasya - pohled; *etam* - toto; *pasmu-putrasam* - Panduovych synu; *acarya* - o uciteli; *mahatim* - velke; *camum* - vojsko; *vyumham* - serazene; *drupada-putresa* - Drupaduv syn; *tava* - tvuj; *sisyesa* - zak; *dhi-mata* - velice inteligentni**.**

O muj uciteli, pohled na mohutne vojsko synu Panduovych, jez tak znalecky seradil tvuj moudry zak, syn Drupaduv.

VYKLAD: Velky diplomat Durjodhana chtel poukazat na nedostatky vrchniho velitele, brahmana Drony. Dronacarja mel politicky spor s kralem Drupadou, otcem Draupadi, jez byla Ardzunovou zenou. V dusledku teto pre vykonal Drupada velkou ober, pri niz byl pozehnan synem, ktery byl schopen Dronacarju zabit. Dronacarja si toho byl vedom, ale kdyz k nemu syn Drupady, Dhrstadjumna, prisel, aby se vyucil valecnemu umeni, nevahal Dronacarja jakozto dobry brahman ani na vterinu a zasvetil ho do vsech vojenskych tajemstvi, ktera znal. Na Kuruovskem bitevnim poli se Dhrstadjumna postavil na stranu Panduovcu a byl velitelem jejich armady. Sestavil vojenske siky, jak se tomu naucil od Dronacarji. Durjodhana poukazal na tuto Dronacarjovu chybu, cimz ho chtel primet, aby byl v boji pevny a neuprosny. Panduovci a predevsim Ardzuna byli take jeho milovani zaci a Durjodhana chtel dosahnout toho, aby se v boji podobne choval i k nim, nebor jakekoliv zavahani by mohlo vest k porazce.

SLOKA 4

atra sura mahesv-asa bhimarjuna-sama yudhi
yuyudhano viratas ca drupadas ca maha-rathah

atra - zde; *surah* - hrdinove; *maha-isu-asah* - mocni lucistnici; *bhima-arjuna* - Bhimovi a Ardzunovi; *samah* - rovni; *yudhi* - v boji; *yuyudhanah* - Jujudhana; *viratah* - Virata; *ca* - take; *drupadah* - Drupada; *ca* - take; *maha-rathah* - mocni bojovnici.

V teto armade je mnoho hrdinnych lucistniku, kteri se v boji vyrovnaji Bhimovi a Ardzunovi a jsou zde rovnez velci bojovnici, jako Jujudhana, Virata a Drupada.

VYKLAD: I kdyz vojenska sila Dhrstadjumny nebyla v porovnani s mohutnou vojenskou silou Dronacarjovou prilis velkou prekazkou, presto zde bylo mnoho jinych, kteri vzbuzovali obavy. Durjodhana znal silu a dovednost Bhimy a Ardzuny, a proto s nimi srovnaval i ostatni.

SLOKA 5

dhrstaketus cekitanah kasirajas ca viryavan
purujit kuntibhojas ca saibyas ca nara-pungavah

dhrstaketuh - Dhrstaketu; *cekitanah* - Cekitana; *kasirajah* - Kasiradza; *ca* - take; *virya-van* - velmi mocny; *purujit* - Purudzit; *kuntibhojah* - Kuntibhodza; *ca* - a; *saibyah* - saibja; *ca* - a; *nara-pungavah* - hrdinove mezi lidmi.

Jsou zde take velci, hrdinni a mocni bojovnici jako Dhrstaketu, Cekitana, Kasiradza, Purudzit, Kuntibhodza a saibja.

SLOKA 6

yudhamanyus ca vikranta uttamaujas ca viryavan
saubhadro draupadeyas ca sarva eva maha-rathah

yudhamanyuh - Judhamanju; *ca* - a; *vikrantah* - mocni; *uttamaujah* - Uttamaudza; *ca* - a; *virya-van* - velmi mocny; *saubhadrah* - syn Subhadry; *draupadeyah* - synove Draupadi; *ca* - a; *sarve* - vsichni; *eva* - zajiste; *maha-rathah* - velitele valecnych vozu.

Je zde mocny Judhamanju, silacky Uttamaudza, syn Subhadry i synove Draupadi. Vsichni to jsou udatni bojovnici na valecnych vozech.

SLOKA 7

asmakam tu visista ye tan nibodha dvijottama
nayaka mama sainyasya samjnartham tan bravimi te

asmakam - nasi; *tu* - ale; *visistah* - obzvlaste silni; *ye* - kteri; *tan* - tech; *nibodha* - vsimni si; *dvija-uttama* - o nejlepsi z brahmanu; *nayakah* - velitele; *mama* - moji; *sainyasya* - vojaku; *samjna-artham* - pro tvou informaci; *tan* - jich; *bravimi* - rikam; *te* - tobe.

O nejlepsi z brahmanu, dovol mi, abych te informoval o velitelich, kteri jsou zvlaste zpusobili k vedeni mych vojsk.

SLOKA 8

bhavan bhismas ca karsas ca krpas ca samitim-jayah
asvatthama vikarsas ca saumadattis tathaiva ca

bhavan - ty sam; *bhismah* - praotec Bhisma; *ca* - take; *karsah* - Karna; *ca* - a; *krpah* - Krpa; *ca* - a; *samitim-jayah* - vzdy v bojich vitezni; *asvatthama* - Asvatthama; *vikarsah* - Vikarna; *ca* - a; *saumadattih* - Somadattuv syn; *tatha* - stejne tak jako; *eva* - zajiste; *ca* - take.

Krome tebe jsou zde osobnosti jako Bhisma, Karna, Krpa, Asvatthama, Vikarna a syn Somadattuv, zvany Bhurisrava, kteri vychazeji z boju vzdy vitezne.

VYKLAD: Durjodhana se zde zminuje o neprekonatelnych, vzdy vitezicich hrdinech. Vikarna je Durjodhanuv bratr, Asvatthama je Dronacarjuv syn a Saumadatti neboli Bhurisrava je synem krale Bahliku. Karna je nevlastni bratr Ardzuny, nebor se narodil Kunti jeste predtim, nez se provdala za krale Pandu. Dronacarja se ozenil s Krpacarjovou sestrou, jeho dvojcetem.

SLOKA 9

anye ca bahavah sura mad-arthe tyakta-jivitah
nana-sastra-praharasah sarve yuddha-visaradah

anye - ostatni; *ca* - take; *bahavah* - ve velkem poctu; *surah* - hrdinu; *mat-arthe* - za mne; *tyakta-jivitah* - pripraveni polozit zivoty; *nana* - mnoho; *sastra* - zbrane; *praharasah* - vyzbrojeni; *sarve* - vsichni; *yuddha-visaradah* - zkuseni ve valecnem umeni.

Je zde mnoho jinych hrdinu, kteri jsou pripraveni za mne obetovat sve zivoty. Vsichni jsou dobre vyzbrojeni nejruznejsimi zbranemi a vsichni jsou zkusenymi bojovniky.

VYKLAD: Pokud se tyka ostatnich - Dzajadrathy, Krtavarmy a salji - vsichni byli odhodlani polozit sve zivoty za Durjodhanu. Jinymi slovy, jiz je rozhodnuto, ze vsichni zemrou v bitve na Kuruovskem poli, nebor se pridali na stranu hrisneho Durjodhany. Durjodhana si vsak byl samozrejme jist vitezstvim vzhledem ke spolecne sile svych vyse zminenych pratel.

SLOKA 10

aparyaptam tad asmakam balam bhismabhiraksitam
paryaptam tv idam etesam balam bhimabhiraksitam

aparyaptam - nezmeritelna; *tat* - ta; *asmakam* - nase; *balam* - sila; *bhisma* - praotcem Bhismou; *abhiraksitam* - dokonale chranena; *paryaptam* - omezena; *tu* - ale; *idam* - tech; *etesam* - Panduovcu; *balam* - sila; *bhima* - Bhimou; *abhiraksitam* - peclive chranena.

Nase vojenska sila je bezmezna a jsme dokonale chraneni praotcem Bhismou, zatimco sila bratri Panduovych, bedlive chranena Bhimou, je omezena.

VYKLAD: Durjodhana zde porovnava obe armady. Veril, ze sila jeho vojska je bezmezna, zvlaste je-li pod ochranou nejzkusenejsiho generala, praotce Bhismy. Na druhe strane byla vojenska sila bratri Panduovych omezena, nebor byla chranena mene zkusenym generalem Bhimou, jenz byl ve srovnani s Bhismou jako pisecne zrnko. Durjodhana choval k Bhimovi vzdy nenavist, ponevadz dobre vedel, ze zahyne-li v boji, padne jedine rukou Bhimovou. Zaroven si vsak byl jist vitezstvim a to diky Bhismove pritomnosti, nebor Bhisma byl mnohem zkusenejsim vojevudcem.

SLOKA 11

ayanesu ca sarvesu yatha-bhagam avasthitah
bhismam evabhiraksantu bhavantah sarva eva hi

ayanesu - na strategickych mistech; *ca* - take; *sarvesu* - vsude; *yatha-bhagam* - rozmisteni; *avasthitah* - stojice; *bhismam* - praotce Bhismu; *eva* - zajiste; *abhiraksantu* - meli byste podporit; *bhavantah* - vy; *sarve* - vsichni; *eva hi* - zajiste.

Nyni, jak tu stojite rozestaveni na svych prislusnych strategickych mistech, musite praotce Bhismu podporit ze vsech sil.

VYKLAD: Pote, co Durjodhana pochvalil Bhismovu vojenskou dovednost, pomyslil si, ze ostatni by se mohli citit zanedbani. Proto se svym diplomatickym zpusobem snazil napravit dojem vyse uvedenymi slovy. Durjodhana podotkl, ze Bhismadeva je bezpochyby nejvetsim hrdinou, ale je jiz stary, a proto ho musi vsichni ze vsech stran chranit. Mohlo by se stat, ze bude plne soustreden na boj na jedne strane a nepratele vyuziji situace a napadnou ho odjinud. Bylo tedy nutne, aby ostatni hrdinove neopustili sve strategicke pozice a neumoznili tak nepriteli prolomit jejich rady. Durjodhana vycitil, ze vitezstvi bratru Kuruovych bude zaviset na Bhismadevove pritomnosti. Byl presvedcen, ze Bhismadeva a Dronacarja ho v boji plne podpori, nebor dobre vedel, ze neprotestovali ani slovem, kdyz Ardzunova zena Draupadi mela byt na shromazdeni velkych generalu svlecena v jejich pritomnosti donaha. Ackoliv Durjodhana vedel, ze oba generalove chovali k bratrum Panduovym urcitou naklonnost, doufal, ze se ji nyni zcela zbavili, jak to jiz udelali pri hazardnich hrach.

SLOKA 12

tasya sanjanayan harsam kuru-vrddhah pitamahah
simha-nadam vinadyoccaih sankham dadhmau pratapavan

tasya - jeho; *sanjanayan* - zvyseni; *harsam* - radost; *kuru-vrddhah* - predek Kuruova rodu (Bhisma); *pitamahah* - praotec; *simha-nadam* - buracivy zvuk podobny lvimu zarvani; *vinadya* - zaznel; *uccaih* - velmi hlasite; *sankham* - lastura; *dadhmau* - zadul; *pratapa-van* - mocny.

Pote Bhisma, mocny a statecny predek Kuruova rodu, praotec bojovniku, zadul mocne na svoji lasturu. Buracivy zvuk, podobny lvimu zarvani, potesil Durjodhanu.

VYKLAD: Predek Kuruova rodu porozumel, co se delo v mysli jeho vnuka Durjodhany, a tak se ho ze soucitu snazil povzbudit tim, ze velmi hlasite zatroubil na svoji lasturu, napodobuje lvi rev. Bhismovo mocne zatroubeni symbolicky informovalo vnuka Durjodhanu, ze nema moznost zvitezit, jelikoz na strane protivnika stal Sri Krsna, Nejvyssi Pan. Povinnosti Bhismy vsak bylo zucastnit se boje, a proto svym mocnym zatroubenim Durjodhanu ujistil, ze bude ze vsech sil bojovat.

SLOKA 13

tatah sankhas ca bheryas ca pasavanaka-gomukhah
sahasaivabhyahanyanta sa sabdas tumulo bhavat

tatah - pote; *sankhah* - lastury; *ca* - take; *bheryah* - velke bubny; *ca* - a; *pasava-anaka* - bubinky a kotle; *go-mukhah* - rohy; *sahasa* - najednou; *eva* - zajiste; *abhyahanyanta* - se spolecne rozezvucely; *sah* - tento; *sabdah* - smiseny zvuk; *tumulah* - bourlivy; *abhavat* - byl.

Pak se nahle spolecnym a bourlivym hlasem rozezvucely vsechny lastury, bubny, bubinky, kotle a rohy.

SLOKA 14

tatah svetair hayair yukte mahati syandane sthitau
madhavah pasmavas caiva divyau sankhau pradadhmatuh

tatah - pote; *svetaih* - bili; *hayaih* - kone; *yukte* - zaprazeni; *mahati* - ve velkem; *syandane* - voze; *sthitau* - sedeli; *madhavah* - Krsna (manzel Bohyne stesti); *pasmavah* - Ardzuna (syn Pandy); *ca* - take; *eva* - zajiste; *divyau* - transcendentalni; *sankhau* - lastury; *pradadhmatuh* - zaduly.

Na druhe strane i Sri Krsna a Ardzuna, sedice na velkem valecnem voze, do nehoz byli zaprazeni bili ori, zaduli do svych transcendentalnich lastur.

VYKLAD: Na rozdil od Bhismovy lastury byly lastury Krsny a Ardzuny transcendentalni. Zvuk jejich lastur naznacil, ze protivnik nemel nadeji zvitezit, ponevadz Krsna byl na strane bratru Panduovych. *Jayas tu pasmu-putrasam yesam pakse janardanah*. Vitezstvi je vzdy na strane tech, kteri maji, tak jako bratri Panduovci, duverny vztah ke Krsnovi. Kdykoliv a kdekoliv je pritomen Krsna, je rovnez pritomna Bohyne stesti, ponevadz nikdy neopousti sveho chote. Ardzunovo ocekavane vitezstvi a stesti bylo jiz naznaceno transcendentalnimi zvuky Visnuovy neboli Krsnovy lastury. Navic valecny vuz, na kterem oba pratele sedeli, venoval Ardzunovi buh ohne Agni, coz znamena, ze tento vuz byl schopen odrazit jakykoliv napor kdekoliv ve trech svetech.

SLOKA 15

pancajanyam hrsikeso devadattam dhananjayah
pausmram dadhmau maha-sankham bhima-karma vrkodarah

pancajanyam - Pancadzanja, jmeno Krsnovy lastury; *hrsika-isah* - Hrsikesa (Krsna - Pan, ktery ovlada smysly svych oddanych); *devadattam* - Devadatta, jmeno Ardzunovy lastury; *dhanam-jayah* - Dhanandzaja (Ardzuna, dobyvatel bohatstvi); *pausmram* - Paundra, jmeno Bhimovy lastury; *dadhmau* - zaduli; *maha-sankham* - hruzna lastura; *bhima-karma* - ten, kdo vykonava nadlidske ciny; *vrka-udarah* - nenasytny jedlik (Bhima).

Sri Krsna zadul do sve lastury zvane Pancadzanja a Ardzuna do sve Devadatty. A Bhima, nenasytny jedlik, schopny nadlidskych skutku, zadul do sve hruzne lastury zvane Paundra.

VYKLAD: V tomto versi je Sri Krsna oznacen jako Hrsikesa, protoze je vlastnikem vsech smyslu. Zive bytosti jsou nedilnymi casteckami Boha, a take smysly zivych bytosti jsou castmi Jeho smyslu. Impersonaliste (stoupenci teorie, ze Buh neni osoba) nedokazi vysvetlit, proc zive bytosti maji take smysly, a proto se je snazi popisovat jako neosobni - beze smyslu a identity. Pan sidli v srdci vsech zivych bytosti a ridi jejich smysly podle toho, jak se Mu odevzdavaji. Smysly svych cistych oddanych pak ovlada primo. Zde na Kuruovskem bitevnim poli ovlada Ardzunovy transcendentalni smysly primo, a proto je zde uvedeno Jeho jmeno Hrsikesa. Podle svych cinnosti dostava Krsna ruzna jmena, jako napriklad Madhusudana, protoze zabil demona Madhu; Govinda, protoze prinasi radost kravkam a tesi smysly; Vasudeva, ponevadz se zjevil jako Vasudevuv syn; Devaki-nandana, ponevadz prijal Devaki za svou matku; Jasoda-nandana, ponevadz umoznil Jasode prozivat sve detske hry ve Vrndavane; Partha-sarathi, protoze slouzil jako vozataj svemu priteli Ardzunovi. Podobne je Jeho jmeno Hrsikesa, ponevadz vedl Ardzunu na Kuruovskem poli.

V tomto versi je Ardzuna nazyvan Dhanandzaja, protoze svemu starsimu bratru Judhisthirovi pomohl ziskat bohatstvi, ktere jako kral nutne potreboval k vykonavani ruznych obetnich obradu. Prezdivku Vrkodara si Bhima vyslouzil pro svou dravou chur k jidlu, jez byla stejne uzasna jako jeho herkulovske skutky, napriklad zabiti demona Hidimby.

Pro bojovniky na strane bratri Panduovych bylo velmi povzbuzujici slyset, jak Sri Krsna a ostatni velitele troubi na sve podivuhodne lastury. Nepritel tyto vyhody nemel. Ani Krsna, nejvyssi radce, ani Bohyne stesti nestali na jejich strane. Bylo tedy predurceno, ze budou v boji porazeni, a toto poselstvi bylo vyhlaseno zvukem lastur.

SLOKA 16 - 18

anantavijayam raja kunti-putro yudhisthirah
nakulah sahadevas ca sughosa-masipuspakau

kasyas ca paramesv-asah sikhasmi ca maha-rathah
dhrstadyumno viratas ca satyakis caparajitah

drupado draupadeyas ca sarvasah prthivi-pate
saubhadras ca maha-bahuh sankhan dadhmuh prthak prthak

ananta-vijayam - Anantavidzaja, jmeno Judhisthirovy lastury; *raja* - kral; *kunti-putrah* - syn Kunti; *yudhisthirah* - Judhisthira; *nakulah* - Nakula; *sahadevah* - Sahadeva; *ca* - a; *sughosa-masipuspakau* - Sughosa a Manipuspaka, jmena Nakulovych a Sahadevovych lastur; *kasyah* - kral Kasi (Varanasi); *ca* - a; *parama-isu-asah* - mocny bojovnik; *sikhasmi* - sikhandi; *ca* - take; *maha-rathah* - ten, kdo je schopen bojovat proti tisicum; *dhrstadyumnah* - Dhrstadjumna (syn krale Drupady); *viratah* - Virata (princ, ktery pomohl Panduovcum, kdyz zili ve vyhnanstvi); *ca* - take; *satyakih* - Satjaki (neboli Jujudhana, Krsnuv vozataj); *ca* - a; *aparajitah* - ten, kdo dosud nebyl porazen; *drupadah* - Drupada (pancalsky kral); *draupadeyah* - synove Draupadi; *ca* - take;

sarvasah - vsichni; *prthivi-pate* - o krali; *saubhadrah* - syn Subhadry (Abhimanju); *ca* - take; *maha-bahuh* - mocnych pazi; *sankhan* - do lastury; *dadhmuh* - zaduli; *prthak prthak* - jednotlive.

Kral Judhisthira, syn Kunti, zadul do sve lastury, zvane Anantavidzaja, Nakula a Sahadeva do sve Sughosi a Manipuspaky. Znamenity lucistnik, kral Kasi, mocny valecnik sikhandi, Dhrstadjumna, Virata, neporazitelny Satjaki, Drupada, synove Draupadi, mohutne ozbrojeny syn Subhadry a dalsi, o krali, ti vsichni duli do svych lastur.

VYKLAD: Sandzaja Dhrtarastru taktne upozornil, ze jeho nerozumna politika podvadet Panduovy syny s cilem dosadit na kralovsky trun sve vlastni syny nebyla prilis chvalyhodna. Urcita znameni jasne naznacovala, ze v tomto velkem boji dojde k vyhlazeni cele Kuruovske dynastie, pocinaje praotcem Bhismou az po vnuky Abhimanju a dalsi krale mnoha zemi sveta. Vsichni zde pritomni byli odsouzeni k zahube. Zodpovednost za celou tuto katastrofu nesl kral Dhrtarastra, ponevadz podporoval politiku svych synu.

SLOKA 19

sa ghoso dhartarastrasam hrdayani vyadarayat
nabhas ca prthivim caiva tumulo bhyanunadayan

sah - ta; *ghosah* - vibrace; *dhartarastrasam* - Dhrtarastrovych synu; *hrdayani* - srdce; *vyadarayat* - otrasal; *nabhah* - nebe; *ca* - take; *prthivim* - zemi; *ca* - take; *eva* - zajiste; *tumulah* - desivy; *abhyanunadayan* - rozeznel;

Troubeni vsech techto ruznych lastur zacalo byt ohlusujici. Otrasalo oblohou i zemi a rozechvivalo srdce Dhrtarastrovych synu.

VYKLAD: Nikde nenajdeme zminku o tom, ze by Bhismovo zaduti nebo zaduti ostatnich na strane Durjodhany nejak otraslo srdci bratri Panduovych. V tomto versi se vsak pravi, ze mohutny hluk lastur ze strany Panduovcu rozdiral srdce Dhrtarastrovych synu. Bratri Panduovci meli naprostou duveru ve Sri Krsnu. Ten, kdo hleda ochranu u Nejvyssiho Pana, nemusi se niceho obavat ani uprostred nejvetsi pohromy.

SLOKA 20

atha vyavasthitan drstva dhartarastran kapi-dhvajah
pravrtte sastra-sampate dhanur udyamya pasmavah
hrsikesam tada vakyam idam aha mahi-pate

atha - pote; *vyavasthitan* - umisten; *drstva* - hlede na; *dhartarastran* - Dhrtarastrovy syny; *kapi-dhvajah* - ten, jehoz zastava byla oznacena znakem Hanumana; *pravrtte* - prave, kdyz se chystal; *sastra-sampate* - vystrelit sipy; *dhanuh* - luk; *udyamya* - pozvedl; *pasmavah* - Panduv syn (Ardzuna); *hrsikesam* - Krsnu; *tada* - v tom okamziku; *vakyam* - slovy; *idam* - temito; *aha* - oslovil; *mahi-pate* - o krali.

O krali, Ardzuna, syn Panduv, na svem valecnem voze nesoucim vlajku se znakem Hanumana v teto chvili pozvedl svuj luk, aby se pripravil k vystreleni. Pohledel na Dhrtarastrovy syny serazene ve valecnem siku a potom oslovil Sri Krsnu nasledujicimi slovy.

VYKLAD: Boj mel prave zacit. Z predesleho verse muzeme vyrozumet, ze Dhrtarastrovi synove byli vicemene zdeseni neocekavanym usporadanim vojenskych siku bratri Panduovych, kteri byli na bitevnim poli vedeni samotnym Panem. Znak Hanumana na vlajce Ardzunova valecneho vozu je dalsim znamenim vitezstvi, ponevadz Hanuman pomohl Nejvyssimu Panu, Sri Ramovi, v boji proti Ravanovi, ze ktereho vysel Ramacandra vitezne. Nyni byli jak Rama, tak i Hanuman pritomni na Ardzunove voze, aby mu poskytli pomoc. Sri Krsna je samotny Ramacandra, a kdekoliv je Rama, tam je i Jeho vecna spolecnice Sita, Bohyne stesti, a Jeho vecny spolecnik Hanuman. Ardzuna nemel proto zadny duvod, aby se obaval jakehokoliv nepritele. A k tomu vsemu zde byl Pan smyslu, Krsna, pritomen, aby ho osobne vedl. Tyto priznive podminky, ktere Krsna pripravil svemu oddanemu, zarucovaly Ardzunovi jiste vitezstvi.

SLOKA 21 - 22

arjuna uvaca
senayor ubhayor madhye ratham sthapaya me cyuta
yavad etan nirikse ham yoddhu-kaman avasthitan
kair maya saha yoddhavyam asmin rasa-samudyame

arjunah uvaca - Ardzuna rekl; *senayoh* - vojska; *ubhayoh* - obe; *madhye* - mezi; *ratham* - valecny vuz; *sthapaya* - prosim, postav; *me* - muj; *acyuta* - o Neomylny; *yavat* - na tak dlouho; *etan* - vsechny tyto; *nirikse* - mohu shlednout; *aham* - ja; *yoddhu-kaman* - zadostivi boje;

avasthitan - sesikovani na bitevnim poli; *kaih* - s kym; *maya* - mam; *saha* - s; *yoddhavyam* - bojovat; *asmin* - v tomto; *rasa* - svaru; *samudyame* - v usili.

Ardzuna pravil: O Neomylny, postav prosim muj valecny vuz mezi obe vojska tak, abych mohl videt boje dychtive pritomne, se kterymi se musim v tomto velkem boji stretnout.

VYKLAD: Prestoze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, slouzil svemu priteli Ardzunovi ze sve bezpricinne milosti. V tomto versi je osloven jako Neomylny, protoze ve sve naklonnosti oddane nikdy nezklame. Jako vozataj musel uposlechnout Ardzunovy rozkazy, a ponevadz tak nevahal ucinit, je nazyvan Neomylnym. Sri Krsna prijal ulohu vozataje sveho oddaneho, ale Jeho vznesene postaveni nebylo nikdy ohrozeno. Za vsech okolnosti zustava Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Hrsikesou, Panem vsech smyslu. Vztah mezi Panem a Jeho sluzebnikem je velmi mily a transcendentalni. Sluzebnik je vzdy pripraven slouzit a Pan obdobne stale vyhledava prilezitost k prokazovani sluzby svemu oddanemu. Krsnovi dela vetsi poteseni prijimat pokyny svych cistych oddanych, nez je sam vydavat. Ponevadz je svrchovanym Panem, je Mu kazdy podrizen a nikdo nestoji nad Nim, aby Mu mohl rozkazovat. Da-li Mu vsak prikaz cisty oddany, naplni Ho velka transcendentalni radost, prestoze za vsech okolnosti zustava neomylnym Panem.

Jako cisty oddany Pana netouzil Ardzuna se svymi pribuznymi bojovat, avsak byl k tomu donucen Durjodhanovou tvrdosijnosti, nebor Durjodhana nikdy nepristoupil na mirove jednani. Ardzunovi proto velmi zalezelo na tom, aby videl, kteri vojevudci byli pritomni na bitevnim poli. Prestoze mirove dohody nebylo mozno dosahnout na bojisti, chtel je Ardzuna jeste jednou videt a pozorovat, do jake miry jsou odhodlani zucastnit se teto nevitane valky.

SLOKA 23

yotsyamanan avekse ham ya ete tra samagatah
dhartarastrasya durbuddher yuddhe priya-cikirsavah

yotsyamanan - ty, kteri budou bojovat; *avekse* - dovol mi shlednout; *aham* - ja; *ye* - kteri; *ete* - ti; *atra* - zde; *samagatah* - shromazdeni; *dhartarastrasya* - Dhrtarastrova syna; *durbuddheh* - zlovolny; *yuddhe* - v boji; *priya* - radost; *cikirsavah* - prejice.

Dovol mi spatrit ty, kteri sem prisli bojovat s pranim potesit zlomyslneho Dhrtarastrova syna.

VYKLAD: Bylo verejnym tajemstvim, ze Durjodhana ve spolupraci se svym otcem Dhrtarastrou kul nekale plany, aby se zmocnil kralovstvi Panduovcu. Proto vsichni, kdo se pridali na stranu Durjodhany, museli byt stejneho smysleni, nebor ,,vrana k vrane seda``. Ardzuna se chtel pred bojem jeste jednou podivat na shromazdene bojovniky, ale nemel v umyslu nabidnout jim mirove jednani. Ve skutecnosti je chtel videt jen proto, aby mohl odhadnout jejich silu, i kdyz si byl vitezstvim zcela jist, protoze Krsna stal po jeho boku.

SLOKA 24

sanjaya uvaca
evam ukto hrsikeso gumakesena bharata
senayor ubhayor madhye sthapayitva rathottamam

sanjayah uvaca - Sandzaja rekl; *evam* - takto; *uktah* - osloven; *hrsikesah* - Sri Krsna; *gumakesena* - Ardzunou; *bharata* - o Bharatuv potomku; *senayoh* - armad; *ubhayoh* - obou; *madhye* - mezi; *sthapayitva* - umistil; *ratha-uttamam* - nejlepsi z vozu.

Sandzaja pravil: O Bharatovce, takto osloven Ardzunou, zajel Sri Krsna se skvelym vozem mezi obe vojska.

VYKLAD: V tomto versi je Ardzuna osloven jako Gudakesa. *Gumaka* znamena spanek a ten, kdo ovlada spanek, se nazyva *gumakesa.* Spanek znamena take nevedomost. Ardzuna ovladal jak spanek, tak i nevedomost diky pratelstvi s Krsnou. Jako Krsnuv velky oddany nemohl Ardzuna na Krsnu ani na chvili zapomenout. Takova je cista oddanost. Ar uz v bdelem stavu, nebo ve spanku, oddany neustale mysli na jmena, podobu, vlastnosti a zabavy Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsny. Ten, kdo je takto oddany, muze ovladnout spanek i nevedomost neustalym rozjimanim o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a tento stav se nazyva *samadhi* neboli neustale uvedomovani si Krsny. Protoze Krsna je Hrsikesa neboli ten, kdo ovlada smysly a mysl vsech zivych bytosti, mohl rozumet Ardzunove zameru umistit valecny vuz mezi obe vojska, a proto promluvil nasledovne.

SLOKA 25

bhisma-drosa-pramukhatah sarvesam ca mahi-ksitam
uvaca partha pasyaitan samavetan kurun iti

bhisma - praotec Bhisma; *drosa* - ucitel Drona; *pramukhatah* - pred; *sarvesam* - vsemi; *ca* - take; *mahi-ksitam* - panovnici sveta; *uvaca* - rekl; *partha* - o Partho; *pasya* - jen pohled; *etan* - tito vsichni; *samavetan* - shromazdeni; *kurun* - clenove Kuruovske dynastie; *iti* - takto.

V pritomnosti Bhismy, Drony a ostatnich panovniku sveta Sri Hrsikesa rekl: „O Partho, jen pohled na vsechny shromazdene Kuruovce.``

VYKLAD: Jelikoz Krsna je Naddusi vsech zivych bytosti, rozumel, co se delo v Ardzunove nitru. Pouzitim jmena Hrsikesa v teto souvislosti se naznacuje Krsnova vsevedoucnost. Ardzuna je v tomto versi osloven jako Partha, syn Kunti neboli Prthy. Krsna chtel Ardzunovi pratelsky oznamit, ze se stane jeho vozatajem vzhledem k tomu, ze Ardzuna je synem Prthy, cili sestry Jeho otce Vasudevy. Avsak co mel Krsna na mysli, kdyz rekl Ardzunovi: ... pohled na shromazdene Kuruovce``? Uvazoval snad Ardzuna, ze nebude bojovat? Neco takoveho od sveho bratrance vubec neocekaval. Krsna takto vyjadril Ardzunovy myslenky v pratelskem zertovnem tonu.

SLOKA 26

tatrapasyat sthitan parthah pitZn atha pitamahan
acaryan matulan bhratZn putran pautran sakhims tatha
svasuran suhrdas caiva senayor ubhayor api

tatra - tam; *apasyat* - spatril; *sthitan* - stojici; *parthah* - Ardzuna; *pitZn* - otce; *atha* - take; *pitamahan* - dedy; *acaryan* - ucitele; *matulan* - stryce z matciny strany; *bhratZn* - bratry; *putran* - syny; *pautran* - vnuky; *sakhin* - pratele; *tatha* - rovnez; *svasuran* - tchany; *suhrdah* - priznivce; *ca* - take; *eva* - zajiste; *senayoh* - z vojsk; *ubhayoh* - z obou stran; *api* - vcetne.

Ve vojskach obou stran spatril Ardzuna sve otce, dedy, ucitele, stryce, bratry, syny, vnuky, pratele, a take tchany a priznivce.

VYKLAD: Na bojisti uvidel Ardzuna mnohe sve pribuzne. Videl Bhurisravu, jenz byl vrstevnikem jeho otce, pradedy Bhismu a Somadattu, ucitele Dronacarju a Krpacarju, stryce (z matciny strany) salju a sakuniho, bratrance Durjodhanu, syna Laksmana, pritele Asvatthamu, priznivce Krtavarmu. Ve vojskach videl take mnoho svych pratel.

SLOKA 27

tan samiksya sa kaunteyah sarvan bandhun avasthitan
krpaya parayavisto visidann idam abravit

tan - tyto vsechny; *samiksya* - po spatreni; *sah* - on; *kaunteyah* - syn Kunti; *sarvan* - vsemozne; *bandhun* - pribuzne; *avasthitan* - rozpolozen; *krpaya* - se soucitem; *paraya* - velmi; *avistah* - zmocnen; *visidan* - zatimco bedoval; *idam* - takto; *abravit* - rekl.

Kdyz Ardzuna, syn Kunti, spatril vsechny sve pratele a pribuzne, zmocnil se ho hluboky soucit a rekl:

SLOKA 28

arjuna uvaca
drstvemam sva-janam krsna yuyutsum samupasthitam
sidanti mama gatrasi mukham ca parisusyati

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *drstva* - po shlednuti; *imam* - techto vsech; *sva-janam* - pribuznych; *krssa* - o Krsno; *yuyutsum* - vsichni jsou v bojovem duchu; *samupasthitam* - vsichni pribuzni; *sidanti* - chveji; *mama* - moje; *gatrasi* - udy tela; *mukham* - usta; *ca* - take; *parisusyati* - vysychaji.

Ardzuna pravil: O Krsno, kdyz pred sebou vidim sve pratele a pribuzne s tak bojovym duchem, citim, ze se mi chveji udy a vysycha mi v ustech.

VYKLAD: Pravy oddany ma vsechny vlastnosti polobohu, zatimco ten, kdo neni Bohu oddan, postrada zbozne vlastnosti, ar uz je jakkoliv materialisticky pokrocily prostrednictvim kultury, vzdelani apod. Kdyz Ardzuna, Krsnuv oddany, spatril pred sebou na bitevnim poli sve pribuzne a pratele chtive boje, pocitil s nimi soucit. Ardzuna byl prirozene jiz od pocatku ke svym vojakum soucitny, nicmene pociroval soucit i k vojakum na opacne strane, nebor predvidal jejich zahubu. Zatimco takto uvazoval, chvel se po celem tele a v ustech mu vyschlo. Ardzuna byl vicemene ohromen jejich dychtivosti bojovat. Vlastne vsichni Ardzunovi pribuzni s nim prisli bojovat. To ohromilo dobrosrdecneho bhaktu, jako je Ardzuna. Ackoliv zde o tom neni zminky, muzeme si lehce predstavit, ze se nejenom chvel po celem tele a mel vyschla usta, ale ze i ze soucitu plakal. To nejsou znamky Ardzunovy slabosti, ale spise to poukazuje na jeho dobre srdce, coz je charakteristicky rys cisteho oddaneho. Ve Srimad Bhagavatamu (5.18.12) se proto uvadi:

yasyasti bhaktir bhagavaty akincana
sarvair gusais tatra samasate surah
harav abhaktasya kuto mahad-gusa
mano-rathenasati dhavato bahih

,,Ten, kdo je neochvejne oddan Bozske Osobnosti, vlastni vsechny dobre vlastnosti polobohu. Avsak ten, kdo neni Bohu oddan, ma pouze hmotne vlastnosti, jez jsou nepatrne hodnoty. Je to tim, ze jeho myslenky se pohybuji na hmotne urovni, a proto je jiste fascinovan trpytici se hmotnou energii``.

SLOKA 29

vepathus ca sarire me roma-harsas ca jayate
gasmivam sramsate hastat tvak caiva paridahyate

vepathuh - trast se; *ca* - take; *sarire* - na tele; *me* - moje; *roma-harsah* - vlasy se jezi; *ca* - take; *jayate* - deje se; *gasmivam* - jmeno Ardzunova luku; *sramsate* - pada; *hastat* - z rukou; *tvak* - kuze; *ca* - take; *eva* - zajiste; *paridahyate* - pali.

Cele telo se mi trese a vlasy se mi jezi. Luk Gandiva mi pada z rukou a kuze me pali.

VYKLAD: Pri dvou ruznych prilezitostech muze dojit k treseni tela a jezeni vlasu; a to bud ve stavu duchovni extaze, nebo ve stavu hmotneho strachu. Na transcendentalni neboli duchovni urovni zadny strach neexistuje. Ardzunovy priznaky hmotneho strachu v teto situaci maji puvod ve strachu ze smrti, cemuz rovnez nasvedcuji ostatni priznaky. Ardzuna pociroval takovou uzkost, ze mu i jeho luk Gandiva padal z rukou. A jelikoz jeho srdce horelo, pociroval paleni kuze. Vsechny tyto priznaky pochazeji z materialistickeho pojeti zivota.

SLOKA 30

na ca saknomy avasthatum bhramativa ca me manah
nimittani ca pasyami viparitani kesava

na - ani; *ca* - take; *saknomi* - jsem schopen; *avasthatum* - zustat; *bhramati* - zapominam; *iva* - ponevadz; *ca* - a; *me* - ma; *manah* - mysl; *nimittani* - znamena; *ca* - take; *pasyami* - predvidam; *viparitani* - pravy opak; *kesava* - o hubiteli demona Kesi (Krsna).

Nemohu zde jiz dele stat, zapominam se a ma mysl bloudi. Predvidam pouze nestesti, o Krsno, hubiteli demona Kesi.

VYKLAD: Ardzuna uz nemohl na bojisti dele vydrzet. Ze slabosti zapominal na sve vlastni postaveni. Prilis silna pouta k materialnim vecem privadeji cloveka do stavu zmatenosti. Take ve Srimad Bhagavatamu (11.2.37) je potvrzeno, ze bazlivost a ztrata psychicke rovnovahy se projevuje u lidi, kteri jsou prilis ovlivneni materialnimi podminkami (*bhayam dvitiyabhinivesatah syat*). Ardzuna predvidal pouze nestesti, a i kdyby nad nepritelem zvitezil, nebyl by srastny. Slova *nimittani* a *viparitani* jsou v tomto versi vyznamna. Kdyz clovek ocekava jen nestesti, ar uz dela cokoliv, polozi si otazku: ,,Proc jsem vlastne zde?`` Kazdy se zajima sam o sebe, o sve blaho, a nikdo nejevi zajem o Nejvyssi Bytost. Vuli Krsny projevil Ardzuna znamky nevedomosti ohledne sveho praveho zajmu. Nas skutecny zajem spociva ve Visnuovi, Krsnovi. Podminene duse na to vsak zapominaji, a proto trpi hmotnymi bolestmi. Ardzuna si myslel, ze i kdyby v boji zvitezil, ocekaval by ho stejne jen zarmutek.

SLOKA 31

na ca sreyo nupasyami hatva sva-janam ahave
na kankse vijayam krssa na ca rajyam sukhani ca

na - ani; *ca* - take; *sreyah* - dobre; *anupasyami* - predvidam; *hatva* - zabitim; *sva-janam* - vlastni pribuzne; *ahave* - v boji; *na* - ani; *kankse* - touzim; *vijayam* - vitezstvi; *krssa* - o Krsno; *na* - ani; *ca* - take; *rajyam* - kralovstvi; *sukhani* - stesti z toho; *ca* - take.

Nespatruji nic dobreho v tom, kdyz v boji zabiji sve vlastni pribuzne. Muj mily Krsno, nemohu ani touzit po nejakem dalsim vitezstvi, kralovstvi nebo stesti.

VYKLAD: Jelikoz podminene duse nevedi, ze jejich vlastni prospech je ve Visnuovi (Krsnovi), jsou poutany hmotnymi a telesnymi vztahy a domnivaji se, ze v takovem stavu mohou byt srastne. Ve sve iluzi zapominaji, ze Krsna je pricinou take hmotneho stesti. Zda se, ze Ardzuna zapomnel i na mravni zasady, ktere plati pro ksatrije. Jsou dva druhy lidi, kteri maji dovoleno vstoupit na mocne a oslnujici Slunce. Jsou to ksatrijove, kteri zahynou primo na bojisti na Krsnuv osobni pokyn, a sannjasini, kteri zili v odrikani, plne oddani duchovnimu zuslechrovani. Ardzuna nechtel zabit ani sve nepratele, a uz vubec ne sve pribuzne. Myslel si, ze kdyz je zabije, nebude jiz v jeho zivote zadne radosti. Proto se mu nechtelo bojovat, tak jako se cloveku, ktery nema hlad, nechce varit. Rozhodl se tedy odejit do lesu,

aby tam zil zklaman v osameni. Jako ksatrija vsak potreboval kralovstvi, aby naplnil svuj zivot, protoze neni mozne, aby se ksatrija zamestnal jinym zpusobem. Ardzuna vsak zadne kralovstvi nemel a jeho jedinou moznosti bylo, aby bojem proti svym bratrancum a bratrum znovu ziskal kralovstvi, ktere puvodne zdedil po svem otci, a o ktere byl pripraven Dhrtarastrou a jeho syny v cele s Durjodhanou. Vzhledem k tomu, ze to Ardzuna nechtel udelat, nezbyvalo mu nic jineho, nez odejit do lesu a zit tam jako poustevnik.

SLOKA 32 - 35

kim no rajyena govinda kim bhogair jivitena va
yesam arthe kanksitam no rajyam bhogah sukhani ca

ta ime vasthita yuddhe prasams tyaktva dhanani ca
acaryah pitarah putras tathaiva ca pitamahah

matulah svasurah pautrah syalah sambandhinas tatha
etan na hantum icchami ghnato pi madhusudana

api trailokya-rajyasya hetoh kim nu mahi-krte
nihatya dhartarastran nah ka pritih syaj janardana

kim - k cemu; *nah* - nam; *rajyena* - kralovstvi; *govinda* - o Govindo (Krsno); *kim* - co; *bhogaih* - radost; *jivitena* - zit; *va* - bud; *yesam* - pro koho; *arthe* - kvuli; *kanksitam* - vytouzene; *nah* - nami; *rajyam* - kralovstvi; *bhogah* - hmotny pozitek; *sukhani* - vsechna radost; *ca* - take; *te* - vsichni; *ime* - tito; *avasthitah* - rozestaveni; *yuddhe* - na tomto bojisti; *prasan* - zivoty; *tyaktva* - vydat; *dhanani* - bohatstvi; *ca* - take; *acaryah* - ucitele; *pitarah* - otcove; *putrah* - synove; *tatha* - stejne tak; *eva* - zajiste; *ca* - take; *pitamahah* - dedove; *matulah* - strycove (z matciny strany); *svasurah* - tchani; *pautrah* - vnuci; *syalah* - svagri; *sambandhinah* - pribuzni; *tatha* - stejne tak; *etan* - tito vsichni; *na* - nikdy; *hantum* - zabit; *icchami* - preji si; *ghnatah* - byt zabit; *api* - i kdyz; *madhusudana* - o hubiteli demona Madhu (Krsno); *api* - i kdyz; *trai-lokya* - ze tri svetu; *rajyasya* - kralovstvi; *hetoh* - v zamene; *kim nu* - nemluve o; *mahi-krte* - tohoto sveta; *nihatya* - zabitim; *dhartarastran* - synu Dhrtarastrovych; *nah* - nase; *ka* - jake; *pritih* - poteseni; *syat* - bude; *janardana* - o Krsno, udrzovateli vsech zivych bytosti.

O Govindo, k cemu nam bude kralovstvi, radost, ba i samotny zivot, kdyz vsichni, pro ktere si to muzeme prat, jsou nyni serazeni na tomto bojisti? O Madhusudano, kdyz zde ucitele, otcove, synove, dedove, strycove, tchani, vnuci, svagri a ostatni pribuzni stoji prede mnou, pripraveni obetovat sve zivoty a majetek, proc bych si mel prat je zabit, trebaze jinak mohou oni zabit me? O udrzovateli vsech zivych bytosti, nejsem pripraven s nimi bojovat ani pro vladu nad tremi svety, tim mene nad timto svetem. Jake poteseni z toho budeme mit, zahubime-li Dhrtarastrovy syny?

VYKLAD: Ardzuna zde oslovuje Krsnu ,,Govindo``, nebor jednou z Krsnovych vlastnosti je, ze prinasi radost kravkam a smyslum. Pouzitim tohoto vyznamneho slova Ardzuna naznacil, ze pouze Sri Krsna muze uspokojit jeho smysly. Ve skutecnosti ale Govinda neni k tomu, aby uspokojoval nase smysly. Snazime-li se vsak uspokojit Govindovy smysly, pak jsou automaticky uspokojeny i nase smysly. V hmotnem svete touzi vsichni uspokojit sve smysly a chteji, aby jim Buh dodaval vsechno k jejich pozitku. Pan vsak uspokojuje nase zadosti podle nasich zasluh, nikoliv podle nasich zadosti. Jestlize se ale snazime potesit Govindu bez myslenky na sve osobni smyslove pozitky, pak Jeho milosti budou nase smysly uspokojeny. Projevem Ardzunova soucitu a hlubokeho pouta k clenum sve rodiny bylo to, ze s nimi nechtel bojovat. Kazdy si preje pochlubit se svym bohatstvim pratelum a pribuznym, ale Ardzuna se obaval, ze vsichni jeho pribuzni budou na bitevnim poli zabiti a on se s nimi nebude moci delit o vitezstvim ziskane bohatstvi. Toto je typicky zpusob materialistickeho mysleni. V duchovnim zivote se vsak takto neuvazuje. Oddany (*bhakta*) se snazi uspokojit pouze prani Boha. Jestlize si Pan preje, prijme jakykoliv druh bohatstvi, aby Mu mohl slouzit; avsak preje-li si Pan, aby byl chudy, prijme to. Ardzuna nechtel sve pribuzne zabit, ale jestlize bylo opravdu nutne, aby byli zabiti, pral si, ar je Krsna zabije osobne. V teto chvili Ardzuna nevedel, ze Krsna je uz vlastne zabil jeste predtim, nez se shromazdili na bojisti a ze on mel byt pri te prilezitosti pouhym nastrojem. Tato skutecnost bude popsana v pristich kapitolach Bhagavadgity. Jelikoz Ardzuna byl Krsnuv cisty oddany, netouzil se pomstit svym nicemnym bratrancum a bratrum. Byla to vsak Krsnova vule, aby zde na bojisti byli vsichni zabiti. Oddany Pana se nemsti na provinilcich, ale Pan nestrpi, aby nejaky hrisnik ublizoval oddanym. Buh muze odpustit osobe, ktera se proti Nemu nejak provinila, ale nikdy neodpusti tomu, kdo ublizi Jeho oddanemu. Proto byl Sri Krsna pevne rozhodnut hrisniky zabit, prestoze jim Ardzuna chtel odpustit.

SLOKA 36

papam evasrayed asman hatvaitan atatayinah
tasman narha vayam hantum dhartarastran sa-bandhavan
sva-janam hi katham hatva sukhinah syama madhava

papam - neresti; *eva* - zajiste; *asrayet* - musime vzit na; *asman* - nas; *hatva* - zabitim; *etan* - tito vsichni; *atatayinah* - zlocinci; *tasmat* - proto; *na* - nikdy; *arhah* - zasluhuji; *vayam* - my; *hantum* - zabit; *dhartarastran* - syny Dhrtarastrovy; *sa-bandhavan* - spolecne s prateli; *sva-janam* - pribuznymi; *hi* - zajiste; *katham* - jak; *hatva* - zabitim; *sukhinah* - srastni; *syama* - stane se; *madhava* - o Krsno, choti Bohyne stesti.

Jestlize zabijeme tyto zlocince, upadneme do hrichu. Proto neni od nas spravne zabit syny Dhrtarastrovy a nase pratele. Co bychom tim, o Madhavo, ziskali a jak muzeme byt srastni, zabijeme-li sve vlastni pribuzne?

VYKLAD: Podle vedskych spisu existuje sest druhu zlocincu: 1. ten, kdo otravi jedem; 2. ten, kdo zapali dum; 3. ten, kdo zautoci smrtonosnou zbrani; 4. ten, kdo pleni bohatstvi; 5. ten, kdo okupuje cizi zemi; a 6. ten, kdo unese vdanou zenu. Takovi zlocinci se maji bezodkladne zabit a jejich zabitim se nespacha hrich. Obycejnemu cloveku muze pripadat zcela prirozene zabit takove zlocince, ale Ardzuna nebyl obycejny clovek. Mel povahu svetce, a proto s nimi chtel jednat jako svetec a odpustit jim. Takova svatost se ale pro ksatriju nehodi. Zodpovedny panovnik by mel byt zbozny, ale to neznamena, ze muze byt zbabely. Sri Rama byl napriklad tak zbozny, ze si lide preji zit dokonce i nyni v Ramove kralovstvi (*rama-rajya*). Sri Ramacandra vsak nikdy neprojevil zadne priznaky zbabelosti. Demon Ravana byl zlocinec, protoze unesl Ramovu chor Situ a Rama mu dal takove ponauceni, jake v historii sveta nema obdoby. Pokud se tyka Ardzuny, musime vzit v uvahu, ze zde neslo o obycejne zlocince, ale o jeho pribuzne, ucitele a pratele. Ardzuna proto usuzoval, ze by se s nimi nemelo jednat jako s obycejnymi zlocinci. Krome toho ma svetec odpoustet. Nasledovani techto ctnostnych zasad bylo Ardzunovi prednejsi nez bojovat z nejakych politickych duvodu proti svym pribuznym a pratelum. Nevidel tedy zadny smysl v tom, aby pro nejakou pomijivou telesnou radost zabijel. Radost, kterou muze cloveku takove kralovstvi prinest, netrva konec koncu prilis dlouho. Proc by mel tedy riskovat svuj zivot a vecnou spasu tim, ze zabije sve pribuzne? Ardzunovo osloveni Krsny jmenem ,,Madhava``, neboli jmenem chote Bohyne stesti, zde ma take urcity vyznam. Ardzuna se totiz obaval, aby ho Krsna neprimel k necemu, co by mu nakonec prineslo nestesti. Krsna vsak nikdy nikomu nestesti neprinasi, a zvlaste ne tem, kteri jsou Mu oddani.

SLOKA 37 - 38

yady apy ete na pasyanti lobhopahata-cetasah
kula-ksaya-krtam dosam mitra-drohe ca patakam

katham na jneyam asmabhih papad asman nivartitum
kula-ksaya-krtam dosam prapasyadbhir janardana

yadi - jestlize; *api* - dokonce; *ete* - oni; *na* - ne; *pasyanti* - vidi; *lobha* - chtivost; *upahata* - premozeni; *cetasah* - jejich srdce; *kula-ksaya* - v zabiti rodiny; *krtam* - ucinit; *dosam* - chybu; *mitra-drohe* - svary s prateli; *ca* - take; *patakam* - hrisne nasledky; *katham* - proc; *na* - nebudeme; *jneyam* - vedet to; *asmabhih* - my; *papat* - od hrichu; *asmat* - tyto; *nivartitum* - zastavit; *kula-ksaya* - vyhlazeni rodu; *krtam* - takto cinit; *dosam* - zlocin; *prapasyadbhih* - temi, kdo vidi; *janardana* - o Krsno.

O Dzanardano, trebaze tito muzi, jejichz srdce jsou premozena chtivosti, nevidi zadne chyby v zabijeni prislusniku sve rodiny a ve svarech se svymi prateli, proc bychom my, kteri ve zniceni rodu vidime zlocin, meli takto hrisne jednat?

VYKLAD: Ksatrija nesmi odmitnout bojovat, je-li nekym vyzvan. Take nesmi odmitnout, je-li vyzvan k nejake hre (v kostky apod.). Ardzuna tedy nemohl boj odmitnout, nebor byl vyzvan Durjodhanou. V teto situaci vsak usoudil, ze Durjodhana byl zaslepen a nebyl schopen videt nasledky sve vyzvy, kdezto Ardzuna zle nasledky takoveho jednani predvidal, a proto vyzvu nechtel prijmout. Povinnosti jsou zavazne jen tehdy, jsou-li jejich vysledky kladne, jinak ne. Po zvazeni vsech pro a proti se Ardzuna rozhodl, ze bojovat nebude.

SLOKA 39

kula-ksaye prasasyanti kula-dharmah sanatanah
dharme naste kulam krtsnam adharmo bhibhavaty uta

kula-ksaye - znicenim rodu; *prasasyanti* - budou zniceny; *kula-dharmah* - rodove tradice; *sanatanah* - vecna; *dharme* - nabozenstvi; *naste* - zanikne; *kulam* - rodina; *krtsnam* - cela; *adharmah* - neznabozstvi; *abhibhavati* - premeni; *uta* - pravi se.

Se zanikem rodu je znicena vecna rodova tradice, a tak zbytek rodiny upada do neznabozstvi.

VYKLAD: Ve varnasramskem spolecenskem zrizeni je mnoho moralnich zasad urcenych k vychove clenu rodiny a k dosazeni duchovnich hodnot v zivote. Starsi clenove rodiny jsou zodpovedni za zachovani ocistnych obradu, ktere zacinaji pred narozenim a pokracuji i po smrti. Dojde-li vsak ke smrti starsich clenu rodiny, mohou byt ocistne tradice preruseny, nasledkem cehoz si mladsi generace osvoji bezbozne navyky, a ztrati tak moznost duchovni spasy. Proto za zadnych okolnosti nesmeji byt starsi clenove rodiny zabiti.

SLOKA 40

adharmabhibhavat krssa pradusyanti kula-striyah
strisu dustasu varsseya jayate varsa-sankarah

adharma - bezboznost; *abhibhavat* - prevlada; *krssa* - o Krsno; *pradusyanti* - stanou se neciste; *kula-striyah* - zeny v rodine; *strisu* - zeny; *dustasu* - takto znecistene; *varsseya* - o potomku Vrsni; *jayate* - stane se tak; *varsa-sankarah* - nezadouci potomstvo.

Prevladne-li v rodine bezboznost, o Krsno, dojde k mravnimu upadku zen, a poklesnou-li zeny, o potomku Vrsni, prijde nezadouci potomstvo.

VYKLAD: Dobre obyvatelstvo je zakladem miru, prosperity a duchovniho pokroku. Mravni zasady varnasramskeho nabozenstvi jsou sestaveny tak, aby vedly k dobremu potomstvu a tim i k duchovnimu pokroku statu a spolecnosti. Lidska spolecnost zavisi na cudnosti a vernosti zen. Tak jako mohou byt deti lehce svedeny na scesti, tak i zeny maji blizko k poklesku. Proto jak zeny, tak deti musi byt chraneny starsimi cleny rodiny. Podle Canakji Pandity nejsou zeny vseobecne prilis inteligentni, a proto jsou nespolehlive. Jsou-li vsak zamestnany ruznymi nabozenskymi cinnostmi podle rodinnych tradic, pak nejsou svadeny k cizolozstvi, a svoji cudnosti a oddanosti tak umoznuji zrozeni dobreho potomstva, ktere je schopno nasledovat varnasramske zasady. Jestlize lide od tohoto spolecenskeho zrizeni ustoupi, mohou se zeny volne stykat s muzi, a tudiz dochazi k cizolozstvi, jehoz nasledkem jsou nechtene deti. Take nezodpovedni muzi byvaji pricinou cizolozstvi a zaplava nezadoucich deti tak vede k nebezpeci valky a upadku spolecnosti.

SLOKA 41

sankaro narakayaiva kula-ghnanam kulasya ca
patanti pitaro hy esam lupta-pismodaka-kriyah

sankarah - takove nezadouci deti; *narakaya* - zpusobi pekelny zivot; *eva* - zajiste; *kula-ghnanam* - pro nicitele rodiny; *kulasya* - pro rodinu; *ca* - take; *patanti* - poklesnout; *pitarah* - predkove; *hi* - zajiste; *esam* - u nich; *lupta* - zastaveny; *pisma* - obeti jidel; *udaka* - voda; *kriyah* - provadeni.

Pribyvanim nezadouciho obyvatelstva vznikne hroziva situace jak pro rodinu, tak i pro ty, kteri rodinne tradice nici. Predkove takto znicenych rodin take poklesnou, ponevadz se jim prestane obetovat jidlo a voda.

VYKLAD: Podle vedskych pravidel pro plodonosne cinnosti musi clovek pravidelne obetovat vodu a jidlo predkum rodiny. Pri teto obeti je uctivan Visnu, ponevadz pojidanim jidla obetovaneho Visnuovi se clovek osvobozuje od nasledku svych drivejsich cinu. Je mozne, ze predci trpi nasledky svych drivejsich hrichu, a nekteri z nich nebyli obdareni ani hrubym hmotnym telem a jsou nuceni zit v subtilnich telech duchu. Kdyz jim ale potomci obetuji *prasadam*, tedy jidlo, ktere bylo obetovano Visnuovi, budou vysvobozeni z tel duchu a jinych utrpeni. Takova pomoc predkum je rodinnou tradici a pro ty, kteri nevykonavaji primou oddanou sluzbu Krsnovi, jsou tyto obrady povinne. Clovek oddane slouzici Bohu neni povinen tyto obrady vykonavat. Jiz pouhym vykonavanim oddane sluzby muze clovek vysvobodit tisice predku ze vsech druhu utrpeni. Ve Srimad Bhagavatamu (11.5.41) se uvadi:

devarsi-bhutapta-nrsam pitZsam
na kinkaro nayam rsi ca rajan
sarvatmana yah sarasam sarasyam
gato mukundam parihrtya kartam

,,Ten, kdo prijal utociste u lotosovych nohou Mukundy, darce vysvobozeni, vzdal se vsech povinnosti a s vaznosti se vydal na cestu oddane sluzby, nema vuci polobohum, mudrcum, clenum rodiny, predkum, lidstvu a ostatnim tvorum zadne povinnosti ani zavazky.`` Tyto zavazky se automaticky splni, jakmile clovek vykonava oddanou sluzbu Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

SLOKA 42

dosair etaih kula-ghnanam varsa-sankara-karakaih
utsadyante jati-dharmah kula-dharmas ca sasvatah

dosaih - diky temto spatnostem; *etaih* - vsichni tito; *kula-ghnanam* - nicitele rodiny; *varsa-sankara* - nezadouci deti; *karakaih* - zpusobuji; *utsadyante* - zanik; *jati-dharmah* - plan pro blaho spolecnosti; *kula-dharmah* - rodinne tradice; *ca* - take; *sasvatah* - vecne.

Nasledkem zlych skutku nicitelu rodovych tradic, jez zpusobuji narozeni nechtenych deti, se nici odveky spolecensky rad a blaho rodiny.

VYKLAD: Zasady varnasrama-dharmy, zname jako *sanatana-dharma,* ridi rodinu a spolecnost tak, aby kazdy jednotlivec mel moznost dosahnout konecne spasy. Jestlize nezodpovedni vudci spolecnosti tyto tradice porusi, nastane ve spolecnosti zmatek, jehoz nasledkem lide zapomenou, ze cilem zivota je Visnu, Krsna. Takovi vudcove jsou slepi a ti, kteri je nasleduji, jsou vedeni do zahuby.

SLOKA 43

utsanna-kula-dharmasam manusyasam janardana
narake niyatam vaso bhavatity anususruma

utsanna - zniceny; *kula-dharmasam* - tech, kteri maji rodinne tradice; *manusyasam* - z techto lidi; *janardana* - o Krsno; *narake* - v pekle; *niyatam* - vzdy; *vasah* - sidlo; *bhavati* - stane se tak; *iti* - takto; *anususruma* - slysel jsem od duchovnich ucitelu.

O Krsno, udrzovateli lidstva, slysel jsem od duchovnich ucitelu, ze ti, kteri znici rodinne tradice, budou vzdy prebyvat v pekle.

VYKLAD: Ardzuna nezakladal sve presvedceni na svych vlastnich zkusenostech, ale na tom, co vyslechl od autorit. Je to jediny zpusob, jak ziskat skutecne poznani. Opravdoveho poznani nemuzeme dosahnout, jestlize se nam nedostane pomoci od prave osoby, ktera jiz toto poznani ma. Podle varnasramskeho spolecenskeho zrizeni se musi clovek pred umrtim ocistit od nasledku za hrisne ciny. Tato ocisrovaci metoda se nazyva *prayascitta* (odcineni) a povinnosti kazdeho, kdo hrisne jedna, je vyuzit teto metody. Neucini-li tak, bude za sve hrichy jiste premisten na pekelne planety, kde bude zit v utrpeni.

SLOKA 44

aho bata mahat papam kartum vyavasita vayam
yad rajya-sukha-lobhena hantum sva-janam udyatah

aho - o beda; *bata* - jak je podivne; *mahat* - velke; *papam* - hrichy; *kartum* - spachat; *vyavasitah* - rozhodnout; *vayam* - my; *yat* - protoze; *rajya-sukha-lobhena* - hnani chtivosti po kralovskem stesti; *hantum* - zabit; *sva-janam* - pribuzne; *udyatah* - snazit se.

O beda, jak je podivne, ze jsme odhodlani spachat velke hrichy. Z touhy po kralovskem stesti jsme schopni zabijet i vlastni pribuzne.

VYKLAD: Clovek pohaneny sobeckymi motivy se muze dopustit i takovych hrichu, jako je zabiti sveho vlastniho bratra, otce nebo matky. Historie poukazuje na mnoho takovych pripadu. Avsak Ardzuna si byl jako oddany Pana vzdy vedomy mravnich zasad, a proto se chce takovymto cinum vyhnout.

SLOKA 45

yadi mam apratikaram asastram sastra-pasayah
dhartarastra rase hanyus tan me ksemataram bhavet

yadi - i kdyz; *mam* - pro mne; *apratikaram* - bez odporu; *asastram* - bez plneho vyzbrojeni; *sastra-pasayah* - ti se zbrani v ruce; *dhartarastrah* - Dhrtarastrovi synove; *rase* - na bojisti; *hanyuh* - mohou zabit; *tat* - nez; *me* - pro mne; *ksema-taram* - lepe; *bhavet* - bylo by.

Bylo by pro mne lepe, kdybych se nebranil a beze zbrane byl v bitve zabit ozbrojenymi syny Dhrtarastrovymi.

VYKLAD: Podle valecnych zasad ksatriju se na neozbrojeneho nepritele nebo na toho, kdo nechce bojovat, nema utocit. Ardzuna se ve sve zmatene situaci rozhodl, ze nebude bojovat, i kdyby byl nepritelem napaden. V teto chvili ho nezajimalo, jak dalece byli jeho protivnici odhodlani bojovat. Takove rozhodnuti je znamkou dobrosrdecnosti, ktera prameni z jeho velke oddanosti Krsnovi.

SLOKA 46

sanjaya uvaca
evam uktvarjunah sankhye rathopastha upavisat
visrjya sa-saram capam soka-samvigna-manasah

sanjayah uvaca - Sandzaja pravil; *evam* - takto; *uktva* - promluvil; *arjunah* - Ardzuna; *sankhye* - na bojisti; *ratha* - valecneho vozu; *upasthe* - usedl; *upavisat* - znovu si sedl; *visrjya* - odhodil; *sa-saram* - spolu se sipy; *capam* - luk; *soka* - zalem; *samvigna* - sklicen; *manasah* - v mysli.

Sandzaja pravil: Kdyz takto Ardzuna promluvil uprostred bojiste, odhodil luk a sipy a zachvacen zalem usedl do valecneho vozu.

VYKLAD: Kdyz Ardzuna pozoroval rozestaveni nepritele, povstal na svem valecnem voze; byl vsak tak sklicen, ze opet usedl a odlozil luk a sipy. Takova vlidna a dobrosrdecna osoba odevzdana Bohu je hodna obdrzet poznani o vlastnim ja.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k prvni kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Pozorovani armad na Kuruovskem bitevnim poli``.

KAPITOLA DRUHA

Shrnuti obsahu Bhagavadgity

SLOKA 1

sanjaya uvaca
tam tatha krpayavistam asru-pursakuleksasam
visidantam idam vakyam uvaca madhusudanah

sanjayah uvaca - Sandzaja pravil; *tam* - Ardzunovi; *tatha* - takto; *krpaya* - ze soucitu; *avistam* - premozen; *asru-pursa-akula* - pln slz; *iksasam* - oci; *visidantam* - beduje; *idam* - tato; *vakyam* - slova; *uvaca* - pronesl; *madhu-sudanah* - Krsna, hubitel demona Madhy.

Sandzaja pravil: Kdyz videl Ardzunu takto prostoupeneho soucitem a velmi zarmouceneho, s ocima zalityma slzami, pronesl Madhusudana, Krsna, nasledujici slova.

VYKLAD: Soucit s hmotnym telem, narikani a slzy jsou znamkou neznalosti skutecne totoznosti neboli seberealizace. Naproti tomu soucit s vecnou dusi je priznakem uvedomeni si skutecne totoznosti. Slovo Madhusudana je v tomto versi dulezite, ponevadz Krsna zabil demona Madhu a Ardzuna si pral, aby Krsna zabil demona pochybnosti, ktery ho nyni ovladl. Obycejne nikdo nevi, kde svuj soucit uplatnit. Litovat odev topiciho se cloveka je nerozumne. Clovek, ktery spadl do oceanu nevedomosti, nemuze byt zachranen, jestlize zachranujeme pouze jeho vnejsi odev, tedy hmotne telo. Narikani nad telem je priznacne pro sudru, coz je clovek, ktery si neustale stezuje. Ardzuna vsak byl ksatrijou, a proto se od neho takove jednani neocekavalo. Nicmene, Krsna muze rozptylit zarmutek nevedomeho, a za timto ucelem prednesl filozofii Bhagavadgity. V druhe kapitole nas Krsna, Nejvyssi Pan, pouci o seberealizaci prostrednictvim analytickeho studia hmotneho tela a duse. Teto realizace je mozno dosahnout, jedna-li clovek bez myslenky na plody sve prace a jedna-li s vedomim o svem skutecnem ja.

SLOKA 2

sri-bhagavan uvaca
kutas tva kasmalam idam visame samupasthitam
anarya-justam asvargyam akirti-karam arjuna

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *kutah* - odkud; *tva* - u tebe; *kasmalam* - necistota; *idam* - toto narikani; *visame* - v teto kriticke chvili; *samupasthitam* - prisla; *anarya* - osoby, ktera nezna hodnotu zivota; *justam* - provadeno kym; *asvargyam* - co nevede k vyssim planetam; *akirti* - potupu; *karam* - pusobici; *arjuna* - o Ardzuno.

Vzneseny pravil: O Ardzuno, odkud se u tebe vzala tato necistota, ktera neni hodna cloveka, jenz zna vyssi hodnoty zivota, a ktera nevede k vyssim planetam, nybrz k potupe?

VYKLAD: Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Proto je Krsna v cele Bhagavadgite nazyvan jako Bhagavan, tedy konecny aspekt Absolutni Pravdy. Realizace Absolutni Pravdy se deli na tri stupne: brahma, cili neosobni vseprostupujici duch, Paramatma, pojeti Nejvyssiho, ktery je umisten v srdcich vsech zivych bytosti, a Bhagavan, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsna. Ve Srimad Bhagavatam (1.2.11) se tyto tri aspekty Absolutni Pravdy vysvetluji nasledovne:

vadanti tat tattva-vidas tattvam yaj jnanam advayam
brahmeti paramatmeti bhagavan iti sabdyate

,,Znalci Absolutni Pravdy realizuji Absolutni Pravdu ve trech identickych fazich, ktere se nazyvaji brahma, Paramatma a Bhagavan.``

Tyto tri bozske aspekty mohou byt vysvetleny na prikladu se Sluncem. Slunce ma rovnez tri aspekty: zari, povrch a samotnou planetu. Ten, kdo se zabyva studiem slunecni zare, studuje pouze prvni aspekt Slunce, pokrocilejsi je vsak ten, kdo jiz prozkoumava povrch, a nejdokonalejsi je ten, kdo vstoupi na samotnou planetu. Obycejni lide se spokojuji s poznanim slunecni zare, cili s neosobni oslnujici zari, a mohou se prirovnat k tem, kteri z Absolutni Pravdy nerealizuji nic vic nez aspekt zvany brahma. Naproti tomu pokrocilejsi lide pozoruji povrch Slunce, ktery se z pohledu Absolutni Pravdy prirovnava k realizaci Paramatmy. A konecne clovek, ktery dokaze vstoupit do samotneho nitra slunecni planety, se muze srovnat s tim, kdo realizoval osobni aspekt Nejvyssi Absolutni Pravdy, Bhagavana. Ackoliv se vsichni lide hledajici Absolutni Pravdu zabyvaji jednim a tim samym predmetem, jsou bhaktove neboli transcendentaliste, tedy ti, kteri realizuji nejvyssi aspekt Absolutni Pravdy, Bhagavana, nejpokrocilejsi. Prestoze jsou slunecni zare, slunecni povrch a samotna planeta uzce spojeny, tvori tri rozdilne studijni latky, tri ruzna stadia poznani.

Vjasadevuv otec Parasara Muni, jenz je uznavanou vedskou autoritou, vysvetlil vyznam sanskrtskeho slova *bhagavan.* Bhagavan je osobnost, ktera je neobycejne krasna, bohata, proslula, silna, moudra a schopna odrikani. Je mnoho lidi, kteri jsou bohati, mocni, krasni, slavni, uceni a schopni odrikat si, avsak nikdo z nich nemuze tvrdit, ze je vlastnikem vsech techto atributu zaroven a v plne mire. Pouze Krsna to muze tvrdit, ponevadz je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Zadne zive bytosti vcetne Brahmy, sivy nebo Narajana nemohou vlastnit tyto atributy v takove mire jako Krsna. Proto Brahma uvadi v Brahma-sanhite (5.1), ze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Nikdo Mu neni roven a nikdo Ho neprevysuje; je Bhagavan, prvotni Buh zvany tez Govinda, nejvyssi pricina vsech pricin.

isvarah paramah krssah sac-cid-ananda-vigrahah
anadir adir govindah sarva-karasa-karasam

,,Je mnoho tech, kteri maji vlastnosti jako Bhagavan, avsak Krsna je nejvyssi, protoze Ho nikdo neprekona. Je prvotnim Panem, Govindou, pricinou vsech pricin a Jeho telo je vecne, plne poznani a blazenosti.``

Ve Srimad Bhagavatamu (1.3.28) je seznam mnoha inkarnaci Nejvyssiho Pana. Avsak Krsna je zde popsan jako puvodni Nejvyssi Osobnost Bozstvi, v niz maji vsechny inkarnace jakoz i bozske projevy svuj puvod.

ete camsa-kalah pumsah krssas tu bhagavan svayam
indrari-vyakulam lokam mrmayanti yuge yuge

,,Vsechny inkarnace Boha jsou bud uplnymi expanzemi nebo castmi uplnych expanzi Nejvyssiho Pana, ale pouze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi.`` Krsna je tedy puvodni Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Absolutni Pravda a zdroj Nadduse (Paramatmy) a neosobniho brahma.

Ardzunovo narikani nad svymi pribuznymi bylo v pritomnosti Nejvyssiho Pana skutecne nevhodne. Proto zde Krsna vyjadril svuj podiv slovem ,,odkud`` (*kutah*). Takove necistoty se u cloveka, ktery nalezel k civilizovane skupine lidi zvanych Arjove, nikdy neocekavaly. Arjove jsou ti, kteri znaji hodnotu zivota a jejichz civilizace je zalozena na duchovnim poznani. Lide, kteri jsou svedeni materialistickym pojetim zivota, nevedi, ze zivotnim cilem je realizace Absolutni Pravdy, Visnua neboli Bhagavana. Rika se jim nearjove, protoze jsou pouze okouzleni vnejsimi rysy hmotneho sveta a nevedi, co znamena vysvobozeni z materialniho otroctvi. Ardzuna selhal ve sve povinnosti ksatriji, kdyz odmitl bojovat. Takove bazlive jednani se pro Arju nehodi. Chce-li clovek pokrocit v duchovnim zivote, neprospeje mu, kdyz se vyhyba povinnostem, a ani mu to na tomto svete neprinese slavu. Krsna tedy neschvaloval Ardzunuv takzvany soucit s jeho blizkymi.

SLOKA 3

klaibyam ma sma gamah partha naitat tvayy upapadyate
ksudram hrdaya-daurbalyam tyaktvottistha parantapa

klaibyam - nemohoucnost; *ma sma* - ne; *gamah* - prijimej; *partha* - o synu Prthy; *na* - nikdy; *etat* - takhle; *tvayi* - tobe; *upadyate* - prislusi; *ksudram* - malicherny; *hrdaya* - srdce; *daurbalyam* - slabost; *tyaktva* - zanech; *uttistha* - povstan; *param-tapa* - o hubiteli nepratel.

O synu Prthy, nepoddavej se teto ponizujici nemohoucnosti, nebor ti neprislusi. Zanech teto nizke slabosti srdce a povstan, o hubiteli nepratel.

VYKLAD: Ardzuna je zde osloven jako syn Prthy, nebor jeho matka Prtha byla sestrou Krsnova otce Vasudevy, a Ardzuna byl tedy s Krsnou pokrevne spriznen.

Syn brahmana neni brahmanem, neni-li ctnostny, a podobne syn ksatriji neni ksatrijou, jestlize odmita bojovat. Takovi brahmani a ksatrijove jsou nehodnymi syny svych otcu. Proto Krsna nechtel, aby Ardzuna byl nehodnym synem ksatriji. Ardzuna byl Krsnovym velice duvernym pritelem a Krsna byl jeho radcem na valecnem voze. Jestlize by Ardzuna navzdory temto vyhodam odmitl bojovat, spachal by necestny cin, a proto mu Krsna rekl, ze takovy postoj se nehodi k jeho osobnosti. Ardzuna by nechur k boji rad oduvodnil svou velkodusnosti vuci Bhismovi a svym blizkym pribuznym, avsak Krsna ji pokladal za pouhou slabost srdce. Falesna velkodusnost neni v souladu s ucenim pisem. Proto mel Ardzuna pod primym vedenim Sri Krsny tuto velkodusnost nebo tzv. nenasili zavrhnout.

SLOKA 4

arjuna uvaca
katham bhismam aham sankhye drosam ca madhusudana
isubhih pratiyotsyami pujarhav ari-sudana

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *katham* - jak; *bhismam* - Bhismovi; *aham* - ja; *sankhye* - v boji; *drosam* - Dronovi; *ca* - take; *madhu-sudana* - o hubiteli Madhy; *isubhih* - se sipy; *pratiyotsyami* - zautocit proti; *puja-arhau* - ti, kdo jsou hodni ucty; *ari-sudana* - o hubiteli nepratel.

Ardzuna pravil: O hubiteli Madhy, jak mam v bitve obratit sipy na muze jako Bhisma a Drona, kteri jsou hodni me ucty, o niciteli vsech odpurcu?

VYKLAD: Nadrizene osobnosti, jako praotec Bhisma a ucitel Dronacarja, jsou vzdy hodni ucty. I kdyz zautoci, je nevhodne odvetit protiutokem. Podle etickych pravidel se nema nadrizenym ani odmlouvat. I kdyz jsou nekdy ve svem chovani hrubi, k nim by nikdo hruby byt nemel. Jak tedy na ne mohl Ardzuna zautocit? Dokazal by snad Krsna napadnout sveho vlastniho ucitele Sandipani Muniho nebo sveho vlastniho deda Ugrasenu? To byly nektere z argumentu, ktere Ardzuna predlozil Krsnovi.

SLOKA 5

gurun ahatva hi mahanubhavan
sreyo bhoktum bhaiksyam apiha loke
hatvartha-kamams tu gurun ihaiva
bhunjiya bhogan rudhira-pradigdhan

gurun - nadrizeni; *ahatva* - nezabitim; *hi* - zajiste; *maha-anubhavan* - velke duse; *sreyah* - je lepe; *bhoktum* - uzit si zivota; *bhaiksyam* - zebranim; *api* - i; *iha* - v tomto zivote; *loke* - v tomto svete; *hatva* - zabijeni; *artha* - zisk; *kaman* - takto si prat; *tu* - ale; *gurun* - nadrizeni; *iha* - v tomto svete; *eva* - zajiste; *bhunjiya* - muset se tesit; *bhogan* - predmety pozitku; *rudhira* - krev; *pradigdhan* - poskvrnene.

Je lepe zivit se v tomto svete zebrotou, nezli zit za cenu zivotu vznesenych dusi, jez jsou mymi uciteli. I kdyz jsou chamtivi, jsou mi presto nadrazeni. Budou-li zabiti, bude nase valecna korist poskvrnena krvi.

VYKLAD: Podle predpisu zjevenych pisem ma byt opusten ucitel, ktery se dopousti hanebnych cinu a ktery ztratil soudnost. Bhisma a Drona se museli na zaklade Durjodhanovy financni podpory pridat na jeho stranu, i kdyz by vlastne takoveto postaveni nemeli prijmout. Za techto okolnosti ztratili uctu jako ucitele. Ardzuna je vsak i nadale pokladal za sve nadrizene, a proto uzivani hmotnych zisku po jejich smrti by se rovnalo uzivani koristi poskvrnene krvi.

SLOKA 6

na caitad vidmah kataran no gariyo
yad va jayema yadi va no jayeyuh
yan eva hatva na jijivisamas
te vasthitah pramukhe dhartarastrah

na - ani; *ca* - take; *etat* - to; *vidmah* - vime; *katarat* - ktere; *nah* - nas; *gariyah* - lepsi; *yat va* - zdali; *jayema* - porazime; *yadi* - paklize; *va* - nebo; *nah* - nas; *jayeyuh* - porazi; *yan* - ti, kdo; *eva* - zajiste; *hatva* - zabitim; *na* - nikdy; *jijivisamah* - chtit zit; *te* - vsichni; *avasthitah* - nachazi se; *pramukhe* - pred; *dhartarastrah* - Dhrtarastrovy syny.

Ani nevime, co je lepsi - zvitezit, nebo jim podlehnout. Jestlize zabijeme Dhrtarastrovy syny, kteri tu primo pred nami stoji na bojisti, pak ani my sami nebudeme chtit dale zit.

VYKLAD: Ackoliv povinnosti ksatriji je bojovat, nevedel Ardzuna, zdali se ma boje zucastnit a riskovat zbytecne nasili, nebo od boje ustoupit a zivit se zebranim. Jestlize by nepritele v boji neporazil, byla by zebrota jeho jedinym zpusobem obzivy. A vitezstvi pro neho nebylo jiste, nebor zvitezit mohla kterakoliv strana. I kdyby zvitezil (pravo bylo na jeho strane) a Dhrtarastrovi synove

v boji zahynuli, bylo by velmi tezke zit v jejich nepritomnosti. Za techto okolnosti by to pro neho byl jen jiny druh porazky. Vsechny tyto uvahy plne dokazovaly, ze Ardzuna nebyl pouze velky oddany, ale i velice osviceny clovek, ktery dokonale ovladal svou mysl a smysly. Jeho odhodlanost zit z almuzen, i kdyz se narodil v kralovske rodine, byla take ukazkou odrikani. Ardzuna byl skutecne ctnostny, coz take vyplyva z jeho vlastnosti, vcetne jeho viry v pokyny jeho duchovniho mistra, Sri Krsny. Byl proto plne zpusobily pro vysvobozeni. Dokud smysly nejsou ovladnuty, neexistuje zadna moznost povznest se na rovinu poznani a bez poznani a oddanosti nelze nikdy dosahnout vysvobozeni z hmotne existence.

SLOKA 7

karpasya-dosopahata-svabhavah
prcchami tvam dharma-sammumha-cetah
yac chreyah syan niscitam bruhi tan me
sisyas te ham sadhi mam tvam prapannam

karpasya - bidou; *dosa* - slabosti; *upahata* - byt postizen; *sva-bhavah* - priznaky; *prcchami* - tazi se; *tvam* - Tebe; *dharma* - nabozenstvi; *sammumha* - zmaten; *cetah* - v srdci; *yat* - co; *sreyah* - lepsi; *syat* - muze byt; *niscitam* - duverne; *bruhi* - rekni; *tat* - to; *me* - mi; *sisyah* - ucednik; *te* - Tvuj; *aham* - jsem; *sadhi* - pouc; *mam* - me; *tvam* - Tobe; *prapannam* - odevzdan.

Nyni jsem zmaten a nevim, co je mou povinnosti, a ze slabosti jsem ztratil vsechnu rozvahu. V teto situaci se Te ptam, rekni mi jasne, co je pro mne nejlepsi. Nyni jsem Tvym ucednikem a Tobe odevzdanou dusi. Prosim, pouc mne.

VYKLAD: Podle zakonu prirody je veskera materialisticka cinnost jen zdrojem zmatku. Na kazdem kroku vyvstavaji v zivote nove a nove otazky, a proto je pro kazdeho prospesne, aby vyhledal praveho duchovniho ucitele, ktery mu pomuze splnit zivotni poslani. Vsechna vedska pisma nas vybizeji, abychom vyhledali praveho duchovniho ucitele a pod jeho vedenim se osvobodili od problemu, ktere nas proti nasi vuli trapi. Podobne jako nekdy povstane nahle z niceho nic lesni pozar, vyvstanou i zivotni problemy, aniz by si je nekdo pral. Vedske texty nam proto radi, abychom vyhledali duchovniho ucitele, ktery je ve sledu ucednicke posloupnosti, chceme-li vyresit svoje problemy a chceme-li vede zabyvajici se timto resenim porozumet. Clovek, ktery prijal duchovniho mistra, ziska dokonale poznani. Proto by nikdo nemel setrvavat zmaten ve spleti problemu materialni existence, ale mel by pro jejich reseni vyhledat duchovniho mistra. Takovy je vyznam tohoto verse.

Kdo je zmateny clovek? Je to ten, ktery si neni vedom problemu zivota. V Brhad-aranjaka Upanisade (3.8.10) je takovy clovek popsan nasledovne: *yo va etad aksaram gargy aviditvasmal lokat praiti sa krpasah.* ,,Politovanihodny je ten, kdo nevyresi problemy zivota jako clovek a opusti tento svet jako psi a kocky, aniz by porozumel vede o seberealizaci.`` Lidske telo je nejcennejsim prinosem pro zivou bytost, ktera teto vyhody muze vyuzit k vyreseni zivotnich problemu. Kdo teto prilezitosti nalezite nevyuzije, je ubozak a je hodny litosti. Brahman je naproti tomu natolik inteligentni, ze sveho tela vyuziva k vyreseni problemu zivota. *Ya etad aksaram gargi viditvasmal lokat praiti sa brahmasah.*

Krpanove neboli ubozaci plytvaji svym casem nadmernym poutanim se k rodine, spolecnosti, narodu atd. Obycejne jsou tito lide poutani k rodine, a zejmena ke sve zene, detem a ostatnim clenum rodiny na zaklade ,,kozni nemoci``. Krpana si mysli, ze sam je schopen ochranit svou rodinu pred smrti, nebo ze rodina ci spolecnost muze zachranit pred smrti jeho. Takova pouta k rodine muzeme nalezt i u nizsich zvirat, ktera se rovnez staraji o sva mladata. Ponevadz Ardzuna byl inteligentni, mohl pochopit, ze jeho laska k clenum rodiny a prani ochranit je pred smrti byly pricinou jeho zmatenosti. Ackoliv vedel, ze ho ocekavala povinnost bojovat, nebyl ji pro svou slabost schopen vykonat. Proto pozadal nejvyssiho duchovniho mistra, Sri Krsnu, o definitivni reseni. Odevzdava se Krsnovi se zadosti stat se Jeho zakem. Chtel prestat s pratelskou rozmluvou. Rozmluvy mezi mistrem a ucednikem jsou dulezite, a proto chtel Ardzuna mluvit se svym uznavanym duchovnim mistrem velmi vazne. Krsna je tedy puvodnim duchovnim ucitelem vedy, ktera je obsazena v Bhagavadgite, a Ardzuna je prvnim ucednikem. Jak Ardzuna Bhagavadgitu pochopil, vysvita ze samotne Gity. Ale presto nekteri posetili svetsti ucenci tvrdi, ze clovek se nemusi odevzdat Krsnovi jako osobe, ale spise ,,tomu nezrozenemu v Krsnovi``. Mezi vnejskem a nitrem Krsny vsak neni rozdil. Clovek, ktery se snazi porozumet Bhagavadgite, a pritom tohle nepochopi, je nejvetsi posetilec.

SLOKA 8

na hi prapasyami mamapanudyad
yac chokam ucchosasam indriyasam

avapya bhumav asapatnam rddham
rajyam surasam api cadhipatyam

na - ne; *hi* - zajiste; *prapasyami* - vidim; *mama* - muj; *apanudyat* - mohlo zahnat; *yat* - tento; *sokam* - zarmutek; *ucchosasam* - vysousi; *indriyasam* - smysly; *avapya* - ziskal; *bhumau* - na zemi; *asapatnam* - bez soupere; *rddham* - prosperujici; *rajyam* - kralovstvi; *surasam* - polobohu; *api* - dokonce; *ca* - take; *adhipatyam* - svrchovanost.

Nenachazim nic, co by mohlo zahnat zarmutek, ktery mi vysousi smysly. Nemohu se ho zbavit, i kdybych ziskal kvetouci kralovstvi na zemi a moc polobohu v nebi.

VYKLAD: Ackoliv Ardzuna predlozil radu dukazu zalozenych na znalostech nabozenskych a mravnich zasad, je zrejme, ze sam, bez pomoci duchovniho ucitele, Sri Krsny, nebyl schopen sve skutecne problemy vyresit. Uvedomoval si, ze jeho znalosti jsou bezcenne, pokud se jedna o odstraneni problemu, ktere vysusovaly celou jeho existenci. Bez pomoci duchovniho mistra, jako je Krsna, nebyl schopen tyto problemy vyresit. Akademicke znalosti, ucenost, vysoke postaveni atd. jsou bezcenne pri reseni zivotnich problemu. Pomoc muze poskytnout jedine duchovni mistr jako je Krsna. Z toho take vyplyva, ze duchovni mistr, ktery si je stoprocentne vedom Krsny, je pravym duchovnim ucitelem, nebor muze vyresit problemy zivota. Sri Caitanja Mahaprabhu definoval praveho duchovniho ucitele temito slovy:

kiba vipra, kiba nyasi, sudra kene naya
yei krssa-tattva-vetta, sei guru haya

,,Ovlada-li clovek vedu o Krsnovi, je dokonalym a pravym duchovnim ucitelem, bez ohledu na to, je-li zbehly ve vedske moudrosti (*vipra*), narodil-li se v nizsi rodine (*sudra*) nebo zije-li v zivotnim stadiu odrikani (*sannyasa*).`` (Caitanja-caritamrta, Madhja 8.128) Nikdo tedy nemuze predstirat, ze je duchovnim mistrem, jestlize neovlada vedu o Krsnovi. Ve vedskych spisech se take uvadi:

sat-karma-nipuso vipro mantra-tantra-visaradah
avaissavo gurur na syad vaissavah sva-paco guruh

,,Uceny brahman, ktery zna vsechna odvetvi vedskeho poznani, nemuze byt duchovnim mistrem, pokud neni vaisnavou, tzn. neni-li znalcem vedy o Krsnovi. Naproti tomu ten, kdo se narodil v rodine nizsi spolecenske skupiny, se muze stat duchovnim mistrem je-li vaisnavou, tj. je-li si vedom Krsny.`` (Padma Purana)

Problemy hmotne existence jako zrozeni, stari, nemoc a smrt se nedaji prekonat hromadenim materialniho bohatstvi. Existuje mnoho bohatych a hospodarsky vyvinutych zemi se zajistenymi zivotnimi podminkami, ale presto v nich i nadale zustavaji problemy hmotne existence. Ruznymi zpusoby vyhledavaji klid a spokojenost; chteji-li vsak opravdu dosahnout skutecneho stesti, musi hledat Krsnu a Jeho uceni - Bhagavadgitu a Srimad Bhagavatam - prostrednictvim Jeho praveho zastupce, to znamena cloveka vedomeho si Krsny.

Kdyby hospodarsky rozvoj a materialni pohodli mohly zahnat nase narikani nad rodinnymi, spolecenskymi, narodnostnimi nebo mezinarodnimi problemy, pak by Ardzuna nerekl, ze ani vzkvetajici kralovstvi na teto planete, ani svrchovana moc polobohu na nebeskych planetach nemohou zahnat jeho zarmutek. Ardzuna proto hledal utociste u Krsny, coz je prava cesta k dosazeni klidu a harmonie. Jediny uder hmotne prirody muze zastavit hospodarsky vyvoj a svrchovanost nad svetem. Rovnez pokusy vstoupit na vyssi planety, jako napriklad Mesic, mohou byt jedinym zasahem zmareny. Bhagavadgita to take potvrzuje: *ksine pusye martya-lokam visanti.* ,,Kdyz vysledky dobrych skutku dospeji ke konci, klesne clovek z vrcholu stesti znovu do nejnizsiho zivotniho postaveni.`` Mnoho svetovych politiku timto zpusobem take pokleslo, a to jim zpusobilo jeste vetsi zarmutek. Chceme-li narek navzdy utisit, musime se, podobne jako Ardzuna, snazit hledat ochranu u Krsny. Ardzuna prosil Krsnu, aby definitivne vyresil jeho problemy, a to je zasada kazdeho, kdo si je vedom Krsny.

SLOKA 9

sanjaya uvaca
evam uktva hrsikesam gumakesah parantapah
na yotsya iti govindam uktva tussim babhuva ha

sanjayah uvaca - Sandzaja pravil; *evam* - takto; *uktva* - promlouvaje; *hrsikesam* - ke Krsnovi, Panovi vsech smyslu; *gumakesah* - Ardzuna, mistr, ktery umi krotit nevedomost; *parantapah* - hubitel nepratel; *na yotsye* - nebudu bojovat; *iti* - takto; *govindam* - ke Krsnovi, zdroji poteseni smyslu; *uktva* - rekl; *tussim* - tichy; *babhuva* - stal se; *ha* - zajiste.

Sandzaja pravil: Takto promlouvaje, rekl Ardzuna, hubitel nepratel, Krsnovi: ,,Nebudu bojovat,`` a zmlkl.

VYKLAD: Dhrtarastru muselo velice potesit, kdyz uslysel, ze Ardzuna nema v umyslu bojovat a chce opustit bojiste, aby se zivil zebrotou. Sandzaja ho vsak zklamal zminkou o Ardzunove schopnosti hubit nepratele (*parantapah*). I kdyz byl Ardzuna kvuli laskyplnemu vztahu k rodine na okamzik premozen falesnym zarmutkem, odevzdal se Krsnovi, nejvyssimu duchovnimu mistru, jako ucednik. Toto Ardzunovo rozhodnuti naznacuje, ze se brzy osvobodi od falesneho zarmutku, ktery ma svuj puvod v naklonnosti k rodine, a ze bude osvicen dokonalym poznanim o Bohu, neboli stane se vedomym si Krsny. Dhrtarastrovy nadeje budou takto zmareny a Ardzuna, osvicen Krsnou, bude bojovat az do konce.

SLOKA 10

tam uvaca hrsikesah prahasann iva bharata
senayor ubhayor madhye visidantam idam vacah

tam - jemu; *uvaca* - rekl; *hrsikesah* - Krsna, Pan vsech smyslu; *prahasan* - usmivaje se; *iva* - takto; *bharata* - o Dhrtarastro, potomku Bharatuv; *senayoh* - z vojsk; *ubhayoh* - z obou stran; *madhye* - mezi; *visidantam* - sklicenemu zarmutkem; *idam* - nasledujici; *vacah* - slova.

O potomku Bharatuv, v tomto okamziku, uprostred mezi obema vojsky, pronesl usmivajici se Krsna ke sklicenemu Ardzunovi nasledujici slova:

VYKLAD: Rozhovor se konal mezi dvema dobrymi prateli, Hrsikesou a Gudakesou. Jako pratele byli na stejne urovni, ale jeden z nich se dobrovolne stal ucednikem druheho. Krsna se usmival, protoze Jeho pritel se rozhodl stat se Jeho zakem. Sri Krsna zustava jako Pan vsech vzdy v nadrizenem postaveni, ale presto se z vlastni vule stane pritelem, synem nebo milencem oddaneho, ktery si Ho v teto uloze preje videt. Kdyz Ardzuna prijal Krsnu za sveho duchovniho mistra, Krsna tuto roli okamzite prijal a zacal s nim mluvit jako mistr ke svemu ucedniku, tedy s vaznosti, kterou situace vyzadovala. Tento rozhovor se konal otevrene, v pritomnosti obou vojsk; byl tedy prospesny vsem. Uceni Bhagavadgity neni urceno jen urcite osobe, spolecnosti nebo skupine lidi, nybrz vsem, a proto jak pratele, tak i nepratele maji stejne pravo je slyset.

SLOKA 11

sri-bhagavan uvaca
asocyan anvasocas tvam prajna-vadams ca bhasase
gatasun agatasums ca nanusocanti pasmitah

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *asocyan* - neni hodne zarmutku; *anvasocah* - narikas; *tvam* - ty; *prajna-vadan* - uceny rozhovor; *ca* - take; *bhasase* - mluvis; *gata* - ztraceny; *asun* - zivot; *agata* - neztraceny; *asun* - zivot; *ca* - take; *na* - nikdy; *anusocanti* - narikaji; *pasmitah* - uceni.

Vzneseny pravil: Zatimco pronasis ucena slova, narikas nad necim, co neni hodno zarmutku. Moudri netruchli ani nad zivymi, ani nad mrtvymi.

VYKLAD: Sri Krsna prijal okamzite postaveni ucitele a sveho zaka pokaral, kdyz ho neprimo oslovil jako nevedomce: ,,Mluvis jako uceny clovek, a zatim nevis, ze ten, kdo je uceny - ten, kdo zna rozdil mezi telem a dusi - nebeduje nad zadnou promenou tela, ar uz ziveho, nebo mrtveho.`` V pozdejsich kapitolach bude objasneno, ze skutecne poznani znamena znat podstatu hmoty, duse a take toho, kdo je ovlada. Ardzuna hajil svou neochotu bojovat tim, ze daval prednost nabozenskym zasadam pred politikou a sociologii, ale nevedel, ze znalost hmoty, duse a Nejvyssiho je dulezitejsi nez nabozenske formality. Ponevadz toto poznani postradal, nebylo od neho spravne, ze se vydaval za velice uceneho cloveka. Nasledkem toho bedoval pro neco, co nebylo hodno zarmutku. Telo se zrodi a dnes nebo zitra je predurceno k zaniku, proto neni tak dulezite jako duse. Ten, kdo zna pomijivou povahu tela, je v pravde uceny a nenarika nad tim, v jakem stavu se telo nachazi.

SLOKA 12

na tv evaham jatu nasam na tvam neme janadhipah
na caiva na bhavisyamah sarve vayam atah param

na - nikdy; *tu* - ale; *eva* - zajiste; *aham* - Ja; *jatu* - kdykoliv; *na* - nikdy; *asam* - byl; *na* - ne; *tvam* - ty; *na* - ne; *ime* - tito vsichni; *jana-adhipah* - kralove; *na* - ne; *ca* - take; *eva* - zajiste; *na* - ne; *bhavisyamah* - bude existovat; *sarve vayam* - my vsichni; *atah param* - v budoucnu.

Nikdy se veru nestalo, ze by nebylo Mne, tebe ci techto kralu; a ani se nikdy nestane, abychom kdy prestali existovat.

VYKLAD: Ve Vedach, presneji receno v Katha Upanisade (2.2.13) a ve svetasvatara Upanisade (6.13), se uvadi, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi podporuje nespocetne mnozstvi zivych bytosti podle

jejich rozlicnych postaveni, ktera ziskaly svymi ciny a jejich nasledky. Nejvyssi Osobnost Bozstvi je rovnez pritomna ve sve uplne emanaci v srdci kazde zive bytosti. Pouze svetci, kteri Nejvyssiho Pana vidi jak uvnitr, tak i vne tela, mohou ve skutecnosti dosahnout dokonaleho a vecneho miru.

nityo nityanam cetanas cetananam
eko bahunam yo vidadhati kaman
tam atma-stham ye nupasyanti dhiras
tesam santih sasvati netaresam

Tataz pravda, kterou Krsna sdelil Ardzunovi, je urcena pro vsechny osoby na svete, ktere se vydavaji za velmi ucene, ackoliv ve skutecnosti maji jen nepatrne znalosti. Jasne zde Ardzunovi rika, ze On sam, Ardzuna a vsichni kralove pritomni na bojisti jsou vecnymi individualnimi bytostmi a ze On je jejich udrzovatel, ar uz jsou hmotnou prirodou podmineni, nebo z ni vysvobozeni. Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je nejvyssi individualni osoba a Ardzuna je Jeho vecnym druhem a vsichni zde shromazdeni kralove jsou take individualni osoby. Jejich individualita existovala v minulosti a bude bez preruseni pokracovat i v budoucnosti. Proto nikdo nemel duvod k bedovani.

Majavadska teorie (podle ktere individualni duse existuje pouze v dobe sveho podmineni hmotou, po osvobozeni ztrati svou individualitu a splyne s neosobnim brahma) zde neni Krsnou, nejvyssi autoritou, podporena. Ani teorie, ze o individualite hovorime jen v podminenem stavu. Sri Krsna jasne rika, ze jak Jeho individualita, tak i individualita ostatnich bude vecne pokracovat, coz je rovnez potvrzeno v Upanisadach. Tato Krsnova vypoved je autoritativni, protoze Krsna nemuze byt ovlivnen iluzi. Kdyby individualita kazde bytosti nebyla skutecnosti, nezduraznoval by to Krsna tak silne i pro budoucnost. Impersonaliste zde mohou odporovat a tvrdit, ze individualita, o ktere zde Krsna mluvi, neni duchovni, ale materialni. I kdyby tomu tak opravdu bylo a individualita by existovala pouze v materialni existenci, jak by se tedy rozpoznala individualita Krsny? Krsna prokazal svoji individualitu mnoha zpusoby a neosobni brahma je Mu podrizeno. Krsna si svou individualitu vzdy zachovava. Kdyby byl obycejnou, hmotnou prirodou podminenou dusi, pak by Jeho Bhagavadgita jako duchovni autoritativni spis nemela zadny vyznam. Obycejny clovek, omezeny ctyrmi nedostatky lidske povahy, neni schopen ucit necemu, co opravdu stoji za to slyset. Gita stoji vysoko nad takovou literaturou a zadna svetska kniha se ji nevyrovna. Jakmile povazujeme Krsnu za obycejneho cloveka, ztraci Bhagavadgita veskerou hodnotu. Majavadi vsak muze namitat, ze individualita, o niz se v tomto versi mluvi, se vztahuje pouze na telo. Krsna vsak jiz v predeslem versi zavrhl telesne pojeti zivota. Jak by tedy nyni mohl tvrdit opet neco, co jiz drive jasne zamitl? Individualita proto setrvava na duchovnich zakladech a to je take potvrzeno velkymi acarji, jako je Sri Ramanudza a jini.

Na mnoha mistech Bhagavadgity se jasne rika, ze duchovni individualite mohou porozumet pouze oddani Krsny. Ti, kteri Mu zavidi Jeho postaveni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, nemaji k teto velke literature spravny pristup. Zpusob, jakym ti, kteri nejsou oddani Krsnovi, pristupuji k Bhagavadgite, se da prirovnat ke vcelam, ktere olizuji sklenici s medem. Med se proste neda ochutnat, dokud clovek neotevre sklenici. Podobne mohou tajemstvi Bhagavadgity porozumet pouze Krsnovi oddani a nikdo jiny, coz je potvrzeno ve ctrnacte kapitole. Osoby, ktere zavidi Bohu, nemohou poslani Bhagavadgity porozumet. Proto je majavadska interpretace Bhagavadgity velice klamnym podanim cele pravdy. Sri Caitanja Mahaprabhu nam zakazal cist majavadske komentare a varuje nas, ze ten, kdo prijima tuto filozofii, ztrati vsechny schopnosti nutne k porozumeni skutecneho tajemstvi Bhagavadgity. Jestlize se individualita vztahuje na empiricky vesmir, pak neni Krsnova uceni zapotrebi. Individualni rozdil mezi Bohem a zivymi bytostmi je vecnou skutecnosti a je to potvrzeno ve Vedach, jak bylo jiz uvedeno vyse.

SLOKA 13

dehino smin yatha dehe kaumaram yauvanam jara
tatha dehantara-praptir dhiras tatra na muhyati

dehinah - vtelena; *asmin* - v tomto; *yatha* - jako; *dehe* - v tele; *kaumaram* - detstvi; *yauvanam* - mladi; *jara* - stari; *tatha* - podobne; *deha-antara* - zmenit telo; *praptih* - dosahnout; *dhirah* - klidny; *tatra* - nasledkem toho; *na* - nikdy; *muhyati* - zmaten.

Tak jako vtelena duse prochazi v tomto tele z detstvi do mladi a do stari, prechazi take duse v okamziku smrti do jineho tela. Moudry clovek se touto zmenou neda zmast.

VYKLAD: Jelikoz kazda ziva bytost je individualni duse, meni sve telo kazdym okamzikem. Telo ma nekdy podobu ditete nebo mladika, dospeleho ci starce. Avsak pres vsechny tyto telesne zmeny zustava duse nezmenena. Nakonec individualni duse telesnou schranku opusti a prejde do jineho tela. Ponevadz urcite obdrzi v dalsim zivote nove telo, ar uz hmotne, nebo duchovni, nemel Ardzuna zadny

duvod bedovat nad osudem Bhismy a Drony, ktery mu tak lezel na srdci. Spise by ho melo potesit, ze oba vymeni stare telo za nove, a tim obnovi svoji energii. Pozitky a rozlicna utrpeni se stridaji s nasimi tely, nebor jsou to vysledky - odmeny a tresty - nasich minulych cinu. Uslechtile duse jako Bhisma a Drona urcite v pristim zivote obdrzi duchovni tela nebo alespon tela polobohu, aby mohli uzivat hmotne existence na vyssi urovni. V zadnem pripade nemel Ardzuna duvod k bedovani. Ten, kdo dokonale poznal povahu individualni duse, Nadduse a hmotne duchovni prirody, se nazyva *dhira* neboli vyrovnany. Takovy clovek se nikdy neda zmast promenami tela.

Majavadska teorie o jednotnosti individualnich dusi nemuze byt akceptovana, protoze individualni duse se neda rozdelit na kousky. Takove rozdeleni by znamenalo, ze i Buh je delitelny a promenlivy, coz je v rozporu s nemenitelnosti Nejvyssi Duse. Jak je potvrzeno v Bhagavadgite, zive jsoucnosti jsou vecne (*sanatana*) fragmentarni casti Boha. Nazyvaji se *ksara,* coz znamena, ze maji tendenci poklesnout do hmotne prirody. Tyto fragmentarni casti zustavaji fragmentarnimi i po dosazeni duchovniho osvobozeni. Vysvobodi-li se z hmotne existence, ziji tyto ciste, nepatrne castecky vecny zivot blazenosti a poznani spolu s Bozskou Osobnosti.

Postaveni Nadduse, zvane Paramatma, jez dli v tele kazdeho tvora a ktera se od individualnich bytosti lisi, muzeme znazornit nasledovne. Kdyz se oblaka odrazeji ve vode, vidime tam slunce, mesic i ostatni hvezdy. Hvezdy se daji prirovnat k zivym bytostem a slunce a mesic k Naddusi. Ardzuna predstavuje fragmentarni dusi a Nejvyssi Dusi je Bozska Osobnost, Sri Krsna. Ze nejsou na stejne urovni, bude vysvetleno na pocatku ctvrte kapitoly. Kdyby byl Ardzuna na stejne urovni jako Krsna, pak by jejich vztah ucitele a zaka byl bezvyznamny. Kdyby byli oba zmateni iluzorni energii, majou, pak by nebylo zapotrebi, aby jeden byl ucitelem a druhy zakem. Takova vyuka by nemela smysl, protoze ten, kdo je v sevreni iluzorni energie, nemuze byt spolehlivym ucitelem. Avsak Krsnovo postaveni je jasne; je Nejvyssim Panem, nadrazenym Ardzunovi, jenz je zapomnetlivou dusi v sevreni hmotne energie.

SLOKA 14

matra-sparsas tu kaunteya sitossa-sukha-duhkha-dah
agamapayino nityas tams titiksasva bharata

matra-sparsah - smyslova vnimavost; *tu* - pouze; *kaunteya* - o synu Kunti; *sita* - zima; *ussa* - leto; *sukha* - stesti; *duhkha* - bolest; *dah* - pusobici; *agama* - objevuje se; *apayinah* - mizi; *anityah* - docasne; *tan* - vsechny; *titiksasva* - snaz se je snaset; *bharata* - o potomku bharatovskeho rodu.

O synu Kunti, kratkodobe radosti a bolesti prichazeji a odchazeji jako letni a zimni obdobi. Pochazeji ze smyslovych vjemu, o Bharatovce, a clovek se musi naucit snaset je, aniz by jimi byl rozrusen.

VYKLAD: Abychom mohli spravne vykonavat povinnosti, musime se naucit snaset pomijive prichody radosti a bolesti. Vedy nam napriklad doporucuji vykoupat se brzy rano, a to i v zimnich mesicich, v lednu a unoru (Magha). V tomto obdobi je velmi chladno, avsak presto se clovek, ktery dodrzuje nabozenske zasady, nevaha jit vykoupat. Stejne tak nevaha zena varit v kuchyni v nejteplejsich letnich mesicich, v kvetnu a cervnu. Sve povinnosti musi clovek vykonavat i pres klimaticke obtize. Stejne tak bojovat je nabozenskou zasadou ksatriju, a proto i kdyby ksatrija musel bojovat proti svemu priteli nebo pribuznemu, nesmi zanechat svych predepsanych povinnosti. Clovek se musi ridit predepsanymi nabozenskymi pravidly a zasadami, chce-li dosahnout urovne poznani, ponevadz pouze poznanim a oddanosti se clovek muze vysvobodit z otroctvi hmotne iluze.

Dve ruzna prizviska, kterymi je zde Ardzuna osloven, jsou take vyznamna. Slovo *kaunteya* oznacuje jeho vysoky puvod z matciny strany a *bharata* oznacuje jeho vznesenost z otcovy strany. Toto dedictvi z obou stran jej zavazovalo k radnemu vykonavani povinnosti. Proto se nemohl vyhnout boji.

SLOKA 15

yam hi na vyathayanty ete purusam purusarsabha
sama-duhkha-sukham dhiram so mrtatvaya kalpate

yam - ten, kdo; *hi* - zajiste; *na* - nikdy; *vyathayanti* - budi uzkost; *ete* - vsechny tyto; *purusam* - cloveku; *purusa-rsabha* - je nejlepsim z muzu; *sama* - nezmeneny; *duhkha* - nestesti; *sukham* - stesti; *dhiram* - klidny; *sah* - on; *amrtatvaya* - pro osvobozeni; *kalpate* - je pokladan za vhodneho.

O nejlepsi z muzu, Ardzuno, ten, koho nerozrusi ani radost, ani bolest a kdo za vsech okolnosti zustava klidny, je nepochybne hoden osvobozeni.

VYKLAD: Kdokoliv je pevne odhodlan dosahnout duchovni realizace a dokaze stejne snaset stesti i nestesti, je zajiste hoden vysvobozeni. Ve varnasramske spolecnosti se od cloveka ve ctvrtem zivotnim stadiu, tedy ve stavu odrikani (sannjasa), vyzaduji velke obeti. Avsak ten, kdo chce

dosahnout zivotni dokonalosti, prijme i pres vsechny tezkosti stav sannjasa. Nejvetsi tezkosti pochazeji z odlouceni se od rodiny, totiz z preruseni styku se zenou a detmi. Je-li vsak clovek pripraven tyto nesnaze snaset, pak je jeho cesta k duchovni realizaci otevrena. Podobne radil Krsna Ardzunovi, aby ve svych ksatrijskych povinnostech vytrval a pres vsechny tezkosti bojoval proti rodinnym prislusnikum a tem, ktere miloval.

Kdyz Sri Caitanja Mahaprabhu prijal ve ctyriadvaceti letech stav sannjasina, nemely Jeho mlada zena ani Jeho stara matka nikoho, kdo by se o ne staral. Presto tak ucinil pro dosazeni vyssiho cile a byl nezlomny ve vykonavani sve vyssi duchovni povinnosti. Pouze s takovou pevnou odhodlanosti se clovek muze vysvobodit z pout, ktera ho vezni v hmotnem svete.

SLOKA 16

nasato vidyate bhavo nabhavo vidyate satah
ubhayor api drsto ntas tv anayos tattva-darsibhih

na - nikdy; *asatah* - neexistujici; *vidyate* - je; *bhavah* - trvani; *na* - ne; *abhavah* - menici vlastnost; *vidyate* - je; *satah* - vecneho; *ubhayoh* - obou; *api* - vskutku; *drstah* - pozorovat; *antah* - zaver; *tu* - zajiste; *anayoh* - z nich; *tattva* - pravdu; *darsibhih* - ti, kdo vidi.

Ti, kdo vidi pravdu, dosli k zaveru, ze to, co je iluzorni (hmotne telo), je pomijive, a to, co je vecne (duse), se nemeni. K tomuto zaveru dosli, kdyz studovali povahu obou.

VYKLAD: Hmotne telo nema trvalou existenci. I moderni lekarska veda priznava, ze bunky v tele se v kazdem okamziku neustale meni a zpusobuji tak rust a zanik tela. Duse ma vsak trvalou existenci a zustava stejna i pres vsechny promeny tela i mysli. Takovy je rozdil mezi hmotou a dusi. Telo se neustale meni, zatimco duse je vecna. K tomuto zaveru dosli stoupenci osobni i neosobni filozofie. Ve Visnu Purane (2.12.38) je tato skutecnost rovnez uvedena (*jyotimsi vissur bhuvanani vissuh*). Uvadi se, ze v duchovnim svete maji Visnu a Jeho planety samovyzarujici duchovni existenci. Slova *satah* - to, co je vecne, a *asatah* - to, co je iluzorni, se vztahuji pouze na dusi a hmotu.

Toto je pocatek Krsnova uceni, jez je urceno zivym bytostem, ktere jsou zmateny pod vlivem nevedomosti. Odstranit nevedomost znamena obnovit vecny vztah mezi uctivatelem a objektem uctivani, jakoz i pochopit rozdil mezi Nejvyssim Panem a Jeho nepatrnymi casteckami, zivymi bytostmi. Povaze Nejvyssiho muzeme porozumet dukladnym studovanim nasi prave povahy, a tim dospejeme k poznani, ze rozdil mezi nami a Bohem je jako rozdil mezi casti a celkem. Ve Vedanta-sutrach a ve Srimad Bhagavatamu je Nejvyssi akceptovan jako puvodce vsech nizsich i vyssich energii. Ackoliv mezi energii a jejim zdrojem neni rozdil, je zdroj vzdy nadrazen a energie podrizena. Zive bytosti jsou proto Nejvyssimu Panu vzdy podrizeny, i kdyz patri do vyssi energie. Je tomu tak napriklad v pripade sluzebnika a pana nebo zaka a ucitele a bude to vysvetleno v sedme kapitole. Avsak dokud je clovek v zakleti nevedomosti, nemuze tuto nauku jasne pochopit. Sri Krsna prednesl Bhagavadgitu, aby navzdy osvitil vsechny zive tvory a odstranil hmotnou nevedomost.

SLOKA 17

avinasi tu tad viddhi yena sarvam idam tatam
vinasam avyayasyasya na kascit kartum arhati

avinasi - neznicitelne; *tu* - ale; *tat* - to; *viddhi* - vez; *yena* - kym; *sarvam* - cele telo; *idam* - toto; *tatam* - pronikajici; *vinasam* - zniceni; *avyayasya* - nehynouci; *asya* - toto; *na kascit* - nikdo; *kartum* - ucinit; *arhati* - schopen.

Vez, ze to, co pronika celym telem, je neznicitelne. Nikdo nemuze znicit nehynouci dusi.

VYKLAD: V tomto versi je skutecna povaha duse, ktera prebyva v tele kazde zive bytosti, vysvetlena jeste podrobneji. Kdokoliv muze pochopit, ze vedomi prostupuje celym telem. Kazdy si je vedom bolesti a pozitku celeho tela nebo jeho urcite casti. Nase vedomi je vsak rozsireno pouze v nasem tele, a tak radosti a bolesti naseho tela jsou jinym nezname. Proto je kazde telo schrankou individualni duse a priznaky jeji pritomnosti jsou vnimany jako individualni vedomi. Ve svetasvatara Upanisade (5.9) je velikost duse popsana jako desetitisicina konecku vlasu:

balagra-sata-bhagasya satadha kalpitasya ca
bhago jivah vijneyah sa canantyaya kalpate

,,Jestlize se konecek vlasu rozdeli na sto dilku a kazdy z nich na dalsich sto, potom kazdy tento dilek predstavuje velikost duse.`` Podobny popis se nachazi take ve Srimad Bhagavatamu:

kesagra-sata-bhagasya satamsah sadrsatmakah
jivah suksma-svarupo yam sankhyatito hi cit-kasah

,,Existuje nespocetne mnozstvi duchovnich atomu, ktere svou velikosti predstavuji desetitisicinu konecku vlasu.``

Individualni duse je tedy duchovni atom mensi nez hmotne atomy a jejich pocet je nesmirny. Tato velmi mala duchovni jiskra je zakladni podstatou hmotneho tela a jeji vliv prostupuje celym telem, tak jako se po celem tele siri ucinek leku. Existence duse se pociruje ve forme vedomi a to je dukazem, ze duse je v tele pritomna. Kazdy laik vi, ze hmotne telo je bez vedomi mrtve a ze se toto vedomi neda ozivit nebo obnovit zadnym hmotnym zasahem. Proto vedomi nevznika vzajemnym pusobenim nejakych hmotnych sloucenin, nybrz pritomnosti duse. V Mundaka Upanisade (3.1.9) se dale vysvetluje velikost nepatrne duse:

eso sur atma cetasa veditavyo
yasmin prasah pancadha samvivesa
prasais cittam sarvam otam prajanam
yasmin visuddhe vibhavaty esa atma

,,Duse ma rozmer atomu, ale muze byt postrehnuta dokonalou inteligenci. Pohybuje se v peti druzich vzduchu (*prasa, apana, vyana, samana* a *udana*). Duse je umistena v srdci a siri svou energii po celem tele. Kdyz je od techto peti ruznych druhu hmotneho vzduchu ocistena, odhali svou duchovni silu.``

Ucelem hathajogy je za pomoci ruznych pozic tela ovladnout pet druhu vzduchu, ktere obklopuji dusi. Smyslem techto cviceni neni nejaky hmotny zisk, ale jde o vysvobozeni velmi nepatrne duse ze spletitosti materialni atmosfery. Povaha nepatrne duse je popisovana ve vsech vedskych spisech a jeji pritomnost muze kazdy rozumny clovek pocitit praktickou zkusenosti. Pouze pomateny clovek si muze myslet, ze tato nepatrna duse je vseprostupujici visnu-tattva.

Podle Mundaka Upanisady je nepatrna duse umistena v srdci kazde zive bytosti a jeji vliv se siri celym telem. Avsak vzhledem k tomu, ze velikost nepatrne duse se vymyka vnimani materialistickych vedcu, nekteri z nich posetile tvrdi, ze duse neexistuje. Nepatrna individualni duse je bezpochyby umistena v srdci kazde zive bytosti spolu s Naddusi a vydava odtud vsechnu energii, jez telo potrebuje. Krvinky, ktere z plic rozvadeji kyslik po celem tele, ziskavaji svou energii od duse. Kdyz duse opusti telo, krev prestane plnit svou funkci a jeji kolobeh v tele se zastavi. Moderni lekarska veda sice priznava cervenym krvinkam dulezitost, avsak neni schopna dojit k zaveru, ze zdrojem veskere energie v tele je duse. Presto vsak priznava, ze srdce je sidlem vsech energii v tele.

Tyto nepatrne castice duchovniho celku se prirovnavaji k molekulam slunecni zare. Slunecni zare obsahuje nescislne mnoho molekul. Podobne nepatrnymi casticemi Nejvyssiho Pana jsou duchovni jiskry, jez tvori Jeho zari. Nazyvaji se *prabha,* nebor nalezi do vyssi energie Pana. Z hlediska vedskeho poznani ani moderni vedy tedy nelze vyvratit existenci duse v tele. Dokonaly popis vedy o dusi je vsak podan v Bhagavadgite samotnym Bohem.

SLOKA 18

antavanta ime deha nityasyoktah saririsah
anasino prameyasya tasmad yudhyasva bharata

anta-vantah - pomijiva; *ime* - tato vsechna; *dehah* - hmotna tela; *nityasya* - vecne existujici; *uktah* - rika se; *saririsah* - vtelene duse; *anasinah* - neznicitelne; *aprameyasya* - nezmeritelne; *tasmat* - proto; *yudhyasva* - bojuj; *bharata* - o potomku Bharaty.

Hmotne telo teto neznicitelne, nezmeritelne a vecne zive bytosti jiste pomine, proto bojuj, o potomku Bharaty.

VYKLAD: Hmotne telo je svou povahou pomijive. K jeho zniceni muze dojit okamzite nebo az za sto let. Je to jen otazka casu. Neni mozne navzdy je udrzet pri zivote. Duse je vsak tak nepatrna, ze ji nepritel nemuze ani spatrit, natoz aby mohla byt zabita. Jak jsme se jiz zminili v predeslem versi, je tak nepatrna, ze si nikdo nedokaze ani predstavit, jak ji zmerit. Z zadneho hlediska tedy neni duvodu k bedovani, ponevadz duse nemuze byt zabita, a ani jeji hmotne telo nemuze byt uchovavano navzdy. Pro kazdeho cloveka je proto dulezite, aby behem sveho svetskeho zivota nasledoval nabozenske zasady, protoze hmotne telo, do ktereho se vtelila duse, je vysledkem minulych cinu, dovrsenych v predeslem zivote. Ve Vedanta-sutre je ziva bytost prirovnavana ke svetlu, ponevadz je castici nejvyssiho svetla. Tak jako slunecni svetlo udrzuje cely vesmir, tak i ,,svetlo`` duse udrzuje hmotne telo. Jakmile duse opusti hmotne telo, zacne se telo rozkladat. Je to tedy duse, ktera udrzuje telo pri zivote. Telo je samo o sobe bezvyznamne. Proto Krsna Ardzunovi radil, aby bojoval a neobetoval nabozenstvi pro hmotne ci telesne pohodli.

SLOKA 19

ya enam vetti hantaram yas cainam manyate hatam
ubhau tau na vijanito nayam hanti na hanyate

yah - kdokoliv; *enam* - to; *vetti* - vi; *hantaram* - ten, kdo zabiji; *yah* - kdokoliv; *ca* - take; *enam* - to; *manyate* - mysli; *hatam* - zabit; *ubhau* - oba; *tau* - oni; *na* - nikdy; *vijanitah* - v poznani; *na* - nikdy; *ayam* - tato; *hanti* - zabiji; *na* - ani; *hanyate* - neni zabita.

Nevedomy je ten, kdo si mysli, ze ziva bytost muze zabit nebo byt zabita. Ten, kdo dosahl poznani, vi, ze duse ani nezabiji a ani nemuze byt zabita.

VYKLAD: Kdyz nejaka smrtici zbran zrani hmotne telo zive bytosti, rozumi se tim, ze ziva bytost v tele zranena nebyla. Duse je totiz tak mala a nepatrna, ze ji nemuze zabit zadna hmotna zbran, jak vyplyne z nasledujicich versu. Krome toho je ziva bytost duchovni a jako takova take nemuze byt zabita. Pouze telo muze byt zabito nebo byt povazovano za zabite. Tato skutecnost vsak nenabada k zabijeni. Vedske predpisy rikaji: *ma himsyat sarva bhutani.* ,,Nikdy nikomu neublizuj.`` I kdyz vime, ze ziva bytost nemuze byt zabita, presto nas to neopravnuje k zabijeni zvirat. Zabiti neciho tela je ohavne a trestuhodne, jak podle zakonu lidske spolecnosti, tak i podle Boziho zakona. Situace, ve ktere se Ardzuna nalezal, ho nutila plnit jeho povinnost ksatriji, a jestlize musel zabijet, bylo to pro zachovani nabozenskych zasad, a nikoliv z vlastniho rozmaru.

SLOKA 20

na jayate mriyate va kadacin
nayam bhutva bhavita va na bhuyah
ajo nityah sasvato yam puraso
na hanyate hanyamane sarire

na - nikdy; *jayate* - zrodi se; *mriyate* - umira; *va* - ani; *kadacit* - kdykoliv (v minulosti, pritomnosti nebo budoucnosti); *na* - nikdy; *ayam* - tato; *bhutva* - vznikla; *bhavita* - vznik; *va* - nebo; *na* - ne; *bhuyah* - opet vznikla; *ajah* - nezrozena; *nityah* - vecna; *sasvatah* - stala; *ayam* - ta; *purasah* - nejstarsi; *na* - nikdy; *hanyate* - je zabita; *hanyamane* - byt zabita; *sarire* - telo.

Duse se nerodi, ani nikdy neumira. Nikdy nevznikla, nikdy nevznika a ani nikdy nevznikne. Je nezrozena, vecna, trvala a puvodni. Nezahyne, je-li telo zabito.

VYKLAD: Kvalitou se nepatrna duse jako castice Nejvyssiho Ducha rovna Nejvyssimu. Duse neprochazi promenami jako telo, a proto se ji nekdy rika stala (*kuta-stha*). Telo prochazi sesti ruznymi promenami: zrodi se, na cas zustava, roste, zplodi potomky, zanika a nakonec zmizi v zapomenuti. Duse temto zmenam nepodleha. Duse se nezrodi, avsak vzhledem k tomu, ze na sebe prijme hmotne telo, zrodi se telo. Proto se duse nezrodi ani v okamziku, kdy se telo tvori, a nezahyne ani ve chvili, kdy telo zanikne. Cokoliv se jednou narodilo, musi take zemrit; pro dusi vsak neexistuje zrozeni, a proto nema ani minulost, pritomnost nebo budoucnost. Je vecna a puvodni, coz znamena, ze nelze zjistit pocatek jeji existence. Duse na rozdil od tela nikdy nestarne. Proto se takzvany stary clovek citi ve stejnem duchu jako za sveho mladi. Promeny tela nemaji na dusi vliv. Duse se nerozpada jako strom nebo jako nejaka hmotna vec a nema ani nejake vedlejsi produkty. Vedlejsi produkty tela, tedy deti, jsou rovnez individualni duse, avsak na zaklade telesnych svazku se jevi jako deti urciteho cloveka. Telo se vyviji, protoze je v nem pritomna duse. Duse vsak nema zadne potomky, nemeni se a ani neprochazi sesti promenami jako telo.

V Katha Upanisade (1.2.18) je rovnez podobny vers, ktery zni takto:

na jayate mriyate va vipascin
nayam kutascin na babhuva kascit
ajo nityah sasvato yam puraso
na hanyate hanyamane sarire

Smysl tohoto verse je stejny jako v Bhagavadgite, v tomto versi je vsak zvlastni slovo *vipascit,* coz znamena ,,uceny`` nebo ,,s poznanim``.

Duse je vzdy plna poznani a vedomi. Proto je vedomi priznakem duse. I kdyz nepostrehneme dusi v srdci, kde je umistena, presto muzeme citit jeji pritomnost pritomnosti vedomi. Nekdy se stava, ze za dne ani nevidime kvuli mrakum slunce, presto je vsak slunecni svetlo vzdy pritomno a jsme proto presvedceni, ze je den. Jakmile se brzy rano na obloze objevi slabe svetlo, vime, ze slunce uz brzy vyjde. Podobne, jelikoz lidska i zvireci tela jsou vedoma, musi v nich byt pritomna duse. Vedomi individualni duse se vsak od vedomi Nejvyssiho lisi, ponevadz nejvyssi vedomi zahrnuje veskere poznani - jak minulosti, tak pritomnosti nebo budoucnosti. Vedomi nepatrne individualni duse ma vsak na rozdil od Boha sklon k zapominani. Kdyz nepatrna individualni duse zapomene svou pravou

povahu, dostane se ji pouceni a osvetleni od Krsny, ktery touto slabosti netrpi. Kdyby byl Krsna zapomnetlivy jako nepatrna duse, pak by Jeho uceni Bhagavadgity bylo zbytecne.

V Katha Upanisade (1.2.20) je dolozena existence dvou druhu dusi - nepatrne individualni duse (*asu-atma*) a Nadduse (*vibhu-atma*) - nasledovne:

asor asiyan mahato mahiyan
atmasya jantor nihito guhayam
tam akratuh pasyati vita-soko
dhatuh prasadan mahimanam atmanah

,,Jak Nadduse (Paramatma), tak i nepatrna duse (dzivatma) prebyvaji v srdci zive bytosti. Jen ten, kdo se oprostil ode vsech materialnich zadosti a bedovani, muze milosti Nejvyssiho Pana rozumet slave duse.`` V nasledujicich kapitolach bude objasnena skutecnost, ze Krsna je take zdrojem Nadduse a ze Ardzuna predstavuje nepatrnou dusi, ktera zapomnela svou pravou povahu. Proto je pro Ardzunu nutne, aby byl osvicen Krsnou, nebo Jeho pravym predstavitelem, duchovnim ucitelem.

SLOKA 21

vedavinasinam nityam ya enam ajam avyayam
katham sa purusah partha kam ghatayati hanti kam

veda - vedet; *avinasinam* - neznicitelna; *nityam* - vzdy existujici; *yah* - ten, kdo; *enam* - tato (duse); *ajam* - nezrozena; *avyayam* - nemenna; *katham* - jak; *sah* - on; *purusah* - osoba; *partha* - o Partho (Ardzuno); *kam* - ktery; *ghatayati* - zpusobuje bolest; *hanti* - zabije; *kam* - ktery.

O Partho, jak muze clovek, ktery vi, ze duse je neznicitelna, nezrozena, vecna a nemenna, nekoho zabit nebo davat nekoho zabijet?

VYKLAD: Vse ma sve spravne uplatneni. Ten, kdo ma dokonale poznani, vi, kde a jak urcitou vec spravne pouzit. Nasili ma take sve uplatneni a clovek, ktery vlastni dokonale poznani, vi, jak a kdy nasili pouzit. Prestoze smirci soudce odsoudil cloveka, ktery spachal vrazdu, k trestu smrti, nemuze mu byt nic vytykano, protoze nasili, ktereho pouzil, je v souladu se zakony soudu. V Manu-sanhite, knize zakonu lidske spolecnosti, je napsano, ze ten, kdo se dopusti vrazdy, ma byt odsouzen k trestu smrti, aby pak ve svem pristim zivote nemusel za svuj hrich trpet. Proto je trest smrti za vrazdu ve skutecnosti prospesny. Podobne, kdyz Krsna vyda pokyn k pouziti nasili, pak je to ve jmenu nejvyssi spravedlnosti. Ardzuna by proto mel tento pokyn nasledovat, ponevadz kdyz se to tak vezme, clovek, nebo lepe receno duse, nemuze byt zabita. Takoveto nasili, ve sluzbe pro Krsnu, nemuze byt ve skutecnosti nazyvano nasilim. Za ucelem spravedlnosti muze byt tzv. nasili povoleno. Cilem chirurgickeho zasahu neni pacienta zabit, nybrz pouzitim ,,nasili`` ho vylecit. Ardzunova ucast v boji pod vedenim Krsny a s plnym vedomim neni tedy hrisna a Ardzuna nemusi trpet zadnymi nasledky.

SLOKA 22

vasamsi jirsani yatha vihaya
navani grhsati naro parasi
tatha sarirasi vihaya jirsany
anyani samyati navani dehi

vasamsi - saty; *jirsani* - stare a obnosene; *yatha* - prave tak; *vihaya* - odklada; *navani* - nove saty; *grhsati* - prijima; *narah* - clovek; *aparasi* - jine; *tatha* - stejne tak; *sarirasi* - tela; *vihaya* - odklada; *jirsani* - stara a nepotrebna; *anyani* - ruzna; *samyati* - jiste prijme; *navani* - nove; *dehi* - vtelena (duse).

Jako si clovek obleka nove saty a odklada stare, podobne duse prijima nova hmotna tela a odklada stara a neuzitecna.

VYKLAD: Ze nepatrna individualni duse meni telo, je hola skutecnost. I moderni vedci, kteri neveri v existenci duse, a kteri zaroven nedokazi vysvetlit zdroj energie prichazejici ze srdce, musi akceptovat neustale promeny tela - od detstvi pres mladi az ke stari. Kdyz telo nakonec dosahne sveho konecneho stadia, premisti se duse, ktera v nem sidli, do jineho tela. Toto jiz bylo vysvetleno v trinactem versi.

Prechod nepatrne individualni duse do jineho tela je umoznen milosti Nadduse, ktera tak plni prani nepatrne duse, podobne jako pritel vyplnuje prani priteli. Ve Vedach, v Mundaka Upanisade, jakoz i ve svetasvatara Upanisade jsou duse a Nadduse prirovnany ke dvema ptakum, kteri sedi na stejnem strome. Jeden z ptaku (individualni duse) pojida plody stromu a druhy (Krsna, Nejvyssi Duse) ho pri tom pozoruje. Jeden z techto dvou ptaku je pritahovan plody hmotneho stromu, zatimco druhy je pouze svedkem cinu sveho pritele, ackoliv oba dva jsou stejne povahy. Krsna predstavuje ptaka-svedka a Ardzuna toho pojidajiciho. Trebaze jsou pratele, jeden je panem a druhy sluzebnikem. Kdyz

nepatrna duse (dziva) tento vztah k Naddusi zapomene, musi pak neustale menit sve sidlo z jednoho stromu na druhy, neboli z jednoho tela do druheho. Dziva velmi tezce zapasi na strome hmotneho tela, avsak jakmile souhlasi s prijetim druheho ptaka za sveho nejvyssiho duchovniho mistra - tak jak to ucinil Ardzuna, kdyz se dobrovolne podridil Krsnovym pokynum - je okamzite zprostena vseho bedovani. Jak Mundaka Upanisad (3.1.2), tak i svetasvatara Upanisad (4.7) to potvrzuji:

samane vrkse puruso nimagno
nisaya socati muhyamanah
justam yada pasyaty anyam isam
asya mahimanam iti vita-sokah

,,Ackoliv oba ptaci sedi na stejnem strome, je pojidajici ptak pln uzkosti a mrzutosti, kdyz se snazi uzivat si plodu stromu. Jestlize se ale obrati k Bohu, ke svemu priteli, a pozna Jeho slavu, prestane okamzite trpet a oprosti se ode vsi uzkosti.`` Ardzuna se nyni obratil ke Krsnovi, svemu vecnemu priteli, aby pod Jeho vedenim porozumel Bhagavadgite. Naslouchanim Krsnovym slovum mohl porozumet Jeho slave a oprostit se od bedovani.

Sri Krsna zde Ardzunovi radi, aby nenarikal nad tim, ze jeho praded a ucitel vymeni sva tela. Spise by se mel tesit, ze jejich tela v spravedlivem boji zabije a ocisti je ode vsech nasledku za jejich drivejsi ciny. Ten, kdo svuj zivot polozi na obetnim oltari nebo ve spravedlivem boji, je okamzite ocisten od nasledku svych hrisnych cinu a povysen do vyssiho zivotniho stavu. Ardzuna proto nemel nejmensi duvod k bedovani.

SLOKA 23

nainam chindanti sastrasi nainam dahati pavakah
na cainam kledayanty apo na sosayati marutah

na - nikdy; *enam* - tuto dusi; *chindanti* - nemuze rozetnout na kousky; *sastrasi* - zbrane; *na* - nikdy; *enam* - tuto dusi; *dahati* - spali; *pavakah* - ohen; *na* - nikdy; *ca* - take; *enam* - tuto dusi; *kledayanti* - promoci; *apah* - voda; *na* - nikdy; *sosayati* - vysusi; *marutah* - vitr.

Duse nemuze byt nikdy zadnou zbrani rozrata na kousky, ani spalena ohnem, ani promocena vodou nebo vysusena vetrem.

VYKLAD: Zadna zbran, ar uz mec, ohen, desr, vetrna smrsr atd. nemuze zabit dusi. Jak tento vers naznacuje, existovalo tehdy krome ohnovych zbrani mnoho jinych druhu zbrani vyrobenych ze zeme, vody, vzduchu, eteru a jinych elementu. Dnesni zbrane, i nuklearni, se radi k ohnovym zbranim. Proti strelnym zbranim se pouzivalo vodnich zbrani, o kterych dnesni veda nema ani potuchy. Stejne tak existovaly i zbrane v podobe vetrne smrste, o nichz dnesni veda rovnez nic nevi. Zadna z techto smrtonosnych zbrani, jakoz i dnesni vynalezy na poli nicivych zbrani, vsak nemohou dusi uskodit.

Ani svazek, ktery spojuje individualni dusi s puvodni Nejvyssi Dusi, nelze zrusit. Impersonaliste vsak nikdy nemohou vysvetlit, jakym zpusobem poklesla individualni duse na stupen nevedomosti, ve ktere se nyni nachazi, a jak ji nasledovne mohla pokryt iluzorni energie, hmota. Jelikoz je individualni duse vecne nepatrna, ma sklon byt pokryta iluzorni energii (majou), a tak se oddelit od Panovy spolecnosti. Podobne uhasne jiskra, jakmile opusti ohen, ackoliv je s ohnem kvalitativne stejna.

Jak Varaha Purana, tak i Bhagavadgita potvrzuji, ze zive bytosti jsou oddelenymi casteckami Nejvyssiho Pana. Ve svych pokynech Ardzunovi dava Krsna jasne najevo, ze ani po vysvobozeni se z iluze neztraci duse svou individualitu. Ardzuna se osvobodil prostrednictvim poznani, ktere prijal od Krsny, avsak nestal se s Krsnou totozny.

SLOKA 24

acchedyo yam adahyo yam akledyo sosya eva ca
nityah sarva-gatah sthasur acalo yam sanatanah

acchedyah - neznicitelna; *ayam* - tato duse; *adahyah* - nemuze byt spalena; *ayam* - tato duse; *akledyah* - nerozpustna; *asosyah* - nemuze byt vysusena; *eva* - zajiste; *ca* - a; *nityah* - trvala; *sarva-gatah* - vsudypritomna; *sthasuh* - nemenna; *acalah* - nehybna; *ayam* - tato duse; *sanatanah* - vecne stejna.

Individualni duse je neznicitelna, nerozpustna a nemuze byt ani spalena, ani vysusena. Je trvala, vsudypritomna, nemenna, nehybna a vecne stejna.

VYKLAD: Vsechny vlastnosti nepatrne duse definitivne dokazuji, ze individualni duse je a vzdy zustane nepatrnou casteckou. Je velmi tezke pri teto prilezitosti aplikovat monistickou teorii, ponevadz individualni duse nemuze nikdy dosahnout homogenni nerozlisenosti. Po vysvobozeni z materialni necistoty muze nepatrna duse setrvavat jako duchovni jiskra v zari, ktera vychazi

z Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, avsak inteligentni duse vstoupi na nekterou z duchovnich planet, aby zila ve spolecnosti Bozske Osobnosti.

Slovo *sarva-gatah* (vsudypritomna) je zde vyznamne, protoze zive bytosti se nalezaji v celem vytvoru Boha. Ziji na sousi, ve vode, ve vzduchu, v zemi i v ohni. Obycejne se veri, ze ohen dokaze vsechno znicit; tento vers vsak jasne dokazuje, ze ohen nemuze spalit dusi. Proto neni pochyb, ze i na Slunci ziji zive bytosti, ktere maji tela prizpusobena tamejsim podminkam. Kdyby to nebyla pravda, pak by slova *sarva-gatah* - zijici vsude - nemela zadny vyznam.

SLOKA 25

avyakto yam acintyo yam avikaryo yam ucyate
tasmad evam viditvainam nanusocitum arhasi

avyaktah - neviditelna; *ayam* - tato duse; *acintyah* - nepredstavitelna; *ayam* - tato duse; *avikaryah* - nemenna; *ayam* - tato duse; *ucyate* - pravi se; *tasmat* - proto; *evam* - jako to; *viditva* - dobre znas; *enam* - tuto dusi; *na* - ne; *anusocitum* - truchlit; *arhasi* - hodi se.

Pravi se, ze duse je neviditelna, nepredstavitelna a nemenna. Kdyz to vsechno vis, nemel bys truchlit nad telem.

VYKLAD: Jak jiz bylo popsano v predeslych versich, velikost duse je tak nepatrna, ze ji nemuzeme videt ani pomoci nejsilnejsiho mikroskopu; proto je neviditelna. Existence duse nemuze byt zjistena pomoci pokusu, nybrz prostrednictvim vedskeho poznani neboli sruti. Nezbyva nam nic jineho, nez tuto pravdu prijmout, ponevadz jiny zpusob porozumeni existenci duse neni, ackoliv je jeji pritomnost v tele nepopiratelna. Je mnoho veci, ktere musime prijmout jen na zaklade vyssi autority. Nikdo nemuze zaprit existenci sveho otce, kterou prijimame na zaklade autority vlastni matky. Nikdo nemuze poprit matcinu vypoved, kdyz nam rekne, kdy jsme se narodili a kdo je nasim otcem, nebor krome jejich slov neni lepsich dukazu. Podobne neexistuje jiny zpusob, jak porozumet povaze duse, krome studia Ved. Jinymi slovy, duse je nepochopitelna pro toho, kdo veri pouze experimentalnimu poznani. Vedy uci, ze duse je vedomi a take vedoma a my to musime akceptovat. Duse se na rozdil od tela nemeni. Jako vecne nemenna zustava duse v porovnani s Nejvyssi Dusi velice nepatrna. Nejvyssi Duse je nekonecne velka a atomicka duse je nekonecne mala a jako takova se nemuze rovnat Bohu. Vedy toto pojeti duse na mnoha mistech a mnohymi zpusoby opakuji, aby tak potvrdily jeji postaveni. Opakovani urcite veci je nezbytne, chceme-li ji dokonale a bez chyby porozumet.

SLOKA 26

atha cainam nitya-jatam nityam va manyase mrtam
tathapi tvam maha-baho nainam socitum arhasi

atha - jestlize ale; *ca* - take; *enam* - tato duse; *nitya-jatam* - stale se rodi; *nityam* - navzdy; *va* - anebo; *manyase* - takto uvazujes; *mrtam* - mrtva; *tatha api* - presto; *tvam* - ty; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *na* - nikdy; *enam* - o dusi; *socitum* - bedovat; *arhasi* - hodi se.

Jestlize si ale myslis, ze duse (nebo priznaky zivota) se pokazde rodi a pak navzdy umira, ani pak nemas zadneho duvodu bedovat, o valecniku mocnych pazi.

VYKLAD: Vzdy existuje urcity druh filozofu blizkych buddhistum, kteri neveri na oddelenou existenci duse mimo telo. Kdyz Krsna prednasel Bhagavadgitu, je z Jeho slov patrno, ze tito filozofove tehdy existovali a byli znami jako lokajatikove a vaibhasikove. Tito filozofove tvrdi, ze duse neboli zivot vznika, kdyz hmotne prvky dosahnou urciteho stupne vyvoje. Dnesni vedci a ateisticti filozofove mysli podobnym zpusobem. Podle nich je telo slouceninou fyzickych a chemickych latek, jejichz vzajemnym pusobenim vznikne zivot. Na teto tezi je postavena antropologie. V dnesni dobe existuje (zvlaste ve Spojenych statech) mnoho pseudonabozenstvi a buddhistickych sekt nihilistickeho ducha, ktere jsou privrzenci teto filozofie.

I kdyby Ardzuna neveril v existenci duse, tak jako v ni neveri stoupenci vaibhasicke filozofie, nemel by stejne duvodu k bedovani. Kdo by bedoval nad ztratou urcite smesi chemickych prvku a prestal kvuli tomu vykonavat sve povinnosti? Ve valce prece nikdo nenarika, kdyz se plytva tunami chemikalii, ktere jsou urceny k porazeni nepritele. Vaibhasicka filozofie tvrdi, ze atma neboli duse je znicena zaroven s telem. Proto, ar uz Ardzuna zaver Ved o existenci nepatrne duse prijal, nebo na jeji existenci neveril, nemel ani pak duvod k bedovani. Podle vaibhasicke teorie se z hmoty neustale v kazdem okamziku rodi mnoho novych bytosti a stejne mnoho jich zanika; proto neni duvodu k zarmutku nad smrti. Podle teto teze se Ardzuna nenalezal v nebezpeci, ze se znovu narodi, a proto take nemel duvod obavat se nasledku, ktere ho ocekavaly, kdyby zabil sveho prapradeda a ucitele. Krsna vsak Ardzunu sarkasticky oslovil ,,valecniku mocnych pazi``, nebor osobne neprijimal teorii

vaibhasiku, ktera uplne ignoruje vedskou moudrost. Jako ksatrija se Ardzuna radil do vedske spolecnosti, a proto by se mel ridit jejimi zasadami.

SLOKA 27

jatasya hi dhruvo mrtyur dhruvam janma mrtasya ca
tasmad apariharye rthe na tvam socitum arhasi

jatasya - ten, kdo se narodil; *hi* - jista; *dhruvah* - skutecnost; *mrtyuh* - smrt; *dhruvam* - je rovnez skutecnost; *janma* - narozeni; *mrtasya* - zemreleho; *ca* - take; *tasmat* - proto; *apariharye* - pro to, co je nevyhnutelne; *arthe* - pokud jde o; *na* - nemel; *tvam* - ty; *socitum* - bedovat; *arhasi* - hodi se.

Pro toho, kdo se narodil, je smrt zcela jista a ten, kdo zemrel, se zcela jiste narodi. Proto bys nemel bedovat pri vykonavani sve nevyhnutelne povinnosti.

VYKLAD: Kazdy musi zemrit a znovu se narodit. Jsou to ciny v tomto zivote, ktere urcuji podminky naseho pristiho zivota. Takto neustale pokracuje kolobeh rozeni a umirani pro toho, kdo nedosahl vysvobozeni. Tento kolobeh rozeni a umirani vsak neschvaluje zbytecne vrazdeni, zabijeni zvirat a valky, i kdyz nekdy musi byt pro udrzeni zakona a poradku v lidske spolecnosti pouzito nasili.

Bitva na Kuruovskem poli byla naprosto nevyhnutelna, nebor si to pral Nejvyssi a povinnosti ksatriji je bojovat za spravedlivou vec. Proc by se tedy Ardzuna, ktery pouze vykonaval svoji povinnost, mel bat nebo trapit pri pomysleni, ze takovy boj muze jeho pribuznym prinest smrt? Nesluselo se pro neho, aby porusil zakon ksatriju, a tim se vystavil nebezpeci, ze bude potrestan za hrisne jednani, cehoz se tak obaval. Zanedbanim svych povinnosti by stejne nemohl zabranit smrti svych pribuznych, ale spise by se sam vystavil degradaci tim, ze by si zvolil nepravou cestu.

SLOKA 28

avyaktadini bhutani vyakta-madhyani bharata
avyakta-nidhanany eva tatra ka paridevana

avyakta-adini - na pocatku neprojevene; *bhutani* - vsechny, jez jsou stvoreny; *vyakta* - projevene; *madhyani* - uprostred; *bharata* - o potomku Bharaty; *avyakta* - neprojevene; *nidhanani* - po zniceni; *eva* - ma se to takto; *tatra* - proto; *ka* - jake; *paridevana* - narikani.

Vsechny stvorene bytosti jsou na pocatku neprojevene, ve svem prechodnem stadiu jsou projevene a po zniceni opet neprojevene. Proc tedy narikat, o potomku Bharaty?

VYKLAD: Jsou dva druhy filozofu: jedni veri v existenci duse a druzi nikoliv. Zadny z nich ale nema duvod bedovat nad mrtvym telem. Ti, kteri nasleduji zasady vedskeho poznani, nazyvaji ty, kteri v existenci duse neveri, ateisty. I kdybychom kvuli debate prijali ateistickou filozofii, nemeli bychom ani pak duvod k bedovani. Pred stvorenim vesmiru jsou hmotne elementy neprojevene, zatimco duse existuje oddelene, neboli nezavisle na nich. Z onoho subtilniho neprojeveneho stavu hmoty prichazi projeveni, podobne jako se z eteru tvori vzduch, ze vzduchu ohen, z ohne voda a z vody zeme, z niz se pak mnohe projevuje. Vezmeme napriklad mrakodrap, ktery je postaven ze zemitych slozek. Kdyz je zbouran, jeho projev opet zanikne a zustane nakonec zase v podobe atomu. Zakon o zachovani energie plati, rozdil je pouze v tom, ze veci se nekdy projevuji a nekdy ne. Jak tedy muze bud projeveny, nebo neprojeveny stav byt pricinou k bedovani? Skutecnosti zustava, ze v zadnem pripade, tedy ani v neprojevenem stavu, neni nic uplne ztracene. Jak na pocatku, tak i na konci je vsechno neprojevene a pouze uprostred mezi temito stadii je vsechno projevene. Z materialniho hlediska tu nejde o nejaky podstatny rozdil.

Prijmeme-li zaver vedskych spisu, jak ho najdeme v Bhagavadgite, ze tato hmotna tela jsou pomijiva a casem zanikaji (*antavanta ime dehah*), zatimco duse je vecna (*nityasyoktah saririsah*), musime mit na pameti, ze telo je jako odev a ze nad zmenou odevu neni zapotrebi narikat. Pro vecnou dusi je existence tela jako sen. Ve snu se nam muze zdat, ze se vznasime ve vzduchu, nebo ze sedime jako kral v ekvipazi. Jakmile se vsak probudime, vidime, ze se nevznasime ve vzduchu, ani ze nesedime v nejakem kocare jako kral. Vedska moudrost poukazuje na pomijivost tohoto hmotneho tela a na tomto zaklade doporucuje prijmout cestu duchovni realizace. Nicmene, ar uz v existenci duse verime nebo ne, nemame zadny duvod narikat nad ztratou tela.

SLOKA 29

ascarya-vat pasyati kascid enam
ascarya-vad vadati tathaiva canyah
ascarya-vac cainam anyah srsoti
srutvapy enam veda na caiva kascit

ascarya-vat - zazracnou; *pasyati* - vidi; *kascit* - nekteri; *enam* - tuto dusi; *ascarya-vat* - zazracne; *vadati* - hovori; *tatha* - tak; *eva* - jiste; *ca* - take; *anyah* - jini; *ascarya-vat* - stejne zazracne; *ca* - take; *enam* - teto dusi; *anyah* - jini; *srsoti* - slychavaji; *srutva* - slyseli; *api* - i kdyz; *enam* - teto dusi; *veda* - vedi; *na* - nikdy; *ca* - i; *eva* - jiste; *kascit* - nekdo.

Nekteri se na dusi divaji jako na zazracnou, nekteri o ni hovori jako o zazracne a nekteri o ni slychavaji jako o zazracne. Zatimco jini, trebaze o ni slyseli, nemohou ji vubec porozumet.

VYKLAD: Jelikoz Gitopanisad se z velke casti zaklada na zasadach Upanisad, neni nijak prekvapujici nalezt podobny vers take v Katha Upanisade (1.2.7):

sravasayapi bahubhir yo na labhyah
srsvanto pi bahavo yam na vidyuh
ascaryo vakta kusalo sya labdha
ascaryo sya jnata kusalanusistah

Je bezesporu podivuhodne, ze nepatrna duse se nachazi jak v tele obrovskeho zvirete nebo v mohutnem posvatnem banyanovniku, tak i v mikrobech, kteri jsou tak nepatrni, ze se jich na plochu jednoho ctverecniho centimetru vejdou miliardy. Lide, kteri neziji zdrzenlivym zpusobem, maji chabe vedomosti a nemohou nikdy porozumet obdivuhodnosti duse tak nepatrneho rozmeru, prestoze to bylo vysvetleno nejvyssi autoritou poznani, ktera ucila i Brahmu, prvni stvorenou bytost v nasem vesmiru. Vetsina lidi nemuze v dnesni dobe pro prilisne materialisticke nazirani pochopit, jak takova castecka muze prijmout tak obrovskou, nebo na druhe strane tak nepatrnou podobu. Ti, kteri znaji povahu duse, soudi, ze je obdivuhodna, a ti, kteri o ni slyseli vypravet, jsou tehoz mineni. Lide zmateni hmotnou energii jsou tak hluboce pohrouzeni ve smyslovych pozitcich, ze maji jen velmi malo casu na duchovni realizaci. Skutecnosti vsak je, ze bez sebepoznani skonci vsechny nase cinnosti v boji za existenci nakonec porazkou. Mozna, ze tito lide nevedi, ze musi myslet na dusi a nalezt tak konecne reseni, jak ukoncit hmotna utrpeni.

Nekteri lide, kteri maji zajem ziskat vedomosti o dusi, se nekdy dostavuji na prednasky, ale pro svou nevedomost mohou Naddusi (Paramatmu) a nepatrnou dusi (dzivatmu) mylne povazovat za totozne, bez rozliseni jejich hodnot. Je velmi tezke nalezt cloveka, ktery dokonale chape postaveni duse a Nadduse, ktery rozumi jejich cinnostem a vztahum, kratce receno vsemu, co se jich tyka. A jeste obtiznejsi je nalezt cloveka, ktery skutecne ziskal plny uzitek z poznani duse a ktery je schopen jeji povahu vysvetlit. Avsak je-li clovek schopen rozumet otazkam tykajicim se duse, stane se jeho zivot uspesny. Nejjednodussi zpusob, jak porozumet temto tematum, je prijmout vypovedi Bhagavadgity, ktere byly vysloveny nejvyssi autoritou, Sri Krsnou, aniz by se clovek nechal svest jinymi teoriemi. Aby byl clovek schopen prijmout Krsnu za Nejvyssi Osobnost Bozstvi, vyzaduje se od neho, aby vykonal mnoho pokani a obeti, ar uz v tomto, nebo v drivejsim zivote. To, ze Krsna je Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, muzeme pochopit prostrednictvim bezpricinne milosti cisteho oddaneho, a ne jinak.

SLOKA 30

dehi nityam avadhyo yam dehe sarvasya bharata
tasmat sarvasi bhutani na tvam socitum arhasi

dehi - vlastnik hmotneho tela; *nityam* - vecna; *avadhyah* - nemuze byt zabita; *ayam* - tato duse; *dehe* - v tele; *sarvasya* - kazdeho; *bharata* - o potomku Bharaty; *tasmat* - proto; *sarvasi* - vsechny; *bhutani* - zive bytosti (ktere jsou narozeny); *na* - nikdy; *tvam* - ty; *socitum* - truchlit; *arhasi* - hodi se.

O potomku Bharaty, duse, jez dli v tele, je vecna a nikdy nemuze byt zabita. Proto pro zadneho tvora nemusis truchlit.

VYKLAD: Timto versem zakoncuje Krsna cast, ve ktere popisuje nemennou dusi. Pri liceni ruznych aspektu duse konstatoval, ze duse je vecna a telo pomijive. Proto by se Ardzuna jako ksatrija nemel vyhybat svym povinnostem ze strachu, ze jeho praded Bhisma a ucitel Drona mohou na bojisti zahynout. Stejne tak i my musime na zaklade Krsnova autoritativniho postaveni bez nejmensich pochyb prijmout, ze existuje duse, ktera se lisi od tela. Meli bychom odmitnout nazor, ze duse neexistuje nebo ze zivot vznika v urcitem stadiu hmotne evoluce, ktera je zalozena na vzajemnem pusobeni chemickych sloucenin. Prestoze je duse nesmrtelna, neni podporovano nasili. Pouze v dobe valky, kdy jde o bezprostredni nutnost, muze byt nasili pouzito, a to jen tehdy, je-li schvaleno Bohem, a nikoliv z rozmaru.

SLOKA 31

sva-dharmam api caveksya na vikampitum arhasi
dharmyad dhi yuddhac chreyo nyat ksatriyasya na vidyate

sva-dharmam - vlastni nabozenske zasady; *api* - take; *ca* - skutecne; *aveksya* - pri uvazeni; *na* - nikdy; *vikampitum* - vahat; *arhasi* - hodi se; *dharmyat* - z nabozenskych zasad; *hi* - vskutku; *yuddhat* - valciti; *sreyah* - lepsi zamestnani; *anyat* - cokoliv jineho; *ksatriyasya* - pro ksatrije; *na* - ne; *vidyate* - existuje.

Pri uvazeni sve ksatrijske povinnosti bys mel vedet, ze pro tebe neni nic lepsiho, nez bojovat dle nabozenskych zasad; proto nemas zadneho duvodu k vahani.

VYKLAD: Clenove druhe skupiny ze ctyr spolecenskych trid maji na starost rizeni statu a ochranu vsech v zemi. Nazyvaji se ksatrijove. *Ksat* znamena bolesti a *trayate* znamena chranit. Ksatrija je tedy ten, kdo chrani pred bolesti. Drive se ksatrijove cvicivali v zabijeni v lese; vyzbrojeni pouze mecem se utkali v boji s tygrem. Zabitemu tygru pak byla poskytnuta kralovska kremace. Tento zvyk dodrzuji ksatrijove v Dzaipuru az do dnesnich dnu. Ksatrijove se uci byt mistrnymi valecniky, ponevadz nasili je nekdy nezbytne pro ochranu nabozenskych zasad. Pro ksatriju neni vhodne, aby prijal stav sannjasiho neboli stav odrikani primo. Politicke nenasili muze byt opravnene, avsak nesmi se stat zasadou. V nabozenskych zakonicich se uvadi:

ahavesu mitho nyonyam jighamsanto mahi-ksitah
yuddhamanah param saktya svargam yanty aparan-mukhah

yajnesu pasavo brahman hanyante satatam dvijaih
samskrtah kila mantrais ca te pi svargam avapnuvan

,,Stejne jako se brahman muze obetovanim zvirat v obetnim ohni povznest na nebeske planety, tak i kral neboli ksatrija muze dosahnout nebeskych planet, kdyz bojuje proti zavistivemu nepriteli.`` Zabijeni nepratel na bojisti a zabijeni zvirat v obetnim ohni se nema povazovat za nasilnicke ciny, jsou-li tyto ciny konany podle nabozenskych zasad, nebor to prinese vsem uzitek. Obetovane zvire okamzite obdrzi lidske telo, aniz by muselo transmigrovat z jednoho druhu do druheho. Pokud jde o brahmany, dosahnou temito obermi nebeskych planet, jakoz i ksatrijove, kteri jsou v boji zabiti.

Pro cloveka existuji dva druhy zvlastnich povinnosti (*sva-dharma*). Aby se clovek mohl ze sveho podmineneho stavu vysvobodit, musi podle nabozenskych zasad plnit povinnosti, ktere nalezi telu, jez mu bylo prideleno. Kdyz dosahne osvobozeni, ziska jeho *sva-dharma* duchovni raz a neni jiz vice na urovni hmotneho telesneho pojeti. V telesnem pojeti zivota jsou brahmanum i ksatrijum urceny zvlastni povinnosti, kterym se nelze vyhnout. Rozdeleni povinnosti podle povahy a sklonu cloveka je ustanoveno Panem a ve ctvrte kapitole to bude objasneno blize. Na telesne urovni se *sva-dharma* nazyva *varsasrama-dharma* neboli pomocny prostredek k dosazeni duchovniho poznani. Lidska civilizace pocina se zavedenim varnasrama-dharmy, to jest ve stadiu zvlastnich povinnosti, jez byly cloveku urceny podle kvalit jeho hmotneho tela. Plnenim povinnosti podle pokynu vyssich autorit se clovek povysuje na vyssi zivotni uroven.

SLOKA 32

yadrcchaya copapannam svarga-dvaram apavrtam
sukhinah ksatriyah partha labhante yuddham idrsam

yadrcchaya - samo od sebe; *ca* - take; *upapannam* - dospeji k; *svarga* - nebeskym planetam; *dvaram* - dvere; *apavrtam* - dokoran otevrene; *sukhinah* - velmi srastni; *ksatriyah* - clenove kralovskeho rodu; *partha* - o synu Prthy; *labhante* - dosahnout; *yuddham* - valkou; *idrsam* - takto.

O synu Prthy, srastni jsou ksatrijove, kterym se naskytnou takove moznosti k valceni, otevirajici jim dvere k nebeskym planetam.

VYKLAD: Jako nejvyssi ucitel sveta odsuzuje Krsna postoj Ardzuny, ktery tvrdil, ze tento boj nemuze prinest nic dobreho, ale spise naopak, ze vede k vecnemu zivotu v pekle. Tyto Ardzunovy uvahy pochazeji pouze z nevedomosti. Pouze nevedomost je duvodem Ardzunova rozhodnuti nepouzit nasili, i kdyz to byla jeho povinnost. Je posetile byt ksatrijou a prosazovat nenasili na bojisti. V Parasara-smrti neboli nabozenskych narizenich, ktere ustanovil Parasara, velky mudrc a Vjasadevuv otec, se uvadi:

ksatriyo hi praja raksan sastra-pasih pradasmayan
nirjitya para-sainyadi ksitim dharmesa palayet

,,Povinnosti ksatrije je chranit obcany pred vsemi obtizemi a z toho duvodu musi nekdy pouzit nasili pro zachovani zakona a poradku. Jeho povinnosti je porazit vojska nepratelskych kralu a vladnout tak svetu podle nabozenskych zasad.``

Ar uz se to vezme z jakehokoliv hlediska, nemel Ardzuna zadny duvod, aby se vzdaval boje. Kdyby sve nepratele porazil, tesil by se z kralovstvi, a kdyby v boji zemrel, byl by povznesen na nebeske planety, jejichz brany byly pro neho dokoran otevreny. V obou pripadech by mu prospelo, kdyby bojoval.

SLOKA 33

atha cet tvam imam dharmyam sangramam na karisyasi
tatah sva-dharmam kirtim ca hitva papam avapsyasi

atha - proto; *cet* - jestlize; *tvam* - ty; *imam* - tuto; *dharmyam* - jako nabozenskou povinnost; *sangramam* - boje; *na* - ne; *karisyasi* - vykonas; *tatah* - pak; *sva-dharmam* - tva nabozenska povinnost; *kirtim* - povest; *ca* - take; *hitva* - ztratis; *papam* - hrisny nasledek; *avapsyasi* - ziskas.

Nezucastnis-li se vsak tohoto spravedliveho boje, prohresis se opomijenim svych povinnosti a ztratis tim svou povest valecnika.

VYKLAD: Ardzuna byl slavny valecnik; svou slavu ziskal, kdyz bojoval s mnoha velkymi polobohy, vcetne samotneho sivy, ktereho porazil, kdyz se siva prevlekl za lovce. Ardzuna sivu bojem potesil a obdrzel od neho za odmenu zbran zvanou *pasupata-astra.* O Ardzunovi kazdy vedel, ze je velky valecnik. I Dronacarja mu dal pozehnani a venoval mu zvlastni zbran, s kterou mohl zabit i sveho ucitele. Mnoho autorit, vcetne vlastniho otce, nebeskeho krale Indry, udelilo Ardzunovi mnoho vojenskych vyznamenani. Kdyby se vsak vzdal boje, pak by nejen zanedbal svou povinnost ksatriji, ale zaroven by ztratil i svoji slavu a dobre jmeno, a tim by si pripravil cestu do pekla. Jinymi slovy, nebyl by degradovan pro svoji ucast v boji, nybrz proto, ze se chtel boje vzdat.

SLOKA 34

akirtim capi bhutani kathayisyanti te vyayam
sambhavitasya cakirtir marasad atiricyate

akirtim - pohana; *ca* - take; *api* - krome toho; *bhutani* - vsichni lide; *kathayisyanti* - budou mluvit; *te* - o tobe; *avyayam* - navzdy; *sambhavitasya* - pro vazeneho muze; *ca* - take; *akirtih* - spatna povest; *marasat* - nez smrt; *atiricyate* - je vic.

Lide si vzdycky budou vypravet o tve pohane a pro vazenou osobu je pohana horsi nez smrt.

VYKLAD: Jako pritel a Ardzunuv radce podava nyni Krsna svuj konecny usudek tykajici se Ardzunova odmitani bojovat. Pan rika: ,,Opustis-li bojiste pred zacatkem vlastni bitvy, budou te lide povazovat za zbabelce. A kdyz si myslis, ze nezalezi na tom, jak te budou nazyvat, hlavne, ze si zachranis zivot utekem z bojiste, potom ti radim, ze by pro tebe bylo lepsi v boji zahynout. Pro uctyhodneho muze, jako jsi ty, je potupa horsi nez smrt. Proto bys nemel ze strachu pred smrti utikat; lepsi je zemrit na bojisti. To te ochrani pred hanbou, kterou bys pocitil, kdybys zneuzil Meho pratelstvi a ztratil sve vyznamne postaveni ve spolecnosti.`` Krsnuv konecny nazor tedy byl, aby Ardzuna v boji radeji zahynul, nez aby nebojoval.

SLOKA 35

bhayad rasad uparatam mamsyante tvam maha-rathah
yesam ca tvam bahu-mato bhutva yasyasi laghavam

bhayat - ze strachu; *rasat* - z bojiste; *uparatam* - prestat; *mamsyante* - budou povazovat; *tvam* - tebe; *maha-rathah* - velci generalove; *yesam* - tech, kteri; *ca* - take; *tvam* - ty; *bahu-matah* - velka ucta; *bhutva* - stane se; *yasyasi* - pujdes; *laghavam* - ztrati na cene.

Velci generalove, kteri vysoce ctili tve jmeno a slavu, si budou myslet, ze jsi bojiste opustil pouze ze strachu, a budou te povazovat za zbabelce.

VYKLAD: Sri Krsna pokracoval ve svem vyroku k Ardzunovi: ,,Nemysli si, ze velci generalove, jako jsou Durjodhana, Karna a jini, budou uvazovat, ze jsi bojiste opustil ze soucitu se svymi bratry a pradedem. Budou si myslet, ze jsi utekl ze strachu o vlastni zivot a jejich vysoke mineni o tobe se zmeni.``

SLOKA 36

avacya-vadams ca bahun vadisyanti tavahitah
nindantas tava samarthyam tato duhkhataram nu kim

avacya - nepekna; *vadan* - vymyslena slova; *ca* - take; *bahun* - mnoho; *vadisyanti* - budou rikat; *tava* - tvoji; *ahitah* - nepratele; *nindantah* - pri pomlouvani; *tava* - tve; *samarthyam* - schopnosti; *tatah* - nez to; *duhkha-taram* - bolestnejsi; *nu* - samozrejme; *kim* - co je.

Tvoji nepratele te budou pomlouvat mnohymi nepeknymi slovy a hanobit tve schopnosti. Coz pro tebe muze byt neco bolestnejsiho?

VYKLAD: Krsna byl zpocatku prekvapen Ardzunovym nevhodnym projevem soucitu a vysvetlil mu, ze takovy falesny soucit se pro Arju nehodi. A nyni mnohymi slovy opodstatnil sve vyroky proti takzvanemu Ardzunovu soucitu.

SLOKA 37

hato va prapsyasi svargam jitva va bhoksyase mahim
tasmad uttistha kaunteya yuddhaya krta-niscayah

hatah - byt zabit; *va* - bud; *prapsyasi* - ziskas; *svargam* - nebeske kralovstvi; *jitva* - porazenim; *va* - nebo; *bhoksyase* - uzijes si; *mahim* - svet; *tasmat* - proto; *uttistha* - povstan; *kaunteya* - o synu Kunti; *yuddhaya* - bojovat; *krta* - odhodlane; *niscayah* - s jistotou.

Budes-li na bojisti zabit, dosahnes nebeskych planet; zvitezis-li, ziskas pozemske kralovstvi. Proto povstan, o synu Kunti, a bojuj s odhodlanosti.

VYKLAD: I kdyz vitezstvi nebylo Ardzunovi nijak zaruceno, mel by stejne bojovat, nebor i kdyby byl zabit, dostal by se na nebeske planety.

SLOKA 38

sukha-duhkhe same krtva labhalabhau jayajayau
tato yuddhaya yujyasva naivam papam avapsyasi

sukha - stesti; *duhkhe* - a nestesti; *same* - vyrovnanost; *krtva* - tak jednat; *labha-alabhau* - pri ztrate i zisku; *jaya-ajayau* - v porazce i vitezstvi; *tatah* - potom; *yuddhaya* - v zajmu boje; *yujyasva* - bojuj; *na* - nikdy; *evam* - timto zpusobem; *papam* - hrisne nasledky; *avapsyasi* - ziskas.

Bojuj, nebor je to tva povinnost; bojuj bez ohledu na stesti nebo nestesti, zisk nebo ztratu, vitezstvi nebo porazku; takto na sebe neuvalis hrich.

VYKLAD: Nyni Krsna Ardzunu primo nabada, aby bojoval, ponevadz si to sam preje. Clovek vedomy si Krsny jedna bez ohledu na vysledky sve prace, ar uz prinaseji stesti nebo bolest, zisk nebo ztratu, vitezstvi nebo porazku. Jestlize dojde k nazoru, ze vse ma byt vykonano pro Krsnu, je transcendentalne vedomy. Takove ciny neprinaseji zadne hmotne nasledky. Ten, kdo jedna pro svuj smyslovy pozitek, ar uz pod vlivem kvality dobra, nebo kvality vasne, je vystaven bud dobrym, nebo spatnym nasledkum. Avsak ten, kdo se Krsnovi plne odevzda a vykonava ciny v tomto duchu, tedy s vedomim Krsny, nema vuci nikomu zadnych povinnosti a neni take nikomu zavazan, jak clovek obycejne v normalnim zivote byva. Ve Srimad Bhagavatamu (11.5.41) je receno:

devarsi-bhutapta-nrsam pitZsam
na kinkaro nayam rsi ca rajan
sarvatmana yah sarasam sarasyam
gato mukundam parihrtya kartam

,,Ten, kdo se uplne odevzdal Krsnovi, Mukundovi, a zrekl se vsech jinych povinnosti, nema k nikomu zadne zavazky - ar k polobohum, mudrcum, pribuznym, predkum nebo celemu lidstvu.`` Toto Krsna Ardzunovi neprimo naznacil a v nasledujicich versich bude vsechno vysvetleno jasneji.

SLOKA 39

esa te bhihita sankhye buddhir yoge tv imam srsu
buddhya yukto yaya partha karma-bandham prahasyasi

esa - toto vse; *te* - tobe; *abhihita* - vylozil; *sankhye* - analytickym studiem; *buddhih* - inteligence; *yoge* - pracovat bez touhy po plodech; *tu* - ale; *imam* - toto; *srsu* - jen vyslechni; *buddhya* - inteligenci; *yuktah* - spojen; *yaya* - prostrednictvim ktere; *partha* - o synu Prthy; *karma-bandham* - zajeti cinu a odplaty; *prahasyasi* - muzes se vysvobodit ze.

Az potud jsem ti toto poznani vylozil analytickym studiem. Poslouchej nyni, jak ti je vysvetlim z hlediska jednani bez touhy po plodech sve prace. O synu Prthy, budes-li jednat s takovym poznanim, muzes se vysvobodit z pout cinu.

VYKLAD: Podle vedskeho slovniku Nirukti se slovo *sankhya* vztahuje na to, co podrobne popisuje veci, a *sankhya* oznacuje filozofii, ktera vysvetluje skutecnou povahu duse. Joga znamena ovladani smyslu. Ardzunova nechur bojovat se ve skutecnosti zakladala na jeho materialnich zajmech. Zapominal na svoji hlavni povinnost a chtel se vzdat boje, ponevadz si myslel, ze bude srastnejsim, kdyz sve pribuzne nezabije, nez kdyby se radoval z kralovstvi po porazce svych bratrancu a bratru, tedy synu Dhrtarastrovych. V obou pripadech slo o cisty smyslovy pozitek. Jak stesti, ktere ho ocekavalo po vitezstvi nad pribuznymi, tak i stesti videt sve pribuzne pri zivote, se zakladalo na uspokojovani Ardzunovych smyslu, nebor byl ochoten zanedbat poznani i povinnost. Proto chtel Krsna Ardzunovi vysvetlit, ze kdyz zabije telo sveho pradeda, nezabije samotnou dusi. Vysvetlil, ze

vsechny individualni osoby, vcetne Jeho samotneho, byly vecnymi jednotlivci v minulosti, jsou jednotlivci v soucasnosti a zustanou jednotlivci i v budoucnosti, nebor vsichni jsme vecne individualni duse, ktere ruznymi zpusoby meni sve telesne schranky. Avsak ve skutecnosti si nasi individualitu zachovame i po vysvobozeni se z pout hmotneho sveta. Sri Krsna tedy Ardzunovi podrobne vysvetlil povahu duse a tela. Ve slovniku Nirukti se analyticke studium duse a tela nazyva sankhja. Tato sankhja vsak nema nic spolecneho se sankhjovou filozofii ateisty Kapily. Jiz davno pred tim, nez podvodnik Kapila predlozil svou sankhjovou filozofii, byla filozofie sankhji vysvetlena ve Srimad Bhagavatamu pravym Kapilou, inkarnaci Sri Krsny, ktery tuto filozofii objasnil sve matce Devahuti. Sri Kapila velmi jasne vysvetlil, ze Purusa, Nejvyssi Pan, ktery je aktivni, stvoril tento pomijivy svet pohledem na hmotnou prirodu (prakrti). Je to potvrzeno jak v Gite, tak i ve Vedach. Popis ve Vedach udava, ze Pan pohledem oplodnil prakrti nepatrnymi individualnimi dusemi. Vsechny tyto individualni duse pracuji v hmotnem svete pro svuj smyslovy pozitek a okouzleny hmotnou energii si mysli, ze si uzivaji. Tato mentalita ovlivnuje zivou bytost i v dobe, kdy se touzi vysvobodit z hmoty; v tomto stadiu ma tendenci ztotoznovat se s Bohem. Toto je posledni lecka iluzorni energie neboli klam smyslovych pozitku. Jen po mnoha a mnoha zivotech v takovych cinnostech, vedenych touhou po hmotnych smyslovych pozitcich, se velke duse odevzdaji Vasudevovi, Sri Krsnovi, a dosahnou sveho vytouzeneho cile, Absolutni Pravdy.

Ardzuna prijal Krsnu za sveho duchovniho mistra, kdyz Mu rekl: *sisyas te ham sadhi mam tvam prapannam.* Nasledovne mu Krsna nyni vylozi funkci buddhijogy neboli karmajogy, jinak receno vysvetli mu, jak vykonavat oddanou sluzbu jen pro poteseni Panovych smyslu. V desatem versi desate kapitoly se vysvetluje, ze buddhijoga znamena prime spolecenstvi s Panem, jenz dli v srdcich vsech bytosti v podobe Paramatmy. Bez oddane sluzby vsak tento vztah nemuze existovat. Proto ten, kdo je zapojen do transcendentalni laskyplne oddane sluzby Bohu, nebo jinymi slovy ten, kdo si je vedom Krsny, dosahne stadia buddhijogy zvlastni milosti Pana. Sri Krsna proto rika, ze odmeni ryzim poznanim oddanosti v absolutni lasce pouze ty, kteri neustale vykonavaji oddanou sluzbu z transcendentalni lasky. Timto zpusobem muze oddany cili bhakta snadno dospet k Bohu, do Jeho vecne a blazene rise.

Buddhijoga, o niz je v tomto versi rec, predstavuje oddanou sluzbu. Pokud se tyka slova sankhja, pak zde nejde o sankhjajogu nepraveho Kapily, a proto ji nesmime zamenit se sankhjajogou, o ktere se mluvi v tomto versi. V te dobe nemela filozofie ateistickeho Kapily zadny vliv, a proto by ani Krsna nemel zajem zminovat se tu o takove bezbozne spekulativni filozofii. Prava sankhjova filozofie je popsana ve Srimad Bhagavatamu pravym Kapilou. Slovo sankhja znamena analyticky popis tela a duse. Krsna popsal Ardzunovi povahu duse, aby jej tak privedl k buddhijoze neboli bhaktijoze. Proto sankhja Krsny a sankhja praveho Kapily je jedna a tataz: bhaktijoga. Proto Krsna rika v Bhagavadgite, ze pouze hloupi lide delaji rozdil mezi sankhjajogou a bhaktijogou (*sankhya-yogau prthag balah pravadanti na pasmitah*). Je tedy jasne, ze ateisticka sankhja nema nic spolecneho s bhaktijogou, ackoliv nekteri hloupi lide tvrdi, ze Bhagavadgita o ni pojednava.

Melo by nam tedy byt jasne, ze buddhijoga znamena jednat s mysli zamerenou na Krsnu, neboli s oddanosti slouzit Bohu v plne blazenosti a plnem poznani, jez tato sluzba prinasi. Ten, kdo pracuje pouze pro poteseni Pana a nehledi na potize, jedna podle zasad buddhijogy a naleza se ustavicne v transcendentalnim blahu. Diky teto duchovni cinnosti ziskava clovek automaticky, milosti Pana, transcendentalni poznani. Dosahne tak uplneho vysvobozeni, aniz by na nabyti poznani vynalozil zvlastni usili. Mezi cinnosti, pri ktere si je clovek vedom Krsny, a cinnosti konanou s myslenkou na odmenu v podobe rodinneho nebo hmotneho stesti, je podstatny rozdil. Buddhijoga je tedy transcendentalni kvalita prace, kterou vykonavame.

SLOKA 40

nehabhikrama-naso sti pratyavayo na vidyate
sv-alpam apy asya dharmasya trayate mahato bhayat

na - neni; *iha* - v teto joze; *abhikrama* - usili; *nasah* - ztrata; *asti* - je; *pratyavayah* - ubytek; *na* - nikdy; *vidyate* - je; *su-alpam* - maly; *api* - ackoliv; *asya* - tohoto; *dharmasya* - zamestnani; *trayate* - osvobozuje; *mahatah* - od velkeho; *bhayat* - nebezpeci.

V tomto usili neexistuje ztrata nebo ubytek a i maly pokrok na teto ceste muze cloveka uchranit pred nejvetsim nebezpecim.

VYKLAD: Jednani, pri kterem jsme si vedomi Krsny, nebo jednani ve prospech Krsny bez ocekavani smyslovych pozitku je nejvyssi transcendentalni cinnosti. I ten nejmensi pokus potesit Krsnu neprijde nikdy nazmar. Na hmotne urovni jsou vsechna podnikani, ktera nebyla uplne dokoncena, neuspesna,

zatimco na duchovni urovni i ten nejmensi cin, trebaze nedokonceny, prinasi trvaly uzitek. Proto clovek, ktery pro poteseni Krsny neco vykonal, nic neztraci, i kdyby svou praci nedokoncil. Jen jedine procento prace vykonane v tomto duchu umozni cloveku, aby priste zacal od dvou procent, zatimco hmotne ciny, nejsou-li dokonceny stoprocentne, nenesou zadne ovoce. Adzamila vykonaval sve povinnosti s nekolika procentnim vedomim Krsny, ale vysledek, ktereho se dockal, byl diky Krsnove milosti stoprocentni. V teto souvislosti nalezneme pekny vers ve Srimad Bhagavatamu (1.5.17):

tyaktva sva-dharmam carasambujam harer
bhajann apakvo tha patet tato yadi
yatra kva vabhadram abhud amusya kim
ko vartha apto bhajatam sva-dharmatah

,,Jestlize nekdo zanecha svych predepsanych povinnosti, aby oddane slouzil Bohu a poklesne, jelikoz sluzbu nedokoncil - co takovy clovek ztraci? Co vsak ziskava ten, ktery vykonal sve hmotne povinnosti dokonale?`` Nebo, jak rikaji kresrane: ,,Co je cloveku platne, ziska-li cely svet, kdyz ztrati svou vecnou dusi?``

Hmotne ciny a jejich vysledky konci s telem. Avsak cin vykonany pro Krsnu, i kdyz je prerusen smrti, privede cloveka znovu zpatky k uvedomovani si Krsny, treba i v dalsim zivote. Pracuje-li clovek pro Krsnu, muze si byt alespon jist, ze v pristim zivote dostane lidske telo, ar uz v rodine moudreho brahmana, nebo v bohate a vzdelane rodine, coz mu umozni dalsi pokrok na ceste za duchovnim poznanim. Takova je nesrovnatelna sila oddane sluzby.

SLOKA 41

vyavasayatmika buddhir ekeha kuru-nandana
bahu-sakha hy anantas ca buddhayo vyavasayinam

vyavasaya-atmika - rozhodny v oddane sluzbe; *buddhih* - inteligence; *eka* - jedina; *iha* - v tomto svete; *kuru-nandana* - o milovane dite Kuruu; *bahu-sakhah* - rozvetvena; *hi* - vskutku; *anantah* - nekonecna; *ca* - take; *buddhayah* - inteligence; *avyavasayinam* - u tech, kteri si nejsou vedomi Krsny.

Ti, kteri kraceji touto cestou, jsou odhodlani ve svem usili a maji jen jeden cil. O milovane dite Kuruu, inteligence nerozhodnych je rozvetvena.

VYKLAD: Pevne presvedceni, ze clovek dosahne nejvyssi dokonalosti uvedomovanim si Krsny, se nazyva vjavasajatmicka inteligence. V Caitanja-caritamrte (Madhja 22.62) se uvadi:

sraddha-sabde -- visvasa kahe sudrmha niscaya
krsse bhakti kaile sarva-karma krta haya

Vira znamena neochvejnou duveru v neco vzneseneho. Clovek vedomy si Krsny nemusi pri plneni svych povinnosti jednat ve vztahu k hmotnemu svetu s jeho zavazky k rodinnym tradicim, narodu nebo lidstvu. Vsechny nase ciny, dobre ci zle, nas opet zamestnavaji v dalsich hmotnych cinech. Avsak slouzime-li laskyplne Krsnovi, nemusime se jiz dale namahat o dosazeni dobrych vysledku v nasi cinnosti. Vsechny tyto ciny jsou umisteny na absolutni rovine, protoze jiz nejsou vice podrizeny dualitam, jako je dobro a zlo. Nejvyssi dokonalosti cloveka, ktery si je vedom Krsny, je zreknout se hmotneho pojeti zivota. Tohoto stavu se automaticky dosahne postupnym zamerovanim mysli na Krsnu.

Rozhodnost osoby vedome si Krsny stavi na poznani, ze Vasudeva neboli Krsna je pricinou vsech pricin (*vasudevah sarvam iti sa mahatma su-durlabhah;* Bg. 7.19). Jestlize zalijeme koren stromu, voda se automaticky rozsiri do vetvi a do listi. Podobne osoba slouzici Krsnovi prokazuje sobe, rodine, spolecnosti, zemi a lidstvu nejvetsi sluzbu. Je-li Krsna s nasim jednanim spokojen, jsou i vsichni ostatni tvorove spokojeni.

Sluzba Krsnovi se provadi nejlepe pod vedenim praveho predstavitele Sri Krsny, duchovniho ucitele, ktery zna povahu sveho ucednika a muze ho zamestnat v cinnostech urcenych k poteseni Krsny. Chce-li se clovek oddat Krsnovi, musi Mu s odhodlanosti slouzit. Musi poslouchat duchovniho ucitele, Krsnova predstavitele, a prijimat jeho pokyny jako sve zivotni poslani. Srila Visvanatha Cakravarti Thakura nas ve svych modlitbach k duchovnimu uciteli uci:

yasya prasadad bhagavat-prasado
yasyaprasadan na gatih kuto pi
dhyayan stuvams tasya yasas tri-sandhyam
vande guroh sri-carasaravindam

,,Uspokojenim duchovniho ucitele uspokojime i Nejvyssi Osobnost Bozstvi. A neni-li duchovni ucitel spokojen, nelze delat pokroky v duchovnim zivote. Proto bych mel o nem rozjimat a prosit o jeho milost. Nejmene trikrat denne bych mel svemu duchovnimu uciteli vzdavat pokorne projevy ucty.``

Duchovni realizace zavisi na dokonalem poznani duse a jeji oddelenosti od tela, a to nikoliv teoreticky, nybrz prakticky. Toto poznani umoznuje cloveku skoncovat s jednanim, ktere vede jen k ukajeni smyslu a projevuje se v plodonosnych cinnostech. Naproti tomu ten, jehoz mysl neni ovladnuta a zamerena na Krsnu, je nucen jednat s ohledem na ovoce svych cinu.

SLOKA 42 - 43

yam imam puspitam vacam pravadanty avipascitah
veda-vada-ratah partha nanyad astiti vadinah

kamatmanah svarga-para janma-karma-phala-pradam
kriya-visesa-bahulam bhogaisvarya-gatim prati

yam imam - vsechna tato; *puspitam* - kvetnata; *vacam* - slova; *pravadanti* - pronaseji; *avipascitah* - lide s chabymi vedomostmi; *veda-vada-ratah* - takzvani nasledovnici Ved; *partha* - o synu Prthy; *na* - nikdy; *anyat* - neco jineho; *asti* - existuje; *iti* - tak; *vadinah* - zajemci; *kama-atmanah* - touzici po smyslovem pozitku; *svarga-parah* - usilujici o dosazeni nebeskych planet; *janma-karma-phala-pradam* - prinasejici vyhodne zrozeni a jine vysledky; *kriya-visesa* - okazale obrady; *bahulam* - rozlicne; *bhoga* - smyslove pozitky; *aisvarya* - bohatstvi; *gatim* - pokrok; *prati* - smerujici.

Lide s chabymi znalostmi si libuji ve vznesenych slovech Ved, ktera doporucuji konani ruznych vynosnych obradu, jejichz cilem je dosahnout nebeskych planet, moci a vyhodneho zrozeni. Jelikoz touzi po smyslovych pozitcich a bohatstvi v zivote, rikaji, ze nad to neni.

VYKLAD: Lide vseobecne nejsou zvlaste inteligentni a diky sve nevedomosti jsou ze vseho nejvice pritahovani cinnostmi, ktere jsou v karma-kandske casti Ved doporucovany tem, kteri touzi po dosazeni urcitych hmotnych vyhod. Jejich jedinou touhou je pozitek na nebeskych planetach, kde je dostatek zen a vina a kde hmotne bohatstvi je velmi bezne. Ve Vedach se doporucuje mnoho obeti a zvlaste obeti zname pod nazvem *jyotistoma,* ktere jsou urceny k povzneseni se na nebeske planety. Uvadi se, ze ten, kdo se chce povznest na nebeske planety, musi tyto obeti vykonavat. Lide s malymi vedomostmi si vsak mysli, ze toto je cilem vedskeho poznani. Pro tyto lidi je velice tezke odhodlat se k cinnostem, ktere by potesily Krsnu. Nebeske planety, ktere nabizeji vsemozne bohatstvi a pozitky, se daji prirovnat k jedovatym kvetum, jejichz klamnou vuni je nevedomy clovek okouzlen, aniz by tusil nejake nebezpeci.

V karma-kandske casti Ved se uvadi: *apama somam amrta abhuma* a *aksayyam ha vai caturmasya-yajinah sukrtam bhavati.* Tem, kteri vykonavaji ctyrmesicni pokani, je dana moznost pit napoj somarasu, a takto se stat nesmrtelnymi a vecne srastnymi. I na nasi planete jsou nekteri lide velmi dychtivi pit somarasu, aby byli zdravi a silni a mohli si uzivat svych smyslu. Takovi lide neveri ve vysvobozeni z hmotne existence, a naopak prilis tihnou k okazalym vedskym obetnim obradum. Jsou to prevazne smyslni lide, kteri netouzi po nicem jinem nez po pozitcich nebeskych planet. Na techto planetach jsou zahrady zvane Nandana-kanana, kde ma clovek moznost stykat se s andelsky krasnymi zenami a kde je hojnost vina (somarasy). Takove telesne stesti je nepochybne smyslne. Proto ti, kteri se povazuji za pany hmotneho sveta, jsou okouzleni pouze hmotnym, pomijivym stestim.

SLOKA 44

bhogaisvarya-prasaktanam tayapahrta-cetasam
vyavasayatmika buddhih samadhau na vidhiyate

bhoga - hmotny pozitek; *aisvarya* - a bohatstvi; *prasaktanam* - ti, kdo lpeji; *taya* - k temto vecem; *apahrta-cetasam* - zmateni v mysli; *vyavasaya-atmika* - pevni ve svem odhodlani; *buddhih* - oddana sluzba; *samadhau* - v ovladane mysli; *na* - nikdy; *vidhiyate* - kona se.

V mysli tech, kteri prilis lpeji na smyslovych pozitcich a hmotnem bohatstvi a kteri jsou timto zmateni, se nezrodi pevne odhodlani oddane slouzit Nejvyssimu Panu.

VYKLAD: Slovo *samadhi* znamena ,,ustalena mysl``. Ve vedskem slovniku Nirukti se rika: *samyag adhiyate sminn atma-tattva-yathatmyam.* ,,Stav, ve kterem je mysl zamerena na poznani sveho skutecneho ja, se nazyva samadhi``. Osoby, ktere vyhledavaji hmotne pozitky, nebo osoby, ktere jsou zmateny pomijivymi vecmi, se do samadhi nikdy nedostanou. Tito lide jsou odsouzeni k tomu, aby byli ovladani hmotnou energii.

SLOKA 45

trai-gusya-visaya veda nistrai-gusyo bhavarjuna
nirdvandvo nitya-sattva-stho niryoga-ksema atmavan

trai-gusya - nalezici do tri kvalit hmotne prirody; *visayah* - na tema; *vedah* - vedske spisy; *nistrai-gusyah* - transcendentalni trem hmotnym kvalitam; *bhava* - bud; *arjuna* - o Ardzuno; *nirdvandvah* - zbaven dualit; *nitya-sattva-sthah* - vzdy umisten v cistem stavu duchovni existence; *niryoga-ksemah* - zbaven vsech myslenek na zisk a ochranu; *atma-van* - zakotven pevne v sobe.

Vedy se prevazne zabyvaji tematy, jez nalezi do tri kvalit hmotne prirody. Povznes se nad tyto tri kvality, o Ardzuno, a bud k nim transcendentalni. Osvobod se ode vsech dvojnosti, vzdej se vsech tuzeb po zisku a ochrane a poznej sve prave ja.

VYKLAD: Vsechny hmotne aktivity spolu s jejich nasledky jsou rizeny tremi kvalitami hmotne prirody. Jejich ucelem je prinaset vysledky, a proto jsou pricinou naseho otroctvi v hmotnem svete. Jestlize se Vedy zabyvaji hlavne hmotnymi cinnostmi, pak je to proto, aby lidstvo postupne povznesly na duchovni uroven. Krsna svemu priteli a zaku Ardzunovi radi, aby sve vedomi povznesl na transcendentalni rovinu vedantske filozofie, ktera zacina otazkami tykajicimi se nejvyssi transcendence (*athato brahma-jijnasa*). Vsechny zive bytosti v hmotnem svete bojuji velmi tezce o svoji existenci. Po stvoreni hmotneho sveta jim Pan dal vedskou moudrost, kde jim radi, jak zit, aby se vysvobodily z hmotneho otroctvi. Po karma-kandske casti Ved, ktera pojednava o cinech smerujicich k dosazeni hmotnych pozitku, nabizeji spisy v podobe Upanisad moznost k dosazeni duchovni realizace. Upanisady patrici k ruznym Vedam a Bhagavadgita, ktera je casti pate Vedy, totiz Mahabharaty, znamenaji zacatek duchovniho zivota.

Dokud existuje hmotne telo, existuji take akce a reakce tri kvalit hmotne prirody. Clovek se musi naucit snaset protiklady jako stesti a nestesti, teplo a zima atd., a tim se vysvobodit z uzkosti, kterou zpusobuji touha po zisku a obava ze ztraty. Tohoto transcendentalniho stavu dosahneme, jsme-li si plne vedomi Krsny a zavisime-li uplne na Jeho dobre vuli.

SLOKA 46

yavan artha udapane sarvatah samplutodake
tavan sarvesu vedesu brahmasasya vijanatah

yavan - vsechno, coz; *arthah* - je urceno; *uda-pane* - ve studni; *sarvatah* - ve vsech ohledech; *sampluta-udake* - ve velke vodni nadrzi; *tavan* - podobne; *sarvesu* - ve vsech; *vedesu* - vedskych textech; *brahmasasya* - clovek, ktery zna Nejvyssi Brahma; *vijanatah* - ten, kdo ma dokonale poznani.

Vsechny funkce, ktere plni mala studna, splni ve vsech ohledech velka vodni nadrz. Stejne tak smysl Ved muze byt uzitecny jen pro toho, kdo zna jejich ucel.

VYKLAD: Ucelem obradu a obeti, o nichz je zminka v karma-kandske casti Ved, je povzbudit cloveka k postupnemu rozvijeni seberealizace. Cil seberealizace je jasne vysvetlen v patnacte kapitole Bhagavadgity (15.15): ucelem studia Ved je poznat Krsnu, puvodni pricinu vseho. Seberealizace tedy znamena pochopit Krsnu a pochopit vecny vztah k Nemu. O vztahu mezi zivymi bytostmi a Krsnou je rovnez zminka v patnacte kapitole, v sedmem versi. Individualni bytosti jsou casteckami Krsny, a proto obnoveni jejich puvodniho vedomi je nevyssim stupnem dokonalosti vedskeho poznani. To je take potvrzeno ve Srimad Bhagavatamu (3.33.7):

aho bata sva-paco to gariyan
yaj-jihvagre vartate nama tubhyam
tepus tapas te juhuvuh sasnur arya
brahmanucur nama grsanti ye te

,,O muj Pane, clovek, ktery pronasi Tva svata jmena, se nachazi na nejvyssi rovine duchovni realizace, trebaze pochazi z nizke rodiny candalu (pojidacu psu). Takovy clovek musel zajiste vykonat vsechna mozna pokani a obeti podle vedskych predpisu, prostudovat mnohokrat Vedy a zbavit se hrichu ocistnou koupeli na vsech poutnich mistech. Takovy clovek je nejlepsim z Arju.``

Clovek tedy musi byt natolik inteligentni, aby pochopil smysl Ved a nemel pouze zalibu v obradech; rovnez se musi vzdat touhy povysit se na nebeske planety za ucelem vetsiho smysloveho pozitku. V dnesni dobe neni mozne pro bezneho cloveka ridit se vsemi pravidly, ktera jsou nutna k vykonavani vedskych obradu, a neni mozne dukladne prostudovat Vedanta-sutru a vsechny Upanisady. Vyzaduje to hodne casu, energie, znalosti a jinych prostredku, tedy toho, ceho v tomto veku neni nadbytek. Nicmene zpusob, jak nejlepe poslouzit poslani vedske kultury, je zpivat svata jmena Boha, jak to doporucuje Sri Caitanja Mahaprabhu, spasitel vsech pokleslych dusi. Kdyz se Ho velky ucenec a znalec Ved, Prakasananda Sarasvati, tazal, proc misto studovani vedantske filozofie zpiva Bozi

jmena jako nejaky sentimentalista, Sri Caitanja Mahaprabhu mu odpovedel, ze Jeho duchovni ucitel Ho povazoval za velkeho hlupaka, a proto Ho pozadal, aby zpival svata jmena Pana, Sri Krsny. Kdyz tak tedy ucinil, naplnila Ho zaplavujici extaze. V tomto veku, Kalijuze, jsou lide vetsinou nevedomi a nedostatecne skoleni pro pochopeni Vedanty. Nejlepsi zpusob, jak poslouzit poslani vedantske filozofie, je bez prestupku zpivat nebo zpevne pronaset svata jmena Boha. Vedanta je poslednim slovem vedske moudrosti a autorem a znalcem vedantske filozofie je Sri Krsna. Nejvetsim vedantistou je ta velka duse, ktera ve zpivani svatych jmen Boha nachazi poteseni. A to je take vrchol vedskeho uceni.

SLOKA 47

karmasy evadhikaras te ma phalesu kadacana
ma karma-phala-hetur bhur ma te sango stv akarmasi

karmasi - predepsane povinnosti; *eva* - zajiste; *adhikarah* - pravo; *te* - tvoje; *ma* - nikdy; *phalesu* - na plody; *kadacana* - kdykoliv; *ma* - nikdy; *karma-phala* - k vysledkum prace; *hetuh* - pricina; *bhuh* - stane se; *ma* - nikdy; *te* - tebou; *sangah* - ulpivani; *astu* - melo by byt; *akarmasi* - neplneni predepsanych povinnosti.

Mas pravo vykonavat sve predepsane povinnosti, avsak nemas narok na uzivani plodu svych cinu. Nikdy se nepovazuj za pricinu vysledku svych cinu a nevaz se na necinnost.

VYKLAD: Zde jsou predlozeny k uvaze tri faktory: predepsane povinnosti, nezavisla cinnost a necinnost. Predepsane povinnosti znamenaji ciny, ktere clovek vykonava podle toho, v jake kvalite hmotne prirody se nachazi. Nezavisla cinnost znamena vykonavani cinu bez schvaleni autority a necinnost znamena opomijeni vykonavani predepsanych povinnosti. Sri Krsna zde Ardzunovi radi, aby nebyl necinny, ale konal svou ulozenou povinnost bez ulpivani na vysledcich. Ten, kdo ulpiva na vysledcich svych cinu, je pricinou jednani a je za sve ciny take zodpovedny, a pak si bud uziva, nebo trpi jejich nasledky.

Predepsane povinnosti se mohou rozdelit do tri skupin: bezne, nalehave a zadouci. Bezne povinnosti, ktere jsou konany v souladu s pokyny pisem, charakterizuji cinnost v kvalite dobra, ponevadz jsou konany bez touhy po plodech. Cinnosti konane s touhou po vysledcich cloveka zotrocuji, a proto jsou nepriznive. Kazdy ma sve predepsane povinnosti a kazdy by mel jednat, aniz by ulpival na vysledcich. Takoveto vykonavani povinnosti bez sobeckeho zajmu vede bezesporu k vysvobozeni.

Sri Krsna proto Ardzunovi radil, aby bojoval z povinnosti, bez ulpivani na vysledku. Jeho neucast v boji by byla jen jinou formou hmotneho ulpivani, ktere nikdy nevede cloveka ke spase. Jakekoliv ulpivani, ar uz kladne, nebo zaporne, je vzdy pricinou otroctvi a nemuze nam nijak pomoci k vysvobozeni z hmotne existence; a necinnost je hrisna. Bojovat z povinnosti byla tedy pro Ardzunu jedina cesta ke spase.

SLOKA 48

yoga-sthah kuru karmasi sangam tyaktva dhananjaya
siddhy-asiddhyoh samo bhutva samatvam yoga ucyate

yoga-sthah - vyrovnany; *kuru* - konej; *karmasi* - svou povinnost; *sangam* - ulpivani; *tyaktva* - zrekni se; *dhananjaya* - o Dhanandzajo (Ardzuno); *siddhi-asiddhyoh* - v uspechu i neuspechu; *samah* - vyrovnany; *bhutva* - stat se; *samatvam* - vyrovnanost mysli; *yogah* - joga; *ucyate* - nazyva se.

Konej svou povinnost ukaznene, o Ardzuno, zrekni se pripoutanosti a bud lhostejny k uspechu ci neuspechu. Takova vyrovnanost se nazyva joga.

VYKLAD: Sri Krsna radi Ardzunovi, aby nasledoval cestu jogy. Co je to joga? Joga znamena soustredeni mysli na Nejvyssiho ovladanim vecne neklidnych smyslu. A kdo je Nejvyssi? Nejvyssi je Krsna. A jelikoz On sam vyzyva Ardzunu k boji, nema Ardzuna s nasledky boje nic spolecneho. Vitezstvi nebo porazka zavisi na Krsnovi a povinnosti Ardzuny je ridit se Jeho pokyny. Vykonavat Krsnovy pokyny je prava joga a jeji prakticke uplatneni najdeme v procesu zvanem bhaktijoga. Pouze prostrednictvim cinnosti, jez jsou urceny k uspokojeni Krsny, se clovek muze zbavit vlastnickeho citeni. Spravny zpusob, jak plnit povinnosti bhaktijogy, je stat se sluzebnikem Krsny nebo sluzebnikem Jeho sluzebnika. To je jedina cesta, jez muze kazdemu pomoci jednat v joze.

Ardzuna nalezel do varnasramskeho spolecenskeho zrizeni jako ksatrija. Ve Visnu Purane se uvadi, ze cilem teto spolecnosti je uspokojit Visnua. Nikdo by nemel - tak, jak je pravidlem v hmotnem svete - uspokojovat sama sebe, nybrz by mel uspokojovat Krsnu. Proto, neuspokojime-li Krsnu, nemuzeme spravne plnit zasady varnasramske spolecnosti. Krsna zde Ardzunovi neprimo radi, aby nasledoval Jeho pokyny.

SLOKA 49

duresa hy avaram karma buddhi-yogad dhananjaya
buddhau sarasam anviccha krpasah phala-hetavah

duresa - odhodit daleko; *hi* - jiste; *avaram* - hanebne; *karma* - ciny; *buddhi-yogat* - sila uvedomovani si Krsny; *dhananjaya* - o Ardzuno, dobyvateli bohatstvi; *buddhau* - v tomto vedomi; *sarasam* - plne podrizeni; *anviccha* - pokus se; *krpasah* - sobci; *phala-hetavah* - ti, kteri dychti po plodech cinu.

O Dhanandzajo, pomoci oddane sluzby se zbav vsech ovoce prinasejicich cinnosti a s timto vedomim se Mi odevzdej. Politovanihodni jsou sobci, kteri si chteji uzivat plodu sve prace.

VYKLAD: Ten, kdo plne realizoval svou skutecnou povahu jako vecny sluzebnik Pana, skonci s veskerou cinnosti s vyjimkou te, ktera se kona s vedomim potesit Krsnu. Jak jiz bylo drive vysvetleno, buddhijoga je laskyplna sluzba Bohu a takova oddana sluzba je patricnou cinnosti vsech zivych bytosti. Pouze sobci vyhledavaji pozitek v plodech sve prace, ktera je vice a vice zapleta do site hmotne existence. Vsechny cinnosti, krome tech, ktere jsou konany pro poteseni Krsny, jsou hanebne, protoze konatele trvale poutaji do kolobehu rozeni a umirani. Proto clovek nema nikdy usilovat o to, aby byl pricinou sveho jednani. Vse ma byt konano s mysli uprenou na Krsnu a pro Jeho poteseni. Ubozi lide nevedi, jakym zpusobem vyuzit bohatstvi, jehoz nabyli diky srastnemu osudu nebo tezkou praci, a jako sobci nevyuziji sve lidske energie ve sluzbe Nejvyssimu Panu. Clovek by mel vsechnu svoji energii vlozit do sluzby Bohu, a uspesne tak zavrsit svuj zivot.

SLOKA 50

buddhi-yukto jahatiha ubhe sukrta-duskrte
tasmad yogaya yujyasva yogah karmasu kausalam

buddhi-yuktah - ten, kdo oddane slouzi; *jahati* - muze se zbavit; *iha* - v tomto zivote; *ubhe* - obou; *sukrta-duskrte* - dobrych i spatnych vysledku; *tasmat* - proto; *yogaya* - v zajmu oddane sluzby; *yujyasva* - bud takto zamestnan; *yogah* - joga, uvedomovani si Krsny; *karmasu* - ve veskerem jednani; *kausalam* - umeni.

Clovek zapojeny v oddane sluzbe se zbavuje dobrych i spatnych cinu jiz v tomto zivote. Proto usiluj o jogu, ktera je vrcholem umeni veskerych cinnosti.

VYKLAD: Kazda ziva bytost si jiz od pradavna nastradala mnohe nasledky svych dobrych a spatnych cinu, a proto si neuvedomuje sve skutecne a vecne postaveni. Tato nevedomost vsak muze byt odstranena dodrzovanim pokynu Bhagavadgity, ktera cloveka uci, aby se ve vsech ohledech odevzdal Sri Krsnovi, a tak se vysvobodil z kolobehu zivotu a prestal se trapit ciny a jejich nasledky. Ardzuna proto dostal radu, aby oddane slouzil Krsnovi a ocistil tak vysledky sveho jednani.

SLOKA 51

karma-jam buddhi-yukta hi phalam tyaktva manisisah
janma-bandha-vinirmuktah padam gacchanty anamayam

karma-jam - diky plodonosnym cinnostem; *buddhi-yuktah* - oddane slouzit; *hi* - zajiste; *phalam* - vysledky; *tyaktva* - vzdavaji se; *manisisah* - velci svetci nebo oddani; *janma-bandha* - z otroctvi rozeni a umirani; *vinirmuktah* - vysvobozene; *padam* - stav; *gacchanti* - dospeji; *anamayam* - bez utrpeni.

Takovou oddanou sluzbou Bohu se velci svetci nebo oddani zbavuji vysledku cinu v hmotnem svete. Takto se vysvobozuji z kolobehu rozeni a smrti a dosahuji stavu mimo vsechna utrpeni (navratem k Bohu).

VYKLAD: Osvobozenym zivym bytostem nalezi misto, kde neexistuji zadna hmotna utrpeni. Srimad Bhagavatam (10.14.58) rika:

samaSrita ye pada-pallava-plavam
mahat-padam pusya-yaso murareh
bhavambudhir vatsa-padam param padam
padam padam yad vipadam na tesam

,,Tomu, kdo prijal ochranu u lotosovych nohou Pana, jenz je utocistem veskereho vesmirneho projevu a znam jako Mukunda neboli darce mukti (vysvobozeni), se ocean hmotneho sveta jevi jako trocha vody, ktera se vejde do otisku kopytka telete. Jeho cilem jsou Vaikunthaloky neboli mista, kde neexistuji hmotna utrpeni, a nikoliv mista, kde nebezpeci hrozi na kazdem kroku.``

Diky sve nevedomosti clovek nechape, ze tento hmotny svet je mistem utrpeni, kde nebezpeci hrozi na kazdem kroku. Pouze z nevedomosti se mene inteligentni lide snazi resit problemy zivota

vyhledavanim pozitku v plodech svych cinu a domnivaji se, ze tak mohou byt srastni. Nevedi, ze v tomto hmotnem svete neexistuje hmotne telo, ktere by zarucovalo zivot bez utrpeni. Zivotni nesnaze, totiz rozeni, stari, nemoci a smrt, jsou v hmotnem svete pritomny vsude. Avsak ten, kdo porozumi svemu pravemu postaveni vecneho sluzebnika Boha a realizuje postaveni Nejvyssi Osobnosti Sri Krsny, se odda Jeho transcendentalni laskyplne sluzbe. Nasledkem toho ziskava vsechny kvalifikace nutne ke vstupu na vaikunthske planety, kde neexistuje ani hmotny strastiplny zivot, ani vliv casu a smrti. Znat svoji pravou podstatu znamena take znat Panovo vznesene postaveni. Ten, kdo si chybne mysli, ze individualni duse a Buh jsou na stejne urovni, bloudi v temnote, a proto neni schopen oddane slouzit Panu. Misto toho se sam snazi byt ,,panem``, a pripravuje si tak cestu k neustalemu rozeni a umirani. Avsak ten, kdo pochopi, ze jeho poslanim je slouzit, se zapoji do Panovy sluzby, a stane se tak zpusobilym ke vstupu na Vaikunthaloky. Sluzba obetovana Panu se nazyva karmajoga, nebo buddhijoga, nebo, jednoduse receno, oddana sluzba.

SLOKA 52

yada te moha-kalilam buddhir vyatitarisyati
tada gantasi nirvedam srotavyasya srutasya ca

yada - kdyz; *te* - tva; *moha* - klam; *kalilam* - houstina; *buddhih* - transcendentalni sluzba s inteligenci; *vyatitarisyati* - prekona; *tada* - tehdy; *ganta asi* - dojdes; *nirvedam* - lhostejnost; *srotavyasya* - ke vsemu, co ma byt slyseno; *srutasya* - ke vsemu, co jiz bylo slyseno; *ca* - take.

Az tva inteligence prekona houstinu klamu, stanes se lhostejnym ke vsemu, co jiz bylo vyslechnuto, a ke vsemu, co ma byt vyslechnuto.

VYKLAD: Mezi velkymi oddanymi Pana muzeme nalezt mnoho oddanych, kteri se stali lhostejnymi k vedskym ritualum tim, ze vykonavali oddanou sluzbu. I zkuseny brahman se bez potizi stane naprosto lhostejnym k provadeni obradu, jejichz cilem je hmotny pozitek, jestlize skutecne pochopil svuj vztah ke Krsnovi a Jeho postaveni. Sri Madhavendra Puri, velky bhakta a acarja ve sledu posloupnosti duchovnich ucitelu, rika:

sandhya-vandana bhadram astu bhavato bhoh snana tubhyam namo
bho devah pitaras ca tarpasa-vidhau naham ksamah ksamyatam
yatra kvapi nisadya yadava-kulottamasya kamsa-dvisah
smaram smaram agham harami tad alam manye kim anyena me

,,O me tri denni modlitby, provolavam vam chvalu. O ocistna koupeli, hluboce se pred tebou klanim. O polobozi! O predkove! Odpusrte mi, prosim, moji neschopnost uctivat vas. Kdekoliv se nachazim, vzpominam na mocneho potomka jaduovske dynastie, Krsnu, Kansova nepritele, a tak se vysvobozuji z pout svych hrichu. Myslim si, ze mi to staci.``

Vedske ritualy, ktere obsahuji mimo jine i pronaseni ruznych modliteb trikrat denne, koupani se casne zrana a vzdavani ucty predkum, jsou pro novacky povinne. Ale je-li si clovek plne vedom Krsny a zcela se odevzdava Jeho transcendentalni laskyplne sluzbe, stane se lhostejnym ke vsem temto usmernujicim pravidlum, protoze jiz dosahl dokonalosti. Kdyz clovek sluzbou Nejvyssimu Panu, Sri Krsnovi, dosahne poznani, nemusi jiz vice vykonavat ruzne druhy pokani a obeti, jak doporucuji zjevena pisma. Stejne tak vykonavani ruznych ritualu bez pochopeni, ze cilem Ved je dospet ke Krsnovi, je pouhe plytvani casem. Osoba, ktera si je vedoma Krsny, transcenduje *sabda-brahma,* neboli prekracuje hranice Ved a Upanisad.

SLOKA 53

sruti-vipratipanna te yada sthasyati niscala
samadhav acala buddhis tada yogam avapsyasi

sruti - vedske zjeveni; *vipratipanna* - neovlivnen vysledky prace; *te* - tvoje; *yada* - kdyz; *sthasyati* - zustava; *niscala* - nepohnuta; *samadhau* - v transcendentalnim vedomi; *acala* - neochvejna; *buddhih* - inteligence; *tada* - tehdy; *yogam* - duchovni realizace; *avapsyasi* - dosahnes.

Kdyz tva mysl neni vice znepokojovana vznesenymi slovy Ved a zustava pohrouzena v tranzu seberealizace, pak dosahujes bozskeho vedomi.

VYKLAD: Rici o nekom, ze se naleza ve stavu samadhi, je totez jako rici, ze tento clovek si plne uvedomuje Krsnu. V dokonalem samadhi clovek realizuje brahma, Paramatmu a Bhagavana. Nejvyssi dokonalosti seberealizace je pochopit, ze jsme vecnymi sluzebniky Krsny a ze jedinym nasim ukolem je plnit sve povinnosti s mysli na Neho uprenou. Clovek vedomy si Krsny, neboli neochvejny oddany Pana, by nemel byt rozptylovan vznesenymi slovy Ved, a ani by nemel vykonavat vynosne cinnosti za ucelem povyseni se na nebeske planety. Ten, kdo si je vedomy Krsny, je s Nim v blizkem styku a muze primo porozumet vsem Jeho pokynum. Jedname-li timto zpusobem, potom si muzeme byt jisti,

ze dosahneme poznani a dokonalosti v duchovnim zivote. Staci jen, abychom se podrobili Krsnovu vedeni nebo vedeni Jeho zastupce, duchovniho ucitele.

SLOKA 54

arjuna uvaca
sthita-prajnasya ka bhasa samadhi-sthasya kesava
sthita-dhih kim prabhaseta kim asita vrajeta kim

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *sthita-prajnasya* - toho, kdo je pohrouzen v myslenkach na Krsnu; *ka* - jaka; *bhasa* - rec; *samadhi-sthasya* - toho, kdo je v tranzu; *kesava* - o Krsno; *sthita-dhih* - ten, kdo neustale mysli na Krsnu; *kim* - jak; *prabhaseta* - mluvi; *kim* - jak; *asita* - sedi; *vrajeta* - chodi; *kim* - jak.

Ardzuna pravil: O Kesavo, jak se pozna clovek, jehoz vedomi setrvava v transcendenci? Jak takovy clovek mluvi a jaka je jeho rec? Jak sedi a jak chodi?

VYKLAD: Podobne jako se kazdy clovek pozna podle sveho zvlastniho postaveni, tak i clovek vedomy si Krsny se pozna podle toho, jak mluvi, chodi, mysli, citi atd. Tak jako bohaty clovek projevuje urcite znamky, podle kterych se pozna, ze je bohatym, nebo nemocny clovek, ze je nemocnym, a uceny, ze je ucenym, tak i osoba s transcendentalnim vedomim ma zvlastni znaky, o kterych se muzeme dozvedet z Bhagavadgity. Nejdulezitejsi je zpusob, jakym osoba vedoma si Krsny mluvi, ponevadz rec je nejvyznamnejsi vlastnosti kazdeho cloveka. Rika se, ze hlupak zustava nepoznan, dokud nepromluvi. Pekne obleceneho hlupaka nelze rozpoznat, dokud nepromluvi, avsak jakmile zacne mluvit, okamzite se prozradi. Prvni vlastnosti osoby vedome si Krsny je to, ze mluvi pouze o Krsnovi a o vecech, ktere se k Nemu vztahuji. Dalsi vlastnosti pak nasleduji automaticky a budou popsany v nasledujicich versich.

SLOKA 55

sri-bhagavan uvaca
prajahati yada kaman sarvan partha mano-gatan
atmany evatmana tustah sthita-prajnas tadocyate

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, rekl; *prajahati* - odvrhuje; *yada* - kdyz; *kaman* - zadosti po smyslovem pozitku; *sarvan* - vsech moznych druhu; *partha* - o synu Prthy; *manah-gatan* - mentalnich vymyslu; *atmani* - v cistem stavu duse; *eva* - zajiste; *atmana* - ocistenou mysli; *tustah* - spokojen; *sthita-prajnah* - umisteny na transcendentalni rovine; *tada* - tehdy; *ucyate* - rika se.

Vzneseny pravil: O Partho, kdyz se clovek vzdal vsech druhu zadosti po smyslovem pozitku, ktere jsou vyplodem mysli, a kdyz jeho ocistena mysl nachazi uspokojeni ve vlastnim ja, potom se rika, ze se nachazi v cistem transcendentalnim vedomi.

VYKLAD: Srimad Bhagavatam potvrzuje, ze osoba, ktera laskyplne a oddane slouzi Krsnovi, vlastni dobre vlastnosti velkych svetcu, zatimco ten, kdo neni na teto transcendentalni urovni, nema ve skutecnosti zadne dobre vlastnosti, protoze je jiste, ze se bude uchylovat k vlastnim mentalnim spekulacim. Take se zde spravne podotyka, ze clovek musi zavrhnout vsechny druhy zadosti po hmotnych pozitcich, ktere maji puvod ve vypocitave mysli. Umele se tyto hmotne zadosti nedaji zastavit, avsak postupne zmizi bez zvlastniho usili, jedna-li clovek s touhou uspokojit Krsnu. Proto by mel kazdy bez vahani s laskou a oddanosti slouzit Krsnovi, nebor laskyplna oddana sluzba cloveka okamzite povznasi na rovinu transcendentalniho vedomi. Duchovne vyspely clovek je vzdy spokojeny, ponevadz plne poznal, ze je vecnym sluzebnikem Nejvyssiho Pana. Takto transcendentalne situovana osoba netouzi po smyslovem uspokojeni, ktere pochazi z bezvyznamneho materialismu; radeji stale zustava ve sve blazene prirozene pozici, ve vecne sluzbe Nejvyssimu Panu.

SLOKA 56

duhkhesv anudvigna-manah sukhesu vigata-sprhah
vita-raga-bhaya-krodhah sthita-dhir munir ucyate

duhkhesu - v trojim utrpeni; *anudvigna-manah* - aniz by byl rozrusen v mysli; *sukhesu* - ve stesti; *vigata-sprhah* - aniz by se zajimal; *vita* - prost; *raga* - zaliby; *bhaya* - strachu; *krodhah* - hnevu; *sthita-dhih* - ten, jehoz mysl je stala; *munih* - mudrc; *ucyate* - nazyva se.

Ten, kdo navzdory trojimu utrpeni zustava klidny, kdo se neda strhnout stestim a kdo je prost zalib, strachu a hnevu, je svetcem vyrovnane mysli.

VYKLAD: Slovo *muni* oznacuje cloveka, ktery dovede soustredit svou mysl na ruzna temata, aniz by dosel k nejakemu skutecnemu reseni. Kazdy muni ma svuj vlastni nazor, s jakym se diva na vec,

a jestlize se nektery muni nelisi svym nazorem od jinych, potom se v pravem slova smyslu nemuze nazyvat muni (*na casav rsir yasya matam na bhinnam;* Mahabharata, Vana-parva 313.117). Avsak *sthita-dhir muni,* o kterem se zde Krsna zminuje, se lisi od obycejneho muniho tim, ze je vzdy pohrouzen v myslenkach na Krsnu, nebor prekrocil stadium intelektualniho hloubani a dosel k zaveru, ze Sri Krsna, Vasudeva, je vsechno (*vasudevah sarvam iti sa mahatma su-durlabhah*). Proto se nazyva svetcem ustalene mysli (*prasanta-nihsesa-mano-rathantara;* Stotra-ratna 43). Takovy clovek, jehoz mysl je zcela pohrouzena v myslenkach na Krsnu, neni nijak znepokojovan tremi druhy hmotnych utrpeni, nebor je prijima jako milosrdenstvi Boha. Jelikoz si je vedom svych drivejsich precinu, povazuje se za hodneho vetsich utrpeni a chape, ze jeho utrpeni byla milosrdenstvim Pana snizena na minimum. Podobne, je-li srastny, nepovazuje se za hodneho takoveho stesti, nebor si uvedomuje, ze je to pouze diky Panove milosrdenstvi, ze se nachazi v tomto priznivem postaveni, ktere mu umoznuje Bohu lepe slouzit. Ve sve laskyplne sluzbe je krome toho vzdy nebojacny, cinorody a nejedna se zalibou nebo s nechuti. Zalibou se rozumi plneni povinnosti pro vlastni smyslove uspokojeni, avsak za nepritomnosti smysloveho pozitku se dostavi nechur. Ale ten, jehoz myslenky jsou neustale pohrouzeny v myslenkach na Krsnu, neciti ani pripoutanost, ani nechur, protoze svuj zivot zasvetil sluzbe Bohu. Nasledkem toho se nezlobi, kdyz jsou jeho snahy neuspesne, a zustava nezlomny ve svem usili.

SLOKA 57

yah sarvatranabhisnehas tat tat prapya subhasubham
nabhinandati na dvesti tasya prajna pratisthita

yah - ten, kdo; *sarvatra* - kdekoliv; *anabhisnehah* - bez ulpivani; *tat* - to; *tat* - to; *prapya* - dosahovany; *subha* - dobreho; *asubham* - zleho; *na* - nikdy; *abhinandati* - jasa; *na* - nikdy; *dvesti* - zavidi; *tasya* - jeho; *prajna* - dokonale poznani; *pratisthita* - upevnen.

Ten, kdo se zbavil pout k hmotnemu svetu, kdo se neraduje, kdyz uspeje, a ani nebeduje, kdyz ho potka zlo, je pevne umisten v dokonalem poznani.

VYKLAD: V hmotnem svete dochazi k neustalym prevratum, ar uz dobrym, nebo spatnym. Ten, kdo medituje o Krsnovi a oddane sluzbe, neni temito zmenami znepokojen a ani neni ovlivnen dobrem ci zlem. Dokud se nachazime v hmotnem svete, jsme neustale vystavovani dobru a zlu, ponevadz tento svet je svetem plnym dvojnosti. Avsak ten, kdo je pohrouzen ve svych myslenkach na Krsnu, neni temito dualitami ovlivnen, nebor jeho zajem je zameren pouze na absolutni dobro - Sri Krsnu. Takove rozjimani o Krsnovi prenasi cloveka do dokonaleho transcendentalniho stavu, odborne zvaneho *samadhi.*

SLOKA 58

yada samharate cayam kurmo nganiva sarvasah
indriyasindriyarthebhyas tasya prajna pratisthita

yada - kdyz; *samharate* - stahne; *ca* - take; *ayam* - on; *kurmah* - zelva; *angani* - udy; *iva* - jako; *sarvasah* - zcela; *indriyasi* - smysly; *indriya-arthebhyah* - od smyslovych predmetu; *tasya* - jeho; *prajna* - vedomi; *pratisthita* - upevneno.

V dokonalem vedomi je skutecne upevnen ten, kdo sve smysly dokaze odpoutat od smyslovych predmetu, podobne jako zelva stahne sve udy do krunyre.

VYKLAD: Toto je odpoved na otazku, ktera se tykala postaveni jogina. Jogin, bhakta nebo seberealizovana duse se pozna podle toho, ze je schopen ovladat sve smysly. Vetsina lidi vsak svym smyslum slouzi a ridi se jejich rozkazy. Smysly se daji prirovnat k jedovatym hadum; chteji jednat volne a bez jakehokoliv omezovani. Jogin neboli bhakta vsak musi byt velmi silny, aby jako zaklinac hadu mohl ovladat sve hadum podobne smysly. Nikdy jim nedovoli jednat samostatne.

Ve zjevenych pismech je mnoho predpisu, ktere pojednavaji o tom, jak se clovek musi a nesmi chovat. Jestlize se nedokaze ridit podle techto prikazu a zakazu a neomezi sve smyslove pozitky, nemuze plne soustredit sve myslenky na Krsnu. Nejlepsi priklad, jenz ilustruje tuto myslenku, je zelva, nebor znazornuje, jakym zpusobem by mel clovek vzdy pouzivat sve smysly ve sluzbe Panu. Zelva muze kdykoliv stahnout sve udy a opet je podle potreby vysunout. Podobne lide vedomi si Krsny pouzivaji sve smysly, jen aby oddane slouzili Krsnovi, a ne jinak. Ardzuna zde byl poucen, aby smysly pouzival ve sluzbe Panu, namisto aby je pouzival k vlastnimu smyslovemu pozitku.

SLOKA 59

visaya vinivartante niraharasya dehinah
rasa-varjam raso py asya param drstva nivartate

visayah - predmety smysloveho pozitku; *vinivartante* - cvicit se ve zdrzenlivosti; *niraharasya* - prostrednictvim zapornych omezeni; *dehinah* - pro vtelenou dusi; *rasa-varjam* - ztraceni chuti; *rasah* - pocit pozitku; *api* - ackoliv existuje; *asya* - jeho; *param* - mnohem vyssi; *drstva* - okusit; *nivartate* - prestava.

Vtelena duse muze byt omezena ve smyslovem uzivani, trebaze touha po smyslovych predmetech zustava. Okusi-li vsak vyssiho pozitku, ztrati chur na smyslove ukajeni a setrva v duchovnim vedomi.

VYKLAD: Neni-li clovek na transcendentalni urovni, nemuze zanechat smyslovych pozitku. Omezovat smysly ruznymi pravidly a prikazy je jako zakazovat nemocne osobe urcite druhy jidel. Pacient nejenze nema tyto zakazy rad, nybrz ani neztrati na zakazane jidlo chur. Podobne omezovat smysly prostrednictvim jogy, jako napriklad astangajogy, ktera obsahuje ruzne faze (*yama, niyama, asana, prasayama, pratyahara, dharasa, dhyana,* atd.), se doporucuje mene inteligentnim lidem, kteri nemaji znalosti o lepsi metode. Avsak ten, kdo behem sveho laskyplneho slouzeni Krsnovi poznal krasu Nejvyssiho Pana, Sri Krsny, neni jiz vice pritahovan k mrtvym hmotnym vecem. Omezeni v duchovnim zivote jsou urcena pro novice a jsou dobra jen dokud clovek neziska skutecnou chur k uvedomovani si Krsny. Je-li si clovek opravdu vedom Krsny, hmotne veci pro neho automaticky ztraceji pritazlivost.

SLOKA 60

yatato hy api kaunteya purusasya vipascitah
indriyasi pramathini haranti prasabham manah

yatatah - zatimco usiluje; *hi* - zajiste; *api* - navzdory; *kaunteya* - o synu Kunti; *purusasya* - u cloveka; *vipascitah* - pln bystreho poznani; *indriyasi* - smysly; *pramathini* - drazdeny; *haranti* - vrhnou; *prasabham* - nasilim; *manah* - mysl.

Smysly jsou tak mocne a bourlive, o Ardzuno, ze nasilim unaseji i mysl moudreho cloveka, ktery usiluje o jejich ovladnuti.

VYKLAD: Je mnoho velkych ucencu, filozofu a transcendentalistu, kteri se pokouseji ovladat smysly, avsak pres sve usili mohou i nejpokrocilejsi z nich padnout za ober hmotnemu smyslovemu pozitku diky nestale mysli. Napriklad Visvamitra, velky mudrc a dokonaly jogin, byl sveden Menakou, ackoliv se snazil ovladat sve smysly jogou a prisnym pokanim. V historii najdeme prirozene mnoho podobnych prikladu. Ovladani mysli a smyslu je velmi obtizne, jestlize je nezamestname oddanou laskyplnou sluzbou Krsnovi.

Dokud clovek neupira sve myslenky na Krsnu, nemuze zanechat sveho hmotneho jednani. Praktickym prikladem je Sri Jamunacarja, velky svetec a velky bhakta, ktery rika:

yad-avadhi mama cetah krssa-padaravinde
nava-nava-rasa-dhamany udyatam rantum asit
tad-avadhi bata nari-sangame smaryamane
bhavati mukha-vikarah susthu nisthivanam ca

,,Od doby, kdy je ma mysl zapojena v laskyplne sluzbe Sri Krsnovi a ja se tesim ze stale novych transcendentalnich radosti, odvracim svoji tvar, kdykoliv pomyslim na pohlavni styk se zenou, a odplivnu si nad touto myslenkou.`` Take velky jogin Durvasa Muni nemohl ovlivnit Maharadzu Ambarisu, jehoz mysl byla zamestnana myslenkami na Krsnu.

Sluzba a laska ke Krsnovi prinasi tak velkou duchovni radost, ze hmotne pozitky se automaticky stavaji nechutnymi. Je to, jako kdyz hladovy clovek utisi svuj hlad dostatecnym mnozstvim vyzivne potravy.

SLOKA 61

tani sarvasi samyamya yukta asita mat-parah
vase hi yasyendriyasi tasya prajna pratisthita

tani - tyto smysly; *sarvasi* - vsechny; *samyamya* - ovladat; *yuktah* - zabyva se; *asita* - mel by se nachazet; *mat-parah* - ve vztahu ke Mne; *vase* - plne podrobeny; *hi* - jiste; *yasya* - ten, jehoz; *indriyasi* - smysly; *tasya* - jeho; *prajna* - vedomi; *pratisthita* - upevneno.

Ten, kdo ovlada sve smysly a ma je ve sve moci, kdo upina sve vedomi na Me, je znam jako clovek stale moudrosti.

VYKLAD: Tento vers jasne dokazuje, ze uvedomovani si Krsny je nejvyssi formou jogy. Neni-li si clovek vedom Krsny, pak je pro neho naprosto nemozne ovladat sve smysly. Velky mudrc Durvasa Muni si jednou nasel zaminku pro hadku s kralem Ambarisou. Z hrdosti se zbytecne rozhneval

a nebyl schopen ovladnout sve smysly. Ackoliv Maharadza Ambarisa nebyl tak mocny jogin jako Durvasa Muni, vysel nakonec ze sporu vitezne, protoze byl oddanym Pana a mlcky snasel vsechny mudrcovy krivdy. Kral dokazal ovladnout sve smysly diky nasledujicim vlastnostem, jejichz popis je podan ve Srimad Bhagavatamu (9.4.18 - 20):

sa vai manah krssa-padaravindayor
vacamsi vaikustha-gusanuvarsane
karau harer mandira-marjanadisu
srutim cakaracyuta-sat-kathodaye

mukunda-lingalaya-darsane drsau
tad-bhrtya-gatra-sparse nga-sangamam
ghrasam ca tat-pada-saroja-saurabhe
srimat-tulasya rasanam tad-arpite

padau hareh ksetra-padanusarpase
siro hrsikesa-padabhivandane
kamam ca dasye na tu kama-kamyaya
yathottamasloka-janasraya ratih

,,Kral Ambarisa vzdy zamestnaval svou mysl rozjimanim o lotosovych nohach Sri Krsny, sva slova pouzival k popisovani transcendentalniho sidla Pana, sve ruce k uklizeni svatyne Pana, sve usi k naslouchani vypraveni o Panovych zabavach; svyma ocima vnimal Panovy transcendentalni podoby, svuj hmat zamestnaval uctivym dotykanim se tel oddanych, svuj nos cichanim kvetin obetovanych lotosovym noham Pana, svuj jazyk ochutnavanim listku posvatne rostlinky tulasi, ktere byly obetovany Krsnovi; sve nohy pouzival k navstevovani posvatnych mist a chramu Pana, svou hlavu k pokornym poklonam Panovi a touzil vyplnovat jen tuzby Pana - vsechny tyto vlastnosti ho ucinily zpusobilym stat se cistym oddanym Pana.``

Slova *mat-para* jsou zde velmi vyznamna. Priklad s Maharadzou Ambarisou dobre znazornuje, jak se stat *mat-para*, cistym oddanym. Srila Baladeva Vidjabhusana, velky ucenec a acarja v tradici cistych oddanych, poznamenal: *mad-bhakti-prabhavena sarvendriya-vijaya-purvika svatma-drstih sulabheti bhavah.* ,,Smysly mohou byt zcela ovladnuty pouze silou oddane sluzby Krsnovi``. Lze take pouzit prikladu s ohnem - stejne jako plameny spali vse, co je v mistnosti, tak i Sri Visnu, dlici v srdci, spali vsechny necistoty. Joga-sutra rovnez doporucuje meditovat o Visnuovi, a ne o vzduchoprazdnu. Takzvani jogini, kteri nemedituji o Visnuovi, pouze plytvaji casem ve svem nicotnem hledani nejakych vidin. Skutecnym cilem jogy je byt si vedom Krsny, byt oddanym Bozske Osobnosti.

SLOKA 62

dhyayato visayan pumsah sangas tesupajayate
sangat sanjayate kamah kamat krodho bhijayate

dhyayatah - kdyz rozjima; *visayan* - smyslove predmety; *pumsah* - osoby; *sangah* - prilnuti; *tesu* - ke smyslovym predmetum; *upajayate* - povstava; *sangat* - prilnuti; *sanjayate* - povstane; *kamah* - zadost, touha; *kamat* - ze zadosti; *krodhah* - hnev; *abhijayate* - projevi se.

Rozjima-li clovek nad smyslovymi objekty, prilne k nim. Z toho se rodi chtic a z chtice povstava hnev.

VYKLAD: Ten, kdo si neni vedom Krsny, podleha hmotnym zadostem, kdyz rozjima nad smyslovymi predmety. Smysly jsou svou povahou vzdy cinne, a proto nejsou-li zamestnany v transcendentalni laskyplne sluzbe Krsnovi, pak musi byt zamestnany ve sluzbe materialismu. Kazdy v hmotnem svete, vcetne sivy a Brahmy, o jinych polobozich na nebeskych planetach ani nemluve, je vystaven vlivum smyslovych predmetu. Jediny zpusob, jak se dostat z labyrintu hmotne existence, je byt si vedom Krsny. siva byl jednou v hlubokem rozjimani; kdyz ho vsak krasna Parvati vyzvala ke smyslovemu pozitku, siva s jeji nabidkou souhlasil a z jejich spojeni se zrodil Kartikeja. Kdyz byl mlady bhakta Haridasa Thakura podobne svaden samotnou Majadevi v podobe puvabne zeny, lehce ve zkousce obstal diky sve ryzi oddanosti Krsnovi. Jak vyplyva z verse Sri Jamunacarji, opravdovy oddany Pana zavrhuje veskery hmotny smyslovy pozitek diky vyssimu pozitku duchovnimu, ktery pochazi ze styku s Panem. To je klic k uspechu. Proto ten, kdo si neni vedom Krsny, nakonec ve sve snaze ovladnout sve smysly neuspeje, i kdyz je velice dovedny pri ovladani svych smyslu umelym potlacovanim. I ta sebenepatrnejsi myslenka na smyslovy pozitek jej svede k uspokojovani svych zadosti.

SLOKA 63

krodhad bhavati sammohah sammohat smrti-vibhramah
smrti-bhramsad buddhi-naso buddhi-nasat prasasyati

krodhat - z hnevu; *bhavati* - vznika; *sammohah* - naprosta iluze; *sammohat* - z iluze; *smrti* - pameti; *vibhramah* - zmatek; *smrti-bhramsat* - po zmateni pameti; *buddhi-nasah* - ztrata inteligence; *buddhi-nasat* - a ze ztraty inteligence; *prasasyati* - clovek poklesne.

Z hnevu vznika iluze a z iluze zmateni pameti. Kdyz je pamer zmatena, dojde ke ztrate inteligence a se zanikem inteligence clovek poklesne znovu na hmotnou uroven.

VYKLAD: Srila Rupa Gosvami nam rika:

prapancikataya buddhya hari-sambandhi-vastunah
mumuksubhih parityago vairagyam phalgu kathyate (Bhakti-rasamrta-sindhu 1.2.258)

Rozvijenim naseho duchovniho vedomi muzeme poznat, ze vsechno ma v oddane sluzbe sve misto. Ti, kteri nemaji znalosti o duchovnich cinnostech konanych s laskou ke Krsnovi, se umele pokouseji vyhybat se hmotnym predmetum, a prestoze touzi po vysvobozeni z hmotneho otroctvi, dokonalosti odrikani nedosahnou. Jejich takzvane odrikani se nazyva *phalgu* - podradnejsi. Naproti tomu clovek vedomy si Krsny vi, jak pouzit vseho ve sluzbe Panovi, a nestane se obeti materialismu. Stoupenci neosobni filozofie napriklad neuznavaji, ze Buh neboli Absolutni muze jist, protoze je neosobni. Zatimco se stoupenec neosobni filozofie vyhyba dobremu jidlu, oddany vi, ze vsechno musi byt udelano pro Krsnuv pozitek, nebor si uvedomuje, ze Krsna sni vse, co Mu bylo s laskou a oddanosti obetovano. Po obetovani dobreho jidla Krsnovi sni zbytky zvane prasadam. Takto se vse zduchovni a pro bhaktu neexistuje zadna moznost padu do hmotne existence. Prijima prasadam s vedomim, ze potesil Krsnu, zatimco neznaboh to odmita a povazuje prasadam za materialni. Proto se impersonalista nemuze pro sve umele odrikani tesit ze zivota a i to nejmensi vzruseni mysli ho opet stahne do viru hmotne existence. Rika se, ze i kdyz takova duse dosahne vysvobozeni, nakonec opet spadne, jelikoz se ji nedostalo podpory oddane sluzby.

SLOKA 64

raga-dvesa-vimuktais tu visayan indriyais caran
atma-vasyair vidheyatma prasadam adhigacchati

raga - pritazlivost; *dvesa* - odpoutanost; *vimuktaih* - ten, kdo se oprostil; *tu* - ale; *visayan* - smyslove predmety; *indriyaih* - prostrednictvim smyslu; *caran* - jednaje; *atma-vasyaih* - ten, kdo ovlada; *vidheya-atma* - ten, kdo se ridi usmernujicimi zasadami svobody; *prasadam* - milosrdenstvi Pana; *adhigacchati* - ziska.

Ale clovek, ktery se setkava se smyslovymi predmety, aniz by k nim byl poutan nebo je nenavidel, a ovlada sve smysly dodrzovanim usmernujicich zasad svobody, muze obdrzet Panovu uplnou milost.

VYKLAD: Jak bylo jiz drive uvedeno, clovek sice muze prostrednictvim nejake umele metody navenek ovladat sve smysly, avsak skutecnosti je, ze dokud nejsou zamestnany v transcendentalni sluzbe Panu, existuje vzdy nebezpeci upadku. Muze se zdat, ze oddany, ktery laskyplne slouzi Krsnovi, je na hmotne rovine, avsak ve skutecnosti neulpiva na smyslovych jednanich, nebor si je vedom Krsny. Nema take jiny zajem, nez potesit Krsnu. Proto je transcendentalni vuci jakekoliv libosti a odporu. Na Krsnovo prani se oddany zdrzi urcitych jednani, ktera by jinak pro sve osobni uspokojeni vykonal, a nebo take ucini pro Jeho poteseni to, co by v obycejnem pripade nikdy neudelal. Proto je vzdy panem svych cinu, nebor se ridi Krsnovymi pokyny. Takove vedomi muze oddany ziskat bezpricinnou milosti Pana, i kdyz ma naklonnost ke smyslovym pozitkum.

SLOKA 65

prasade sarva-duhkhanam hanir asyopajayate
prasanna-cetaso hy asu buddhih paryavatisthate

prasade - kdyz ziskal Panovu bezpricinnou milost; *sarva* - vsechna; *duhkhanam* - hmotna utrpeni; *hanih* - zaniknou; *asya* - jeho; *upajayate* - stane se; *prasanna-cetasah* - u toho, kdo je srastne mysli; *hi* - jiste; *asu* - velmi brzy; *buddhih* - inteligence; *pari* - dostatecne; *avatisthate* - upevnen.

Pro toho, kdo je takto pohrouzen v uvedomovani si Krsny, prestavaji existovat trojnasobna utrpeni hmotneho zivota a v tomto srastnem stavu se jeho inteligence brzy ustali.

SLOKA 66

nasti buddhir ayuktasya na cayuktasya bhavana
na cabhavayatah santir asantasya kutah sukham

na asti - nemuze byt; *buddhih* - transcendentalni inteligence; *ayuktasya* - toho, kdo neni spojen (s uvedomovanim si Krsny); *na* - ne; *ca* - a; *ayuktasya* - toho, kdo postrada (vedomi Krsny); *bhavana* - mysl naplnena stestim; *na* - ne; *ca* - a; *abhavayatah* - ten, kdo neni upevnen; *santih* - klid; *asantasya* - u neklidneho; *kutah* - kde je; *sukham* - stesti.

Clovek, ktery neni s Nejvyssim spojen uvedomovanim si Krsny, nemuze mit ani transcendentalni inteligenci, ani stalou mysl, bez ktere neni mozno dojit k uklidneni. A nema-li klid, odkud muze ocekavat nejake stesti?

VYKLAD: Dokud si clovek neni vedom Krsny, nemuze nalezt klid. V dvacatem devatem versi pate kapitoly je to take potvrzeno: Teprve kdyz clovek pochopi, ze jedine Krsna se muze tesit ze vsech dobrych vysledku vykonanych obeti a pokani, ze vlastni veskere vesmirne projevy a ze je skutecnym pritelem vsech tvoru, pak takovy clovek muze nabyt skutecneho klidu. Proto, neni-li si clovek vedom Krsny, nemuze mit jeho mysl definitivni cil. Neklid pochazi z postradani konecneho cile, avsak je-li si clovek jist, ze Krsna je nejvyssim uzivatelem a pritelem vsech a vseho, pak muze s vyrovnanou mysli nalezt klid. Proto je ten, kdo jedna bez vztahu ke Krsnovi, vzdy znepokojen a postrada klid, i kdyz predstira vyrovnanost a duchovni pokrok. Uvedomovani si Krsny se automaticky projevuje klidem, ktereho lze dosahnout pouze ve vztahu ke Krsnovi.

SLOKA 67

indriyasam hi caratam yan mano nuvidhiyate
tad asya harati prajnam vayur navam ivambhasi

indriyasam - ze smyslu; *hi* - jiste; *caratam* - tekajici; *yat* - tato; *manah* - mysl; *anuvidhiyate* - neustale zamestnana; *tat* - tato; *asya* - jeho; *harati* - unasi; *prajnam* - inteligenci; *vayuh* - vitr; *navam* - lod; *iva* - tak jako; *ambhasi* - na vode.

Tak jako je lod na vode odvata silnym vetrem, tak i jeden z tekajicich smyslu, na ktery se soustredila mysl, muze odnest rozum cloveka.

VYKLAD: Nejsou-li vsechny smysly zamestnany ve sluzbe Panu, je nebezpeci, ze i jeden z nich, ktery vyhledava hmotne pozitky, muze svest oddaneho z cesty duchovniho uskutecneni. Proto je pro nas velmi dulezite, abychom jako Maharadza Ambarisa zamestnali vsechny nase smysly ve sluzbe Krsnovi. To je nejlepsi zpusob, jak ovladnout mysl.

SLOKA 68

tasmad yasya maha-baho nigrhitani sarvasah
indriyasindriyarthebhyas tasya prajna pratisthita

tasmat - proto; *yasya* - u toho; *maha-baho* - valecniku mocnych pazi; *nigrhitani* - takto podmaneny; *sarvasah* - na vsech stranach; *indriyasi* - smysly; *indriya-arthebhyah* - pro smyslove predmety; *tasya* - jeho; *prajna* - inteligence; *pratisthita* - upevnena.

O valecniku mocnych pazi, proto je ten, jehoz smysly jsou odvraceny od smyslovych predmetu, zajiste clovekem staleho rozumu.

VYKLAD: Touhy po uspokojovani vlastnich smyslu se muzeme zbavit pouze jejich zamestnanim v transcendentalni laskyplne sluzbe Krsnovi. Podobne jako nepritel muze byt premozen silnejsim protivnikem, tak i smysly mohou byt podmaneny oddanou sluzbou, a nikoliv lidskym usilim. Ten, kdo pochopil, ze skutecna moudrost znamena laskyplne slouzit Krsnovi a ze by clovek mel toto umeni rozvijet pod vedenim praveho duchovniho ucitele, se nazyva *sadhaka* neboli osoba vhodna pro vysvobozeni.

SLOKA 69

ya nisa sarva-bhutanam tasyam jagarti samyami
yasyam jagrati bhutani sa nisa pasyato muneh

ya - co; *nisa* - je noci; *sarva* - vsech; *bhutanam* - zivych bytosti; *tasyam* - v tom; *jagarti* - bdeni; *samyami* - ten, kdo se ovlada; *yasyam* - ve kterem; *jagrati* - bdi; *bhutani* - vsechny bytosti; *sa* - to je; *nisa* - noci; *pasyatah* - pro hloubajiciho; *muneh* - svetce.

Co je pro vsechny bytosti noci, je dobou bdeni pro toho, kdo se ovlada, a to, co je casem bdeni pro vsechny bytosti, je noci pro osviceneho svetce.

VYKLAD: Jsou dva druhy inteligentnich lidi. Jeden je inteligentni pokud se tyka hmotnych aktivit zarucujicich smyslovy pozitek a druhy je jasnozrivy a otevreny k pestovani duchovniho poznani. Jednani osviceneho cloveka je ,,noci`` pro toho, kdo je materialne zaneprazdnen. Materialiste si nejsou vedomi sve duchovni totoznosti a setrvavaji v takove noci ve spanku. Hloubavy clovek vsak zustava v ,,noci`` materialistickych lidi bdely. Tento clovek pri svem postupnem pokroku

v duchovnim zivote pociruje transcendentalni radost, zatimco hmotne zaneprazdneny clovek, ktery o duchovni realizaci nema potuchy, sni o ruznych smyslovych radostech. Nekdy je ve svem snu srastny a nekdy nesrastny. Moudry clovek je vuci materialnimu stesti a nestesti vzdy lhostejny; pokracuje ve svych duchovnich cinnostech, aniz by se nechal rusit hmotnymi okolnostmi.

SLOKA 70

apuryamasam acala-pratistham
samudram apah pravisanti yadvat
tadvat kama yam pravisanti sarve
sa santim apnoti na kama-kami

apuryamasam - vzdy naplnen; *acala-pratistham* - pevne umisten; *samudram* - ocean; *apah* - voda; *pravisanti* - vstoupi; *yadvat* - jako; *tadvat* - takto; *kamah* - zadosti; *yam* - ke komu; *pravisanti* - vstoupi; *sarve* - vsechny; *sah* - tato osoba; *santim* - mir; *apnoti* - dosahne; *na* - ne; *kama-kami* - ten, kdo touzi uspokojovat sve zadosti.

Miru muze dosahnout pouze ten, kdo se nenecha vyrusovat nepretrzitymi proudy zadosti, jez se jako reky vlevaji do oceanu, ktery presto zustava ve svem zakladu nehybny - a nikoliv ten, kdo se snazi uspokojovat sve zadosti.

VYKLAD: Prestoze do sireho oceanu plneho vody vteka hodne vody, zvlaste v obdobi desru, zustava ocean stejny a nerozleva se za hranice sveho brehu. To se da take rici o osobe vedome si Krsny. Dokud mame hmotna tela, zadosti po smyslovych pozitcich budou pokracovat. Oddany se vsak neda temito zadostmi rusit diky sve duchovni dokonalosti. Clovek vedomy si Krsny niceho nepostrada, ponevadz Krsna ho zaopatruje vsemi hmotnymi potrebami. Proto je jako ocean vzdy nemenny a spociva v sobe. Zadosti do neho mohou proudit jako voda rek do oceanu, ale on zustava ve svem jednani pevny a ani trochu neni zneklidnen zadostmi po smyslovem pozitku. Cloveka vedomeho si Krsny muzeme poznat podle nezajmu o hmotne smyslove pozitky, trebaze touha po nich zustava. Jelikoz setrvava spokojen v transcendentalni laskyplne sluzbe Krsnovi, je vzdy staly jako ocean, a proto se tesi uplnemu klidu. Avsak jini, kteri se snazi uspokojovat sve zadosti hmotnym pokrokem a nekdy i spasou, nedosahnou nikdy klidu. Ti, kteri pracuji pro plody sve prace, ti, kteri hledaji spasu, jakoz i jogini, kteri usiluji o ziskani mystickych sil, jsou nesrastni, ponevadz jejich zadosti zustanou nenaplneny. Bhakta je vsak srastny ve sluzbe Bohu, a proto nevyhledava uspokojovani svych zadosti. Ve skutecnosti ani netouzi po vysvobozeni z takzvaneho hmotneho zajeti. Krsnuv oddany nema zadne hmotne zadosti, a proto se tesi z dokonaleho klidu a miru.

SLOKA 71

vihaya kaman yah sarvan pumams carati nihsprhah
nirmamo nirahankarah sa santim adhigacchati

vihaya - zanechani; *kaman* - hmotne touhy po smyslovych pozitcich; *yah* - ten, kdo; *sarvan* - vsechny; *puman* - clovek; *carati* - zije; *nihsprhah* - bez zadosti; *nirmamah* - bez vlastnickeho pocitu; *nirahankarah* - bez falesneho ega; *sah* - on; *santim* - dokonaly mir; *adhigacchati* - dosahne.

Clovek, ktery zanechal vsech tuzeb po smyslovych pozitcich a zije prost zadosti, ktery se zbavil vlastnickeho pocitu a je prost falesneho ega - jen ten dosahne skutecneho miru.

VYKLAD: Byt prost tuzeb znamena nezadat nic pro sve smyslove uspokojeni. Jinymi slovy, touha byt si vedom Krsny ve skutecnosti znamena byt prost hmotnych zadosti. Clovek si muze dokonale uvedomovat Krsnu, kdyz chape sve skutecne postaveni vecneho sluzebnika Krsny, aniz by se ztotoznoval s telem a chybne si privlastnoval cokoliv na tomto svete. Ten, kdo dosahl teto dokonalosti, vi, ze vzhledem k tomu, ze Krsna je vlastnikem vseho, co existuje, musi byt vsechno pouzito k Jeho poteseni. Ardzuna nechtel bojovat, jelikoz to odporovalo jeho smyslovemu uspokojeni, avsak bojoval, kdyz se stal plne si vedomym Krsny, nebor si to Sri Krsna pral. Prestoze nemel nejmensi osobni zajem bojovat, pro Krsnu bojoval, jak nejlepe umel. Touha potesit Krsnu ve skutecnosti znamena byt bez tuzeb; neni to umely pokus o odstraneni zadosti. Zadny clovek nemuze byt bez zadosti nebo smyslu, avsak musi zmenit kvalitu svych zadosti. Ten, kdo nema hmotne zadosti, je ujisten, ze vsechno nalezi Krsnovi (*isavasyam idam sarvam*), a proto mylne na nic neuplatnuje vlastnicke pravo. Toto transcendentalni poznani se zaklada na seberealizaci, jez obsahuje dokonale poznani, ze kazda ziva bytost je duchovni a vecnou casteckou Krsny, a proto se Mu nikdy nevyrovna, ani Ho nikdy neprevysi. Kdyz takto Krsnu pozname, dospejeme ke skutecnemu miru.

SLOKA 72

esa brahmi sthitih partha nainam prapya vimuhyati
sthitvasyam anta-kale pi brahma-nirvasam rcchati

esa - tento; *brahmi* - duchovni; *sthitih* - stav; *partha* - o synu Prthy; *na* - ne; *enam* - toto; *prapya* - dosahnout; *vimuhyati* - zmast; *sthitva* - v tomto stavu; *asyam* - kdyz je tak; *anta-kale* - na konci zivota; *api* - take; *brahma-nirvasam* - duchovni kralovstvi Boha; *rcchati* - dosahne.

O synu Prthy, toto je cesta duchovniho a zbozneho zivota a kdo ji kraci, nepodleha klamu. Nachazi-li se clovek v tomto stavu i v okamziku smrti, muze vstoupit do Boziho kralovstvi.

VYKLAD: Uvedomovani si Krsny neboli duchovniho zivota muze clovek dosahnout okamzite - anebo ho nelze dosahnout ani za miliony let. Je to pouze otazka pochopeni a prijeti skutecnosti. Khatvanga Maharadza dosahl dokonalosti jen nekolik minut pred smrti tim, ze se odevzdal Krsnovi.

Nirvasa znamena ukonceni hmotneho zivota. Podle buddhisticke filozofie, ktera se lisi od uceni Bhagavadgity, neexistuje po skonceni hmotne existence nic jineho nez prazdnota. Skutecny zivot zacina teprve po skonceni hmotne existence. Zatvrzely materialista se spokoji se skutecnosti, ze materialisticky zpusob zivota jednoho dne skonci, ale duchovne pokrocile osoby velmi dobre vedi, ze po takzvane smrti nasleduje dalsi zivot. Jestlize se cloveku jeste pred smrti postesti stat se vedomym si Krsny, dosahne okamzite absolutni roviny, *brahma-nirvasa.*

Mezi Bozim kralovstvim a oddanou sluzbou Bohu neni rozdil. Jelikoz jsou na absolutni rovine, clovek zapojeny v transcendentalni laskyplne sluzbe dospeje do duchovniho kralovstvi. Cilem jednani v hmotnem svete je smyslovy pozitek, zatimco jednani ve svete duchovnim je urceno k poteseni Krsny. Uvedomovani si Krsny znamena okamzite dosazeni brahma jiz v tomto zivote a ten, kdo si je vedom Krsny, jiz urcite vstoupil do Boziho kralovstvi. Brahma je naprostym protikladem hmoty. Proto *brahmi sthiti* znamena ,,za hranicemi hmotnych cinnosti``. Bhagavadgita potvrzuje, ze ten, kdo se venuje oddane sluzbe Krsnovi, je osvobozen z hmotneho zajeti (*sa gusan samatityaitan brahma-bhuyaya kalpate;* Bg. 14.26). *Brahmi sthiti* je tedy vysvobozeni z hmotneho otroctvi.

Srila Bhaktivinoda Thakura vysvetlil, ze tato druha kapitola Bhagavadgity shrnuje cele dilo. Temata, ktera Bhagavadgita probira, jsou karmajoga, dznanajoga a bhaktijoga. Ve druhe kapitole byly jasne popsany karmajoga a dznanajoga a Krsna zde podal i naznak bhaktijogy.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k druhe kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Shrnuti obsahu Bhagavadgity``.

KAPITOLA TRETI

Karmajoga

SLOKA 1

arjuna uvaca
jyayasi cet karmasas te mata buddhir janardana
tat kim karmasi ghore mam niyojayasi kesava

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *jyayasi* - lepsi; *cet* - jestlize; *karmasah* - nez plodonosne cinnosti; *te* - Tvuj; *mata* - nazor; *buddhih* - inteligence; *janardana* - o Krsno; *tat* - proto; *kim* - proc; *karmasi* - v jednani; *ghore* - hrozne; *mam* - me; *niyojayasi* - abych se ucastnil; *kesava* - o Krsno.

Ardzuna pravil: O Dzanardano, o Kesavo, soudis-li, ze inteligence je lepsi nez plodonosna cinnost, proc me tedy tak nalehave pobizis, abych se zucastnil teto hrozne valky?

VYKLAD: V predesle kapitole popsal Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, velmi podrobne povahu duse s umyslem vysvobodit sveho duverneho pritele Ardzunu z oceanu hmotneho zarmutku a k seberealizaci doporucil cestu buddhijogy, neboli transcendentalni laskyplne sluzby Krsnovi. Nekteri lide se mylne domnivaji, ze uvedomovani si Krsny znamena necinnost. Ti, kdo to takto spatne pochopili, se casto uchyli na odlehle misto, aby si tam plne uvedomili Krsnu zpevnym pronasenim nebo zpivanim Jeho svatych jmen. Nejsou-li vsak dobre obeznameni s filozofii tykajici se oddane sluzby Krsnovi, nedoporucuje se jim, aby tak jednali, nebor by mohli ziskat jen laciny obdiv nevinne verejnosti. Ardzuna si take myslel, ze uvedomovani si Krsny, tedy buddhijoga (pouzivani inteligence pri rozvoji duchovniho poznani), je stejne jako vzdat se aktivniho zivota a cvicit se v pokani a sebekazni na odlehlem miste. Jinymi slovy, chtel se obratne vyhnout boji tim, ze laskyplne sluzby Krsnovi pouzil jako vymluvy. Protoze byl svedomitym ucednikem, naznacil svuj problem svemu uciteli Krsnovi a zeptal se Ho, jak by mel nejlepe jednat. V teto treti kapitole mu Krsna podrobne vysvetli karmajogu, neboli jednani s mysli uprenou na Krsnu.

SLOKA 2

vyamisreseva vakyena buddhim mohayasiva me
tad ekam vada niscitya yena sreyo ham apnuyam

vyamisresa - dvojsmyslnymi; *iva* - zajiste; *vakyena* - slovy; *buddhim* - inteligence, rozum; *mohayasi* - mates; *iva* - zajiste; *me* - moje; *tat* - proto; *ekam* - to jedine; *vada* - prosim, rekni; *niscitya* - najisto; *yena* - ze ktereho; *sreyah* - skutecny prospech; *aham* - ja; *apnuyam* - mohu mit.

Muj rozum je zmaten Tvymi dvojsmyslnymi pokyny. Prosim Te tedy, rekni mi najisto, co je pro me nejlepsi.

VYKLAD: V predchazejici kapitole - jako v uvodu k Bhagavadgite - byly vysvetleny ruzne metody duchovni realizace, jako jsou sankhjajoga (analyticke poznani duse a tela), buddhijoga (ovladnuti smyslu inteligenci) a karmajoga (prace bez touhy po jejich plodech). Take bylo vysvetleno postaveni zacatecnika. Avsak vsechno bylo predlozeno dost nesourode. Systematicky prehled je vsak pro pochopeni a jednani nutny. Proto chtel Ardzuna tato na prvni pohled nejasna temata usporadat tak, aby je kazdy prosty clovek mohl prijmout, aniz by si je nespravne vykladal. Prestoze Krsna nemel v umyslu mast Ardzunu slovnimi hrickami, nemohl se Ardzuna zapojit do uvedomovani si Krsny ani necinne, ani aktivni sluzbou. Vsem ucednikum, kteri si doopravdy preji porozumet zahadam Bhagavadgity, vyjasnoval tedy Ardzuna svymi otazkami cestu vedouci k poznani Sri Krsny.

SLOKA 3

sri-bhagavan uvaca
loke smin dvi-vidha nistha pura prokta mayanagha
jnana-yogena sankhyanam karma-yogena yoginam

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *loke* - na svete; *asmin* - tomto; *dvi-vidha* - dva druhy; *nistha* - viry; *pura* - drive; *prokta* - bylo receno; *maya* - Mnou; *anagha* - o bezhrisny; *jnana-yogena* - spojeni prostrednictvim poznani; *sankhyanam* - empirickych filozofu; *karma-yogena* - spojeni prostrednictvim oddanosti; *yoginam* - oddanym Pana.

Vzneseny pravil: O bezhrisny Ardzuno, jiz jsem ti vysvetlil, ze existuji dva druhy lidi, kteri usiluji o seberealizaci. Nekteri se o ni snazi empirickou filozofickou spekulaci, zatimco jini jednanim v duchu oddane sluzby.

VYKLAD: V devetatricatem versi druhe kapitoly predlozil Krsna dva druhy cest, sankhjajogu a karmajogu neboli buddhijogu. V tomto versi vysvetluje stejnou vec, ale jasneji. Sankhjajoga (analyticke studium povahy ducha a hmoty) je provadena lidmi, kteri maji sklon spekulovat a chapat veci empirickym poznavanim a filozofii. Druha kategorie lidi pracuje s mysli uprenou na Krsnu, coz je vysvetleno v sedesatem prvnim versi druhe kapitoly. Sri Krsna take vysvetlil v tricatem devatem versi, ze clovek se muze vysvobodit z pout svych cinu tim, ze bude jednat podle zasad buddhijogy. Zaroven take ujisruje, ze jde o metodu bez nedostatku a bez jakychkoliv chyb. V sedesatem prvnim versi predesle kapitoly je jeste jasneji vysvetleno, ze buddhijoga znamena zaviset na Nejvyssim (presneji receno na Krsnovi) a ze timto zpusobem se mohou velice snadno ovladat vsechny smysly. Obe formy jogy jsou proto zavisle jedna na druhe, tak jako nabozenstvi a filozofie. Nabozenstvi bez filozofie je sentimentalismus nebo i fanatismus, a filozofie bez nabozenstvi je mentalni spekulace.

Konecnym cilem je Krsna, nebor filozofove, kteri vazne hledaji Absolutni Pravdu, dojdou nakonec k laskyplne oddane sluzbe Krsnovi. To je take potvrzeno v Bhagavadgite. Cela metoda spociva v pochopeni skutecneho postaveni individualni duse ve vztahu k Naddusi. Pomoci filozoficke spekulace, coz je neprima cesta, muze clovek postupne dospet k uvedomovani si Krsny, zatimco prima cesta, oddana sluzba, znamena videt vse ve vztahu ke Krsnovi. Z techto dvou cest je prima cesta lepsi, ponevadz neni zavisla na ocisrovani smyslu pomoci filozofickeho hloubani. Uvedomovani si Krsny je totiz samo o sobe ocisrovaci metoda a prime provadeni oddane sluzby je snadne a zaroven vznesene.

SLOKA 4

na karmasam anarambhan naiskarmyam puruso snute
na ca sannyasanad eva siddhim samadhigacchati

na - ne; *karmasam* - predepsanych povinnosti; *anarambhat* - nekonanim; *naiskarmyam* - osvobozeni z nasledku; *purusah* - clovek; *asnute* - ziska; *na* - ne; *ca* - take; *sannyasanat* - odrikanim; *eva* - jednoduse; *siddhim* - uspech; *samadhigacchati* - dosahne.

Pouhou necinnosti se clovek nemuze vysvobodit a samotnym odrikanim nemuze dosahnout dokonalosti.

VYKLAD: Clovek muze vstoupit do zivotniho stadia odrikani (sannjasy) pote, co se ocistil vykonavanim predepsanych povinnosti, jejichz ucelem je ocistit srdce materialistickych lidi. Nikdo nemuze dosahnout uspechu tim, ze nahle vstoupi do ctvrteho zivotniho stadia, jestlize se predtim

neocistil. Podle empirickych filozofu se clovek stane rovnym Narajanovi pouhym prijetim radu sannjasy, neboli zreknutim se plodonosneho jednani. Sri Krsna ale toto tvrzeni neuznava. Nema-li sannjasi ciste srdce, pak pouze narusuje spolecensky rad. Vykonava-li vsak nekdo transcendentalni sluzbu Panovi, buddhijogu, uzna Pan vsechny jeho pokroky, i kdyby nesplnil sve hmotne povinnosti. Sebemensi dodrzovani teto zasady pomuze pri prekonavani velkych obtizi (*sv-alpam apy asya dharmasya trayate mahato bhayat;* Bg. 2.40).

SLOKA 5

na hi kascit ksasam api jatu tisthaty akarma-krt
karyate hy avasah karma sarvah prakrti-jair gusaih

na - ne; *hi* - zajiste; *kascit* - kdokoliv; *ksasam* - ani na okamzik; *api* - take; *jatu* - kdykoliv; *tisthati* - zustava; *akarma-krt* - aniz by neco nedelal; *karyate* - nucen jednat; *hi* - zajiste; *avasah* - bezmocne; *karma* - cinnost; *sarvah* - veskera; *prakrti-jaih* - zrozene z kvalit hmotne prirody; *gusaih* - podle kvalit.

Vsichni jsou nuceni bezmocne jednat podle vlastnosti ziskanych z kvalit hmotne prirody; nikdo nemuze ani na okamzik zustavat v necinnosti.

VYKLAD: Ziva bytost neni aktivni jenom ve vtelenem stavu, nybrz jiz v povaze duse samotne je byt neustale aktivni. Bez pritomnosti duse se hmotne telo nemuze pohybovat. Telo je pouze nastroj rizeny dusi, ktera je vzdy aktivni a ktera se ani na okamzik nezastavi. Proto se musi zapojit do oddane laskyplne sluzby Krsnovi, nebor jinak by byla zamestnana cinnostmi rizenymi iluzorni energii. Ve styku s hmotnou energii se individualni duse stava podrizenou trem kvalitam hmotne prirody, a aby se ocistila od pripoutanosti k materii, musi vykonavat povinnosti, ktere jsou predepsany v sastrach. Je-li vsak duse primo zamestnana v oddane sluzbe Krsnovi, coz je jeji prirozena funkce, pak vse, co dela, je pro ni prospesne. Srimad Bhagavatam (1.5.17) to potvrzuje:

tyaktva sva-dharmam carasambujam harer
bhajann apakvo tha patet tato yadi
yatra kva vabhadram abhud amusya kim
ko vartha apto bhajatam sva-dharmatah

,,Ten, kdo oddane slouzi Krsnovi, neztrati nic, i kdyby neplnil predepsane povinnosti pisem, nebo nevykonaval oddanou sluzbu dokonale, a dokonce ani kdyby poklesl. Jaky uspech ale cloveku prinese vykonavani ocisrovacich obradu predepsanych v sastrach, neni-li si vedom Krsny?`` Ocista je tedy nezbytna k pokroceni na uroven uvedomovani si Krsny. Sannjasa a vsechny ostatni ocistne ukony jsou zde proto, aby cloveku pomohly dosahnout konecneho cile - vedomi Krsny, bez nehoz je vsechno povazovano za neuspesne.

SLOKA 6

karmendriyasi samyamya ya aste manasa smaran
indriyarthan vimumhatma mithyacarah sa ucyate

karma-indriyasi - pet cinnych smyslu (ustroji cinnosti); *samyamya* - ovlada; *yah* - ten, kdo; *aste* - zustava; *manasa* - mysl; *smaran* - myslici; *indriya-arthan* - smyslove predmety; *vimumha* - posetily; *atma* - duse; *mithya-acarah* - pokrytec; *sah* - on; *ucyate* - nazyva se.

Ten, kdo kroti sve cinne smysly, ale jehoz mysl prodleva u smyslovych predmetu, zajiste klame sam sebe a je pokrytcem.

VYKLAD: Je mnoho pokrytcu, kteri odmitaji jednat s mysli uprenou na Krsnu, ale kteri se tvari, ze medituji, zatimco mysli na smyslove pozitky. Takovi pokrytci nekdy predkladaji nejakou suchou filozofii, aby osidili sofisticke privrzence, ale podle tohoto verse jsou nejvetsimi podvodniky. Hleda-li clovek smyslovy pozitek, muze to delat v ramci socialni skupiny, ve ktere se nachazi, a dodrzuje-li zasady a predpisy, ktere jsou urceny pro jeho postaveni, muze postupne ocistit svoji existenci. Avsak ten, kdo predstira, ze je jogin, a ve skutecnosti jen hleda predmety smysloveho pozitku, musi byt povazovan za nejvetsiho podvodnika, i kdyby obcas prednasel filozofii. Poznani takoveho hrisneho cloveka nema zadnou hodnotu, protoze plody jeho poznani se vytraceji pod vlivem iluzorni energie Pana. Mysl takoveho pokrytce je vzdycky necista, a proto ukazka jeho jogicke meditace je naprosto bezcenna.

SLOKA 7

yas tv indriyasi manasa niyamyarabhate rjuna
karmendriyaih karma-yogam asaktah sa visisyate

yah - ten, kdo; *tu* - ale; *indriyasi* - smysly; *manasa* - mysli; *niyamya* - ovlada; *arabhate* - zacina; *arjuna* - o Ardzuno; *karma-indriyaih* - cinne smyslove organy; *karma-yogam* - oddanost; *asaktah* - bez ulpivani; *sah* - on; *visisyate* - daleko lepsi.

O Ardzuno, mnohem vznesenejsi je uprimny clovek, ktery se pomoci mysli snazi ovladnout cinne smysly a bez ulpivani zacne s karmajogou (v oddane sluzbe).

VYKLAD: Je lepe vykonavat sve vlastni povinnosti a snazit se dosahnout zivotniho cile, tedy vymanit se z hmotneho otroctvi a vstoupit do Boziho kralovstvi, nez se stat pseudotranscendentalistou za ucelem zit lehkomyslny zivot plny pomijivych pozitku. Nasim skutecnym zajmem (*svartha-gati*) je dospet k Visnuovi. Cele varnasramske zrizeni je urceno k tomu, aby nam pomohlo dosahnout tohoto zivotniho cile. I ten, kdo vede rodinny zivot, muze dosahnout tohoto cile, zapoji-li se do oddane sluzby a dodrzuje-li jeji zasady. Abychom delali pokroky na ceste seberealizace, musime zit usmernenym zivotem, tak jak to predepisuji sastry, pisma, a bez lpeni musime pokracovat ve vykonavani nasich povinnosti. Uprimny clovek, ktery prijal tuto cestu, je mnohem lepsi nez nejaky podvodnik, ktery vystavuje na obdiv svoji takzvanou duchovnost, aby oklamal nevinnou verejnost. Zametac ulic, ktery svou praci dela poctive, je mnohem lepsi nez falesny jogin, ktery medituje jen proto, aby si tim vydelal na zivobyti.

SLOKA 8

niyatam kuru karma tvam karma jyayo hy akarmasah
sarira-yatrapi ca te na prasiddhyed akarmasah

niyatam - predepsane; *kuru* - konej; *karma* - povinnosti; *tvam* - ty; *karma* - cin; *jyayah* - lepsi; *hi* - zajiste; *akarmasah* - nez necinnost; *sarira* - telo; *yatra* - udrzovani; *api* - i; *ca* - take; *te* - tve; *na* - nikdy; *prasiddhyet* - uskutecnena; *akarmasah* - bez cinu.

Konej sve predepsane povinnosti, nebor cin je lepsi nez necinnost. Bez prace nemuzes udrzet pri zivote ani sve telo.

VYKLAD: Existuje mnoho pseudomeditatoru, kteri o sobe prohlasuji, ze pochazeji ze vzneseneho rodu, a mnoho profesionalnich joginu, kteri se vydavaji za ty, kdo obetovali vse pro rozvoj duchovniho zivota. Krsna nechtel, aby se Ardzuna stal pokrytcem, ale radeji aby vykonaval ulozene povinnosti, jak se slusi na ksatriju. Ardzuna byl hospodar a mel postaveni vojevudce, a proto pro neho bylo lepsi zustat v tomto postaveni a vykonavat nabozenske povinnosti, jez mu prislusely. Takove cinnosti postupne ocisruji srdce toho, kdo je vykonava, a zbavuji ho hmotne necistoty. Zrici se svych povinnosti a zivit se zebrotou neschvaluje ani Krsna, ani zadny z nabozenskych spisu. Clovek musi byt tak ci onak cinorody, aby udrzel telo a dusi pohromade. Take by se nemel jen z nejakeho rozmaru zrikat jednani, dokud se neocistil od vsech hmotnych sklonu. V hmotnem svete jsou vsichni ovladani necistou touhou hrat si na pana hmotne prirody. Jinymi slovy, usiluji o smyslovy pozitek. Clovek musi byt ocisten od techto necistych sklonu, a jestlize to neudelal splnenim predepsanych povinnosti, nema se pokouset byt takzvanym transcendentalistou, zanedbavat svou praci a zit na ukor druhych.

SLOKA 9

yajnarthat karmaso nyatra loko yam karma-bandhanah
tad-artham karma kaunteya mukta-sangah samacara

yajna-arthat - jednat pouze pro Jadznu neboli Visnua; *karmasah* - vykonany cin; *anyatra* - jinak; *lokah* - tento svet; *ayam* - tyto; *karma-bandhanah* - ciny poutaji; *tat* - Jeho; *artham* - kvuli; *karma* - cin; *kaunteya* - o synu Kunti; *mukta-sangah* - oprosten od styku; *samacara* - delej to dokonale.

Kazdy musi konat ciny jako ober Visnuovi, jinak ho poutaji k hmotnemu svetu. Proto, o synu Kunti, vykonavej sve povinnosti k Jeho poteseni a tim se vysvobodis.

VYKLAD: Jelikoz clovek musi pracovat, aby udrzel telo pri zivote, jsou ulozene povinnosti pro kazde socialni postaveni (varnu) a zivotni stadium (asram) utvoreny tak, aby tohoto ucelu mohlo byt dosazeno. Jadzna znamena Visnu i ober. Vsechny obeti jsou urceny k uspokojeni Visnua. Ve Vedach stoji: *yajno vai vissuh,* coz znamena, ze clovek poslouzi stejnemu ucelu, kdyz vykonava predepsane jadzne, jako kdyz primo slouzi Visnuovi. Uvedomovani si Krsny a vykonavani oddane sluzby je tedy provadeni jadzni, tak jak predepisuje tento vers.

Dalsim cilem varnasramskeho zrizeni je potesit Visnua: *varsasramacaravata purusesa parah puman / vissur aradhyate.* (Visnu Purana 3.8.8) Proto kazdy musi jednat tak, aby potesil Visnua. Vsechny ostatni ciny, ktere se vykonaji v tomto hmotnem svete, jsou pricinou otroctvi, nebor jak dobre, tak spatne ciny prinaseji odplatu a kazda odplata zavazuje toho, kdo jedna. Proto musi clovek jednat tak, aby potesil Krsnu neboli Visnua, a pri vykonavani takovych cinu se nachazi ve stavu osvobozeni. Takto jednat je velke umeni a na zacatku tohoto procesu je zapotrebi zkuseneho vedeni.

Meli bychom proto jednat velice svedomite pod vedenim Krsnova oddaneho nebo pod primym vedenim samotneho Krsny, jak se postestilo Ardzunovi. Meli bychom konat vse pro poteseni Krsny, a ne pro pomijivy smyslovy pozitek. Takove jednani nas nejen ochrani pred nasledky cinu, ale i povysi k transcendentalni laskyplne sluzbe Krsnovi, ktera nam sama o sobe umozni dosahnout Boziho kralovstvi.

SLOKA 10

saha-yajnah prajah srstva purovaca prajapatih
anena prasavisyadhvam esa vo stv ista-kama-dhuk

saha - spolu s; *yajnah* - obeti; *prajah* - generace; *srstva* - stvoreni; *pura* - kdysi; *uvaca* - rekl; *praja-patih* - Pan tvorstva; *anena* - touto; *prasavisyadhvam* - prospivat vice a vice; *esah* - toto; *vah* - vam; *astu* - ar je; *ista* - vsim vytouzenym; *kama-dhuk* - ten, kdo poskytuje.

Na pocatku stvoreni vyslal Pan tvorstva generace lidi a polobohu spolu s obermi Visnuovi a pozehnal jim, rka: ,,Budte srastni provadenim teto jadzni (obeti), nebor tak se vam dostane vseho zadouciho k srastnemu zivotu a dosazeni vysvobozeni.``

VYKLAD: Hmotny vesmir, stvoreny Panem tvorstva (Visnuem), dava podminenym dusim moznost k navratu domu, zpatky k Bohu. Vsechny zive bytosti v hmotnem stvoreni jsou podminene hmotne prirode, ponevadz zapomnely na svuj vecny vztah k Visnuovi, neboli ke Krsnovi, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. V Bhagavadgite (15.15) je vysvetleno, ze smyslem vedskeho uceni je pomoci nam pochopit tento vecny vztah: *vedais ca sarvair aham eva vedyah.* Krsna potvrzuje, ze cilem Ved je pochopit Ho. Ve vedskych hymnach se rovnez oznamuje, ze Panem vsech zivych bytosti je Visnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi: *patim visvasyatmesvaram.* Ve Srimad Bhagavatamu (2.4.20) popisuje Srila sukadeva Gosvami Pana mnoha zpusoby jako *pati*:

sriyah patir yajna-patih praja-patir
dhiyam patir loka-patir dhara-patih
patir gatis candhaka-vrssi-satvatam
prasidatam me bhagavan satam patih

Praja-pati je Visnu, ktery je Panem vseho tvorstva, vsech svetu, vsech kras a je ochrancem vsech. Pan stvoril tento hmotny svet, aby podminenym dusim umoznil naucit se vykonavat obeti pro uspokojeni Visnua, aby tak mohly zit pohodlne a beze strachu behem sveho pobytu v hmotnem svete a aby mohly po opusteni sveho hmotneho tela vstoupit do Boziho kralovstvi. Takovy je program pro podminene duse a to je vse, o co se v hmotnem svete jedna. Podminena duse se vykonavanim obeti stava vedomou si Krsny a ziskava vsechny zbozne vlastnosti. V tomto veku Kali doporucuji vedske spisy sankirtana-jadznu, zpivani Bozich jmen. Tuto transcendentalni ober zavedl Sri Caitanja Mahaprabhu, aby osvobodil vsechny lidi tohoto veku. Sankirtana-jadzna a uvedomovani si Krsny jdou dobre dohromady. O Krsnovi v Jeho podobe oddaneho (jako Sri Caitanja Mahaprabhu) je zminka ve Srimad Bhagavatamu (11.5.32), a to zvlaste v souvislosti se sankirtana-jadznou:

krssa-varsam tvisakrssam sangopangastra-parsadam
yajnaih sankirtana-prayair yajanti hi su-medhasah

,,Lide, kteri jsou v tomto veku Kali obdareni dostatecnou inteligenci, budou vykonavanim sankirtana-jadzdne uctivat Pana, ktereho doprovazeji Jeho spolecnici.`` Ostatni jadzne, ktere jsou predepsany ve vedske literature, se nedaji tak snadno vykonavat v tomto veku, v Kalijuze, ale sankirtana-jadzna je snadna a vznesena pro vsechny ucely, jak je take doporuceno ve ctrnactem versi devate kapitoly Bhagavadgity.

SLOKA 11

devan bhavayatanena te deva bhavayantu vah
parasparam bhavayantah sreyah param avapsyatha

devan - polobozi; *bhavayata* - poteseni; *anena* - touto obeti; *te* - oni; *devah* - polobozi; *bhavayantu* - potesi; *vah* - vas; *parasparam* - vzajemne; *bhavayantah* - potesujice jeden druheho; *sreyah* - pozehnani; *param* - nejvyssi; *avapsyatha* - dosahnete.

Polobozi, poteseni obermi, potesi take vas a takovouto vzajemnou spolupraci mezi lidmi a polobohy dosahnou vsichni blahobytu.

VYKLAD: Polobozi jsou zmocnenymi spravci hmotnych zalezitosti. Prisun vzduchu, svetla, vody a vsech ostatnich pozehnani, ktera udrzuji tela zivych bytosti na zivu, je sveren nespocetnym polobohum, kteri pomahaji v ruznych castech tela Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Jejich spokojenost a nespokojenost zavisi na vykonavani jadzni lidmi. Nektere obeti jsou urceny urcitym polobohum, avsak i tak zustava Visnu konecnym prijemcem. Krsna to take potvrzuje v Bhagavadgite (5.29), kdyz

rika, ze je skutecnym prijemcem vsech obeti: *bhoktaram yajna-tapasam.* Proto nejprednejsim ucelem vsech jadzni je uspokojit Krsnu (*yajna-pati*). Jsou-li obeti vykonavany dokonale, jsou polobozi, kteri maji na starost zaopatrovani lidi prirozenymi potrebami, automaticky uspokojeni a obdari je vsim nezbytnym.

Vykonavani jadzni s sebou prinasi mnoho vyhod, z nichz nejvetsi je vysvobozeni z hmotneho otroctvi. Vykonavanim jadzni se ocisti vsechny nase ciny, coz je vysvetleno ve Vedach: *ahara-suddhau sattva-suddhih sattva-suddhau dhruva smrtih smrti-lambhe sarva-granthinam vipramoksah.* (Chandogja Upanisad 7.26.2) Vykonavanim jadzni se jidlo, ktere obetujeme, posvecuje a tim, ze jime posvecene jidlo, ocisrujeme svoji existenci. Ocistenim existence se posvecuji jemna vlakna centra pameti. Kdyz je pamer posvecena, muzeme myslet na cestu k vysvobozeni a vse dohromady vede k uvedomovani si Krsny, coz je nejvetsi potreba dnesni spolecnosti.

SLOKA 12

istan bhogan hi vo deva dasyante yajna-bhavitah
tair dattan apradayaibhyo yo bhunkte stena eva sah

istan - zadane; *bhogan* - zivotni potreby; *hi* - jiste; *vah* - vam; *devah* - polobozi; *dasyante* - prirknou; *yajna-bhavitah* - jsouce uspokojeni vykonanymi obermi; *taih* - jimi; *dattan* - darovane veci; *apradaya* - aniz by byly obetovany; *ebhyah* - polobohum; *yah* - ten, kdo; *bhunkte* - uziva; *stenah* - zlodej; *eva* - zajiste; *sah* - on.

Jsou-li polobozi, kteri maji na starosti ruzne zivotni potreby, uspokojeni jadzni (obeti), zasobi cloveka vsemi potrebami. Ten vsak, kdo uziva techto daru, aniz by je znovu obetoval polobohum, je zajiste zlodej.

VYKLAD: Polobozi jsou povereni Nejvyssim Panem, Visnuem, k tomu, aby vsechny tvory zaopatrovali vsim nezbytnym. Proto je musime uspokojovat vykonavanim predepsanych jadzni. Vedy doporucuji ruzne druhy jadzni pro ruzne polobohy, avsak Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je konecny prijemce vsech obeti. Pro ty, kteri nepochopili, kdo je Nejvyssi Bytost, je doporuceno vykonavat obeti polobohum. Podle ruznych hmotnych vlastnosti lidi se ve Vedach doporucuji ruzne druhy jadzni. Take uctivani polobohu spociva na stejne zasade. Pojidacum masa se napriklad doporucuje uctivat bohyni Kali, desivou podobu hmotne prirody, a teto bohyni se take mohou obetovat zvirata. Lidem, u nichz prevlada kvalita dobra, se doporucuje transcendentalni uctivani Visnua. Konecnym cilem vsech jadzni je povysit cloveka na transcendentalni uroven. Obycejni lide by meli vykonavat nejmene pet obeti (*panca-maha-yajna*).

Meli bychom vedet, ze vsechny zivotni potreby, ktere vyzaduje lidska spolecnost a ktere nejsme schopni vytvorit, jsou pridelovany Panovymi zmocnenci, polobohy. Napriklad potraviny v kvalite dobra, obili, ovoce, zelenina, mleko, cukr atd., nebo v kvalite vasne a nevedomosti, jako maso, vejce a ryby, nemohou byt nikdy stvoreny lidmi, stejne tak jako teplo, svetlo, voda a vzduch, jez jsou tak nezbytne. Bez Nejvyssiho Pana nemuze existovat slunecni ani mesicni svetlo, desr, vitr a podobne, bez kterych nikdo nemuze zit. Je jasne, ze nas zivot je zcela zavisly na velkorysosti Pana. Take nase prumyslove podniky potrebuji mnoho surovin, kovy, siru, rtur, mangan a mnoho jinych. Vse nam dodavaji Panovi zmocnenci, abychom to pouzili k zachovani naseho zdravi a sil, jez jsou potrebne k dosazeni seberealizace, ktera vede ke konecnemu zivotnimu cili, k vysvobozeni z hmotne existence. Tento zivotni cil muze byt dosazen vykonavanim jadzni. Zapomeneme-li, co je smyslem lidskeho zivota a pouzivame-li pridely zmocnencu Boha k uspokojovani nasich smyslu, zapadame vic a vic do hmotne existence, coz neni ucelem stvoreni. Stavame se zlodeji a budeme potrestani prirodnimi zakony. Spolecnost zlodeju nemuze byt nikdy srastna, jelikoz nema zadny zivotni cil. Zlodeji jsou zamereni pouze na smyslove pozitky a nedbaji o vykonavani jadzni. Sri Caitanja Mahaprabhu vsak zavedl nejsnadnejsi jadznu, a to sankirtana-jadznu, kterou muze vykonavat kazdy, kdo prijima uceni Sri Krsny.

SLOKA 13

yajna-sistasinah santo mucyante sarva-kilbisaih
bhunjate te tv agham papa ye pacanty atma-karasat

yajna-sista - jidlo, ktere se ji po vykonani obeti; *asinah* - ti, kteri pojidaji; *santah* - oddani; *mucyante* - jsou oprosteni od; *sarva* - vsech druhu; *kilbisaih* - hrichu; *bhunjate* - uzivaji; *te* - oni; *tu* - ale; *agham* - tezke hrichy; *papah* - hrisnici; *ye* - oni; *pacanti* - pripravuji jidlo; *atma-karasat* - pro smyslovy pozitek.

Oddani Pana jsou oprosteni ode vsech hrichu, ponevadz jedi jidlo, ktere bylo nejdrive obetovano. Avsak ti, kteri pripravuji jidlo pro svuj smyslovy pozitek, jedi zajiste pouze hrich.

VYKLAD: Oddani Nejvyssiho Pana neboli ti, kteri si uvedomuji Krsnu, se nazyvaji santove a neustale Pana miluji, jak se potvrzuje v Brahma-sanhite (5.38): *premanjana-cchurita-bhakti-vilocanena santah sadaiva hrdayesu vilokayanti.* Santove neboli ti, kteri jsou navzdy spojeni laskou s Nejvyssim Panem Govindou (zdrojem vsech radosti), Mukundou (darcem vysvobozeni) nebo Krsnou (nejpritazlivejsi osobou), neprijmou nic, aniz by Mu to nejdrive neobetovali. Takovi oddani proto vzdy vykonavaji jadzne v ruznych aspektech oddane sluzby, jako jsou *sravasam, kirtanam, smarasam, arcanam* a tak dal. Vykonavani techto jadzni je vzdy ochranuje pred vsemi druhy znecisteni, ktere pochazeji z hrisne spolecnosti v hmotnem svete. Naproti tomu ti, kdo pripravuji jidlo pouze pro sve osobni uspokojeni, jednaji nejen jako zlodeji, ale jedi v pravem slova smyslu hrich. Jak muze byt nekdo srasten, je-li zlodej a hrisnik? To neni mozne. Aby lide mohli byt za vsech okolnosti srastni, musi se naucit vykonavat snadnou ober s uplnym vedomim Krsny, jez se nazyva sankirtana-jadzna. Jinak nemuze byt na svete mir ani stesti.

SLOKA 14

annad bhavanti bhutani parjanyad anna-sambhavah
yajnad bhavati parjanyo yajnah karma-samudbhavah

annat - z obili; *bhavanti* - rostou; *bhutani* - hmotna tela; *parjanyat* - z deste; *anna* - z obili; *sambhavah* - je umozneno; *yajnat* - vykonavanim obeti; *bhavati* - umozni; *parjanyah* - desr; *yajnah* - vykonavanim jadzne; *karma* - predepsane povinnosti; *samudbhavah* - zrodi se.

Vsechna ziva tela jsou zivena obilim, ktere je zavisle na desti. Desr vznika vykonavanim jadzne (obeti) a jadzna se rodi z vykonavani predepsanych povinnosti.

VYKLAD: Srila Baladeva Vidjabhusana, ktery velice dobre vysvetlil Bhagavadgitu, pise nasledujici: *ye indrady-angatayavasthitam yajnam sarvesvaram vissum abhyarcya tac-chesam asnanti tena tad deha-yatram sampadayanti, te santah sarvesvarasya yajna-purusasya bhaktah sarva-kilbisair anadi-kala-vivrddhair atmanubhava-pratibandhakair nikhilaih papair vimucyante.* Nejvyssi Pan, ktery je znam jako konecny prijemce vsech obeti (*yajna-purusa*), je Panem vsech polobohu, kteri Mu slouzi tak, jako ruzne udy slouzi celemu telu. Polobozi jako Indra, Candra, Varuna a dalsi maji na starosti zalezitosti hmotneho vesmiru. Obeti predepsane vedskymi texty jsou urceny k uspokojeni techto polobohu proto, aby nam poskytovali vzduch, svetlo a vodu, jez jsou nezbytne pro rust obili. Kdyz uctivame Krsnu, uctivame automaticky i polobohy, kteri jsou ruznymi castmi Jeho tela. Proto neni zapotrebi uctivat polobohy. Z tohoto duvodu obetuji oddani sve jidlo Krsnovi a pak ho jedi, cimz dodavaji telu duchovni vyzivu. Takovym jednanim se odstrani nejen nasledky drivejsich cinu, ale i telo se stane imunni k veskerym necistotam hmotne prirody. Tak jako nas chrani ockovani pred nakazou epidemicke choroby, tak se staneme imunni vuci vlivum hmotne energie, obetujeme-li jidlo Visnuovi a teprve potom ho jime. Clovek, ktery vzdy takto jedna, se nazyva oddany Pana neboli bhakta. Proto se Krsnuv oddany, ktery ji pouze jidlo obetovane Krsnovi, muze oprostit od vsech nasledku sveho drivejsiho styku s hmotou, coz jsou prekazky na ceste k seberealizaci. Na druhe strane ten, kdo to nedela, nepretrzite zvysuje mnozstvi svych hrisnych cinu a pripravuje si nove telo v podobe psa nebo prasete, ve kterem pak bude trpet nasledky svych hrichu. Hmotny svet je plny necistot, ale ten, kdo se vuci nim stal imunni pojidanim prasadam (jidla obetovaneho Visnuovi), je chranen pred nakazou, zatimco jini ji podlehaji.

Obili a zelenina jsou zakladem veskere potravy. Ruzne vegetarianske potraviny - obili, zelenina, ovoce - tvori stravu cloveka; zvirata jedi krome odpadu z techto potravin travu a nektere jine rostliny. I lide, kteri maji ve zvyku jist maso, jsou zavisli na rostlinstvu. Proto vsichni krajne zavisime na vynosu poli, a nikoliv na vyrobcich z velkych tovaren. Dobra uroda zase zavisi na desti z mraku, ktery je ovladan Indrou a take polobohy Mesice, Slunce a dalsimi, coz jsou vsichni sluzebnici Pana. Bide se tedy vyhneme, kdyz potesime Boha vykonavanim obeti; takovy je zakon prirody. Proto musime vykonavat jadzne a zvlaste sankirtana-jadznu, ktera je predepsana pro tento vek, abychom se uchranili alespon pred nedostatkem jidla.

SLOKA 15

karma brahmodbhavam viddhi brahmaksara-samudbhavam
tasmat sarva-gatam brahma nityam yajne pratisthitam

karma - prace; *brahma* - z Ved; *udbhavam* - vznikaji; *viddhi* - mel bys vedet; *brahma* - Vedy; *aksara* - od Nejvyssiho Brahma (Bozske Osobnosti); *samudbhavam* - primo projevene; *tasmat* - proto; *sarva-gatam* - vseprostupujici; *brahma* - transcendence; *nityam* - trvale; *yajne* - v obeti; *pratisthitam* - spociva.

Vez, ze predepsane povinnosti jsou podany ve Vedach, ktere pochazeji primo od Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Proto vsudypritomne Absolutno trvale spociva v obetnich cinech.

VYKLAD: V tomto versi se vyrazneji popisuje *yajnartha-karma,* neboli nutnost jednat pouze pro poteseni Krsny. Jelikoz musime jednat tak, abychom potesili Jadzna-purusu, Visnua, jsme nuceni hledat navod k takovemu jednani v transcendentalnich vedskych knihach. Vedy jsou tedy zakoniky jednani. Cokoliv se vykona, aniz by to bylo ulozeno ve Vedach, se nazyva *vikarma*, neopravneny neboli hrisny cin. Proto se musime vzdy ridit Vedami, abychom se uchranili nasledku cinu. Tak jako musime jednat v normalnim zivote podle pokynu statu, tak musime jednat podle pokynu nejvyssiho statu, jehoz hlavou je Buh, Sri Krsna. Tyto pokyny ve Vedach jsou manifestovany primo z dechu Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. V Brhad-aranjaka Upanisade (4.5.11) se rika: *asya mahato bhutasya nisvasitam etad yad rg-vedo yajur-vedah sama-vedo tharvangirasah.* ,,Vsechny ctyri Vedy - Rg Veda, Jadzur Veda, Sama Veda a Atharva Veda - emanuji z dechu Nejvyssi Osobnosti.`` Pan, jakozto vsemohouci, muze promlouvat dychanim vzduchu, nebor kterymkoliv smyslem dokaze vykonavat funkce vsech ostatnich smyslu, coz je potvrzeno v Brahma-sanhite. Jinymi slovy, muze hovorit dychanim a oplodnovat ocima. Ve skutecnosti se rika, ze vsechny zive bytosti zplodil pohledem na hmotnou prirodu. Pote, co oplodnil luno hmotne prirody podminenymi dusemi, dal ve vedske moudrosti pokyny, jak se mohou vratit domu, zpatky k Bohu. Nesmime zapominat, ze vsechny podminene duse v hmotnem svete dychti po hmotnem pozitku. Vedske pokyny jsou vsak sestaveny tak, aby clovek mohl uspokojit sve neciste zadosti a po ukonceni sveho takzvaneho pozitku se navratit k Bohu. Nabizeji takto podminenym dusim moznost dosahnout vysvobozeni. Podminene duse se proto musi snazit nasledovat obetni proces tim, ze se stanou vedomymi si Krsny. I ti, kteri nedodrzuji vsechny vedske zasady, se mohou zapojit do oddane sluzby Krsnovi, coz nahradi provadeni vedskych obeti.

SLOKA 16

evam pravartitam cakram nanuvartayatiha yah
aghayur indriyaramo mogham partha sa jivati

evam - takto; *pravartitam* - ustanovene Vedami; *cakram* - kolobeh; *na* - ne; *anuvartayati* - osvoji; *iha* - v tomto zivote; *yah* - ten, kdo; *agha-ayuh* - zivot plny hrichu; *indriya-aramah* - uspokojen smyslovym pozitkem; *mogham* - marne; *partha* - o synu Prthy (Ardzuno); *sah* - on; *jivati* - zije.

Muj mily Ardzuno, clovek, ktery nevykonava obeti predepsane ve Vedach, vede vskutku hrisny zivot, nebor ten, kdo zije pouze pro smyslovy pozitek, zije marne.

VYKLAD: Zde Krsna zavrhuje filozofii mamonaru, ktera rika: ,,Tezce pracuj a uzivej smyslu``. Pro toho, kdo se chce tesit v tomto hmotnem svete, je vykonavani drive zmineneho obetniho procesu absolutne nezbytne. Ten, kdo se neridi temito pravidly, zije velice riskantne a vice a vice upada. Podle zakonu prirody je tento lidsky zivot urcen zvlaste k seberealizaci, a to jednou ze tri cest - karmajogou, dznanajogou nebo bhaktijogou. Transcendentaliste, kteri jsou povzneseni jak nad neresti, tak i nad ctnosti, nemusi prisne vykonavat predepsane jadzne, ale ti, kdo se zaneprazdnuji smyslovymi pozitky, maji zapotrebi ocistit se vykonavanim drive zmineneho obetniho cyklu. Lide jednaji ruznymi zpusoby. Ti, kteri si nejsou vedomi Krsny, jednaji s vedomim uspokojit smysly, a proto potrebuji vykonavat zbozne ciny. Ruzne obeti jsou uzpusobeny tak, aby smyslove vedome osoby mohly uspokojit sve zadosti, aniz by byly zapleteny do nasledku smysloveho jednani. Prosperita sveta nezavisi na nasem usili, nybrz na planu Nejvyssiho Pana, ktery je primo vykonavan polobohy. Obeti jsou proto urceny nejen jistemu polobohu, ale zaroven jsou neprimym provadenim oddane sluzby Krsnovi, ponevadz jakmile clovek ovlada vykonavani jadzni, stava se s urcitosti vedomym si Krsny. Nestane-li se vsak vedomym si Krsny vykonavanim jadzni, povazuji se tyto zasady za pouha moralni pravidla. Aby neskoncil svuj pokrok na urovni moralnich zasad, musi je transcendovat, a tak dosahnout laskyplne oddane sluzby Krsnovi.

SLOKA 17

yas tv atma-ratir eva syad atma-trptas ca manavah
atmany eva ca santustas tasya karyam na vidyate

yah - ten, kdo; *tu* - ale; *atma-ratih* - nachazi poteseni v sobe; *eva* - zajiste; *syat* - zustava; *atma-trptah* - sebeosviceny; *ca* - a; *manavah* - clovek; *atmani* - v sobe; *eva* - pouze; *ca* - a; *santustah* - dokonale spokojen; *tasya* - jeho; *karyam* - povinnost; *na* - ne; *vidyate* - existuje.

Avsak pro toho, kdo naleza radost ve vlastnim ja, kdo zije zivotem seberealizace a kdo je sam v sobe plne spokojen, neexistuji zadne povinnosti.

VYKLAD: Clovek, ktery si je *uplne* vedom Krsny a ktery je naprosto spokojen se svymi ciny urcenymi k poteseni Krsny, nemusi jiz vykonavat zadne povinnosti. Jeho duchovni vedomi ho ocisruje od veskere bezboznosti, coz by jinak vyzadovalo tisice jadzni. Tim, ze ocisti sve vedomi, se zcela ujisti o svem vecnem postaveni ve vztahu k Nejvyssimu. Jeho povinnost se osviti Krsnovou milosti, a proto nema zadne zavazky k vedskym predpisum. Takovy Krsny si vedomy clovek se jiz nezajima o hmotne cinnosti a netesi ho ani hmotne veci jako vino, zeny a podobne hlouposti.

SLOKA 18

naiva tasya krtenartho nakrteneha kascana
na casya sarva-bhutesu kascid artha-vyapasrayah

na - nikdy; *eva* - zajiste; *tasya* - jeho; *krtena* - vykonavani povinnosti; *arthah* - duvod; *na* - ani; *akrtena* - nevykonavani povinnosti; *iha* - na tomto svete; *kascana* - cokoliv; *na* - nikdy; *ca* - a; *asya* - jim; *sarva-bhutesu* - mezi vsemi zivymi bytostmi; *kascit* - kdokoliv; *artha* - ucel; *vyapasrayah* - hledat ochranu u.

Seberealizovany clovek nema duvod, proc by konal predepsane povinnosti, ani nema duvod je nekonat. Take nemusi byt zavisly na jine zive bytosti.

VYKLAD: Seberealizovany clovek jiz neni nucen vykonavat jakekoliv ulozene povinnosti krome cinu konanych s mysli uprenou na Krsnu. V nasledujicich versich vsak bude vysvetleno, ze uvedomovat si Krsnu neznamena byt necinny. Clovek vedomy si Krsny nehleda u nikoho ochranu, ani u cloveka, ani u poloboha. Cokoliv dela s mysli uprenou na Krsnu, je dostacujici, aby jeho povinnost byla splnena.

SLOKA 19

tasmad asaktah satatam karyam karma samacara
asakto hy acaran karma param apnoti purusah

tasmat - proto; *asaktah* - bez ulpivani; *satatam* - neustale; *karyam* - jako povinnost; *karma* - cin; *samacara* - vykonat; *asaktah* - bez ulpivani; *hi* - zajiste; *acaran* - konani; *karma* - ciny; *param* - Nejvyssiho; *apnoti* - dosahne; *purusah* - clovek.

Clovek by tedy mel jednat z povinnosti a bez lpeni na plodech cinu, nebor konanim cinu bez pripoutanosti dosahne Nejvyssiho.

VYKLAD: Bozska Osobnost je Nejvyssi pro oddane, a pro impersonalisty je tim Nejvyssim osvobozeni. Clovek, ktery pod spravnym vedenim jedna s mysli uprenou na Krsnu, aby Ho potesil a aniz by ulpival na vysledcich sveho jednani, dela zajiste pokroky na ceste k nejvyssimu zivotnimu cili. Sri Krsna vyzval Ardzunu, aby se zucastnil bitvy na Kuruovskem poli, ponevadz chtel, aby pro Neho bojoval. Byt dobrym nebo nenasilnym clovekem je osobni ambice, avsak jednat v zajmu Nejvyssiho znamena jednat bez ulpivani na vysledcich. Takove dokonale jednani na nejvyssi urovni je doporuceno Krsnou, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

Vedske ritualy, jako napriklad ruzne obeti, se vykonavaji pro ocistu bezboznych cinu, ktere byly vykonany kvuli smyslovym pozitkum. Cinnosti urcene k poteseni Krsny jsou vsak transcendentalni a nezpusobuji ani dobre, ani spatne nasledky. Clovek vedomy si Krsny neni pripoutan k plodum svych cinu, nybrz jedna pouze v Krsnove zajmu. Muze se zabyvat rozlicnymi cinnostmi, ale nikdy neni k zadne z nich poutan.

SLOKA 20

karmasaiva hi samsiddhim asthita janakadayah
loka-sangraham evapi sampasyan kartum arhasi

karmasa - praci; *eva* - dokonce; *hi* - jiste; *samsiddhim* - v dokonalosti; *asthitah* - umisteni; *janaka-adayah* - Dzanaka a jini kralove; *loka-sangraham* - lide vseobecne; *eva api* - take; *sampasyan* - s ohledem na; *kartum* - jednat; *arhasi* - mel bys.

Vzdyr i Dzanaka a jini kralove dosahli dokonalosti prave tim, ze vykonavali predepsane povinnosti. Uz jenom proto, aby se lide mohli z tveho prikladu poucit, bys mel jednat stejne.

VYKLAD: Kralove jako Dzanaka a jini byli seberealizovane duse, a tudiz nebyli zavazani vykonavat povinnosti ulozene ve Vedach. Presto vsak vykonavali vsechny ulozene povinnosti, aby sli lidem dobrym prikladem. Dzanaka byl otcem Sity a tchanem Sri Ramy, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Protoze byl velkym oddanym Pana, nalezal se na transcendentalni urovni, ale ponevadz byl zaroven kralem Mithily (casti Biharske provincie v Indii), musel ucit sve podrizene, jak vykonavat predepsane povinnosti. Sri Krsna a Jeho vecny pritel Ardzuna nemeli zapotrebi bojovat na Kuruovskem bitevnim poli, ale bojovali, aby ucili lidi, ze nasili je nekdy nutne v situacich, kdy dobre slovo nepomaha. Take pred bitvou na Kuruovskem poli bylo ucineno vse k zabraneni valce, a to i Nejvyssim Panem, ale

druha strana byla pevne rozhodnuta bojovat. V takove situaci je treba bojovat za spravedlnost. Ackoliv clovek oddany Krsnovi nema v tomto svete zadnych zajmu, jedna tak, aby ucil lidi jak zit a jednat. Ti, kteri jsou pokrocili v uvedomovani si Krsny, jednaji takovym zpusobem, aby se ostatni mohli ridit jejich prikladem. Toto je vysvetleno v nasledujicim versi.

SLOKA 21

yad yad acarati sresthas tat tad evetaro janah
sa yat pramasam kurute lokas tad anuvartate

yat yat - cokoliv; *acarati* - kona; *sresthah* - uctyhodny vudce; *tat* - to; *tat* - a pouze to; *eva* - zajiste; *itarah* - obycejny; *janah* - clovek; *sah* - on; *yat* - jakykoliv; *pramasam* - priklad; *kurute* - vykonava; *lokah* - cely svet; *tat* - to; *anuvartate* - jde ve stopach.

Cokoliv kona velky clovek, konaji i ostatni lide. Cely svet nasleduje vzor, ktery svym prikladem stanovi.

VYKLAD: Lidske masy vzdy potrebuji nejakeho vudce, ktery by je ucil svym vlastnim chovanim. Vudce nemuze chtit, aby lide prestali kourit, je-li sam kurakem. Sri Caitanja Mahaprabhu rekl, ze ucitel by se mel chovat spravne predtim, nez zacne vyucovat. Ten, kdo vyucuje timto zpusobem, se nazyva acarja neboli idealni ucitel. Proto se ucitel musi ridit zasadami saster (pisem), aby mohl vyucovat lidi. Nemuze vymyslet pravidla, ktera nejsou v souladu se zasadami zjevenych pisem. Manu-sanhita a dalsi zjevene texty jsou povazovany za zakladni knihy, podle kterych by se lidska spolecnost mela ridit. Uceni vudcu spolecnosti se proto musi zakladat na zasadach zakladnich pisem. Ten, kdo touzi pokrocit, musi dodrzovat tato zakladni pravidla podle vzoru velkych ucitelu. Ve Srimad Bhagavatamu je take potvrzeno, ze clovek musi nasledovat prikladu velkych oddanych, chce-li pokrocit na ceste k duchovni realizaci. Kral nebo hlava statu, otec a ucitel jsou vsichni povazovani za prirozene vudce lidi, a maji proto velkou zodpovednost vuci tem, kteri jsou na nich zavisli. Z toho duvodu musi byt dobre obeznameni s moralnimi a duchovnimi zasadami pisem.

SLOKA 22

na me parthasti kartavyam trisu lokesu kincana
nanavaptam avaptavyam varta eva ca karmasi

na - ne; *me* - Ja; *partha* - o synu Prthy; *asti* - je; *kartavyam* - predepsana povinnost; *trisu* - ve trech; *lokesu* - planetarnich soustavach; *kincana* - zadna; *na* - ne; *anavaptam* - chci; *avaptavyam* - dosahnout; *varte* - zamestnan; *eva* - zajiste; *ca* - take; *karmasi* - v predepsane cinnosti.

O synu Prthy, ve vsech trech svetech neni nic, co bych mel vykonavat, nic nepostradam a ani netouzim niceho dosahnout - a presto vykonavam predepsane povinnosti.

VYKLAD: Ve vedskych spisech je nasledujici popis Nejvyssi Osobnosti Bozstvi:

tam isvarasam paramam mahesvaram
tam devatanam paramam ca daivatam
patim patinam paramam parastad
vidama devam bhuvanesam imyam

na tasya karyam karasam ca vidyate
na tat-samas cabhyadhikas ca drsyate
parasya saktir vividhaiva sruyate
svabhaviki jnana-bala-kriya ca

,,Nejvyssi Pan vladne vsem ostatnim vladcum, vcetne tech, kteri ridi ruzne planety. Vsichni jsou Mu podrizeni. Pouze Nejvyssi Pan muze sverit zivym bytostem urcitou moc, ony samy nejsou nikdy nejvyssi. Je uctivan vsemi polobohy a je nejvyssim vudcem vsech vudcu. Proto vladne nad vsemi vudci a vladci a je vsemi uctivan. Nikdo neni mocnejsi nez On a On je nejvyssi pricinou vsech pricin.

Nema hmotne telo jako obycejna ziva bytost. Mezi Jeho telem a Jeho dusi neni zadny rozdil. Je absolutni. Vsechny Jeho smysly jsou transcendentalni a kazdy z Jeho smyslu muze vykonavat funkce ostatnich smyslu. Proto neni nikdo mocnejsi nez On a nikdo Mu neni roven. Jeho sily jsou rozmanite, a nasledkem toho se Jeho ciny deji automaticky.`` (svetasvatara Upanisad 6.7 - 8)

Jelikoz v Nejvyssim Panu existuje vse do nejvyssi miry, neni povinen jednat. Pouze ten, kdo je zavisly na vysledcich svych cinu, musi konat stanovene povinnosti, ale ten, kdo nema nic, ceho by ve trech planetarnich soustavach mohl dosahnout, neni samozrejme vazan zadnou povinnosti. A presto se v cele ksatriju osobne zucastnil bitvy na Kuruovskem poli, ponevadz ksatrijove jsou povinni poskytnout ochranu stradajicim. I kdyz Sri Krsna stoji nad zasadami zjevenych pisem, nedela nic, co by jim odporovalo.

SLOKA 23

yadi hy aham na varteyam jatu karmasy atandritah
mama vartmanuvartante manusyah partha sarvasah

yadi - kdybych; *hi* - zajiste; *aham* - Ja; *na* - ne; *varteyam* - takto zamestnan; *jatu* - vzdy; *karmasi* - ve vykonavani predepsanych povinnosti; *atandritah* - s velkou peci; *mama* - Moje; *vartma* - cesta; *anuvartante* - nasledovali by; *manusyah* - vsichni lide; *partha* - o Ardzuno, synu Prthy; *sarvasah* - v kazdem ohledu.

Kdybych totiz poctive nevykonaval predepsane povinnosti, o Partho, pak by vsichni lide urcite nasledovali Meho prikladu.

VYKLAD: Aby clovek mohl delat pokroky v duchovnim zivote, jsou pro udrzeni stability ve spolecnosti stanoveny urcite normy socialniho a rodinneho zivota, ktere jsou vsichni civilizovani lide povinni respektovat. I kdyz jsou takove zasady a predpisy urceny pro podminene duse, a nikoliv pro Krsnu, presto se jimi ridil, nebor prichazi, aby upevnil nabozenske zasady. Kdyby takto nejednal, sli by lide v Jeho stopach, protoze je nejvyssi autoritou. Ze Srimad Bhagavatamu se dovidame, ze Nejvyssi Pan, Sri Krsna, vykonaval nabozenske povinnosti jak doma, tak i mimo domov, jak se vyzaduje od hlavy rodiny.

SLOKA 24

utsideyur ime loka na kuryam karma ced aham
sankarasya ca karta syam upahanyam imah prajah

utsideyuh - zanikly by; *ime* - vsechny tyto; *lokah* - svety; *na* - ne; *kuryam* - konam; *karma* - predepsane povinnosti; *cet* - kdybych; *aham* - Ja; *sankarasya* - nezadouciho obyvatelstva; *ca* - a; *karta* - stvoritel; *syam* - bych; *upahanyam* - znicil; *imah* - vsechny tyto; *prajah* - bytosti.

Kdybych nevykonaval predepsane povinnosti, vsechny tyto svety by zanikly. Byl bych take puvodcem nezadouciho obyvatelstva, a tim bych znicil mir vsech bytosti.

VYKLAD: Nezadouci obyvatelstvo, *varsa-sankara,* narusuje soulad ve spolecnosti. Aby tento socialni nesoulad mohl byt prekonan, musi se lide ridit urcitymi zasadami a predpisy, ktere prinaseji spolecnosti mir a harmonii, a ktere pomahaji dosahnout duchovniho uskutecneni. Kdyz Krsna sestoupi do hmotneho vesmiru, podrizuje se temto zasadam, aby zachoval jejich vyznam a nutnost. Sri Krsna je otcem vsech tvoru, a jsou-li svedeni na scesti, padne zodpovednost neprimo na Neho. Proto kdykoliv se vseobecne nedodrzuji predepsane zasady, sestupuje osobne, aby napravil spolecnost. Meli bychom si ale dobre uvedomit, ze i kdyz mame jit v Jeho stopach, nemuzeme Ho napodobovat. Nasledovat Krsnova prikladu neznamena napodobovat Ho. Nemuzeme napodobit Sri Krsnu tim, ze bychom zvedli kopec Govardhana, tak jak to udelal On za sveho detstvi. Pro obycejneho cloveka je to nemozne. Musime nasledovat Jeho pokyny, ale nesmime Ho nikdy napodobovat. Srimad Bhagavatam (10.33.30 - 31) to potvrzuje nasledovne:

naitat samacarej jatu manasapi hy anisvarah
vinasyaty acaran maumhyad yatha rudro bdhi-jam visam
isvarasam vacah satyam tathaivacaritam kvacit
tesam yat sva-vaco-yuktam buddhimams tat samacaret

,,Clovek se musi ridit pokyny Pana a Jeho zmocnenych predstavitelu. Jejich pokyny jsou pro nas prospesne a kazdy inteligentni clovek se jimi bude ridit. Kazdy by si vsak mel dat pozor na to, aby nenapodoboval jejich cinnosti. Kdo by se pokusil vypit ocean jedu, aby mohl napodobit sivu?``

Musime mit vzdy na pameti, ze isvarove neboli ti, kteri ovladaji pohyby Slunce, Mesice a jinych planet, jsou nasi nadrizeni. Bez jejich sily nemuzeme napodobit isvary, kteri jsou nesmirne mocni. siva vypil ocean jedu, ale obycejny clovek by zemrel po vypiti pouhe kapicky. Je mnoho takzvanych sivovych oddanych, kteri se oddavaji koureni marihuany (*ganja*) a podobnych omamnych drog, ale kteri zapominaji, ze napodobovanim sivovych cinu se priblizuji smrti. Podobne existuji ,,oddani`` Sri Krsny, kteri by Ho radi napodobovali v Jeho rasalile, neboli laskyplnem tanci s gopiemi (pastevkynemi), ale zapominaji pritom, ze nejsou schopni zvednout kopec Govardhana. Proto je nejlepe dodrzovat pokyny tech, kteri jsou mocni, a nepokouset se je napodobovat nebo se snazit prevzit jejich postaveni, aniz bychom pro to byli kvalifikovani. Existuje mnoho pseudoinkarnaci Boha, ktere vsak postradaji moc Nejvyssiho Pana.

SLOKA 25

saktah karmasy avidvamso yatha kurvanti bharata
kuryad vidvams tathasaktas cikirsur loka-sangraham

saktah - ulpivat; *karmasi* - na predepsanych povinnostech; *avidvamsah* - nevedomi; *yatha* - tak jako; *kurvanti* - jednaji; *bharata* - o potomku Bharaty; *kuryat* - musi; *vidvan* - moudry; *tatha* - tak; *asaktah* - bez ulpivani; *cikirsuh* - prejice si vest; *loka-sangraham* - lidi.

Tak jako nevedomi vykonavaji sve povinnosti s ohledem na vysledky, muze podobne jednat, avsak bez ulpivani, i moudry, aby vedl lid spravnou cestou.

VYKLAD: Clovek vedomy si Krsny se lisi od jinych tim, ze ma odlisna prani. Bhakta neudela nic, co by neprospivalo vyvoji vedomi o Krsnovi. Muze dokonce jednat presne jako nevedomy clovek, ktery je poutan k materialnim cinum; ale zatimco nevedomy jedna proto, aby uspokojil sve smysly, Krsnuv oddany jedna tak, aby potesil Krsnu. Lide tedy potrebuji nasledovat prikladu osoby vedome si Krsny, aby se naucili, jak maji jednat a jak maji vysledky svych cinu pouzit ve sluzbe Krsnovi.

SLOKA 26

na buddhi-bhedam janayed ajnanam karma-sanginam
josayet sarva-karmasi vidvan yuktah samacaran

na - nikdy; *buddhi-bhedam* - rozvracet inteligenci; *janayet* - zpusobit; *ajnanam* - nevedomych; *karma-sanginam* - ulpivajicich na plodonosnych cinech; *josayet* - mel by se zapojit; *sarva* - vsechnu; *karmasi* - cinnost; *vidvan* - uceny clovek; *yuktah* - zamestnany; *samacaran* - vykonavanim.

Moudry clovek by nemel rozvracet mysl nevedomych, kteri lpi na plodonosnych cinech tim, ze by je povzbuzoval k necinnosti. Spise by je mel zamestnat rozlicnymi cinnostmi v duchu oddane sluzby (pro postupny pokrok v duchovnim zivote).

VYKLAD: Vedais ca sarvair aham eva vedyah. To je cilem vsech vedskych ritualu. Vsechny obrady, vsechny obetni ciny a vse, co najdeme ve Vedach, vcetne instrukci tykajicich se hmotnych cinu, je urceno k poznani konecneho zivotniho cile - Sri Krsny. Ponevadz podminene duse neznaji krome smysloveho pozitku nic jineho, studuji Vedy za timto ucelem. Ale pomoci plodonosnych cinnosti a smysloveho uspokojeni, ktere jsou usmernovany podle Ved, si clovek muze uvedomovat Krsnu vice a vice. Proto by oddane duse nemely rusit ostatni v jejich cinnostech nebo chapani, nybrz by mely svym jednanim ukazat, jak muze byt vysledek veskere prace zasvecen sluzbe Krsnovi. Moudry clovek, jenz si je vedom Krsny, by se mel chovat tak, aby se nevedomy clovek, pro ktereho je smyslovy pozitek nejdulezitejsi, mohl naucit spravnemu jednani a chovani. Nevedomy clovek nema byt rusen ve svych cinnostech, ale ten, kdo si je byr jen trochu vedom Krsny, muze byt primo zapojen do oddane sluzby Krsnovi, aniz by musel projit ostatnimi vedskymi obrady. Takovy srastny clovek nemusi dodrzovat vedske ritualy, protoze primou oddanou sluzbou Krsnovi dosahne vsech zadoucich vysledku, ktere by jinak ziskal spravnym vykonavanim svych povinnosti.

SLOKA 27

prakrteh kriyamasani gusaih karmasi sarvasah
ahankara-vimumhatma kartaham iti manyate

prakrteh - hmotnou prirodou; *kriyamasani* - vse konano; *gusaih* - kvalitami; *karmasi* - ciny; *sarvasah* - vsechny druhy; *ahankara-vimumha* - zmateny falesnym egem; *atma* - duse; *karta* - konatel; *aham* - ja; *iti* - tak; *manyate* - domniva se.

Duse zmatena falesnym egem se povazuje za konatele cinu, ktere jsou ve skutecnosti konany tremi kvalitami hmotne prirody.

VYKLAD: Muze se zdat, ze dve osoby, jedna vedoma si Krsny a druha s materialistickym vedomim, jednaji na stejne urovni. Presto se vsak jejich postaveni propastne lisi. Clovek s hmotnym vedomim je pod vlivem falesneho ega presvedcen, ze na nem zavisi vsechno, co dela. Nevi totiz, ze mechanismus tela je vytvoren hmotnou prirodou, ktera pracuje pod dozorem Nejvyssiho Pana. Materialisticky zamereny clovek nevi, ze je krajne ovladan Krsnou. Domniva se, ze dela vsechno nezavisle, a to je znamkou nevedomosti. Nevi, ze hmotna priroda stvorila jeho hrubohmotne a jemnohmotne telo podle pokynu Nejvyssiho Pana, Sri Krsny, a ze telesne a mentalni aktivity maji byt zapojeny do Jeho sluzby. Jelikoz nevedomy clovek tak dlouho zneuzival svych smyslu k hmotnym pozitkum, zapomnel, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi se take jmenuje Hrsikesa - Pan smyslu. Zapomnel na svuj vztah ke Krsnovi, nebor byl falesnym egem sveden na scesti.

SLOKA 28

tattva-vit tu maha-baho gusa-karma-vibhagayoh
gusa gusesu vartanta iti matva na sajjate

tattva-vit - ten, kdo zna Absolutni Pravdu; *tu* - ale; *maha-baho* - valecniku mocnych pazi; *gusa-karma* - jedna pod vlivem hmoty; *vibhagayoh* - rozdily; *gusah* - smysly; *gusesu* - ve smyslovem pozitku; *vartante* - zamestnany; *iti* - takto; *matva* - uvazuje; *na* - nikdy; *sajjate* - poutan.

O valecniku mocnych pazi, ten, kdo zna povahu Absolutni Pravdy, se neoddava smyslum a jejich pozitkum, nebor si je dobre vedom rozdilu mezi ciny v duchu oddanosti a jednanim nesoucim ovoce.

VYKLAD: Ten, kdo zna Absolutni Pravdu, vidi jasne, ze styk s hmotnou prirodou ho uvadi do neprijemneho postaveni. Vi, ze jeho prave misto neni v hmotnem svete a ze je neodlucitelnou casteckou Nejvyssiho Pana, Sri Krsny, ktery je zdrojem vecneho poznani a blazenosti; rovnez chape, ze je z nejakeho duvodu veznen hmotnym pojetim zivota a ze ve svem prirozenem postaveni by mel sve ciny zasvecovat Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsnovi, v oddane sluzbe. Proto oddane a laskyplne slouzi Krsnovi, a tak se prirozenym zpusobem odpoutava ode vsech smyslovych cinu, ktere zaviseji na okolnostech a jsou pomijive. Vi, ze jeho zivotni podminky jsou pod svrchovanou kontrolou Boha, a proto ho neznepokojuji ruzne hmotne udalosti, ktere povazuje za vyraz Jeho milosrdenstvi. Podle Srimad Bhagavatamu se ten, kdo zna Absolutni Pravdu v Jejich trech odlisnych aspektech (brahma, Paramatma a Bhagavan), nazyva *tattva-vit*, nebor zna take svuj skutecny vztah k Nejvyssimu.

SLOKA 29

prakrter gusa-sammumhah sajjante gusa-karmasu
tan akrtsna-vido mandan krtsna-vin na vicalayet

prakrteh - hmotne prirody; *gusa* - kvalitami; *sammumhah* - oklamani ztotoznovanim se s hmotou; *sajjante* - zamestnavaji se; *gusa-karmasu* - hmotnymi ciny; *tan* - tito; *akrtsna-vidah* - lide s malymi vedomostmi; *mandan* - lenivi, pokud se tyka seberealizace; *krtsna-vit* - ten, kdo nabyl skutecneho poznani; *na* - ne; *vicalayet* - zneklidnovat.

Nevedomi lide, zmateni kvalitami hmotne prirody, se plne zamestnavaji hmotnymi cinnostmi a ulpivaji na nich. Moudry by je vsak nemel zneklidnovat, prestoze jejich jednani je pro nedostatecne vedomosti nizsi povahy.

VYKLAD: Nevedomi lide se falesne ztotoznuji s hrubym materialistickym vedomim, a proto je jejich mysl plna rozmanitych pomijivych oznaceni. Toto hmotne telo je dar prirody a ten, kdo je prilis poutan telesnym vedomim, se nazyva *manda*, neboli lenivy clovek postradajici vedomosti o dusi. Nevedomi lide se vyznacuji tim, ze nedelaji zadny rozdil mezi svym telem a vlastnim ja, ze lnou k tem, se kterymi je spojuji rodinne svazky, ze zemi, ve ktere se narodili, povazuji za hodnou uctivani a ze si mysli, ze nabozenske ritualy jsou konecnym cilem. Socialni, narodnostni a altruisticke prace jsou nektere z cinnosti takovychto materialisticky zamerenych lidi. Okouzleni takovymi pojmy jsou vzdy aktivni na hmotne rovine. Duchovni realizace je pro ne mytem, a proto je nezajima. Takove nevedome osoby nekdy davaji prednost zakladnim moralnim zasadam, jako je nenasili a jine dobrocinne jednani. Ti vsak, kteri jsou obeznameni se zasadami duchovniho zivota, by nemeli znepokojovat takto hmotne orientovane osoby. V takovem pripade je lepe provozovat sve vlastni duchovni povinnosti v tichosti.

Nevedomci nedovedou ocenit aktivity urcene k poteseni Sri Krsny, a proto nam Krsna radi, abychom je nerusili a neztraceli tim drahocenny cas. Ale oddani Pana jsou laskavejsi nez Pan samotny, ponevadz chapou Jeho umysl. Vystavuji se vsemoznemu nebezpeci, kdyz se napriklad obraceji na nevedome lidi, aby je zamestnali v oddane sluzbe, jez je pro cloveka absolutne nezbytna.

SLOKA 30

mayi sarvasi karmasi sannyasyadhyatma-cetasa
nirasir nirmamo bhutva yudhyasva vigata-jvarah

mayi - Mne; *sarvasi* - vsechny druhy; *karmasi* - cinnosti; *sannyasya* - zcela odevzdat; *adhyatma* - s plnym poznanim vlastniho ja; *cetasa* - s vedomim; *nirasih* - bez touhy po zisku; *nirmamah* - bez vlastnickeho pocitu; *bhutva* - jsa tak; *yudhyasva* - bojuj; *vigata-jvarah* - bez lhostejnosti.

O Ardzuno, proto zasver vsechny sve ciny Mne a s mysli zamerenou na Mne, prost sobectvi a lhostejnosti a bez touhy po zisku, bojuj.

VYKLAD: Tento vers jasne ukazuje, jaky je smysl Bhagavadgity. Sri Krsna zde nabada, ze si Ho musime byt zcela vedomi a ze musime vykonavat sve povinnosti s vojenskou kazni. Toto se muze zdat ponekud obtizne, nicmene povinnosti musi byt vykonavany s mysli uprenou na Krsnu, nebor toto je prirozene postaveni vsech zivych bytosti. Ziva bytost nemuze byt srastna, nespolupracuje-li s Nejvyssim Panem, ponevadz jeji vecny prirozeny stav je byt podrizena Jeho pranim. Proto prikazal

Krsna Ardzunovi, aby bojoval, jako by byl jeho vojenskym velitelem. Clovek musi obetovat vsechno pro dobrou vuli Nejvyssiho Pana a zaroven plnit ulozene povinnosti, aniz by si delal naroky na vlastnictvi. Ardzuna nemusel zvazovat Krsnovy pokyny, mel je jenom vykonavat. Nejvyssi Pan je Duse vsech dusi, a proto se ten, kdo je bez ohledu na vlastni zajmy zcela zavisly na Nejvyssi Dusi, nazyva *adhyatma-cetas*, nebo jinymi slovy osoba, ktera si je vedoma Krsny. *Nirasih* znamena, ze clovek musi jednat podle Panova prikazu, aniz by ocekaval pozitky z plodu svych cinu. Pokladnik pocita miliony korun pro sveho zamestnavatele, ale sam si nedela narok ani na haler. Podobne si clovek musi uvedomit, ze vsechno na svete patri Nejvyssimu Panu a nikomu jinemu. To je skutecny vyznam slova *mayi* - ,,Mne``. Jedna-li clovek s mysli uprenou na Krsnu, je samozrejme, ze si nedela narok na zadny majetek. Takoveto vedomi se nazyva *nirmama* - ,,nic mi nepatri``. Citi-li clovek nechur k vykonavani takoveho prisneho narizeni, ktere nebere ohled na takzvane hmotne rodinne svazky, mel by se teto nechuti zbavit. Tak se oprosti od horecne mentality ci lhostejnosti (*vigata-jvara*). Kazdy ma podle svych vlastnosti a postaveni konat urcity druh prace, a jak bylo vyse popsano, vsechny takove povinnosti by se mely vykonavat s mysli zamerenou na Krsnu. To nas dovede k vysvobozeni.

SLOKA 31

ye me matam idam nityam anutisthanti manavah
sraddhavanto nasuyanto mucyante te pi karmabhih

ye - ti, kdo; *me* - Moje; *matam* - predpisy; *idam* - tyto; *nityam* - vecne; *anutisthanti* - pravidelne vykonavaji; *manavah* - lidske bytosti; *sraddha-vantah* - s virou a oddanosti; *anasuyantah* - bez zavisti; *mucyante* - osvobodi se; *te* - vsichni; *api* - dokonce; *karmabhih* - z pout cinu prinasejicich ovoce.

Ti, kdo sve povinnosti konaji podle Mych pokynu a ridi se Mym ucenim vzdy s virou a bez zavisti, se vysvobodi z pout plodonosnych cinu.

VYKLAD: Narizeni Sri Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, je jadrem vedske moudrosti a je za vsech okolnosti vecnou pravdou. Jelikoz Vedy jsou vecne, je vecna take pravda tykajici se nauky o Krsnovi. Clovek by mel pevne verit v toto narizeni a nemel by Panovi zavidet. Je mnoho filozofu, kteri komentuji Bhagavadgitu, aniz by meli viru v Krsnu. Ti se vsak nikdy nevymani z pout plodonosnych cinu. Obycejny clovek, ktery ma nezlomnou viru ve vecne prikazy Pana, je osvobozen z pout karmy, i kdyz neni schopen vykonavat Jeho prikazy dokonale. Ten, kdo je v pocatecnim stadiu uvedomovani si Krsny, nemuze mozna ihned plnit Panovy pokyny, ale nema-li negativni postoj a uprimne usiluje o jejich plneni, aniz by se staral o neuspech ci propadal beznadeji, bude jiste povysen na uroven ryzi oddane lasky ke Krsnovi.

SLOKA 32

ye tv etad abhyasuyanto nanutisthanti me matam
sarva-jnana-vimumhams tan viddhi nastan acetasah

ye - oni; *tu* - vsak; *etat* - toto; *abhyasuyantah* - ze zavisti; *na* - ne; *anutisthanti* - pravidelne vykonavaji; *me* - Moje; *matam* - predpisy; *sarva-jnana* - vsechny druhy poznani; *vimumhan* - dokonale oklamani; *tan* - jsou; *viddhi* - vez; *nastan* - ztraceni; *acetasah* - bez vedomi Krsny.

Vez vsak, ze ti, kteri ze zavisti toto Me uceni nedodrzuji, musi byt povazovani za nevedome, pomylene a odsouzene k neuspechu ve sve snaze dosahnout dokonalosti.

VYKLAD: Zde je jasne popsano, jak chybne je nebyt si vedom Krsny. Tak jako je clovek potrestan, porusuje-li zakony statu, tak je take potrestan, neridi-li se zakony Nejvyssiho Pana. Neposlusny clovek, ar je jakkoliv mocny, si neuvedomuje ani sve skutecne postaveni, ani nejvyssi brahma, Paramatmu a Bhagavana, Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Vzhledem ke svemu prazdnemu srdci nema zadnou nadeji, ze by dosahl zivotni dokonalosti.

SLOKA 33

sadrsam cestate svasyah prakrter jnanavan api
prakrtim yanti bhutani nigrahah kim karisyati

sadrsam - podle; *cestate* - pricinuje se; *svasyah* - vlastni; *prakrteh* - kvalit hmotne prirody; *jnana-van* - moudry; *api* - ackoliv; *prakrtim* - povahy; *yanti* - podrobuji se; *bhutani* - vsechny zive bytosti; *nigrahah* - potlacovani; *kim* - co; *karisyati* - zmuze.

I moudry clovek jedna podle sve prirozenosti, nebor vsichni se ridi svou povahou, kterou ziskali pod vlivem kvalit hmotne prirody. Co zmuze potlacovani?

VYKLAD: Pokud s laskou a oddanosti neslouzime Sri Krsnovi, nemuzeme se zbavit vlivu kvalit hmotne prirody, coz je take potvrzeno ve ctrnactem versi sedme kapitoly. I pro materialisticky vysoce vzdelaneho cloveka je nemozne vymanit se z pout hmotne energie pouze teoretickymi vedomostmi o dusi a telu. Je mnoho takzvanych spiritualistu, kteri navenek predstiraji, ze jsou vzdelani v teto vede, ale ve skutecnosti jsou naprosto pod vlivem kvalit hmotne prirody, ktere nejsou schopni prekonat. Clovek muze byt akademicky vzdelany, ale ponevadz byl tak dlouho ve styku s hmotnou prirodou, je spoutan. Oddana sluzba s mysli uprenou na Krsnu pomaha cloveku vyprostit se z hmotneho zapleteni, i kdyz vykonava sve ulozene povinnosti. Bez takoveho vedomi by nikdo nemel nahle zanechat svych ulozenych povinnosti a stat se falesnym joginem nebo pseudotranscendentalistou. Je lepe setrvat ve svem nynejsim postaveni a snazit se oddane slouzit Krsnovi pod vedenim vyssi autority. Tak se clovek muze vyprostit z okovu Krsnovy iluzorni energie.

SLOKA 34

indriyasyendriyasyarthe raga-dvesau vyavasthitau
tayor na vasam agacchet tau hy asya paripanthinau

indriyasya - ze smyslu; *indriyasya arthe* - ve smyslovych predmetech; *raga* - zaliba; *dvesau* - a take nechur; *vyavasthitau* - podridit se pravidlum; *tayoh* - jimi; *na* - nikdy; *vasam* - ovladat; *agacchet* - mel by prijit; *tau* - ony; *hi* - zajiste; *asya* - jeho; *paripanthinau* - prekazkou.

Zalibu a odpor smyslu ke smyslovym predmetum je treba podle stanovenych zasad usmernit. Clovek by nemel padnout do jejich moci, nebor jsou prekazkou na ceste seberealizace.

VYKLAD: Ti, kdo s laskou a oddanosti slouzi Sri Krsnovi s vedomim tesit Ho, jsou prirozene neochotni oddavat se hmotnym smyslovym pozitkum. Ale ti, kteri takove vedomi nemaji, by se meli ridit pravidly a prikazy zjevenych pisem. Neomezeny smyslovy pozitek je pricinou naseho zajeti v hmotnem svete, ale ten, kdo se ridi pravidly a prikazy zjevenych pisem, se neda strhnout smyslovymi predmety. Pro podminenou dusi je nutny napriklad pohlavni styk a tento pozitek je dovolen v manzelstvi. Avsak muzum je podle prikazu pisem zakazano mit pohlavni styk s jinou zenou nez se svou manzelkou. Na vsechny ostatni zeny se ma divat jako na svou matku. Pres tyto prikazy mivaji muzi sexualni pomer s jinymi zenami. Tento sklon se musi potlacit, nebor by se stal prekazkou na ceste k seberealizaci. Jelikoz mame hmotne telo, je dovoleno uspokojit jeho potreby, ale musi se tak dit podle pravidel a prikazu. Ale nesmime pokladat za samozrejme, ze tato omezeni a prikazy nam budou automaticky pomahat ovladat se. Clovek se musi ridit temito pravidly a prikazy, aniz by na nich ulpival, nebor i kdyz je dodrzuje a omezuje sve hmotne pozitky, muze sejit s cesty - zrovna tak jako muze dojit k nehode i na kvalitnich cestach. Ani ty nejbezpecnejsi cesty, ktere jsou velice dobre udrzovany, nam nemohou zajistit, ze na nich nedojde k nehode. Na zaklade naseho dlouheho styku s hmotou je v nas hluboce zakorenena touha po hmotnych pozitcich. I kdybychom se ridili vsemi zasadami a predpisy, je zde stale moznost poklesnuti. Je tedy nutne, abychom se zbavili ulpivani i na usmernenych smyslovych pozitcich, jak je to jen mozne. Laskyplnym vykonavanim oddane sluzby Krsnovi se vsak automaticky staneme lhostejnymi ke vsem smyslovym jednanim. Nikdo by se ale nemel snazit odpoutat se od sluzby urcene k poteseni Krsny. Jedinym ucelem zprosteni se pripoutanosti k pomijivym smyslovym pozitkum je dostat se nakonec na uroven, kdy muzeme oddane slouzit Sri Krsnovi.

SLOKA 35

sreyan sva-dharmo vigusah para-dharmat sv-anusthitat
sva-dharme nidhanam sreyah para-dharmo bhayavahah

sreyan - mnohem lepsi; *sva-dharmah* - vlastni ulozene povinnosti; *vigusah* - i kdyz nedokonale; *para-dharmat* - nez povinnosti urcene jinym; *su-anusthitat* - dokonale vykonane; *sva-dharme* - vlastni ulozene povinnosti; *nidhanam* - zahynout; *sreyah* - lepsi; *para-dharmah* - povinnosti urcene druhym; *bhaya-avahah* - nebezpecne.

Je mnohem lepsi konat sve predepsane povinnosti, i kdyz nedokonale, nez plnit povinnosti druheho dokonale. Lepe je zahynout pri vykonu vlastni povinnosti, nebor davat se cestou jinych je nebezpecne.

VYKLAD: Meli bychom tedy spise vykonavat sve ulozene povinnosti s mysli uprenou na Krsnu, nezli se snazit plnit povinnosti druhych. Hmotne predepsane cinnosti jsou cinnosti konane podle naseho psycho-fyzickeho postaveni pod vlivem tri kvalit hmotne prirody. Nase duchovni povinnosti nam predava duchovni ucitel, pod jehoz vedenim je nam umozneno transcendentalne slouzit Krsnovi. Meli bychom vzdy dbat, abychom plnili sve vlastni povinnosti, ar uz duchovni nebo hmotne, i kdyby nam hrozilo nebezpeci smrti, nez abychom napodobovali povinnosti nekoho jineho. Duchovni povinnosti

se mohou lisit od povinnosti hmotnych, ale zasada ridit se autorizovanym vedenim je vzdy prospesna pro toho, kdo povinnosti vykonava. Je-li clovek pod vlivem kvalit hmotne prirody, mel by vykonavat povinnosti predepsane jeho situaci a nemel by napodobovat jine. Brahman, ktery je v kvalite dobra, napriklad nepouziva nasili, ale ksatrija, ktery je v kvalite vasne, nasili pouzivat smi. Pro ksatriju, ktery se ridi pravidly nasili, je proto lepe zahynout, nez aby napodoboval brahmana, ktery se ridi zasadami nenasili. Kazdy jednotlivec musi sve srdce ocistit postupne, nikoliv nahle. Kdyz clovek transcenduje kvality hmotne prirody a plne si uvedomuje Krsnu, muze pak pod vedenim praveho duchovniho ucitele vykonavat cokoliv. S timto dokonalym transcendentalnim vedomim muze ksatrija jednat jako brahman a brahman muze jednat jako ksatrija. Na duchovni urovni neplati duality hmotneho sveta. Napriklad Visvamitra byl puvodne ksatrijou, ale pozdeji jednal jako brahman, zatimco Parasurama byl brahmanem, ktery pozdeji jednal jako ksatrija. Vzhledem k tomu, ze byli transcendentalne umisteni, mohli jednat timto zpusobem. Dokud se vsak clovek nachazi na hmotne urovni, musi vykonavat sve povinnosti v souladu s hmotnymi vlastnostmi, jez mu prisluseji. Zaroven musi byt plne obeznamen se zasadami laskyplne oddane sluzby Krsnovi.

SLOKA 36

arjuna uvaca
atha kena prayukto yam papam carati purusah
anicchann api varsseya balad iva niyojitah

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *atha* - vlastne; *kena* - co to; *prayuktah* - pudi; *ayam* - toho; *papam* - hrichy; *carati* - dela; *purusah* - clovek; *anicchan* - aniz sam chce; *api* - i kdyz; *varsseya* - o potomku Vrsni; *balat* - silou; *iva* - jakoby; *niyojitah* - pohanen.

Ardzuna pravil: O potomku Vrsni, co to vlastne cloveka pudi, aby jednal hrisne, pohanen jakoby silou, aniz sam chce?

VYKLAD: Ziva bytost je jako castecka Nejvyssiho svou podstatou duchovni, cista a prosta veskereho hmotneho znecisteni. Proto neni v jeji povaze, aby byla podrizena hrichum hmotneho sveta. Kdyz ale prijde do styku s hmotnou prirodou, dopousti se bez vahani mnoha hrisnych cinu, a casto i proti sve vuli. Proto je Ardzunova otazka tykajici se zvracene povahy zivych bytosti zvlaste vyznamna. I kdyz se clovek nekdy nechce dopoustet hrichu, je k tomu stejne donucen. Popudy hrisne jednat vsak nepochazeji od Nadduse umistene v srdci, nybrz maji naprosto jinou pricinu, jak Sri Krsna vysvetli v dalsim versi.

SLOKA 37

sri-bhagavan uvaca
kama esa krodha esa rajo-gusa-samudbhavah
mahasano maha-papma viddhy enam iha vairisam

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *kamah* - chtic; *esah* - tento; *krodhah* - hnev; *esah* - tento; *rajah-gusa* - kvalita vasne; *samudbhavah* - zrozena z; *maha-asanah* - ktery vse pohlcuje; *maha-papma* - velice hrisny; *viddhi* - vez; *enam* - to; *iha* - v hmotnem svete; *vairisam* - nejvetsi nepritel.

Vzneseny pravil: Je to pouze chtic, o Ardzuno, zplozeny z kvality vasne, ktery pozdeji prechazi v hnev; je v tomto svete vsepohlcujicim nepritelem a puvodcem hrichu.

VYKLAD: Jakmile se ziva bytost dostane do styku s hmotnym vytvorem, promeni se jeji vecna laska ke Krsnovi v chtic pod vlivem kvality vasne. Nebo jinymi slovy, laska k Bohu se promeni v chtic, tak jako se mleko premeni v jogurt pri styku s kyselym tamarindem. Neni-li chtic uspokojen, promeni se v hnev, hnev prechazi v iluzi a iluze zpusobuje, ze zustavame v zajeti hmotne existence. Proto je chtic nejvetsim nepritelem zive bytosti a je to pouze chtic, ktery cistou dusi svadi k tomu, aby zustavala v zajeti hmotneho sveta. Hnev a jeho nasledky jsou projevem kvality nevedomosti. Jestlize se proto z kvality vasne, misto degradace do kvality nevedomosti, povysime do kvality dobra tim, ze se budeme ridit urcitymi zivotnimi pravidly, pak muzeme dosici duchovni cistoty, ktera nas ochrani pred upadkem pochazejicim z hnevu.

Nejvyssi Pan se rozdelil na nespocetne castecky takovym zpusobem, ze Jeho duchovni blazenost neustale vzrusta a vsechny bytosti jsou nedilnou soucasti teto duchovni blazenosti. Maji take castecnou samostatnost, ale jelikoz sve samostatnosti zneuzily, promenily svuj oddany postoj v zadost po hmotnych pozitcich a dostaly se do moci chtice. Pan stvoril tento svet, aby podminenym dusim umoznil uspokojit jejich chtivost po smyslnych zadostech, a kdyz jsou po dlouhe dobe marnych pokusu zklamany, zacnou se ptat, jake je jejich prave postaveni.

Vedanta-sutra zacina slovy: *athato brahma-jijnasa.* ,,Clovek si musi klast otazky tykajici se Nejvyssiho``. Ve Srimad Bhagavatamu je Nejvyssi definovan takto: *janmady asya yato nvayad itaratas ca.* ,,Nejvyssi Brahma je puvodem vseho``. Take chtic tedy pochazi od Nejvyssiho. Je-li chtic promenen v lasku k Nejvyssimu, ke Sri Krsnovi, tedy ve stav, kdy clovek jedna jen tak, aby potesil Krsnu, zduchovni se jak chtic, tak i hnev. Hanuman, mocny sluzebnik Sri Ramacandry, napriklad pouzil hnevu, kdyz zapalil zlate mesto demona Ravany, ale tim se z nej stal nejvetsi oddany Pana. Pouzijeme-li chtice a hnevu ve sluzbe Bohu, stanou se nasimi prateli, misto aby byli nasimi neprateli.

SLOKA 38

dhumenavriyate vahnir yathadarso malena ca
yatholbenavrto garbhas tatha tenedam avrtam

dhumena - kourem; *avriyate* - zahalen; *vahnih* - ohen; *yatha* - tak jako; *adarsah* - zrcadlo; *malena* - prachem; *ca* - take; *yatha* - tak jako; *ulbena* - luno; *avrtah* - skryva; *garbhah* - zarodek; *tatha* - tak; *tena* - tento chtic; *idam* - toto; *avrtam* - zakryva.

Tak jako kour zahaluje ohen a prach zrcadlo, tak jako luno skryva zarodek, podobne i ruzne stupne chtice zakryvaji zivou bytost.

VYKLAD: Tri stupne pokryti mohou zahalovat ciste vedomi zive bytosti. Toto pokryti neni nic jineho nez chtic, ktery se projevuje v ruznych podobach. Nekdy se prirovnava ke kouri, ktery zahaluje ohen, jindy k prachu, ktery zastira zrcadlo, a jindy k materskemu lunu, ktere obklopuje zarodek. Kdyz je chtic prirovnan ke kouri, rozumi se tim, ze ohen prirovnany k zive bytosti lze trochu videt. Jinymi slovy, projevi-li ziva bytost alespon nepatrne priznaky sveho duchovniho vedomi, muze se prirovnat k ohni, ktery je zahalovan kourem. Tam, kde je kour, musi existovat ohen, i kdyz zpocatku neni videt. Toto stadium je jako pocatek uvedomovani si Krsny. Prikladu se zrcadlem se pouziva ke znazorneni zrcadla mysli, ktere je nutno ocistit provadenim duchovnich cviceni, z nichz nejlepsi je zpevne prednaseni nebo zpivani svatych jmen Boha. Zarodek, ktery je ukryt v materskem lune, je tak bezmocny, ze se nemuze ani pohybovat. Tento zivotni stav se da prirovnat k zivotu stromu. Stromy jsou take zive bytosti, ale diky tomu, ze projevily vysoky stupen chtice, obdrzely tela, ktera jsou temer zbavena vedomi. Zrcadlo pokryte prachem znazornuje vedomi ptaku a selem a kour zahalujici ohen znazornuje vedomi lidskych bytosti. V lidske podobe si ziva bytost muze opet trochu uvedomit Sri Krsnu, a vyuzije-li teto prilezitosti, ohen duchovniho zivota vzplane. Opatrnym zachazenim s ohnem zahalenym v kouri muzeme ohen primet, aby vzplanul. Lidske telo tedy zive bytosti umoznuje dostat se ze zajeti hmotne existence. V lidske podobe muzeme premoci naseho nepritele, chtic, uvedomovanim si Krsny pod vedenim praveho duchovniho ucitele.

SLOKA 39

avrtam jnanam etena jnanino nitya-vairisa
kama-rupesa kaunteya duspuresanalena ca

avrtam - zahaleno; *jnanam* - ciste vedomi; *etena* - timto; *jnaninah* - moudreho; *nitya-vairisa* - vecny nepritel; *kama-rupesa* - v podobe chtice; *kaunteya* - o synu Kunti; *duspuresa* - nikdy se neda uspokojit; *analena* - jako ohen; *ca* - take.

O synu Kunti, tak je ciste vedomi cloveka zahaleno jeho vecnym nepritelem v podobe chtice, ktery se neda nikdy uspokojit a ktery pali jako ohen.

VYKLAD: V Manu-smrti se uvadi, ze chtic se neda uspokojit ani tim nejvetsim mnozstvim smyslovych pozitku, zrovna tak jako nikdy nemuzeme uhasit ohen neustalym pridavanim paliva. V hmotnem svete je stredem vseho jednani sex, a proto je hmotny svet nazyvan *maithunya-agara*, ,,pouta sexualniho zivota``. Zlocinci jsou ve spolecnosti uvrzeni do vezeni a drzeni za mrizemi; stejne jsou i ti, kteri porusuji Panovy zakony, drzeni za mrizemi sexualniho zivota. Pokrok materialisticke civilizace zakladany na smyslovych pozitcich znamena pro zivou bytost prodlouzeni jeji hmotne existence. Chtic je proto symbolem nevedomosti, kterou je ziva bytost drzena v hmotnem svete. Pri smyslovem pozitku muzeme prozivat urcity pocit stesti, ale tento takzvany pocit radosti je nakonec nejvetsim nepritelem pozitkare.

SLOKA 40

indriyasi mano buddhir asyadhisthanam ucyate
etair vimohayaty esa jnanam avrtya dehinam

indriyasi - smysly; *manah* - mysl; *buddhih* - inteligence; *asya* - tohoto chtice; *adhisthanam* - sidlem; *ucyate* - nazyvaji se; *etaih* - temito vsemi; *vimohayati* - mate; *esah* - tento chtic; *jnanam* - poznani; *avrtya* - zahaluje; *dehinam* - vtelene bytosti.

Smysly, mysl a inteligence jsou sidlem chtice, ktery jimi zatemnuje skutecne poznani zive bytosti a mate ji.

VYKLAD: Nepritel zaujal ruzne strategicke pozice v tele podminene duse a Sri Krsna nam dava najevo, kde ho muzeme najit, chceme-li ho porazit. Mysl je strediskem smyslovych aktivit, a kdyz slysime o smyslovych cinnostech, mysl se stane zdrojem vsech napadu k hmotnym pozitkum. Nasledkem toho se mysl a smysly stavaji sidlem chtice a inteligence se pak stane hlavnim sidlem techto smyslnych sklonu. Inteligence je neblizsim sousedem duse. Chlipna inteligence muze ovlivnit dusi, aby ziskala falesne ego a ztotoznovala se s hmotou, a tudiz i s mysli a smysly. Duse si postupne privyka pozitkum, ktere ji poskytuji hmotne smysly, a domniva se, ze v tom spociva prave stesti. Toto nespravne ztotoznovani duse je velice dobre vysvetleno ve Srimad Bhagavatamu (10.84.13):

yasyatma-buddhih kusape tri-dhatuke
sva-dhih kalatradisu bhauma ijya-dhih
yat-tirtha-buddhih salile na karhicij
janesv abhijnesu sa eva go-kharah

,,Clovek, ktery ztotoznuje sve telo skladajici se ze tri latek s vlastnim ja, ktery povazuje potomky za sve pribuzne, ktery poklada sve rodiste za misto hodne uctivani, ktery se vydava na poutni mista, jen aby se tam vykoupal, misto aby se setkal s duchovne osvicenymi lidmi, takovy clovek by mel byt pokladan za osla nebo kravu.``

SLOKA 41

tasmat tvam indriyasy adau niyamya bharatarsabha
papmanam prajahi hy enam jnana-vijnana-nasanam

tasmat - proto; *tvam* - ty; *indriyasi* - smysly; *adau* - od pocatku; *niyamya* - regulaci; *bharata-rsabha* - o Ardzuno, nejlepsi z Bharatovcu; *papmanam* - ploditel hrichu; *prajahi* - zkror; *hi* - zajiste; *enam* - toto; *jnana* - poznani; *vijnana* - vedecke poznani ciste duse; *nasanam* - nicitel.

O Ardzuno, nejlepsi z Bharatovcu, proto v samem pocatku zkror tohoto ploditele hrichu, chtic, ovladanim smyslu a zabij tohoto nicitele poznani a seberealizace.

VYKLAD: Sri Krsna poradil Ardzunovi, aby od sameho zacatku krotil sve smysly, aby mohl premoci nejvetsiho hrisneho nepritele, chtic, ktery nici touhu po duchovnim poznani a poznani sveho praveho ja. Slovem *jnana* se mysli poznani sveho praveho ja, neboli nauka o rozdilu mezi dusi a hmotnym telem. Slovo *vijnana* oznacuje podrobnejsi poznani duse, jejiho prirozeneho postaveni a vecneho vztahu k Nejvyssi Dusi. Ve Srimad Bhagavatamu (2.9.31) je to vysvetleno takto:

jnanam parama-guhyam me yad vijnana-samanvitam
sa-rahasyam tad-angam ca grhasa gaditam maya

,,Poznani duse a Nejvyssi Duse je velice duverne a tajuplne, ale toto poznani a jeho uskutecneni muze byt pochopeno, je-li vysvetleno z ruznych nahledu samotnym Panem.`` Bhagavadgita nam dava toto poznani o duchovnim ja. Zive bytosti jsou casteckami Pana a jsou urceny jen k tomu, aby Mu slouzily. Takove vedomi se nazyva uvedomovani si Krsny. Od sameho pocatku zivota se tedy musime ucit zamerovat mysl na Krsnu, a tak si byt zcela vedomi Krsny a podle toho jednat.

Chtic je pouze zvracenym obrazem lasky k Bohu, ktera je v prirozenosti kazdeho ziveho tvora. Je-li clovek jiz od zacatku sveho zivota vychovavan k uvedomovani si Krsny, nemuze jeho prirozena laska k Bohu degradovat na chtic. Jestlize nechame lasku k Bohu klesnout na uroven chtice, je nesmirne tezke vratit se znovu do prirozeneho stavu. Oddana sluzba Krsnovi je tak mocna, ze i ten, kdo zacal pozde, se muze stat milovnikem Boha tim, ze se bude ridit zasadami oddane sluzby. Clovek tedy muze zacit ovladat sve smysly v laskyplne sluzbe Krsnovi v kteremkoliv stadiu zivota nebo od okamziku, kdy si uvedomi zavaznost veci. Takto muze promenit chtic v nejvyssi dokonalost lidskeho zivota, v lasku k Bohu.

SLOKA 42

indriyasi parasy ahur indriyebhyah param manah
manasas tu para buddhir yo buddheh paratas tu sah

indriyasi - smysly; *parasi* - vyssi; *ahuh* - rika se; *indriyebhyah* - vic nez smysly; *param* - vyssi; *manah* - mysl; *manasah* - vic nez mysl; *tu* - take; *para* - vyssi; *buddhih* - inteligence; *yah* - ten, kdo; *buddheh* - vic nez inteligence; *paratah* - vyssi; *tu* - ale; *sah* - ona (duse).

Cinne smysly jsou nadrazeny mrtve hmote, nad smysly stoji mysl, jeste vyse nez mysl je inteligence a ze vseho nejvyssi je duse.

VYKLAD: Aktivity chtice se vybijeji prostrednictvim smyslu. Chtic je nahromaden v tele a vychazi z neho smyslovymi organy. Proto jsou smysly nadrazeny telu jako celek. Tyto ,,pruchody`` se nepouzivaji pri vyssim vedomi, neboli pri uvedomovani si Krsny. Duse vedoma si Krsny je v primem kontaktu s Nejvyssi Osobnosti Bozstvi; proto jsou zde telesne cinnosti serazeny tak, ze konci Nejvyssi Dusi. Telesnymi cinnostmi se mysli cinnosti smyslu, a zastavi-li se cinnosti smyslu, zastavi se take veskere cinnosti tela. Jelikoz mysl je vzdy aktivni, je v cinnosti, i kdyz je telo v klidu - jako napriklad pri sneni. Nad mysli vsak stoji inteligence a nad inteligenci stoji samotna duse. Je-li duse primo ve styku s Nejvyssim, budou s Nim automaticky ve styku i inteligence, mysl a smysly. Na jednom miste v Katha Upanisade se uvadi, ze predmety smysloveho pozitku jsou nadrazeny smyslum a nad smyslovymi predmety ze stoji mysl. Je-li tedy mysl neustale zamestnana v transcendentalni sluzbe Bohu, nemohou byt smysly okouzleny necim jinym. Jak uz bylo drive vysvetleno, tento psychicky postoj uchrani cloveka od nizkych sklonu (*param drstva nivartate*). V Katha Upanisade je duse popsana jako mocna (*mahan*), jelikoz je nadrazena smyslum, smyslovym predmetum, mysli a inteligenci. Nejdulezitejsi tedy je pochopit pravou povahu duse.

Pomoci inteligence musime porozumet prave povaze vecne duse a potom zamerit mysl na Sri Krsnu. Budeme-li jednat timto zpusobem, vyresime tim vsechny problemy. Zacatecnikum v duchovnim zivote se obycejne radi, aby se vyhybali smyslovym predmetum a zpevnili svou mysl inteligenci. Jestlize clovek za pomoci inteligence zapoji svou mysl do uvedomovani si Krsny a zcela se odevzda Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, jeho mysl automaticky zesili. Prestoze smysly jsou silne a nebezpecne jako jedovati hadi, stanou se neskodnymi jako hadi, kterym byly jedove zuby vylamany. I kdyz je duse panem inteligence, mysli a smyslu, neni-li posilena stykem s Krsnou v oddane sluzbe, existuje zde stale nebezpeci poklesnuti pod vlivem neklidne mysli.

SLOKA 43

evam buddheh param buddhva samstabhyatmanam atmana
jahi satrum maha-baho kama-rupam durasadam

evam - takto; *buddheh* - inteligence; *param* - vyssi; *buddhva* - kdyz vis; *samstabhya* - ustalenim; *atmanam* - mysli; *atmana* - peclive uvazenou inteligenci; *jahi* - poraz; *satrum* - nepritele; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *kama-rupam* - v podobe chtice; *durasadam* - ktereho je tezke prekonat.

O Ardzuno, valecniku mocnych pazi, kdyz jsi takto poznal, ze jsi transcendentalni hmotnym smyslum, mysli a inteligenci, mel bys rozvaznou duchovni inteligenci (vedomim Krsny) ovladnout svoji mysl, a takto duchovni silou premoci nenasytneho nepritele, jenz se nazyva chtic.

VYKLAD: Tato kapitola Bhagavadgity nas nezvratne vede k uvedomovani si Krsny tim, ze nas uci, ze jsme vecnymi sluzebniky Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, aniz bychom povazovali neosobni prazdnotu za konecny cil. V hmotnem zivote jsme jiste ovlivnovani chticem a touhou ovladat zdroje hmotne prirody. Hmotny pozitek a touha panovat jsou nejvetsim nepritelem podminene duse. Ale silou oddane a laskyplne sluzby Krsnovi muzeme ovladnout nase smysly, mysl i inteligenci. Nemusime zanechat svych povinnosti a nahle prestat jednat, nybrz svou pevnou inteligenci zamerenou ke sve ciste identite muzeme postupne prohlubovat sve uvedomovani si Krsny, abychom nebyli ovlivnovani hmotnymi smysly a mysli. To je podstata teto kapitoly. V hmotne existenci nam filozoficke spekulace nebo umele pokusy ovladat smysly takzvanym provozovanim jogickych cviceni nikdy nepomohou k rozvoji duchovniho zivota. Pomoci vyssi inteligence musime pestovat lasku a oddanost ke Krsnovi.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady ke treti kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Karmajoga``.

KAPITOLA CTVRTA

Transcendentalni poznani

SLOKA 1

sri-bhagavan uvaca
imam vivasvate yogam proktavan aham avyayam
vivasvan manave praha manur iksvakave bravit

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *imam* - tuto; *vivasvate* - bohu Slunce; *yogam* - vedu o vztahu k Nejvyssimu; *proktavan* - vyjevil; *aham* - Ja; *avyayam* - nehynouci; *vivasvan* - Vivasvan (jmeno boha Slunce); *manave* - otci lidskeho pokoleni, ktery se

jmenuje Vaivasvata; *praha* - povedel; *manuh* - otci lidskeho pokoleni; *iksvakave* - krali Iksvakuovi; *abravit* - rekl.

Vzneseny pravil: Vyjevil jsem tuto nehynouci vedu o joze bohu Slunce Vivasvanovi a Vivasvan ji sdelil Manuovi, otci lidskeho pokoleni, ktery ji potom sdelil Iksvakuovi.

VYKLAD: Zde vidime, ze historie Bhagavadgity pochazi z davne doby, kdy byla Bhagavadgita prednesena kralum vsech planet, pocinaje vladcem Slunce. Hlavnim ukolem vsech kralu je chranit obyvatelstvo, a proto musi tito panovnici porozumet nauce Bhagavadgity, aby mohli lidu vladnout a chranit ho pred zajetim hmotneho chtice. Lidsky zivot je urcen k rozvijeni duchovniho poznani o nasem vecnem vztahu k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a vudcove vsech statu a planet jsou povinni predat toto uceni svym obcanum ve forme vzdelani, kultury a oddanosti. Jinymi slovy, je na hlavach vsech statu, aby sirily vedu o uvedomovani si Krsny, aby lide mohli vyuzit vyhod teto velke nauky a dosahli uspechu vyuzitim prilezitosti, kterou nabizi lidsky zivot.

Vivasvan je buh Slunce, ktere je puvodem vsech planet slunecni soustavy. Brahma rika v Brahma-sanhite (5.52):

yac-caksur esa savita sakala-grahasam
raja samasta-sura-murtir asesa-tejah
yasyajnaya bhramati sambhrta-kala-cakro
govindam adi-purusam tam aham bhajami

,,Uctivam Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Govindu (Krsnu), ktery je puvodni osobou a podle Jehoz usporadani prijima Slunce, ktere je kralem vsech planet, nesmirnou silu a zar. Slunce predstavuje Panovo oko a na Jeho pokyn putuje po sve obezne draze.``

Slunce je kralem vsech planet a buh Slunce (Vivasvan) vladne slunecni planete, ktera ovlada vsechny ostatni planety dodavanim tepla a svetla. Otaci se podle Krsnova pokynu a Pan Krsna puvodne ucinil Vivasvana svym prvnim zakem, aby porozumel vede Bhagavadgity. Bhagavadgita proto neni spekulativni sbirkou pro bezvyznamne svetske ucence, nybrz je autoritativni knihou poznani, sestupujiciho od nepameti.

V Mahabharate (santi-parva 348.51 - 52) muzeme historii Gity nacrtnout takto:

treta-yugadau ca tato vivasvan manave dadau
manus ca loka-bhrty-artham sutayeksvakave dadau
iksvakusa ca kathito vyapya lokan avasthitah

,,Na zacatku Tretajugy sdelil Vivasvan tuto vedu o vztahu k Nejvyssimu otci lidskeho pokoleni, Manuovi. Manu ji pak predal svemu synu Iksvakuovi, krali Zeme a praotci raghuovske dynastie, ve ktere se zjevil Sri Ramacandra.`` Lidstvo zna Bhagavadgitu jiz od dob Maharadzi Iksvakua.

Nyni zijeme ve veku, ktery se nazyva Kalijuga a ktery trva 432 000 let, z cehoz jiz 5 000 let uplynulo. Pred timto vekem byla Dvaparajuga, trvajici 864 000 let, Tretajuga (1 296 000 let) a Satjajuga (1 728 000 let). Manu tedy prijal poznani Bhagavadgity na pocatku Tretajugy a vylozil ji svemu synovi a ucednikovi Maharadzovi Iksvakuovi, krali Zeme, priblizne pred 2 165 000 lety (1 296 000 a 864 000 a 5 000). Era jednoho Manua trva priblizne 305 300 000 let, z nichz 120 400 000 jiz uplynulo. Jelikoz Sri Krsna sdelil Bhagavadgitu svemu ucednikovi, bohu Slunce Vivasvanovi, uz pred narozenim Manua, muzeme zhruba odhadnout, ze Bhagavadgita byla vyslovena uz pred nejmene 120 400 000 lety a v lidske spolecnosti je znama dva miliony let. Krsna ji znovu sdelil Ardzunovi asi pred peti tisici lety. Toto je zhruba historie Bhagavadgity podle Gity samotne a podle jejiho mluvciho, Sri Krsny. Vivasvan byl zvolen, aby prijal tuto moudrost, nebor patril ke ksatrijum, kteri byli potomky boha Slunce, takzvani *surya-vamsa* ksatrijove. Jelikoz Bhagavadgita je stejne autenticka jako Vedy a protoze byla vyslovena Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, nazyva se toto poznani *apauruseya* (nadlidske). Proto ji musime prijmout, stejne jako Vedy, bez svetskeho tlumoceni. Svetsti polemikove mohou spekulovat nad Gitou jak chteji, ale to uz pak neni puvodni Bhagavadgita. Bhagavadgita se proto musi prijmout takova, jaka je, ve sledu ucednicke posloupnosti - Sri Krsna ji prednesl bohu Slunce, buh Slunce svemu synovi Manuovi a ten ji predlozil Iksvakuovi.

SLOKA 2

evam parampara-praptam imam rajarsayo viduh
sa kaleneha mahata yogo nastah parantapa

evam - takto; *parampara* - ucednickou posloupnosti; *praptam* - predavala se; *imam* - tato veda; *raja-rsayah* - svati kralove; *viduh* - porozumeli; *sah* - tomuto poznani; *kalena* - behem casu; *iha* - v tomto svete; *mahata* - velky; *yogah* - veda o vztahu k Nejvyssimu; *nastah* - ztracena; *parantapa* - o Ardzuno, hubiteli nepratel.

Takto byla tato nejvyssi veda predavana posloupnosti duchovnich ucitelu a takto ji prijali svati kralove. Behem casu vsak byla posloupnost prerusena, a proto se zda, ze puvodni veda je ztracena.

VYKLAD: Z tohoto verse jasne vyplyva, ze Bhagavadgita byla urcena zvlaste svatym kralum, jejichz povinnosti bylo uplatnovat jeji zasady ve prospech svych obcanu. Bhagavadgita nebyla nikdy urcena demonskym lidem, kteri k neprospechu vsech nici jeji cenu a kteri ji vselijak tlumoci podle vlastnich napadu. Jakmile se ztratil puvodni smysl diky sobeckym motivum nesvedomitych komentatoru, vznikla znovu potreba zalozit posloupnost duchovnich ucitelu. Pred 5 000 lety Krsna zjistil, ze ucednicka posloupnost je prerusena, a proto prohlasil, ze zamer Bhagavadgity se zda byt ztracen. V soucasne dobe existuje mnoho vydani Bhagavadgity (i v cestine), ale temer zadne z nich neodpovida meritkum autorizovane posloupnosti. Existuje nespocetne mnoho interpretaci od ruznych svetskych ucencu, ale temer nikdo z nich neprijima Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi, prestoze s Krsnovymi slovy delaji dobre obchody. Tento zamer je demonsky, nebor demoni neveri v Boha a pouze vyuzivaji majetku Nejvyssiho. Vzhledem k nutnosti vydat v cestine Bhagavadgitu, ktera by souhlasila se zasadami posloupnosti duchovnich ucitelu, se zde pokousime teto potrebe vyhovet. Bhagavadgita - prijimana takova, jaka je - je velkym darem lidstvu; prijima-li se vsak jako sbirka filozofickych spekulaci, je to pouha ztrata casu.

SLOKA 3

sa evayam maya te dya yogah proktah puratanah
bhakto si me sakha ceti rahasyam hy etad uttamam

sah - stejna; *eva* - zajiste; *ayam* - tuto; *maya* - Mnou; *te* - tobe; *adya* - dnes; *yogah* - vedu o joze; *proktah* - mluvena; *puratanah* - velmi stara; *bhaktah* - oddany; *asi* - jsi; *me* - Muj; *sakha* - pritel; *ca* - take; *iti* - proto; *rahasyam* - mysterium; *hi* - zajiste; *etat* - toto; *uttamam* - transcendentalni.

Stejnou pradavnou vedu o vztahu k Nejvyssimu ti nyni vyjevuji Ja, nebor jsi nejen Mym oddanym, ale i pritelem, a muzes proto porozumet transcendentalnimu tajemstvi teto vedy.

VYKLAD: Jsou dva druhy lidi - oddani a demoni. Sri Krsna zvolil Ardzunu za sveho ucednika teto nauky, nebor Ardzuna na zaklade sve oddanosti mohl proniknout tajemstvim poznani, ktere mu chtel Krsna vyjevit, coz je nemozne pro cloveka s demonskou mentalitou. Existuje velky pocet vydani Bhagavadgity, z nichz nektere jsou vykladany oddanymi a jine demony. Komentare oddanych jsou prave, zatimco vyklady demonu jsou bezcenne. Ardzuna prijima Sri Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi a kazdy komentar k Bhagavadgite, ktery se ridi jeho prikladem, slouzi ve prospech tohoto velkeho uceni. Demoni vsak neprijimaji Sri Krsnu takoveho, jaky je. Misto toho si o Krsnovi cosi vymysleji a svadeji bezne ctenare z cesty Krsnovych pokynu. Meli bychom se mit na pozoru pred takovymi falesnymi cestami. Oddany by mel nasledovat ucednickou posloupnost od Ardzuny a takto ziskat prospech z teto velike vedy Srimad Bhagavadgity.

SLOKA 4

arjuna uvaca
aparam bhavato janma param janma vivasvatah
katham etad vijaniyam tvam adau proktavan iti

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *aparam* - mladsi; *bhavatah* - Tve; *janma* - zrozeni; *param* - starsi; *janma* - zrozeni; *vivasvatah* - buh Slunce; *katham* - jak; *etat* - toto; *vijaniyam* - mam pochopit; *tvam* - Ty; *adau* - na pocatku; *proktavan* - vyjevil; *iti* - tak.

Ardzuna pravil: Vzdyr jsi se narodil mnohem pozdeji nez buh Slunce Vivasvan. Jak mam tedy pochopit, ze jsi mu tuto vedu na pocatku vyjevil Ty?

VYKLAD: Ardzuna je Krsnuv cisty oddany. Jak se tedy mohlo stat, ze neveril Krsnovym slovum? Ve skutecnosti se vsak Ardzuna nepta kvuli sobe, nybrz kvuli tem, kteri neveri v Boha, neboli kvuli demonum, kteri nesouhlasi s myslenkou, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Pouze kvuli nim klade Ardzuna tyto otazky, jako by neznal Krsnovo nejvyssi postaveni. Jak se dozvime v desate kapitole, Ardzuna velmi dobre vedel, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, zdroj vseho a konecny cil duchovniho uskutecneni. Krsna se zjevil na zemi take jako syn Devaki. Obycejny clovek velice tezko chape, jak Krsna zustava stejnou Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, vecnou puvodni osobou. Ardzuna Krsnu pozadal, aby mu objasnil toto tajemstvi. Nejen dnes, nybrz jiz od pradavna je Krsna na celem svete pokladan za nejvyssi autoritu a vsichni demoni Ho popiraji. Ardzuna se tedy ptal Krsny jako uznavane autority, aby primo od Neho mohl slyset, jak Krsna popisuje sam sebe. Chtel se tim vyhnout liceni demonu, kteri se Ho vzdy snazi popsat tak zkreslenym zpusobem, aby tomu demoni a jejich stoupenci byli schopni porozumet. Je nezbytne, aby kazdy jednotlivec ve svem vlastnim zajmu poznal

vedu o Krsnovi. Proto kdyz Krsna mluvi sam o sobe, je to prospesne celemu svetu. Demonum se Krsnova vysvetleni sebe samotneho mohou zdat podivna, ponevadz se Mu vzdy snazi porozumet ze sveho vlastniho nahledu, ale oddani s velkou radosti prijimaji Krsnovy vypovedi, ktere se tykaji Jeho osoby. Oddani vzdy uctivaji prave Krsnovy vypovedi, nebor jsou dychtivi dozvedet se o Nem co nejvice. Ateiste, kteri povazuji Krsnu za obycejneho cloveka, mohou timto zpusobem nakonec poznat, ze Krsna neni jeden z obycejnych lidi, nybrz ze je *sac-cid-ananda-vigraha*, tedy ze ma vecnou podobu plnou blazenosti a poznani, ze je transcendentalni a ze neni ovladan kvalitami hmotne prirody, casem a prostorem. Krsnuv oddany, jako napriklad Ardzuna, je nepochybne mimo vsechno nedorozumeni, pokud se tyka Krsnova transcendentalniho postaveni. Ardzuna polozil tuto otazku, aby poprel ateisticky nazor lidi, kteri Krsnu povazuji za obycejneho, hmotnou prirodou podmineneho cloveka.

SLOKA 5

sri-bhagavan uvaca
bahuni me vyatitani janmani tava carjuna
tany aham veda sarvasi na tvam vettha parantapa

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *bahuni* - mnoho; *me* - Mych; *vyatitani* - proslo; *janmani* - zrozeni; *tava* - tvych; *ca* - take; *arjuna* - o Ardzuno; *tani* - ty; *aham* - Ja; *veda* - znam; *sarvasi* - vsechny; *na* - ne; *tvam* - ty; *vettha* - znas; *parantapa* - o hubiteli nepratel.

Vzneseny pravil: Oba jsme prosli mnohymi zrozenimi, o Ardzuno. Ja si je mohu pamatovat vsechny, ale ty ne, o hubiteli nepratel!

VYKLAD: V Brahma-sanhite (5.33) nachazime informace o mnohych Panovych inkarnacich:

advaitam acyutam anadim ananta-rupam
adyam purasa-purusam nava-yauvanam ca
vedesu durlabham adurlabham atma-bhaktau
govindam adi-purusam tam aham bhajami

,,Uctivam Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Govindu (Krsnu), ktery je puvodni osobou, absolutni, neomylnou a bez pocatku. Prestoze se zjevuje v nekonecnem mnozstvi podob, zustava stale stejnou, puvodni a nejstarsi osobou, ktera si neustale zachovava krasu vecneho mladi. Takovym vecnym, blazenym a vsevedoucim podobam Pana obvykle rozumi jenom nejvetsi znalci Ved, avsak pro ciste oddane jsou vzdy snadno pochopitelne.``

V Brahma-sanhite (5.39) se take rika:

ramadi-murtisu kala-niyamena tisthan
nanavataram akarod bhuvanesu kintu
krssah svayam samabhavat paramah puman yo
govindam adi-purusam tam aham bhajami

,,Uctivam Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Govindu (Krsnu), ktery se stale zjevuje v ruznych inkarnacich jako Rama, Nrsinha a mnoho jinych. Je vsak puvodni Bozskou Osobnosti, znamou jako Krsna, inkarnujici take osobne.``

Ve Vedach se tez uvadi, ze ackoliv se Buh projevuje v nespocetnych podobach, je jediny a nesrovnatelny. Je jako kamen *vaidurya*, ktery i pri promenach barev zustava stejny. Vsem temto mnohonasobnym podobam mohou porozumet cisti oddani, avsak nikoliv pouhym studovanim Ved (*vedesu durlabham adurlabham atma-bhaktau*). Oddani jako Ardzuna jsou vecnymi spolecniky Krsny, a kdykoliv Sri Krsna sestoupi do tohoto vesmiru, sestupuji i oni a prijimaji ruzne role, aby Mu takto slouzili podle svych moznosti a schopnosti. Ardzuna je jednim z techto oddanych a z tohoto verse muzeme vyrozumet, ze pred nekolika miliony lety, kdyz Krsna sdeloval Bhagavadgitu bohu Slunce Vivasvanovi, byl Ardzuna take pritomen, i kdyz hral jinou ulohu. Rozdil mezi Krsnou a Ardzunou je vsak v tom, ze Krsna si tuto udalost pamatoval, kdezto Ardzuna ne. Takovy je rozdil mezi Nejvyssim Panem a nepatrnou zivou bytosti. Prestoze je zde Ardzuna oslovovan jako mocny hrdina, ktery dokazal porazit nepratele, nebyl schopen pamatovat si, co se prihodilo behem jeho ruznych minulych zivotu. Proto se ziva bytost nemuze nikdy vyrovnat Nejvyssimu Panu, i kdyby byla po hmotne strance velice mocna. Nemohou se Mu rovnat ani Jeho stali spolecnici, kteri jsou jiste vysvobozene duse. Pan je popsan v Brahma-sanhite jako *acyuta* (ten, kdo nikdy nepoklesne), coz znamena, ze On nezapomene svou totoznost, i kdyz vstoupi do styku s hmotou. Proto se v zadnem ohledu neda Pan s zivou bytosti porovnavat, i kdyz je ziva bytost na stejne duchovni urovni jako Ardzuna. Prestoze je Ardzuna Krsnovym oddanym, zapomina nekdy na Krsnovu pravou povahu.

Oddany vsak muze milosti Pana znovu nabyt vedomi o Jeho neomylnosti, zatimco ateista nikdy nemuze pochopit transcendentalni povahu Krsny. Demonske mozky tedy nemohou proniknout smyslem Bhagavadgity. Krsna si pamatoval ciny, ktere vykonal pred miliony let, ale Ardzuna si je nepamatoval, i kdyz je ve skutecnosti vecny, tak jako Krsna. Zde si muzeme take vsimnout, ze ziva bytost vsechno zapomina, protoze meni telo, ale Krsna si naproti tomu pamatuje vsechno, ponevadz Jeho telo je *sac-cid-ananda* a nikdy se nemeni. Je *advaita,* coz znamena, ze mezi Nim samotnym a Jeho telem neni rozdil. Podminena duse se vsak lisi od sveho hmotneho tela. Jelikoz Panovo telo a On je totez, Jeho postaveni se vzdy lisi od postaveni zive bytosti, trebaze sestoupi do hmotneho vesmiru. Demoni vsak nejsou schopni porozumet Panove transcendentalni povaze, kterou sam vysvetluje v nasledujicim versi.

SLOKA 6

ajo pi sann avyayatma bhutanam isvaro pi san
prakrtim svam adhisthaya sambhavamy atma-mayaya

ajah - nezrozeny; *api* - ackoliv; *san* - jsouci takto; *avyaya* - bez rozpadu; *atma* - telo; *bhutanam* - zrozenych; *isvarah* - Nejvyssim Panem; *api* - ackoliv; *san* - jsem; *prakrtim* - transcendentalni; *svam* - Mnou; *adhisthaya* - takto umisten; *sambhavami* - zjevuji se; *atma-mayaya* - Mou vnitrni energii.

Ackoliv jsem nezrozeny a Me transcendentalni telo nikdy nezanika, a prestoze jsem Panem vseho tvorstva, zjevuji se v kazdem tisicileti ve sve puvodni transcendentalni podobe.

VYKLAD: V minulem versi mluvil Krsna o zvlastnosti sveho zrozeni - ackoliv se muze zjevit jako obycejny tvor, plne si pamatuje vsechna sva drivejsi ,,zrozeni``, zatimco obycejny clovek si nepamatuje ani to, co delal pred nekolika hodinami. Zeptame-li se nekoho, co delal vcera v presne stejnou dobu, bude pro neho velice tezke okamzite odpovedet. Musel by jiste namahat svou pamer, aby si vzpomnel, co delal v temze okamziku predesleho dne. A presto se nekteri lide odvazuji tvrdit, ze jsou Buh neboli Krsna. Nemeli bychom se vsak nechat mast takovymi nesmyslnymi tvrzenimi.

Sri Krsna take znovu vysvetluje svoji podobu (*prakrti*). Prakrti znamena priroda, jakoz i vlastni skutecna podoba, jez se take oznacuje slovem *svarupa.* Pan rika, ze prichazi na tento svet ve svem vlastnim tele; nemeni sve telo jako obycejne bytosti, ktere prechazeji z jednoho tela do druheho. Vsechny hmotne podminene duse maji v tomto zivote urcite telo, ale v pristim zivote dostanou jine. Krsna, Nejvyssi Pan, neni podrizen tomuto zakonu, kdyz sestoupi do tohoto hmotneho sveta ve sve puvodni vecne podobe se dvema rukama, ve kterych drzi fletnu. Jeho vecne telo neni znecisteno stykem s hmotnym svetem. Ackoliv se zjevuje ve sve transcendentalni podobe a je Panem vesmiru, zda se, ze se narodil jako kterykoliv jiny smrtelnik. Prestoze Jeho telo nezanika, zda se, ze dospiva z detstvi do chlapectvi a z chlapectvi do jinosstvi. Nikdy neprekroci jinossky vek. To je Jeho zvlastni vlastnost. V dobe bitvy na Kuruovskem poli mel uz hodne vnuku a byl podle nasich meritek pomerne stary. Presto vsak vypadal jako mlady muz kolem dvaceti, dvaceti peti let. Nikdy neuvidime obrazek Krsny jako starce, ponevadz nikdy nezestarne jako my, prestoze je nejstarsi osobou v celem stvoreni. Jeho telo nebo inteligence nezanikaji a ani se nemeni. Prestoze se Sri Krsna nachazi v hmotnem svete, ma stejnou nezrozenou a vecnou podobu, plnou blazenosti a poznani. Zjevuje se a ztraci se nasim zrakum, tak jako se slunce, ktere vychazi, objevuje pred nasima ocima, aby se poznenahlu ztratilo z naseho dohledu. Zda se nam, ze slunce ,,zapadlo``, ponevadz je mimo nase zorne pole, a ze vyslo, ponevadz se objevilo pred nasimi zraky, ale slunce ve skutecnosti neopousti sve misto na obloze. Nase zdani je zpusobeno nedokonalosti nasich omezenych smyslu. Ponevadz se Krsnovo zjevovani a mizeni tolik lisi od zjevovani a mizeni obycejne zive bytosti, je zrejme, ze Sri Krsna je svou vnitrni energii vecny, plny poznani a blazenosti a ze Ho hmotna priroda nikdy neovlivni. Vedy take potvrzuji, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi je nezrozena, trebaze se stale jakoby rodi v mnoha podobach. Vedska doplnkova literatura rovnez potvrzuje, ze Panovo telo se nikdy nemeni, trebaze se zda, jakoby se Pan rodil. Srimad Bhagavatam popisuje, jak se Krsna zjevil pred svou matkou jako Narajana se ctyrma rukama a sesti vznesenymi vlastnostmi. Jeho zjeveni v puvodni vecne podobe je Jeho bezpricinnou milosti, kterou daruje zivym bytostem, aby se mohly soustredit na Nejvyssiho Pana takoveho, jaky je, a nikoliv na mentalni vymysly ci imaginace, ktere impersonaliste mylne povazuji za Jeho podoby. Podle sanskrtskeho slovniku Visva-kosa se bezpricinna milost Boha oznacuje slovy *maya* nebo *atma-maya.* Pan si je vedom vsech svych drivejsich zjeveni a odchodu, ale obycejna ziva bytost zapomene vse o svem drivejsim tele, jakmile ziska nove telo. Krsna zustava vzdy Panem vseho tvorstva, ponevadz zde na Zemi kona podivuhodne a nadprirozene ciny. Proto zustava vzdy stejnou Absolutni Pravdou a neni nikdy zadny rozdil mezi Jeho vlastnostmi a Jeho telem, nebo Jeho podobou a Jim samotnym. Muzeme se ptat, proc se Pan zjevuje v tomto hmotnem svete a pak ho opousti. Toto Sri Krsna vysvetli v nasledujicim versi.

SLOKA 7

yada yada hi dharmasya glanir bhavati bharata
abhyutthanam adharmasya tadatmanam srjamy aham

yada yada - kdykoliv a kdekoliv; *hi* - zajiste; *dharmasya* - nabozenstvi; *glanih* - upadek; *bhavati* - projevuje se; *bharata* - o potomku Bharaty; *abhyutthanam* - prevazuje; *adharmasya* - bezboznost; *tada* - v te dobe; *atmanam* - osobne; *srjami* - projevim; *aham* - Ja.

Kdykoliv a kdekoliv nastava upadek nabozenstvi a narusta bezboznost, o Bharatovce, v te dobe osobne sestoupim.

VYKLAD: Slovo *srjami* je zde vyznamne. *Srjami* se nemuze pouzit ve smyslu stvoreni, ponevadz podle predesleho verse neni Krsnova podoba nebo telo stvoreno, nebor vsechny Jeho podoby jsou vecne. Slovo *srjami* proto znamena, ze Buh se zjevuje ve sve prave podobe. I kdyz sestupuje ve stanovenem obdobi, v jednom Brahmove dni, za vlady sedmeho Manua, ve dvacate osme mahajuze, na konci Dvaparajugy, presto timto pravidlem neni vazan, ponevadz ma naprostou svobodu jednat, jak sam chce. Prichazi z vlastni vule, kdykoliv bezboznost prevazuje a skutecne nabozenstvi upada. Nabozenske zasady jsou zapsany ve Vedach a odchyli-li se clovek od techto pokynu, stane se bezboznym. Ve Srimad Bhagavatamu se uvadi, ze tyto zasady jsou stanoveny Bohem. Pouze Buh muze ustanovit nabozenske zasady. Je to On, kdo puvodne sdelil Vedy do srdce Brahmy, prvni stvorene bytosti. Proto jsou zasady dharmy, neboli zasady praveho nabozenstvi, primymi pokyny Nejvyssi Osobnosti Bozstvi (*dharmam tu saksad bhagavat-prasitam*). Tyto zasady jsou jasne vyjadreny v cele Bhagavadgite. Ucelem Ved je ustanovit tyto zasady podle pokynu Nejvyssiho Pana a Krsna primo vysvetluje na konci Bhagavadgity, ze nejvyssi zasadou nabozenstvi neni nic jineho, nez se Mu odevzdat. Vedske zasady vedou k naprostemu odevzdani se Nejvyssimu Panu, a kdykoliv lide s demonskou povahou porusuji tyto zakony, Sri Krsna osobne sestupuje. Ze Srimad Bhagavatamu se napriklad dozvime, ze Buddha je inkarnaci Krsny a prisel v dobe, kdy prevladal materialismus a kdy ateiste predstirali, ze se ridi podle Ved, aby tak ospravedlnovali sve zvrhle ciny. Ve jmenu obeti zabijeli nevinna zvirata, aniz by brali ohled na velmi prisna omezeni tykajici se zvirecich obeti, ktera Vedy narizuji. Buddha se zjevil, aby zastavil toto zbytecne zabijeni a aby ustanovil vedskou zasadu nepouzivat nasili. Kazdy avatara neboli inkarnace Boha ma proto zvlastni poslani, ktere je popsano ve svatych pismech. Nikdo by nikoho nemel povazovat za avatara, jestlize na neho nebylo poukazano v pismech.

Nekteri lide tvrdi, ze Pan se zjevuje pouze v Indii, avsak to neni v zadnem pripade podminkou. Muze sestoupit kdekoliv a kdykoliv podle sveho prani. V kazdem svem vteleni sdeluje lidem jen tolik duchovniho poznani, kolik mohou pochopit podle mista a okolnosti, ve kterych se nachazeji. Poslani vsech avataru vsak zustava stejne - vest lidi k uvedomovani si Boha a primet je k tomu, aby se ridili nabozenskymi zasadami. Buh nekdy sestoupi osobne a nekdy posila sveho predstavitele, jako napriklad syna, sluzebnika, nebo prijde sam ve skryte podobe.

Zasady Bhagavadgity byly vysvetleny Ardzunovi, ponevadz byl duchovne pokrocilejsi nez vetsina jeho soucasniku, a jsou zaroven urceny vsem lidem s rozvinutym duchovnim vedomim. Dve a dve jsou ctyri je matematicka zasada, ktera plati jak pro zacatecniky v matematice, tak i pro studujici vyssi matematiky. Presto se vyklad matematiky lisi stupnem obtiznosti podle vyspelosti posluchacu. Stejne tak jsou zasady, kterym ruzni avatarove uci, vzdy stejne, ale podle okolnosti jsou nekdy podavany v ponekud zjednodusene nebo slozitejsi forme. Jak uvidime pozdeji, nejsou vyssi duchovni zasady pristupne, dokud clovek nedodrzuje zasady varnasrama-dharmy. Poslanim avataru je znovu probudit ve vsech lidech lasku ke Krsnovi, jez je sice stale pritomna, ale ne vzdy ocividna.

SLOKA 8

paritrasaya sadhunam vinasaya ca duskrtam
dharma-samsthapanarthaya sambhavami yuge yuge

paritrasaya - pro osvobozeni; *sadhunam* - oddanych; *vinasaya* - k vyhlazeni; *ca* - take; *duskrtam* - nicemnych; *dharma* - nabozenske zasady; *samsthapana-arthaya* - znovu upevnit; *sambhavami* - prichazim; *yuge* - vek; *yuge* - po veku.

Abych osvobodil zbozne a vyhladil nicemne a abych znovu upevnil nabozenske zasady, objevuji se vek po veku.

VYKLAD: Bhagavadgita definuje sadhua, svetce, jako cloveka vedomeho si Krsny. Nekdo muze vypadat jako neznaboh, ale ma-li vsechny vlastnosti cloveka vedomeho si Krsny, meli bychom pochopit, ze je *sadhu. Duskrta* je naproti tomu ten, kdo o uvedomovani si Krsny neprojevuje zajem. Takovi nicemove, tedy duskrtove, se popisuji jako nejhloupejsi a nejnizsi bytosti lidskeho pokoleni,

i kdyby nabyli nejvyssiho svetskeho vzdelani. Na druhe strane ten, kdo dokonale slouzi s laskou a oddanosti Krsnovi, je sadhu, i kdyz treba neni vzdelany nebo kulturne vyspely.

Pokud se tyka ateistu, neni zapotrebi, aby se Nejvyssi Pan dostavil osobne k jejich zniceni, tak jako to udelal s demony Ravanou a Kansou. Ma mnoho zcela dokonalych prostredku, ktere jsou vhodne ke zniceni demonu. Pan vsak prichazi hlavne kvuli tomu, aby uklidnil sve ciste oddane, kteri jsou vzdy obtezovani demony. Demoni dokazi obtezovat oddane, i kdyby nalezeli do jejich vlastni rodiny. Prestoze byl Prahlada Maharadza synem Hiranjakasipua, byl svym otcem velice pronasledovan. Stejne tak byli Krsnovi rodice, Vasudeva a Devaki, pronasledovani Devacinym bratrem, Kansou, protoze se jim mel narodit Krsna. Sri Krsna prisel spise proto, aby osvobodil Devaki, nez aby zabil Kansu, ale oba ciny byly vykonany najednou. Proto se v tomto versi rika, ze Pan sestupuje v ruznych podobach, zvanych avatarove, aby osvobodil oddane a znicil demonske nicemy.

V Caitanja-caritamrte (Madhja 20.263-264) od Krsnadasy Kaviradzi je podana strucna definice slova avatara v nasledujicich versich:

srsti-hetu yei murti prapance avatare
sei isvara-murti avatara nama dhare
mayatita paravyome sabara avasthana
visve avatari dhare avatara nama

,,Buh sestupuje do tohoto hmotneho sveta v ruznych podobach, ktere se nazyvaji avatarove neboli inkarnace. Tyto inkarnace Boha ve skutecnosti sidli v duchovnim svete, v Bozim kralovstvi, ale kdyz sestoupi do hmotneho sveta, aby tvorily, nazyvaji se avatarove.``

Existuje mnoho ruznych avataru, jako napriklad purusavatarove, gunavatarove, lilavatarove, saktjavesavatarove, manvantaravatarove a jugavatarove, kteri v urcene dobe sestupuji v kterekoliv casti vesmiru. Krsna je vsak puvodni Pan a zdroj vsech avataru. Sri Krsna sestupuje do tohoto hmotneho sveta, aby splnil nesmirnou touhu svych oddanych, kteri maji velky zajem spatrit Ho pri Jeho neobvyklych hrach ve Vrndavane. Proto hlavnim ucelem Krsnova prichodu jako avatara je potesit sve ryzi oddane.

Krsna rika, ze prichazi v kazdem veku. Znamena to, ze prichazi take ve veku Kali. Ve Srimad Bhagavatamu se uvadi, ze Krsna sestoupi v Kalijuze jako Sri Caitanja Mahaprabhu, aby siril uctivani Krsny prostrednictvim sankirtanoveho hnuti, tedy zpivanim svatych jmen Boha, a aby toto hnuti, o kterem predpovedel, ze bude rozsireno po celem svete, od mesta k mestu, od vesnice k vesnici, rozsiril po cele Indii. V Upanisadach, Mahabharate, Srimad Bhagavatamu a jinych vedskych textech neni Sri Caitanja Mahaprabhu popsan primo jako inkarnace Krsny, ale jako skryty avatara. Krsnovi oddani jsou velice pritahovani Caitanjovym sankirtanovym hnutim. Tento avatara bezbozne nezabiji, nybrz je svym bezpricinnym milosrdenstvim vysvobozuje.

SLOKA 9

janma karma ca me divyam evam yo vetti tattvatah
tyaktva deham punar janma naiti mam eti so rjuna

janma - zrozeni; *karma* - ciny; *ca* - take; *me* - Moje; *divyam* - transcendentalni; *evam* - takto; *yah* - ten, kdo; *vetti* - zna; *tattvatah* - ve skutecnosti; *tyaktva* - opusti; *deham* - toto telo; *punah* - znovu; *janma* - zrozeni; *na* - nikdy; *eti* - dosahne; *mam* - ke Mne; *eti* - dosahne; *sah* - on; *arjuna* - o Ardzuno.

Kdo zna transcendentalni povahu Meho zjeveni a Mych cinu, kdyz opousti sve telo, nezrodi se znovu v tomto hmotnem svete, nybrz dosahne Meho vecneho sidla, o Ardzuno.

VYKLAD: Jak Buh sestupuje ze sveho transcendentalniho sidla, bylo jiz vysvetleno v sestem versi. Ten, kdo je schopen pochopit pravdu o Jeho zjeveni, je jiz vysvobozen z hmotneho otroctvi a navrati se do Boziho kralovstvi hned po opusteni hmotneho tela. Osvobodit se z hmotneho otroctvi neni snadne. Impersonaliste a jogini dosahnou vysvobozeni pouze po mnoha nesnazich a mnoha zivotech. A i pak je vysvobozeni, ktereho dosahnou (splynuti s neosobni brahmadzjoti), pouze castecne, ponevadz jim hrozi nebezpeci, ze se budou muset znovu vratit do hmotneho sveta. Oddany vsak dosahne Panova sidla po opusteni sveho tela proste tim, ze pochopi transcendentalni povahu Panova tela a cinu a nevystavuje se tak nebezpeci, ze by se musel navratit do tohoto hmotneho sveta.

V Brahma-sanhite (5.33) se pise, ze Pan se projevuje v mnoha podobach (*advaitam acyutam anadim ananta-rupam*). I kdyz ma mnoho transcendentalnich podob, zustava stale stejnou Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Clovek musi byt presvedcen o teto skutecnosti, trebaze svetsti ucenci a empiricti filozofove to nikdy nepochopi. Ve Vedach, v Purusa-bodhini Upanisade, se uvadi:

eko devo nitya-lilanurakto bhakta-vyapi hrdy antar-atma

,,Jedina Nejvyssi Osobnost Bozstvi je ve svych nescislnych transcendentalnich podobach vecne zaneprazdnena laskyplnou vymenou vztahu se svymi cistymi oddanymi.`` Sri Krsna osobne potvrzuje toto vedske tvrzeni v tomto versi Bhagavadgity. Ten, kdo prijme tuto pravdu, dolozenou Vedami a autoritou Nejvyssiho Pana, a kdo nemari cas filozofickymi spekulacemi, dosahne nejvyssiho dokonaleho stupne vysvobozeni. Clovek muze nepochybne dosahnout vysvobozeni i pouhym prijetim teto pravdy s virou. Vedske tvrzeni *tat tvam asi* zde nachazi sve pravdive uplatneni. Kazdy, kdo povazuje Krsnu za Nejvyssiho nebo Ho oslovi: ,,Ty jsi Nejvyssi Brahma, Bozska Osobnost``, je zajiste ihned osvobozen, a tak je mu zarucen vstup do Krsnovy transcendentalni spolecnosti. Jinymi slovy, takovy verny oddany dosahne dokonalosti, coz je potvrzeno ve svetasvatara Upanisade (3.8):

tam eva viditvati mrtyum eti nanyah pantha vidyate yanaya

,,Clovek muze dosahnout dokonaleho stavu vysvobozeni ze zrozeni a smrti pouze tim, ze zna Pana, Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Neexistuje jiny zpusob, jak dosahnout teto dokonalosti.`` Znamena to, ze ten, kdo nepochopil, ze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je jiste v nevedomosti. Proto nemuze nikdo dosahnout spaseni, kdyz, jak se rika, olizuje vnejsi stenu nadoby s medem, to jest tlumoci Bhagavadgitu z hlediska svetskych znalosti. Takovi empiricti filozofove hraji mozna dulezitou roli v hmotnem svete, ale nemusi byt hodni vysvobozeni. Takovi nafoukani svetsti ucenci budou muset pockat na bezpricinnou milost oddaneho. Proto bychom si meli plne uvedomovat Krsnu s virou a poznanim, a tak dosahnout dokonalosti.

SLOKA 10

vita-raga-bhaya-krodha man-maya mam upasritah
bahavo jnana-tapasa puta mad-bhavam agatah

vita - osvobozen od; *raga* - pout; *bhaya* - strachu; *krodhah* - hnevu; *mat-maya* - Mnou naplnen; *mam* - u Mne; *upasritah* - zcela umisteni; *bahavah* - mnoho; *jnana* - poznanim; *tapasa* - pokanim; *putah* - ocistili se; *mat-bhavam* - transcendentalni lasky ke Mne; *agatah* - dosahli.

Mnozi a mnozi se v minulosti - osvobozeni od ulpivani, strachu a hnevu, zcela Mnou naplneni a uchylujici se pod Moji ochranu - ocistili poznanim o Mne, a tak vsichni dosahli transcendentalni lasky ke Mne.

VYKLAD: Jak bylo vyse popsano, pro toho, kdo je hmotne prilis ovlivnovan, je velmi tezke porozumet osobni povaze Nejvyssi Absolutni Pravdy. Lide, kteri jsou poutani k telesnemu pojeti zivota, byvaji obycejne tak pohlceni materialismem, ze ani nemohou pochopit, jak muze existovat Nejvyssi Osoba. Nedokazi si ani ve snu predstavit, ze existuje transcendentalni telo, ktere je nepomijive, plne poznani a vecne blazene. Z hmotneho hlediska je telo pomijive, plne nevedomosti a utrpeni. Proto maji lide tuto predstavu obvykle na mysli, kdyz slysi o osobni podobe Boha. Pro takove materialisticky zalozene lidi je giganticky vesmirny projev nejvyssi. Nasledkem toho se domnivaji, ze Nejvyssi je neosobni. Jelikoz jsou hmotne prilis zapleteni, boji se pomysleni, ze si zachovaji osobitost i po vysvobozeni se z hmotne existence. Kdyz jsou pouceni, ze duchovni zivot je take individualni a osobni, boji se, ze se stanou znovu osobami, a proto davaji prirozene prednost nejakemu vstupu do neosobni prazdnoty. Tito lide obycejne srovnavaji zive bytosti s morskymi bublinami, ktere splyvaji s morem v jedno. Toto je nejvyssi dokonalost duchovni existence, ktere je mozno dosahnout bez individualni osobnosti. Je to jisty druh uzkosti, kdy clovek postrada dokonale znalosti o duchovnim byti. Mnozi lide vubec nedovedou pochopit duchovni existenci. Jelikoz jsou zmateni ruznymi teoriemi a rozpory mezi ruznymi filozofickymi spekulacemi, byvaji zklamani a rozhnevani a ve sve posetilosti dochazeji k zaverum, ze zadna nejvyssi pricina neexistuje a ze vsechno je nakonec prazdnota. Takovi lide se nachazeji v chorobnem stavu zivota.

Nekteri lide jsou prilis poutani hmotou, a proto se o duchovni zivot nezajimaji. Jini zase chteji splynout s nejvyssi duchovni pricinou a dalsi, pote co z beznadeje namirili svuj hnev proti vsem duchovnim spekulacim, neveri nicemu. Tato posledni skupina lidi hleda utociste v ruznych omamnych latkach a jejich smyslove halucinace jsou nekdy povazovany za duchovni vize. Clovek se musi zbavit techto tri druhu pout k hmotnemu svetu: 1. zanedbavani duchovniho zivota, 2. strachu pred osobni duchovni totoznosti a 3. prazdnoty, jez ma svuj puvod ve zklamani ze zivota. Abychom se oprostili od techto tri druhu hmotneho pojeti zivota, musime hledat uplnou ochranu u Pana pod vedenim praveho duchovniho ucitele a ridit se usmernujicimi zasadami oddane sluzby. Posledni stupen duchovniho zivota se nazyva *bhava*, coz znamena transcendentalni laska k Bohu.

V Bhakti-rasamrta-sindhu (1.4.15-16), v knize popisujici vedu o oddane sluzbe, se pise:

adau sraddha tatah sadhu- sango tha bhajana-kriya
tato nartha-nivrttih syat tato nistha rucis tatah

athasaktis tato bhavas tatah premabhyudancati
sadhakanam ayam premsah pradurbhave bhavet kramah

,,Na zacatku musi mit clovek predbeznou touhu po seberealizaci. To ho privede do stadia, kdy se snazi sdruzovat se s duchovne pokrocilejsimi osobami. Pote je clovek zasvecen pravym duchovnim ucitelem a pod jeho vedenim zacina vykonavat oddanou sluzbu, cimz se zbavuje vsech hmotnych pout, dosahuje stability na ceste k duchovni realizaci a postupne ziskava chur k naslouchani o Absolutni Bozske Osobnosti, Sri Krsnovi. Tato chur pak vede dal az k hluboke oblibe oddane sluzby, ktera dospiva v bhavu, neboli predbezne stadium transcendentalni lasky k Bohu. Prava laska k Bohu se nazyva prema a je nejvyssi dokonalosti zivota.`` V tomto stadiu je clovek neustale pohrouzen do transcendentalni laskyplne sluzby Krsnovi. Tak muze touto postupnou metodou oddane sluzby pod vedenim praveho duchovniho ucitele dosahnout nejvyssiho stadia a oprostit se od vsech hmotnych pout, od strachu pred individualni duchovni osobnosti a od zklamani, ktera vedou k nihilisticke filozofii. Pak konecne muze clovek dosahnout vecneho sidla Nejvyssiho Pana.

SLOKA 11

ye yatha mam prapadyante tams tathaiva bhajamy aham
mama vartmanuvartante manusyah partha sarvasah

ye - vsichni, kdo; *yatha* - jak; *mam* - Mne; *prapadyante* - odevzdavaji; *tan* - jim; *tatha* - tak; *eva* - zajiste; *bhajami* - odplacim; *aham* - Ja; *mama* - Mou; *vartma* - cestou; *anuvartante* - kraceji; *manusyah* - vsichni lide; *partha* - o synu Prthy; *sarvasah* - v kazdem ohledu.

Kazdeho odmenuji podle toho, jak se Mi odevzdava. O synu Prthy, vsichni, v kazdem ohledu, kraceji Mou cestou.

VYKLAD: Kazdy hleda Krsnu v ruznych podobach Jeho stvoreni. Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, muzeme castecne realizovat v Jeho neosobni zari, brahmadzjoti, a jako vseprostupujici Naddusi, ktera sidli ve vsem, i v atomech. Plne je vsak Sri Krsna realizovan pouze svymi cistymi oddanymi. Krsna je tedy predmetem realizace pro vsechny a kazdy je uspokojen podle sveho prani mit Ho. Take v duchovnim svete oplaci Krsna lasku sveho oddaneho v transcendentalnim duchu, podle prani oddaneho. Jeden oddany si napriklad preje mit Krsnu za sveho Nejvyssiho Pana, jiny Ho povazuje za sveho osobniho pritele a dalsi za sveho syna nebo milence. Krsna odmenuje vsechny oddane stejne, podle sily lasky, kterou k Nemu citi. Stejna vymena citu existuje i v hmotnem svete a Pan je se vsemi uctivaci vymenuje podle toho, jak se Mu odevzdaji. Cisti oddani, zde i v duchovnim svete, se s Nim stykaji osobne a maji moznost Mu primo slouzit, a tak pocirovat transcendentalni blazenost v laskyplne sluzbe. Pokud se tyka impersonalistu, kteri chteji spachat duchovni sebevrazdu znicenim sve individualni existence, Krsna jim pomuze tim, ze je pohlti zari vychazejici z Jeho tela. Takovi impersonaliste nemohou prijmout vecnou, blazenou Bozskou Osobnost, a jelikoz znicili svoji individualitu, nemohou zakusit blazenost v transcendentalni osobni sluzbe Bohu. Nekteri z nich, kteri nedospeli ani k neosobni existenci, se vraceji do hmotneho sveta, aby projevili svou drimajici touhu jednat. Neni jim dovoleno vstoupit na duchovni planety, ale je jim opet dana moznost jednat na hmotnych planetach. Pan, coby *yajnesvara*, Pan veskerych obeti, poskytuje vytouzene vysledky tem, kdo pracuji pro plody sve prace. Take joginum poskytne mysticke sily, po kterych touzi. Jinymi slovy, uspech kazdeho jednotlivce zavisi pouze na Panove milosrdenstvi a ruzne duchovni metody nejsou nicim jinym nez ruznymi stupni uspechu na stejne ceste. Nedosahl-li clovek nejvyssi dokonalosti v uvedomovani si Krsny, zustanou vsechny jeho pokusy nedokonale, coz potvrzuje Srimad Bhagavatam (2.3.10):

akamah sarva-kamo va moksa-kama udara-dhih
tivresa bhakti-yogena yajeta purusam param

,,Ar uz clovek netouzi po nicem (jako napriklad oddani) nebo touzi-li po plodech sve prace, ci hleda vysvobozeni, mel by se vsemozne snazit uctivat Nejvyssi Osobnost Bozstvi, aby dosahl naproste dokonalosti, ktera vrcholi v uvedomovani si Krsny.``

SLOKA 12

kanksantah karmasam siddhim yajanta iha devatah
ksipram hi manuse loke siddhir bhavati karma-ja

kanksantah - touzici; *karmasam* - plodnych cinu; *siddhim* - dokonalost; *yajante* - uctivaji obermi; *iha* - v hmotnem svete; *devatah* - polobozi; *ksipram* - velice rychle; *hi* - jiste; *manuse* - v lidske spolecnosti; *loke* - v tomto svete; *siddhih* - uspech; *bhavati* - stane se; *karma-ja* - z plodonosnych cinu.

Lide na tomto svete touzi uspet ve svych plodonosnych cinnostech, a proto uctivaji polobohy, nebor v tomto svete se velice rychle dostavi uspech rodici se z plodonosnych cinu.

VYKLAD: V hmotnem svete panuje velke nedorozumeni ohledne bohu ci polobohu a hloupi lide, kteri se vydavaji za velice ucene, pokladaji tyto polobohy za ruzne podoby Nejvyssiho Pana. Polobozi vsak nejsou ve skutecnosti ruznymi podobami Boha, nybrz jsou Jeho ruznymi castmi. Buh je jeden, ale castici je mnoho. Vedy rikaji: *nityo nityanam*. Buh je jeden. *ssvarah paramah krssah.* Nejvyssi Buh je jeden - Krsna - a polobozi jsou povereni silami ridit tento hmotny svet. Vsichni tito polobozi jsou zive bytosti (*nityanam*) s ruznymi druhy hmotne sily. Nemohou se rovnat Nejvyssimu Bohu, Krsnovi, Narajanovi nebo Visnuovi. Kdokoliv si mysli, ze polobozi jsou na stejne urovni s Bohem, se nazyva ateista neboli *pasasmi*. Ani mocni polobozi jako Brahma a siva nemohou byt prirovnani k Nejvyssimu Panu. Ve skutecnosti polobozi jako Brahma a siva uctivaji Sri Krsnu (*siva-virinci-nutam*). Je zajimave, ze presto existuje mnoho vudcu, kteri jsou uctivani posetilymi lidmi s pomylenymi ideami antropomorfizmu nebo zoomorfizmu. Slova *iha devatah* oznacuji mocneho cloveka nebo poloboha v tomto hmotnem svete. Narajana, Visnu nebo Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, vsak nejsou z tohoto sveta. Buh je nadrazeny neboli transcendentalni hmotnemu projevu. I Sripada sankaracarja, vudce impersonalistu, zduraznoval, ze Narajana neboli Krsna je mimo hmotne stvoreni.

Posetili lide (*hrta-jnana*) vsak uctivaji polobohy, ponevadz chteji okamzite vysledky. Svych vysledku dosahnou, ale nevedi, ze vysledky ziskane takovym zpusobem jsou docasne a urcene pro hloupe lidi. Inteligentni lide slouzi oddane Krsnovi a nemaji zapotrebi uctivat nepatrne polobohy kvuli nejakemu okamzitemu docasnemu zisku. Polobozi a jejich uctivaci jsou zniceni se zanikem tohoto hmotneho sveta, a jelikoz jsou dary polobohu materialni, jsou zaroven pomijive. Hmotne vesmiry a jejich obyvatele, vcetne polobohu a jejich uctivacu, jsou pouhe bublinky v kosmickem oceanu. Presto lide v tomto svete blazni po docasnych vecech, jako je hmotne bohatstvi ve forme vlastnictvi pudy, zivota v dobre situovane rodine, nemovitosti a komercniho spotrebniho zbozi. Aby ziskali takove docasne veci, uctivaji polobohy nebo mocne muze lidske spolecnosti. Clovek, ktery ziskal ministerske kreslo ve vlade diky tomu, ze uctival politickeho vudce, se domniva, ze se mu dostalo velke prizne. Proto se vsichni plazi pred takzvanymi vudci neboli ,,velkymi zviraty``, aby ziskali docasne vyhody, a jejich snaha nebyva vskutku marna. Takovi posetili lide se nezajimaji o uvedomovani si Krsny, cimz by jednou pro vzdy vyresili vsechny strasti hmotneho byti. Vsichni se honi za smyslovymi pozitky a kvuli male prilezitosti ke smyslovemu pozitku jsou ochotni uctivat zmocnene zive bytosti, kterym se rika polobozi. Tento vers naznacuje, ze lide se zridkakdy zajimaji o laskyplnou oddanou sluzbu Krsnovi. Nejvice se zajimaji o smyslovy pozitek, a proto uctivaji nejakou mocnou bytost.

SLOKA 13

catur-varsyam maya srstam gusa-karma-vibhagasah
tasya kartaram api mam viddhy akartaram avyayam

catuh-varsyam - ctyri tridy lidske spolecnosti; *maya* - Mnou; *srstam* - byly stvoreny; *gusa* - kvalita; *karma* - prace; *vibhagasah* - podle rozdeleni; *tasya* - toho; *kartaram* - tvurce; *api* - ackoliv; *mam* - Ja; *viddhi* - vez; *akartaram* - necinny; *avyayam* - nepomijivy.

Podle tri kvalit hmotne prirody a podle cinnosti jim urcenych jsem stvoril v lidske spolecnosti ctyri tridy. Prestoze jsem tvurce tohoto zrizeni, mel bys vedet, ze jsem necinny a nemenny.

VYKLAD: Sri Krsna je stvoritelem vseho, co existuje. Vsechno se rodi z Neho, vsechno je Jim udrzovano a po zaniku v Nem vse spocine. Je proto stvoritelem ctyr spolecenskych skupin, kde jako prvni stoji inteligentni lide - brahmani - vzhledem k jejich umisteni v kvalite dobra. Po nich nasleduji vladcove, odborne zvani ksatrijove, u nichz prevlada kvalita vasne. Obchodnici a remeslnici se nazyvaji vaisjove a nachazeji se v kvalite vasne i nevedomosti, a pracujici trida neboli sudrove se nachazi v kvalite nevedomosti. Ackoliv Sri Krsna stvoril ctyri lidske tridy, sam k zadne z nich nepatri, nebor neni podminena duse, ze kterych je tvorena lidska spolecnost. Lidska spolecnost se podoba kterekoliv jine zvireci spolecnosti, ale aby Pan povysil cloveka nad zvireci uroven, stvoril vyse jmenovane skupiny, aby lide mohli systematicky rozvijet nabozenske vedomi.

Sklon cloveka vykonavat jiste cinnosti je urcen hmotnymi kvalitami, jichz nabyl. Takove zivotni priznaky, urcene ruznymi kvalitami hmotne prirody, jsou popsany v osmnacte kapitole teto knihy. Clovek vedomy si Krsny vsak stoji nad brahmany. Trebaze se o brahmanech podle kvality predpoklada, ze znaji Brahma, Nejvyssi Absolutni Pravdu, vetsina z nich se obraci pouze k neosobnimu projevu Krsny, k brahma. Avsak ten, kdo se povznese nad takove omezene brahmanske poznani a dosahne poznani o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsnovi, stane se vedomym si Krsny

neboli vaisnavou. Realizace Krsny zahrnuje vedomosti o vsech Jeho ruznych neomezenych podobach, jako jsou Rama, Nrsinha, Varaha a tak dale. Tak jako je Krsna transcendentalni k tridnimu rozdeleni lidske spolecnosti, tak je i clovek vedomy si Krsny transcendentalni k socialnimu rozvrstveni lidske spolecnosti, ar uz mame na mysli obec, narody nebo rasy.

SLOKA 14

na mam karmasi limpanti na me karma-phale sprha
iti mam yo bhijanati karmabhir na sa badhyate

na - nikdy; *mam* - Mne; *karmasi* - vsechny druhy cinnosti; *limpanti* - pusobi; *na* - ani; *me* - Moje; *karma-phale* - plodonosny cin; *sprha* - touzim; *iti* - takto; *mam* - Mne; *yah* - ten, kdo; *abhijanati* - zna; *karmabhih* - nasledky takove cinnosti; *na* - nikdy; *sah* - on; *badhyate* - bude zapleten.

Ciny Me neovlivnuji a ani netouzim po jejich plodech. Ten, kdo chape tuto pravdu o Mne, se take nezaplete do nasledku cinu.

VYKLAD: Tak jako jsou v hmotnem svete zakony, ktere rikaji, ze kral nemuze chybne jednat, a nebo ze se na neho zakony statu nevztahuji, tak i Krsna, prestoze stvoril tento hmotny svet, neni pod vlivem hmotnych cinnosti. Tvori a nad stvorenim zustava povznesen, zatimco zive bytosti jsou zapleteny v nasledcich hmotnych cinu, ponevadz maji sklon k ovladani materialnich zdroju. Majitel podniku neni zodpovedny za spravne ci spatne chovani delniku; delnici zodpovidaji sami za sebe. Zive bytosti se zabyvaji ruznymi cinnostmi pro uspokojeni smyslu a tato jejich jednani nejsou ustanovena Panem. Lide se zabyvaji svetskou praci, aby zvysili smyslovy pozitek, a usiluji o nebeske stesti po smrti, ale Buh, jakozto uplny sam v sobe, netouzi po takzvanem nebeskem stesti. Polobozi jsou pouze Jeho sluzebniky a On zajiste netouzi po pozitcich, ktere lakaji Jeho sluzebniky. Pan je povznesen nad hmotne ciny a jejich nasledky. Desr napriklad neni zodpovedny za ruzne druhy vegetace na Zemi, i kdyz bez deste by nic nemohlo rust. Vedska pisma, smrti, dokladaji tuto skutecnost takto:

nimitta-matram evasau srjyanam sarga-karmasi
pradhana-karasi-bhuta yato vai srjya-saktayah

,,Pan je nejvyssi pricinou vseho, co se nachazi v hmotnem vesmiru. Bezprostredni pricinou je hmotna priroda, prostrednictvim ktere se kosmicky vytvor stava viditelnym.`` Vsechny stvorene bytosti, jako polobozi, lide a zvirata, jsou podrizeny nasledkum svych drivejsich dobrych a spatnych cinu. Pan jim jen dava vhodne podminky k cinnostem podle kvalit hmotne prirody, ale nenese nikdy zodpovednost za jejich drivejsi nebo soucasne ciny. Tato Panova nestrannost ke vsem tvorum je potvrzena ve Vedanta-sutre (2.1.34): *vaisamya-nairghrsye na sapeksatvat*. Ziva bytost je sama odpovedna za sve vlastni ciny. Pan ji pouze dava moznost jednat prostrednictvim sve vnejsi energie, hmotne prirody. Ten, kdo zna vsechna tajemstvi tohoto zakona karmy, neboli zakona o odplate cinu, neni nasledky svych cinu ovlivnen. Jinymi slovy, ten, kdo zna Krsnovu transcendentalni povahu a s laskou a oddanosti Mu slouzi, je pokrocily v duchovnim zivote a neni nikdy podrizen zakonu karmy. Ten, kdo Krsnovu transcendentalni povahu nezna a mysli si, ze Sri Krsna svym jednanim usiluje o vysledky, tak jako obycejna ziva bytost, jiste se zaplete do nasledku svych hmotnych cinu. Avsak ten, kdo zna Absolutni Pravdu, je osvobozenou dusi, trvale si vedomou Krsny.

SLOKA 15

evam jnatva krtam karma purvair api mumuksubhih
kuru karmaiva tasmat tvam purvaih purvataram krtam

evam - takto; *jnatva* - dobre obeznameni; *krtam* - konali; *karma* - cin; *purvaih* - davne autority; *api* - vskutku; *mumuksubhih* - kteri dosahli vysvobozeni; *kuru* - jen konej; *karma* - predepsanou povinnost; *eva* - zajiste; *tasmat* - proto; *tvam* - ty; *purvaih* - predkove; *purva-taram* - v davnych dobach; *krtam* - jako je konali.

S timto vedomim o Me transcendentalni prirozenosti jednaly v davnych dobach vsechny vysvobozene duse. Proto bys mel konat svoji povinnost, nasleduje jejich prikladu.

VYKLAD: Lide se deli na dve skupiny. Jednu tvori lide, jejichz srdce jsou znecistena hmotou, a druhou ti, kteri jsou od hmoty oprosteni. Uvedomovani si Krsny je blahodarne pro obe skupiny. Ti, kteri jsou plni necistych veci, se mohou ocistit nasledovanim usmernujicich zasad oddane sluzby. Ti, kteri jsou uz prosti vsech znecisteni, mohou pokracovat v oddane sluzbe Krsnovi, aby i ostatni mohli nasledovat jejich prikladne jednani. Posetili lide nebo zacatecnici bhaktijogy se nekdy chteji vzdat vsech cinu, aniz by dosahli znalosti nauky o Krsnovi. Pan nesouhlasil s Ardzunovym pranim zanechat cinnosti na bitevnim poli. Je pouze potrebne vedet, jak jednat. Mnohem lepsi je laskyplne slouzit pro poteseni Sri Krsny, nezli se vyhybat oddane sluzbe a predstirat dokonalost v duchovnim zivote.

Ardzuna zde dostava radu, aby jednal s mysli uprenou na Krsnu a sel ve stopach Panovych ucedniku, jako je napriklad buh Slunce Vivasvan, o nemz byla zminka. Nejvyssi Pan zna vsechny sve drivejsi ciny a zna take ciny tech, kteri Mu oddane slouzili. Proto doporucuje nasledovat prikladu boha Slunce, ktery se tomuto umeni naucil od Sri Krsny jiz pred nekolika miliony let. Vsichni takovi ucednici jsou zde nazyvani ,,davno vysvobozene duse`` a vykonavaji povinnosti, ktere jim pridelil Krsna.

SLOKA 16

kim karma kim akarmeti kavayo py atra mohitah
tat te karma pravaksyami yaj jnatva moksyase subhat

kim - co je; *karma* - cin; *kim* - co je; *akarma* - necin; *iti* - takto; *kavayah* - inteligentni; *api* - take; *atra* - timto; *mohitah* - zmateni; *tat* - to; *te* - tobe; *karma* - cin; *pravaksyami* - vylozim ti; *yat* - az to; *jnatva* - poznas; *moksyase* - budes vysvobozen; *asubhat* - od zleho.

Dokonce i moudri jsou zmateni, kdyz maji rozhodnout, co je cin a co je necin. Vylozim ti nyni, co je cin, a az to poznas, budes osvobozen od vseho nestesti.

VYKLAD: Ciny urcene k poteseni Krsny museji byt vykonavany po vzoru minulych velkych oddanych, coz se doporucuje v patnacte sloce. Proc takove ciny nemaji byt nezavisle, bude vysvetleno v nasledujicich versich.

Abychom mohli jednat s mysli uprenou na Krsnu, musime se ridit radami autorizovanych osob, ktere nalezi do ucednicke posloupnosti, jak uz bylo vysvetleno na zacatku teto kapitoly. Nauka o uvedomovani si Krsny byla nejdrive vysvetlena bohu Slunce a buh Slunce ji vysvetlil svemu synu Manuovi. Manu ji vysvetlil svemu synu Iksvakuovi, a tento system se od techto davnych dob dochoval na Zemi dodnes. Proto se clovek musi ridit predchozimi autoritami, ktere patri do posloupnosti duchovnich ucitelu. Bez jejich pomoci by ani ti nejmoudrejsi lide nevedeli, jak spravne jednat pro poteseni Krsny. Z tohoto duvodu se Krsna rozhodl, ze Ardzunu osobne pouci o oddane sluzbe, tedy o uvedomovani si Krsny. A ponevadz Ardzuna obdrzel pokyny primo od Krsny, nemuze byt zmaten nikdo, kdo kraci v jeho stopach.

Rika se, ze clovek nemuze pochopit podstatu nabozenstvi nedokonalou experimentalni znalosti. Nabozenske zasady mohou byt ve skutecnosti ustanoveny pouze samotnym Bohem (*dharmam tu saksad bhagavat-prasitam;* Srimad Bhagavatam 6.3.19). Pouhou spekulaci nemuze nikdo tyto zasady ustanovit. Clovek musi jit ve slepejich velkych autorit, jako jsou Brahma, siva, Narada, Manu, Kumarove, Kapila, Prahlada, Bhisma, sukadeva Gosvami, Jamaradza, Dzanaka a Bali Maharadza. Mentalni spekulaci se neda zjistit, co je nabozenstvi nebo seberealizace. Ze sve bezpricinne milosti ke svym oddanym Krsna primo vysvetluje Ardzunovi, co je cin a co necin. Pouze cin vykonany s laskou a oddanosti pro poteseni Krsny muze cloveka vysvobodit z pout hmotne existence.

SLOKA 17

karmaso hy api boddhavyam boddhavyam ca vikarmasah
akarmasas ca boddhavyam gahana karmaso gatih

karmasah - cinu; *hi* - zajiste; *api* - take; *boddhavyam* - treba porozumet; *boddhavyam* - byt porozumeno; *ca* - take; *vikarmasah* - zakazany cin; *akarmasah* - necin; *ca* - take; *boddhavyam* - treba porozumet; *gahana* - velmi tezke; *karmasah* - cinu; *gatih* - vstoupit do.

Je velmi tezke porozumet slozitosti cinu. Proto je treba dobre vedet, co je cin, co je zakazany cin a co je necin.

VYKLAD: Chce-li se clovek doopravdy vysvobodit z hmotneho otroctvi, musi pochopit rozdil mezi cinem, necinem a precinem (neautorizovanym cinem). K porozumeni temto rozdilu je zapotrebi velke pozornosti. Clovek musi znat svuj vztah k Nejvyssimu, aby mohl rozeznat cin urceny k poteseni Krsny od cinu vykonaneho pod vlivem tri kvalit hmotne prirody. Ten, kdo se toto naucil, je si pak zcela vedom, ze kazda ziva bytost je vecnym sluzebnikem Krsny, a ze tudiz musi jednat pro Jeho poteseni. Cela Bhagavadgita smeruje k tomuto zaveru. Kazdy jiny cin, ktery je v naprostem protikladu k tomuto vedomi, je vikarma neboli zakazany cin. Abychom tomu porozumeli, musime se stykat s osobami plne si vedomymi Krsny a od nich se naucit tomuto tajemstvi; tento zpusob je stejne tak dobry, jako ucit se to primo od Pana. Jinak bude i nejmoudrejsi clovek zmaten.

SLOKA 18

karmasy akarma yah pasyed akarmasi ca karma yah
sa buddhiman manusyesu sa yuktah krtsna-karma-krt

karmasi - v cinu; *akarma* - necin; *yah* - ten, kdo; *pasyet* - vidi; *akarmasi* - v necinu; *ca* - take; *karma* - plodny cin; *yah* - ten, kdo; *sah* - on; *buddhi-man* - je inteligentni; *manusyesu* - v lidske spolecnosti; *sah* - on; *yuktah* - nachazi se v transcendentalnim stavu; *krtsna-karma-krt* - ackoliv vykonava ruzne ciny.

Ten, kdo necin vidi v cinu a cin v necinu, je moudry mezi lidmi, a ackoliv vykonava ruzne ciny, nachazi se v transcendentalnim postaveni.

VYKLAD: Clovek jednajici s mysli uprenou na Krsnu je automaticky oprosten od pout karmy. Vsechny ciny kona pro Krsnu, a proto neuziva jejich vysledku, ani jimi netrpi. Proto je ve spolecnosti moudry, i kdyz je zapojen do vsech moznych cinnosti pro Krsnu. Jeho ciny se nazyvaji *akarma*, coz znamena, ze neprinaseji zadne hmotne nasledky. Impersonaliste zanechavaji vsech plodonosnych cinu ze strachu pred nasledky, ktere by jim byly na prekazku v jejich duchovnim pokroku. Personalista vsak zna sve prave postaveni vecneho sluzebnika Nejvyssiho Pana, a proto Mu nevaha oddane a s laskou slouzit. A ponevadz vsechno dela pro Krsnovo poteseni, proziva pri vykonavani oddane sluzby pouze transcendentalni radost. Takovi oddani lide netouzi po osobnim smyslovem pozitku. Jedna-li clovek s vedomim, ze je vecny sluzebnik Sri Krsny, je ochranen pred vsemi hmotnymi nasledky sve prace.

SLOKA 19

yasya sarve samarambhah kama-sankalpa-varjitah
jnanagni-dagdha-karmasam tam ahuh pasmitam budhah

yasya - ten, jehoz; *sarve* - veskere; *samarambhah* - podnikani; *kama* - zalozene na smyslovem pozitku; *sankalpa* - odhodlani; *varjitah* - prosto; *jnana* - dokonale poznani; *agni* - ohen; *dagdha* - spalil; *karmasam* - ten, jehoz ciny; *tam* - jej; *ahuh* - rikaji; *pasmitam* - uceni; *budhah* - ti, kdo vedi.

Clovek, jehoz veskere snazeni je prosto zadosti po smyslovem pozitku, vlastni dokonale poznani. Mudrci rikaji, ze jeho plodonosnou cinnost spalil ohen dokonaleho poznani.

VYKLAD: Pouze clovek s dokonalym poznanim muze pochopit jednani cloveka vedomeho si Krsny. Ponevadz clovek vedomy si Krsny je prost veskerych sklonu ke smyslovym pozitkum, musime to chapat tak, ze spalil nasledky svych cinu dokonalym poznanim o svem postaveni vecneho sluzebnika Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Pouze ten, kdo dosahl tohoto dokonaleho poznani, je skutecne moudry. Rozvoj takoveho poznani se zde prirovnava k ohni, ktery muze spalit vsechny nasledky drivejsich cinu.

SLOKA 20

tyaktva karma-phalasangam nitya-trpto nirasrayah
karmasy abhipravrtto pi naiva kincit karoti sah

tyaktva - zanechal; *karma-phala-asangam* - ulpivani na plodech cinu; *nitya* - trvale; *trptah* - je spokojen; *nirasrayah* - bez nejakeho utociste; *karmasi* - v cinu; *abhipravrttah* - byt plne zamestnan; *api* - prestoze; *na* - ne; *eva* - zajiste; *kincit* - cokoliv; *karoti* - dela; *sah* - on.

Takovy clovek zanechal vseho ulpivani na plodech svych cinu, je trvale spokojeny, nezavisly a nejedna s myslenkou na odmenu, prestoze kona mnohe ciny.

VYKLAD: Toto osvobozeni od nasledku cinu je mozne pouze tehdy, kdyz clovek kona vsechno pro poteseni Krsny. Clovek vedomy si Krsny jedna z ciste lasky k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, a proto ho nelakaji vysledky jeho cinnosti. Nestara se ani o svou vlastni obzivu, nebor vsechno nechava na Krsnovi. Neusiluje take, aby neco vlastnil, a nelpi ani na svem majetku. Vykonava sve povinnosti, jak nejlepe umi, a ostatni nechava na Krsnovi. Takovy clovek je vzdy prost vsech dobrych i spatnych nasledku sveho pocinani. Zda se, jako by nic nedelal. Tomu se rika akarma neboli ciny, ktere nenesou hmotne nasledky. Kterykoliv jiny cin, jenz se vykona bez touhy potesit Krsnu, pouta konajiciho, a to se nazyva vikarma, jak uz bylo vysvetleno drive.

SLOKA 21

nirasir yata-cittatma tyakta-sarva-parigrahah
sariram kevalam karma kurvan napnoti kilbisam

nirasih - bez touhy po plodech; *yata* - ovladnutou; *citta-atma* - mysli a inteligenci; *tyakta* - vzdat se; *sarva* - vseho; *parigrahah* - vlastnickeho pocitu; *sariram* - udrzet telo a dusi pohromade; *kevalam* - pouze; *karma* - cinnost; *kurvan* - dela tak; *na* - nikdy; *apnoti* - nabude; *kilbisam* - hrisnych nasledku.

Takovy rozumny clovek jedna s dokonale ovladnutou mysli a inteligenci, vzdava se veskereho vlastnickeho pocitu ke svemu majetku a jedna pouze pro nejnutnejsi zivotni potreby. Takovym jednanim neupada do hrichu a jejich nasledku.

VYKLAD: Clovek vedomy si Krsny neocekava za sve cinnosti dobre nebo spatne vysledky. Jeho mysl a inteligence jsou zcela pod kontrolou. Vi, ze je casteckou Nejvyssiho Pana, a proto jeho uloha ve vztahu k Panu nezavisi na nem, nybrz na Panu. Vse, co se deje, ridi Pan; podobne jako se ruka nepohne sama od sebe, ale ve spolupraci s celym telem. Cisty oddany je vzdy spojen s nejvyssi vuli Pana, nebor netouzi po uspokojovani vlastnich smyslu. Jedna jako cast stroje. Tak jako cast stroje musi byt udrzovana mazanim a cistenim, tak i clovek vedomy si Krsny udrzuje sve telo, a to jen proto, aby mohl laskyplne slouzit Krsnovi. Proto je imunni vuci vsem reakcim sveho snazeni. Dokonce ani sve telo nepovazuje za vlastni, podobne jako zvire, ktere nema zadnou skutecnou nezavislost, neprotestuje, kdyz jej kruty majitel zabije. Clovek vedomy si Krsny, ktery je plne zamestnan seberealizaci, ma velice malo casu, aby prosazoval falesne vlastnicke pravo na nejaky hmotny predmet. Aby udrzel dusi a telo pohromade, nemusi pouzivat necestnych zpusobu k ziskavani penez. Proto take neni znecisten takovymi hmotnymi hrichy a je prost vsech nasledku svych cinu.

SLOKA 22

yadrccha-labha-santusto dvandvatito vimatsarah
samah siddhav asiddhau ca krtvapi na nibadhyate

yadrccha - samo od sebe; *labha* - se ziskem; *santustah* - spokojen; *dvandva* - dvojnosti; *atitah* - prekonal; *vimatsarah* - prost zavisti; *samah* - nemenny; *siddhau* - pri uspechu; *asiddhau* - neuspechu; *ca* - take; *krtva* - jedna; *api* - ackoliv; *na* - nikdy; *nibadhyate* - poutan.

Spokoji se se vsim, co prijde samo od sebe, je prost dvojnosti, nikomu nezavidi a je stejne klidny pri uspechu i nezdaru. Proto neni nikdy poutan, trebaze kona ciny.

VYKLAD: Clovek vedomy si Krsny se moc nenamaha ani s udrzovanim tela na zivu. Je spokojen s tim, co prijde samo od sebe. Nezebra, ani si nevypujcuje, nybrz poctive pracuje, jak nejlepe umi, a spokojuje se s cimkoliv, co ziska svou poctivou praci. Proto je nezavisly, pokud se tyka obzivy. Nedovoli, aby mu nekdo branil vykonavat jeho sluzbu Krsnovi. Avsak pro sluzbu Krsnovi se muze zucastnit jakehokoliv jednani, aniz by byl rusen dualitami hmotneho sveta. Dvojnost hmotneho sveta muzeme vnimat v podobe tepla a chladu, nebo stesti a nestesti. Clovek, ktery si je vedom Krsny, je nad tyto protiklady povznesen, protoze nikdy nevaha jednat jakymkoliv zpusobem, jen aby potesil Krsnu. Proto je nemenny jak pri uspechu, tak i neuspechu. Tyto vlastnosti jsou viditelne na cloveku, ktery dosahl uplneho transcendentalniho poznani.

SLOKA 23

gata-sangasya muktasya jnanavasthita-cetasah
yajnayacaratah karma samagram praviliyate

gata-sangasya - toho, kdo neni poutan kvalitami hmotne prirody; *muktasya* - osvobozen; *jnana-avasthita* - umisten v transcendenci; *cetasah* - jehoz moudrost; *yajnaya* - pro Jadznu (Krsnu); *acaratah* - jedna; *karma* - cinnost; *samagram* - uplne; *praviliyate* - zcela se rozplynou.

Ciny cloveka, ktery neni poutan kvalitami hmotne prirody a jehoz mysleni je zalozeno na transcendentalnim poznani, se zcela rozplynou v transcendenci.

VYKLAD: Jakmile si clovek plne uvedomuje Krsnu, je oprosten od vsech dvojnosti, a tim se vysvobozuje ze znecisteni tri kvalit hmotne prirody. Muze se vysvobodit, protoze si je vedom sveho vecneho postaveni ve vztahu ke Krsnovi, a tak se jeho mysl nemuze od tohoto vedomi odchylit. Vsechno, co dela, dela pro Krsnu, jenz je puvodnim Visnuem. Veskere jeho jednani je tudiz obeti, ponevadz ober je urcena k uspokojeni Nejvyssi Osobnosti, Visnua, Sri Krsny. Vysledky veskere takove cinnosti se zajiste rozplynou v transcendenci a clovek neni trapen hmotnymi nasledky.

SLOKA 24

brahmarpasam brahma havir brahmagnau brahmasa hutam
brahmaiva tena gantavyam brahma-karma-samadhina

brahma - duchovni povahy; *arpasam* - prispevek; *brahma* - Nejvyssi; *havih* - maslo; *brahma* - duchovni; *agnau* - v obetnim ohni; *brahmasa* - dusi; *hutam* - obetovano; *brahma* - duchovni kralovstvi; *eva* - jiste; *tena* - jim; *gantavyam* - dosazeno; *brahma* - duchovni; *karma* - aktivity; *samadhina* - uplnym pohrouzenim.

Clovek, ktery je zcela pohrouzen v uvedomovani si Krsny, jiste dosahne duchovniho kralovstvi, nebor se podili na duchovnich cinnostech, v nichz ober a obetina jsou stejne absolutni duchovni povahy.

VYKLAD: Zde se popisuje, jak cinnosti konane s mysli uprenou na Krsnu mohou nakonec vest k duchovnimu cili. Existuje mnoho ruznych cinnosti urcenych k uspokojeni Krsny a vsechny budou popsany v nasledujicich versich. V teto sloce byla popsana zasada uvedomovani si Krsny. Podminena duse, znecistena hmotou, musi jednat v hmotnem prostredi a zaroven se z tohoto prostredi musi dostat. Metoda, jejiz pomoci se podminena duse muze dostat z hmotne atmosfery, je oddana sluzba Krsnovi. Napriklad clovek, ktery trpi zaludecnimi potizemi, ktere byly zpusobeny nadmernym pozivanim mlecnych vyrobku, je vylecen jinym mlecnym vyrobkem, a to tvarohem. Podminena duse muze byt ze sveho chorobneho hmotneho stavu vylecena, prijme-li Krsnovy pokyny popsane v Gite. Tato metoda se nazyva jadzna, neboli ciny (obeti) konane pouze pro uspokojeni Visnua ci Krsny. Cim vice cinu se v hmotnem svete vykona pro poteseni Krsny, tim vice se zduchovni atmosfera.

Slovo *brahma* znamena duchovni. Pan je duchovni, stejne tak jako zare emanujici z Jeho transcendentalniho tela, zvana *brahmajyoti*. Vsechno, co existuje, se nachazi v brahmadzjoti. Kdyz je dzjoti pokryto iluzi, majou neboli smyslovym pozitkem, nazyva se to hmota. Tato hmotna rouska se da ihned odstranit oddanou sluzbou urcenou k poteseni Krsny. Takze ober v zajmu uvedomovani si Krsny, obetovani, prijemce obeti, obetnik a vysledek obeti jsou vsechno dohromady Brahma neboli Absolutni Pravda. Absolutni Pravda pokryta majou se nazyva hmota. Je-li vsak hmota pouzita ve sluzbe Absolutni Pravde, nabude znovu sve duchovni kvality. Uvedomovat si Krsnu je proces, kterym se nase nynejsi vedomi, jez je zahaleno iluzi, obrati k Brahma neboli k Nejvyssimu. Pokud je mysl plne pohrouzena v myslenkach na Krsnu, rika se, ze je v samadhi neboli v tranzu. Vse, co se vykonava s takovym transcendentalnim vedomim, se nazyva jadzna neboli ober Absolutnimu. V tomto stavu duchovniho vedomi se ten, kdo prinasi ober, ober samotna, prijemce obeti, ten, kdo ober vykonava, a vysledek neboli konecny zisk ztotoznuji s Absolutnim Nejvyssim Brahma. Toto je zpusob, jak si uvedomovat Krsnu.

SLOKA 25

daivam evapare yajnam yoginah paryupasate
brahmagnav apare yajnam yajnenaivopajuhvati

daivam - uctivanim polobohu; *eva* - takto; *apare* - nekteri; *yajnam* - obeti; *yoginah* - jogini; *paryupasate* - dokonale uctivaji; *brahma* - Absolutni Pravda; *agnau* - v ohni; *apare* - jini; *yajnam* - ober; *yajnena* - obeti; *eva* - takto; *upajuhvati* - obetuji.

Nekteri jogini dokonale uctivaji polobohy prinasenim ruznych obeti a jini prinaseji obeti v ohni nejvyssiho brahma.

VYKLAD: Jak uz bylo drive receno, clovek, ktery vykonava povinnosti k poteseni Krsny, je dokonalym joginem a prvotridnim mystikem. Jsou vsak take jini, kteri konaji podobne obeti pri uctivani polobohu, a dalsi, kteri prinaseji ober nejvyssimu brahma neboli neosobnimu aspektu Nejvyssiho Pana. Ruzne druhy obeti se tedy deli podle toho, komu se ober prinasi. Skutecna ober vsak znamena uspokojit Nejvyssiho Pana, Visnua, ktery se take jmenuje Jadzna. Vsechny obeti lze rozdelit do dvou hlavnich skupin: obeti k ziskani hmotneho majetku a obeti urcene k dosazeni transcendentalniho poznani. Ti, kteri maji vedomi Krsny, obetuji veskere hmotne vlastnictvi k poteseni Nejvyssiho Pana, zatimco ti, kteri touzi po docasnem hmotnem stesti, obetuji svuj hmotny majetek, aby uspokojili polobohy, jako je Indra, Vivasvan a tak dal, a impersonaliste obetuji svou totoznost tim, ze splynou s existenci neosobniho brahma. Polobozi jsou mocne bytosti, ktere dosadil Nejvyssi Pan, aby kontrolovali a udrzovali vsechny hmotne cinnosti vesmiru, jako napriklad zasobovani teplem, vodou a svetlem. Lide, kteri dychti po hmotnem uspechu, uctivaji polobohy ruznymi obermi podle pokynu Ved. Takovy clovek se nazyva *bahv-isvara-vadi*, coz znamena, ze veri v mnoho bohu. Ale ti, kteri uctivaji neosobni aspekt Absolutni Pravdy a povazuji podobu polobohu za docasnou, obetuji svou individualitu v ohni nejvyssiho brahma, a tak ukonci svou individualni existenci splynutim s Nejvyssim. Takovi impersonaliste obetuji svuj cas filozoficke spekulaci, aby porozumeli transcendentalni povaze Nejvyssiho. Kratce receno, clovek, ktery dychti po plodech sve prace, obetuje hmotny majetek, aby zvysil svuj hmotny pozitek, zatimco impersonalista obetuje svou hmotnou identitu za ucelem splynuti s existenci Nejvyssiho. Oltarni ohen obeti je pro impersonalisty nejvyssi brahma a obeti je jejich individualita, ktera je pohlcena ohnem brahma. Clovek vedomy si Krsny, jako napriklad Ardzuna, obetuje jak svuj majetek, tak i sebe samotneho, aby potesil Krsnu; nikdy vsak neztrati svoji individualitu. Takovy clovek je nejdokonalejsi jogin.

SLOKA 26

srotradinindriyasy anye samyamagnisu juhvati
sabdadin visayan anya indriyagnisu juhvati

srotra-adini - proces naslouchani; *indriyasi* - smysly; *anye* - jini; *samyama* - zdrzenlivosti; *agnisu* - v ohni; *juhvati* - obetuji; *sabda-adin* - zvukovou vibraci; *visayan* - predmety smysloveho pozitku; *anye* - jini; *indriya* - smyslovych organu; *agnisu* - v ohni; *juhvati* - obetuji.

Nekteri (cisti brahmacarini) obetuji sluch a smysly v ohni ovladnute mysli a jini (usmerneni hospodari) obetuji smyslove predmety v ohni smyslu.

VYKLAD: Ctyri stadia lidskeho zivota, stadium brahmacarina, grhasthy, vanaprasthy a sannjasina, jsou k tomu, aby lidem pomohla stat se dokonalymi joginy neboli transcendentalisty. Smyslem lidskeho zivota je dosahnout duchovni dokonalosti, a ne vyhledavani smyslovych pozitku, jak to delaji zvirata. Proto jsou ctyri stadia lidskeho zivota rozdelena tak, aby cloveku pomohla na ceste k duchovnimu uskutecneni.

Brahmacari neboli ucednik pod ochranou duchovniho ucitele ovlada svou mysl tim, ze se zrika smysloveho pozitku. Brahmacari naslouchа pouze slovum, ktera pojednavaji o Sri Krsnovi. Naslouchani je zakladem porozumeni, a proto se cisty brahmacari venuje pouze opevovani a naslouchani slov o Panove vznesenosti: *harer namanukirtanam.* Vyhyba se vsem hmotnym zvukovym vibracim a je zaujat zpivanim transcendentalni vibrace *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*.

Manzelstvi povoluje jisty smyslovy pozitek, ale grhastha, ktery zije rodinnym zivotem podle pokynu pisem, presto vede zdrzenlivy zivot. Sklony k sexualnimu zivotu, oddavani se omamnym latkam a pozivani masa jsou v lidske spolecnosti bezne, ale grhastha zijici regulovanym zivotem se neoddava neomezenemu pohlavnimu styku a jinym smyslovym pozitkum. Proto manzelstvi zalozene na zasadach nabozenskeho zivota existuje ve vsech civilizovanych lidskych spolecnostech, nebor je to zpusob, jak omezit pohlavni zivot. Tento omezeny sexualni zivot je take urcity druh jadzne, ponevadz grhastha obetuje svuj sklon ke smyslovemu pozitku pro pokrok v duchovnim zivote.

SLOKA 27

sarvasindriya-karmasi prasa-karmasi capare
atma-samyama-yogagnau juhvati jnana-dipite

sarvasi - vsechny; *indriya* - smysly; *karmasi* - cinnosti; *prasa-karmasi* - cinnosti zivotniho dechu; *ca* - take; *apare* - jini; *atma-samyama* - ovladani mysli; *yoga* - spojovaci metoda; *agnau* - v ohni; *juhvati* - obetuji; *jnana-dipite* - v touze po seberealizaci.

Jini, kteri usiluji o seberealizaci ovladanim mysli a smyslu, obetuji ciny vsech svych smyslu a zivotniho dechu v ohni ovladnute mysli.

VYKLAD: Zde je zminka o systemu jogy, ktery zalozil Patandzali. V jeho Joga-sutre se duse nazyva *pratyag-atma* a *parag-atma*. Dokud je duse poutana ke smyslovym pozitkum, nazyva se *parag-atma*, ale jakmile se zbavi touhy po smyslovem pozitku, nazyva se *pratyag-atma.* Na dusi, nachazejici se v hmotnem tele, pusobi deset druhu vzduchu, ktere mohou byt ovlivnovany dychacimi cvicenimi. Patandzali poucuje, jak se muze cinnost vzduchu v tele technicky ovladat, aby se vsechny funkce vzduchu nakonec mohly pouzit k ocisteni duse od hmotnych pout. Podle tohoto systemu jogy je *pratyag-atma* konecny cil neboli konec vsech hmotnych cinnosti. Funkci jednoho z techto deseti druhu vzduchu, jmenovite *prasa-vayu*, je interakce smyslu a smyslovych predmetu. Timto zpusobem umoznuje *prasa-vayu* uchu slyset, oku videt, nosu cichat, jazyku ochutnavat a ruce citit a vsechny tyto smysly se angazuji v cinech mimo vlastni ja. *Apana-vayu* jde dolu, *vyana-vayu* pusobi na zmensovani a zvetsovani, *samana-vayu* reguluje rovnovahu a *udana-vayu* jde nahoru. Kdyz je clovek osvicen poznanim, zapoji je vsechny do hledani duchovniho uskutecneni.

SLOKA 28

dravya-yajnas tapo-yajna yoga-yajnas tathapare
svadhyaya-jnana-yajnas ca yatayah samsita-vratah

dravya-yajnah - obetovani sveho majetku; *tapah-yajnah* - ober odrikanim; *yoga-yajnah* - ober osmistupnovou jogou; *tatha* - tak; *apare* - jini; *svadhyaya* - ober studovanim Ved; *jnana-yajnah* - ober rozvijenim transcendentalniho poznani; *ca* - take; *yatayah* - osviceni lide; *samsita-vratah* - slozili prisne sliby.

Nekteri jsou osviceni obetovanim sveho hmotneho majetku, skladajice prisne sliby, a jini provadeji tezka pokani dodrzovanim osmistupnove jogy nebo studiem Ved, aby dosahli transcendentalniho poznani.

VYKLAD: Obeti muzeme rozdelit do ruznych skupin. Nekteri lide obetuji svuj majetek ve forme ruznych dobrocinnych skutku. V Indii zakladaji bohati obchodnici a princove ruzne dobrocinne ustavy, jako *dharma-sala, anna-ksetra, atithi-sala, anathalaya* a *vidya-pitha.* I v jinych zemich se zrizuje mnoho nemocnic, domovu pro duchodce a podobnych dobrocinnych zarizeni, ktera nabizeji chudym jidlo, vzdelani a lekarskou pomoc zdarma. Vsechny takove dobrocinne skutky se nazyvaji *dravyamaya-yajna.* Jsou take takovi, kteri se dobrovolne podrobuji ruznym druhum sebekazne, jako *candrayasa* a *caturmasya*, aby zlepsili sve zivotni podminky nebo byli povyseni na vyssi planety ve vesmiru. Tyto procesy obsahuji posvatny slib vest zivot podle urcitych prisnych pravidel. Ten, kdo chce dodrzovat zasady caturmasji, se nesmi napriklad holit po dobu ctyr mesicu (od cervence do rijna), nesmi jist urcita jidla, nesmi jist vickrat nez jednou denne a nesmi opustit domov. Takova ober, pri ktere se obetuje zivotni pohodli, se nazyva *tapomaya-yajna.* Existuji take ti, kteri se zabyvaji ruznymi druhy mystickych jog, jako je napriklad Patandzaliho system, jejichz cilem je splynout s Absolutnim nebo ziskat nadprirozene sily (hathajoga, astangajoga). Nekteri cestuji na posvatna poutni mista. Vsechny tyto cinnosti se nazyvaji *yoga-yajna*, ober zamerena na dosazeni urciteho druhu dokonalosti v hmotnem svete. Nekteri se zase zamestnavaji studovanim ruznych vedskych textu, zvlaste Upanisad a Vedanta-suter nebo filozofie sankhji. To se nazyva *svadhyaya-yajna* neboli ober studiem. Vsichni tito jogini vykonavaji ruzne obeti, aby dosahli vyssiho stavu zivota. Avsak oddany, ktery se venuje bhaktijoze, vsechny predci, protoze slouzi Sri Krsnovi. Uvedomovani si Krsny nelze dosahnout zadnou z vyse jmenovanych obetnich metod, nybrz pouze milosrdenstvim Pana nebo Jeho cisteho oddaneho. Proto je uvedomovani si Krsny transcendentalni.

SLOKA 29

apane juhvati prasam prase panam tathapare
prasapana-gati ruddhva prasayama-parayasah
apare niyataharah prasan prasesu juhvati

apane - vzduch, jenz pusobi smerem dolu; *juhvati* - obetuji; *prasam* - vzduch, jenz pusobi smerem ven; *prase* - ve vzduchu, ktery jde ven; *apanam* - vzduch, ktery jde dolu; *tatha* - jak take; *apare* - jini; *prasa* - vzduch, ktery jde ven; *apana* - vzduch, ktery jde dolu; *gati* - pohyb; *ruddhva* - zastavit; *prasa-ayama* - tranz zpusobeny uplnym zastavenim dychani; *parayasah* - oddavajici se; *apare* - jini; *niyata* - ovladli; *aharah* - pojidani; *prasan* - vychazejici vzduch; *prasesu* - ve vychazejicim vzduchu; *juhvati* - obetuji.

Jsou take jini, kteri se oddavaji kontrole dychani a obetuji vydech vdechu a vdech vydechu, aby tak nakonec zastavili veskere dychani a zustali ve vnitrnim vytrzeni. Jini zase omezuji potravu a obetuji samotny vydech jako ober.

VYKLAD: Tento zpusob jogy urceny k ovladani dychani se nazyva pranajama a zpocatku se provadi v hathajoze pri ruznych pozicich tela. Vsechna tato jogicka cviceni se doporucuji k ovladani smyslu a pro pokrok na ceste k duchovni realizaci. Temito cvicenimi dokaze clovek ovladat vzduchy v tele tak, ze obrati smer jejich proudeni. Napriklad *apana* jde dolu a vzduch *prasa* nahoru. Pranajamajogin cvici dychani v opacnem smeru, az se proudy vzduchu neutralizuji do stavu rovnovahy (*puraka*). Obetovani vydechu ve vdechu se nazyva *recaka*. Kdyz se proudeni uplne zastavi, rika se tomu *kumbhaka-yoga*. Provozovanim kumbhaka-jogy si jogin prodluzuje zivot o mnoho let, aby dosahl dokonalosti duchovni realizace. Inteligentni jogin se snazi dosahnout dokonalosti v jednom zivote, aniz by cekal na dalsi.

Clovek vedomy si Krsny se vsak automaticky stava panem svych smyslu, nebor se vzdy odevzdava laskyplne transcendentalni sluzbe Panu. Jelikoz jsou jeho smysly vzdy zamestnany ve sluzbe Krsnovi, nemaji zadnou moznost zabyvat se necim jinym. Takze oddany se na konci zivota prirozene premisti do duchovniho sveta, do spolecnosti Krsny, a proto se ani nesnazi prodlouzit si zivot. Okamzite je umisten na uroven vysvobozeni, jak stoji v Bhagavadgite (14.26):

mam ca yo vyabhicaresa bhakti-yogena sevate
sa gusan samatityaitan brahma-bhuyaya kalpate

,,Clovek, ktery s cistou oddanosti slouzi Panu, transcenduje kvality hmotne prirody a okamzite se povznese na duchovni rovinu.`` Oddany jedna jiz od pocatku na transcendentalni urovni a s timto vedomim neustale vykonava predepsane povinnosti. Proto nikdy nezhresi a nakonec nepochybne vstoupi do Krsnova sidla.

V tomto versi je take zminka o dulezitosti omezovani potravy, coz se deje automaticky, jestlize clovek poziva pouze prasadam, posvatne jidlo, ktere bylo nejdrive obetovano Krsnovi. Omezovani se v jidle pomaha pri ovladani smyslu. Neovlada-li clovek sve smysly, nema moznost dostat se z hmotneho zapleteni.

SLOKA 30

sarve py ete yajna-vido yajna-ksapita-kalmasah
yajna-sistamrta-bhujo yanti brahma sanatanam

sarve - vsichni; *api* - i kdyz na pohled ruzne; *ete* - tito; *yajna-vidah* - znali ucelu vykonavani obeti; *yajna-ksapita* - ocisruji se nasledky takovych cinu; *kalmasah* - za hrisne ciny; *yajna-sista* - jako nasledek takoveho vykonavani obeti; *amrta-bhujah* - ti, kdo ochutnali takovy nektar; *yanti* - dojdou; *brahma* - nejvyssiho; *sanatanam* - vecneho kralovstvi.

Vsichni ti, kteri znaji ucel obeti, se ocisti od nasledku hrisnych cinu a pote, co ochutnali nektar z vysledku obeti, dosahnou nejvyssiho vecneho kralovstvi.

VYKLAD: Z predchazejiciho popisu ruznych druhu obeti, jako je obetovani vlastniho majetku, studium Ved nebo ruznych filozofickych doktrin a provadeni jogy, vidime, ze jejich spolecnym cilem je ovladnout smysly. Jelikoz horliva touha smyslove si uzivat je hlavni pricinou nasi hmotne existence, nemuzeme dosahnout vecneho zivota plneho poznani a blazenosti ve vecnem kralovstvi, dokud se teto touhy nezbavime. Vsechny vyse zminene obeti nam pomahaji ocistit se od nasledku hrisnych jednani. Takovym jednanim se clovek stane jiz v tomto zivote srastnym a bohatym, a navic na konci zivota vstoupi do vecneho Boziho kralovstvi jako duverny spolecnik Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, nebo splyne s neosobnim brahma.

SLOKA 31

nayam loko sty ayajnasya kuto nyah kuru-sattama

na - nikdy; *ayam* - tato; *lokah* - planeta; *asti* - je; *ayajnasya* - kdo neobetuje; *kutah* - kde je; *anyah* - jiny; *kuru-sat-tama* - o nejlepsi z Kuruovcu.

O nejlepsi z Kuruovcu, bez obeti nemuze nikdo zit srastne v tomto svete nebo v tomto zivote, natoz v pristim.

VYKLAD: Ar uz se clovek v tomto hmotnem byti nachazi v jakychkoliv podminkach, nikdy si neni vedom sveho skutecneho postaveni. Jinymi slovy, nasledky nasich hrisnych zivotu jsou pricinou nasi existence v hmotnem svete. Nevedomost je pricinou hrisneho zivota a hrisny zivot zpusobuje pokracovani hmotneho byti. Lidske telo je jediny prostredek, kterym se muzeme dostat z hmotneho otroctvi. Vedy nas proto uci, jak z hmotneho zajeti uniknout a predkladaji nam ruzne cesty nabozenstvi, ekonomickeho zabezpeceni, usmernovanych smyslovych pozitku a konecne i zpusob, jak se uplne dostat z tohoto uboheho stavu. Cesta nabozenstvi, neboli vykonavani ruznych vyse zminenych obeti, resi nase ekonomicke problemy automaticky. Vykonavanim jadzne si zajistime dostatek pro zivot nezbytne potravy (mleka, obilovin, ovoce, zeleniny atd.), navzdory takzvanemu prelidneni. Kdyz je zaludek nasycen, nasleduje zcela prirozene touha uspokojit smysly. Proto Vedy predepisuji posvatne manzelstvi k usmernenemu smyslovemu pozitku. Timto se clovek postupne vysvobozuje z hmotneho otroctvi a nejvyssi dokonalosti osvobozeneho cloveka je navratit se do vecne spolecnosti Nejvyssiho Pana.

Dokonalosti se dosahuje vykonavanim jadzne (obeti), jak bylo jiz uvedeno. Nema-li clovek sklon vykonavat jadznu podle Ved, jak muze ocekavat srastny zivot v tomto tele, natoz v jinem, ci na jine planete? Existuji ruzne stupne hmotneho blahobytu na ruznych nebeskych planetach a pred temi, kdo konaji ruzne druhy obeti, lezi nesmirne stesti. Avsak nejvyssi stesti, jakeho clovek muze dosahnout, je povysit se na duchovni planety laskyplnou oddanou sluzbou Krsnovi. Zivot, kdy Krsna je stredem nasich cinnosti, resi vsechny problemy hmotneho byti.

SLOKA 32

evam bahu-vidha yajna vitata brahmaso mukhe
karma-jan viddhi tan sarvan evam jnatva vimoksyase

evam - takto; *bahu-vidhah* - ruzne druhy; *yajnah* - obeti; *vitatah* - sirene; *brahmasah* - Vedami; *mukhe* - usty; *karma-jan* - zrozeny z cinu; *viddhi* - vez; *tan* - je; *sarvan* - vsechny; *evam* - takto; *jnatva* - poznas; *vimoksyase* - budes osvobozen.

Vsechny tyto ruzne druhy obeti jsou schvaleny Vedami a vsechny se zrodily z ruznych cinu. Jakmile jim takto porozumis, vysvobodis se.

VYKLAD: Jak jsme jiz poznali, Vedy doporucuji ruzne obeti pro ruzne druhy lidi. Protoze lide jsou pohrouzeni do telesneho pojeti zivota, jsou tyto obeti uzpusobeny tak, aby je clovek mohl vykonavat telem, mysli nebo inteligenci. Konecnym cilem vsech obeti je vysvobodit cloveka z telesneho zajeti. Sri Krsna to zde potvrzuje vlastnimi slovy.

SLOKA 33

sreyan dravya-mayad yajnaj jnana-yajnah parantapa
sarvam karmakhilam partha jnane parisamapyate

sreyan - lepsi; *dravya-mayat* - hmotneho majetku; *yajnat* - nez ober; *jnana-yajnah* - ober s poznanim; *parantapa* - o hubiteli nepratel; *sarvam* - vsechny; *karma* - ciny; *akhilam* - veskere; *partha* - o synu Prthy; *jnane* - v poznani; *parisamapyate* - vrcholi.

Ober konana s poznanim je lepsi nez ober hmotneho majetku, o hubiteli nepratel, nebor vsechny ciny stejne nakonec vrcholi v transcendentalnim poznani.

VYKLAD: Ucelem vsech obeti je dosahnout stavu dokonaleho poznani, pak se vymanit z hmotneho utrpeni a nakonec se zapojit do transcendentalni laskyplne sluzby Sri Krsnovi. Za temito obermi se ale skryva jiste tajemstvi, ktere by mel clovek znat. Obeti se nekdy projevuji v ruznych podobach, podle viry obetujiciho. Obetujici, jehoz vira dosahla stadia transcendentalniho poznani, by mel byt povazovan za pokrocilejsiho nez ten, kdo obetuje pouze hmotny majetek a je bez takoveho poznani. Pokud clovek nedosahl poznani, zustavaji obeti na hmotne rovine a neprinaseji zadny duchovni uzitek. Skutecne poznani vrcholi v uvedomovani si Krsny, coz je nejvyssi stadium transcendentalniho poznani a bez takoveho poznani jsou obeti pouze hmotnymi cinnostmi. Jakmile jsou vsak takova jednani povysena na uroven transcendentalniho poznani, stanou se transcendentalnimi. Podle stavu vedomi obetujiciho se obetni ciny nekdy nazyvaji *karma-kasma* (plodonosne cinnosti) nebo *jnana-kasma* (cinnost konana v touze poznat pravdu). Obeti vykonane za ucelem poznani jsou lepsi nez kterekoliv jine.

SLOKA 34

tad viddhi prasipatena pariprasnena sevaya
upadeksyanti te jnanam jnaninas tattva-darsinah

tat - tato (znalost ruznych obeti); *viddhi* - snaz se pochopit; *prasipatena* - tim, ze se obratis na duchovniho ucitele; *pariprasnena* - pokornym dotazovanim; *sevaya* - prokazovanim sluzby; *upadeksyanti* - vstipi; *te* - tobe; *jnanam* - poznani; *jnaninah* - seberealizovana duse; *tattva* - pravdu; *darsinah* - ti, kdo uzreli.

Obrar se na duchovniho ucitele a uc se od neho pravde. Dotazuj se ho se vsi pokorou a verne mu sluz. Seberealizovane duse ti mohou sdelit poznani, nebor ony uzrely pravdu.

VYKLAD: Cesta k duchovni realizaci je nepochybne tezka. Sri Krsna nam proto radi, abychom se obratili na praveho duchovniho ucitele, ktery nalezi do posloupnosti duchovnich ucitelu, pocinaje Krsnou samotnym. Nikdo se nemuze stat pravym duchovnim ucitelem, jestlize nepatri do ucednicke posloupnosti. Sri Krsna je puvodni duchovni mistr a pouze clovek v ucednicke posloupnosti muze predavat nezmenene poselstvi svemu ucedniku. Nikdo nemuze dosahnout duchovniho uskutecneni podle sve vlastni metody, jak je v mode u dnesnich posetilych pokrytcu. Srimad Bhagavatam (6.3.19) rika: *dharmam tu saksad bhagavat-prasitam.* ,,Cesta nabozenstvi je primo zvestovana Panem.`` Proto nam nemohou pomoci intelektualni spekulace a suche argumenty k pokroku v duchovnim zivote. Ani nezavisle studovani pisem nam nepomuze. Musime se obratit na praveho duchovniho ucitele, abychom ziskali poznani. Takovy duchovni ucitel by mel byt prijat s uplnou pokorou a meli bychom mu skromne a bez pychy slouzit jako prosti sluzebnici. Tajemstvi uspechu v duchovnim zivote spociva v uspokojeni seberealizovaneho duchovniho ucitele. Kladeni otazek a pokora vytvareji pravou kombinaci, ktera vede k duchovnimu poznani. Neni-li clovek pokorny a usluzny, nebudou mit jeho otazky polozene duchovnimu uciteli zadny ucinek. Clovek musi byt pripraven zvladnout zkousky duchovniho ucitele, ktery ho automaticky pozehna ryzim duchovnim poznanim, kdyz uvidi ucednikuv vazny zajem. V tomto versi se zavrhuje jak slepe nasledovani, tak absurdni otazky. Nesmime duchovnimu uciteli jen pokorne naslouchat, musime se od neho take ucit pokornym dotazovanim a sluzbou. Pravy duchovni ucitel je prirozene velmi mily ke svemu zaku a je-li ucednik pokorny a vzdy pripraven slouzit, vymena otazek a odpovedi bude dokonala.

SLOKA 35

yaj jnatva na punar moham evam yasyasi pasmava
yena bhutany asesasi draksyasy atmany atho mayi

yat - ktere; *jnatva* - poznas; *na* - nikdy; *punah* - znovu; *moham* - do iluze; *evam* - takto; *yasyasi* - pujdes; *pasmava* - o synu Pandy; *yena* - skrze; *bhutani* - zive bytosti; *asesasi* - vsechny; *draksyasi* - spatris; *atmani* - v Nejvyssi Dusi; *atha u* - nebo jinymi slovy; *mayi* - ve Mne.

A kdyz takto poznas pravdu, neupadnes znovu do klamu. S pomoci tohoto poznani shledas, ze vsechny zive bytosti nejsou nicim jinym nez castmi Nejvyssiho, nebo jinymi slovy, ze jsou ve Mne.

VYKLAD: Vysledkem poznani ziskaneho od seberealizovane duse, tedy od toho, kdo zna veci tak, jak skutecne jsou, je, ze se clovek nauci, ze vsechny zive bytosti nejsou nicim jinym nez casteckami Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsny. Pojeti, ze ziva bytost existuje oddelene od Krsny, se nazyva *maya* (*ma* - ne, *ya* - tento). Nekteri filozofove si mysli, ze nemame s Krsnou nic spolecneho, ze Krsna byl jen velkou historickou osobnosti a ze neosobni brahma je Absolutni Pravda. Ve skutecnosti je neosobni brahma popsano v Bhagavadgite jako zare vychazejici z Krsnova tela. Krsna, coby Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je pricinou vseho. V Brahma-sanhite jasne stoji, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pricina vsech pricin. I miliony Jeho inkarnaci jsou pouze Jeho ruzne expanze. Zive bytosti jsou take Jeho expanze. Majavadsti filozofove si chybne mysli, ze Krsna ztraci svou nezavislou existenci ve svych expanzich. Tento nazor je svou podstatou materialisticky. Z hmotneho sveta mame zkusenost, ze je-li vec rozdelena na zlomky, ztraci svou puvodni celistvost. Majavadsti filozofove nechapou, ze na absolutni rovine se jedna a jedna rovna jedne a ze jedna minus jedna je take jedna. Tak je tomu v absolutnim svete.

Pro nedostatek vedomosti o absolutni vede jsme nyni pokryti iluzi, a proto si myslime, ze jsme oddeleni od Krsny. Prestoze jsme oddelenymi castmi Krsny, nelisime se od Neho. Telesne rozdily zivych bytosti jsou maja neboli to, co neni skutecne. Vsichni jsme urceni k tomu, abychom uspokojovali Sri Krsnu. Pouze pod vlivem iluze veril Ardzuna, ze docasne telesne vztahy k jeho pribuznym jsou dulezitejsi nez jeho vecny duchovni vztah ke Krsnovi. Konecnym zaverem celeho uceni Bhagavadgity je to, ze ziva bytost je vecnym sluzebnikem Krsny, ze se od Neho nemuze oddelit a ze pocit, ze je casteckou oddelenou od Krsny, se nazyva maja. Zive bytosti maji jako samostatne casti Nejvyssiho Pana jisty ucel. Jelikoz na tento ucel zapomnely, nachazeji se jiz od nepameti v ruznych telech jako lide, zvirata, polobozi a tak dal. Vsechna tato rozlicna tela vznikla nasledkem zapomneni transcendentalni sluzby. Avsak jakmile se clovek zapoji do transcendentalni oddane sluzby s mysli uprenou na Krsnu, je z teto iluze okamzite vysvobozen. Toto ciste poznani vsak muzeme ziskat jen od praveho duchovniho ucitele, a tim se vyhneme iluzi, ze jsme rovni Krsnovi. Dokonale poznani znamena, ze Nejvyssi Duse, Krsna, je nejvyssim utocistem vsech zivych bytosti, ktere jsou zmateny hmotnou energii, opusti-li toto utociste a namlouvaji-li si, ze maji oddelenou identitu. A tak v ruznych hmotnych telech zapominaji na Krsnu. Zacnou-li si takove zbloudile duse opet uvedomovat Krsnu, meli bychom povazovat za samozrejme, ze jsou na ceste k vysvobozeni, coz je potvrzeno ve Srimad Bhagavatamu (2.10.6): *muktir hitvanyatha-rupam svarupesa vyavasthitih.* Vysvobozeni znamena nachazet se ve svem prirozenem stavu, to jest jako vecny sluzebnik Sri Krsny (uvedomovani si Krsny).

SLOKA 36

api ced asi papebhyah sarvebhyah papa-krt-tamah
sarvam jnana-plavenaiva vrjinam santarisyasi

api - dokonce; *cet* - kdyby; *asi* - jsi; *papebhyah* - z hrisniku; *sarvebhyah* - vsech; *papa-krt-tamah* - nejvetsim hrisnikem; *sarvam* - vsechny takove hrisne reakce; *jnana-plavena* - na lodi transcendentalniho poznani; *eva* - zajiste; *vrjinam* - ocean utrpeni; *santarisyasi* - zcela prekonas.

I kdybys byl pokladan za nejhrisnejsiho z hrisniku, na lodi transcendentalniho poznani budes schopen prekonat ocean utrpeni.

VYKLAD: Dokonale porozumeni prirozenemu vztahu ke Krsnovi je tak vznesene, ze muze cloveka ihned vyzvednout z boje o existenci, jenz se odehrava v oceanu nevedomosti. Tento hmotny svet je nekdy pokladan za ocean nevedomosti a nekdy za horici les. I pro velmi dobreho plavce je boj o zivot v oceanu velmi tezky. Jestlize vsak nekdo vytahne zapasiciho plavce z oceanu nevedomosti, je tim nejvetsim zachrancem. Dokonale poznani, ziskane od Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, je cesta k vysvobozeni. Lod uvedomovani si Krsny je velmi prosta, ale zaroven take nejvznesenejsi.

SLOKA 37

yathaidhamsi samiddho gnir bhasma-sat kurute rjuna
jnanagnih sarva-karmasi bhasma-sat kurute tatha

yatha - prave jako; *edhamsi* - palivo; *samiddhah* - planouci; *agnih* - ohen; *bhasma-sat* - popel; *kurute* - zmeni; *arjuna* - o Ardzuno; *jnana-agnih* - ohen poznani; *sarva-karmasi* - vsechny nasledky hmotnych cinnosti; *bhasma-sat* - v popel; *kurute* - zmeni; *tatha* - tak.

Tak jako planouci ohen meni v popel vsechno palivo, o Ardzuno, tak i ohen poznani spaluje na popel vsechny nasledky hmotnych cinu.

VYKLAD: Dokonale poznani vlastniho ja a Nadduse a jejich vzajemneho vztahu je zde prirovnano k ohni. Tento ohen nespaluje jen vsechny nasledky hrisnych cinu, nybrz promeni v popel i nasledky zboznych cinu. Existuje nekolik stadii odplat za vykonane ciny: odplata, ktera se tvori, odplata dozravajici, odplata nabyta a odplata samotna. Kdyz clovek vlastni dokonale poznani o prirozenem postaveni zive bytosti, vsechny reakce jsou spaleny. Ve Vedach se pise: *ubhe uhaivaisa ete taraty amrtah sadhv-asadhuni.* ,,Clovek muze prekonat nasledky jak ctnostnych, tak hrisnych cinu.`` (Brhad-aranjaka Upanisad 4.4.22)

SLOKA 38

na hi jnanena sadrsam pavitram iha vidyate
tat svayam yoga-samsiddhah kalenatmani vindati

na - nic; *hi* - zajiste; *jnanena* - s poznanim; *sadrsam* - ve srovnani; *pavitram* - posvecene; *iha* - na tomto svete; *vidyate* - existuje; *tat* - tak; *svayam* - sam; *yoga* - oddanosti; *samsiddhah* - zralost; *kalena* - casem; *atmani* - v sobe; *vindati* - tesi se.

Na tomto svete neni nic tak vzneseneho a cisteho jako transcendentalni poznani. Takove poznani je zrale ovoce veskereho mysticismu a ten, kdo dosahl dokonalosti v oddane sluzbe, se z nej casem tesi sam v sobe.

VYKLAD: Mluvime-li o transcendentalnim poznani, mame na mysli duchovni porozumeni. Neexistuje nic, co by bylo vznesenejsi a cistsi nez transcendentalni poznani. Tak jako nas nevedomost vezni v hmotnem svete, tak nas z nej vysvobozuje poznani, jez je zralym plodem oddane sluzby. Ten, kdo vlastni transcendentalni poznani, nemusi hledat klid nekde jinde, nebor se tesi z klidu v sobe. Jinymi slovy, toto poznani a mir vrcholi ve vedomi Krsny, coz je konecny odkaz Bhagavadgity.

SLOKA 39

sraddhaval labhate jnanam tat-parah samyatendriyah
jnanam labdhva param santim aciresadhigacchati

sraddha-van - verici clovek; *labhate* - dosahne; *jnanam* - poznani; *tat-parah* - velice poutan k tomu; *samyata* - ovladnute; *indriyah* - smysly; *jnanam* - poznani; *labdhva* - dosahl; *param* - transcendentalni; *santim* - mir; *aciresa* - velmi brzy; *adhigacchati* - dosahne.

Verici clovek, ktery je pohrouzen v transcendentalnim poznani a ktery ovlada sve smysly, velice brzy dosahne nejvyssiho duchovniho miru.

VYKLAD: Clovek, ktery ma neochvejnou viru v Krsnu, muze ziskat nejvyssi poznani. Kdo je presvedcen, ze muze dosahnout nejvyssi dokonalosti jednoduse oddanou sluzbou Krsnovi s mysli na Neho uprenou, se nazyva verici. Viru clovek ziska, jestlize oddane slouzi a zpiva *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*, coz ocisruje srdce od veskere hmotne necistoty. Krome toho musi clovek take ovladat smysly. Ten, kdo je naplnen virou v Krsnu a ovlada sve smysly, muze okamzite a snadno dosahnout dokonalosti v uvedomovani si Krsny.

SLOKA 40

ajnas casraddadhanas ca samsayatma vinasyati
nayam loko sti na paro na sukham samsayatmanah

ajnah - posetilec neznaly pisem; *ca* - a; *asraddadhanah* - bez viry ve zjevena pisma; *ca* - take; *samsaya* - pochyby; *atma* - osoba; *vinasyati* - klesne zpet; *na* - nikdy; *ayam* - tento; *lokah* - svet; *asti* - je; *na* - ani; *parah* - v pristim zivote; *na* - ne; *sukham* - stesti; *samsaya* - pochybujici; *atmanah* - osoba.

Avsak nevedomi a neverici lide, kteri pochybuji o zjevenych pismech, si existenci Boha neuvedomuji a poklesavaji. Pro pochybovace neni stesti ani v tomto svete, ani v pristim.

VYKLAD: Z mnoha autorizovanych zjevenych pisem stoji Bhagavadgita na prednim miste. Osoby, ktere jsou na urovni zvirat, neveri v pisma a ani o nich nemaji zadne znalosti. Nekteri nejake vedomosti maji a dovedou citovat urcite casti pisem, ale ve skutecnosti temto slovum neveri. Jsou take ti, kteri veri v Bhagavadgitu, ale neveri v Nejvyssiho Pana, Sri Krsnu, a ani Ho neuctivaji. Takove osoby nemohou uspet v uvedomovani si Krsny a nakonec klesnou zpet do hmotneho zivota. Ze vsech

vyse zminenych osob nedelaji vubec zadny duchovni pokrok ti, kteri nemaji zadnou viru a vzdy pouze pochybuji. Lide, kteri neveri v Boha a Jeho zjevena pisma, nenachazeji nic dobreho v tomto, ani v pristim zivote. V zadnem pripade pro ne neexistuje opravdove stesti. Proto by se clovek mel ridit zasadami pisem, a tim se povznest na rovinu poznani. Pouze toto poznani nam muze pomoci povysit se na transcendentalni rovinu duchovniho vedomi. Pochybujici lide tedy jinymi slovy neudelaji zadny pokrok v duchovnim zivote. Proto bychom meli nasledovat ve stopach velkych acarju, kteri jsou v posloupnosti duchovnich ucitelu, a tak dosahnout uspechu.

SLOKA 41

yoga-sannyasta-karmasam jnana-sanchinna-samsayam
atmavantam na karmasi nibadhnanti dhananjaya

yoga - oddanou sluzbou podle zasad karmajogy; *sannyasta* - ten, kdo se vzdal; *karmasam* - vysledku prace; *jnana* - poznanim; *sanchinna* - rozetnul; *samsayam* - pochybnosti; *atma-vantam* - umisten v ja; *na* - nikdy; *karmasi* - ciny; *nibadhnanti* - poutaji; *dhananjaya* - o dobyvateli bohatstvi.

Clovek, ktery oddane slouzi, vzdavaje se plodu svych cinnosti, a ktery sve pochybnosti rozral transcendentalnim poznanim, je pevne umisten ve vlastnim ja. Proto neni poutan svymi ciny, o dobyvateli bohatstvi.

VYKLAD: Ten, kdo se ridi pokyny Bhagavadgity tak, jak je sdelil samotny Sri Krsna, se vysvobodi milosti transcendentalniho poznani ze vsech pochybnosti. Je-li clovek jako castecka Pana zcela pohrouzen v myslenkach na Krsnu, pak si je vedom sveho praveho ja a jako takovy nepochybne prekona zakon karmy.

SLOKA 42

tasmad ajnana-sambhutam hrt-stham jnanasinatmanah
chittvainam samsayam yogam atisthottistha bharata

tasmat - proto; *ajnana-sambhutam* - zrozenou z nevedomosti; *hrt-stham* - sidlici v srdci; *jnana* - poznani; *asina* - se zbrani; *atmanah* - vlastniho ja; *chittva* - rozetni; *enam* - tuto; *samsayam* - pochybnost; *yogam* - v joze; *atistha* - bud umisten; *uttistha* - povstan k boji; *bharata* - o Bharatovce.

Proto mecem poznani rozetni sve pochybnosti, ktere v tvem srdci povstaly z nevedomosti, a ozbrojen jogou povstan k boji, o Bharatovce.

VYKLAD: Joga, ktera byla vylozena v teto kapitole, se nazyva *sanatana-yoga*, neboli vecne cinnosti konane zivymi bytostmi, a obsahuje dva druhy obeti: jednou je ober hmotneho majetku a druhou ciste duchovni cinnost spocivajici v poznani vlastniho ja. Jestlize obetovani hmotneho majetku neni spojeno s duchovni realizaci, stava se takova ober pouhou hmotnou cinnosti. Naproti tomu ten, kdo takove obeti provadi s duchovnim cilem nebo jako oddanou sluzbu, kona dokonalou ober. Vezmeme-li v uvahu duchovni aktivity, shledame, ze se take deli na dva druhy: poznani vlastniho ja (neboli nasi prave povahy) a poznani pravdy tykajici se Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Ten, kdo se da skutecnou cestou Bhagavadgity, velice snadno porozumi temto dvema dulezitym druhum transcendentalniho poznani. Bez obtizi dosahne dokonaleho poznani, ze duse je casteckou Boha, a lehce porozumi transcendentalni povaze Panovych cinu. Na zacatku teto kapitoly hovoril Sri Krsna osobne o svych transcendentalnich cinnostech. Ten, kdo nechape uceni Gity, je neznaboh a zneuziva castecne nezavislosti, ktera mu byla pridelena Panem. Nechape-li clovek pravou, vecnou, blazenou a vsevedouci povahu Bozske Osobnosti navzdory vsem informacim, je zajiste prvotridni hlupak. Nevedomost muze byt odstranena, jestlize postupne prijimame zasady oddane sluzby vykonavane k uspokojeni Krsny a ridime se jimi. Uvedomovani si Krsny se probouzi ruznymi obermi polobohum, nejvyssimu brahma, dodrzovanim celibatu, v manzelstvi, ovladanim smyslu, provadenim mysticke jogy, odrikanim, obetovanim hmotneho majetku, studiem Ved a ucasti v socialnim zrizeni zvanem varnasrama-dharma. Vsechny tyto cinnosti se nazyvaji obeti a jsou zalozeny na usmernene cinnosti. Dulezitym faktorem techto cinu je vsak seberealizace. Pro skutecneho stoupence Bhagavadgity je seberealizace nejvyssim cilem, ale ten, kdo pochybuje o Krsnove autorite, poklesne. Proto se nam radi, abychom pokorne studovali Bhagavadgitu ci jina pisma pod vedenim praveho duchovniho ucitele a pokorne mu slouzili. Pravy duchovni ucitel patri do vecne ucednicke posloupnosti a neodklani se od pokynu Nejvyssiho Pana, ktere byly predany pred miliony let bohu Slunce. Bhagavadgita se pak od boha Slunce dostala k lidem na Zemi. Proto by mel clovek dodrzovat zasady Bhagavadgity tak, jak jsou v ni popsany, a davat si pozor na sobecke lidi, kteri touzi po sebepovyseni a kteri svadeji z prave cesty. Sri Krsna je bezpochyby Nejvyssi Osobnosti a Jeho cinnosti jsou transcendentalni. Ten, kdo tomu rozumi, je od sameho pocatku sveho studia Bhagavadgity osvobozenou dusi.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady ke ctvrte kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Transcendentalni poznani``.

KAPITOLA PATA

Karmajoga - jednani s mysli uprenou na Krsnu

SLOKA 1

arjuna uvaca
sannyasam karmasam krssa punar yogam ca samsasi
yac chreya etayor ekam tan me bruhi su-niscitam

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *sannyasam* - odrikani; *karmasam* - vsech cinu; *krssa* - o Krsno; *punah* - opet; *yogam* - oddana sluzba; *ca* - take; *samsasi* - Ty velebis; *yat* - ktera; *sreyah* - je prospesnejsi; *etayoh* - z techto dvou; *ekam* - jeden; *tat* - to; *me* - mne; *bruhi* - prosim, rekni; *su-niscitam* - najisto.

Ardzuna pravil: O Krsno, nejdrive me zadas, abych se zrekl cinu, a pote mi zase doporucis cinnost v duchu oddanosti. Prosim Te, rekni mi najisto, co je z techto dvou lepsi?

VYKLAD: V teto kapitole Bhagavadgity Sri Krsna rika, ze oddana cinnost je lepsi nez sucha mentalni spekulace. Oddana sluzba je take snazsi, nebor svou transcendentalni povahou zbavuje cloveka nasledku jeho cinu. V druhe kapitole bylo podano predbezne poznani o dusi a vysvetleno, jakym zpusobem je uveznena v hmotnem tele. V teto kapitole bylo take vysvetleno, jak se dostat z hmotneho zajeti pomoci buddhijogy neboli oddane sluzby. Ve treti kapitole bylo receno, ze clovek, ktery jedna s duchovnim vedomim, nemusi vykonavat zadne povinnosti. A ve ctvrte kapitole vypravel Krsna Ardzunovi, ze vsechny obetni ciny vrcholi v poznani. Na konci ctvrte kapitoly vsak Ardzunovi radil, aby prohledl a bojoval s dokonalym poznanim. Tim, ze Krsna zaroven zduraznoval dulezitost jak oddane cinnosti, tak i necinnosti v poznani, zmatl Ardzunu v jeho odhodlanosti. Ardzuna pochopil, ze odrikani zalozene na poznani znamena zastaveni veskerych cinnosti urcenych k uspokojeni smyslu. Jestlize vsak oddane slouzime, jak muzeme byt necinni? Ardzuna si jinymi slovy myslel, ze sannjasa, neboli odrikani zalozene na poznani, musi byt zcela oprosteno od vsech cinnosti, nebor soudil, ze cinnost a odrikani jsou neslucitelne. Zda se, ze nepochopil, ze cin konany s uplnym poznanim nenese zadne nasledky, a proto je to vlastne necin. Pta se tedy, ma-li zanechat veskere cinnosti, nebo jednat s uplnym poznanim.

SLOKA 2

sri-bhagavan uvaca
sannyasah karma-yogas ca nihsreyasa-karav ubhau
tayos tu karma-sannyasat karma-yogo visisyate

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *sannyasah* - zreknuti se cinu; *karma-yogah* - cinnost s oddanosti; *ca* - take; *nihsreyasa-karau* - vedou k ceste osvobozeni; *ubhau* - oboji; *tayoh* - z techto dvou; *tu* - vsak; *karma-sannyasat* - ve srovnani s odrikanim plodonosnych cinnosti; *karma-yogah* - cinnost s oddanosti; *visisyate* - je lepsi.

Vzneseny pravil: Jak zreknuti se cinnosti, tak cinnost s oddanosti vedou k vysvobozeni. Z techto dvou je vsak oddana sluzba lepsi nez zreknuti se cinnosti.

VYKLAD: Plodonosne cinnosti, jejichz cilem je smyslovy pozitek, jsou pricinou hmotneho otroctvi. Dokud se clovek zabyva cinnostmi, ktere jsou urceny ke zvyseni telesneho pohodli, bude se urcite prevtelovat z tela do tela, a tak neustale zit v hmotnem zajeti. To je potvrzeno ve Srimad Bhagavatamu (5.5.4 - 6):

nunam pramattah kurute vikarma
yad indriya-pritaya aprsoti
na sadhu manye yata atmano yam
asann api klesa-da asa dehah

parabhavas tavad abodha-jato
yavan na jijnasata atma-tattvam

yavat kriyas tavad idam mano vai
karmatmakam yena sarira-bandhah
evam manah karma-vasam prayunkte
avidyayatmany upadhiyamane
pritir na yavan mayi vasudeve
na mucyate deha-yogena tavat

,,Lide sili po smyslovem pozitku a vubec nevedi, ze nynejsi telo, jez je plne utrpeni, je vysledkem jejich drivejsich ploduchtivych cinnosti. Ackoliv je toto telo docasne a pomijive, je pricinou mnoha utrpeni. Proto neni dobre jednat pro smyslovy pozitek. Jestlize se clovek nezacne zajimat o svou skutecnou totoznost, jeho zivot je povazovan za neuspesny. Dokud clovek neporozumel sve skutecne totoznosti, musi pracovat pro plody svych cinu a uspokojovat smysly a dokud jeho vedomi ulpiva na smyslovem pozitku, musi prechazet z jednoho tela do druheho. Clovek musi vyvinout lasku a oddane slouzit Vasudevovi, Krsnovi, i kdyz je jeho mysl poutana k plodonosnym cinnostem a ovlivnena nevedomosti. Jen pak ma moznost vymanit se z otroctvi hmotne existence.``

Proto dznana (neboli znalost toho, ze clovek neni hmotne telo, nybrz duse) nepostacuje k vysvobozeni. Clovek musi *jednat* jako duse, nebor jinak nemuze uniknout z hmotneho zajeti. Jednani urcene k uspokojeni Krsny vsak neni na urovni plodonosnych cinnosti. Jedna-li clovek s plnym poznanim, posiluje to jeho pokrok v pravem poznani. Pouhe zreknuti se plodonosnych cinnosti bez uvedomovani si Krsny ve skutecnosti neocisruje srdce podminene duse. Dokud neni srdce cloveka ocisteno, musi jednat s myslenkou na odmenu. Ale cin urceny k poteseni Krsny nas automaticky vyprosti z nasledku plodonosnych cinnosti, takze nemusime klesat na hmotnou uroven. Proto jsou cinnosti konane k uspokojeni Krsny vzdy vyssi nez odrikani, ktere s sebou vzdy nese nebezpeci poklesnuti. Odrikani bez uvedomovani si Krsny je neuplne, coz potvrzuje Srila Rupa Gosvami ve svem dile Bhakti-rasamrta-sindhu (1.2.258):

prapancikataya buddhya hari-sambandhi-vastunah
mumuksubhih parityago vairagyam phalgu kathyate

,,Kdyz se lide touzici ziskat vysvobozeni zrikaji veci spojenych s Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, povazujice je za hmotne, potom se jejich odrikani nazyva neuplne.`` Odrikani je uplne, vykonava-li se s vedomim, ze vse, co existuje, patri Bohu a nikdo by se nemel povazovat za majitele cehokoliv. Musime pochopit, ze ve skutecnosti nic nevlastnime. Jak tedy muzeme mluvit o zrikani se? Ten, kdo vi, ze vsechno je Krsnovo vlastnictvi, je dokonaly sannjasi. A protoze vse patri Krsnovi, melo by byt vsechno pouzito v Jeho sluzbe. Tento dokonaly zpusob jednani s mysli uprenou na Krsnu je mnohem lepsi nez jakakoliv forma vyumelkovaneho odrikani, kterou provadeji majavadsti sannjasini.

SLOKA 3

jneyah sa nitya-sannyasi yo na dvesti na kanksati
nirdvandvo hi maha-baho sukham bandhat pramucyate

jneyah - ma byt pokladan; *sah* - on; *nitya* - vzdy; *sannyasi* - clovek, ktery praktikuje odrikani; *yah* - jenz; *na* - nikdy; *dvesti* - nenavidi; *na* - ani; *kanksati* - touzi; *nirdvandvah* - prost dualit; *hi* - zajiste; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *sukham* - srastne; *bandhat* - z otroctvi; *pramucyate* - uplne vysvobozen.

Clovek, ktery netouzi po vysledcich svych cinu a ani k nim nechova nenavist, si skutecne odrika. Takovy clovek, prost veskere dvojnosti, se snadno vymani z hmotneho otroctvi a je uplne vysvobozen, o valecniku mocnych pazi.

VYKLAD: Ten, kdo si je zcela vedom Krsny, si neustale odrika, protoze nepociruje k plodum svych cinu nenavist ani touhu. Takovy clovek, jenz se plne oddava transcendentalni laskyplne sluzbe Panu, ma dokonale poznani, nebor zna sve vecne postaveni vuci Krsnovi. Dobre vi, ze Krsna je celek a on sam je Jeho casteckou. Takove poznani je uplne, protoze je kvalitativne i kvantitativne spravne. Predstava rovnocennosti s Krsnou je nespravna, nebor cast nemuze byt rovna celku. Poznani, ze clovek je kvalitativne roven Krsnovi, ale ze se od Neho kvantitativne lisi, je spravne transcendentalni poznani, ktere vede k tomu, ze clovek se stava uplnym sam v sobe a nema nic, po cem by touzil nebo ceho by litoval. V jeho mysli nejsou duality, nebor veskera jeho prace je urcena k poteseni Krsny. Je-li clovek takto prost vsech dvojnosti, je osvobozen jiz v tomto svete.

SLOKA 4

sankhya-yogau prthag balah pravadanti na pasmitah
ekam apy asthitah samyag ubhayor vindate phalam

sankhya - analyticke studium hmotneho sveta; *yogau* - cinnost v oddane sluzbe; *prthak* - lisi se; *balah* - mene inteligentni; *pravadanti* - rikaji; *na* - nikdy; *pasmitah* - uceni; *ekam* - v jednom; *api* - i kdyz; *asthitah* - je umisten; *samyak* - plne; *ubhayoh* - obou; *vindate* - tesi se; *phalam* - vysledek.

Pouze nevedomi tvrdi, ze oddana sluzba (karmajoga) se lisi od analytickeho studia hmotneho sveta (sankhja). Avsak skutecne uceni rikaji, ze spravnym nasledovanim jedne z techto cest se dosahne vysledku obou.

VYKLAD: Cilem analytickeho studovani hmotneho sveta je najit dusi existence. Dusi hmotneho vesmiru je Visnu neboli Nadduse. Ten, kdo oddane slouzi Panu, slouzi zaroven Naddusi. Nejdrive musime najit koren stromu a pak jej zalevat. Svedomity student filozofie sankhji nejdrive najde koren hmotneho sveta, Visnua, a pote se s dokonalym poznanim odda sluzbe Panu. V podstate neni zadny rozdil mezi karmajogou a sankhjou, ponevadz jejich cilem je Visnu. Kdo nezna konecny cil, rika, ze se obe metody lisi, ale moudry zna spolecny cil techto ruznych cest.

SLOKA 5

yat sankhyaih prapyate sthanam tad yogair api gamyate
ekam sankhyam ca yogam ca yah pasyati sa pasyati

yat - co; *sankhyaih* - prostrednictvim filozofie sankhji; *prapyate* - je dosazeno; *sthanam* - misto; *tat* - to; *yogaih* - oddanou sluzbou; *api* - take; *gamyate* - clovek muze dosahnout; *ekam* - jedno; *sankhyam* - analyticke studium; *ca* - a; *yogam* - cin v oddanosti; *ca* - a; *yah* - ten, kdo; *pasyati* - vidi; *sah* - on; *pasyati* - vpravde vidi.

Vpravde vidi ten, kdo vi, ze stavu dosazeneho analytickym studovanim lze dosahnout take oddanou sluzbou a ze analyticke studium a oddana sluzba jsou na stejne urovni.

VYKLAD: Pravym ucelem filozofickeho badani je najit konecny zivotni cil. Jelikoz konecnym cilem je seberealizace, neni mezi zavery vyse zminenych metod zadny rozdil. Zaver sankhjoveho filozofickeho badani je, ze individualni bytost neni casti hmotneho sveta, nybrz nejvyssiho duchovniho celku, a proto musi jednat ve vztahu k Nejvyssimu. Jedna-li duse s mysli uprenou na Krsnu, je ve svem prirozenem stavu. Prvni zasadou sankhji je odpoutat se od hmoty, a v joze oddanosti se musi zase lpet na cinech, jejichz ucelem je potesit Krsnu. Ve skutecnosti jsou obe metody stejne, i kdyz se na prvni pohled zda, ze jedna z nich vede k neulpivani a druha k pripoutanosti. Odpoutanost od hmoty a pripoutanost ke Krsnovi je vsak jedno a to same. Kdo tomu rozumi, vidi veci takove, jake skutecne jsou.

SLOKA 6

sannyasas tu maha-baho duhkham aptum ayogatah
yoga-yukto munir brahma na ciresadhigacchati

sannyasah - zivotni stadium odrikani; *tu* - vsak; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *duhkham* - utrpeni; *aptum* - ovlivni; *ayogatah* - bez oddane sluzby; *yoga-yuktah* - kdo oddane slouzi; *munih* - mudrc; *brahma* - Nejvyssi; *na ciresa* - bez odkladu; *adhigacchati* - dosahne.

Pouhe zreknuti se vsech cinnosti bez oddane sluzby Panu nemuze nikoho ucinit srastnym. Avsak moudry clovek zamestnany v oddane sluzbe muze okamzite dosahnout Nejvyssiho.

VYKLAD: Sannjasini, osoby v zivotnim stavu odrikani, jsou dvojiho druhu. Majavadsti sannjasini se zabyvaji studiem sankhjove filozofie, zatimco vaisnavsti sannjasini studuji filozofii obsazenou ve Srimad Bhagavatamu, coz je primy komentar k Vedanta-sutre. Majavadsti sannjasini studuji take Vedanta-sutru, ale pouzivaji pritom sankaracarjova komentare, ktery se nazyva sariraka-bhasja. Stoupenci bhagavatske skoly oddane slouzi Panu v souladu s pancaratrickymi predpisy. Vaisnavsti sannjasini jsou tedy vzdy velice zaneprazdneni v Panove transcendentalni sluzbe a vykonavaji ruzne ciny, ktere vsak nejsou na hmotne urovni. Majavadsti sannjasini, zabyvajici se spekulaci a studiem filozofie sankhji a vedanty, se nemohou tesit z oddane sluzby Bohu. Protoze jsou jejich studia nezazivna, unavi je spekulovani o brahma a uchyluji se ke Srimad Bhagavatamu, avsak bez spravneho pochopeni. Nakonec se pro ne i toto studium stane obtiznym. Suche spekulovani a neosobni interpretace majavadskych sannjasinu nic neprinese. Vaisnavsti sannjasini, kteri se angazuji v oddane sluzbe, jsou srastni, kdyz plni sve duchovni povinnosti a krome toho je jim zarucen vstup do Boziho kralovstvi. Majavadsti sannjasini nekdy poklesnou z cesty seberealizace a zacnou se znovu zabyvat svetskymi ciny filantropickeho nebo altruistickeho razu, ktere nejsou nicim jinym nez hmotnymi aktivitami. Z toho vyplyva, ze vaisnavove zapojeni do oddane sluzby Krsnovi maji lepsi postaveni nez impersonaliste, kteri se zabyvaji spekulacemi o tom, co je a co neni brahma, i kdyz i oni mohou po mnoha zrozenich dojit k uvedomovani si Krsny.

SLOKA 7

yoga-yukto visuddhatma vijitatma jitendriyah
sarva-bhutatma-bhutatma kurvann api na lipyate

yoga-yuktah - zamestnan oddanou sluzbou; *visuddha-atma* - ocistena duse; *vijita-atma* - kdo se ovlada; *jita-indriyah* - pokoril sve smysly; *sarva-bhuta* - ke vsem zivym bytostem; *atma-bhuta-atma* - soucitny; *kurvan api* - trebaze jedna; *na* - nikdy; *lipyate* - neni zapleten.

Clovek jednajici s cistou oddanosti, ktery ovlada mysl a smysly, je mily vsem a vsichni jsou mili jemu. Prestoze je vzdy cinny, neni nikdy zapleten do nasledku svych cinu.

VYKLAD: Ten, kdo kraci cestou vysvobozeni prostrednictvim oddane sluzby, je mily vsem zivym bytostem a vsichni tvorove jsou mili jemu. Je to diky tomu, ze si uvedomuje Krsnu. Takovy clovek si neumi predstavit, ze by nejaka ziva bytost byla odloucena od Krsny, tak jako listi a vetve nemohou byt odlouceny od stromu. Plne si uvedomuje, ze zalevanim korene stromu se voda rozsiri do vsech listu i vetvi, nebo ze dodanim potravy do zaludku se energie automaticky roznese do celeho tela. Slouzi-li clovek Krsnovi, je sluzebnikem vsech a je take vsemi milovan. Protoze jsou vsichni s jeho praci spokojeni, je jeho vedomi ciste. A ponevadz je jeho vedomi ciste, je jeho mysl dokonale ovladnuta. A protoze je jeho mysl ovladnuta, jsou take jeho smysly pod kontrolou a neprichazi v uvahu, ze by je zamestnal necim jinym nez sluzbou Krsnovi. A jelikoz je jeho mysl vzdy upjata ke Krsnovi, je nemozne, ze by se od Krsny odloucil. Nerad nasloucha vypravenim, ktera se netykaji Krsny, nikdy by nesnedl jidlo, ktere nebylo obetovane Krsnovi, a ani netouzi navstivit mista, ktera nemaji nic spolecneho s Krsnou. Proto jsou jeho smysly vzdy ovladnuty. Clovek ovladajici sve smysly nedokaze nikoho ohrozovat. Muzeme se ale zeptat: ,,Proc byl tedy Ardzuna v bitve agresivni? Nebyl si vedom Krsny?`` Ardzuna byl agresivni pouze zdanlive, nebor vsechny osoby shromazdene na bitevnim poli pokracuji v ziti jako jednotlivci, ponevadz duse nemuze byt zabita (jak jiz bylo vysvetleno ve druhe kapitole). Takze z duchovniho hlediska nebyl na Kuruovskem bitevnim poli nikdo zabit. Pouze jejich odevy byly vymeneny podle prani Sri Krsny, ktery byl na bojisti osobne pritomen. Proto Ardzuna ve skutecnosti vubec nebojoval; pouze vykonaval Krsnovy pokyny s mysli na Neho uprenou. Takto se clovek nemuze nikdy zaplest do nasledku svych cinu.

SLOKA 8 - 9

naiva kincit karomiti yukto manyeta tattva-vit
pasyan srsvan sprsan jighrann asnan gacchan svapan svasan
pralapan visrjan grhsann unmisan nimisann api
indriyasindriyarthesu vartanta iti dharayan

na - nikdy; *eva* - zajiste; *kincit* - cokoliv; *karomi* - kona; *iti* - tak; *yuktah* - v bozskem vedomi; *manyeta* - uvazujice; *tattva-vit* - ten, kdo zna pravdu; *pasyan* - hledi; *srsvan* - nasloucha; *sprsan* - hmata; *jighran* - cicha; *asnan* - ji; *gacchan* - pohybuje se; *svapan* - sni; *svasan* - dycha; *pralapan* - hovori; *visrjan* - vymesuje; *grhsan* - prijima; *unmisan* - otevira; *nimisan* - zavira; *api* - trebaze; *indriyasi* - smysly; *indriya-arthesu* - smyslovym pozitkem; *vartante* - ar jsou zamestnany; *iti* - takto; *dharayan* - uvedomuje si.

Clovek s bozskym vedomim stale dobre vi, ze vlastne nic nekona, prestoze se diva, nasloucha, hmata, cicha, ji, pohybuje se, spi, dycha, hovori, vymesuje, prijima a otevira nebo zavira oci. Uvedomuje si pritom, ze jsou to jen hmotne smysly, ktere se zabyvaji smyslovymi predmety, a ze on je nad ne povznesen.

VYKLAD: Zivot cloveka oddaneho Krsnovi je cisty, a proto nema co do cineni se zadnou praci, ktera zavisi na peti bezprostrednich a vzdalenych faktorech: vykonavatel, misto, cinnost, usili a stesti. Je to proto, ze oddane a s laskou slouzi Krsnovi. I kdyz se zda, ze jeho smysly i telo jsou aktivni, je si vzdy vedom sveho praveho postaveni, to jest byt duchovne cinny. Clovek s materialistickym vedomim pouziva smyslu k vlastnimu poteseni, ale clovek s duchovnim vedomim sve smysly nepouziva k nicemu jinemu nez k poteseni Krsnovych smyslu. Proto neni Krsnuv oddany ve skutecnosti poutan, i kdyz se muze zdat, ze pri svych cinnostech smyslu pouziva. Smysly, jako je zrak a sluch, jsou urceny k ziskavani poznani, zatimco rec, vymesovani a tak dal jsou smysly urcene k vykonavani urcite cinnosti. Clovek vedomy si Krsny neni nikdy ovlivnen cinnostmi smyslu, a jelikoz vi, ze je vecnym sluzebnikem Boha, nevykonava nikdy zadny cin, ktery by Sri Krsnu netesil.

SLOKA 10

brahmasy adhaya karmasi sangam tyaktva karoti yah
lipyate na sa papena padma-patram ivambhasa

brahmasi - Nejvyssi Osobnosti Bozstvi; *adhaya* - prenecha; *karmasi* - vsechny ciny; *sangam* - ulpivani; *tyaktva* - zanecha; *karoti* - kona; *yah* - kdo; *lipyate* - ovlivnen; *na* - nikdy; *sah* - on; *papena* - hrich; *padma-patram* - listek lotosu; *iva* - jako; *ambhasa* - voda.

Kdo kona svou povinnost bez pripoutanosti a plody sve prace prenechava Nejvyssimu Panu, toho se hrich nedotkne, tak jako se voda nedotkne lotosoveho listu.

VYKLAD: Slovo *brahmasi* znamena ,,s vedomim Krsny``. Hmotny vesmir je totalnim projevem tri kvalitativnich slozek hmotne prirody, kteremu se odborne rika *pradhana.* Mandukja Upanisad (*sarvam hy etad brahma;* 2.), Mundaka Upanisad (*tasmad etad brahma nama-rupam annam ca jayate;* 1.2.10) a Bhagavadgita (*mama yonir mahad brahma;* 14.3) naznacuji, ze vse v hmotnem svete je projevem Brahma, a prestoze se ruzne ucinky projevuji ruzne, nelisi se od priciny. Ve Sri Isopanisade se rika, ze vsechno souvisi s Nejvyssim Brahma neboli s Krsnou, a ze proto vsechno nalezi Jemu. Kdo si dokonale uvedomuje, ze vsechno musi byt pouzito ve sluzbe Sri Krsnovi, nebor On vsechno vlastni a Jemu vsechno nalezi, nema nic spolecneho s nasledky svych cinu, ar uz jsou ctnostne ci hrisne. I nase hmotne telo muze byt zapojeno ve sluzbe Panovi, ponevadz je Bozim darem, urcenym k ruznym cinnostem. Krsna rika v Bhagavadgite (3.30): *mayi sarvasi karmasi sannyasya.* ,,Vsechny sve ciny obetuj Mne``. Z toho vyplyva, ze clovek, ktery si neni vedom Krsny, jedna s pocitem, ze je hmotne telo a smysly, zatimco ten, kdo si uvedomuje Krsnu, jedna ve shode s poznanim, ze telo je Krsnovym vlastnictvim, a tudiz by melo byt pouzito v Jeho sluzbe. Takovy clovek neni nikdy znecisten hrisnymi cinnostmi, tak jako se list lotosu nenamoci, i kdyz setrvava ve vode.

SLOKA 11

kayena manasa buddhya kevalair indriyair api
yoginah karma kurvanti sangam tyaktvatma-suddhaye

kayena - telem; *manasa* - mysli; *buddhya* - inteligenci; *kevalaih* - ocisteny; *indriyaih* - smysly; *api* - i; *yoginah* - ti, kteri si uvedomuji Krsnu; *karma* - ciny; *kurvanti* - konaji; *sangam* - ulpivani; *tyaktva* - zanechaji; *atma* - sebe; *suddhaye* - aby se ocistili.

Jogini, kteri zanechali vseho ulpivani, konaji sve ciny telem, mysli, inteligenci a smysly jen proto, aby ocistili sve ja.

VYKLAD: Oddanou laskyplnou sluzbou, jejimz ucelem je uspokojit Krsnovy smysly, se jakakoliv cinnost ocisruje od vsech hmotnych necistot, ar uz ji vykonavame telem, mysli, inteligenci nebo smysly. Ciny cloveka vedomeho si Krsny nevyvolavaji zadne hmotne nasledky. Proto muze bhakta jednat ciste, tedy vykonavat cinnosti, ktere se obvykle nazyvaji *sad-acara.* Srila Rupa Gosvami to v Bhakti-rasamrta-sindhu (1.2.187) popisuje takto:

iha yasya harer dasye karmasa manasa gira
nikhilasv apy avasthasu jivan-muktah sa ucyate

,,Clovek pouzivajici sveho tela, mysli, inteligence a slov ve sluzbe Krsnovi je osvobozen jiz v tomto hmotnem svete, i kdyz se jeho ciny zdaji byt hmotne.`` Je oprosten od falesneho ega, protoze se neztotoznuje se svym hmotnym telem a ani si nemysli, ze toto telo vlastni. Dokonale vi, ze jak jeho telo, tak i on sam patri Krsnovi. Tim, ze pouzije tela, mysli, inteligence, reci, zivota, majetku a vubec vseho ve sluzbe Krsnovi, se s Nim ihned spoji. Oprosti se od falesneho ega, pod jehoz vlivem si clovek mysli, ze je hmotne telo. Toto je dokonalost uvedomovani si Krsny.

SLOKA 12

yuktah karma-phalam tyaktva santim apnoti naisthikim
ayuktah kama-karesa phale sakto nibadhyate

yuktah - ten, kdo oddane slouzi; *karma-phalam* - plody vsech cinnosti; *tyaktva* - vzdava se; *santim* - dokonaly mir; *apnoti* - dosahne; *naisthikim* - neochvejneho; *ayuktah* - ten, kdo si neuvedomuje Krsnu; *kama-karesa* - pro pozitek z vysledku cinu; *phale* - po plodu; *saktah* - ulpiva; *nibadhyate* - je poutan.

Duse pevne zakotvena v oddanosti dosahne trvaleho miru, protoze Mi obetuje plody svych cinu, zatimco clovek, ktery neni spojen s Bozstvim a ulpiva na plodech svych cinu, je poutan.

VYKLAD: Rozdil mezi clovekem vedomym si Krsny a clovekem pohrouzenym v telesnem vedomi je v tom, ze prvni z nich je poutan ke Krsnovi, zatimco v druhem pripade je clovek poutan k plodum svych cinu. Kdo je poutan ke Krsnovi a jedna jen pro Jeho poteseni, je jiste osvobozen a netouzi po plodech svych cinu. Ve Srimad Bhagavatamu je vysvetleno, ze obavy z vysledku nasich cinnosti jsou zpusobeny jednanim, ktere koname pod dojmem dvojnosti, tedy bez poznani Absolutni Pravdy, Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. V duchovnim zivote vsak neexistuji zadne protiklady. Vse, co existuje, je

vytvorem Krsnovy energie a Krsna je vsedobry. Proto jsou vsechny cinnosti spojene s Krsnou absolutni povahy, jsou transcendentalni a neprinaseji zadne nasledky hmotneho druhu; a ten, kdo je vykonava, je naplnen mirem. Naproti tomu ale clovek dychtici po pomijivem smyslovem pozitku nikdy klidu nedosahne. To je tajemstvi uvedomovani si Krsny - poznani, ze bez Krsny nic neexistuje, a to je zakladem miru a nebojacnosti.

SLOKA 13

sarva-karmasi manasa sannyasyaste sukham vasi
nava-dvare pure dehi naiva kurvan na karayan

sarva - vsech; *karmasi* - cinu; *manasa* - v mysli; *sannyasya* - vzdat se; *aste* - zustava; *sukham* - ve stesti; *vasi* - ta, ktera se ovlada; *nava-dvare* - v miste o deviti branach; *pure* - ve meste; *dehi* - vtelena duse; *na* - nikdy; *eva* - zajiste; *kurvan* - kona; *na* - ne; *karayan* - podnecuje.

Vtelena bytost, ktera ovlada svoji povahu a v mysli se vzdava vsech cinu, srastne prebyva ve meste o deviti branach (v hmotnem tele), nic nekona a ani k cinum nepobizi.

VYKLAD: Vtelena duse sidli ve meste o deviti branach. Cinnosti tela jsou automaticky rizeny tremi kvalitativnimi slozkami hmotne prirody. Prestoze je duse podrizena podminkam tela, muze se vlastni vuli dostat mimo ne. Trpi jen proto, ze zapomnela svou vyssi povahu a ztotoznuje se s hmotnym telem. Znovuobnovenim duchovniho vedomi muze opet nabyt sveho puvodniho postaveni, a tak se dostat ze sve telesne schranky. Od chvile, kdy clovek zacne oddane slouzit Krsnovi s mysli na Neho uprenou, se okamzite povysuje nad veskere telesne cinnosti. Kdo si takto usporada svuj zivot a zmeni zpusob sveho jednani, zije srastne ve meste o deviti branach, jez jsou ve svetasvatara Upanisade (3.18) popsany takto:

nava-dvare pure dehi hamso lelayate bahih
vasi sarvasya lokasya sthavarasya carasya ca

,,Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ktera sidli v tele kazde zive bytosti, ovlada vsechny zive bytosti v celem vesmiru. Telo ma devet bran (dve oci, dve nosni dirky, dve usi, usta, rir a pohlavni organ). Ziva bytost se v podminenem stavu ztotoznuje s telem, ale ztotoznuje-li se s Panem sidlicim v srdci zive bytosti, bude jiz v tomto tele svobodna, stejne jako Pan.`` (svetasvatara Upanisad 3.18) Clovek vedomy si Krsny neni tedy ovlivnen cinnostmi tela, ar uz vnejsimi nebo vnitrnimi.

SLOKA 14

na kartrtvam na karmasi lokasya srjati prabhuh
na karma-phala-samyogam svabhavas tu pravartate

na - nikdy; *kartrtvam* - vlastnictvi; *na* - ani; *karmasi* - ciny; *lokasya* - lide; *srjati* - tvori; *prabhuh* - pan tela (prirovnavaneho k mestu); *na* - ani; *karma-phala* - nasledky cinu; *samyogam* - spojeni; *svabhavah* - tri kvality hmotne prirody; *tu* - ale; *pravartate* - jedna.

Vtelena duse ovladajici telo nevytvari ciny ani jejich plody a ani lidi k cinum nepobizi. To vsechno zpusobuji tri kvality hmotne prirody.

VYKLAD: Ziva bytost, jak bude vysvetleno v sedme kapitole, ma stejnou povahu jako Buh, avsak lisi se od hmoty, Panovy nizsi energie. Od nepameti je ziva bytost, jez je vyssi podstaty, z nejake priciny ve styku s hmotnou prirodou. Docasne telo neboli hmotny pribytek, ktery dostala, je vysledkem ruznych cinnosti a jejich nasledku. Ziva bytost trpi nasledky cinnosti tela, nebor se pro svou nevedomost s telem ztotoznuje a v takove podminene atmosfere zije jiz od pradavna. Jakmile se vsak povznese nad cinnosti tela, oprosti se od jejich nasledku. Dokud prebyva v telesne schrance, ktera je prirovnavana k mestu, zda se, ze je jejim panem, ale ve skutecnosti neni ani jejim majitelem, ani neovlada jeji ciny a nasledky. Ziva bytost se nachazi uprostred hmotneho oceanu a zapasi o svou existenci. Vlny s ni pohazuji a ona neni schopna je ovladnout. Nejlepsi reseni, jak se dostat z tohoto rozboureneho more, je transcendentalni uvedomovani si Krsny. To samotne nas zachrani pred veskerym zmatkem.

SLOKA 15

nadatte kasyacit papam na caiva sukrtam vibhuh
ajnanenavrtam jnanam tena muhyanti jantavah

na - nikdy; *adatte* - prijima; *kasyacit* - nekoho; *papam* - hrich; *na* - ani; *ca* - take; *eva* - zajiste; *su-krtam* - zbozne ciny; *vibhuh* - Nejvyssi Pan; *ajnanena* - nevedomosti; *avrtam* - zastreno; *jnanam* - poznani; *tena* - tim; *muhyanti* - jsou zmateny; *jantavah* - zive bytosti.

Ani Nejvyssi Pan se nezucastnuje zboznych ci hrisnych cinnosti, ar je vykonal kdokoliv. Vtelene bytosti jsou vsak zmateny nevedomosti, ktera zastira jejich prave poznani.

VYKLAD: Sanskrtske slovo *vibhu* se vztahuje na Nejvyssiho Pana, ktery je vlastnikem neomezene vedomosti, bohatstvi, sily, slavy, krasy a odrikani. Je vzdy spokojen sam v sobe a neni nikdy ovlivnen hrisnymi nebo zboznymi ciny zivych bytosti. Nevytvari zvlastni situaci pro zadnou zivou bytost. Ziva bytost, zmatena nevedomosti, si vsak preje zit v urcitych zivotnich podminkach, coz je pocatek retezu cinu a nasledku. Ziva bytost je duchovni povahy a ma dokonale poznani. Presto vsak muze podlehnout nevedomosti, nebor jeji moc je omezena. Pan je vsemocny a vsevedouci (*vibhu*), ale ziva bytost je nepatrna (*asu*). A protoze je to ziva duse, ma svobodu touzit. Jeji zadosti mohou byt vyplneny jen vsemohoucim Panem. Ma-li ziva bytost zmatene zadosti, Pan ji umozni, aby se jeji touhy vyplnily, ale sam nenese zadnou zodpovednost za ciny a nasledky, jez se v techto zvlastnich pripadech dostavi. Vtelena duse se diky sve nevedomosti ztotoznuje s docasnym hmotnym telem a je podminena pomijivymi radostmi a strastmi zivota. Pan je v podobe Paramatmy neboli Nadduse vecnym pruvodcem zive bytosti, a proto rozumi pranim jednotlivych dusi, stejne tak jako muzeme citit vuni kvetiny, jsme-li nablizku. Zadost je jemnou podobou podminenosti zive bytosti a Pan vyplnuje jeji touhy podle zasluhy. Prislovi rika: ,,Clovek mini, Buh meni.`` Individualni duse neni tedy vsemocna v plneni svych tuzeb. Buh vsak muze splnit vsechna prani, a jelikoz je nestranny, nevmesuje se do prani minimalne nezavislych zivych bytosti. Touzi-li clovek po Krsnovi, venuje mu Pan zvlastni pozornost a povzbuzuje jeho touhu tak, aby Ho mohl dosahnout a byt navzdy srastny. Vedske hymny pravi: *esa u hy eva sadhu karma karayati tam yam ebhyo lokebhya unninisate esa u evasadhu karma karayati yam adho ninisate.* ,,Pan dovoluje zivym bytostem vykonavat zbozne cinnosti, aby se mohly povznest. Je to rovnez On, kdo jim dovoli jednat hrisne, aby se mohly dostat do pekla.`` (Kausitaki Upanisad 3.8)

ajno jantur aniso yam atmanah sukha-duhkhayoh
isvara-prerito gacchet svargam vasv abhram eva ca

,,stesti a nestesti zive bytosti zcela zavisi na Bohu. Vuli Nejvyssiho se muze dostat do nebe nebo do pekla, tak jako oblaka jsou hnana vetrem.``

Vtelena duse pro sve pradavne prani vyhnout se uvedomovani si Krsny si sama zpusobuje svou vlastni nevedomost. I kdyz je svou povahou vecna, blazena a plna poznani, pro svou nepatrnost zapomina na sve prirozene postaveni, to jest slouzit Panu, a tak se necha vest nevedomosti. Z nevedomosti pak prohlasuje, ze Buh je odpovedny za jeji podminenou existenci. Ve Vedanta-sutre (2.1.34) je to potvrzeno slovy: *vaisamya-nairghrsye na sapeksatvat tatha hi darsayati.* ,,Pan k nikomu nechova nenavist ani zalibu, prestoze se to nekdy muze zdat.``

SLOKA 16

jnanena tu tad ajnanam yesam nasitam atmanah
tesam aditya-vaj jnanam prakasayati tat param

jnanena - poznani; *tu* - vsak; *tat* - tato; *ajnanam* - nevedomost; *yesam* - jehoz; *nasitam* - je rozptylena; *atmanah* - zive bytosti; *tesam* - jim; *aditya-vat* - jako vychazejici slunce; *jnanam* - poznani; *prakasayati* - zjevuje se; *tat param* - uvedomovani si Krsny.

Je-li vsak clovek osvicen poznanim, jez rozptylilo nevedomost, pak toto poznani odhali vse, tak jako za bileho dne je vsechno ozareno sluncem.

VYKLAD: Ti, kdo zapomneli na Krsnu, ziji zajiste v klamu, ale ti, kteri si uvedomuji Krsnu, do klamu nikdy neupadnou. Na ruznych mistech Bhagavadgity (4.36 - 38) se to potvrzuje: *sarvam jnana-plavena, jnanagnih sarva-karmasi* a *na hi jnanena sadrsam.* Poznani je vzdy vysoce hodnoceno. Co je to vlastne poznani? Dokonaleho poznani muzeme dosahnout pouze tehdy, podridime-li se Krsnovi (*bahunam janmanam ante jnanavan mam prapadyate;* Bg. 7.19). Kdyz se clovek po mnoha zrozenich s dokonalym poznanim odevzda Krsnovi, nebo kdyz si Krsnu uvedomi, vsechno se mu odhali, tak jako slunce ve dne vsechno odhaluje. Ziva bytost je vselijak zmatena. Kdyz si mysli, ze je Bohem, upadla vlastne do posledni nastrahy nevedomosti. Jestlize je ziva bytost Buh, jak se mohla nechat obloudit nevedomosti? Muze byt Buh oblouzen nevedomosti? Jestlize ano, pak by nevedomost, neboli Satan, byla mocnejsi nez Buh. Prave poznani lze ziskat od osoby, ktera si dokonale uvedomuje Krsnu. Proto musime vyhledat praveho duchovniho ucitele a pod jeho vedenim se ucit slouzit s laskou a oddanosti Sri Krsnovi. Duchovni ucitel umi zahnat vsechnu nevedomost, tak jako slunce zahani temnotu.

I kdyz si clovek muze byt dokonale vedom, ze neni toto telo, ale ze je k nemu transcendentalni, presto si nemusi uvedomovat rozdil mezi dusi a Naddusi. Muze se vsak naucit znat Boha a svuj vztah k Nemu, vyhleda-li utociste u praveho duchovniho ucitele, ktery si je vedom Krsny. Vztah ke Krsnovi muzeme poznat jen s pomoci Jeho predstavitele, ktery o sobe nikdy netvrdi, ze je Buh, i kdyz se mu

diky jeho znalostem o Bohu vzdava veskera ucta, ktera se obvykle projevuje Bohu. Musime se tedy naucit znat, jaky je rozdil mezi Bohem a zivou bytosti. Ve druhe kapitole, dvanactem versi, Krsna vysvetluje, ze kazda ziva bytost je jednotlivec stejne jako Pan. Vsichni byli v minulosti jednotlivci, jsou jimi nyni a zustanou jimi i v budoucnosti po vysvobozeni. V noci ve tme vidime vsechno stejne, ale ve dne, kdyz vyjde slunce, vidime vsechno ve sve skutecne podobe. Porozumet individualni totoznosti v duchovnim zivote je prave poznani.

SLOKA 17

tad-buddhayas tad-atmanas tan-nisthas tat-parayasah
gacchanty apunar-avrttim jnana-nirdhuta-kalmasah

tat-buddhayah - ti, jejichz inteligence je spjata s Nejvyssim; *tat-atmanah* - ti, jejichz mysl je spjata s Nejvyssim; *tat-nisthah* - ti, jejichz vira patri jen Nejvyssimu; *tat-parayasah* - ti, kteri maji nejvyssi utociste u Neho; *gacchanti* - jdou; *apunah-avrttim* - k vysvobozeni; *jnana* - poznani; *nirdhuta* - ocisruje; *kalmasah* - pochybnosti.

Ti, jejichz mysl, vira a inteligence jsou upjaty k Nejvyssimu a kteri hledaji u Neho utociste, se zcela ocisti dokonalym poznanim ode vsech pochybnosti, a takto kraceji cestou vysvobozeni.

VYKLAD: Nejvyssi Transcendentalni Pravda je Sri Krsna. Cela Bhagavadgita smeruje k tomu, aby potvrdila, ze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Tento zaver nalezneme ve vsech vedskych knihach. Sanskrtske slovo *para-tattva* znamena Nejvyssi Skutecnost, kterou znalci Nejvyssiho oznacuji jako brahma, Paramatmu a Bhagavana. Bhagavan neboli Nejvyssi Osobnost Bozstvi je nejvyssim aspektem Absolutni Pravdy. Nic Ho neprevysuje. Krsna rika: *mattah parataram nanyat kincid asti dhananjaya.* (Bg. 7.7) Rovnez neosobni brahma je podrizeno Krsnovi, jak je potvrzeno v Bhagavadgite (14.27): *brahmaso hi pratisthaham.* Proto je Krsna v kazdem ohledu Nejvyssi Skutecnosti. Ten, jehoz mysl, vira, inteligence a utociste jsou vzdy u Krsny, nebo jinymi slovy ten, kdo si je zcela vedom Krsny, je bezpochyby ocisten od vsech pochybnosti a ma dokonale vedomosti o vsem, co se tyka transcendence. Takovy clovek si je vedom toho, ze je totozny s Krsnou a zaroven se od Neho lisi. S takovym transcendentalnim poznanim muze delat jisty pokrok na ceste k vysvobozeni.

SLOKA 18

vidya-vinaya-sampanne brahmase gavi hastini
suni caiva sva-pake ca pasmitah sama-darsinah

vidya - uceny; *vinaya* - pokorny; *sampanne* - plne obdaren; *brahmase* - v brahmanovi; *gavi* - v krave; *hastini* - v slonu; *suni* - ve psu; *ca* - a; *eva* - zajiste; *sva-pake* - v pojidaci psu (bezkastovni); *ca* - dokonce i v; *pasmitah* - ti, kdo jsou moudri; *sama-darsinah* - spatruji jedno a totez.

Diky spravnemu poznani spatruji moudri v ucenem a pokornem brahmanovi, krave, slonu, psu a pojidaci psu jedno a totez.

VYKLAD: Clovek vedomy si Krsny nedela zadny rozdil mezi kastami a zivocisnymi druhy. Brahman a bezkastovni se mohou ze socialniho hlediska lisit; pes, krava a slon patri do ruznych zivocisnych druhu, ale tyto telesne rozdily jsou pro moudreho transcendentalistu bezvyznamne. Vidi, ze vsechny zive bytosti maji vztah k Nejvyssimu, nebor Nejvyssi Pan je pritomen v srdcich veskerenstva v podobe Paramatmy. Toto je prave poznani. I kdyz se tela zivych bytosti lisi, Pan se k nim chova laskave a pratelsky. Prestoze se zive bytosti nachazeji v ruznych zivotnich podminkach, Pan se vzdy stavi jako Paramatma a je pritomen jak v srdci bezkastovniho, tak v srdci brahmana, i kdyz jejich tela nejsou stejna. Hmotna tela jsou vytvory ruznych kvalit hmotne prirody, ale duse a Nadduse jsou stejne duchovni povahy. Jsou vsak stejnorode pouze v kvalite, a nikoliv v kvantite. Individualni duse je pritomna pouze v jednom urcitem tele, jeji vedomi se omezuje pouze na jeji telo; kdezto Nadduse (Paramatma) je pritomna ve vsech telech a je si vedoma vsech tel bez jakehokoliv omezeni. Clovek vedomy si Krsny toto vsechno dokonale zna, a proto je skutecne uceny a diva se na vsechny tvory stejne. Podobnost povah duse a Nadduse spociva v tom, ze obe jsou vedome, vecne a blazene. Rozdil je ale v tom, ze individualni duse je vedoma v omezene oblasti jednoho tela, zatimco Nadduse si je vedoma vsech tel. Nadduse je pritomna ve vsech telech bez rozdilu.

SLOKA 19

ihaiva tair jitah sargo yesam samye sthitam manah
nirdosam hi samam brahma tasmad brahmasi te sthitah

iha - v tomto zivote; *eva* - zajiste; *taih* - ti; *jitah* - prekonali; *sargah* - zrozeni a smrt; *yesam* - jejichz; *samye* - ve stejnosti; *sthitam* - setrvava; *manah* - mysl; *nirdosam* - proste chyb; *hi* - zajiste;

samam - v jednotnosti; *brahma* - jako nejvyssi; *tasmat* - proto; *brahmasi* - v nejvyssim; *te* - oni; *sthitah* - setrvavaji.

Ti, jejichz mysl setrvava v rovnovaze a harmonii, prekonali jiz zrozeni a smrt. Jsou bezchybni stejne jako brahma, a proto jiz setrvavaji v brahma.

VYKLAD: Klidna mysl, jak bylo receno vyse, je znamenim seberealizace. Ti, kteri skutecne dosahli takoveho stadia, by se meli povazovat za osoby, ktere prekonaly hmotne podminky, predevsim zrozeni a smrt. Dokud se clovek ztotoznuje s telem, je pokladan za podminenou dusi, ale jakmile se povysi realizovanim sveho ja na uroven vyrovnanosti, je vysvobozeny z podmineneho zivota. Jinymi slovy, takovy clovek se nemusi znovu rodit v hmotnem svete, ale po smrti vstupuje do duchovniho sveta. Pan nema zadnou vadu, protoze je prost ulpivani a nenavisti. Stejne tak bude i ziva bytost bez vady a hodna vstupu do duchovniho sveta, jakmile se zbavi ulpivani a nenavisti. Takove osoby se musi pokladat za vysvobozene a jejich vlastnosti jsou popsany v dalsim versi.

SLOKA 20

na prahrsyet priyam prapya nodvijet prapya capriyam
sthira-buddhir asammumho brahma-vid brahmasi sthitah

na - nikdy; *prahrsyet* - raduje se; *priyam* - prijemneho; *prapya* - dosahne-li; *na* - neni; *udvijet* - rozrusen; *prapya* - ziskanim; *ca* - take; *apriyam* - neprijemne; *sthira-buddhih* - s neochvejnou inteligenci; *asammumhah* - nepomyleny; *brahma-vit* - ten, kdo ma dokonale poznani o Nejvyssim; *brahmasi* - v transcendenci; *sthitah* - setrvava.

Clovek, ktery se neraduje, dosahne-li neceho prijemneho, a ani neni rozrusen, stihne-li ho neco neprijemneho, ktery ma neochvejnou inteligenci, je nepomyleny a zna vedu o Bohu, setrvava jiz v transcendenci.

VYKLAD: Zde jsou popsany vlastnosti seberealizovaneho cloveka. Prvni vlastnosti je, ze takovy clovek neztotoznuje sve telo s pravym ja. Dobre vi, ze neni telo, nybrz cast Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Proto se neraduje, kdyz dosahne neceho prijemneho, a nebeduje, kdyz pozbyl neceho, co se vztahuje k jeho telu. Takova vyrovnanost mysli se nazyva *sthira-buddhi* neboli neochvejna inteligence. Proto nikdy mylne neztotoznuje dusi s hmotnym telem, ktere nepovazuje za trvale, a vzdy bere v uvahu existenci duse. Takove poznani ho povysuje na uroven poznani cele nauky o Absolutni Pravde, tedy brahma, Paramatmy a Bhagavana. A tak velmi dobre vi, jake je jeho prirozene postaveni, a nesnazi se vyrovnat se Bohu v kazdem ohledu. Tomu se rika realizace Brahma neboli seberealizace. A takove pevne vedomi se nazyva uvedomovani si Krsny.

SLOKA 21

bahya-sparsesv asaktatma vindaty atmani yat sukham
sa brahma-yoga-yuktatma sukham aksayam asnute

bahya-sparsesu - vnejsi smyslovy pozitek; *asakta-atma* - kdo neni pritahovan; *vindati* - tesi se; *atmani* - v ja; *yat* - jehoz; *sukham* - stesti; *sah* - on; *brahma-yoga* - soustreden na Nejvyssiho; *yukta-atma* - spojen s ja; *sukham* - blazenosti; *aksayam* - bezmezne; *asnute* - tesi se.

Takovy vysvobozeny clovek se ve svem nitru tesi neustale radosti, nebor neni pritahovan hmotnymi smyslovymi pozitky. Takto se tesi bezmezne blazenosti, protoze je soustreden na Nejvyssiho.

VYKLAD: Velky oddany, Sri Jamunacarja, rekl:

yad-avadhi mama cetah krssa-padaravinde
nava-nava-rasa-dhamany udyatam rantum asit
tad-avadhi bata nari-sangame smaryamane
bhavati mukha-vikarah susthu nisthivanam ca

,,Od okamziku, kdy jsem zacal s laskou a oddanosti slouzit Krsnovi, prozivam s Nim nove a nove radosti a kdykoliv pomyslim na sexualni pozitek, odplivnu si nad touto myslenkou a moje usta se zkrivi znechucenim.`` Clovek, ktery se venuje uvedomovani si Krsny (coz je *brahma-yoga*), je tak zaujat laskyplnou sluzbou Panu, ze uplne ztraci zajem o smyslove pozitky. Pohlavni styk je nejvyssi hmotny pozitek, pod jehoz magickym vlivem se pohybuje cely svet, a materialista nedokaze pracovat bez sexualni motivace. Avsak clovek oddane slouzici Krsnovi se vyhyba svetskym pozitkum a jedna s jeste vetsim usilim, aniz by se oddaval pohlavnimu styku, kteremu se vyhyba. To je zkouska duchovni realizace. Duchovni zivot a sexualni pozitek nejdou nikdy dohromady. Vysvobozenou dusi, neboli osobu vedomou si Krsny, nelaka zadny smyslovy pozitek jakehokoliv druhu.

SLOKA 22

ye hi samsparsa-ja bhoga duhkha-yonaya eva te
ady-antavantah kaunteya na tesu ramate budhah

ye - ony; *hi* - zajiste; *samsparsa-jah* - stykem s hmotnymi smysly; *bhogah* - pozitek; *duhkha* - strasti; *yonayah* - zdrojem; *eva* - zajiste; *te* - jsou; *adi* - pocatek; *anta* - konec; *vantah* - podlehaji; *kaunteya* - o synu Kunti; *na* - nikdy; *tesu* - v nich; *ramate* - nachazi poteseni; *budhah* - moudry.

Pozitky zrozene z doteku se smyslovymi predmety jsou zdrojem strasti, maji pocatek i konec, o synu Kunti, a moudry v nich nenachazi poteseni.

VYKLAD: Pomijive hmotne pozitky prichazeji stykem docasnych hmotnych smyslu s docasnymi smyslovymi predmety. Osvobozene duse se vsak zajimaji jen o to, co je vecne. Jak se mohou oddavat falesne radosti, kdyz dobre znaji radost z transcendentalniho zivota? V Padma Purane se uvadi:

ramante yogino nante satyanande cid-atmani
iti rama-padenasau param brahmabhidhiyate

,,Transcendentaliste prozivaji bezmeznou duchovni radost z Absolutni Pravdy, a proto je Absolutni Pravda, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, znama tez pod jmenem Rama.``

Ve Srimad Bhagavatamu (5.5.1) se take pise:

nayam deho deha-bhajam nr-loke
kastan kaman arhate vim-bhujam ye
tapo divyam putraka yena sattvam
suddhyed yasmad brahma-saukhyam tv anantam

,,Moji mili synove, clovek nemusi tezce pracovat, jen aby uspokojil smysly, nebor smyslove pozitky jsou dostupne i prasatum, ktera pojidaji vykaly. V tomto zivote byste meli konat pokani, abyste ocistili svou existenci a dosahli tak vecneho a blazeneho zivota.``

Pravi jogini nebo uceni transcendentaliste nejsou pritahovani smyslovymi pozitky, nebor jsou pricinou pokracovani hmotne existence. Cim vice se clovek oddava hmotnym pozitkum, tim vice zabreda do strasti hmotneho sveta.

SLOKA 23

saknotihaiva yah somhum prak sarira-vimoksasat
kama-krodhodbhavam vegam sa yuktah sa sukhi narah

saknoti - dokaze; *iha eva* - v tomto tele; *yah* - ten, kdo; *somhum* - celit; *prak* - drive, nez; *sarira* - telo; *vimoksasat* - opusti; *kama* - zadosti; *krodha* - hnevu; *udbhavam* - pochazi z; *vegam* - popud; *sah* - on; *yuktah* - v tranzu; *sah* - on; *sukhi* - srastny; *narah* - clovek.

Kdo dokaze celit popudum hmotnych smyslu a odolavat naporum zadosti a hnevu, drive nez opusti toto telo, je v tomto svete dobre umisten a je srastny.

VYKLAD: Chce-li clovek jiste a pevne postupovat na ceste seberealizace, musi se snazit ovladat natlaky hmotnych smyslu. Ten, kdo dokaze ovladat rec, hnev, mysl, zaludek, genitalie a jazyk, se nazyva *gosvami* nebo *svami.* Tyto osobnosti ziji umirnenym zivotem a plne ovladaji popudy smyslu. Z neuspokojeni hmotnych zadosti pochazi hnev, a tim je drazdena mysl, oci a hrud. Proto se je clovek musi naucit ovladat drive, nez opusti toto telo. Kdo to dokaze, je povazovan za seberealizovaneho a je v tomto stavu srasten. Povinnosti transcendentalisty je neustale se snazit ovladat zadostivost a hnev.

SLOKA 24

yo ntah-sukho ntar-aramas tathantar-jyotir eva yah
sa yogi brahma-nirvasam brahma-bhuto dhigacchati

yah - ten, kdo; *antah-sukhah* - srasten ve svem nitru; *antah-aramah* - aktivni a radostny ve svem nitru; *tatha* - jakoz i; *antah-jyotih* - zameren do nitra; *eva* - zajiste; *yah* - kdokoliv; *sah* - on; *yogi* - jogin; *brahma-nirvasam* - osvobozeni na rovine Nejvyssiho; *brahma-bhutah* - seberealizovany; *adhigacchati* - dosahne.

Ten, kdo je ve svem nitru blazeny, kdo naleza ve svem nitru poteseni a kdo je zameren do sveho nitra, je ve skutecnosti dokonalym joginem. Je seberealizovanou osvobozenou dusi a nakonec dosahne Nejvyssiho.

VYKLAD: Dokud clovek neni schopen vychutnavat stesti ve svem nitru, nemuze prestat vyhledavat vnejsi povrchni pozitek. Osvobozeny clovek stesti skutecne proziva. Proto muze sedet kdekoliv a tesit se z cinnosti zivota ve svem nitru. Takovy osvobozeny clovek prestal touzit po vnejsim hmotnem stesti. Tento stav se nazyva *brahma-bhuta*, a jakmile ho clovek dosahne, vrati se zpatky domu, zpatky k Bohu.

SLOKA 25

labhante brahma-nirvasam rsayah ksisa-kalmasah
chinna-dvaidha yatatmanah sarva-bhuta-hite ratah

labhante - dosahnout; *brahma-nirvasam* - vysvobozeni na urovni Nejvyssiho; *rsayah* - ti, kteri jsou cinni ve svem nitru; *ksisa-kalmasah* - kteri jsou prosti vsech hrichu; *chinna* - rozrali; *dvaidhah* - dvojnost; *yata-atmanah* - zapojeni v seberealizaci; *sarva-bhuta* - pro vsechny zive bytosti; *hite* - pro blaho; *ratah* - zapojen.

Vysvobozeni na urovni Nejvyssiho dosahnou ti, kteri jsou mimo duality pramenici z pochybnosti, kteri jsou prosti hrichu, kteri neustale pracuji pro blaho vsech bytosti a jejichz mysl je obracena k nitru.

VYKLAD: Pouze o takovem cloveku, ktery si je zcela vedom Krsny, se muze rici, ze pracuje pro blaho vsech bytosti. Ten, kdo skutecne vi, ze Krsna je zdrojem vseho, a v tomto duchu take jedna, pracuje pro vsechny. Strasti lidstva maji puvod v zapomenuti na Sri Krsnu; zapominame, ze vse existuje k Jeho radosti, ze Krsna vsechno vlastni a ze je nejlepsim pritelem vsech. Probouzet toto vedomi v cele lidske spolecnosti je nejprospesnejsi cin. Nemuzeme se ale do teto nejdulezitejsi blahodarne prace zapojit, jestlize jsme nedosahli vysvobozeni na urovni Nejvyssiho. Pouze clovek vedomy si Krsny nepochybuje o Krsnove svrchovanosti, protoze se nedopousti hrisnych cinnosti. Toto je stav bozske lasky.

Clovek, ktery usiluje jen o hmotny blahobyt lidske spolecnosti, nemuze ve skutecnosti nikomu pomoci. Pouhe docasne zmirneni utrpeni tela a mysli nestaci. Skutecnou pricinou nasich potizi v tezkem boji o existenci je zapomenuti naseho vztahu k Nejvyssimu Panu. Jakmile si clovek svuj vztah ke Krsnovi plne uvedomi, je ve skutecnosti osvobozenou dusi, prestoze se nachazi v hmotne schrance.

SLOKA 26

kama-krodha-vimuktanam yatinam yata-cetasam
abhito brahma-nirvasam vartate viditatmanam

kama - od zadosti; *krodha* - a hnevu; *vimuktanam* - tem, kteri jsou osvobozeni; *yatinam* - svetci; *yata-cetasam* - kteri plne ovladaji svou mysl; *abhitah* - maji jiste v blizke budoucnosti; *brahma-nirvasam* - vysvobozeni na urovni Nejvyssiho; *vartate* - je; *vidita-atmanam* - u seberealizovanych.

Vysvobozeni na urovni Nejvyssiho je na dosah tem, kteri se oprostili od vsech hmotnych zadosti a hnevu, kteri poznali sve ja, kteri se dokazi ovladat a neustale usiluji o dokonalost.

VYKLAD: Ze vsech svetcu, kteri usiluji o vysvobozeni, je nejlepsi bhakta, Krsnuv oddany. Srimad Bhagavatam (4.22.39) to potvrzuje nasledovne:

yat-pada-pankaja-palasa-vilasa-bhaktya
karmasayam grathitam udgrathayanti santah
tadvan na rikta-matayo yatayo pi ruddha-
sroto-gasas tam arasam bhaja vasudevam

,,Ani velci mudrci nedovedou odolavat natlakum smyslu tak ucinne jako ti, kteri s transcendentalni blazenosti slouzi lotosovym noham Pana, nicice tak hluboce zakorenene zadosti po plodonosnych cinnostech. Proto oddanou sluzbou uctivej Vasudevu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi.``

Touhy podminenych dusi po plodech svych cinu maji tak hluboke koreny, ze i velci mudrci je mohou stezi ovladat. Avsak oddany Pana, ktery je neustale zapojen v laskyplne sluzbe Krsnovi a ktery zna dokonale svoji duchovni identitu, setrvava vzdy v samadhi a snadno dosahne Nejvyssiho. Nasledujici priklad tento postup vystizne ilustruje:

darsana-dhyana-samsparsair matsya-kurma-vihangamah
svany apatyani pussanti tathaham api padma-ja

,,Pohledem, rozjimanim a dotekem vychovava ryba, zelva a ptak sve potomky. A podobne i ja tak cinim, o Padmadzo!``

Ryby sve potomstvo vychovavaji pohledem. Zelva se o sve potomstvo stara rozjimanim; naklade vajicka do zeme, a zatimco je ve vode, rozjima nad nimi. I kdyz je oddany Krsny daleko od Krsnova sidla, muze do Jeho kralovstvi dospet, kdyz na Krsnu neustale mysli a s laskou a oddanosti Mu slouzi. A jelikoz je vzdy pohrouzen v myslenkach na Nejvyssiho, neni jiz ovlivnovan hmotnymi strastmi. Tento zivotni stav se nazyva *brahma-nirvasa.*

SLOKA 27 - 28

sparsan krtva bahir bahyams caksus caivantare bhruvoh
prasapanau samau krtva nasabhyantara-carinau

yatendriya-mano-buddhir munir moksa-parayasah
vigateccha-bhaya-krodho yah sada mukta eva sah

sparsan - smyslove predmety, jako napriklad zvuk; *krtva* - udrzujici; *bahih* - vnejsi; *bahyan* - zbytecny; *caksuh* - oci; *ca* - take; *eva* - zajiste; *antare* - mezi; *bhruvoh* - oboci; *prasa-apanau* - vzestupujici a sestupujici vzduch; *samau* - zastavi; *krtva* - drzi; *nasa-abhyantara* - v nosnich dirkach; *carisau* - proudeni; *yata* - ovladne; *indriya* - smysly; *manah* - mysl; *buddhih* - inteligence; *munih* - transcendentalista; *moksa* - pro vysvobozeni; *parayasah* - urceny; *vigata* - zamita; *iccha* - prani; *bhaya* - strach; *krodhah* - hnev; *yah* - ten, kdo; *sada* - vzdy; *muktah* - vysvobozen; *eva* - zajiste; *sah* - on je.

Kdyz se transcendentalista, touzici po vysvobozeni, odlouci od vnejsich smyslovych predmetu, kdyz upne pohled mezi oboci, zastavi proudeni vdechu a vydechu v nosnich dirkach, a ovladne tak smysly, mysl a inteligenci, oprosti se od tuzeb, strachu a hnevu. Kdo se vzdy nachazi v tomto stavu, je zajiste vysvobozen.

VYKLAD: Slouzime-li oddane a laskyplne Krsnovi, muzeme ihned pochopit svoji duchovni totoznost a postupne nabyt poznani o Nejvyssim Panu. Oddanou a uprimnou sluzbou dosahneme transcendentalniho stadia a pocitime pritomnost Boha ve vsech svych cinnostech. Tomuto stavu se rika vysvobozeni na urovni Nejvyssiho.

Krsna poucuje Ardzunu, jak muze tohoto stavu dosahnout provozovanim astangajogy, ktera se deli na osm stupnu: jama, nijama, asana, pranajama, pratjahara, dharana, dhjana a samadhi. Podrobne vysvetleni teto jogy se nachazi v seste kapitole Gity. V teto kapitole je podano jen predbezne vysvetleni. Odtazeni smyslu od smyslovych predmetu, jako jsou napriklad zvuk, dotek, tvar, chur a vune, je mozne pomoci pratjahary, a pote muze clovek uprit pohled mezi oboci a soustredit se s primhourenyma ocima na spicku nosu. Nedoporucuje se zcela zavrit oci, nebor hrozi nebezpeci, ze clovek usne. Ma-li vsak oci zcela otevrene, je zase v nebezpeci, ze bude pritahovan smyslovymi predmety. Dychani se zastavi v nosnich dirkach neutralizovanim vzestupujiciho a sestupujiciho vzduchu v tele. Tento system jogy uci, jak ovladat smysly a odvracet je od hmotnych predmetu a jak se zbavit strachu a hnevu a pripravit se na vysvobozeni na urovni Nejvyssiho. Rovnez pomaha pri probuzeni duchovniho vedomi a umoznuje cloveku, aby v tomto transcendentalnim stavu mohl vnimat pritomnost Nadduse.

V pristi kapitole bude podrobneji vysvetleno, ze uvedomovani si Krsny neboli bhaktijoga je z jogovych systemu nejlehci. Clovek, ktery si uvedomuje Krsnu, neriskuje, ze jeho smysly budou poutany k nejake jine cinnosti, ponevadz je vzdy zamestnan transcendentalni oddanou sluzbou. Je to lepsi a ucinnejsi zpusob ovladani smyslu, nez jaky nabizi astangajoga.

SLOKA 29

bhoktaram yajna-tapasam sarva-loka-mahesvaram
suhrdam sarva-bhutanam jnatva mam santim rcchati

bhoktaram - prijemcem; *yajna* - obeti; *tapasam* - pokani a odrikani; *sarva-loka* - vsech planet a polobohu; *maha-isvaram* - Nejvyssim Panem; *su-hrdam* - priznivcem; *sarva* - vsech; *bhutanam* - bytosti; *jnatva* - takto zna; *mam* - Me, Krsnu; *santim* - oprosteni od hmotnych strasti; *rcchati* - dosahne.

Moudry clovek, ktery si Me plne uvedomuje a ktery vi, ze jsem konecnym prijemcem vsech obeti a pokani, Nejvyssim Panem vsech planet a polobohu a pritelem vsech bytosti, se oprosti od hmotnych strasti a dospeje k miru.

VYKLAD: Vsechny podminene duse, nachazejici se v zajeti iluzorni energie, se snazi dosahnout miru v hmotnem svete, ale nevedi, jak k nemu dospet. Bhagavadgita uci tomuto tajemstvi: Sri Krsna je prijemce vsech lidskych cinnosti. Lide by meli vsechno obetovat v transcendentalni sluzbe Panu, nebor On je vlastnikem a vladcem vsech planet a polobohu. Nikdo neni mocnejsi nez On. Podle Ved je mocnejsi nez nejmocnejsi z polobohu, jako jsou siva a Brahma (*tam isvarasam paramam mahesvaram;* svetasvatara Upanisad 6.7). Zive bytosti se pod vlivem iluze snazi byt pany vseho, co je obklopuje, ale ve skutecnosti jsou samy ovladany Panovou hmotnou energii. Buh je Panem hmotne prirody a podminene duse jsou podrizeny jejim zakonum. Dokud nepochopime tato jasna fakta, nemuzeme dospet k miru, ar uz individualne ci kolektivne. Takovy je vyznam uvedomovani si Krsny - Sri Krsna je nejvyssi vladce a vsechny zive bytosti, vcetne mocnych polobohu, jsou Mu podrizeny. Miru muzeme dosahnout, pouze kdyz si to dokonale uvedomime.

V teto kapitole se prakticky vysvetluje uvedomovani si Krsny, ktere je rovnez znamo jako karmajoga. Mimo jine zde nalezneme odpoved na spekulativni otazku, zda-li je mozne se vysvobodit pomoci

karmajogy. Vykonavat ciny s mysli uprenou na Krsnu znamena byt si plne vedom, ze On je Nejvyssim Vladcem. Takove cinnosti jsou totozne s transcendentalnim poznanim. Skutecnosti je, ze dznanajoga je cesta, ktera vede k bhaktijoze, a bhaktijoga znamena prime uvedomovani si Krsny. Uvedomovani si Krsny znamena uvedomovani si sveho vztahu k Nejvyssimu Panu pri svych cinnostech a dokonalosti tohoto vedomi je uplne poznani Sri Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Cista duse je nepatrna castecka Boha a je Jeho sluzebnikem. Ale jeji touha panovat ji privedla do styku s majou (iluzi), coz ji zpusobuje mnoho utrpeni. Dokud je ve styku s hmotou, musi jednat podle hmotnych potreb. Prestoze se nalezame v hmotnem svete, muzeme probudit nase duchovni vedomi a znovu nabyt nasi ciste duchovni existence, staci provozovat uvedomovani si Krsny. Cim vice clovek pokroci na teto ceste, tim vice se vysvobozuje z pout hmoty. Sri Krsna je spravedlivy ke vsem; vsechno zalezi na tom, jake usili vynalozime pri konani svych povinnosti a do jake miry dokazeme ovladat sve smysly a potlacit zadosti a hnev. Kdyz ovladnutim techto vasni dospejeme k uvedomovani si Krsny, zustaneme na transcendentalni urovni zvane *brahma-nirvasa.* Osmistupnova mysticka joga je automaticky zahrnuta v uvedomovani si Krsny, protoze jejiho cile je dosazeno. Je jiste, ze clovek se muze postupne povznest praktikovanim jamy, nijamy, asany, pranajamy, pratjahary, dharany, dhjany a samadhi, ale techto osm fazi je pouhym uvodem k dokonalosti v oddane sluzbe, ktera jedina muze cloveka naplnit mirem. Bhaktijoga je nejvyssi dokonalosti zivota.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k pate kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Karmajoga - jednani s mysli uprenou na Krsnu``.

KAPITOLA sESTA

Dhjanajoga

SLOKA 1

sri-bhagavan uvaca
anasritah karma-phalam karyam karma karoti yah
sa sannyasi ca yogi ca na niragnir na cakriyah

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *anasritah* - nezavisi; *karma-phalam* - na plodech sve prace; *karyam* - povinne; *karma* - ciny; *karoti* - kona; *yah* - kdo; *sah* - on; *sannyasi* - sannjasi; *ca* - take; *yogi* - jogin; *ca* - take; *na* - ne; *nih* - bez; *agnih* - ohen; *na* - ani; *ca* - take; *akriyah* - nejedna.

Vzneseny pravil: Pravy sannjasi a jogin je ten, kdo nelpi na plodech sveho jednani a kona ciny, ktere je treba vykonat, a nikoliv ten, kdo nezazehne ohen a je necinny.

VYKLAD: V teto kapitole Sri Krsna vysvetluje, ze astangajoga, neboli joga o osmi stupnich, je prostredkem k ovladnuti mysli a smyslu. Ale pro obycejne lidi dnesniho veku Kali je velice obtizne tuto jogu provozovat. Prestoze se v teto kapitole osmistupnovy system jogy doporucuje, Krsna zduraznuje, ze cinnosti konane s mysli uprenou na Neho, neboli karmajoga, jsou lepsi. Vsichni na tomto svete pracuji, aby uzivili rodinu a uchranili si svuj majetek, ale nikdo nepracuje bez nejakeho sobeckeho motivu, ar uz osobniho nebo rozsireneho (v zajmu lidstva). Nejvyssi dokonalost znamena jednat s mysli uprenou na Krsnu, a nikoliv kvuli pozitkum z plodu prace. Jednat timto zpusobem je povinnosti kazde bytosti, nebor vsechny jsou casteckami Boha. Telesne organy pracuji, aby uspokojily cele telo. Udy tela nepracuji pro vlastni uspokojeni, nybrz pro uspokojeni tela jako celku. Podobne i ziva bytost, ktera jedna pro uspokojeni Nejvyssiho Celku a nikoliv pro osobni uspokojeni, je dokonalym sannjasinem, dokonalym joginem.

Nekdy si sannjasi muze myslet, ze se osvobodil ode vsech hmotnych povinnosti, a proto prestane vykonavat agnihotra-jadznu (ober ohnem), avsak ve skutecnosti tak cini ze sobectvi, nebor jeho cilem je splynout s neosobnim brahma. Takove prani je sice na vyssi urovni nez hmotna prani, ale je take sobecky motivovano. Podobne i jogin, mystik, ktery provozuje astangajogu s polozavrenyma ocima a ktery zanechal vsech hmotnych cinnosti, touzi po osobnim uspokojeni. Bhaktijogin ma oproti tomu jediny cil: uspokojit Nejvyssi Celek. Meritkem jeho uspechu je uspokojeni Krsny, a proto je dokonalym sannjasinem nebo dokonalym joginem. Ve svych modlitbach nam Sri Caitanja Mahaprabhu dava dokonaly priklad odrikani:

na dhanam na janam na sundarim
kavitam va jagad-isa kamaye
mama janmani janmanisvare
bhavatad bhaktir ahaituki tvayi

,,O vsemocny Pane, netouzim po bohatstvi, prekrasnych zenach, a ani nechci mit zadne stoupence. Touzim jedine po bezpricinne oddane sluzbe Tobe zrozeni za zrozenim.``

SLOKA 2

yam sannyasam iti prahur yogam tam viddhi pasmava
na hy asannyasta-sankalpo yogi bhavati kascana

yam - co; *sannyasam* - odrikani; *iti* - tak; *prahuh* - rikaji; *yogam* - spojeni s Nejvyssim; *tam* - to; *viddhi* - vez; *pasmava* - o Panduovce; *na* - ne; *hi* - zajiste; *asannyasta* - bez odrikani; *sankalpah* - touha po osobnim pozitku; *yogi* - transcendentalista; *bhavati* - stane se; *kascana* - nikdo.

Vez, ze to, co se nazyva odrikani, je totez co joga, neboli spojeni s Nejvyssim, o Panduovce, nebor nikdo se nemuze stat joginem, dokud se nezrekne touhy po smyslovem pozitku.

VYKLAD: Provozovat sannjasajogu neboli bhaktijogu znamena znat svou puvodni podstatu, sve vecne postaveni a podle toho jednat. Individualni bytosti nalezeji do okrajove energie Boha a nemaji nezavislou totoznost. Jsou-li v zajeti hmotne energie, jsou podminene. Ale kdyz se stanou vedomymi si Krsny a duchovni energie, dostanou se do skutecneho a prirozeneho zivotniho stavu. Teprve kdyz znovu nabudou uplneho poznani, zreknou se vsech hmotnych smyslovych pozitku a vsech plodonosnych cinnosti. Takove odrikani praktikuji jogini, kteri sve smysly odpoutavaji od smyslovych predmetu. Clovek vedomy si Krsny je vsak jak dokonalym sannjasinem, tak i joginem, protoze je pro neho nemozne zamestnat smysly necim jinym, nez tim, co by potesilo Krsnu. Proto poznani, ktere je mozno ziskat dznanajogou, a schopnost ovladat smysly, ktera se ziska astangajogou, jsou automaticky dosazeny bhaktijogou. Neni-li vsak schopen vzdat se sobeckych cinnosti, pak provozovani dznany nebo jogy nema zadny smysl. Skutecnym cilem kazde zive bytosti je vzdat se vsech egoistickych zajmu a byt pripraven uspokojit Nejvyssiho Pana. Clovek, ktery si je vedom Krsny, netouzi po osobnim pozitku, ale vzdy jedna tak, aby potesil Nejvyssiho Pana. Ten, kdo o Nem nic nevi, se snazi o sebeuspokojeni, nebor nikdo nemuze zustat necinny. Uvedomovani si Krsny tedy splnuje ucel vsech ostatnich jog.

SLOKA 3

aruruksor muner yogam karma karasam ucyate
yogarumhasya tasyaiva samah karasam ucyate

aruruksoh - zacatecnik v joze; *muneh* - pro mudrce; *yogam* - osmistupnova joga; *karma* - ciny; *karasam* - prostredek; *ucyate* - pravi se; *yoga* - osmistupnovou jogou; *arumhasya* - kdo dovrsil; *tasya* - jeho; *eva* - zajiste; *samah* - zastaveni vsech hmotnych cinnosti; *karasam* - prostredkem; *ucyate* - pravi se.

Pravi se, ze ciny jsou prostredkem pro zacatecnika v osmistupnove joze a zanechani vsech hmotnych cinnosti je prostredkem pro toho, kdo jogu dovrsil.

VYKLAD: Metoda, jejiz pomoci se clovek muze spojit s Nejvyssim Panem, se nazyva joga a da se prirovnat k zebriku, po kterem muzeme dosahnout nejvyssi duchovni realizace. Tento zebrik zacina u nejnizsiho hmotneho stavu zive bytosti a postupuje k uplne seberealizaci cisteho duchovniho zivota. Pricky na tomto zebriku predstavuji ruzne metody jogy, ktere muzeme rozdelit do tri skupin: dznanajoga, dhjanajoga a bhaktijoga; spodni cast zebriku se nazyva *yogaruruksu* a nejvyssi pricka se nazyva *yogarumha.*

Ten, kdo provozuje astangajogu, se musi zpocatku ridit urcitymi predepsanymi pravidly a osvojit si ruzne pozice (jde vicemene o telesna cviceni), a teprve potom muze prejit k meditaci. Vsechny tyto cinnosti vedou k dosazeni dokonale dusevni rovnovahy a ke schopnosti ovladat smysly. Kdyz jogin udela pokroky v meditaci, oprosti se ode vsech rusivych psychickych cinnosti. Tato jogova cviceni a zasady jsou vsak vicemene plodonosne cinnosti na hmotne urovni. Bhakta neboli Krsnuv oddany nemusi prochazet temito stadii, nebor je ponoren v myslenkach na Krsnu, a je tedy od sameho pocatku pohrouzen do meditace. Protoze Krsnovi neustale slouzi, je oprosten od vsech hmotnych cinnosti.

SLOKA 4

yada hi nendriyarthesu na karmasv anusajjate
sarva-sankalpa-sannyasi yogarumhas tadocyate

yada - kdyz; *hi* - zajiste; *na* - ne; *indriya-arthesu* - ve smyslovem pozitku; *na* - nikdy; *karmasu* - v plodonosnych cinech; *anusajjate* - nemusi byt zamestnan; *sarva-sankalpa* - vsechny hmotne zadosti; *sannyasi* - kdo se vzdal; *yoga-arumhah* - pokrocily v joze; *tada* - tehdy; *ucyate* - pravi se.

O cloveku, ktery se vzdal vsech hmotnych zadosti, ktery nejedna pro smyslovy pozitek a nezabyva se plodonosnymi cinnostmi, se rika, ze je pokrocily v joze.

VYKLAD: Je-li clovek zcela zamestnan transcendentalni laskyplnou sluzbou Panu, je spokojen sam v sobe a netouzi po zadnych smyslovych pozitcich a plodonosnych cinnostech. Pokud se clovek plne neodevzda sluzbe Panu, bude vyhledavat smyslove pozitky, ponevadz nikdo nemuze zustat necinny. Bez uvedomovani si Krsny je clovek vzdy nucen jednat sobecky, ar uz pro sebe samotneho, nebo pro cleny sve rodiny, ci pro svuj narod. Avsak oddany dela vsechno s myslenkou potesit Krsnu a tim se uplne odpoutava od hmotnych pozitku. Ten, kdo neni na teto urovni, je nucen osvobodit se od hmotnych tuzeb nejdrive mechanickou cestou, chce-li se povysit na nejvyssi pricku zebriku jogy.

SLOKA 5

uddhared atmanatmanam natmanam avasadayet
atmaiva hy atmano bandhur atmaiva ripur atmanah

uddharet - clovek se snazi povznest; *atmana* - prostrednictvim mysli; *atmanam* - podminenou dusi; *na* - nikdy; *atmanam* - podminenou dusi; *avasadayet* - nechat poklesnout; *atma* - mysl; *eva* - zajiste; *hi* - vskutku; *atmanah* - podminene duse; *bandhuh* - pritelem; *atma* - mysl; *eva* - zajiste; *ripuh* - nepritel; *atmanah* - podminene duse.

Clovek se musi pomoci sve mysli osvobodit, nikoliv degradovat. Mysl je jak pritelem, tak i nepritelem podminene duse.

VYKLAD: Podle ruznych okolnosti oznacuje slovo *atma* telo, mysl nebo dusi. V joze maji mysl a duse velky vyznam. Jelikoz mysl je ustrednim bodem pri provadeni jogy, znamena *atma* v tomto versi mysl. Ucelem jogy je zvladnout mysl a odvadet ji od pripoutanosti ke smyslovym predmetum. Zde je zdurazneno, ze mysl se musi cvicit tak, aby mohla vysvobodit podminenou dusi z bahna nevedomosti. V hmotnem byti je kazdy otrokem sve mysli a svych smyslu. Mysl pod vlivem falesneho ega touzi ovladat svet a ve skutecnosti zpusobuje, ze cista duse je v zajeti hmotneho sveta. Proto by se mysl mela cvicit tak, aby se nenechala pritahovat leskem hmotne prirody. Tim se duse muze vyprostit ze sve podminenosti. Nikdo by nemel dopustit degradaci, ktera pochazi z pripoutanosti ke smyslovym predmetum. Cim vice nas pritahuji smyslove predmety, tim vice se zapletame do hmotneho byti. Nejlepsi zpusob, jak se vysvobodit, je neustale zamestnavat svoji mysl uvedomovanim si Krsny. Ke zdurazneni tohoto bodu se zde pouziva slova *hi*, coz znamena, ze clovek tak *musi* jednat. Potvrzuje to take Amrta-bindu Upanisad (2):

mana eva manusyasam karasam bandha-moksayoh
bandhaya visayasango muktyai nirvisayam manah

,,Pomoci mysli se clovek muze vysvobodit, nebo zaplest do hmotne existence. Dokud mysl poutaji smyslove predmety, vede k otroctvi, a je-li od smyslovych predmetu odpoutana, vede k vysvobozeni.`` Mysl, ktera je stale pohrouzena v myslenkach na Krsnu, vede k nejvyssimu vysvobozeni.

SLOKA 6

bandhur atmatmanas tasya yenatmaivatmana jitah
anatmanas tu satrutve vartetatmaiva satru-vat

bandhuh - pritelem; *atma* - mysl; *atmanah* - zive bytosti; *tasya* - jeho; *yena* - kterou; *atma* - mysl; *eva* - zajiste; *atmana* - zivou bytost; *jitah* - podmanena; *anatmanah* - pro toho, kdo neovladl mysl; *tu* - ale; *satrutve* - pro nepratelstvi; *varteta* - zustava; *atma eva* - samotna mysl; *satru-vat* - jako nepritel.

Pro toho, kdo podmanil svou mysl, je mysl nejlepsim pritelem, ale pro toho, kdo mysl neovladl, je nejvetsim nepritelem.

VYKLAD: Ucelem astangajogy je ovladnout mysl tak, aby se stala pritelem, ktery nam pomuze splnit poslani lidskeho zivota. Provozovani jogy pro podivanou a nikoliv pro ovladnuti mysli je zbytecna ztrata casu. Neovladnuta mysl je nejvetsim nepritelem cloveka, ponevadz mu zabranuje dovest jeho zivot k cili. Pro kazdou zivou bytost je prirozene, aby plnila prikazy nekoho nadrizeneho. Dokud nase mysl zustane nepodmanenym nepritelem, musime slouzit chtici, hnevu, lakote, iluzi a tak dal. Jakmile vsak svoji mysl podmanime, touzime sami slouzit Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, nachazejici se v srdcich vsech jako Paramatma. Provozovat pravou jogu znamena najit Paramatmu v srdci a jednat pod Jejim vedenim. Ten vsak, kdo vykonava oddanou sluzbu s mysli uprenou na Krsnu, se zcela prirozenou cestou a bezvyhradne odevzda vuli Nejvyssiho Pana.

SLOKA 7

jitatmanah prasantasya paramatma samahitah
sitossa-sukha-duhkhesu tatha manapamanayoh

jita-atmanah - kdo ovladl svou mysl; *prasantasya* - kdo dosahl klidu ovladnutim mysli; *parama-atma* - Nadduse; *samahitah* - zcela dosazena; *sita* - v chladu; *ussa* - horku; *sukha* - radosti; *duhkhesu* - ve strasti; *tatha* - stejne tak; *mana* - v pocte; *apamanayoh* - a opovrzeni.

Clovek, ktery ovladl svou mysl, a takto dosel klidu, dosahl jiz Nadduse a neni ovlivnovan radostmi nebo strastmi, chladem nebo horkem, poctou nebo opovrzenim.

VYKLAD: Vsechny zive bytosti jsou urceny k tomu, aby se podridily pokynum Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, dlici v srdci vsech jako Paramatma. Jakmile vnejsi iluzorni energie zavede mysl na scesti, zaplete se clovek do hmotnych cinnosti. Da se tedy rici, ze jakmile clovek ovlada svou mysl pomoci nektere jogy, dosahl jiz cile. Skutecnosti je, ze se musime podridit vyssim pokynum. Upina-li se nase mysl na vyssi duchovni podstatu, nemame jinou moznost, nez se ridit pokyny Nejvyssiho. Ovladnuti mysli zpusobi, ze se automaticky budeme ridit pokyny Paramatmy neboli Nadduse. Tohoto transcendentalniho stavu vsak okamzite dosahne ten, kdo si uvedomuje Krsnu, a proto protiklady hmotneho byti, jako je stesti a nestesti, chlad a horko a podobne, bhaktu neovlivnuji. Tento stav je prakticky vzato samadhi, neboli naproste pohrouzeni se do myslenek na Nejvyssiho.

SLOKA 8

jnana-vijnana-trptatma kuta-stho vijitendriyah
yukta ity ucyate yogi sama-lostrasma-kancanah

jnana - ziskanym poznanim; *vijnana* - uskutecnenym poznanim; *trpta* - spokojen; *atma* - ziva bytost; *kuta-sthah* - umisten na duchovni urovni; *vijita-indriyah* - ovladajici smysly; *yuktah* - zpusobily pro duchovni realizaci; *iti* - pak; *ucyate* - pravi se; *yogi* - jogin; *sama* - stejny; *lostra* - hroudu; *asma* - kamen; *kancanah* - zlato.

Pravi se, ze clovek, ktery je plne uspokojen ziskanym a uskutecnenym poznanim, se nazyva jogin (neboli mystik) a je seberealizovanou dusi. Takovy clovek jiz dosahl transcendentalni urovne a dospel k sebeovladani. Na vsechno - na hroudu, kamen ci zlato - pohlizi stejne.

VYKLAD: Vedomosti ziskane z knih jsou zbytecne bez uskutecneni Nejvyssi Pravdy. V Bhakti-rasamrta-sindhu (1.2.234) je to vyjadreno takto:

atah sri-krssa-namadi na bhaved grahyam indriyaih
sevonmukhe hi jihvadau svayam eva sphuraty adah

,,Nikdo nemuze svymi hmotou znecistenymi smysly pochopit transcendentalni povahu Krsnovych jmen, podob, vlastnosti a zabav. Pouze je-li clovek duchovne naplnen transcendentalni sluzbou Panu, mohou mu byt vsechny tyto stranky Panovy transcendentalni povahy vyjeveny.``

Bhagavadgita je nauka o Bohu, o uvedomovani si Krsny, k nemuz neni mozno dospet svetskym vzdelanim. Clovek musi mit velke stesti, aby se setkal s osobou, ktera ma ciste vedomi. Clovek, ktery si uvedomuje Krsnu, je diky Jeho milosti moudry a dokonaly. Duchovni poznani upevnuje nase presvedceni, zatimco akademicke znalosti nas zanechavaji zmatene nad zdanlivymi protiklady tohoto sveta. Pouze realizovana duse, ktera se odevzdala Krsnovi, skutecne dospela k sebeovladani. Nachazi se na duchovni urovni, jelikoz nema nic spolecneho se svetskou ucenosti. I kdyz pro ostatni muze mit svetska ucenost a mentalni spekulace cenu zlata, pro transcendentalistu nema vetsi hodnotu nez hrouda ci kamen.

SLOKA 9

suhrn-mitrary-udasina- madhyastha-dvesya-bandhusu
sadhusv api ca papesu sama-buddhir visisyate

su-hrt - pratele; *mitra* - druhy; *ari* - nepratele; *udasina* - lhostejny; *madhya-stha* - nestranny; *dvesya* - zavistiveho; *bandhusu* - pribuzne; *sadhusu* - zbozne; *api* - ci; *ca* - a; *papesu* - hrisniky; *sama-buddhih* - s vyrovnanou inteligenci; *visisyate* - je jeste pokrocilejsi.

Pokrocilejsi je ten, kdo se diva stejne na pratele, druhy, nepratele, lidi nestranne, zavistive, pribuzne, zbozne ci hrisne.

SLOKA 10

yogi yunjita satatam atmanam rahasi sthitah
ekaki yata-cittatma nirasir aparigrahah

yogi - transcendentalista; *yunjita* - musi svou mysl soustredit na Krsnu; *satatam* - neustale; *atmanam* - on sam (telem, mysli a vlastnim ja); *rahasi* - v ustrani; *sthitah* - setrvava; *ekaki* - sam;

yata-citta-atma - vzdy pozorne ovlada svou mysl; *nirasih* - aniz by byl necim pritahovan; *aparigrahah* - bez touhy vlastnit.

Jogin, transcendentalista, by mel neustale zamestnavat sve telo, mysl a sve ja ve vztahu k Nejvyssimu, zit o samote v ustrani a vzdy pozorne ovladat svou mysl. Mel by se zbavit majetnickych tuzeb a pocitu.

VYKLAD: Existuji tri ruzne stupne realizace Krsny, a to brahma, Paramatma a nakonec Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Strucne receno, uvedomovani si Krsny znamena neustale slouzit s laskou a oddanosti Krsnovi. Ti, kteri jsou upnuti k neosobnimu brahma, nebo ti, kteri medituji o Nejvyssi Dusi (Paramatme), jsou si take castecne vedomi Krsny, nebor neosobni brahma je zare linouci z Krsnova tela a Paramatma je vsepronikajici expanze Krsny. Avsak clovek, ktery si uvedomuje Krsnu, vi, co je brahma a kdo je Paramatma, nebor zna Absolutni Pravdu dokonale. Je nejvyssim transcendentalistou, zatimco impersonalista nebo jogin si uvedomuje Krsnu jen castecne.

Vsem transcendentalistum se doporucuje, aby se vytrvale drzeli sve vytycene cesty, aby drive nebo pozdeji dosahli nejvyssi dokonalosti. Prvni povinnosti transcendentalisty je neustale upinat svou mysl na Krsnu. Clovek by mel vzdy myslet na Krsnu a nezapomenout na Neho ani na okamzik. Soustredeni mysli na Nejvyssiho se nazyva samadhi neboli vnitrni vytrzeni. Abychom mohli soustredit svou mysl, meli bychom zustavat v ustrani, a vyhybat se tak rusivemu vlivu vnejsich predmetu. Mame si pozorne vybirat mezi prospesnymi a neprospesnymi podminkami, ktere mohou ovlivnit nasi duchovni realizaci. Musime byt naprosto rozhodni a netouzit po zbytecnych hmotnych vecech, ktere by v nas vzbudily touhu po majetku.

Je-li si clovek bezprostredne vedom Krsny, jsou vsechny predbezne kroky a ziskani dokonalosti prirozene zahrnuty ve vykonavani bhaktijogy, nebor uvedomovani si Krsny znamena uplne sebeodrikani, ktere temer vylucuje moznost touhy po hmotnem vlastnictvi. Srila Rupa Gosvami charakterizuje uvedomovani si Krsny takto:

anasaktasya visayan yatharham upayunjatah
nirbandhah krssa-sambandhe yuktam vairagyam ucyate

prapancikataya buddhya hari-sambandhi-vastunah
mumuksubhih parityago vairagyam phalgu kathyate

,,Nelpi-li clovek na nicem a zaroven pouziva-li vseho ve sluzbe Krsnovi, zbavil se ve skutecnosti vlastnickeho pocitu. Na druhe strane ten, kdo se vseho zrika, aniz by vedel, jaky to ma vztah ke Krsnovi, neni ve svem odrikani tak dokonaly.`` (Bhakti-rasamrta-sindhu 2.255 - 256)

Clovek vedomy si Krsny dobre vi, ze vsechno patri Krsnovi, a proto netouzi po osobnim majetku a nechce nic vlastnit. Vi, jak prijimat vse, co je vyhodne pro jeho duchovni pokrok, a odmita vse, co tento pokrok brzdi. Jelikoz se neustale nachazi na ciste duchovni rovine, transcenduje hmotu a zije vzdy sam, ponevadz s lidmi, kteri si nejsou vedomi Krsny, nema nic spolecneho. Proto clovek, ktery si uvedomuje Krsnu, je dokonalym joginem.

SLOKA 11 - 12

sucau dese pratisthapya sthiram asanam atmanah
naty-ucchritam nati-nicam cailajina-kusottaram

tatraikagram manah krtva yata-cittendriya-kriyah
upavisyasane yunjyad yogam atma-visuddhaye

sucau - na posvatnem; *dese* - miste; *pratisthapya* - umisti; *sthiram* - pevne; *asanam* - sedatko; *atmanah* - sam; *na* - ne; *ati* - prilis; *ucchritam* - vysoke; *na* - ani; *ati* - prilis; *nicam* - nizke; *caila-ajina* - z mekkeho platna a jeleni kuze; *kusa* - travu kusa; *uttaram* - pokryje; *tatra* - na nem; *eka-agram* - zameri na jediny bod; *manah* - mysl; *krtva* - delat; *yata-citta* - ovladaje mysl; *indriya* - smysly; *kriyah* - cinnosti; *upavisya* - sede; *asane* - na sedatku; *yunjyat* - kona; *yogam* - jogu; *atma* - srdce; *visuddhaye* - aby se ocistil.

K provozovani jogy nechr se jogin odebere na osamele misto. Tam ar na zemi rozprostre travu kusa a pokryje ji jeleni kuzi a mekkym platnem. Sedatko nema byt ani prilis vysoke, ani prilis nizke a melo by byt umisteno na posvatnem miste. Jogin na nem ma sedet stabilne a cvicit se v joze ovladanim mysli, smyslu a cinnosti a soustredovanim mysli na jediny bod, aby ocistil srdce.

VYKLAD: ,,Posvatnym mistem`` se v tomto versi mysli poutni misto. V Indii opousteji jogini, bhaktove a jini transcendentaliste sve domovy a prebyvaji na posvatnych mistech jako Prajaga, Mathura, Vrndavana, Hrsikesa a Hardvar, kde na brezich posvatnych rek Jamuny a Gangy cvici v osameni jogu. To vsak neni vzdy mozne, zvlaste pro obyvatele zapadniho sveta. Skoro ve vsech

velkomestech jsou organizace zabyvajici se takzvanou jogou, ktere mohou mit uspech, pokud se tyka ziskavani penez, ale neumoznuji skutecne provozovani jogy. Clovek, ktery se nedokaze ovladat a jehoz mysl neni klidna, nemuze meditovat. Proto v Brhan-naradija Purane stoji, ze v nynejsim veku, v Kalijuze, kdy jsou lide pomali v duchovnim pokroku, ziji jen velice kratce a neustale jsou rozrusovani ruznymi uzkostmi, je tou nejlepsi cestou k duchovni realizaci zpivani nebo opakovani svatych jmen Boha.

harer nama harer nama harer namaiva kevalam
kalau nasty eva nasty eva nasty eva gatir anyatha

,,Zpivejte svata jmena Boha, zpivejte svata jmena Boha, zpivejte svata jmena Boha, nebor v tomto veku hadek a pokrytectvi neni k dosazeni vysvobozeni jine cesty, neni jine cesty, neni jine cesty.``

SLOKA 13 - 14

samam kaya-siro-grivam dharayann acalam sthirah
sampreksya nasikagram svam disas canavalokayan
prasantatma vigata-bhir brahmacari-vrate sthitah
manah samyamya mac-citto yukta asita mat-parah

samam - zprima; *kaya* - telo; *sirah* - hlavu; *grivam* - krk; *dharayan* - drzi; *acalam* - nehybne; *sthirah* - pevne; *sampreksya* - diva se; *nasika* - nosu; *agram* - na spicku; *svam* - sveho; *disah* - kolem; *ca* - take; *anavalokayan* - nerozhlizi se; *prasanta* - nerusenou; *atma* - mysli; *vigata-bhih* - zbaven strachu; *brahmacari-vrate* - pod prisahou celibatu; *sthitah* - setrvavajici; *manah* - mysl; *samyamya* - zcela ovladnutou; *mat* - na Mne (Krsnu); *cittah* - upre mysl; *yuktah* - pravy jogin; *asita* - mel by; *mat* - Mne; *parah* - konecnym cilem.

Nechr drzi telo, hlavu a krk zprima a nehybne upre pohled na spicku nosu. S mysli ovladnutou a nerusenou, zbaven strachu a setrvavajici ve slibu celibatu nechr takto upre sve myslenky na Mne ve svem srdci a ucini Mne konecnym zivotnim cilem.

VYKLAD: Cilem zivota je poznat Krsnu, ktery sidli v srdcich vsech zivych bytosti jako Paramatma neboli ctyrruky Visnu. Smyslem jogy neni nic jineho, nez realizovat tuto podobu Nejvyssiho Pana, ktera se take nazyva *vissu-murti*. Lide, kteri provozuji jogu za jinym ucelem, marni cas. Krsna je konecnym zivotnim cilem a *vissu-murti* umistena v srdci je cilem jogy. Chceme-li realizovat Visnuovu podobu v nasem srdci, musime se zcela zrici pohlavniho zivota. Proto je nutne, aby clovek opustil svuj domov a zil o samote na odlehlem miste a meditoval v pozici, kterou popisuje tento vers. Neni mozne oddavat se sexualnimu pozitku, ar doma ci jinde, a za nekolik hodin se na vecernim kursu premenit v jogina. Je nemyslitelne, aby se joginem stal nekdo, kdo se nesnazi ovladat svou mysl a nevzdava se vsech smyslovych pozitku, z nichz pohlavni ukajeni je nejhlavnejsi. Velky mudrc Jadznavalkja napsal v pravidlech o celibatu:

karmasa manasa vaca sarvavasthasu sarvada
sarvatra maithuna-tyago brahmacaryam pracaksate

,,Brahmacarijsky slib ma za ukol pomoci kazdemu uplne se vzdat sexuality v cinech, slovech i myslenkach - v kazdem okamziku, za kazdych okolnosti a na kazdem miste.`` Kdo se oddava sexualnim pozitkum, nemuze provozovat skutecnou jogu. Zasadam brahmacarji se proto clovek uci jiz v detstvi, dokud nema zadne pohlavni zkusenosti. Deti jsou posilany v peti letech do gurukuly neboli do mista, kde se nachazi duchovni ucitel a pod jeho vedenim se mladi chlapci uci prisne kazni zivota brahmacarinu, nebor bez takoveho cviceni nemuze nikdo pokrocit v zadne joze, ar uz jde o dhjanu, dznanu nebo bhakti.

Kdo se vsak ridi vedskymi zasadami manzelskeho zivota a styka se pohlavne pouze se svou zenou (a to pouze podle urcitych pravidel), nazyva se take brahmacari. Takovy zenaty brahmacari muze byt prijat do skoly bhakti, ale nikdy ne do skoly dhjany a dznany, ponevadz ty vyzaduji naprostou a nekompromisni zdrzenlivost. Pouze bhakti povoluje zenatemu brahmacarinovi zdrzenlivy pohlavni zivot, nebor clovek naplneny vyssi duchovni radosti ze sluzby Krsnovi automaticky ztraci smyslovou zadostivost. V Bhagavadgite (2.59) se uvadi:

visaya vinivartante niraharasya dehinah
rasa-varjam raso py asya param drstva nivartate

,,Vtelena duse muze byt omezena ve smyslovem uzivani, trebaze touha po smyslovych predmetech zustava. Okusi-li vsak vyssiho pozitku, ztrati chur na smyslove ukajeni a setrvava v duchovnim vedomi.`` Zatimco jini transcendentaliste musi vynakladat nesmirne usili, aby se dokazali zreknout hmotnych pozitku, bhakta to dela automaticky, jelikoz zakousi vyssi pozitek, o kterem nikdo jiny nema ani poneti.

Krome celibatu se tento vers zminuje i o jinem pravidle, ktere musi jogin dodrzovat - byt prost strachu (*vigata-bhih*). Tohoto stavu vsak nemuze dosahnout ten, kdo si neni vedom Krsny. Podminena duse se strachuje, protoze zapomnela na svuj vecny vztah ke Krsnovi. Take Srimad Bhagavatam (11.2.37) uci: *bhayam dvitiyabhinivesatah syad isad apetasya viparyayo smrtih.* Strachu se muzeme vyhnout jen tehdy, uvedomujeme-li si Krsnu. Proto jogu provozuje nejdokonaleji ten, kdo si je vedom Krsny. Oddany stoji ve skutecnosti nad vsemi ostatnimi joginy, nebor jiz dosahl nejvyssiho stupne jogy, to jest vidi Pana ve svem srdci. Jak tedy muzeme videt, tyto zasady jogy se lisi od modnich metod dnesnich takzvanych telovychovnych organizaci provozujicich jogu.

SLOKA 15

yunjann evam sadatmanam yogi niyata-manasah
santim nirvasa-paramam mat-samstham adhigacchati

yunjan - ovladanim; *evam* - takto (jak bylo uvedeno vyse); *sada* - stalym; *atmanam* - telo, mysl a duse; *yogi* - transcendentalista; *niyata-manasah* - usmernuje mysl; *santim* - mir; *nirvasa-paramam* - preruseni hmotne existence; *mat-samstham* - duchovniho sveta (Boziho kralovstvi); *adhigacchati* - dosahne.

Takovymto stalym ovladanim tela, mysli a cinu se jogin vyprosti z hmotne existence a dosahne Meho sidla, Boziho kralovstvi.

VYKLAD: Zde je jasne vysvetlen konecny cil jogy. Jogova cviceni nejsou urcena k ziskani nejakych hmotnych vyhod, ale k tomu, aby se clovek mohl vyprostit z hmotneho byti. Kdo provozuje jogu, aby si zlepsil zdravi, nebo usiluje o hmotnou dokonalost, neni podle Bhagavadgity zadnym joginem. Ukonceni hmotneho byti take nevede k tomu, ze by clovek vstoupil do ,,prazdnoty``; to je pouhy vymysl, nebor vzduchoprazdno se nikde v Bozim stvoreni nevyskytuje. Clovek vsak muze po ukonceni sve hmotne existence vstoupit do duchovniho sveta, Krsnova sidla, ktere Bhagavadgita popisuje jako misto, kde neni zapotrebi mesice, slunce nebo elektriny. Vsechny planety v duchovnim kralovstvi vydavaji zari, podobne jako slunce zari v nasem hmotnem vesmiru. Muzeme sice rici, ze Bozi kralovstvi je vsude, avsak duchovni svet s nescetnymi planetami, o kterem je zde rec, se nazyva *param dhama*, neboli nejvyssi sidlo.

Seberealizovany jogin, ktery ma dokonale poznani o Krsnovi, proziva zpusobem, ktery byl popsan v techto versich (*mat-cittah, mat-parah, mat-sthanam*), skutecny mir a nakonec dosahne nejvyssi duchovni planety, Krsnaloky neboli Goloky Vrndavany. V Brahma-sanhite (5.37) jasne stoji, ze Sri Krsna je prostrednictvim svych duchovnich energii jak vsepronikajici brahma, tak lokalizovany Paramatma, i kdyz nikdy neopousti Goloku Vrndavanu (*goloka eva nivasaty akhilatma-bhutah*). Nikdo nemuze vstoupit do duchovniho sveta (Vaikunthy) nebo do Krsnova vecneho sidla (Goloky Vrndavany), jestlize nema nalezite poznani o Krsnovi a o Jeho uplne emanaci - Visnuovi. Proto je clovek, uvedomujici si Krsnu, dokonalym joginem, nebor neustale mysli na Krsnovy cinnosti (*sa vai manah krssa-padaravindayoh*). Vedy to take potvrzuji nasledovne: *tam eva viditvati mrtyum eti.* (svetasvatara Upanisad 3.8) ,,Jediny zpusob, jak se vymanit z kolobehu rozeni a smrti, je nabyt poznani o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsnovi``. Joga tedy neni nejake fakirstvi nebo akrobaticke cviceni pro oklamani nevinnych lidi, ale jejim ucelem je pomoci cloveku vyprostit se z hmotne existence.

SLOKA 16

naty-asnatas tu yogo sti na caikantam anasnatah
na cati-svapna-silasya jagrato naiva carjuna

na - nikdy; *ati* - prilis; *asnatah* - pro toho, kdo ji; *tu* - vsak; *yogah* - spojeni s Nejvyssim; *asti* - je; *na* - ani; *ca* - take; *ekantam* - prilis; *anasnatah* - pro toho, kdo neji; *na* - ani; *ca* - take; *ati* - prilis; *svapna-silasya* - kdo spi; *jagratah* - pro toho, kdo prilis bdi; *na* - ne; *eva* - vubec; *ca* - a; *arjuna* - o Ardzuno.

Joginem se nemuze stat ten, kdo se prejida, ani ten, kdo ji prilis malo, kdo spi vice, nezli je zapotrebi, nebo kdo spi malo, o Ardzuno.

VYKLAD: Ardzunovi se zde doporucuje, aby usmernil dietu a spanek. Prejidat se znamena jist vice, nez je nezbytne k udrzovani tela a duse pohromade. Clovek nemusi jist zvirata, kdyz je dostatek obilovin, lustenin, zeleniny, ovoce a mleka. Podle Bhagavadgity je takova jednoducha strava v kvalite dobra. Maso ze zvirat je pro ty, u nichz prevlada kvalita nevedomosti. Proto lide, kteri piji alkohol, kouri a jedi maso nebo jidlo, ktere nebylo predem obetovano Krsnovi, budou vystaveni hrisnym nasledkum, ponevadz pozivaji pouze neciste veci. Kdokoliv pripravuje jidlo, aniz by ho obetoval Krsnovi, nebo ji, jen aby uspokojil sve smysly, pojida pouze hrich (*bhunjate te tv agham papa ye*

pacanty atma-karasat; Bg. 3.13). Kdo ji hrich, nebo ji vice, nez vyzaduje jeho telo, nemuze radne provozovat jogu. Nejlepsi je jist jenom jidlo, ktere bylo obetovano Krsnovi. Krsnuv oddany nikdy nesni neco, co nebylo predem obetovano Krsnovi. Proto dokonalosti v joze muze dosahnout jen ten, kdo si je vedom Krsny. Ani ten, kdo se umele zrika jidla a vytvori si vlastni pravidla pro drzeni pustu, neprovozuje jogu. Oddany Nejvyssiho Pana zachovava pust podle prikazu pisem. Neposti se ani neji vice, nezli je nezbytne, a proto je zpusobily k vykonavani jogy. Kdo ji vic, nezli je nutne, bude ve spanku hodne snit, a proto musi spat dele, nez je zapotrebi. Nemeli bychom spat vice nez sest hodin denne. Kdo prospi vice nez sest ze ctyriadvaceti hodin denne, je pod vlivem nevedomosti. Takovy clovek, ktery prilis spi, je liny, a proto se nemuze venovat joze.

SLOKA 17

yuktahara-viharasya yukta-cestasya karmasu
yukta-svapnavabodhasya yogo bhavati duhkha-ha

yukta - stridmy; *ahara* - v jidle; *viharasya* - odpocinku; *yukta* - primereny; *cestasya* - toho, kdo jedna pro sebezachovu; *karmasu* - pri plneni povinnosti; *yukta* - stridmy; *svapna-avabodhasya* - ve spanku i bdeni; *yogah* - konani jogy; *bhavati* - bude; *duhkha-ha* - zahubi sve strasti.

Jen ten, kdo je stridmy v jidle, odpocinku, praci, spanku i bdeni, muze konanim jogy odstranit vsechny sve strasti.

VYKLAD: Vystrednosti v telesnych potrebach, jako je jedeni, spani, chraneni se a pohlavni styk, mohou byt na prekazku pri uspesnem provozovani jogy. Jedeni se da ovladat jen tehdy, jestlize se clovek naucil jist posvecene jidlo, prasadam. Podle Bhagavadgity (9.26) se ma Krsnovi obetovat potrava, ktera nalezi do kvality dobra, tedy ovoce, zelenina, obiloviny, lusteniny, mleko atd. Timto zpusobem se oddany uci jist pouze to, co je vhodne jako lidska strava. Pokud se tyka spanku, oddany vedomy si Krsny se vzdy horlive snazi vykonavat sve povinnosti, aby potesil Krsnu, a proto okamzik promeskany zbytecnym spanim povazuje za velkou ztratu casu. *Avyartha-kalatvam:* oddany nedokaze stravit ani minutu, aniz by laskyplne neslouzil Krsnovi. Z tohoto duvodu omezuje svuj spanek na minimum. V teto souvislosti si bere priklad ze Srily Rupy Gosvamiho, ktery byl tak pohrouzen ve sluzbe Panu, ze nikdy nespal vic nez dve hodiny denne a nekdy i mene. Haridasa Thakura nesnedl trochu prasadam a ani nezamhouril oka, dokud nedokoncil svoji denni dzapu, tedy dokud na svem ruzenci nezopakoval jmena Boha 300 000 krat. Pokud se tyka cinnosti, nedela oddany nic, co by nebylo v Krsnove zajmu, a proto je jeho prace vzdy usmernena a neposkvrnena touhou po smyslovych pozitcich. Ponevadz netouzi po zadnem svetskem pozitku, neexistuje pro bhaktu zadny volny cas k uspokojovani smyslu. Ve vsech cinnostech, praci, reci, spani, bdeni a podobne, je usmerneny, a proto pro neho neexistuji ani hmotne strasti.

SLOKA 18

yada viniyatam cittam atmany evavatisthate
nisprhah sarva-kamebhyo yukta ity ucyate tada

yada - kdyz; *viniyatam* - ukaznen; *cittam* - mysl a jeji cinnosti; *atmani* - v transcendenci; *eva* - zajiste; *avatisthate* - spocine; *nisprhah* - oprosten od zadosti; *sarva* - po vsech; *kamebhyah* - smyslovych pozitcich; *yuktah* - pevne setrvavajici v joze; *iti* - tak; *ucyate* - pravi se; *tada* - tehdy.

O joginovi, ktery cvicenim jogy ukazni cinnosti sve mysli a ktery odvracen od vsech hmotnych zadosti spociva v transcendenci, se pravi, ze pevne setrvava v joze.

VYKLAD: Jednani jogina se od jednani bezneho cloveka lisi v tom, ze jogin se zcela oprostil od hmotnych zadosti, z nichz pohlavni touha je nejsilnejsi. Mysl dokonaleho jogina je tak ukaznena, ze ho zadna hmotna zadost nemuze rozrusit. Na tuto dokonalou uroven automaticky dospivaji lide, kteri si uvedomuji Krsnu, jak potvrzuje Srimad Bhagavatam (9.4.18 - 20):

sa vai manah krssa-padaravindayor
vacamsi vaikustha-gusanuvarsane
karau harer mandira-marjanadisu
srutim cakaracyuta-sat-kathodaye

mukunda-lingalaya-darsane drsau
tad-bhrtya-gatra-sparse nga-sangamam
ghrasam ca tat-pada-saroja-saurabhe
srimat-tulasya rasanam tad-arpite

padau hareh ksetra-padanusarpase
siro hrsikesa-padabhivandane

kamam ca dasye na tu kama-kamyaya
yathottama-sloka-janasraya ratih

,,Kral Ambarisa vzdy zamestnaval svoji mysl rozjimanim o lotosovych nohach Pana, sva slova pouzival k popisovani Jeho transcendentalnich vlastnosti, svyma rukama uklizel chram Pana, svyma usima naslouchal pribehum o Panovych cinech, sve oci pouzival k divani se na Panovu transcendentalni podobu, svym telem se uctive dotykal tel oddanych, svym nosem cichal ke kvetinam obetovanym lotosovym noham Pana, svym jazykem ochutnaval listky tulasi obetovane Panu, sve nohy pouzival k navstevovani posvatnych mist a chramu Pana, svou hlavu sklanel v ucte k Panu a vsemi svymi pranimi slouzil Panu - vsechny tyto vlastnosti muze mit pouze cisty oddany Pana.``

Toto transcendentalni stadium je mozna nepopsatelne pro stoupence neosobni filozofie, ale pro cloveka vedomeho si Krsny je velmi snadne a prakticke, jak jasne vysvita z popisu cinnosti Maharadzi Ambarisi. Neni-li mysl neustale upjata na lotosove nohy Pana, neni takove transcendentalni jednani vubec mozne. Tyto ruzne cinnosti provadene pri vykonavani oddane sluzby se nazyvaji *arcana*, coz znamena, ze vsechny smysly jsou zapojeny ve sluzbe Panu. Jak smysly, tak mysl vyzaduji nejake zamestnani, proto je naprosto neprakticke snazit se je nejakym umelym zpusobem omezovat. Pro vsechny lidi a zvlaste pro ty, kteri nejsou v zivotnim stadiu odrikani, je zamestnani smyslu a mysli duchovnimi aktivitami po vzoru Maharadzi Ambarisi nejlepsi zpusob, jak dosahnout nejvyssi dokonalosti. Tento stav se v Bhagavadgite nazyva *yukta.*

SLOKA 19

yatha dipo nivata-stho nengate sopama smrta
yogino yata-cittasya yunjato yogam atmanah

yatha - tak jako; *dipah* - lampy; *nivata-sthah* - v zavetri; *na* - ne; *ingate* - chveje se; *sa* - toto; *upama* - prirovnava; *smrta* - povazuje se; *yoginah* - jogin; *yata-cittasya* - jehoz mysl je ovladnuta; *yunjatah* - neustale pohrouzen; *yogam* - v meditaci; *atmanah* - o transcendenci.

Stejne jako se plaminek lampy nechveje, je-li v zavetri, tak i transcendentalista, jehoz mysl je ovladnuta, setrvava vzdy v meditaci o transcendentalnim ja.

VYKLAD: Ten, kdo si doopravdy uvedomuje Krsnu, kdo je ustavicne pohrouzen do transcendence a neustale medituje o Nejvyssim Panu, je staly jako plamen v zavetri.

SLOKA 20 - 23

yatroparamate cittam niruddham yoga-sevaya
yatra caivatmanatmanam pasyann atmani tusyati

sukham atyantikam yat tad buddhi-grahyam atindriyam
vetti yatra na caivayam sthitas calati tattvatah

yam labdhva caparam labham manyate nadhikam tatah
yasmin sthito na duhkhena gurusapi vicalyate

tam vidyad duhkha-samyoga- viyogam yoga-samjnitam

yatra - v tomto stavu; *uparamate* - kdyz clovek zaziva transcendentalni stesti; *cittam* - dusevni cinnosti; *niruddham* - oddelene od hmoty; *yoga-sevaya* - konanim jogy; *yatra* - ve kterem; *ca* - take; *eva* - zajiste; *atmana* - cistou mysli; *atmanam* - svym ja; *pasyan* - realizuje postaveni; *atmani* - ve svem ja; *tusyati* - je spokojen; *sukham* - stesti; *atyantikam* - nejvyssi; *yat* - ktere; *tat* - to; *buddhi* - inteligenci; *grahyam* - prijimatelne; *atindriyam* - nadsmyslne; *vetti* - zna; *yatra* - zatimco; *na* - nikdy; *ca* - take; *eva* - zajiste; *ayam* - on; *sthitah* - spociva; *calati* - vzdaluje se; *tattvatah* - od pravdy; *yam* - to, co; *labdhva* - dosazenim; *ca* - take; *aparam* - jakykoliv; *labham* - zisk; *manyate* - povazuje; *na* - nikdy; *adhikam* - vice; *tatah* - nez toto; *yasmin* - ve kterem; *sthitah* - spociva; *na* - nikdy; *duhkhena* - utrpeni; *gurusa api* - ackoliv velice tezke; *vicalyate* - jim nepohne; *tam* - to; *vidyat* - nutno vedet; *duhkha-samyoga* - utrpeni pochazejici ze styku s hmotou; *viyogam* - rozpoji, znici; *yoga-samjnitam* - vytrzeni v joze.

Ve stavu dokonalosti zvanem samadhi, neboli vnitrni vytrzeni, je mysl cvicenim jogy uplne odpoutana od vsech hmotnych mentalnich cinnosti. Tato dokonalost je charakterizovana schopnosti nazirat na sve ja prostrednictvim ciste mysli a zit a tesit se ve vlastnim ja. V tomto radostnem stavu proziva clovek bezmezne transcendentalni stesti poznane transcendentalnimi smysly. Kdyz clovek dosahuje teto urovne, nevzdali se uz nikdy od pravdy a nemysli si, ze by mohl ziskat neco cennejsiho. V tomto stavu jim nepohnou ani ty nejvetsi tezkosti. Toto je vskutku opravdove osvobozeni ode vsech strasti pochazejicich ze styku s hmotou.

VYKLAD: Provadenim jogy se clovek postupne zbavuje hmotneho pojeti zivota. Potom jogin pomoci sve ciste transcendentalni mysli a inteligence realizuje Naddusi, aniz by pritom nespravne ztotoznoval vlastni ja s Nejvyssi Dusi, a tak spocine v samadhi, vnitrnim vytrzeni. Joga se vicemene zaklada na zasadach systemu, ktery sestavil Patandzali. Nekteri neautorizovani komentatori se snazi ztotoznit individualni dusi s Naddusi a moniste usuzuji, ze se jedna o vysvobozeni, aniz by pritom znali skutecny cil Patandzaliho jogickeho systemu. Neuznavaji rozdil mezi poznanim a tim, kdo dosahl poznani. Nesouhlasi s timto versem, ktery potvrzuje existenci transcendentalni radosti dosazitelne transcendentalnimi smysly. Avsak Patandzaliho system uznava existenci teto transcendentalni radosti, kterou moniste zavrhuji ze strachu, aby svou teorii sjednoceni nevydali v nebezpeci. Velky a slavny mudrc Patandzali Muni sam potvrzuje a poucuje ve svych Joga-sutrach (3.34): *purusartha-sunyanam gusanam pratiprasavah kaivalyam svarupa-pratistha va citi-saktir iti.*

Tato *citi-sakti,* neboli vnitrni sila, je transcendentalni. Slovo *purusartha* znamena materialisticke nabozenstvi, hospodarsky rozvoj, hmotny pozitek a nakonec pokus ztotoznit se s Bohem a splynout s Nim. Moniste toto ,,sjednoceni se s Nejvyssim`` nazyvaji *kaivalyam*. Podle Patandzaliho se vsak *kaivalyam* vztahuje na vnitrni transcendentalni silu, pomoci ktere si ziva bytost uvedomuje sve zakladni postaveni. Sri Caitanja Mahaprabhu nazyva tento stav vedomi *ceto-darpasa-marjanam*, neboli ,,ocisrovani znecisteneho obrazu mysli``. Toto ocisrovani je samo o sobe vysvobozenim z hmotne existence (*bhava-maha-davagni-nirvapasam*) a tato zasada odpovida teorii nirvany v jejim pocatecnim stadiu. Po dosazeni nirvany, tedy po ukonceni hmotne existence, zacinaji duchovni cinnosti, neboli oddana sluzba urcena k poteseni Krsny. Srimad Bhagavatam (2.10.6) se o tomto stavu zminuje slovy *svarupesa vyavasthitih,* ,,skutecny zivot zive bytosti``. Tento stav mimo hmotnou necistotu, mimo maju, iluzi, potvrzuje take Bhagavadgita v tomto versi. Vysvobozeni z tohoto necisteho styku s hmotou vsak neznamena, ze by ziva bytost znicila svoji puvodni a vecnou individualitu. Patandzali to potvrzuje slovy: *kaivalyam svarupa-pratistha va citi-saktir iti.* Tato *cit-sakti* neboli transcendentalni radost je skutecnym zivotem. Potvrzuje to i Vedanta-sutra (1.1.12): *ananda-mayo bhyasat.* Tato prirozena transcendentalni radost je vrcholnym cilem jogy a muze byt snadno dosazena vykonavanim oddane sluzby neboli bhaktijogou, jez bude podrobne popsana v sedme kapitole Bhagavadgity.

V joze, ktera je popsana v teto kapitole, existuji dva druhy samadhi. Jedno se nazyva *samprajnata-samadhi* a druhe *asamprajnata-samadhi*. Transcendentalni stav, ktereho clovek dosahne pomoci ruzneho filozofickeho badani, se nazyva *samprajnata-samadhi*. V *asamprajnata-samadhi* je clovek jiz netecny ke svetskym radostem, ponevadz je transcendentalni ke vsem pozitkum, ktere muze ziskat hmotnymi smysly. Jakmile jogin dospeje na transcendentalni uroven, nemuze uz nic jeho postaveni ohrozit. Jestlize jogin tohoto stavu nedosahl, je vsechno jeho usili zbytecne. Dnesni takzvane jogicke kursy podporuji ruzne smyslove pozitky, a tim zcela porusuji pravou tradici jogy. Jogin, ktery se oddava sexu a omamnym latkam, je pouhy kejklir. Ani ti jogini, ktere lakaji nadprirozene sily (*siddhi*), nejsou dokonali. Jestlize jogina lakaji vedlejsi produkty jogy, pak nemuze dosahnout stadia dokonalosti, jak se popisuje v tomto versi. Ti, kteri se vydavaji za joginy predvadenim ruznych gymnastickych kousku, a asketi usilujici o ziskani nadprirozenych sil, by proto meli vedet, ze skutecny cil jogy je pro ne ztracen.

V nasi dobe, jez se vyznacuje pokrytectvim, je nejsnadnejsi a nejucinnejsi jogou bhaktijoga neboli uvedomovani si Krsny. Clovek, ktery si je vedom Krsny, je pri vykonavani oddane sluzby tak srastny, ze po jinem stesti ani netouzi. Naproti tomu hathajoga, dhjanajoga a dznanajoga je v nasem veku spojena s mnohymi prekazkami a tezkostmi, ktere nevyvstanou pri provadeni bhaktijogy ci karmajogy.

Dokud mame hmotne telo, musime uspokojovat jeho pozadavky, jako jsou jedeni, spani, soulozeni a ochranovani se. Cisty oddany vsak neni ovlivnen, kdyz uspokojuje telesne potreby. Vzhledem k tomu, ze ma hmotne telo, prijima jen to, co je nezbytne k zivotu, a proziva tak transcendentalni stesti. Neni ovlivnen necekanymi udalostmi v zivote, jako jsou nehody, nemoci nebo dokonce i umrti blizkeho pribuzneho, a s rozhodnosti a nadsenim vykonava povinnosti oddane sluzby, bhaktijogy. Nic ho nemuze primet k tomu, aby zanedbal sve povinnosti, jak je potvrzeno v Bhagavadgite (2.14): *agamapayino nityas tams titiksasva bharata.* Vi, ze tyto bolesti prichazeji a odchazeji a nemohou ovlivnit jeho sluzbu. Takto dociluje nejvyssi dokonalosti v joze.

SLOKA 24

sa niscayena yoktavyo yogo nirvissa-cetasa
sankalpa-prabhavan kamams tyaktva sarvan asesatah
manasaivendriya-gramam viniyamya samantatah

sah - tato; *niscayena* - s pevnou rozhodnosti; *yoktavyah* - je treba provadet; *yogah* - jogu; *anirvissa-cetasa* - neklesat na mysli; *sankalpa* - mentalni spekulace; *prabhavan* - povstavajici ze; *kaman* - hmotne zadosti; *tyaktva* - zanecha; *sarvan* - vsechny; *asesatah* - zcela; *manasa* - mysli; *eva* - zajiste; *indriya-gramam* - vsechny smysly; *viniyamya* - usmernuje; *samantatah* - ze vsech stran.

Jogu je treba vykonavat s neochvejnou rozhodnosti a virou. Jogin musi zcela odvrhnout vsechny hmotne zadosti, jez povstavaji z mentalni spekulace, a samotnou mysli ovladat vsechny smysly na vsech stranach.

VYKLAD: Clovek provadejici jogu musi byt odhodlany a trpelivy a nesmi nikdy klesat na mysli, jestlize se uspech nedostavi okamzite. Musi byt vytrvaly a musi byt presvedcen, ze nakonec dosahne cile. Predpokladem k dosazeni uspechu je tedy prisna sebekazen a nekompromisni vykonavani povinnosti. Pokud jde o bhaktijogu, Rupa Gosvami rika ve sve Upadesamrte (3):

utsahan niscayad dhairyat tat-tat-karma-pravartanat
sanga-tyagat sato vrtteh sambhir bhaktih prasidhyati

,,Bhaktijogu muze uspesne provadet ten, kdo jedna jen v kvalite dobra, styka se s oddanymi a kona predepsane povinnosti z celeho srdce, s nadsenim, vytrvalosti a odhodlanosti.``

Pokud se tyka odhodlanosti, meli bychom si vzit priklad z ptacka, ktery sva vajicka ztratil ve vlnach oceanu. Jednou snesl vrabec na morsky breh vajicka a vlny mu je splachly. Velice ho to rozzlobilo a pozadal more, aby mu vajicka vratilo. More vsak jeho prosbu nevyslyselo. Ptacek se proto rozhodl, ze ocean vysusi. Zacal odnaset vodu ve svem zobacku a vsichni se mu smali pro jeho odhodlanost k neuskutecnitelnemu. Zprava o jeho jednani se roznesla, az dosla ke Garudovi, obrovskemu ptaku, ktery slouzi jako dopravni prostredek Visnuovi. Garudovi bylo lito maleho pribuzneho, a proto se rozletel, aby se s ptackem setkal. Kdyz uvidel vrabeckovu odhodlanost, potesilo ho to a slibil, ze mu pomuze. Naridil pak mori, aby ihned vratilo vsechna vajicka, jinak ze sam more vysusi. More se polekalo techto slov a ihned vajicka vratilo. A tak vrabec dosahl stesti diky Garudove milosti.

Provadeni jogy a zvlaste bhaktijogy se muze zdat velmi obtizne, avsak ridime-li se zasadami s velkou odhodlanosti, Sri Krsna nam urcite pomuze, nebor Buh pomaha tem, kdo si pomahaji sami.

SLOKA 25

sanaih sanair uparamed buddhya dhrti-grhitaya
atma-samstham manah krtva na kincid api cintayet

sanaih - postupne; *sanaih* - krok za krokem; *uparamet* - mel by pevne uchopit; *buddhya* - inteligenci; *dhrti-grhitaya* - s pevnym presvedcenim; *atma-samstham* - spocinout v transcendenci; *manah* - mysl; *krtva* - konaje; *na* - ne; *kincit* - nic jineho; *api* - ar; *cintayet* - myslet na.

Postupne by mel, krok za krokem, s plnym presvedcenim a za pomoci inteligence, nechat spocinout mysl v ja a nemyslet na nic jineho.

VYKLAD: Pomoci spravneho presvedceni a inteligence musi clovek ustal ve smyslovych cinnostech. Tomu se rika pratjahara. Kdyz jogin zastavi vsechny cinnosti smyslu a ovlada svou mysl, muze pak v meditaci spocinout v samadhi neboli vnitrnim vytrzeni. Na teto urovni mu jiz nehrozi nebezpeci, ze by opet klesl do materialistickeho zpusobu zivota. Jinymi slovy, nemeli bychom myslet na smyslove pozitky, i kdyz jsme nuceni, vzhledem k nasim hmotnym telum, byt ve styku s hmotou. Jediny pozitek, nad kterym muzeme rozjimat, je, jak potesit Sri Krsnu. Tohoto stavu muzeme snadno dosahnout primym provadenim oddane sluzby s mysli uprenou na Krsnu.

SLOKA 26

yato yato niscalati manas cancalam asthiram
tatas tato niyamyaitad atmany eva vasam nayet

yatah yatah - kamkoliv; *niscalati* - zneklidni; *manah* - mysl; *cancalam* - vrtkava; *asthiram* - nestala; *tatah tatah* - odtud; *niyamya* - usmernit; *etat* - ji; *atmani* - v ja; *eva* - zajiste; *vasam* - pod vladu; *nayet* - musi privest.

Ar uz se jeho mysl pro svou vrtkavou a nestalou povahu zatoula kamkoliv, musi ji odtud odpoutat a privest zpet pod vladu sveho ja.

VYKLAD: Mysl ma vrtkavou a nestalou povahu. Seberealizovany jogin vsak musi mysl ovladat; mysl nesmi ovladat jeho. Kdo ovlada svou mysl (a tim i smysly), nazyva se *svami* nebo *gosvami,* a ten, kdo je ovladan mysli, je *go-dasa* neboli sluzebnik smyslu. Gosvami zna povahu smysloveho stesti. Vi, ze prave stesti, transcendentalni stesti, prijde, jsou-li smysly zamestnany ve sluzbe Hrsikesovi, Krsnovi, tedy ve sluzbe jejich skutecneho pana. Slouzeni Krsnovi ocistenymi smysly se nazyva

uvedomovani si Krsny. Timto zpusobem muze clovek nejenom zcela ovladnout smysly, ale je to take nejvyssi dokonalost jogy.

SLOKA 27

prasanta-manasam hy enam yoginam sukham uttamam
upaiti santa-rajasam brahma-bhutam akalmasam

prasanta - zklidnena, upnuta k lotosovym noham Krsny; *manasam* - jehoz mysl; *hi* - zajiste; *enam* - tomu; *yoginam* - jogin; *sukham* - stesti; *uttamam* - nejvyssi; *upaiti* - dosahne; *santa-rajasam* - utisena vasnivost; *brahma-bhutam* - vysvobozeni ztotoznenim se s Nejvyssim; *akalmasam* - prost vsech nasledku drivejsich hrisnych cinu.

Jogin, jehoz zklidnena mysl je upjata na Mne, jiste dosahne nejvyssiho blaha. Je nad kvalitou vasne, nebor realizuje svou kvalitativni totoznost s Nejvyssim, a proto je osvobozen od vsech nasledku minulych hrisnych cinnosti.

VYKLAD: Brahma-bhuta je stav, kdy je clovek oprosten od veskere hmotne necistoty a je zapojen v transcendentalni sluzbe Panovi (*brahma-bhutah prasannatma... mad bhaktim labhate param;* Bg. 18.54). Clovek vsak nemuze setrvat na urovni absolutniho Brahma, jestlize jeho mysl neni upjata na lotosove nohy Pana (*sa vai manah krssa-padaravindayoh*). Slouzit s vrouci a neochvejnou laskou Krsnovi a neustale na Neho myslet znamena byt osvobozen od pout kvality vasne a byt ocisten od veskere hmotne necistoty.

SLOKA 28

yunjann evam sadatmanam yogi vigata-kalmasah
sukhena brahma-samsparsam atyantam sukham asnute

yunjan - provadejici jogu; *evam* - takto; *sada* - neustale; *atmanam* - vlastni ja; *yogi* - jogin (ten, kdo je spojen s Nejvyssi Dusi); *vigata* - oprosten od; *kalmasah* - vsech hmotnych necistot; *sukhena* - v transcendentalnim stesti; *brahma-samsparsam* - v nepretrzitem spojeni s Nejvyssim; *atyantam* - nejvyssi; *sukham* - stesti; *asnute* - dosahne.

Jogin, ktery se takto neustale zabyva jogou, se osvobodi od vsech hmotnych necistot a dospeje k nejvyssi dokonale blazenosti v transcendentalnim laskyplnem slouzeni Panu.

VYKLAD: Seberealizace znamena poznat svou skutecnou a vecnou povahu ve vztahu k Nejvyssimu a pak Mu jako Jeho individualni castice s laskou a oddanosti slouzit. Toto trvale transcendentalni spojeni s Nejvyssim prostrednictvim oddane sluzby se nazyva *brahma-samsparsa*.

SLOKA 29

sarva-bhuta-stham atmanam sarva-bhutani catmani
iksate yoga-yuktatma sarvatra sama-darsanah

sarva-bhuta-stham - sidlici ve vsech bytostech; *atmanam* - Nadduse; *sarva* - vsechny; *bhutani* - bytosti; *ca* - take; *atmani* - v Ja; *iksate* - vidi; *yoga-yukta-atma* - ten, kdo si uvedomuje Krsnu; *sarvatra* - vsude; *sama-darsanah* - vidi totez.

Pravy jogin Mne vidi ve vsech bytostech a vsechny bytosti vidi ve Mne. Seberealizovany clovek Mne, Nejvyssiho Pana, vidi vsude.

VYKLAD: Jogin, ktery si je vedom Krsny, je dokonaly pozorovatel, nebor vidi Krsnu jako Naddusi, Paramatmu, v srdci kazde zive bytosti (*isvarah-sarva-bhutanam hrd-dese rjuna tisthati*). Paramatma sidli jak v srdci psa, tak i v srdci brahmana. Dokonaly jogin vi, ze Pan je vecne transcendentalni a ze neni hmotne ovlivnen, ar uz se nachazi v tele brahmana nebo psa. Takova je Panova svrchovana nestrannost. Individualni duse sidli take v srdci, ale v porovnani s Naddusi nesidli ve vsech srdcich. Tim se individualni duse lisi od Nejvyssi Duse. Ten, kdo neprovozuje skutecnou jogu, nemuze mit dokonalou vizi. Clovek, ktery si je vedom Krsny, vsak vidi Krsnu vsude, v srdcich vericich i nevericich. Pisma to potvrzuji slovy: *atatatvac ca matrtvac ca atma hi paramo harih*. Pan, puvodce vsech tvoru, je matkou a udrzovatelem. Tak jako je matka nestranna ke vsem svym detem, tak je i Nejvyssi Otec (nebo Matka) ke vsem nestranny, a tudiz dli ve vsech v podobe Paramatmy, Nejvyssi Duse. Nejenze zije ve vsem, nybrz vse zije zaroven v Nem, nebor vse spociva v Jeho energii. Jak bude vysvetleno v sedme kapitole, Pan ma predevsim dve energie: duchovni (vyssi) a hmotnou (nizsi). Prestoze individualni bytost je casti vyssi energie, je podminena nizsi energii, a tak, ar uz je podminena, nebo vysvobozena, je vzdy pod vlivem jedne z Panovych energii. Proto jogin pohlizi na vsechno stejne, nebor vidi, ze vsechny bytosti zustavaji ve vsech pripadech sluzebniky Boha, i kdyz se nachazeji v ruznych situacich, ktere odpovidaji nasledkum drivejsich plodonosnych cinu. Kdyz jsou uvezneny v hmotne energii, slouzi hmotnym smyslum, a kdyz se navrati do duchovni

energie, slouzi primo Nejvyssimu Panu. Proto jsme v kazdem pripade sluzebniky Boha, ar primo ci neprimo. Pouze clovek vedomy si Krsny ma tak dokonaly nahled.

SLOKA 30

yo mam pasyati sarvatra sarvam ca mayi pasyati
tasyaham na prasasyami sa ca me na prasasyati

yah - kdo; *mam* - Me; *pasyati* - vidi; *sarvatra* - vsude; *sarvam* - vse; *ca* - a; *mayi* - ve Mne; *pasyati* - vidi; *tasya* - jemu; *aham* - Ja; *na* - ne; *prasasyami* - ztratim; *sah* - on; *ca* - take; *me* - Mne; *na* - ne; *prasasyati* - ztrati.

Kdo Me vidi vsude a vse vidi ve Mne, tomu se nikdy neztratim a on se nikdy neztrati Mne.

VYKLAD: Clovek vedomy si Krsny vidi Krsnu vsude a vsechno vidi v Krsnovi. Na prvni pohled se muze zdat, ze vidi hmotnou prirodu jako ruzne individualni projevy, ale ve skutecnosti si je vedom Krsny a vi, ze vse, co se naleza v hmotnem vesmiru, je projevem Krsnovy energie. Nic nemuze existovat bez Krsny a Krsna je Panem vseho - to je nejdulezitejsi zasada pri uvedomovani si Krsny. Uvedomovani si Krsny znamena rozvijeni lasky ke Krsnovi - prekonava uroven hmotneho osvobozeni i seberealizace. Oddany je zcela naplnen vrouci transcendentalni laskou ke Krsnovi, a proto pociruje jednotu s Krsnou v tom smyslu, ze Krsna se stava pro neho vsim. Kdyz se tento duverny vztah mezi oddanym a Panem prohloubi, poznava bhakta nesmrtelnost. Take Bozska Osobnost se nikdy neztrati zraku oddaneho.

Oddany se nevystavuje nebezpeci duchovni sebevrazdy tim, ze se pokousi splynout s Krsnou. V Brahma-sanhite (5.38) se uvadi:

premanjana-cchurita-bhakti-vilocanena
santah sadaiva hrdayesu vilokayanti
yam syamasundaram acintya-gusa-svarupam
govindam adi-purusam tam aham bhajami

,,Uctivam Govindu, puvodniho Pana, ktereho oddani, jejichz oci jsou naliceny balzamem lasky, vidi ve svem srdci ve vecne podobe sjamasundary.``

Pritahovan touto cistou laskou, neskryva se Krsna nikdy zrakum sveho oddaneho a stejne tak i oddany Ho ma neustale pred ocima. To plati take o joginovi, jenz vidi Pana v podobe Paramatmy. Takovy jogin se stane cistym oddanym a nemuze zit, kdyby byr jenom na okamzik nevidel Pana ve svem srdci.

SLOKA 31

sarva-bhuta-sthitam yo mam bhajaty ekatvam asthitah
sarvatha vartamano pi sa yogi mayi vartate

sarva-bhuta-sthitam - sidlici v srdcich vsech; *yah* - ten, kdo; *mam* - Mne; *bhajati* - oddane slouzi; *ekatvam* - jednota; *asthitah* - takto setrvava; *sarvatha* - za vsech okolnosti; *varta-manah* - dli; *api* - presto; *sah* - on; *yogi* - jogin, transcendentalista; *mayi* - ve Mne; *vartate* - zustava.

Jogin, ktery vi, ze Ja a Nadduse, jez sidli ve vsech tvorech, jsme jedno a totez, oddane slouzi Naddusi a prebyva ve Mne za vsech okolnosti.

VYKLAD: Jogin, ktery medituje o Nejvyssi Dusi, vidi ve svem srdci plny aspekt Krsny, ctyrrukeho Visnua, jenz drzi v rukou lasturu, disk, kyj a lotosovy kvet. Jogin by mel vedet, ze Visnu a Krsna jsou totozni a ze Krsna v podobe Paramatmy sidli v srdci vsech zivych bytosti. Mezi nespocetnymi Naddusemi, pritomnymi v srdcich vsech zivych bytosti neni rozdil. Take neni rozdil mezi dokonalym joginem pohrouzenym v meditaci o Nejvyssi Dusi a bhaktou, ktery laskyplne slouzi Krsnovi. Trebaze se Krsnuv oddany neustale zabyva ruznou cinnosti, nikdy se ani na okamzik nevzdali od Krsny, coz potvrzuje Srila Rupa Gosvami v Bhakti-rasamrta-sindhu (1.2.187): *nikhilasv apy avasthasu jivan-muktah sa ucyate.* Oddany, ktery jedna jen pro poteseni Krsny, je automaticky vysvobozen. Narada-pancaratra to rovnez potvrzuje takto:

dik-kalady-anavacchinne krsse ceto vidhaya ca
tan-mayo bhavati ksipram jivo brahmasi yojayet

,,Soustredenim pozornosti na Krsnovu transcendentalni podobu, ktera je vsepronikajici a lezi mimo cas a prostor, se clovek pohrouzi do myslenek na Krsnu a potom dosahuje nejvyssi blazenosti v Jeho transcendentalni spolecnosti.``

Uvedomovani si Krsny je nejvyssi stav vnitrniho vytrzeni, jehoz muze jogin dosahnout. Je-li si jogin vedom toho, ze Krsna je pritomen ve vsech tvorech v podobe Paramatmy, je oprosten ode vsech omylu. Ve Vedach je Panova nepredstavitelna vsudypritomnost potvrzena temito slovy: *eko pi san*

bahudha yo vabhati. (Gopala-tapani Upanisad 1.21) ,,Ackoliv Buh je jen jeden, presto je pritomen ve vsech srdcich``. Podobne uci i *smrti-sastra*:

eka eva paro vissuh sarva-vyapi na samsayah
aisvaryad rupam ekam ca surya-vat bahudheyate

,,Visnu je jeden, a presto je nepochybne vsudypritomny. Ma jedinou podobu, a presto se pomoci sve nepochopitelne sily zjevuje na mnoha mistech zaroven, tak jako slunce.``

SLOKA 32

atmaupamyena sarvatra samam pasyati yo rjuna
sukham va yadi va duhkham sa yogi paramo matah

atma - s vlastnim ja; *aupamyena* - v porovnani; *sarvatra* - vsude; *samam* - stejne; *pasyati* - vidi; *yah* - ten, kdo; *arjuna* - o Ardzuno; *sukham* - stesti; *va* - ci; *yadi* - ar; *va* - ci; *duhkham* - nestesti; *sah* - takovy; *yogi* - transcendentalista; *paramah* - dokonaly; *matah* - pokladan.

Za dokonaleho jogina je pokladan ten, kdo v souladu s vlastnim ja vidi skutecnou jednotu vsech tvoru, ar v jejich stesti, nebo nestesti, o Ardzuno.

VYKLAD: Clovek vedomy si Krsny je dokonaly jogin a uvedomuje si stesti i nestesti kazdeho jednotlivce diky sve vlastni zkusenosti. Vi, ze utrpeni zivych bytosti pochazi z toho, ze zapomnely na svuj vztah ke Krsnovi a ze opetneho stesti mohou dosahnout rozvojem poznani o Panu. Vi, ze Sri Krsna, Nejvyssi Pan, je nejvyssim pozivatelem plodu lidske cinnosti a ze je vlastnikem vsech zemi a planet. Dokonaly jogin vi, ze podminena ziva bytost je pod vlivem tri kvalit hmotne prirody a ze je vystavena trojimu hmotnemu utrpeni, protoze zapomnela na svuj vztah ke Krsnovi. Oddany se vsude snazi rozsirovat poznani o Krsnovi, ponevadz vi, ze uvedomovani si Krsny dela cloveka srastnym. A jelikoz se takovy dokonaly jogin snazi sirit znalosti o tom, jak je dulezite byt si vedom Krsny, je nejlepsim pritelem lidi a nejdrazsim sluzebnikem Pana (*na ca tasman manusyesu kascin me priya-krttamah;* Bg. 18.69). Jinymi slovy, oddany se zajima o blaho vsech zivych bytosti, a proto je opravdovym pritelem vsech. Je nejdokonalejsim joginem, ponevadz se nesnazi dosahnout dokonalosti jen pro svuj osobni prospech, nybrz snazi se pomoci i ostatnim a nikdy nezavidi bliznim. V tomto se Krsnuv cisty oddany lisi od jogina, ktery se stara pouze o sve osobni povzneseni a uchyluje se na odlehle misto, aby tam mohl v klidu meditovat. Cisty oddany je dokonalejsi, nebor se uprimne snazi, aby se vsichni lide zapojili do laskyplne oddane sluzby Krsnovi.

SLOKA 33

arjuna uvaca
yo yam yogas tvaya proktah samyena madhusudana
etasyaham na pasyami cancalatvat sthitim sthiram

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *yah ayam* - tento system; *yogah* - joga; *tvaya* - Tebou; *proktah* - popsan; *samyena* - vseobecne; *madhu-sudana* - o hubiteli demona Madhua; *etasya* - v ni; *aham* - ja; *na* - ne; *pasyami* - vidim; *cancalatvat* - pro neklid; *sthitim* - umistena; *sthiram* - pevne.

Ardzuna pravil: O Madhusudano, joga, kterou jsi mi popsal, se mi zda neprakticka a nesnesitelna, nebor mysl je vrtkava a nestala.

VYKLAD: Jogu, kterou Krsna popisuje Ardzunovi, zacinaje slovy *sucau dese* a konce *yogi paramah,* zde Ardzuna zamita, nebor si mysli, ze neni schopen ji provadet. Ve veku Kali je pro obycejneho cloveka velmi tezke opustit domov a vydat se do hor nebo do dzungle a tam o samote praktikovat jogu. Dnesni clovek musi urputne zapasit o svuj zivot, ktery je tak jako tak kratky. I kdyz se mu nabizi jednoducha a snadna metoda k dosazeni duchovni realizace, ukazuje se ve vetsine pripadu, ze ani tu neni schopen opravdove prijmout. Coz teprve tuto obtiznou jogu, ktera vyzaduje prisne usmerneni zivota, to jest vyhledat odlehle misto, zaujmout zvlastni pozici a odpoutat mysl od vseho hmotneho. Ardzunovi pripadalo z praktickych duvodu nemozne tuto jogu provadet, prestoze k tomu mel mnoho dobrych predpokladu: pochazel z kralovskeho rodu, byl mocny valecnik, mel mnohem delsi zivot nez my a predevsim byl duvernym pritelem Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Pred peti tisici lety mel Ardzuna take mnohem lepsi podminky k provozovani teto jogy, nez mame my dnes, a presto ji odmitl. Studujeme-li jeho zivot v historickem eposu Mahabharata, shledame, ze se touto jogou nikdy nezabyval. A byla-li obtizna jiz pred 5 000 lety, coz teprve v nasem veku Kali? Je docela mozne, ze nekolik vyjimecnych lidi se teto joze muze venovat, ale pro obycejneho cloveka je to nemozne. Ti, kdo napodobuji tuto jogu v takzvanych skolach jogy nebo jogovych krouzcich, skutecne mari cas, i kdyz jsou treba spokojeni sami se sebou. Nejsou si totiz naprosto vedomi skutecneho cile jogy.

SLOKA 34

cancalam hi manah krssa pramathi balavad drmham
tasyaham nigraham manye vayor iva su-duskaram

cancalam - vrtkava; *hi* - zajiste; *manah* - mysl; *krssa* - o Krsno; *pramathi* - nepokojna; *bala-vat* - silna; *drmham* - vzpurna; *tasya* - ji; *aham* - ja; *nigraham* - zkrotit; *manye* - myslim; *vayoh* - vitr; *iva* - jako; *su-duskaram* - tezke.

Vzdyr mysl je, o Krsno, nestala, bourliva, vzpurna a velice silna. Myslim si, ze zkrotit vitr je snadnejsi.

VYKLAD: Mysl je tak silna a vzpurna, ze nekdy premuze i inteligenci, ackoliv je ji ve skutecnosti podrizena. Pro cloveka, ktery se v praktickem zivote setkava s mnohymi prekazkami, je jiste velice tezke ovladat mysl. Muze se pokusit divat se na pritele a nepritele stejne, ale ve skutecnosti zadny materialista nedokaze uvazovat timto zpusobem navzdy, nebor je to tezsi nez ovladnout bourlivy vitr. Katha Upanisad (1.3.3 - 4) podava nasledujici analogii:

atmanam rathinam viddhi sariram ratham eva ca
buddhim tu sarathim viddhi manah pragraham eva ca

indriyasi hayan ahur visayams tesu go-caran
atmendriya-mano-yuktam bhoktety ahur manisisah

,,Duse je cestujici v kocare hmotneho tela a inteligence je vozataj. Mysl predstavuje oteze a smysly jsou kone. Duse se tedy tesi nebo trapi ve styku s mysli a smysly. Tak to vidi velci myslitele.``

Inteligence ma ridit mysl, ale mysl je nekdy tak silna a vzpurna, ze casto inteligenci premuze, stejne jako infekce muze premoci ucinky leku. Takova silna mysl se da ovladnout jen jogou, ktera vsak byla pro svetskeho cloveka jako Ardzuna neprakticka, o dnesnim modernim cloveku nemluve. Priklad, ktery zde Ardzuna pouzil, je velice vystizny: nikdo nemuze porucit vetru. A jeste tezsi je ovladnout bourlivou mysl. Nejsnadnejsi zpusob ovladnuti mysli doporucuje Sri Caitanja Mahaprabhu: s pokorou zpivat nebo pronaset Hare Krsna mahamantru, neboli ,,velkou vysvobozujici mantru``. *Sa vai manah krssa-padaravindayoh*: ,,Clovek musi svoji mysl plne soustredit na Krsnu. Jen tak je mozne ovladnout mysl.``

SLOKA 35

sri-bhagavan uvaca
asamsayam maha-baho mano durnigraham calam
abhyasena tu kaunteya vairagyesa ca grhyate

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *asamsayam* - neni pochyb o tom; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *manah* - mysl; *durnigraham* - tezko ovladatelna; *calam* - vrtkava; *abhyasena* - neustalym cvicenim; *tu* - ale; *kaunteya* - o synu Kunti; *vairagyesa* - neulpivanim; *ca* - take; *grhyate* - lze ovladnout.

Vzneseny pravil: O valecniku mocnych pazi, synu Kunti, neni pochyb o tom, ze je velmi tezke ovladnout tekavou mysl, avsak lze to dokazat vhodnym cvicenim a neulpivanim.

VYKLAD: Sri Krsna souhlasil s Ardzunou, ze je velmi tezke ovladnout vrtkavou mysl. Zaroven ale rekl, ze to lze dokazat vhodnym cvicenim a neulpivanim. Z ceho sestava toto cviceni? V dnesni dobe se nikdo nedokaze ridit prisnymi pravidly a predpisy jogy, to jest zit sam na posvatnem miste, krotit mysl a smysly, upnout mysl na Nejvyssi Dusi, zit v celibatu a tak dale. Zato vsak clovek muze oddane slouzit Panu deviti ruznymi zpusoby a uvedomovat si tak Krsnu. Prvnim a nejdulezitejsim z nich je naslouchat o Krsnovi. To je velmi ucinna transcendentalni metoda k ocisteni mysli od vsi hmotne necistoty. Cim vice nasloucháme vypravenim o Krsnovi, tim vice se stavame osvicenymi a zanechavame vseho, co odvadi nase myslenky od Krsny. Pri odvraceni mysli od cinnosti, jejichz cilem neni potesit Pana, se automaticky dostavi *vairagya* neboli stav, kdy je mysl odpoutana od hmoty a zapojena do duchovnich aktivit. Odpoutat mysl od hmoty metodou, kterou doporucuji stoupenci neosobni filozofie, je bezpochyby daleko tezsi nez pripoutat mysl ke Krsnovi. To je mnohem praktictejsi, nebor naslouchanim o Krsnovi se clovek automaticky prestane zajimat o hmotu a pripoutava se k Nejvyssimu. Tato pripoutanost se nazyva *paresanubhava* neboli duchovni spokojenost. Podoba se spokojenosti, kterou pociruje hladovy clovek pri kazdem soustu jidla, ktere spolkne. Cim vice hladovy clovek ji, tim se citi silnejsi a spokojenejsi. Take pri vykonavani oddane sluzby citi clovek transcendentalni uspokojeni, vzhledem k tomu, ze jeho mysl nelpi na hmotnych predmetech. Je to neco jako leceni choroby odbornou lecbou a specialni dietou. Naslouchani o Krsnovych transcendentalnich zabavach se tedy prirovnava k odborne lecbe silene mysli a jidlo, ktere bylo obetovano Krsnovi, je prava dieta pro trpiciho pacienta. Tato lecebna metoda se nazyva bhaktijoga neboli uvedomovani si Krsny.

SLOKA 36

asamyatatmana yogo dusprapa iti me matih
vasyatmana tu yatata sakyo vaptum upayatah

asamyata - neovladanou; *atmana* - mysli; *yogah* - seberealizace; *dusprapah* - nesnadno dosahne; *iti* - takovy; *me* - Muj; *matih* - nazor; *vasya* - v moci; *atmana* - mysl; *tu* - vsak; *yatata* - usilim; *sakyah* - vynakladaje; *avaptum* - aby dosahl; *upayatah* - spravnym zpusobem.

Seberealizace je velice nesnadna pro toho, kdo neovlada svou mysl. Uspeje vsak ten, kdo ma mysl ve sve moci a vynaklada usili spravnym zpusobem. Takovy je muj nazor.

VYKLAD: Sri Krsna zde prohlasuje, ze ten, kdo odmita prijmout spravny zpusob odpoutani mysli od hmoty, muze k seberealizaci dospet s velkymi potizemi. Venovat se joze a soucasne zamestnavat mysl hmotnymi pozitky je, jako kdybychom se pokouseli roznitit ohen a zaroven jej zalevali vodou. Proto cvicit jogu bez snahy ovladnout mysl je jen zbytecna ztrata casu. Takova joga muze sice prinaset hmotne vynosy, ale pokud jde o duchovni pokrok, je naprosto bezcenna. Proto musime ovladat mysl tim, ze ji neustale zamestnavame transcendentalni laskyplnou sluzbou Panu, coz je jedina ucinna a jista jogova metoda tohoto veku. Clovek oddany Krsnovi snadno dosahne plodu jogy, aniz by zamerne vynakladal usili na jejich ziskani, zatimco jogini jsou bez uvedomovani si Krsny neuspesni.

SLOKA 37

arjuna uvaca
ayatih sraddhayopeto yogac calita-manasah
aprapya yoga-samsiddhim kam gatim krssa gacchati

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *ayatih* - neuspesny transcendentalista; *sraddhaya* - s virou; *upetah* - zamestnan; *yogat* - od jogy; *calita* - odvratil; *manasah* - mysl; *aprapya* - nedosahl; *yoga-samsiddhim* - nejvyssi dokonalosti v joze; *kam* - jakeho; *gatim* - cile; *krssa* - o Krsno; *gacchati* - dosahne.

Ardzuna pravil: O Krsno, jaky osud ocekava neuspesneho transcendentalistu, ktery nastoupil cestu seberealizace s virou, ale pro svoji svetskost se od ni odvratil, aniz dosahl dokonalosti v joze?

VYKLAD: Cesta seberealizace je popsana v Bhagavadgite. Zakladni zasadou duchovniho uskutecneni je znalost toho, ze ziva bytost neni totozna s hmotnym telem, ale ze je svou pravou povahou vecna, plna blazenosti a poznani a transcendentalni telu a mysli. K seberealizaci vedou tri cesty: cesta poznani (dznanajoga), cesta osmistupnove jogy (astangajoga) a cesta oddane sluzby (bhaktijoga). Vsechny tyto metody vychazeji ze stejnych zasad: realizovat zakladni postaveni zive bytosti a jeji vztah k Bohu, a znovu tak navazat prerusene spojeni s Bohem a timto zpusobem dosahnout nejvyssi dokonalosti v uvedomovani si Krsny. Dodrzovanim zasad jedne z techto tri metod dosahneme, drive nebo pozdeji, nejvyssiho cile. O tom nas Sri Krsna jiz ujistil ve druhe kapitole - i sebemensi pokroky na transcendentalni ceste davaji velkou nadeji na vysvobozeni. Z techto tri jog je bhaktijoga vhodna pro dnesni dobu, nebor je to nejprimejsi cesta k realizaci Boha. Ardzuna si chtel byt uplne jisty, a proto pozadal Krsnu, aby mu svou drivejsi vypoved znovu potvrdil. V dnesni dobe je velmi tezke nasledovat cestu astangajogy nebo dznanajogy. Proto se muze stat, ze clovek z ruznych duvodu neuspeje, i kdyz vynaklada znacne usili. Predevsim je otazka, s jakou vaznosti clovek nasleduje dany proces. Dat se transcendentalni cestou jogy znamena vyhlasit valku iluzorni energii. Jestlize se nekdo snazi uniknout z pout maji, pokusi se ho maja premoci a bude mu predkladat ruzna pokuseni. Podminena duse, ktera jiz jednou byla v zajeti tri kvalit hmotne prirody, je opet v nebezpeci, ze bude znovu zajata, prestoze se nachazi na transcendentalni ceste. Toto odvraceni se od transcendentalni cesty se nazyva *yogac calita-manasah*. Ardzuna se zde zajima o dalsi osudy toho, kdo odpadl z cesty seberealizace.

SLOKA 38

kaccin nobhaya-vibhrastas chinnabhram iva nasyati
apratistho maha-baho vimumho brahmasah pathi

kaccit - zdali; *na* - ne; *ubhaya* - obou; *vibhrastah* - odpadly; *chinna* - rozervany; *abhram* - mrak; *iva* - jako; *nasyati* - zahyne; *apratisthah* - zbaven opory; *maha-baho* - o Krsno, valecniku mocnych pazi; *vimumhah* - zmaten; *brahmasah* - transcendence; *pathi* - na ceste.

O Krsno, valecniku mocnych pazi, neodpadne ten, kdo je zmaten na ceste transcendence, jak od duchovni, tak i materialni cesty a nezanikne jako rozervany mrak?

VYKLAD: Existuji dva druhy pokroku - hmotny a duchovni. Materialiste nemaji zajem o transcendenci neboli duchovni zivot. Zajimaji se jen o hospodarsky rozvoj, smyslovy pozitek

a povyseni se na vyssi nebeske planety. Da-li se vsak clovek duchovni cestou, musi se vzdat vsech hmotnych cinnosti a zrici se vseho takzvaneho hmotneho stesti. Jestlize snazivy transcendentalista neuspeje ve svem usili, zda se, ze bude jako rozervany mrak, ktery nema oporu v zadne oblasti. Jinymi slovy, nemuze se tesit ani z hmotneho stesti, ani z duchovniho pokroku. Nekdy se na obloze odtrhne cast maleho mracku a pripoji se k vetsimu. Jestlize se vsak k velkemu mraku nepripoji, rozfouka ho vitr a zmizi v sirem nebi.

Slovy *brahmasah pathi* se v tomto versi oznacuje cesta duchovni realizace, kterou si clovek zvoli, kdyz si uvedomuje svou pravou povahu, tedy ze je casteckou Boha, ktery se projevuje ve trech aspektech jako brahma, Paramatma a Bhagavan. Sri Krsna, Bhagavan, je totalni projev Absolutni Pravdy a ten, kdo se Mu odevzda, je uspesny transcendentalista. K dosazeni tohoto cile prostrednictvim realizace brahma a Paramatmy je zapotrebi mnoha a mnoha zivotu (*bahunam janmanam ante;* Bg.7.19). Proto nejvznesenejsi cestou transcendentalni realizace je prima metoda bhaktijogy neboli uvedomovani si Krsny.

SLOKA 39

etan me samsayam krssa chettum arhasy asesatah
tvad-anyah samsayasyasya chetta na hy upapadyate

etat - toto je; *me* - moje; *samsayam* - pochybnost; *krssa* - o Krsno; *chettum* - rozptyl; *arhasi* - prosim; *asesatah* - zcela; *tvat* - Tebe; *anyah* - krome; *samsayasya* - z pochybnosti; *asya* - tuto; *chetta* - rozptyl; *na* - ne; *hi* - vzdyr; *upapadyate* - k nalezeni.

Toto je moje pochybnost, o Krsno, a prosim Te, abys ji zcela rozptylil. Vzdyr krome Tebe neni nikdo, kdo by ji mohl odstranit.

VYKLAD: Krsna zna dokonale minulost, pritomnost i budoucnost. Na zacatku Bhagavadgity rika, ze zive bytosti existovaly jako individualni jednotlivci v minulosti, ze tak existuji v pritomnosti a ze si svou individualitu podrzi i v budoucnosti, a to i po vysvobozeni z hmotnych pout. Tim jiz tedy vysvetlil otazku budoucnosti individualni zive bytosti. Ardzuna chce nyni znat budoucnost neuspesneho transcendentalisty. Nikdo Krsnu neprevysi a rozhodne se Mu nemohou rovnat takzvani velci mudrci a filozofove, kteri jsou podrizeni hmotne prirode. Krsnovo prohlaseni je tedy konecnou a uplnou odpovedi na vsechny pochybnosti, nebor jedine Krsna zna dokonale minulost, pritomnost i budoucnost. Pouze Krsna a Jeho oddani mohou znat veci v jejich pravem svetle.

SLOKA 40

sri-bhagavan uvaca
partha naiveha namutra vinasas tasya vidyate
na hi kalyasa-krt kascid durgatim tata gacchati

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *partha* - o synu Prthy; *na eva* - nikdy; *iha* - zde (v tomto svete); *na* - ani; *amutra* - v pristim zivote; *vinasah* - zkaza; *tasya* - jeho; *vidyate* - existuje; *na* - ne; *hi* - zajiste; *kalyasa-krt* - kdo jedna ctnostne; *kascit* - kdokoliv; *durgatim* - upadek; *tata* - Muj priteli; *gacchati* - kraci.

Vzneseny pravil: O synu Prthy, transcendentalistu, jenz jedna ctnostne, neceka zkaza ani v tomto, ani v duchovnim svete, nebor kdo kona dobro, Muj priteli, toho zlo nikdy nepremuze.

VYKLAD: Ve Srimad Bhagavatamu (1.5.17) poucuje Sri Narada Muni Vjasadevu takto:

tyaktva sva-dharmam carasambhujam harer
bhajann apakvo tha patet tato yadi
yatra kva vabhadram abhud amusya kim
ko vartha apto bhajatam sva-dharmatah

,,Kdo zanecha vsech hmotnych cinnosti a zcela se odevzda Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, nikdy nic neztrati a ani mu nehrozi nebezpeci upadku. Naproti tomu ten, kdo neni oddan Panu, nikdy nic neziska, trebaze svedomite vykonava vsechny sve povinnosti.`` Pro hmotny zisk existuje mnoho cinnosti, jak podle pisem, tak obvyklych. Aby si transcendentalista zajistil pokrok v duchovnim zivote, tedy v uvedomovani si Krsny, musi podle pisem zanechat veskerych hmotnych cinnosti. Nekdo by mohl namitnout, ze uvedomovanim si Krsny muze clovek, ktery dovedl sve usili do konce, sice dosahnout dokonalosti, avsak jestlize teto dokonalosti nedosahne, pak ztraci jak po strance hmotne, tak i duchovni. V pismech se pise, ze zanedbavani hmotnych povinnosti prinasi cloveku utrpeni - znamena to tedy, ze clovek, ktery neuspel se svou transcendentalni cinnosti, je take postizen temito nasledky. Srimad Bhagavatam ujisruje, ze transcendentalista, ktery neuspel, se nema ceho obavat. Ackoliv musi byt vystaven nasledkum vzhledem k tomu, ze nedokoncil sve predepsane povinnosti, neztraci nic, nebor priznive ciny vykonane s mysli uprenou na Krsnu a pro Jeho poteseni neprichazeji

nikdy nazmar. Neztraceji se, nebor oddany bude pokracovat ve svem duchovnim rozvoji, i kdyby se v pristim zivote narodil v nizke rodine. Zato clovek, ktery neusiluje o uvedomovani si Krsny, nedosahne pozitivnich vysledku, ani kdyby splnil vsechny hmotne povinnosti.

Lide se daji rozdelit na ty, kteri se ridi predepsanymi zasadami pisem, a na ty, kteri se jimi neridi. Ti, kteri patri do druhe skupiny, ziji pro smyslovy pozitek na urovni zvirat; nevedi, ze po tomto zivote existuje novy zivot, a take nevedi, ze clovek by mel usilovat o dosazeni duchovniho uskutecneni, a tak se vysvobodit z hmoty. Tito lide maji spoustu zvirecich sklonu, ar uz jsou civilizovani nebo ne, vzdelani nebo nevzdelani, silni nebo slabi. Jejich cinnosti nikdy neprinaseji stesti, ponevadz takovi lide se ridi jen zvirecimi pudy: jist, spat, branit se a parit se; proto zustavaji v strastiplnem hmotnem svete. Do prvni skupiny patri ti, kteri se ridi zasadami a predepsanymi povinnostmi, jez jsou ustanoveny v pismech. Dosahuji zajiste zivotnich uspechu, nebor delaji pokroky v uvedomovani si Krsny.

Lide, kteri se vydali priznivou cestou, mohou byt rozdeleni do tri skupin: 1. ti, kteri se ridi pravidly a zasadami pisem, aby se mohli tesit z hmotneho blahobytu, 2. ti, kteri usiluji o vysvobozeni z hmotne existence, a 3. oddani, kteri oddane slouzi Krsnovi. Lide, kteri se ridi podle pravidel a zasad pisem, lze dale rozdelit do dvou podskupin: ti, kteri touzi po plodech svych cinu, a ti, kteri po zadnych plodech smysloveho pozitku netouzi. Ti, kdo jednaji s myslenkou na odmenu ve forme smysloveho pozitku, se mohou nasledovanim urcitych zasad povysit na vyssi zivotni uroven nebo i na vyssi planety, ale protoze nejsou oprosteni od hmotnych tuzeb, nesleduji pravou priznivou cestu. Jedine priznive ciny jsou ty, ktere vedou k vysvobozeni. Ciny, ktere nevedou k seberealizaci ci vysvobozeni z hmotneho telesneho pojeti zivota, nejsou vubec priznive. Jedinou nadeji nam davaji ciny urcene k poteseni Krsny a ti, kteri se dobrovolne podrizuji prisne sebekazni, aby delali pokroky na ceste uvedomovani si Krsny, jsou dokonalymi transcendentalisty. Vzhledem k tomu, ze osmistupnovy system jogy vede ke konecnemu cili, tedy k uvedomovani si Krsny, je tato metoda take povazovana za priznivou a nikdo se nemusi obavat poklesnuti, jestlize se ji snazi provadet uprimne.

SLOKA 41

prapya pusya-krtam lokan usitva sasvatih samah
sucinam srimatam gehe yoga-bhrasto bhijayate

prapya - po dosazeni; *pusya-krtam* - ti, kdo vykonali zbozne ciny; *lokan* - planety; *usitva* - pote, co pobyvali; *sasvatih* - mnoho; *samah* - roku; *sucinam* - zboznych; *sri-matam* - vznesenych; *gehe* - v dome; *yoga-bhrastah* - ten, kdo odpadl z cesty seberealizace; *abhijayate* - narodi se.

Pote, co se neuspesny jogin po mnoho a mnoho let radoval na planetach zboznych bytosti, narodi se v zamozne nebo nabozensky zalozene rodine.

VYKLAD: Jogini, kteri neuspeli, se mohou rozdelit na ty, kteri odpadli po kratkem case a udelali jen maly pokrok, a na ty, kteri provozovali jogu jiz delsi dobu a odpadli. Jogin, ktery odpadl po kratkem case, se po smrti dostane na vyssi planety, kde sidli zbozni. Kdyz tam pak stravi mnoho let, je poslan na tuto planetu, aby se narodil v rodine spravedlivych vaisnavskych brahmanu nebo v bohate rodine obchodniku.

Pravym cilem jogy je dosahnout dokonaleho uvedomovani si Krsny. Ti, kteri nejsou dostatecne odhodlani, aby toho dosahli a pro hmotna pokuseni neuspeji, smi diky Panove milosti uspokojit sve hmotne sklony a zit v blahobytu ve zboznych nebo vznesenych rodinach. Ti, kteri se narodi v takovych rodinach, mohou vyuzit moznosti, ktere jim byly nabidnuty a znovu se pokusit dosahnout dokonalosti v uvedomovani si Krsny.

SLOKA 42

atha va yoginam eva kule bhavati dhimatam
etad dhi durlabhataram loke janma yad idrsam

atha va - nebo; *yoginam* - ucenych transcendentalistu; *eva* - zajiste; *kule* - v rodine; *bhavati* - narodi se; *dhi-matam* - u tech, kteri jsou nadani velkou moudrosti; *etat* - takove; *hi* - ovsem; *durlabha-taram* - velmi zridka; *loke* - v tomto svete; *janma* - zrozeni; *yat* - ten, kdo; *idrsam* - takovy.

Nebo se narodi dokonce v rodine moudrych transcendentalistu, jestlize jogu provozoval delsi dobu. V tomto svete lze vsak jen velmi zridka dospet k takovemu zrozeni.

VYKLAD: V tomto versi Sri Krsna ocenuje vyhody zrozeni v rodine joginu, transcendentalistu, neboli velice moudrych lidi, ponevadz clovek muze ziskat duchovni inspiraci jiz jako dite, zvlaste v rodinach acarju a gosvamich. Takove rodiny jsou velmi ucene, jejich clenove jsou podle tradice oddani Bohu a jsou schopni stat se po nalezitem vycviku duchovnimi uciteli. V Indii je mnoho takovych rodin,

avsak v soucasne dobe uroven duchovniho vzdelani velmi poklesla a zpusobila jejich postupny upadek. Diky Panove milosti vsak jeste existuji rodiny, ktere generaci po generaci vychovavaji duchovne vysoce nadane lidi. Clovek se musi povazovat za velice srastneho, zrodi-li se v takove rodine. Jak nas duchovni mistr, Om Visnupada Sri Srimad Bhaktisiddhanta Sarasvati Gosvami Maharadza, tak i ma pokorna bytost, jsme meli diky Krsnove milosti moznost narodit se v takovych rodinach a obema nam bylo umozneno osvojovat si zasady oddane sluzby Bohu od sameho pocatku naseho zivota. Transcendentalni rad pozdeji spojil nase cesty.

SLOKA 43

tatra tam buddhi-samyogam labhate paurva-dehikam
yatate ca tato bhuyah samsiddhau kuru-nandana

tatra - pote; *tam* - to; *buddhi-samyogam* - takto znovu ozivene vedomi; *labhate* - ziska; *paurva-dehikam* - z predchoziho vteleni; *yatate* - usiluje; *ca* - take; *tatah* - potom; *bhuyah* - znovu; *samsiddhau* - o zdokonaleni; *kuru-nandana* - o milacku Kuruu.

Po takovem zrozeni znovu nabyva bozskeho vedomi ze sveho predchoziho zivota a potom znovu usiluje o dalsi zdokonaleni, o potomku Kuruu.

VYKLAD: Kral Bharata je znamenitym prikladem cloveka, ktery odpadl z duchovni cesty a pak se v jednom z pristich zivotu narodil v dobre brahmanske rodine, aby mohl opet ziskat transcendentalni vedomi. Kral Bharata vladl celemu svetu a od dob jeho panovani nazyvaji polobozi tuto planetu, ktera se drive jmenovala Ilavrta-varsa, Bharata-varsa. Jako mladik se zrekl kralovstvi, opustil palac a svou rodinu, aby hledal duchovni dokonalost, ale nedosahl ji. Ve svem tretim zivote se narodil v dobre brahmanske rodine a jmenoval se Dzada Bharata, jelikoz se vzdy stranil lidi a nikdy s nikym nemluvil. Pozdeji v nem kral Rahugana rozpoznal velkeho transcendentalistu. Z tohoto prikladu lze vyrozumet, ze duchovni vedomi, jehoz clovek dosahl provozovanim jogy, nikdy neprijde nazmar. Bozi milosti se transcendentalistovi dostane mnoho prilezitosti, aby dosahl naproste duchovni dokonalosti.

SLOKA 44

purvabhyasena tenaiva hriyate hy avaso pi sah
jijnasur api yogasya sabda-brahmativartate

purva - drivejsim; *abhyasena* - cvicenim; *tena* - tim (bozske vedomi); *eva* - zajiste; *hriyate* - je pritahovan; *hi* - jiste; *avasah* - automaticky; *api* - take; *sah* - on; *jijnasuh* - chtejici poznat; *api* - dokonce; *yogasya* - o joze; *sabda-brahma* - ritualni zasady pisem; *ativartate* - transcenduje.

Nebor prave sila bozskeho vedomi z jeho drivejsiho zivota zpusobuje, ze automaticky tihne k zasadam jogy, aniz by je hledal. Takovy transcendentalista touzici poznat jogu je vzdy povznesen nad ritualni zasady pisem.

VYKLAD: Pokrocile joginy prilis nepritahuji ritualisticke zasady pisem, nybrz automaticky tihnou k principum jogy, ktere je mohou povznest k uplnemu uvedomovani si Krsny, neboli k nejvyssi dokonalosti jogy. Ve Srimad Bhagavatamu (3.33.7) se o pokrocilych transcendentalistech, ktere nezajimaji vedske ritualy, pise toto:

aho bata sva-paco to gariyan
yaj-jihvagre vartate nama tubhyam
tepus tapas te juhuvuh sasnur arya
brahmanucur nama grsanti ye te

,,O muj Pane! Lide, kteri zpivaji Tva svata jmena, jsou duchovne velmi pokrocili, i kdyby pochazeli z rodin pojidacu psu. Tito lide jiz bezpochyby vykonali vsechny druhy obeti a sebekazni, provedli ocistne koupele na vsech svatych mistech a prostudovali vsechna pisma.``

Timto se proslavil Haridasa Thakura, jeden z nejprednejsich ucedniku Sri Caitanji Mahaprabhua. Prestoze se Haridasa Thakura narodil v mohamedanske rodine, Sri Caitanja mu dal titul namacarji, nebor prisne dodrzoval svaty slib, ze bude denne tristatisickrat opakovat svate jmeno Pana: *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. Muzeme tedy lehce pochopit, ze ve svem drivejsim zivote musel projit vsemi vedskymi ritualy (*sabda-brahma*), protoze mohl opakovat svata jmena Pana bez prestani. Neni-li clovek ocisten, nemuze se ridit zasadami duchovniho zivota a ani nemuze zpivat svata jmena Boha, Hare Krsna mahamantru.

SLOKA 45

prayatnad yatamanas tu yogi samsuddha-kilbisah
aneka-janma-samsiddhas tato yati param gatim

prayatnat - prisnym cvicenim; *yatamanah* - usilujici; *tu* - avsak; *yogi* - takovy transcendentalista; *samsuddha* - ocisten; *kilbisah* - od vsech hrichu; *aneka* - po mnohych; *janma* - zrozenich; *samsiddhah* - zdokonalil; *tatah* - pak; *yati* - dosahne; *param* - nejvyssiho; *gatim* - cile.

A jogin, ktery se usilovne snazi o dalsi pokroky a ktery se zdokonalil po mnoha a mnoha zrozenich, je ocisten ode vsi poskvrny a nakonec dosahne nejvyssiho cile.

VYKLAD: Clovek, ktery se narodi ve spravedlive, vznesene nebo Bohu oddane rodine, si uvedomuje sve zvlaste vyhodne podminky k provozovani jogy. S odhodlanosti se znovu pusti do sveho neukonceneho ukolu, a tak se uplne ocisti od veskere necistoty, a kdyz se ji nakonec zbavi, dosahne nejvyssi dokonalosti - uvedomovani si Krsny. To je take potvrzeno v sedme kapitole, dvacatem osmem versi:

yesam tv anta-gatam papam jananam pusya-karmasam
te dvandva-moha-nirmukta bhajante mam drmha-vratah

,,Lide, kteri v tomto i v mnoha drivejsich zivotech jednali zbozne, jejichz hrisne ciny jsou zcela vyhlazeny a jsou oprosteni od dvojnosti iluze, se s rozhodnosti zapoji do laskyplne oddane sluzby Bohu.``

SLOKA 46

tapasvibhyo dhiko yogi jnanibhyo pi mato dhikah
karmibhyas cadhiko yogi tasmad yogi bhavarjuna

tapasvibhyah - nez asketa; *adhikah* - vetsi; *yogi* - jogin; *jnanibhyah* - nez moudry; *api* - take; *matah* - pokladan; *adhikah* - vetsi; *karmibhyah* - nez ten, kdo pracuje pro plody; *ca* - take; *adhikah* - vetsi; *yogi* - jogin; *tasmat* - proto; *yogi* - jogin; *bhava* - stan se; *arjuna* - o Ardzuno.

Jogin je vetsi nez asketa, vetsi nez empirik a vetsi nez ten, kdo pracuje pro plody sve prace. Proto se za vsech okolnosti stan joginem, o Ardzuno.

VYKLAD: Mluvime-li o joze, mame na mysli spojeni naseho vedomi s Nejvyssi Absolutni Pravdou. Existuji ruzne metody a kazda ma sve jmeno. Metoda, v niz prevladaji plodonosne ciny, se nazyva karmajoga; klade-li se duraz na empirickou filozofii, nazyva se dznanajoga; a prevazuje-li oddany vztah s Nejvyssim Panem, pak je to bhaktijoga. Konecnym cilem vsech jog je bhaktijoga, neboli uvedomovani si Krsny, coz bude vysvetleno v nasledujicim versi. Pan zde potvrzuje nadrazenost jogy nad ostatnimi metodami, avsak nerika, ze je lepsi nez bhaktijoga. Bhaktijoga znamena ciste duchovni poznani, a proto ji nemuze nic predcit. Askeze bez poznani duchovniho, tedy praveho ja, je nedokonala. Totez plati o empirickem poznani, jestlize se clovek neodevzda Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. A plodonosne ciny, ktere nejsou urceny k poteseni Krsny, jsou jen ztratou casu. Proto nejlepsi ze vsech vyjmenovanych systemu jogy je bhaktijoga, coz se jasneji vysvetluje v nasledujicim versi.

SLOKA 47

yoginam api sarvesam mad-gatenantar-atmana
sraddhavan bhajate yo mam sa me yuktatamo matah

yoginam - z joginu; *api* - take; *sarvesam* - ze vsech; *mat-gatena* - upina se ke Mne, neustale na Me mysli; *antah-atmana* - v sobe; *sraddha-van* - s plnou virou; *bhajate* - kona transcendentalni laskyplnou sluzbu; *yah* - ten, kdo; *mam* - Mne (Nejvyssimu Panu); *sah* - on; *me* - Mnou; *yukta-tamah* - nejvetsi jogin; *matah* - pokladan.

Za nejvyssiho ze vsech joginu povazuji toho, ktery je se Mnou nejduverneji spojen, neustale na Mne mysli a oddane a laskyplne Mi slouzi.

VYKLAD: Slovo *bhajate* je zde velmi vyznamne. *Bhajate* ma svuj koren ve slovese *bhaj*, ktereho se pouziva ve spojitosti se sluzbou. Ceske slovo ,,uctivat`` nema stejny vyznam jako *bhaja*. Uctivat znamena velebit nebo prokazovat nekomu uctu. Avsak sluzba vykonavana z lasky a naplnena virou je zvlaste urcena Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Ten, kdo neuctiva ctihodneho cloveka nebo poloboha, muze byt oznacen za nezdvorileho, ale odmitne-li slouzit Nejvyssimu Panu, je ztracen. Kazda ziva bytost je casteckou Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, a proto je svou podstatou urcena k tomu, aby slouzila Nejvyssimu. Jestlize tak necini, poklesne. Srimad Bhagavatam (11.5.3) to potvrzuje takto:

ya esam purusam saksad atma-prabhavam isvaram
na bhajanty avajananti sthanad bhrastah patanty adhah

,,Clovek, ktery zanedbava svou povinnost a opomiji slouzit prvotnimu Panu, jenz je zdrojem vsech zivych bytosti, urcite poklesne ze sve vecne, prirozene a puvodni pozice.``

V tomto versi je take pouzito slova *bhajanti.* Tohoto slova se pouziva jen ve vztahu k Nejvyssimu Panu, zatimco slova ,,uctivat`` se muze pouzit ve spojitosti s polobohy nebo lidmi. Slovo *avajananti,*

pouzite v tomto versi, muzeme najit i v Bhagavadgite (9.11): *avajananti mam mumhah.* ,,Pouze hlupaci a nicemove hani Sri Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi.`` Tito hlupaci pisi nekdy komentare k Bhagavadgite, aniz by byli sebemene oddani Krsnovi. Proto take nemohou videt rozdil mezi slovem *bhajanti* a slovem uctivat.

Vsechny jogy vrcholi v bhaktijoze. Ostatni jogy jsou jen zpusoby, jak dospet k bhaktijoze. Joga vlastne znamena bhaktijogu. Od pocatku karmajogy az po vrchol bhaktijogy vede dlouha cesta k seberealizaci. Karmajoga, neboli cinnost bez zadosti po plodech prace, je zacatkem teto cesty. Jakmile karmajogin ziska poznani a nauci se odrikani, prejde k dznana-joze, a kdyz pomoci dznanajogy dosahne stadia, kdy za pomoci ruznych telesnych a psychickych metod medituje o Nejvyssi Dusi a upina k Ni svou mysl, dospel k astangajoze. A dospeje-li clovek rozvijenim sve oddanosti a lasky k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, pak dosahl vrcholu, bhaktijogy.

Bhaktijoga je vskutku nejvyssim cilem, ale chceme-li ji podrobne analyzovat, musime porozumet ostatnim jogam. Jogin, ktery neustale dela pokroky, kraci pravou cestou, ktera vede k vecnemu stesti. Kdo se zastavi na urcitem stupni a nedela zadne pokroky, je nazyvan jmenem oznacujicim stupen, jehoz dosahl: karmajogin, dznanajogin, radzajogin, hathajogin a podobne. O cloveku, kteremu se natolik postestilo, ze dosahl bhaktijogy, muzeme rici, ze prekonal vsechny ostatni jogy. Uvedomovani si Krsny je proto nejvyssim stadiem jogy, tak jako je Mount Everest nejvyssi horou na svete.

Jestlize si nekdo uvedomuje Krsnu cestou bhaktijogy, dostalo se mu opravdoveho stesti. Dokonaly jogin upina svou mysl na Krsnu, sjamasundaru, Jehoz pler ma prekrasnou barvu bourkoveho mraku, Jehoz tvar, podobna lotosu, zari jako slunce, Jehoz odev se blysti drahymi kameny a Jehoz telo je ovenceno kvety. Na vsechny strany vydava svou nadhernou zar, ktera se nazyva brahmadzjoti. Inkarnuje v ruznych podobach, jako Rama, Nrsinha, Varaha, a ve sve puvodni podobe Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, jako Krsna. Na tento svet sestupuje v lidske podobe jako syn matky Jasody a je znam pod jmeny Krsna, Govinda nebo Vasudeva. Je dokonalym ditetem, pritelem, panem a milencem a ma vsechny atributy a transcendentalni vlastnosti. Jestlize si clovek neustale uvedomuje tyto vlastnosti Boha, je dokonalym joginem.

K teto nejvyssi dokonalosti v joze muzeme dospet jen prostrednictvim bhaktijogy, coz je potvrzeno ve vsech vedskych textech. Ve svetasvatara Upanisade (6.23) se uvadi:

yasya deve para bhaktir yatha deve tatha gurau
tasyaite kathita hy arthah prakasante mahatmanah

,,Skutecny smysl vedskeho poznani bude odhalen jen tem velkym dusim, ktere maji naprostou duveru v Boha i v duchovniho ucitele.``

V Gopala-tapani Upanisade (1.15) se rika: *bhaktir asya bhajanam tad ihamutropadhi-nairasyenamusmin manah-kalpanam, etad eva naiskarmyam*. ,,Bhakti je oddana sluzba Bohu, prosta zadosti po hmotnem zisku jak v tomto, tak v pristim zivote. Kdyz se clovek od techto egoistickych sklonu oprosti, mel by svou mysl zcela upnout k Nejvyssimu. To se nazyva *naiskarmya*.``

Toto je nekolik aspektu provadeni bhaktijogy neboli uvedomovani si Krsny, coz je nejdokonalejsi joga.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k seste kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Dhjanajoga``.

KAPITOLA SEDMA

Poznani o Absolutnim

SLOKA 1

sri-bhagavan uvaca
mayy asakta-manah partha yogam yunjan mad-asrayah
asamsayam samagram mam yatha jnasyasi tac chrsu

sri-bhagavan uvaca - Nejvyssi Pan pravil; *mayi* - na Mne; *asakta-manah* - upni svoji mysl; *partha* - o synu Prthy; *yogam* - seberealizace; *yunjan* - provadej; *mat-asrayah* - upni na Mne svou

mysl; *asamsayam* - bez pochybnosti; *samagram* - plne; *mam* - na Mne; *yatha* - jak; *jnasyasi* - muzes poznat; *tat* - to; *srsu* - slys.

Vzneseny pravil: Slys, o synu Prthy, jak Mne muzes plne poznat, budes-li provadet jogu plne si Mne vedom, s mysli na Mne uprenou a prost jakekoliv pochybnosti.

VYKLAD: V sedme kapitole Bhagavadgity je plne popsana povaha uvedomovani si Krsny. Krsna vlastni vsechny vznesene atributy a v teto kapitole je popisovano, jak se projevuje. Dale se zde popisuji ctyri druhy srastnych lidi, ktere Krsna pritahuje, a ctyri druhy lidi nesrastnych, kteri se Mu nikdy neodevzdavaji.

V prvnich sesti kapitolach Bhagavadgity je ziva bytost popsana jako nehmotna duse, ktera ma schopnost realizovat svou pravou identitu provozovanim urcite jogy. Na konci seste kapitoly je jasne receno, ze neustale soustredovani mysli na Krsnu, neboli jinymi slovy uvedomovani si Krsny, je nejvyssim druhem jogy. Absolutni Pravdu nemuzeme plne poznat, jestlize vsechny sve myslenky nesoustredime na Krsnu. Realizace neosobni brahmadzjoti a Paramatmy jsou neuplne, nebor poskytuji jen castecne poznani Absolutni Pravdy. Uplne a vedecke poznani je Krsna a cloveku vedomemu si Krsny se vsechno vyjevi. Je-li si clovek naprosto vedom Krsny, nepochybuje o tom, ze Krsna je nejvyssi poznani. Ruzne jogy jsou pouhymi stupni na ceste v uvedomovani si Krsny. Ten, kdo se zapoji primo do bhaktijogy, ziska automaticky uplne poznani o vsem: o brahmadzjoti, Paramatme, Absolutni Pravde, o zivych bytostech, hmotne prirode a jejich ruznych projevech.

Jogu bychom meli provadet podle pokynu posledniho verse seste kapitoly - soustredovanim mysli na Krsnu, coz je mozne deviti ruznymi zpusoby, z nichz sravanam (naslouchani vypravenim o Krsnovi) je prvni a nejdulezitejsi. Krsna zde proto rika Ardzunovi: *tac chrsu*. ,,Vyslechni Mne.`` Sri Krsna je nejvetsi autorita, a nasloucháme-li Jeho slovum, ziskavame nejvetsi prilezitost k pokroku na ceste oddanosti. Proto musime naslouchat primo Krsnovi nebo Jeho cistemu oddanemu, a nikoliv cloveku, ktery neni Bohu oddan, nebor zpysnel diky svemu akademickemu vzdelani.

Ve Srimad Bhagavatamu (1.2.17 - 21) je blize popsano, jak muzeme pochopit Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi a Absolutni Pravdu:

srsvatam sva-kathah krssah pusya-sravasa-kirtanah
hrdy antah-stho hy abhadrasi vidhunoti suhrt satam

nasta-prayesv abhadresu nityam bhagavata-sevaya
bhagavaty uttama-sloke bhaktir bhavati naisthiki

tada rajas-tamo-bhavah kama-lobhadayas ca ye
ceta etair anaviddham sthitam sattve prasidati

evam prasanna-manaso bhagavad-bhakti-yogatah
bhagavat-tattva-vijnanam mukta-sangasya jayate

bhidyate hrdaya-granthis chidyante sarva-samsayah
ksiyante casya karmasi drsta evatmanisvare

,,Naslouchat vypravenim o Krsnovi, tak jak jsou zaznamenana ve vedskych textech, nebo naslouchat primo Jeho slovum z Bhagavadgity, je samo o sobe ctnostna cinnost. K cloveku, ktery o Nem naslouchа, se Krsna, dlici v srdci vsech, chova jako nejlepsi pritel. Sri Krsna take ocisruje oddaneho, jenz stale naslouchа vypravenim o Nem. Timto prirozenym zpusobem probouzi oddany sve drimajici transcendentalni poznani. Cim vice naslouchа vypravenim o Krsnovi ze Srimad Bhagavatamu a od oddanych, tim je odhodlanejsi slouzit Panu a rozvojem oddane sluzby se vyprosruje z vlivu vasne a nevedomosti, a tim take slabne hmotny chtic a hrabivost. Jakmile jsou tyto necistoty odstraneny, spocine oddany v ciste kvalite dobra a oziven oddanou sluzbou, plne pochopi nauku o Bohu. Timto zpusobem roztina bhaktijoga mocne uzly hmotnych pout a umoznuje cloveku okamzite dosahnout stadia poznani Absolutni Pravdy, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, *asamsayam samagram*.``

Vede o Krsnovi muzeme tedy porozumet jen naslouchanim oddanemu nebo samotnemu Krsnovi.

SLOKA 2

jnanam te ham sa-vijnanam idam vaksyamy asesatah
yaj jnatva neha bhuyo nyaj jnatavyam avasisyate

jnanam - poznani o hmotnem svete; *te* - tobe; *aham* - Ja; *sa* - s; *vijnanam* - duchovni poznani; *idam* - toto; *vaksyami* - vyjevim; *asesatah* - beze zbytku; *yat* - ktere; *jnatva* - znas; *na* - ne; *iha* - zde (v tomto svete); *bhuyah* - dale; *anyat* - nic vic; *jnatavyam* - poznatelne; *avasisyate* - zustava.

Nyni ti beze zbytku vyjevim hmotne a duchovni poznani, a kdyz si je osvojis, nezbyde jiz nic, co bys mel poznat.

VYKLAD: Dokonale poznani znamena poznat hmotny i duchovni svet a jejich zdroj. To je transcendentalni poznani. Jelikoz Ardzuna je Krsnuv duverny oddany a pritel, chce mu Krsna vyjevit toto poznani. Na zacatku ctvrte kapitoly vysvetlil Sri Krsna to, co zde znovu potvrzuje: dokonale poznani lze ziskat pouze od Pana nebo Jeho cisteho oddaneho v primem sledu ucednicke posloupnosti, pocinajici samotnym Krsnou. Proto musime byt natolik chytri, abychom rozeznali pramen vseho poznani, ktery je pricinou vsech pricin a jedinym predmetem meditace vsech jogovych systemu. Kdyz clovek pozna pricinu vsech pricin, dozvi se o vsem poznatelnem a nic mu nezustane nezname. Vedy to potvrzuji takto: *kasmin bhagavo vijnate sarvam idam vijnatam bhavati.* (Mundaka Upanisad 1.3)

SLOKA 3

manusyasam sahasresu kascid yatati siddhaye
yatatam api siddhanam kascin mam vetti tattvatah

manusyasam - mezi lidmi; *sahasresu* - z mnoha tisicu; *kascit* - kdo; *yatati* - usiluje; *siddhaye* - o dokonalost; *yatatam* - z tech, kdo tak usiluji; *api* - vskutku; *siddhanam* - z tech, kdo dosahli dokonalosti; *kascit* - malo; *mam* - Mne; *vetti* - zna; *tattvatah* - pravdive.

Z mnoha tisicu lidi snad jen jeden usiluje o dokonalost a z tech, kdo dokonalosti dosahli, Mne stezi jeden zna pravdive.

VYKLAD: Existuji ruzne druhy lidi a mezi tisici se najde mozna jeden, kdo se opravdu zajima o duchovni zivot, aby prohloubil sve poznani o telu, dusi a Absolutni Pravde. Obycejne se lide zamestnavaji zvirecimi cinnostmi - jedenim, spanim, parenim a ochranovanim se - malokdo se vsak zajima o transcendentalni poznani. Prvnich sest kapitol Bhagavadgity je urceno pro ty, kteri se zajimaji o transcendentalni poznani, jez vyjevuje povahu individualni duse a Nejvyssi Duse a popisuje ruzne metody duchovni realizace, jako dznanajogu, dhjanajogu a rozlisovani mezi dusi a hmotou. Krsna muze byt poznan pouze lidmi, kteri jsou Mu oddani. Ostatni transcendentaliste mohou realizovat neosobni brahma, nebor to je snadnejsi nez pochopit Krsnu. Krsna je Nejvyssi Osoba a stoji nad poznanim neosobniho brahma a lokalizovane Paramatmy. Jogini a dznaniove byvaji zmateni pri svych pokusech pochopit Krsnu, prestoze nejvetsi z neosobnich filozofu, Sripada sankaracarja, uznal ve svem komentari k Bhagavadgite, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Jeho stoupenci vsak neprijimaji Krsnu v tomto duchu, nebor poznat Krsnu je velice obtizne dokonce i pro ty, kteri uskutecnili neosobni brahma.

V Brahma-sanhite (5.1) se uvadi: *isvarah paramah krssah sac-cid-ananda-vigrahah / anadir adir govindah sarva-karasa-karasam.* ,,Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je pricina vsech pricin, puvodni Pan Govinda a Jeho podoba je vecna, plna poznani a blazenosti.`` Pro neoddaneho je velmi tezke Ho poznat. Prestoze neoddani tvrdi, ze cesta bhakti je velmi snadna, sami se ji nedokazi venovat. Je-li cesta bhakti tak snadna, proc tedy pouzivaji tezsi metody? Ve skutecnosti neni cesta bhakti tak snadna. Takzvana bhaktijoga, kterou se zabyvaji neopravneni lide nemajici znalosti o skutecne bhakti, je mozna snadna, ale spekulativni ucenci a filozofove odpadnou, maji-li dodrzovat zasady a pravidla opravdove bhaktijogy. Srila Rupa Gosvami rika v Bhakti-rasamrta-sindhu (1.2.101):

sruti-smrti-purasadi- pancaratra-vidhim vina
aikantiki harer bhaktir utpatayaiva kalpate

,,Oddana sluzba Bohu, ktera opomiji autorizovana vedska pisma, jako Upanisady, Purany a Narada-pancaratru, je jen zbytecny rusivy prvek ve spolecnosti.``

Ani clovek, ktery realizoval brahma, ani jogin, ktery realizoval Paramatmu, nemohou pochopit, jak se Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, muze narodit jako syn matky Jasody nebo jednat jako Ardzunuv vozataj. Dokonce i mocni polobozi jsou nekdy zmateni osobnosti Krsny (*muhyanti yat surayah*) coz take potvrzuje vlastnimi slovy: *mam tu veda na kascana.* ,,Nikdo Mne vpravde nezna takoveho, jaky jsem.`` (Bg. 7.26) O tech, kteri Ho trochu poznaji, pak rika: *sa mahatma sudurlabhah.* ,,Takova velka duse je velmi vzacna.`` (Bg. 7.19) Nikdo, ani ten nejvetsi ucenec nebo filozof, nemuze bez vykonavani oddane sluzby znat Krsnu takoveho, jaky je (*tattvatah*). Pouze cisti oddani mohou postihnout neco z Krsnovych svrchovanych a nepochopitelnych vlastnosti, krasy, bohatstvi, slavy, sily, vedomosti a odrikani, nebor Krsna je pratelsky naklonen vsem svym oddanym. Je poslednim stupnem pri realizaci Absolutni Pravdy a pouze oddani Ho poznaji takoveho, jaky je. To se take potvrzuje v Bhakti-rasamrta-sindhu (1.2.234):

atah sri-krssa-namadi na bhaved grahyam indriyaih
sevonmukhe hi jihvadau svayam eva sphuraty adah

,,Nikdo nemuze svymi hrubymi hmotnymi smysly pochopit Krsnu takoveho, jaky ve skutecnosti je. Zjevuje se vsak svym oddanym, ponevadz je spokojen s jejich transcendentalni laskyplnou sluzbou.``

SLOKA 4

bhumir apo nalo vayuh kham mano buddhir eva ca
ahankara itiyam me bhinna prakrtir astadha

bhumih - zeme; *apah* - voda; *analah* - ohen; *vayuh* - vzduch; *kham* - eter; *manah* - mysl; *buddhih* - inteligence; *eva* - zajiste; *ca* - a; *ahankarah* - falesne ego; *iti* - tak; *iyam* - tyto; *me* - Me; *bhinna* - oddelene; *prakrtih* - energie; *astadha* - osm.

Zeme, voda, ohen, vzduch, eter, mysl, inteligence a falesne ego - techto osm prvku tvori Me oddelene hmotne energie.

VYKLAD: Veda o Bohu se zabyva podrobnym studiem postaveni Boha a Jeho ruznych energii. To, co Krsna projevuje prostrednictvim purusavataru, svych expanzi, se nazyva hmotna podstata, *prakrti.* V Satvata-tantre je to popisovano takto:

vissos tu trisi rupasi purusakhyany atho viduh
ekam tu mahatah srastr dvitiyam tv asma-samsthitam
trtiyam sarva-bhuta-stham tani jnatva vimucyate

,,Pro stvoreni hmotneho vesmiru na sebe Sri Krsna bere podobu tri Visnuu. Prvni, Mahavisnu, vytvari veskerou hmotnou energii, ktera se nazyva *mahat-tattva.* Druhy, Garbhodakasaji Visnu, vstupuje do vsech vesmiru, aby v kazdem z nich stvoril rozmanitosti. Treti, Ksirodakasaji Visnu, je pritomen vsude ve vesmiru jako vsepronikajici Nadduse, Paramatma, a nachazi se v atomech. Ten, kdo zna tyto tri Visnuy, muze byt vysvobozen z hmotneho otroctvi.``

Hmotny vesmir je docasny projev jedne z Panovych energii. Tri vyse zminene expanze Krsny ridi vsechny cinnosti v hmotnem svete. Tito purusove se nazyvaji inkarnace. Kdo nezna vedu o Bohu, o Krsnovi, se obycejne domniva, ze hmotny svet je stvoren pro pozitky zivych bytosti a ze pricinou hmotne energie, jejim vladcem i uzivatelem jsou zive bytosti. Podle Bhagavadgity je tento ateisticky zaver mylny. V tomto versi se uvadi, ze Krsna je puvodni pricinou hmotneho projevu, coz potvrzuje take Srimad Bhagavatam. Ruzne slozky hmotneho projevu jsou oddelene energie Pana.
I brahmadzjoti, nejvyssi cil impersonalistu, je duchovni energie Pana projevena v duchovnim nebi. Na rozdil od vaikunthskych planet neexistuji v brahmadzjoti zadne rozmanitosti. Paramatma je prechodny vsepronikajici aspekt Ksirodakasaji Visnua. Neni to vecny projev v duchovnim svete. Proto je nepopiratelne, ze Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je Absolutni Pravda. On je zdrojem a Panem vsech oddelenych a vnitrnich energii.

Hmotna energie ma podle tohoto verse osm zakladnich prvku, z nichz prvnich pet, tedy zeme, voda, ohen, vzduch a obloha, jsou obrovske neboli hrubohmotne vytvory, ve kterych je zahrnuto pet smyslovych predmetu. Jsou to projevy hmotneho zvuku, doteku, tvaru, chuti a pachu. Hmotna veda se zabyva jen temito deseti slozkami a nicim jinym. Ale dalsi tri - mysl, inteligence a falesne ego - materialiste opomijeji. Filozofove, kteri se zabyvaji mentalnimi stavy, take nemaji dokonale vedomosti, protoze neznaji konecny zdroj, Krsnu. Falesne ego ,,ja jsem`` a ,,to je moje``, jez je zakladnim principem hmotne existence, zahrnuje deset smyslovych organu pro hmotne cinnosti: pet poznavacich organu (oci, usi, nos, jazyk a kuzi) a pet cinnostnich organu (ruce, nohy, hrtan a ustroji rozmnozovaci a vymesovaci). Intelekt se prirazuje k totalnimu hmotnemu stvoreni, jez se nazyva *mahat-tattva.* Tak se v hmotnem svete vytvari z osmi oddelenych energii Boha ctyriadvacet zakladnich prvku a touto naukou se zabyva ateisticka filozofie sankhji. Ateisticti filozofove sankhjoveho uceni vsak pro sve omezene znalosti nevedi, ze Krsna je zdrojem vsech prvku a pricinou vsech pricin. Predmetem jejich studia je tedy podle Bhagavadgity pouze vnejsi energie Pana.

SLOKA 5

apareyam itas tv anyam prakrtim viddhi me param
jiva-bhutam maha-baho yayedam dharyate jagat

apara - nizsi; *iyam* - tato; *itah* - krome teto; *tu* - vsak; *anyam* - jinou; *prakrtim* - energii; *viddhi* - snaz se porozumet; *me* - Ma; *param* - vyssi; *jiva-bhutam* - zive bytosti; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi, Ardzuno; *yaya* - touto; *idam* - tento; *dharyate* - uzivaji neboli vykorisruji; *jagat* - hmotny svet.

Vez vsak, o valecniku mocnych pazi, ze krome teto nizsi energie mam jeste jinou, vyssi energii, jez zahrnuje zive bytosti, ktere vykorisruji zdroje hmotne prirody.

VYKLAD: Zde se jasne rika, ze zive bytosti patri do vyssi prirozenosti nebo energie Nejvyssiho Pana. Nizsi energie je hmota projevujici se v ruznych prvcich, jako je zeme, voda, ohen, vzduch, eter, mysl,

inteligence a falesne ego. Jak hrubohmotne, tak jemnohmotne projevy hmotne prirody jsou produkty nizsi energie. Zive bytosti, ktere ruznymi zpusoby vyuzivaji nizsi energii, patri do vyssi energie Pana a prave diky teto vyssi energii je svet v cinnosti. Vesmirny projev nemuze jednat, dokud neni uveden do pohybu vyssi energii, zivou bytosti. Kazda energie je nakonec vzdy ovladana svym zdrojem. Individualni bytosti jsou tedy take vzdy ovladany Panem; samy o sobe nemaji nezavislou existenci. Nejsou nikdy stejne mocne jako Pan, jak si mysli nekteri hloupi lide. Ve Srimad Bhagavatamu (10.87.30) se popisuje rozdil mezi individualnimi bytostmi a Panem takto:

aparimita dhruvas tanu-bhrto yadi sarva-gatas
tarhi na sasyateti niyamo dhruva netaratha
ajani ca yan-mayam tad avimucya niyantr bhavet
samam anujanatam yad amatam mata-dustataya

,,O Nejvetsi a Vecny! Kdyby zive bytosti byly vecne a vsudypritomne jako Ty, pak by nebyly pod Tvou nadvladou. Jelikoz jsou nepatrnymi zlomky Tve energie, jsou podrizeny Tve svrchovane moci. Skutecne vysvobozeni proto znamena, ze se zive bytosti odevzdaji do Tvych rukou, a to je ucini velice srastnymi. Jen v tomto prirozenem postaveni se mohou stat vladci. Lide s omezenymi znalostmi, kteri obhajuji monistickou teorii, ze Buh a zive bytosti jsou si po vsech strankach rovni, jsou ve skutecnosti vedeni spatnym a necistym nazorem.``

Svrchovany Pan, Sri Krsna, je jedinym vladcem a vsechny zive bytosti jsou Mu podrizeny. Tyto zive bytosti patri do Jeho vyssi energie, nebor jsou kvalitativne rovny Nejvyssimu, avsak nikdy Mu nejsou rovny kvantitativne. Zatimco ziva bytost (vyssi energie) vyuziva hrubohmotne a jemnohmotne nizsi energie, hmoty, zapomina na svou skutecnou duchovni mysl a inteligenci. Toto zapomneni se da prisoudit vlivu hmoty na zivou bytost, ale kdyz se vysvobodi z vlivu iluzorni energie, dosahne stadia *mukti* neboli vysvobozeni. Pod vlivem hmotne iluze si falesne ego mysli: ,,Ja jsem hmota a hmotne zisky patri mne.`` Skutecna povaha zive bytosti se ukaze teprve tehdy, kdyz se osvobodi ode vsech falesnych predstav, vcetne myslenky uplneho splynuti s Bohem. Muzeme tedy dojit k zaveru, ze Bhagavadgita popisuje zivou bytost jako jednu z mnoha Panovych energii, a kdyz se tato energie zbavi hmotneho znecisteni, stane se plne si vedomou Krsny neboli osvobozenou.

SLOKA 6

etad-yonini bhutani sarvasity upadharaya
aham krtsnasya jagatah prabhavah pralayas tatha

etat - v techto (dvou podstatach); *yonini* - zdroj zrozeni; *bhutani* - vsechno stvorene; *sarvasi* - vse; *iti* - tak; *upadharaya* - vez; *aham* - Ja; *krtsnasya* - zahrnuji vse; *jagatah* - ve svete; *prabhavah* - prapuvodem projevu; *pralayah* - zanikem; *tatha* - prave tak.

Vez, ze vsechno stvorene ma svuj puvod v techto dvou podstatach. Ja jsem puvodem i zanikem vseho hmotneho i duchovniho v tomto svete.

VYKLAD: Vse, co existuje, je produktem hmoty a duse. Duse je zakladem stvoreni. Nevznika na urcitem stadiu hmotneho vyvoje. Naopak, hmotny svet se vyviji z duchovni energie. Toto hmotne telo se vyviji jen diky tomu, ze v nem sidli duse. Ponevadz je tato vyssi energie v tele pritomna, hmotne telo se vyviji a meni od detstvi pres mladi a do stari. Podobnym zpusobem se meni cely obrovsky vesmir diky pritomnosti Nadduse, Visnua.

Duse a hmota, ktere ve spojeni tvori tento obrovsky vesmir, jsou dve puvodni energie Boha. Sri Krsna je tedy zdrojem vseho. Ziva bytost je malinka castecka Pana, ktera muze manipulaci s hmotnou energii postavit mrakodrap, tovarnu nebo mesto, ale neni schopna stvorit vesmir. Pouze velka duse neboli Nadduse dokaze stvorit vesmir. Krsna je puvodem velkych i malinkych dusi, a je proto pricinou vsech pricin. To je take potvrzeno v Katha Upanisade (2.2.13): *nityo nityanam cetanas cetananam.*

SLOKA 7

mattah parataram nanyat kincid asti dhananjaya
mayi sarvam idam protam sutre masi-gasa iva

mattah - nade Mne; *para-taram* - vyssi; *na* - ne; *anyat kincit* - cokoliv; *asti* - je; *dhananjaya* - o dobyvateli bohatstvi; *mayi* - na Mne; *sarvam* - vse, co jest; *idam* - toto; *protam* - navlecenou; *sutre* - na snure; *masi-gasah* - perel; *iva* - jako.

O Dhanandzajo, nic vyssiho nade Mne neni. Vse na Mne spociva jako perly navlecene na snure.

VYKLAD: Spor o to, zdali je Nejvyssi Absolutni Pravda osobni ci neosobni, je bezny. Bhagavadgita vsak nezvratne dokazuje, ze Absolutni Pravda je Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Tato pravda je potvrzena v mnoha versich. Zvlaste zde se zduraznuje, ze Absolutni Pravda je osoba. Potvrzuje to take Brahma-sanhita (5.1): *isvarah paramah krssa sac-cid-ananda-vigrahah.* ,,Nejvyssi Absolutni

Pravda je Nejvyssi Pan, Sri Krsna, Govinda, jenz je prvotnim Panem a zdrojem vsech radosti. Jeho podoba je vecna, plna poznani a blazenosti.`` Takove vyroky nemohou nechat nikoho na pochybach, ze Absolutni Pravda je Nejvyssi Osoba, pricina vsech pricin. Impersonaliste obycejne stavi sve argumenty na vedskem prohlaseni, ktere je vyjadreno ve svetasvatara Upanisade (3.10) takto: *tato yad uttarataram tad arupam anamayam / ya etad vidur amrtas te bhavanti athetare duhkham evapiyanti.* ,,Prvni bytosti hmotneho vesmiru je Brahma, nejvyssi ze vsech polobohu, lidi a zvirat. Mimo Brahmu vsak existuje Transcendence, ktera nema zadnou hmotnou podobu a je prosta veskereho hmotneho znecisteni. Kdo tuto Transcendenci pozna, stane se take transcendentalnim. Kdo ji vsak neuskutecni, bude se i nadale trapit v hmotnem svete.``

V tomto versi kladou impersonaliste velky duraz na slovo *arupam.* Slovo *arupam* v tomto versi vsak neznamena ,,neosobni, beztvary``. Naznacuje pouze, ze Absolutni Pravda nema zadnou hmotnou podobu, nebor Jeji podoba je vecna, plna poznani a blazenosti, tak jak popisuje vyse citovany vers Brahma-sanhity.

Potvrzuji to i jine verse svetasvatara Upanisady (3.8 - 9):

vedaham etam purusam mahantam
aditya-varsam tamasah parastat
tam eva vidvan ati mrtyum eti
nanyah pantha vidyate yanaya

yasmat param naparam asti kincid
yasman nasiyo no jyayo sti kincit
vrksa iva stabdho divi tisthaty ekas
tenedam pursam purusesa sarvam

,,Znam Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ktera je povznesena nad veskerou temnotu. Pouze ten, kdo Ji zna, se muze dostat z kolobehu rozeni a smrti a dosahnout vysvobozeni poznanim Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Zadna pravda nepredci Nejvyssiho Pana, nebor je absolutni. Je mensi nez nejmensi a vetsi nez nejvetsi. Tyci se jako tichy strom a osvetluje duchovni svet. Tak jako strom rozprostira sve koreny, tak i On rozprostira sve nespocetne energie.``

Z techto versu muzeme dojit k zaveru, ze Nejvyssi Absolutni Pravda je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ktera je vsudypritomna ve svych mnohonasobnych hmotnych i duchovnich energiich.

SLOKA 8

raso ham apsu kaunteya prabhasmi sasi-suryayoh
prasavah sarva-vedesu sabdah khe paurusam nrsu

rasah - chur; *aham* - Ja; *apsu* - vody; *kaunteya* - o synu Kunti; *prabha* - svetlo; *asmi* - jsem; *sasi-suryayoh* - slunce a mesice; *prasavah* - tri pismena *a-u-m*; *sarva* - ve vsech; *vedesu* - Vedach; *sabdah* - zvukem; *khe* - v eteru; *paurusam* - schopnosti; *nrsu* - v lidech.

Jsem chur vody, o synu Kunti, jsem svetlo slunce a mesice, slabika om ve vedskych mantrach, jsem zvuk v eteru a schopnost v lidech.

VYKLAD: Tento vers vysvetluje, jak Sri Krsna za pomoci svych hmotnych a duchovnich energii projevuje svou vsudypritomnost. Na pocatku duchovni cesty Ho muzeme vnimat prostrednictvim Jeho ruznych energii, a tim realizovat Jeho neosobni aspekt. Polobuh Slunce je osoba, kterou vnimame skrze jeho vsepronikajici energii, slunecni zari. Ackoliv Sri Krsna prebyva ve svem sidle, muzeme Ho obdobne vnimat v Jeho mnohonasobnych energiich. Napriklad jednou z vlastnosti vody je jeji typicka chur. Nikdo nepije rad morskou vodu, ponevadz cista chur vody je smisena se soli. Vody si cenime pro jeji cistou chur a tato cista chur je jedna z Krsnovych energii. Buh a Jeho energie se vsak mohou vnimat ruzne. Impersonaliste napriklad vnimaji pritomnost Nejvyssiho Pana v chuti vody, zatimco oddani nezapominaji velebit Krsnu za to, ze jim tak laskave poskytuje vodu k utiseni zizne. Ve skutecnosti neexistuje zadny konflikt mezi osobni a neosobni filozofii. Kdo zna Boha, vi, ze Jeho osobni a neosobni aspekt je soucasne pritomen ve vsem a ze zde neni zadny rozpor. Proto Sri Caitanja Mahaprabhu zalozil vznesene uceni o nepochopitelne soucasne jednote a rozdilnosti (*acintya-bhedabheda-tattva*).

Jas slunce i mesice pochazi puvodne z brahmadzjoti, coz je Krsnova neosobni zare. Transcendentalni zvukova vibrace *prasava* neboli *omkara,* ktere se pouziva vzdy na zacatku vsech vedskych hymnu vzyvajicich Nejvyssiho Pana, je take emanace Boha. Protoze se impersonaliste boji oslovit Nejvyssiho Pana Jeho nespocetnymi jmeny, davaji prednost transcendentalni zvukove vibraci *om.* Nevedi vsak, ze tato vibrace je zvukova reprezentace Krsny. Uvedomovani si Krsny zahrnuje vse a ten, kdo to vi, je pozehnan a vysvobozen, zatimco ten, kdo to nevi, setrvava v iluzi a v otroctvi hmoty.

SLOKA 9

pusyo gandhah prthivyam ca tejas casmi vibhavasau
jivanam sarva-bhutesu tapas casmi tapasvisu

pusyah - puvodni; *gandhah* - vune; *prthivyam* - zeme; *ca* - take; *tejah* - zar; *ca* - take; *asmi* - jsem; *vibhavasau* - v ohni; *jivanam* - zivot; *sarva* - vsech; *bhutesu* - bytosti; *tapah* - pokani; *ca* - take; *asmi* - jsem; *tapasvisu* - u asketu.

Jsem puvodni vune zeme, jsem zar ohne, jsem zivot vsech zivych tvoru a pokani vsech asketu.

VYKLAD: Pusya znamena to, co nelze rozlozit; *pusya* je puvodni. Vsechno v hmotnem svete ma svoji chur a vuni, jako chur a vune v kvetine, v zemi, ve vode, v ohni, ve vzduchu a tak dal. Neznecistena puvodni prichur prostupujici vsim je Krsna. Podobne vsechno ma urcitou puvodni chur, vuni, kterou lze zmenit smesi chemikalii. Vsechno puvodni ma tedy nejaky zapach, nejakou vuni a nejakou chur. Slovo *vibhavasu* znamena ohen. Bez ohne nemohou byt v provozu tovarny, neda se varit jidlo a tak dal. A tento ohen je Krsna. Podle vedske lekarske vedy je prilis nizka teplota v zaludku pricinou spatneho traveni. Ohen je zapotrebi i k traveni. Kdo si je vedom Krsny, vi, ze zeme, voda, ohen, vzduch a vsechny ostatni prvky maji svuj puvod v Krsnovi. I delka lidskeho zivota zavisi na milosti Krsny, ktery muze nas zivot prodlouzit nebo zkratit. Uvedomovani si Krsny tedy zasahuje do vsech oblasti.

SLOKA 10

bijam mam sarva-bhutanam viddhi partha sanatanam
buddhir buddhimatam asmi tejas tejasvinam aham

bijam - semeno; *mam* - Ja; *sarva-bhutanam* - vsech bytosti; *viddhi* - snaz se pochopit; *partha* - o synu Prthy; *sanatanam* - puvodni, vecne; *buddhih* - inteligence; *buddhi-matam* - inteligentnich; *asmi* - jsem; *tejah* - statecnost; *tejasvinam* - statecny; *aham* - jsem.

O synu Prthy, vez, ze jsem puvodni seminko vseho byti, inteligence inteligentnich a statecnost statecnych.

VYKLAD: Bijam znamena semeno; Krsna je zarodkem vseho. Zive bytosti se daji rozdelit na ty, ktere se mohou pohybovat, a na ty, ktere se pohybovat nemohou. Zvirata, lide a mnoho jinych zivych tvoru patri do prvni skupiny, zatimco stromy a rostliny patri k bytostem, ktere se nepohybuji. Do 8 400 000 existujicich zivotnich druhu jsou zapocitany vsechny pohyblive i nehybne bytosti a Krsna je ve vsech zarodkem zivota. Vedske spisy potvrzuji, ze vsechno pochazi z Nejvyssi Absolutni Pravdy. Krsna je Parabrahma, Nejvyssi Brahma. Brahma je neosobni aspekt, zatimco Parabrahma je osobni a zahrnuje i neosobni brahma. Toto je uceni Bhagavadgity. Proto je Krsna puvodni pricinou veskere existence. Stejne tak jako koren dodava ziviny celemu stromu, zivi i Krsna, puvodni koren vseho, celou tuto hmotnou manifestaci. To je take potvrzeno ve vedskych pismech (Katha Upanisad 2.2.13):

nityo nityanam cetanas cetananam
eko bahunam yo vidadhati kaman

Sri Krsna je nejprednejsi vecna ziva bytost a sam je udrzovatelem vseho zivota. Nepouzijeme-li inteligence, nemuzeme nic udelat a Krsna zde take rika, ze je puvodem veskere inteligence. Pokud neni clovek inteligentni, nemuze nikdy pochopit Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

SLOKA 11

balam balavatam caham kama-raga-vivarjitam
dharmaviruddho bhutesu kamo smi bharatarsabha

balam - sila; *bala-vatam* - silnych; *ca* - a; *aham* - jsem; *kama* - vasne; *raga* - pripoutanosti; *vivarjitam* - oprostena od; *dharma-aviruddhah* - ktery neni v rozporu s nabozenskymi zasadami; *bhutesu* - u vsech tvoru; *kamah* - sexualni zivot; *asmi* - jsem; *bharata-rsabha* - o nejlepsi mezi Bharatovci (Ardzuna).

Jsem sila silnych oprostena od zadosti a vasne. Jsem pohlavni zivot, ktery neni v rozporu s nabozenskymi zasadami, o nejlepsi z Bharatovcu.

VYKLAD: Sila silnych se musi pouzivat k ochrane slabych, a ne k ohrozovani druhych. Stejne tak pohlavni styk podle nabozenskych zasad (dharmy) je urcen jen k plozeni deti. Povinnosti rodicu je vest pak sve deti k uvedomovani si Krsny.

SLOKA 12

ya caiva sattvika bhava rajasas tamasas ca ye
matta eveti tan viddhi na tv aham tesu te mayi

ye - vsechny tyto; *ca* - a; *eva* - zajiste; *sattvikah* - kvalita dobra; *bhavah* - stavy byti; *rajasah* - kvalita vasne; *tamasah* - kvalita nevedomosti; *ca* - take; *ye* - ktere; *mattah* - ode Mne; *eva* - zajiste; *iti* - tak; *tan* - ony; *viddhi* - vez; *na* - ne; *tu* - ale; *aham* - Ja; *tesu* - v nich; *te* - ony; *mayi* - ve Mne.

Vez take, ze vsechny stavy byti, ar uz v kvalite dobra, vasne ci nevedomosti, jsou projevem Me energie. Jsem vse, aniz bych na necem zavisel. Nejsem podrizen kvalitam hmotne prirody, nebor jsou ve Mne.

VYKLAD: Vsechny hmotne cinnosti jsou rizeny tremi kvalitami hmotne prirody. Prestoze jsou tyto kvality emanacemi Nejvyssiho Pana, Sri Krsny, On sam jim neni podrizen. Porusime-li statni zakony, budeme potrestani, ale hlava statu, zakonodarce, temto zakonum nepodleha. Podobne neni Krsna podrizen zakonum hmotne prirody, nebor je jejich zdrojem. Proto je oznacovan jako *nirgusa*, coz znamena, ze neni pod vlivem gun, kvalit, prestoze z Neho pochazeji. Toto je jedna ze zvlastnich vlastnosti Boha neboli Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Bhagavana, Sri Krsny.

SLOKA 13

tribhir gusa-mayair bhavair ebhih sarvam idam jagat
mohitam nabhijanati mam ebhyah param avyayam

tribhih - tremi; *gusa-mayaih* - kvalitami; *bhavaih* - stavy byti; *ebhih* - temito; *sarvam* - cely; *idam* - tento; *jagat* - svet; *mohitam* - okouzlen; *na abhijanati* - nezna; *mam* - Mne; *ebhyah* - nad nimi; *param* - nejvyssi; *avyayam* - nepomijivy.

Cely svet je okouzlen tremi kvalitami hmotne prirody (dobrem, vasni a nevedomosti), a nezna Mne, jenz stojim nepomijivy nad temito kvalitami.

VYKLAD: Cely svet je okouzlen tremi kvalitami hmotne prirody. Lide, oklamani tremi kvalitami, nemohou porozumet, ze Nejvyssi Pan, Krsna, je transcendentalni hmotne prirode.

Kazda ziva bytost ziskala pod vlivem hmotne prirody urcity druh tela, kteremu prislusi urcity druh psychologickych a biologickych cinnosti. V lidske spolecnosti najdeme ctyri tridy lidi, ktere jednaji podle trech kvalit hmotne prirody. Ti, u nichz prevlada kvalita dobra, se nazyvaji brahmani. Lide v kvalite vasne se nazyvaji ksatrijove. Ti, u nichz prevazuje vasen a nevedomost, se nazyvaji vaisjove, a konecne lide zcela pohlceni kvalitou nevedomosti se nazyvaji sudrove. Pod tyto ctyri skupiny se radi zvirata nebo lide, kteri ziji podobnym zpusobem jako zvirata. Tato oznaceni jsou vsak docasna, stejne tak jako telo. Mohu byt brahman, ksatrija, vaisja nebo kdokoliv, ale to vse je pomijive. Prestoze hmotne telo je docasne a my nevime, jake telo nam bude prisouzeno v pristim zivote, ztotoznujeme se s telem a pod vlivem iluzorni energie se povazujeme za Cecha, Inda, Rusa, brahmana, hinda, mohamedana, kresrana a podobne. Oklamani tremi kvalitami hmotne prirody zapominame, ze hmotnou energii ridi Buh. Sri Krsna nam tedy v tomto versi rika, ze lide, kteri jsou oklamani kvalitami hmotne prirody, nechapou, ze On stoji ve skutecnosti nad hmotnou energii.

Vsechny zive bytosti, polobozi, lide, zvirata a tak dal, ktere podlehaji vlivu hmotne energie, zapomnely na transcendentalni Bozskou Osobnost. Ti, kteri se nachazeji v kvalite vasne a nevedomosti, a dokonce i ti, kteri jsou v kvalite dobra, nejsou schopni prekrocit neosobni aspekt Absolutni Pravdy - neosobni brahma. Osobni rysy Nejvyssiho Pana, Jeho mnohonasobna krasa, bohatstvi, poznani, sila, slava a odrikani je velmi mate. Jestlize ani ti, kdo jsou v kvalite dobra, nemohou poznat Sri Krsnu, coz potom ti, u nichz prevlada kvalita vasne nebo nevedomosti? Uvedomovani si Krsny transcenduje tyto tri kvalitativni slozky hmotne prirody a ti, kdo s timto vedomim opravdu ziji, jiz dosahli vysvobozeni.

SLOKA 14

daivi hy esa gusa-mayi mama maya duratyaya
mam eva ye prapadyante mayam etam taranti te

daivi - transcendentalni; *hi* - zajiste; *esa* - tato; *gusa-mayi* - sestavajici ze tri kvalit hmotne prirody; *mama* - Moje; *maya* - energie; *duratyaya* - lze stezi prekonat; *mam* - Mne; *eva* - zajiste; *ye* - oni; *prapadyante* - odevzdati; *mayam etam* - tuto iluzorni energii; *taranti* - prekroci; *te* - ti.

Tato Ma bozska energie, sestavajici ze tri kvalit hmotne prirody, se da stezi prekonat. Ale ti, kdo se Mi odevzdaji, ji snadno prekroci.

VYKLAD: Nejvyssi Pan ma nespocetne mnoho energii a vsechny jsou bozske a vecne. Zive bytosti jsou jednou z Jeho bozskych energii, avsak jakmile prijdou do styku s hmotnou energii, nemaji moznost vymanit se z jejiho vlivu. Ponevadz hmotne i duchovni energie jsou emanacemi Nejvyssiho Pana, jsou obe vecne. Zive bytosti patri do Panovy vecne vyssi energie, ale protoze byly znecisteny nizsi energii neboli hmotou jiz od nepameti, je vecna take jejich iluze. Proto se nazyvaji vecne podminene (*nitya-baddha*). Nikdo neni schopen zjistit pocatek sveho podmineni hmotnou prirodou.

Prestoze je hmotna priroda nizsi energie, je pro dusi velmi tezke vysvobodit se z jejich pout, nebor hmotna energie je ovladana nejvyssi vuli, kterou ziva bytost neni sama schopna prekonat. Nizsi hmotna podstata je zde definovana jako bozska, jelikoz pochazi od Pana a jedna pouze pod Jeho bozskou vuli. Prestoze je nizsi povahy, jedna obdivuhodne pri vzniku a zniceni kosmickeho projevu. Vedy to potvrzuji nasledovne: *mayam tu prakrtim vidyan mayinam tu mahesvaram.* ,,Maja je docasna a iluzorni, ale nejvyssi kouzelnik stojici nad ni je Mahesvara, Nejvyssi Vladce, Nejvyssi Osobnost Bozstvi.`` (svetasvatara Upanisad 4.10)

Slovo *gusa* znamena take provaz. Toto slovo zde znazornuje podminenost duse, ktera je pevne spoutana provazy iluze. Kdo je spoutan na rukou i na nohou, nemuze se sam vyprostit; musi mu pomoci nekdo, kdo je svobodny. A jelikoz spoutany nemuze pomoci spoutanemu, musi osvoboditel byt volny. Proto pouze Krsna a Jeho predstavitel, duchovni ucitel, mohou podminenou dusi vysvobodit. Bez takove vyssi pomoci se clovek nemuze dostat z otroctvi hmoty. Oddana sluzba neboli uvedomovani si Krsny muze cloveku pomoci dosahnout tohoto vysvobozeni. Sri Krsna, vladce iluzorni energie, muze z bezpricinne milosti a ze soucitu k zive bytosti, ktera je puvodne Jeho milovanym synem, prikazat teto neprekonatelne energii, aby podminenou dusi opustila. Proto jediny zpusob, jak se vyprostit ze silnych pout hmotne prirody, je odevzdat se Krsnovi.

Slovo *mam* je v tomto versi take vyznamne. Vztahuje se zde pouze na Krsnu, Visnua, a nikoliv na Brahmu nebo sivu. Prestoze Brahma a siva jsou velmi povysene duse, na temer stejne urovni jako Visnu, nemohou tyto inkarnace, ovladajici kvalitu vasne a kvalitu nevedomosti, vysvobodit podminenou dusi z pout hmotne energie, nebor i ony samy jsou pod jejim vlivem. Pouze Krsna, Visnu, muze podminene duse vysvobodit. Toto potvrzuji Vedy nasledovne: *tam eva viditva.* ,,Vysvobozeni je mozne pouze pro toho, kdo pochopi Krsnu.`` (svetasvatara Upanisad 3.8) I siva potvrzuje, ze vysvobozeni lze dosahnout pouze milosti Visnua: *mukti-pradata sarvesam vissur eva na samsayah.* ,,Visnu muze vysvobodit kazdeho, o tom neni zadnych pochyb``.

SLOKA 15

na mam duskrtino mumhah prapadyante naradhamah
mayayapahrta-jnana asuram bhavam asritah

na - ne; *mam* - Mne; *duskrtinah* - neznabozi; *mumhah* - hloupi; *prapadyante* - odevzdavaji; *nara-adhamah* - nejnizsi z lidi; *mayaya* - iluzorni energie; *apahrta* - zbaven; *jnanah* - poznani; *asuram* - demonske; *bhavam* - povahu; *asritah* - prijimaji.

Neverici lide, kteri jsou velice hloupi, kteri jsou nejnizsi z lidi, jejichz poznani unesla vidina, a ti, kdo maji ateistickou povahu demonu, se Mi nikdy neodevzdavaji.

VYKLAD: V Bhagavadgite se rika, ze clovek muze prekonat prisne zakony hmotne prirody jednoduse tim, ze se odevzda lotosovym noham Sri Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Muzeme se tedy zeptat, jak je mozne, ze se uceni filozofove, vedci, obchodnici, vladni cinitele a ostatni vudci spolecnosti neodevzdaji lotosovym noham Sri Krsny, vsemocne Bozi Osobe? Tito lide se ruznymi zpusoby snazi o mukti neboli vysvobozeni ze zakonu hmotne prirody. Delaji velke plany a po mnoho let a zivotu se s velkou vytrvalosti snazi, ale je-li mozne dosahnout vysvobozeni pouhym odevzdanim se Krsnovi, proc potom tito inteligentni, tezce pracujici vudci neprijmou tuto jednoduchou metodu? Bhagavadgita na to odpovida velice jasne. Skutecne uceni vudcove spolecnosti, jako Brahma, siva, Kapila, Kumarove, Manu, Vjasa, Devala, Asita, Dzanaka, Prahlada, Bali a pozdeji Madhvacarja, Ramanudzacarja, Sri Caitanja Mahaprabhu a mnozi jini, jez jsou opravdovymi filozofy, vedci, politiky, ucenci a administratory, se odevzdaji lotosovym noham Nejvyssi Osoby, vsemocne autority. Ale ti, kdo se vydavaji za filozofy, vedce, politiky, vzdelance a tak dal, aby si zlepsili sve hmotne pomery, se nikdy cestou Nejvyssiho Pana nevydaji, ani nejednaji podle Jeho planu. Jelikoz tito lide nemaji poneti o Bohu, vytvareji jen svetske plany a komplikuji tim problemy hmotneho sveta ve snaze resit je. Hmotna energie (priroda) je vsak tak mocna, ze se muze vzpricit neopravnenym planum ateistu a znicit usili ,,planovacich komisi``.

Tyto ateisticke ,,planovace`` popisuje Krsna v tomto versi jako neznabohy, *duskrtinah,* coz je opak tech, kteri vykonavaji zasluznou praci (*krti* - zasluzna cinnost). Ateisticky planovac je nekdy velmi inteligentni a hoden obdivu, nebor k provedeni vsech velkych planu, dobrych i zlych, je zapotrebi inteligence. Avsak jelikoz svou inteligenci pouziva nevhodne, to jest proti vuli Nejvyssiho Pana, nazyva se *duskrti*, coz naznacuje, ze sve inteligence a usili pouziva nespravnym zpusobem.

V Bhagavadgite se jasne uvadi, ze hmotna energie jedna zcela podle pokynu Nejvyssiho Pana. Nema zadnou nezavislou silu, nybrz jedna jako stin, ktery se pohybuje podle pohybu predmetu, jenz ho vrha. Presto je hmotna priroda velice mocna a ateista pro svou bezboznost nemuze pochopit, jak pracuje,

a nezna ani bozsky plan Nejvyssiho Pana. Ponevadz je v zajeti iluze a ovlivnen kvalitami vasne a nevedomosti, jsou vsechny jeho plany odsouzeny k nezdaru. Tak tomu bylo take s Hiranjakasipuem a Ravanou, trebaze oba byli velkymi vedci, filozofy, politiky a vzdelanci. Tito neverici lide se rozdeluji do ctyr skupin:

1. Slovem *mumha* se oznacuji lide ocividne hloupi, podobni tezce pracujicim soumarum. Sami si chteji uzivat plodu sve prace, a proto je nechteji obetovat Nejvyssimu. Typicke tazne zvire je osel, ktery je svym panem nucen tezce pracovat ve dne v noci. Osel je spokojen, muze-li svuj zaludek naplnit trochou travy, chvili se prospat ve strachu, ze dostane bicem od sveho pana, a svuj pohlavni pud ukaji za nebezpeci, ze ho oslice kopne. Nekdy vyzpevuje svou poezii ci filozofii, ale jeho hykani jen rusi ostatni. V takove situaci se nachazi ten, kdo pracuje pro plody a nevi, pro koho by mel ve skutecnosti pracovat. Nevi, ze karma (cin) se ma pouzit k jadzni (obeti).

Lide, kteri dnem a noci tezce pracuji, aby ucinili zadost svym povinnostem, ktere si sami vytvorili, casto rikaji, ze nemaji cas poslouchat o nesmrtelnosti zive bytosti. Prestoze se tito hloupi lide mohou tesit jen z nepatrneho zlomku sveho tezce ziskaneho vysledku, povazuji pomijive hmotne pozitky za to nejdulezitejsi v zivote. Nekdy pracuji bez prestani pro hmotny zisk, a prestoze trpi zaludecnimi vredy nebo spatnym travenim a sotva maji cas na jidlo, pracuji ve dne v noci, jen aby uspokojili sve iluzorni pany. Neuvedomuji si, kdo je jejich skutecnym panem, a ztraceji svuj drahocenny cas slouzenim mamonu. Ke sve vlastni skode se nanestesti nikdy neodevzdaji Nejvyssimu Panu vsech panu a nikdy si neudelaji cas, aby o Nem mohli naslouchat ze spravnych zdroju. Podobne jako prase dava prednost vykalum pred sladkostmi z masla a cukru, tak i posetily materialista dava prednost ruznym, pro smysly pritazlivym, pomijivym senzacim svetskeho charakteru, ale jen velice zridka si najde cas naslouchat o vecne zive sile, ktera hybe hmotnym svetem.

2. Druha skupina neznabohu se nazyva *naradhama*, coz znamena ,,nejnizsi z lidi``. *Nara* znamena clovek a *adhama* nejnizsi. Z osmi milionu ctyr set tisicu druhu zivych tvoru je lidskych druhu 400 000. Mezi nimi je velke mnozstvi nizsich forem lidskeho zivota, ktere jsou vesmes necivilizovane. K civilizovanym lidem se pocitaji ti, kdo se ridi predepsanymi zasadami spolecenskeho, politickeho a nabozenskeho zivota. Do teto skupiny se radi ti, kdo jsou socialne a politicky uvedomeli, ale nemaji zadne duchovni zasady. Take nabozenstvi neuznavajici osobniho Boha neni nabozenstvim, nebor smyslem nabozenstvi je poznat Absolutni Pravdu a vztah k Ni. Sri Krsna rika jasne v Bhagavadgite, ze neni vyssi autority nad Neho a ze On je Absolutni Pravda. Civilizovany lidsky zivot je k tomu, aby cloveku umoznil vzbudit ztracene vedomi o jeho vecnem vztahu k vsemocne Absolutni Pravde, Bozske Osobnosti, Sri Krsnovi. Kdo tuto moznost opomiji, je oznacovan jako *naradhama.*

Ze zjevenych pisem se muzeme dovedet, ze dokud je dite v matcine lune (coz je neprijemna situace), prosi Boha o vysvobozeni a slibuje, ze bude uctivat pouze Jeho, jakmile se dostane ven. Pro kazdou zivou bytost je zcela prirozene modlit se k Bohu, kdyz se nachazi ve svizelne situaci, nebor vsechny bytosti jsou s Nim vecne spjaty. Pod vlivem maji, iluzorni energie, vsak dite po porodu zapomene na tezkosti zrozeni a na sveho vysvoboditele. Je pak povinnosti rodicu, aby v detech probudili drimajici vedomi o Bohu. V Manu-smrti, jez je voditkem nabozenskeho zivota, je uvedeno deset ocisrovacich metod urcenych k probouzeni vedomi o Bohu ve varnasramske spolecnosti. Dnes se vsak temito zasadami nikdo prisne neridi, a proto jsou temer vsichni lide (99.9 procent) na velmi nizke urovni. Jejich takzvane vzdelani a veda se pod vlivem vsemocne hmotne energie stavaji bezcennymi. Podle Bhagavadgity je ucenym ten, kdo pohlizi na moudreho brahmana, psa, kravu, slona nebo pojidace psu stejne. Tak nazira cisty oddany.

Sri Nitjananda Prabhu, jenz je inkarnaci Boha v podobe dokonaleho mistra, vysvobodil dva typicke naradhamy, bratry Dzagaje a Madhaje, a tim ukazal, jak muze byt cisty oddany milosrdny k nejnizsim z lidskych tvoru. Tedy i nejnizsi z lidi, ktery byl zavrzen samotnym Panem, muze obnovit sve duchovni vedomi pouze milosti oddaneho. Sri Caitanja Mahaprabhu doporucoval lidem pri propagovani laskyplne oddane sluzby (*bhagavata-dharma*), aby pozorne naslouchali poselstvi Nejvyssiho Pana. Bhagavadgita tvori jadro tohoto poselstvi. I nejnizsi z lidi mohou dosahnout vysvobozeni touto metodou, to jest pokornym naslouchanim. Nanestesti vsak odmitaji naslouchat temto pokynum, nemluve o odevzdani se Panove vuli. Zcela zanedbavaji nejdulezitejsi povinnost cloveka, to jest probudit sve duchovni vedomi a obnovit svazek, jenz ho spojuje s Krsnou.

3. Dalsi skupina nevericich se nazyva *mayayapahrta-jnanah*, coz jsou lide, jejichz rozsahle poznani prislo vnivec vlivem iluzorni hmotne energie. Tito lide byvaji obycejne velmi ucenymi filozofy, basniky, spisovateli, vedci a podobne, ale iluzorni energie je svedla na scesti, a proto jednaji proti vuli Nejvyssiho Pana.

V dnesni dobe jich existuje mnoho, dokonce i mezi ,,znalci`` Bhagavadgity. Sri Krsna v Bhagavadgite jasne a srozumitelne rika, ze On je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ze se Mu nikdo nevyrovna a ze nikdo neni mocnejsi nez On. On je take otcem Brahmy, praotce lidskeho pokoleni. Ve skutecnosti se o Krsnovi rika, ze je nejenom otcem Brahmy, nybrz i otcem vsech zivotnich forem. Je pricinou neosobniho brahma i lokalizovane Paramatmy, jez dli v srdcich vsech bytosti jako Nadduse. Nejvyssi Pan, Sri Krsna, je puvodni zdroj vseho a doporucuje se vsem, aby se odevzdali Jeho lotosovym noham. Pres vsechny tyto jasne vypovedi hanobi lide teto skupiny Nejvyssiho Pana a povazuji Ho za obycejneho cloveka. Nevedi, ze lidske telo, tato vysadni podoba, je stvoreno podle vecne a transcendentalni podoby Nejvyssiho Pana. Krome toho se pokouseji o publikovani neopravnenych vykladu Bhagavadgity, ktere jsou chybne, nebor se nachazeji mimo posloupnost duchovnich ucitelu, a jsou tedy pouze prekazkou na ceste k duchovnimu poznani. Tito zbloudili komentatori se neodevzdaji Krsnovi a ani neuci druhe ridit se touto zakladni zasadou.

4. Posledni skupina neznabohu se nazyva *asuram bhavam asritah*, neboli lide s demonskou mentalitou. Tento druh lidi je vylozene ateisticky. Nekteri z nich tvrdi, ze Nejvyssi Pan nemuze nikdy sestoupit do hmotneho sveta, ale nemohou podat jediny jasny dukaz, proc by to nebylo mozne. Jini zase tvrdi, ze Buh, Nejvyssi Absolutni Pravda, je podroben neosobnimu rysu, prestoze Bhagavadgita tvrdi pravy opak. Tito ateiste zavidi Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, a proto predkladaji falesne ,,inkarnace``, ktere jsou pouze vytvorem jejich mozku. Lide, jejichz zivotni zasadou je zesmesnovat Bozskou Osobnost, se nikdy nemohou odevzdat Sri Krsnovi.

Sri Jamunacarja Albandaru z jizni Indie se modlil: ,,O muj Pane! Lide, ktere pritahuji ateisticke zasady, Te nepoznaji, prestoze mas neobvykle vlastnosti, podoby a cinnosti, prestoze je Tva existence potvrzena ve vsech zjevenych spisech v kvalite dobra a prestoze Te uznavaji slavne osobnosti, ktere jsou zname svymi duchovnimi znalostmi v transcendentalni vede a zboznymi vlastnostmi.``

Lide ocividne hloupi, nejnizsi z lidi, oklamani spekulatori a zatvrzeli ateiste jsou tedy ctyrmi druhy lidi, kteri se pres rady spisu a autorit nikdy neodevzdaji lotosovym noham Nejvyssiho Pana.

SLOKA 16

catur-vidha bhajante mam janah sukrtino rjuna
arto jijnasur artharthi jnani ca bharatarsabha

catuh-vidhah - ctyri druhy; *bhajante* - slouzi; *mam* - Mi; *janah* - lidi; *su-krtinah* - zboznych; *arjuna* - o Ardzuno; *artah* - ten, kdo se souzi; *jijnasuh* - ten, kdo je zvidavy; *artha-arthi* - ten, kdo touzi po hmotnem zisku; *jnani* - ten, kdo je obdaren poznanim; *ca* - a; *bharata-rsabha* - o nejlepsi z Bharatovcu.

O Ardzuno, nejlepsi z Bharatovcu, ctyri druhy zboznych lidi Mi zacinaji oddane slouzit: trpici, touzici po bohatstvi, zvidavi a hledajici Absolutni Pravdu.

VYKLAD: Zbozni lide se na rozdil od nevericich ridi pokyny pisem, a oznacuji se proto jako zbozni (*sukrtinah*), tedy ti, kteri se ridi spolecenskymi a moralnimi zasadami a jsou vicemene oddani Nejvyssimu Panu. Tito lide se take deli do ctyr skupin: 1. trpici, 2. touzici po zisku, 3. zvidavi a 4. hledajici Absolutni Pravdu. Tito lide vsak nejsou cistymi oddanymi, protoze se za jejich sluzbou skryva osobni motiv. Cista oddana sluzba se vykonava bez motivu a bez zadosti po hmotnem zisku. Bhakti-rasamrta-sindhu (1.1.11) definuje cistou oddanou sluzbu takto:

anyabhilasita-sunyam jnana-karmady-anavrtam
anukulyena krssanu- silanam bhaktir uttama

,,Clovek by mel slouzit Nejvyssimu Panu, Sri Krsnovi, s oddanosti a bez touhy po zisku a slave, ktere by chtel ziskat plodonosnymi cinnostmi nebo filozofickou spekulaci. To je cista oddana sluzba.``

Kdyz se ctyri druhy zboznych lidi obrati k Nejvyssimu Panu, aby Mu slouzili, ocisti se stykem s cistymi oddanymi a sami se stanou cistymi oddanymi. Nevericim je vsak zatezko slouzit Panu, nebor ziji sobeckym, neusporadanym zivotem bez duchovniho cile. Presto se vsak z mnohych stanou cisti oddani, jestlize prijdou do styku s cistymi oddanymi.

Lide, kteri jsou vzdy zaneprazdneni egoistickymi ciny, se nekdy obraceji v hmotne tisni k Bohu a zacnou se stykat s cistymi oddanymi, cimz se stanou take oddanymi. I ti, kteri jsou vsim zklamani, nekdy vyhledavaji ciste oddane a zacinaji se zajimat o otazky tykajici se Boha. Podobne susi filozofove, zklamani vsemi oblastmi poznani, se nekdy chteji naucit znat Boha. Prichazeji pak k Nejvyssimu Panu, aby Mu slouzili, a tim transcenduji poznani o neosobnim brahma a lokalizovane Paramatme a diky milosti Pana nebo Jeho predstavitele mohou dospet k osobnimu pojeti Boha. Vseobecne plati, ze se trpici, zvidavi, touzici po zisku a hledajici Absolutni Pravdu stanou cistymi oddanymi, jakmile se osvobodi ode vsech hmotnych zadosti a dokonale pochopi, ze hmotny zisk nema

nic spolecneho s duchovnim pokrokem. Dokud oddani nedosahnou v transcendentalni oddane sluzbe tohoto stadia, zustavaji znecisteni hmotnymi ciny a hledaji svetske vedomosti a podobne. Clovek tedy musi nejprve toto vsechno prekonat, a potom se muze dostat na uroven ciste oddane sluzby.

SLOKA 17

tesam jnani nitya-yukta eka-bhaktir visisyate
priyo hi jnanino tyartham aham sa ca mama priyah

tesam - z nich; *jnani* - ten, kdo je obdaren dokonalym poznanim; *nitya-yuktah* - vzdy zamestnan; *eka* - jedine; *bhaktih* - oddanou sluzbu; *visisyate* - zvlaste; *priyah* - velmi drahy; *hi* - zajiste; *jnaninah* - cloveku obdarenemu poznanim; *atyartham* - nade vse; *aham* - Ja; *sah* - on; *ca* - take; *mama* - Mne; *priyah* - drahy.

Nejlepsi z nich je ten, kdo Mi vzdy oddane a laskyplne slouzi obdaren dokonalym poznanim, nebor takovemu cloveku jsem ze vseho nejdrazsi a on je drahy Mne.

VYKLAD: Kdyz se trpici, zvidavi, chudi a hledajici nejvyssi poznani osvobodi od hmotnych zadosti, mohou se stat cistymi oddanymi. Avsak ten, kdo pristupuje k Panu s touhou poznat Absolutni Pravdu a je prost hmotnych tuzeb, se skutecne stane cistym oddanym. Jak zde tedy Pan rika, nejlepsim z techto ctyr je oddany, ktery dosahl dokonaleho poznani a zapojil se do oddane sluzby. Prohlubovani poznani nas nejdrive privede k poznatku, ze nase ,,ja`` se lisi od hmotneho tela. Pokrocime-li na teto ceste dale, dojdeme k poznani o neosobnim brahma a Paramatme. Jakmile je clovek zcela ocisten, uvedomi si, ze jeho pravou povinnosti je byt vecnym sluzebnikem Boha. Stykem s cistymi oddanymi se ocisti trpici, zvidavi, hledajici hmotny zisk i ti, kdo jsou obdareni poznanim. Ten vsak, kdo uz na zacatku pristupuje k Bohu s plnym poznanim a zaroven Mu oddane slouzi, je Krsnovi velmi drahy. Kdo dosahl cisteho poznani o transcendentalni povaze Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, je ve sve oddane sluzbe natolik chranen, ze hmotne znecisteni na neho nemuze mit vliv.

SLOKA 18

udarah sarva evaite jnani tv atmaiva me matam
asthitah sa hi yuktatma mam evanuttamam gatim

udarah - uslechtili; *sarve* - vsichni; *eva* - zajiste; *ete* - tito; *jnani* - ten, kdo dosahl poznani; *tu* - avsak; *atma eva* - prave jako Ja; *me* - Muj; *matam* - nazor; *asthitah* - spociva; *sah* - on; *hi* - vskutku; *yukta-atma* - zapojen v oddane sluzbe; *mam* - Mne; *eva* - zajiste; *anuttamam* - nejvyssi; *gatim* - konecny cil.

Vsichni tito oddani jsou nepochybne uslechtile duse, ale toho, kdo dosahl poznani o Mne, povazuji za sebe samotneho, nebor tim, ze Mi oddane slouzi, dospeje k nejvyssimu a nejdokonalejsimu cili, ke Mne.

VYKLAD: Nesmime si myslet, ze Pan nema rad oddane, kteri jeste nedosahli plneho poznani. Rika, ze vsichni jsou uslechtili, nebor vsichni, kteri se k Nemu obraceji s jakoukoliv motivaci, jsou velke duse neboli mahatmove. Oddani, kteri neco chteji na oplatku za svou sluzbu, jsou Panem take prijati, protoze zde v kazdem pripade dochazi k vymene vztahu. Z naklonnosti prosi Pana o hmotne vyhody, a kdyz je jejich prosba splnena, uspokoji se tak, ze ucini pokroky v oddane sluzbe. Avsak ten, kdo slouzi Nejvyssimu Panu s dokonalym poznanim, je Krsnovi velmi drahy, nebor jeho jedinym cilem je slouzit Mu s laskou a oddanosti. Takovy oddany by nemohl zit ani vterinu bez styku s Nejvyssim Panem nebo bez prokazovani laskyplne sluzby. Sri Krsna ma tudiz oddaneho velice rad a nemuze se od neho odloucit, coz take osobne potvrzuje ve Srimad Bhagavatamu (9.4.68):

sadhavo hrdayam mahyam sadhunam hrdayam tv aham
mad-anyat te na jananti naham tebhyo manag api

,,Oddani jsou vzdy v Mem srdci a Ja jsem vzdy v srdci oddanych. Pro ne neexistuje nic jineho nez Ja a ani Ja nemohu na oddane zapomenout. Mezi Mnou a cistymi oddanymi je vzdy velmi duverny vztah. Cisti oddani, kteri jsou obdareni dokonalym poznanim, nikdy neztrati duchovni spojeni, a proto jsou Mi velice drazi.``

SLOKA 19

bahunam janmanam ante jnanavan mam prapadyate
vasudevah sarvam iti sa mahatma su-durlabhah

bahunam - mnoha; *janmanam* - zrozenich a smrtich; *ante* - po; *jnana-van* - obdaren poznanim; *mam* - Mne; *prapadyate* - odevzda; *vasudevah* - Bozska Osobnost, Sri Krsna; *sarvam* - vsechno; *iti* - tak; *sah* - takova; *maha-atma* - velka duse; *su-durlabhah* - velmi vzacna.

Po mnoha zrozenich a smrtich se clovek, jenz je vpravde obdaren poznanim, odevzda Mne, veda, ze Ja jsem pricinou vsech pricin a vseho, co existuje. Takova duse je velmi vzacna.

VYKLAD: Clovek, ktery po mnoho zivotu vykonaval oddanou sluzbu nebo ruzne duchovni praxe, muze dosahnout cisteho transcendentalniho poznani o tom, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi je konecnym cilem duchovni realizace. Kdyz se zacatecnik pokousi zbavit pout, ktera ho vazi k hmotnemu svetu, miva sklony k impersonalismu. Jakmile vsak pozdeji ucini dalsi pokroky, pochopi, ze i v duchovnim zivote existuji cinnosti a ze oddana sluzba se sklada prave z techto cinu. Kdyz to pochopi, prilne k Nejvyssimu Panu a odevzda se Mu. V te chvili pozna, ze ve vsem spociva milost Sri Krsny, ze On je pricinou vsech pricin a ze tento hmotny projev nema mimo Nej zadnou nezavislou existenci. Uvedomi si, ze tento hmotny svet je pouze prevracenym projevem duchovni rozmanitosti a ze vsechno ma vztah k Nejvyssimu Panu, Sri Krsnovi. Vidi vsechno ve vztahu k Vasudevovi neboli Krsnovi. Takove nazirani vede cloveka ke konecnemu cili, kdy se uplne odevzda Nejvyssimu Panu, Sri Krsnovi. Takova odevzdana velka duse je velice vzacna.

Tento vers je velice pekne vysvetlen ve treti kapitole svetasvatara Upanisady (verse 14 a 15):

sahasra-sirsa purusah sahasraksah sahasra-pat
sa bhumim visvato vrtva- tyatisthad dasangulam

purusa evedam sarvam yad bhutam yac ca bhavyam
utamrtatvasyesano yad annenatirohati

V Chandogja Upanisade (5.1.15) se rika: *na vai vaco na caksumsi na srotrasi na manamsity acaksate prasa iti evacaksate praso hy evaitani sarvasi bhavanti.* ,,V tele zive bytosti neni hlavnim cinitelem ani schopnost mluvit, ani schopnost videt, ani schopnost slyset, ani schopnost myslet; je to zivot, ktery je stredem vsech cinnosti.`` Podobne Vasudeva neboli Bozska Osobnost, Sri Krsna, je puvodni bytosti ve vsem. Toto telo je schopno mluvit, videt, slyset, myslet, citit a tak dal. Tyto schopnosti jsou vsak bezcenne, nejsou-li pouzivany ve vztahu k Nejvyssimu Panu. A ponevadz Vasudeva je vsepronikajici a vsechno je Vasudeva, oddany se Mu odevzdava s plnym vedomim. (srovnej: Bg. 7.17 a 11.40)

SLOKA 20

kamais tais tair hrta-jnanah prapadyante nya-devatah
tam tam niyamam asthaya prakrtya niyatah svaya

kamaih - zadostmi; *taih taih* - ruznymi; *hrta* - uneseno; *jnanah* - poznani; *prapadyante* - odevzdavaji; *anya* - jinym; *devatah* - polobohum; *tam tam* - odpovidajici (cemu); *niyamam* - pravidla; *asthaya* - nasleduji; *prakrtya* - povahu; *niyatah* - ovladani; *svaya* - svou.

Ti, jejichz poznani unesly hmotne zadosti, se uchyluji k polobohum a uctivaji je podle pravidel a predpisu odpovidajicich jejich povaham.

VYKLAD: Ti, kdo jsou oprosteni od veskere hmotne necistoty, se odevzdavaji Nejvyssimu Panu a s oddanosti Mu slouzi. Dokud neni clovek zcela ocisten, je svou povahou neoddany. Ti vsak, kdo se navzdory svym zadostem uchyli k Nejvyssimu Panu, nejsou vnejsi energii tak pritahovani. Zvolili si pravou cestu a brzy se osvobodi od hmotneho chtice. Ve Srimad Bhagavatamu (2.3.10) se doporucuje, aby se clovek za vsech okolnosti odevzdal Vasudevovi a uctival Ho, ar uz ma nebo nema hmotne zadosti, ar touzi po vysvobozeni z pout hmoty, nebo je cistym oddanym, ktery po hmotnem smyslovem pozitku netouzi:

akamah sarva-kamo va moksa-kama udara-dhih
tivresa bhakti-yogena yajeta purusam param

Mene inteligentni lide, kteri ztratili duchovni smysl, se obraceji na polobohy, aby okamzite ukojili sve hmotne zadosti. Obycejne se takovi lide k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi neuchyluji, nebor jsou podmineni nekterou ze tri kvalit hmotne prirody (hlavne vasni a nevedomosti), a to je vede k uctivani ruznych polobohu. Ridi se pravidly a zasadami uctivani a citi se spokojeni. Uctivaci polobohu jsou pohaneni drobnymi hmotnymi zadostmi a nevedi, jak dosahnout nejvyssiho cile. Lidem, kteri touzi po nabyti ruznych hmotnych vyhod a pozitku, je ve Vedach doporuceno uctivani ruznych polobohu (nemocnemu se napriklad doporucuje uctivat Slunce). Tito lide si proto mysli, ze je lepsi uctivat ruzne polobohy nez Nejvyssiho Pana. Cisty oddany se tim vsak neda zmast, nebor vi, ze Krsna je Panem vsech polobohu i lidi. V Caitanja-caritamrte (Adi 5.142) je Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, popsan jako Nejvyssi Pan a vsechny ostatni bytosti jako Jeho sluzebnici (*ekale isvara krssa, ara saba bhrtya*). Proto se cisty oddany s vyplnenim svych potreb nikdy neobraci ani na polobohy; je zcela zavisly na Nejvyssim Panu a spokoji se s cimkoliv, co od Neho dostane.

SLOKA 21

yo yo yam yam tanum bhaktah sraddhayarcitum icchati
tasya tasyacalam sraddham tam eva vidadhamy aham

yah yah - kdokoliv; *yam yam* - kteroukoliv; *tanum* - podobu poloboha; *bhaktah* - oddany; *sraddhaya* - s virou; *arcitum* - uctivat; *icchati* - touzi; *tasya tasya* - jeho; *acalam* - pevnou; *sraddham* - virou; *tam* - v to; *eva* - jiste; *vidadhami* - obdarim; *aham* - Ja.

Touzi-li nekdo uctivat nektereho poloboha, Ja ho - jako Nadduse dlici v srdcich vsech - v teto vire utvrdim, aby se mohl oddat urcitemu bozstvu.

VYKLAD: Buh dal vsem tvorum urcitou nezavislost. Proto, jestlize si nekdo vroucne preje hmotne pozitky a touzi, aby mu je polobozi splnili, pak mu Krsna, jenz je pritomen v srdcich vsech jako Nadduse, umozni jeho prani splnit. Sri Krsna je nejvyssim otcem vsech bytosti a jako takovy neomezuje jejich nezavislost, nybrz dava jim vsechny moznosti k uspokojeni jejich hmotnych zadosti. Muzeme se vsak zeptat, proc vsemocny Buh dava zivym bytostem moznosti k uzivani hmotneho sveta, a nechava je tak padnout do lecky iluzorni energie. Kdyby jim vsak Nejvyssi Pan jako Nadduse tyto moznosti neposkytl, nemela by nezavislost smysl. Proto Pan dava vsem urcitou nezavislost - kazdy muze jednat po svem, ale Jeho konecne pouceni najdeme v Bhagavadgite: ,,Zanech vsech ostatnich cinnosti a zcela se Mi odevzdej.`` To nas ucini srastnymi.

Lide, polobozi a vsichni ostatni tvorove jsou podrizeni vuli Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Proto nikdo nemuze z vlastni vule uctivat polobohy a polobozi take nemohou nikomu pozehnat bez Panova souhlasu. Rika se, ze bez Jeho vule se nepohne ani steblo travy. Lide, kteri v hmotnem svete stradaji, se obycejne obraceji na polobohy, coz jim take doporucuji vedske spisy. Clovek, ktery touzi po urcite veci, muze uctivat prislusneho poloboha. Nemocnemu se napriklad doporucuje, aby uctival boha Slunce; kdo touzi po vzdelani, ma uctivat bohyni moudrosti, Sarasvati; a kdo hleda krasnou zenu, ma uctivat bohyni Umu, manzelku sivy. Takto vedska pisma, sastry, popisuji ruzne zpusoby uctivani nescetnych polobohu. Tomu, kdo touzi ziskat nejake zvlastni hmotne vyhody, da Pan silnou touhu uctivat prislusneho poloboha, ktery mu pak splni jeho prani. Pan se take postara, aby vyznavac uctival poloboha prislusnym zpusobem. Pouze Krsna, v podobe Nejvyssi Duse, dlici v srdcich vsech, muze cloveka inspirovat k uctivani ruznych polobohu, nebor polobozi jsou ve skutecnosti ruznymi castmi Panova vesmirneho tela, a proto nejsou nezavisli. Ve vedske literature se docteme: ,,Nejvyssi Osobnost Bozstvi sidli jako Nadduse v srdci vsech polobohu a prostrednictvim nich umoznuje lidem splnit jejich prani. Ani polobozi, ani lide vsak nejsou nezavisli. Jsou vzdy zavisli na nejvyssi vuli.``

SLOKA 22

sa taya sraddhaya yuktas tasyaradhanam ihate
labhate ca tatah kaman mayaiva vihitan hi tan

sah - on; *taya* - touto; *sraddhaya* - virou; *yuktah* - vybaven; *tasya* - onoho poloboha; *aradhanam* - uctivat; *ihate* - hleda; *labhate* - ziska; *ca* - a; *tatah* - od toho; *kaman* - zadosti; *maya* - Mnou; *eva* - tak; *vihitan* - stanovene; *hi* - zajiste; *tan* - tyto.

Vybaven takovou virou, uctiva urciteho poloboha a on mu pak splni jeho touhy. Avsak ve skutecnosti jsem to Ja, kdo je poskytuje.

VYKLAD: Polobozi nemohou svym uctivacum pozehnat bez svoleni Nejvyssiho Pana a na rozdil od cloveka nezapominaji, ze vsechno je majetkem Nejvyssiho Pana. Kdyz clovek uctiva polobohy a jeho prani se splni, neni to zasluhou polobohu, nybrz diky Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Hloupi lide, kteri si nejsou vedomi Panovy svrchovanosti, se posetile obraceji k polobohum, aby jim splnili jejich zadosti. Naproti tomu cisty oddany ponechava uspokojeni svych potreb zcela na Panu; nikdy Ho vsak neprosi o neco hmotneho. Zive bytosti se vetsinou obraceji na polobohy, protoze se silene snazi uspokojit svuj chtic. Stava se to v pripadech, kdy si ziva bytost prala neco nepatricneho a Nejvyssi Pan jeji touhu nevyplnil. V Caitanja-caritamrte se rika, ze ten, kdo uctiva Nejvyssiho Pana, a zaroven touzi po hmotnem pozitku, ma navzajem si odporujici prani. Oddana sluzba a uctivani polobohu nemohou byt na stejne urovni, nebor uctivani polobohu je hmotna cinnost, zatimco oddana sluzba Nejvyssimu je zcela duchovni.

Pro toho, kdo si preje vratit se k Bohu, jsou hmotne zadosti prekazkou. Sri Krsna proto neobdaruje cisteho oddaneho hmotnymi vyhodami, po kterych touzi lide omezeneho mysleni, kteri radeji uctivaji polobohy hmotneho vesmiru, misto aby se zapojili do oddane sluzby Nejvyssimu Panu.

SLOKA 23

antavat tu phalam tesam tad bhavaty alpa-medhasam
devan deva-yajo yanti mad-bhakta yanti mam api

anta-vat - pomijive; *tu* - ale; *phalam* - plody; *tesam* - jejich; *tat* - ktere; *bhavati* - vznikaji; *alpa-medhasam* - lide maleho rozumu; *devan* - k polobohum (na jejich planety); *deva-yajah* - uctivaci polobohu; *yanti* - jdou; *mat* - Moji; *bhaktah* - oddani; *yanti* - jdou; *mam* - ke Mne; *api* - take.

Lide omezeneho rozumu uctivaji polobohy, avsak plody, ktere ziskaji, jsou pomijive. Ti, kdo uctivaji polobohy, jdou na planety polobohu, kdezto Moji oddani dosahnou nakonec Me svrchovane planety.

VYKLAD: Nekteri komentatori Bhagavadgity tvrdi, ze i ti, kdo uctivaji polobohy, mohou dosahnout Nejvyssiho Pana, ale v tomto versi se jasne rika, ze ti, kdo uctivaji polobohy, se dostanou na jejich planety. Kdo uctiva boha Slunce, dospeje na Slunce, kdo uctiva boha Mesice, dosahne Mesice, a kdo uctiva Indru, dosahne Indrovy planety. Je tedy nespravne myslet si, ze uctivanim kterehokoliv z polobohu clovek dospeje k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Tento vers jasne potvrzuje, ze uctivaci polobohu dosahnou ruznych planet v hmotnem vesmiru, avsak oddani Pana dospeji primo na planetu Bozske Osobnosti v duchovnim svete.

Nekdo muze namitat, ze jestlize polobozi tvori ruzne casti tela Nejvyssiho Pana, pak by mel clovek dosahnout stejneho cile uctivanim polobohu. Ale uctivaci polobohu nejsou prilis inteligentni, ponevadz nevedi, ktere casti tela se ma dodavat potrava. Je posetile tvrdit, ze potrava se muze dat kterekoliv casti tela a jakymkoliv zpusobem. To je zcela vyloucene. Bylo by beznadejne dodavat potravu do usi nebo do oci. Tito lide nechapou, ze polobozi jsou castmi vesmirneho tela Nejvyssiho Pana, a ve sve nevedomosti si mysli, ze kazdy polobuh je samotnym Bohem, jenz je schopen soutezit s Nejvyssim Panem.

Nejen polobozi, ale i obycejne zive bytosti jsou castmi tela Nejvyssiho Pana. Ve Srimad Bhagavatamu se uvadi, ze brahmani tvori hlavu Nejvyssiho Pana, ksatrijove Jeho paze, vaisjove Jeho bricho a sudrove Jeho nohy a ze kazda skupina plni jinou funkci. Ten, kdo si plne uvedomuje, ze vsechny bytosti, vcetne lidi a polobohu, jsou casteckami Nejvyssiho Pana, ma dokonale poznani. Zapomeneme-li na tuto zakladni skutecnost a oddame se uctivani polobohu, dospejeme na jejich planety, coz neni stejny cil, jakeho dosahnou Krsnovi oddani.

Vysledky ziskane uctivanim polobohu jsou pomijive, ponevadz v hmotnem svete jsou planety, polobozi i jejich vyznavaci take pomijivi. V tomto versi proto velmi zretelne stoji, ze vsechny vysledky dosazene uctivanim polobohu jsou pomijive a takovemu uctivani se venuji pouze mene inteligentni lide. Jelikoz cisty oddany laskyplne slouzi Krsnovi s mysli na Neho uprenou, dosahne vecne blazene existence, plne poznani, a jeho vysledky se lisi od vysledku, kterych dosahnou obycejni uctivaci polobohu. Nejvyssi Pan je neomezeny, stejne jako je neomezena milost, milosrdenstvi a prizen, kterou prokazuje svym oddanym.

SLOKA 24

avyaktam vyaktim apannam manyante mam abuddhayah
param bhavam ajananto mamavyayam anuttamam

avyaktam - neprojeveny; *vyaktim* - osobnost; *apannam* - dosahl; *manyante* - domnivaji se; *mam* - Ja; *abuddhayah* - mene inteligentni lide; *param* - nejvyssi; *bhavam* - stav byti; *ajanantah* - neznaji; *mama* - Mou; *avyayam* - nepomijivou; *anuttamam* - nejvyssi.

Hloupi lide, kteri Me dokonale neznaji, si mysli, ze jsem byl nejdrive neosobni a ze jsem nyni prijal tuto viditelnou podobu. Nechapou Moji vyssi prirozenost, ktera je nepomijiva a nejvyssi.

VYKLAD: Uctivaci polobohu byli popsani jako mene inteligentni lide a v tomto versi jsou podobnym zpusobem oznaceni impersonaliste. Sri Krsna zde osobne hovori k Ardzunovi, presto vsak impersonaliste pro svou nevedomost tvrdi, ze Nejvyssi Pan stejne nema zadny tvar. Jamunacarja, velky oddany patrici do ucednicke posloupnosti Ramanudzacarji, k tomu napsal:

tvam sila-rupa-caritaih parama-prakrstaih
sattvena sattvikataya prabalais ca sastraih
prakhyata-daiva-paramartha-vidam matais ca
naivasura-prakrtayah prabhavanti boddhum

,,Muj drahy Pane, oddani jako Vjasadeva a Narada Te znaji jako osobniho Boha. Studiem vedskych pisem se clovek muze naucit znat Tve vlastnosti, Tvou podobu a Tve cinnosti a muze pochopit, ze jsi Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Avsak ti, kdo jsou pod vlivem kvality vasne a nevedomosti, tedy demoni a ateiste, Te nemohou pochopit. Ackoliv mohou velice dobre znat Vedantu, Upanisady a jine vedske texty, stejne Te nemohou pochopit jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi.`` (Stotra-ratna 12)

V Brahma-sanhite stoji, ze clovek nemuze pochopit Bozskou Osobnost pouhym studiem Vedanty. Jeho osobnost muzeme poznat pouze Jeho milosti. Proto se v tomto versi jasne rika, ze hloupi nejsou

pouze uctivaci polobohu, ale i neoddani a impersonaliste, kteri travi svuj cas studiem Vedanty a spekulovanim nad Vedami, bez jakekoliv stopy po oddanosti Sri Krsnovi. Nikdy nemohou pochopit osobni povahu Boha. Lide, kteri povazuji Absolutni Pravdu za neosobni, a neznaji tedy nejvyssi aspekt Absolutni Pravdy, se oznacuji slovem *abuddhayah*. Ve Srimad Bhagavatamu stoji, ze Nejvyssi se realizuje ve trech stadiich: prvnim je neosobni brahma, dalsim lokalizovany aspekt Nejvyssiho - Nadduse - a poslednim nejvyssi aspekt Absolutni Pravdy - Bozska Osobnost. Dnesni impersonaliste jsou jeste omezenejsi, nebor nenasleduji ani sveho velkeho predchudce sankaracarju, ktery vyslovne rekl, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Impersonaliste, kteri nemaji dostatecne znalosti o Absolutni Pravde, se domnivaji, ze Krsna byl pouze synem Devaki a Vasudevy, popripade nejakym princem ci mocnym clovekem. V Bhagavadgite (9.11) vsak Krsna tyto nazory odsuzuje: *avajananti mam mumha manusim tanum asritam*. ,,Pouze posetilci Mne povazuji za obycejnou bytost.``

Je tedy jiste, ze bez vykonavani oddane sluzby a uvedomovani si Krsny nemuze nikdo Krsnu pochopit, coz je take potvrzeno ve Srimad Bhagavatamu (10.14.29):

athapi te deva padambuja-dvaya-
prasada-lesanugrhita eva hi
janati tattvam bhagavan mahimno
na canya eko pi ciram vicinvan

,,Muj Pane, je-li nekdo pocten byr jenom nepatrnym naznakem milosti Tvych lotosovych nohou, muze porozumet velikosti Tve osobnosti. Avsak ti, kteri spekuluji, aby pochopili Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Te nemohou poznat, trebaze studuji Vedy mnoho a mnoho let.``

Podoby, jmena a vlastnosti Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsny, nemuzeme pochopit pouhymi intelektualnimi spekulacemi nebo diskusemi vedske nauky. Toto poznani se vsak da ziskat oddanym slouzenim. Clovek muze pochopit Nejvyssi Osobnost Bozstvi pouze tehdy, je-li plne zapojen do oddane sluzby a pronasi-li mahamantru: *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. Neoddani si mysli, ze Krsnovo telo je hmotne a ze vsechny Jeho cinnosti, jmena, podoby a tak dal, jsou plodem iluze, maji. Tito impersonaliste jsou znami jako majavadiove a Absolutni Pravdu neznaji.

Ve dvacatem versi bylo jasne receno: *kamais tais tair hrta-jnanah prapadyante nya-devatah*. ,,Ti, kdo jsou zaslepeni zadostmi, se odevzdavaji ruznym polobohum.`` Ve dvacatem tretim versi jsme se mohli docist, ze krome Nejvyssiho Pana, ktery ma svou vlastni duchovni planetu, existuji take polobozi, kteri maji rovnez sve planety v hmotnem vesmiru. Bylo tam take uvedeno: *devan deva-yajo yanti mad-bhakta yanti mam api.* Uctivaci polobohu dospeji na jejich planety a ti, kdo uctivaji Krsnu, dospeji na nejvyssi planetu, Krsnaloku. Prestoze je tak jasne receno, ze Sri Krsna a Jeho podoby jsou skutecne, tvrdi posetili impersonaliste pravy opak. Muze snad uceni Bhagavadgity vzbudit dojem, ze polobozi a jejich sidla jsou neosobni? Z textu jasne vyplyva, ze jak polobozi, tak i Krsna jsou osobni. Krsna je Nejvyssi Osobni Buh a ma vlastni planetu, stejne jako polobozi.

Monisticka tvrzeni, ze Nejvyssi Absolutni Pravda je beztvara a ze Jeji podoba je neskutecna, tedy pri blizsim zkoumani neobstoji. Z textu Bhagavadgity jasne vidime, ze podoby polobohu a podoba Nejvyssiho Pana existuji soucasne a ze Sri Krsna je plny vecneho poznani a blazenosti (*sac-cid-ananda*). Vedy take potvrzuji, ze Nejvyssi Absolutni Pravda je plna blazene radosti a zdrojem neomezenych priznivych vlastnosti (*ananda-mayo bhyasat*). Na jinych mistech Bhagavadgity Sri Krsna rika, ze se zjevuje, prestoze je nezrozeny (*aja*). To jsou fakta uvedena v Bhagavadgite a my se musime snazit porozumet jim. Jak muze Buh, Nejvyssi Osobnost, byt neosobni? Vychazime-li z vypovedi Bhagavadgity, je monisticka teorie neosobnich filozofu vykonstruovana a chybna. Z Bhagavadgity jasne vyplyva, ze Nejvyssi Absolutni Pravda, Krsna, ma jak podobu, tak osobnost.

SLOKA 25

naham prakasah sarvasya yoga-maya-samavrtah
mumho yam nabhijanati loko mam ajam avyayam

na - ne; *aham* - Ja; *prakasah* - objeviti se; *sarvasya* - kazdemu; *yoga-maya* - vnitrni silou; *samavrtah* - zahalen; *mumhah* - posetilci; *ayam* - tyto; *na* - ne; *abhijanati* - mohou rozumet; *lokah* - osoby; *mam* - Mne; *ajam* - nezrozeny; *avyayam* - nepomijivy.

Nikdy se nezjevuji posetilym a hloupym lidem. Pro ne jsem zahalen svou vnitrni silou, a proto nechapou, ze jsem nezrozeny a vecny.

VYKLAD: Mohli bychom se zeptat, proc se Sri Krsna nezjevuje nyni, kdyz mohl byt viditelny na Zemi pred 5 000 lety? Ne vsichni Ho vsak videli, i kdyz byl osobne pritomen. Kdyz se zjevil na Zemi, jen nekolik malo lidi Ho poznalo jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Napriklad sisupala mel namitky

proti povyseni Krsny na panovnika Kuruovcu. Bhisma mu vsak oponoval a prohlasil, ze Sri Krsna je Nejvyssi Buh. Pouze bratri Panduove a nekolik dalsich vedelo, ze Krsna je Nejvyssi, nebor svou pravou podobu neukazal vsem, a hlavne ne tem, kteri Mu nebyli oddani. Proto rika Krsna v Bhagavadgite, ze krome Jeho cistych oddanych Ho vsichni povazuji za obycejneho smrtelnika. Pouze svym oddanym se projevuje jako pramen veskere radosti; pro ostatni je zahalen svou vnitrni silou.

Ve Srimad Bhagavatamu (1.8.19) se v Kuntinych modlitbach pravi, ze Sri Krsna je zahalen zavojem jogamaji, ktery zpusobuje, ze Ho bezni lide nemohou pochopit. V patnacte mantre Sri Isopanisady se take mluvi o tomto iluzornim zavoji:

hirasmayena patresa satyasyapihitam mukham
tat tvam pusann apavrsu satya-dharmaya drstaye

,,O muj Pane, jsi udrzovatelem celeho vesmiru a nejvyssi nabozenskou zasadou je s oddanosti Ti slouzit. Proto Te prosim, bud mi oporou. Tva transcendentalni podoba je zahalena zavojem vnitrni energie, jogamajou. Prosim Te, odstran oslnujici zari, ktera mi brani spatrit Tvou vecnou podobu plnou blazenosti a poznani (*sac-cid-ananda-vigraha*).``

Transcendentalni podoba Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, jez je plna poznani a blaha, je zahalena vnitrni silou brahmadzjoti, a proto nemohou nevedomi impersonaliste Nejvyssiho spatrit.

Nasledujici modlitbu Brahmy najdeme ve Srimad Bhagavatamu (10.14.7): ,,O Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Paramatmo, Pane vsech tajemstvi, kdo na tomto svete muze znat Tvou silu a chapat Tve zabavy? Neustale rozpinas svou vnitrni energii, a proto nikdo nemuze porozumet, kdo jsi. Vedci a jini ucenci mohou zkoumat planety a atomove slozeni hmotneho sveta, ale i kdyz se pred ne postavis, nedovedou zmerit Tvou energii a silu.`` Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je nejenom nezrozeny, ale take nepomijivy a nevycerpatelny (*avyaya*). Jeho vecna podoba je plna poznani a blazenosti a vsechny Jeho energie jsou nevycerpatelne.

SLOKA 26

vedaham samatitani vartamanani carjuna
bhavisyasi ca bhutani mam tu veda na kascana

veda - znam; *aham* - Ja; *samatitani* - vse v minulosti; *vartamanani* - v pritomnosti; *ca* - a; *arjuna* - o Ardzuno; *bhavisyasi* - v budoucnosti; *ca* - take; *bhutani* - zive bytosti; *mam* - Mne; *tu* - vsak; *veda* - zna; *na* - ne; *kascana* - nikdo.

O Ardzuno, jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi znam vse, co se stalo v minulosti, co se deje v pritomnosti, a vse, co se teprve prihodi. Znam take vsechny zive bytosti; Mne vsak nezna nikdo.

VYKLAD: Zde je jasna odpoved na otazku, je-li Nejvyssi Pan osobni ci neosobni. Kdyby podoba Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, byla majou, neboli kdyby Jeho telo bylo hmotne, jak tvrdi impersonaliste, pak by i On, stejne jako vsechny ostatni bytosti, menil tela a zapomnel vsechno, co se prihodilo v Jeho minulych zivotech. Nikdo, kdo ma hmotne telo, si nepamatuje nic z minuleho zivota, nevi nic o soucasnem zivote a nemuze nic predvidat o zivote pristim. Jinymi slovy, nikdo nemuze rici, ze zna minulost, pritomnost a budoucnost, dokud neni vysvobozen z hmotne necistoty.

Krsna jasne rika, ze na rozdil od obycejne lidske bytosti ma dokonalou vedomost o tom, co se prihodilo v minulosti, co se deje nyni a co se teprve prihodi. Ve ctvrte kapitole jsme napriklad cetli, ze Krsna si vzpomina, jak pred miliony lety daval pokyny bohu Slunce Vivasvanovi. Krsna zna vsechny zive bytosti, nebor je jako Nejvyssi Duse umisten v jejich srdcich. Prestoze je pritomen ve vsech telech v podobe Nadduse a prestoze je osobne pritomen jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi, nemohou omezeni lide pochopit, ze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost a ze Jeho transcendentalni telo je nehynouci, i kdyz dospeli k realizaci neosobniho brahma. Krsna je jako slunce a maja jako mrak. V hmotnem svete muze mrak docasne zakryt slunce, mesic a hvezdy, avsak ve skutecnosti je zakryt pouze nas nedokonaly zrak, a nikoliv slunce nebo mesic. Prave tak ani Nejvyssi Pan nemuze byt zakryt majou. Je to Jeho vnitrni sila, jogamaja, ktera zpusobuje, ze se neprojevuje mene inteligentnim lidem. Ve treti sloce teto kapitoly se rika, ze z milionu lidi se jen malokdo pokousi zdokonalit svou lidskou existenci a z tisice lidi, kteri se o to pokousi, sotvakdo pochopi, kdo je Krsna. I kdyz clovek dosahl dokonalosti poznanim neosobniho brahma nebo lokalizovane Paramatmy, nemuze pochopit Sri Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, neslouzi-li Mu oddane s mysli na Neho uprenou.

SLOKA 27

iccha-dvesa-samutthena dvandva-mohena bharata
sarva-bhutani sammoham sarge yanti parantapa

iccha - prani; *dvesa* - a nenavisti; *samutthena* - povstava; *dvandva* - dvojnosti; *mohena* - klam; *bharata* - o potomku Bharatuv; *sarva* - vsechny; *bhutani* - zive bytosti; *sammoham* - v klamu; *sarge* - pri zrozeni; *yanti* - jdou; *parantapa* - o hubiteli nepratel.

O Bharatovce, hubiteli nepratel, vsechny zive bytosti se narodi do sveta klamu a jsou zmateny dvojnosti, ktera vznika z touhy a nenavisti.

VYKLAD: Zakladni postaveni zive bytosti je podridit se Nejvyssimu Panu, ktery je cistym poznanim. Odvrati-li se clovek od tohoto cisteho poznani, ovladne ho iluzorni energie, a tudiz nemuze pochopit Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Iluzorni energie se projevuje v dualitach, jako napriklad prani a nenavist, ktere zpusobuji, ze nevedomy clovek se chce ztotoznit s Nejvyssim Panem a ze Krsnovi zavidi Jeho svrchovane postaveni. Cisti oddani, kteri nejsou oklamani nebo znecisteni touhami a nenavisti, chapou, ze Sri Krsna se zjevuje prostrednictvim svych vnitrnich sil, zatimco lide oblouzeni nevedomosti a dualitami hmotneho sveta si nanestesti mysli, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi je stvorena hmotnymi energiemi. Pro takto oklamane lidi je typicke, ze jsou ovlivneni poctou a ponizenim, utrpenim a stestim, muznosti a zenskosti, dobrem a zlem, radosti a bolesti a tak dal. Mysli si: ,,To je moje zena, to je muj dum, ja jsem panem tohoto domu, ja jsem muzem teto zeny.`` Takto pusobi klam dvojnosti a ti, kdo jsou jim oklamani, jsou velice posetili a nemohou pochopit Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

SLOKA 28

yesam tv anta-gatam papam jananam pusya-karmasam
te dvandva-moha-nirmukta bhajante mam drmha-vratah

yesam - jejichz; *tu* - avsak; *anta-gatam* - naprosto vyhlazen; *papam* - hrich; *jananam* - lidi; *pusya* - ctnostne; *karmasam* - drivejsi ciny; *te* - oni; *dvandva* - dvojnosti; *moha* - bludu; *nirmuktah* - oprosteni; *bhajante* - oddane slouzi; *mam* - Mne; *drmha-vratah* - s pevnym odhodlanim.

Avsak lide, kteri v tomto i drivejsich zivotech jednali ctnostne a jejichz hrisne ciny jsou zcela vyhlazeny, jsou oprosteni od bludu dvojnosti a s pevnym odhodlanim Mi slouzi.

VYKLAD: Tento vers se zminuje o lidech, kteri mohou dosahnout transcendentalni roviny. Pro lidi hrisne, bezbozne, posetile a necestne je velmi obtizne povznest se nad prani a nenavist. Pouze ti, kdo ziji podle stanovenych nabozenskych zasad, jednaji ctnostne a premohli nasledky svych hrisnych cinu, se mohou zapojit do oddane sluzby, a takto postupne ziskavat ciste poznani o Nejvyssim Panu a v extazi o Nem meditovat. Timto zpusobem se muzeme povysit na duchovni rovinu, coz je mozne oddanou sluzbou Krsnovi a ve styku s cistymi oddanymi, kteri nas mohou vyprostit ze sparu klamu.

Ve Srimad Bhagavatamu (5.5.2) stoji, ze jestlize nekdo opravdu usiluje o vysvobozeni, musi slouzit oddanym, kteri putuji svetem za jedinym ucelem, a tim je probudit spici duse z jejich podmineneho stavu (*mahat-sevan dvaram ahur vimukteh*). Ti vsak, kdo se stykaji s materialisticky zalozenymi lidmi, kraceji cestou vedouci do nejtemnejsich koncin existence (*tamo-dvaram yositam sangi-sangam*). Pokud jde o impersonalisty, nevedi, ze pachaji nejhorsi prestupek proti Bozimu zakonu, kdyz zapominaji na sve prave postaveni, tedy ze jsou podrizeni Bohu. Dokud si clovek neuvedomuje sve prave postaveni a nejedna podle toho, neni pro neho mozne pochopit Sri Krsnu a oddane a laskyplne Mu s odhodlanim slouzit.

SLOKA 29

jara-marasa-moksaya mam asritya yatanti ye
te brahma tad viduh krtsnam adhyatmam karma cakhilam

jara - ze stari; *marasa* - a smrti; *moksaya* - za ucelem vysvobozeni; *mam* - ke Mne; *asritya* - uchyli se; *yatanti* - usilujici; *ye* - vsichni, kdo; *te* - oni; *brahma* - brahma; *tat* - prave tak; *viduh* - znaji; *krtsnam* - vsechno; *adhyatmam* - transcendentalni; *karma* - ciny; *ca* - a; *akhilam* - uplne.

Inteligentni lide usilujici o vysvobozeni ze stari a smrti se prostrednictvim oddane sluzby uchyluji ke Mne. Jsou vpravde brahma, nebor znaji vse o transcendentalnich cinech.

VYKLAD: Narozeni, nemoc, stari a smrt se tykaji hmotneho tela, ale nikoliv tela duchovniho. Pro duchovni telo zadne zrozeni, nemoc, stari ci smrt neexistuji. Proto ten, kdo oddane slouzi Krsnovi, obdrzi duchovni telo, stane se jednim z Jeho spolecniku a je jiz ve skutecnosti osvobozen. *Aham brahmasmi* - jsem duchovni podstata. Pisma uci, ze clovek musi pochopit, ze je brahma - duse. V tomto versi je vysvetleno, ze toto pojeti je take zahrnuto v bhaktijoze, oddane sluzbe. Cisti oddani se nachazeji na transcendentalni rovine brahma, nebor znaji vsechno o transcendentalnich cinech.

Jak uz bylo drive receno, ctyri druhy oddanych se zapoji do oddane sluzby Panu s ruznymi umysly a dosahnou svych vytouzenych cilu. Jakmile se stanou plne si vedomymi Krsny, mohou se tesit z Krsnovy spolecnosti diky Jeho milosti. Ti vsak, kdo uctivaji polobohy, nikdy k Nejvyssimu Panu na

Jeho planetu nedospeji. Ani mene inteligentni osoby, ktere realizovaly neosobni brahma, nedosahnou Goloky Vrndavany, Krsnovy nejvyssi planety. Vlastne jen lide, kteri se uchyluji ke Krsnovi (*mam asritya*) a slouzi Mu, mohou byt pravem nazyvani brahma, nebor nemaji zadne pochybnosti o Krsnove svrchovanosti a opravdove usiluji o dosazeni Jeho planety.

Tem, kdo uctivaji Krsnu v Jeho zdanlive hmotne podobe *arca* nebo o Panu medituji, aby se vymanili z hmotneho otroctvi, je z Panovy milosti rovnez znam smysl slov brahma, *adhibhuta* a tak dal, coz Krsna vysvetli v nasledujici kapitole.

SLOKA 30

sadhibhutadhidaivam mam sadhiyajnam ca ye viduh
prayasa-kale pi ca mam te vidur yukta-cetasah

sa-adhibhuta -vladnouci princip hmotneho projevu; *adhidaivam* -vsech polobohu; *mam* - Mne; *sa-adhiyajnam* - vsech obeti; *ca* - take; *ye* - ti, kdo; *viduh* - znaji; *prayasa* - smrti; *kale* - v okamziku; *api* - dokonce; *ca* - a; *mam* - Mne; *te* - ti; *viduh* - znaji; *yukta-cetasah* - jejich mysl upoutana na Mne.

Ti, kdo Mne plne znaji jako Nejvyssiho Pana vladnouciho hmotnemu projevu, vsem polobohum a obetim, Me mohou znat a rozumet, kdo jsem, i v okamziku smrti.

VYKLAD: Lide, kteri oddane slouzi Krsnovi, se nedaji nikdy svest z cesty, ktera vede k uplnemu pochopeni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. V transcendentalni spolecnosti Krsnovych oddanych muze clovek pochopit, jak je Nejvyssi Pan vladnoucim principem hmotneho projevu i polobohu. V teto transcendentalni spolecnosti se clovek postupne utvrzuje ve vire v Nejvyssi Osobnost Bozstvi, a takovy Krsny si vedomy clovek pak nikdy na Krsnu nezapomene ani v okamziku smrti a bez potizi dospeje na planetu Nejvyssiho Pana, Goloku Vrndavanu.

Prave v teto sedme kapitole se vysvetluje, jak si muzeme plne uvedomovat Krsnu. Prvnim krokem je stykat se s lidmi, kteri si jsou vedomi Krsny; takova spolecnost je duchovni a ihned kazdemu umozni kontakt s Nejvyssim Panem. Jejich milosti muzeme pochopit, ze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, a take pozname zakladni postaveni zive bytosti a pochopime, jak ziva bytost zapomnela na Krsnu a jak se zapletla do hmotnych cinnosti. Postupnym uvedomovanim si Krsny ve spolecnosti oddanych pochopime, ze jsme byli podmineni zakony hmotne prirody jen proto, ze jsme zapomneli na Krsnu. Muzeme take dojit k poznani, ze tato lidska podoba nam umoznuje znovu si uvedomit Krsnu a ze mame tohoto lidskeho zivota vyuzit k tomu, abychom ziskali bezpricinnou milost Nejvyssiho Pana.

V teto kapitole byly prodiskutovany mnohe otazky: ctyri druhy lidi, kteri se uchyluji ke Krsnovi, poznani brahma, poznani Paramatmy, vysvobozeni se od zrozeni a smrti a uctivani Nejvyssiho Pana. Ten, kdo je ve skutecnosti velice oddan Krsnovi, se o jine metody nezajima. Pouze Mu oddane slouzi, cimz se znovu navrati do sveho prirozeneho postaveni sluzebnika Sri Krsny. Nachazi pak velke poteseni ve velebeni Nejvyssiho Pana a ve vypraveni o Nem. Je pevne presvedcen, ze pujde-li touto cestou, budou vsechna jeho prani splnena. Tato pevna vira se nazyva *drmha-vrata* a tvori pocatek bhaktijogy, neboli transcendentalni laskyplne sluzby. Toto je svedectvi vsech posvatnych textu a sedma kapitola Bhagavadgity tvori jadro tohoto presvedceni.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k sedme kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Poznani o Absolutnim``.

KAPITOLA OSMA

Dosazeni Nejvyssiho

SLOKA 1

arjuna uvaca
kim tad brahma kim adhyatmam kim karma purusottama
adhibhutam ca kim proktam adhidaivam kim ucyate

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *kim* - co je; *tat* - ono; *brahma* - brahma; *kim* - co; *adhyatmam* - vlastni ja; *kim* - co; *karma* - plodonosne cinnosti; *purusa-uttama* - o Nejvyssi Osobo; *adhibhutam* - hmotne stvoreni; *ca* - a; *kim* - co; *proktam* - je nazvano; *adhidaivam* - polobozi; *kim* - co; *ucyate* - je nazvano.

Ardzuna pravil: O muj Pane, Nejvyssi Osobo, prosim Te, vysvetli mi, co je brahma? Co je vlastni ja? Co jsou cinnosti konane s myslenkou na odmenu? Co je hmotne stvoreni a kdo jsou polobozi?

VYKLAD: V teto kapitole Krsna odpovida na vsechny Ardzunovy otazky. Sri Krsna take vysvetluje, co je karma (cinnosti prinasejici plody), co je oddana sluzba, zasady jogy a ryzi oddana sluzba. Srimad Bhagavatam vysvetluje, ze brahma, Paramatma a Bhagavan je Nejvyssi Absolutni Pravda. Ziva bytost, individualni duse, se take nekdy nazyva brahma. Ardzuna se pta, co je atma, cimz se muze rozumet telo, duse a mysl. Podle vedskeho slovniku se slovem *atma* oznacuje mysl, duse, telo, a take smysly.

Ardzuna oslovil Nejvyssiho Pana ,,Purusottamo``, Nejvyssi Osobo, coz znamena, ze se Ho neptal jako sveho pritele, nybrz jako Nejvyssi Osoby, nebor vedel, ze Sri Krsna je nejvyssi autorita, ktera muze dat konecne odpovedi.

SLOKA 2

adhiyajnah katham ko tra dehe smin madhusudana
prayasa-kale ca katham jneyo si niyatatmabhih

adhiyajnah - pan obeti; *katham* - jak; *kah* - kdo; *atra* - zde; *dehe* - v tele; *asmin* - tomto; *madhusudana* - o Madhusudano; *prayasa-kale* - v okamziku smrti; *ca* - a; *katham* - jak; *jneyah asi* - mohou Te poznat; *niyata-atmabhih* - ti, kdo se ovladaji.

Kdo je panem obeti a jak zije v tele, o Madhusudano? A jak Te v okamziku smrti mohou poznat ti, kteri Ti oddane slouzi?

VYKLAD: ,,Panem obeti`` se muze myslet bud Indra, nebo Visnu. Visnu je vudcem dulezitych polobohu, vcetne Brahmy a sivy. Indra je vudcem polobohu, kteri maji na starost prirodni zivly. Jak Indra, tak i Visnu jsou uctivani provadenim jadzni, obeti. Ale zde se Ardzuna pta, kdo je ve skutecnosti panem jadzni a jak je umisten v tele zivych bytosti.

Ardzuna oslovil Krsnu ,,o Madhusudano``, protoze Krsna jednou zabil demona, ktery se jmenoval Madhu. Ardzunovy otazky ukazuji, ze mel pochybnosti, ktere by ve skutecnosti nemely v jeho mysli vyvstat, nebor byl oddany a vedomy si Krsny. Pochybnosti tohoto druhu jsou jako demoni. Zabijet demony je pro Krsnu malickost, a proto Ho Ardzuna oslovil Madhusudano, nebor vedel, ze Krsna dokaze zabit demonske pochybnosti, ktere povstaly v jeho mysli.

Slova *prayasa-kale* maji v tomto versi velky vyznam, protoze v okamziku smrti bude vyzkouseno, co jsme delali v tomto zivote. Ardzuna chtel vedet, co se v tomto kritickem okamziku stane s temi, kteri si uvedomuji Krsnu. V okamziku smrti prestavaji telesne organy fungovat a mysl muze byt rozrusena. Za techto nepriznivych okolnosti neni lehke myslet na Nejvyssiho Pana. Velky oddany, Maharadza Kulasekhara, se proto modli: ,,Muj mily Pane, je lepe, abych umrel nyni, kdyz jsem docela zdrav, aby labur me mysli mohla vstoupit do stvolu Tvych lotosovych nohou.`` Maharadza Kulasekhara pouzil teto metafory, protoze labute si s potesenim hraji mezi stvoly lotosu. Podobne je mysl cisteho oddaneho pritahovana k lotosovym noham Pana. Maharadza Kulasekhara se obava, ze v okamziku smrti bude jeho hrdlo sevrene uzkosti, takze nebude schopen vyslovit svata jmena. Proto si preje zemrit okamzite. Ardzuna se tedy taze, jak upoutat mysl k lotosovym noham Krsny v takoveto situaci.

SLOKA 3

sri-bhagavan uvaca
aksaram brahma paramam svabhavo dhyatmam ucyate
bhuta-bhavodbhava-karo visargah karma-samjnitah

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *aksaram* - neznicitelna; *brahma* - brahma; *paramam* - transcendentalni; *svabhavah* -vecna podstata; *adhyatmam* - vlastni ja; *ucyate* - nazyva se; *bhuta-bhava-udbhava-karah* - vytvarejici hmotna tela zivych bytosti; *visargah* - stvoreni; *karma* - cinnost konana pro zisk; *samjnitah* - nazyva se.

Vzneseny pravil: Neznicitelna, transcendentalni ziva bytost se nazyva brahma a jeji vecna podstata se nazyva adhyatma, vlastni ja. Cinnost vytvarejici hmotna tela zivych bytosti se nazyva karma, cinnost konana pro zisk.

VYKLAD: Brahma je neznicitelne, nepomijejici a svou podstatou nemenne. Ale nad brahma stoji Parabrahma. Brahma oznacuje zive bytosti a Parabrahma je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Puvodni postaveni zive bytosti se lisi od pozice, kterou zaujme v hmotnem svete. V duchovnim svete (ma-li duchovni vedomi) slouzi oddane Nejvyssimu, avsak v hmotnem svete (ma-li hmotne vedomi) se snazi ovladat hmotu a musi menit sva tela. To se nazyva karma neboli ruznorode tvoreni pod vlivem hmotneho vedomi.

Ve vedske literature se zive bytosti nazyvaji dzivatma nebo brahma, ale nikdy nejsou pojmenovany Parabrahma. Ziva bytost (dzivatma) proziva ruzne situace - nekdy vstoupi do temneho hmotneho sveta a ztotoznuje se s hmotou a nekdy se zase ztotoznuje s vyssi duchovni podstatou. Proto je nazyvana okrajovou energii Nejvyssiho Pana. Podle toho, jestli se ztotoznuje s hmotnou nebo duchovni podstatou, ziskava hmotne nebo duchovni telo. V hmotnem svete muze ziva bytost ziskat kterekoliv z 8 400 000 ruznych druhu tel, jako napriklad telo cloveka, poloboha nebo zvirete, podle jeji karmy, ale v duchovnim svete ma pouze jedno telo. V hmotnem svete nekdy provadi obeti, aby dospela na nebeske planety, ale jakmile vysledky dobrych skutku skonci, vteli se zpatky na tuto planetu do lidskeho tela. To se nazyva karma.

V Chandogja Upanisade je popsan zpusob obeti, kdy se na obetnim oltari obetuje pet druhu obetin do peti druhu ohnu. Pet druhu ohne predstavuji nebeske planety, mraky, zeme, muz a zena a pet druhu obetin je vira, uzivatel na Mesici, desr, zrni a spermum.

Ziva bytost muze dospet k ruznym nebeskym planetam podle toho, jake obeti vykonava. Kdyz vysledek obeti skonci, sestoupi na Zemi v podobe deste, vezme na sebe podobu zrna, ktere sni muz a je premistena do spermie, ktera oplodni zenu, a tak ziska ziva bytost opet lidske telo, kona nove obeti a cely kolobeh se znovu opakuje. Takovym zpusobem se ziva bytost neustale trmaci hmotnou cestou. Clovek vedomy si Krsny se vsak takovym obetem vyhyba. Pripravuje se na navrat k Bohu tim, ze primo oddane slouzi Krsnovi.

Neosobni komentatori Bhagavadgity se bezduvodne domnivaji, ze brahma je v hmotnem svete prezentovano v podobe dzivy, a aby to podlozili, odkazuji na sedmy vers z patnacte kapitoly. Ale v tomto versi se Krsna zminuje o zive bytosti jako o ,,Mych vecnych casteckach``. Castecka Boha, ziva bytost, muze poklesnout do hmotneho sveta, ale Nejvyssi Pan, Acjuta, nikdy nepoklesne. Domnenka, ze Nejvyssi Brahma ziskava podobu dzivy, je neprijatelna. Je dulezite si zapamatovat, ze ve vedske literature se dela rozdil mezi brahma (zivou bytosti) a Parabrahma (Nejvyssim Panem).

SLOKA 4

adhibhutam ksaro bhavah purusas cadhidaivatam
adhiyajno ham evatra dehe deha-bhrtam vara

adhibhutam - hmotne projeveni; *ksarah* - neustale se menici; *bhavah* - povahy; *purusah* - vesmirna podoba vcetne vsech polobohu jako napriklad polobohu Slunce a Mesice; *ca* - a; *adhidaivatam* - nazyvana adhidaiva; *adhiyajnah* - Nadduse; *aham* - Ja; *eva* - zajiste; *atra* - v tomto; *dehe* - tele; *deha-bhrtam* - z vtelenych; *vara* - o nejlepsi.

O nejlepsi z vtelenych, hmotna priroda, ktera se neustale meni, se nazyva adhibhuta, hmotne projeveni. Moje vesmirna podoba, zahrnujici vsechny polobohy, vcetne polobohu Slunce a Mesice, nazyva se adhidaiva. A Ja, Nejvyssi Pan, predstavovan Naddusi v srdci kazde zive bytosti, se nazyvam adhiyajna, Pan obeti.

VYKLAD: Hmotna priroda (*adhibhuta*) se neustale meni. Hmotna tela prochazeji sesti stupni: narodi se, rostou, zustanou po nejakou dobu, zplodi potomky, zanikaji a nakonec uplne zmizi. Hmotna priroda je v urcitem okamziku stvorena a v urcitem zase znicena. Pojeti vesmirne podoby Nejvyssiho Pana vcetne vsech polobohu a jejich planet se rika *adhidaivata*. Nadduse neboli uplna reprezentace Sri Krsny se nazyva Paramatma nebo *adhiyajna* a je umistena v srdcich vsech zivych bytosti. Slovo *eva* ma v teto souvislosti velky vyznam. Sri Krsna jim zduraznuje, ze Paramatma se od Neho nelisi. Individualni duse, dziva, sidli v tele. Nadduse, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ktera je umistena vedle individualni duse, je svedkem jejiho jednani a je zdrojem ruznych druhu jejiho vedomi. Nadduse dava dusi moznost volne jednat a pouze pozoruje jeji cinnosti.

Cisty oddany, ktery oddane slouzi Krsnovi s mysli na Neho uprenou, automaticky porozumi, jaky vyznam maji vsechny tyto podoby Nejvyssiho Pana. O giganticke vesmirne podobe Pana (*adhidaivata*), ktera se take nazyva *virat-purusa*, rozjimaji zacatecnici, kteri nemohou pochopit Nejvyssiho Pana v Jeho podobe Nadduse. Nizsi planety predstavuji nohy teto vesmirne podoby, Slunce a Mesic predstavuji jeji oci a hlava je zastoupena vyssi planetarni soustavou. Zacatecnikum se doporucuje meditovat o teto Panove vesmirne podobe.

SLOKA 5

anta-kale ca mam eva smaran muktva kalevaram
yah prayati sa mad-bhavam yati nasty atra samsayah

anta-kale - na konci zivota; *ca* - take; *mam* - na Me; *eva* - zajiste; *smaran* - mysli; *muktva* - kdyz opousti; *kalevaram* - telo; *yah* - ten, kdo; *prayati* - odchazi; *sah* - on; *mat-bhavam* - Me bytnosti; *yati* - dospeje; *na* - ne; *asti* - o tom; *atra* - zde; *samsayah* - pochyb.

A ten, kdo v okamziku smrti opousti sve telo a mysli jen na Mne, okamzite dosahne Meho sidla. O tom neni pochyb.

VYKLAD: V tomto versi je zduraznena dulezitost uvedomovani si Krsny. Kdokoliv opusti sve telo s mysli uprenou na Krsnu, je okamzite premisten do transcendentalniho sidla Nejvyssiho Pana. Nejvyssi Pan je nejcistsi z nejcistsich, a proto ten, kdo neustale mysli na Krsnu, je take nejcistsi z nejcistsich. Slovo *smaran* (pamatovani, upamatovani, vzpominani) je velice dulezite. Uchovavat si Krsnu v pameti neni mozne pro neciste duse, ktere se necvici v uvedomovani si Krsny oddanou sluzbou. Jiz od mladi bychom se meli naucit ovladat mysl a zamerit ji na Krsnu. Jestlize chceme dosahnout uspechu na konci zivota, musime myslet jen na Krsnu. Proto bychom meli neustale zpivat mahamantru - *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. Sri Caitanja Mahaprabhu take doporucil, abychom byli tolerantnejsi nez strom (*taror iva sahissuna*), pokornejsi nez trava a vzdy vzdavali uctu druhym, aniz bychom ocekavali uctu pro sebe. Cloveku, ktery zpiva Hare Krsna mahamantru, se muze naskytnout mnoho prekazek, ale meli bychom je vsechny trpelive snaset a pokracovat ve zpivani *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*, abychom na konci naseho zivota mohli uspesne dovrsit uvedomovani si Krsny.

SLOKA 6

yam yam vapi smaran bhavam tyajaty ante kalevaram
tam tam evaiti kaunteya sada tad-bhava-bhavitah

yam yam - na kterou; *va api* - prave; *smaran* - mysli; *bhavam* - stav byti; *tyajati* - opousti; *ante* - na konci; *kalevaram* - sve telo; *tam tam* - podobne; *eva* - zajiste; *eti* - dostane; *kaunteya* - o synu Kunti; *sada* - vzdy; *tat* - te; *bhava* - stav byti; *bhavitah* - mysli.

Kazdy dospeje prave do toho stavu byti, na ktery mysli, kdyz opousti sve telo, o synu Kunti.

VYKLAD: V tomto versi je vysvetlena zmena povahy v kritickem okamziku smrti. Clovek, ktery na konci sveho zivota opusti telo a mysli na Krsnu, dospeje do transcendentalniho sidla Nejvyssiho Pana, ale neda se rici, ze clovek, ktery mysli na neco jineho nez na Krsnu, dospeje na stejnou uroven. Toto je velice dulezite a meli bychom tomu venovat zvysenou pozornost. Jak muze clovek umrit s mysli v dokonalem rozpolozeni? Prestoze byl Maharadza Bharata velky oddany, myslel v okamziku smrti na srnce a v pristim vteleni se narodil v srnci podobe. Mel vsak to stesti, ze si mohl pamatovat cinnosti z predesleho zivota. Souhrnny vysledek vsech myslenek a jednani z tohoto zivota ovlivnuje myslenky v hodine smrti; proto cinnosti v tomto zivote rozhoduji o budoucim vteleni. Jestlize zije clovek v soucasnosti v kvalite dobra a neustale mysli na Krsnu, umozni mu to myslet na Nej i v okamziku smrti, coz mu pomuze dospet na transcendentalni uroven. Jestlize je clovek transcendentalne pohrouzen v myslenkach na Krsnu, jeho pristi telo bude duchovni a nikoliv hmotne. Proto zpivat *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare* je nejlepsi zpusob, jak uspesne zmenit hmotne ziti v duchovni zivot.

SLOKA 7

tasmat sarvesu kalesu mam anusmara yudhya ca
mayy arpita-mano-buddhir mam evaisyasy asamsayah

tasmat - proto; *sarvesu* - v kazdem; *kalesu* - case; *mam* - na Mne; *anusmara* - mysli; *yudhya* - bojuj; *ca* - take; *mayi* - Mne; *arpita* - odevzdas-li; *manah* - mysl; *buddhih* - inteligenci; *mam* - ke Mne; *eva* - zajiste; *esyasi* - dospejes; *asamsayah* - bez pochyb.

Proto na Mne pri vykonavani sve predepsane povinnosti vzdy mysli v Me podobe Krsny a bojuj. Odevzdas-li Mi sve cinnosti a upnes-li na Mne svou mysl a inteligenci, zcela jiste ke Mne dospejes, o tom neni pochyb.

VYKLAD: Toto pouceni je dulezite nejen pro Ardzunu, ale i pro vsechny lidi zaneprazdnene materialistickymi cinnostmi. Sri Krsna nedoporucuje zanechat predepsanych povinnosti nebo zamestnani. Muzeme v nich pokracovat, a zaroven myslet na Krsnu tim, ze zpivame Hare Krsna. To nas vysvobodi z hmotneho znecisteni a zamestna nasi mysl a inteligenci myslenkami na Krsnu. Zpivanim Krsnovych jmen se bezpochyby premistime na nejvyssi planetu, Krsnaloku.

SLOKA 8

abhyasa-yoga-yuktena cetasa nanya-gamina
paramam purusam divyam yati parthanucintayan

abhyasa-yoga - provozovanim; *yuktena* - meditace; *cetasa* - mysli a inteligenci; *na anya-gamina* - a neodbiha; *paramam* - k Nejvyssi; *purusam* - Osobnosti Bozstvi; *divyam* - transcendentalni; *yati* - dojde; *partha* - o synu Prthy; *anucintayan* - neustale mysli.

Ten, kdo o Mne rozjima jako o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, jehoz mysl neodbiha a je neustale zamestnana vzpominanim na Mne, dojde, o synu Prthy, bezpochyby ke Mne.

VYKLAD: V tomto versi Sri Krsna zduraznuje dulezitost rozjimani o Nem. Zpivanim Hare Krsna mahamantry se obnovuje ztracene duchovni vedomi. Zpivanim teto zvukove vibrace Nejvyssiho Pana a jejim naslouchanim se zapoji do cinnosti usi, jazyk a mysl. Tato vznesena meditace je velice jednoducha a pomuze cloveku dospet k Nejvyssimu Panu.

Purusam znamena uzivatel. Ackoliv zive bytosti patri do okrajove energie Nejvyssiho Pana, mohou byt hmotne znecisteny tim, ze se povazuji za nejvyssi uzivatele, kterymi vsak nejsou. Zde je jasne receno, ze nejvyssim ,,uzivatelem`` je Nejvyssi Pan ve svych ruznych podobach a plnych expanzich jako Narajana, Vasudeva a tak dal.

Zpivanim Hare Krsna mahamantry si oddani neustale pripominaji sveho uctyhodneho Pana v kterekoliv z Jeho podob, jako Narajana, Krsna, Rama a dalsi. Pomoci tohoto zpivani, ktere je ocisruje, se na konci sveho zivota premisti do kralovstvi Boha. Joga je upreni myslenek na Naddusi umistenou v srdci. Podobne zpivanim Hare Krsna se mysl upouta na Nejvyssiho Pana. Mysl je tekava, a proto je nezbytne ji donutit, aby myslela na Krsnu. Uvadi se priklad, ze kdyz housenka rozjima nad tim, ze se stane motylem, premeni se v motyla v temze zivote. Stejnym zpusobem ziskame na konci naseho zivota telo podobne Krsnovu, jestlize na Neho neustale myslime.

SLOKA 9

kavim purasam anusasitaram
asor asiyamsam anusmared yah
sarvasya dhataram acintya-rupam
aditya-varsam tamasah parastat

kavim - vsevedouci; *purasam* - nejstarsi; *anusasitaram* - vladce; *asoh* - nez atom; *asiyamsam* - mensi; *anusmaret* - vzdy myslet; *yah* - ten, kdo; *sarvasya* - vseho; *dhataram* - udrzovatel; *acintya* - nepostizitelny; *rupam* - jehoz podoba; *aditya-varsam* - zari jako slunce; *tamasah* - temnota; *parastat* - transcendentalni.

Clovek by mel meditovat o Nejvyssi Osobe jako o tom, kdo je vsevedouci, nejstarsi, vladce veskerenstva, mensi nez atom, udrzovatel vseho, mimo hmotna pojeti, nepostizitelny, ktery ma vzdy osobni podobu, zari jako slunce a ktery je transcendentalni, mimo hmotnou prirodu.

VYKLAD: V tomto versi je popsan zpusob, jak myslet na Nejvyssiho. Nejdulezitejsi je, ze neni neosobni nebo vzduchoprazdno. Nikdo nemuze meditovat o necem neosobnim nebo prazdnem. Je to velice obtizne. Zpusob, jak myslet na Krsnu, je vsak jednoduchy a je zde ve skutecnosti popsan. Nejvyssi Pan je osoba (*purusa*) a muzeme na Neho myslet v Jeho podobe Ramy nebo Krsny. V tomto versi je popsan jako *kavi*, to jest ten, kdo zna vse - minulost, pritomnost i budoucnost. Je nejstarsi, nebor z Neho vsechno pochazi a je pricinou vseho. Je take nejvyssim vladcem vesmiru, udrzovatelem a radcem lidstva. Je mensi nez atom. Velikost zive bytosti je desetitisicina konecku vlasu, ale Pan je tak nesmirne maly, ze vstoupi do srdce teto castecky. Proto se nazyva nejmensi z nejmensich. Jako Nejvyssi muze vstoupit do atomu a do srdce zive bytosti a ovladat ji jako Nadduse. Prestoze je tak maly, je vsudypritomny a udrzuje vsechno, jako napriklad hvezdne soustavy. Casto se divime, jak se obrovske planety mohou vznaset v prostoru. Zde je vysvetleno, ze tyto obrovske planety a hvezdne soustavy jsou udrzovany pro nas nepochopitelnymi energiemi Nejvyssiho Pana. Slovo *acintya* (nepochopitelny, nepostizitelny) je v teto souvislosti vyznamne. Energie Boha jsou mimo nase pojeti, mimo nasi chapavost, a proto se jim rika *acintya*, nepochopitelne. Kdo to muze vyvratit? Buh pronika celym hmotnym stvorenim, a presto jim neni ovlivnen. Nedokazeme pochopit ani tento hmotny svet, ktery je nepatrny ve srovnani se svetem duchovnim. Jak tedy muzeme pochopit to, co lezi mimo nej? *Acintya* znamena to, co lezi mimo hmotny svet, co nase dukazy, logika a filozoficka spekulace nemohou postihnout a co je nepredstavitelne. Proto by se inteligentni lide meli vyhnout bezvyznamnym diskuzim a spekulacim, meli by prijmout tvrzeni pisem, napriklad Ved, Bhagavadgity, Srimad Bhagavatamu, a dodrzovat jejich zasady. Jen tak muzeme ziskat prave poznani.

SLOKA 10

prayasa-kale manasacalena
bhaktya yukto yoga-balena caiva
bhruvor madhye prasam avesya samyak
sa tam param purusam upaiti divyam

prayasa-kale - v okamziku smrti; *manasa* - mysl; *acalena* - neochvejne; *bhaktya* - s oddanosti; *yuktah* - upre; *yoga-balena* - silou jogy; *ca* - take; *eva* - zajiste; *bhruvoh* - oboci; *madhye* - mezi; *prasam* - zivotni dech; *avesya* - ustanovi; *samyak* - uplne; *sah* - on; *tam* - tu; *param* - transcendentalni; *purusam* - Osobnosti Bozstvi; *upaiti* - dospeje; *divyam* - do duchovniho kralovstvi.

Ten, kdo v okamziku smrti stahne zivotni dech silou jogy mezi oboci a s oddanosti upre neochvejne mysl na Nejvyssiho Pana, urcite dospeje k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

VYKLAD: V tomto versi je jasne receno, ze mysl musi byt v okamziku smrti uprena na Nejvyssiho Boha s oddanosti. Pro ty, kteri se zabyvaji jogou, se doporucuje, aby zamerili zivotni dech mezi oboci (*ajna-cakra*). Zde se doporucuje praktikovani sat-cakra-jogy, zahrnujici meditaci na sesti cakrach. Cisty oddany neprovadi takova jogova cviceni, nybrz diky svemu neustalemu uvedomovani si Krsny muze v okamziku smrti myslet na Nejvyssi Osobnost Bozstvi Jeho milosti. To bude vysvetleno ve ctrnactem versi.

Pouziti slov *yoga-balena* ma v tomto versi svuj vyznam. Nikdo nemuze mit transcendentalni vedomi v okamziku smrti, aniz by provadel jogu. Zadny umirajici clovek nemuze znenadani myslet na Krsnu, aniz by neprovozoval jogu, hlavne pak bhaktijogu. Proto musime vycvicit mysl silou jogy behem tohoto zivota, aby nebyla v okamziku smrti rozrusena.

SLOKA 11

yad aksaram veda-vido vadanti
visanti yad yatayo vita-ragah
yad icchanto brahmacaryam caranti
tat te padam sangrahesa pravaksye

yat - to; *aksaram* - slabiku om; *veda-vidah* - znalci Ved; *vadanti* - pronaseji; *visanti* - vstoupi; *yat* - ktery; *yatayah* - velci svetci; *vita-ragah* - v zivotnim stadiu odrikani; *yat* - to; *icchantah* - touzi; *brahmacaryam* - celibat; *caranti* - provozuji; *tat* - to; *te* - tobe; *padam* - zpusob; *sangrahesa* - v kratkosti; *pravaksye* - vysvetlim.

Do brahma vstupuji znalci Ved, kteri pronaseji omkaru a jsou v zivotnim stadiu odrikani. Lide touzici po teto dokonalosti dodrzuji slib celibatu. Strucne ti nyni vyjevim tento zpusob, kterym je mozno dosahnout spaseni.

VYKLAD: Sri Krsna doporucil Ardzunovi praktikovani sat-cakra-jogy, pri niz jogin soustreduje zivotni dech mezi oboci. Pan predpokladal, ze Ardzuna nemusi vedet, jak sat-cakra-jogu vykonavat, a proto tento proces vysvetluje v nasledujicich versich. Krsna rika, ze ackoliv Brahma je jedno, ma ruzna projeveni a podoby. Pro impersonalisty je *aksara* neboli *omkara*, slabika om, totozna s Brahma. Krsna zde mluvi o neosobnim brahma, do ktereho vstupuji mudrci ve stavu odrikani.

Podle vedskeho vyucovaciho systemu se adepti jogy uci od sameho pocatku pronaset om. Take se pod vedenim duchovniho ucitele uci o absolutnim brahma v naprostem celibatu. Timto zpusobem mohou poznat dva rysy Brahma. Cviceni tohoto druhu je velice dulezite pro toho, kdo chce delat pokroky v duchovnim zivote, ale v soucasne dobe je takovyto zdrzenlivy pohlavni zivot (*brahmacarya*) skoro nemozny. Spolecenska struktura se na svete zmenila do takove miry, ze je nemozne zit v pohlavni zdrzenlivosti od zacatku studentskeho zivota. Na celem svete existuje spousta instituci s ruznymi vednimi obory, ale zadna z nich nevychovava studenty v zasadach zivota brahmacarina. Delat pokroky v duchovnim zivote je velice obtizne, pokud clovek nezije v celibatu. Proto Sri Caitanja Mahaprabhu vyhlasil ve shode se zjevenymi pismy, ze v tomto veku Kali neexistuje zadny jiny zpusob poznani Nejvyssiho nez zpivani svatych jmen Sri Krsny: *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*.

SLOKA 12

sarva-dvarasi samyamya mano hrdi nirudhya ca
murdhny adhayatmanah prasam asthito yoga-dharasam

sarva-dvarasi - vsechny dvere tela; *samyamya* - ovladany; *manah* - mysl; *hrdi* - na srdce; *nirudhya* - zameri; *ca* - take; *murdhni* - do hlavy; *adhaya* - umisti; *atmanah* - dusi; *prasam* - zivotni dech; *asthitah* - setrvava; *yoga-dharasam* - v joze.

Joga znamena odpoutat se ode vsech smyslovych pozitku. Kdo uzavre vsechny brany smyslu, upre mysl na srdce a umisti zivotni dech do vrcholu hlavy, setrvava v joze.

VYKLAD: Aby se clovek mohl venovat joze, doporucuje se zde, aby se nejdrive vzdal smyslovych pozitku. Toto cviceni se nazyva pratjahara neboli odtazeni smyslu od smyslovych predmetu. Smyslove organy pro ziskavani poznani - oci, usi, nos, jazyk a pokozka - by mely byt ovladany a nemelo by se jim dovolit, aby se oddavaly smyslovym pozitkum. Pak muze clovek uprit svou mysl na Naddusi

v srdci a soustredit zivotni dech do vrcholu hlavy. Ale jak jiz bylo drive receno, toto cviceni, ktere bylo podrobne popsano v seste kapitole, neni v dnesni dobe prakticky mozne. Nejlepsi zpusob je uvedomovani si Krsny. Jestlize clovek dokaze uprit svou mysl na Krsnu vykonavanim oddane sluzby, muze velice snadno zustat ve velkem transcendentalnim vytrzeni neboli *samadhi.*

SLOKA 13

om ity ekaksaram brahma vyaharan mam anusmaran
yah prayati tyajan deham sa yati paramam gatim

om - kombinace pismen om (omkara); *iti* - tak; *eka-aksaram* - jednoslabicne; *brahma* - absolutni; *vyaharan* - pronasi; *mam* - na Mne (Krsnu); *anusmaran* - mysli; *yah* - ten, kdo; *prayati* - odejde; *tyajan* - opousti; *deham* - toto telo; *sah* - on; *yati* - dospeje; *paramam* - k nejvyssimu; *gatim* - cili.

Kdyz je takto umisten v joze a pronasi posvatnou slabiku om, nejvyssi kombinaci pismen, a s myslenkou na Mne, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, opousti telo, urcite dospeje na duchovni planety.

VYKLAD: Jasne se zde rika, ze om, brahma a Sri Krsna se od sebe nelisi. Om je neosobni zvukova vibrace Krsny, ale Hare Krsna mantra obsahuje om. Pro tento vek se jasne doporucuje, abychom zpivali Hare Krsna mahamantru. Kdyz na konci sveho zivota pri opousteni tela zpivame *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*, urcite dospejeme na jednu z duchovnich planet. Krsnovi oddani vstoupi na Krsnovu planetu Goloku Vrndavanu, ostatni personaliste na jednu z nescislnych planet duchovniho nebe, kterym se rika Vaikunthy, zatimco impersonaliste zustanou v brahmadzjoti.

SLOKA 14

ananya-cetah satatam yo mam smarati nityasah
tasyaham sulabhah partha nitya-yuktasya yoginah

ananya-cetah - s neochvejnou mysli; *satatam* - neustale; *yah* - kdokoliv; *mam* - na Mne (Krsnu); *smarati* - mysli; *nityasah* - vzdy; *tasya* - jemu; *aham* - jsem; *su-labhah* - snadno dostupny; *partha* - o synu Prthy; *nitya* - vzdy; *yuktasya* - slouzi; *yoginah* - pro oddaneho.

Pro toho, kdo na Mne neustale mysli, jsem snadno dostupny, o synu Prthy, nebor Mi nepretrzite a oddane slouzi.

VYKLAD: V tomto versi je popsano, kam nakonec dospeji ryzi oddani Nejvyssiho Pana provadejici bhaktijogu. V predchazejici kapitole byly popsany ctyri druhy oddanych (stradajici, dychtici po hmotnem prospechu, zvidavi a spekulativni filozofove) a ruzne druhy vysvobozeni se z hmotneho zapleteni (karmajoga, dznanajoga a hathajoga). V techto systemech nalezneme urcite prvky bhakti, ale v tomto versi se Sri Krsna zminuje o ciste bhaktijoze beze stop dznany, karmy a podobne. Slova *ananya-cetah* naznacuji, ze oddani zabyvajici se bhaktijogou touzi pouze po Krsnovi. Cisty bhakta se netouzi dostat na nebeske planety, ani nehleda spasu ci vysvobozeni z hmotneho zapleteni, a ani nechce splynout s brahmadzjoti. Cisty oddany netouzi po nicem.

V Caitanja-caritamrte se cisty oddany nazyva *niskama*, coz znamena, ze nema osobnich zajmu. Nasledkem toho je dokonale vyrovnany na rozdil od lidi, kteri se snazi o osobni zisky. Dznanajogini, karmajogini a hathajogini usiluji o sve osobni zajmy, ale cisty oddany chce potesit pouze Nejvyssiho Pana. Krsna rika, ze Ho snadno dosahnou ti, kteri jsou Mu neustale oddani. Oddany muze slouzit kterekoliv z transcendentalnich podob Nejvyssiho Pana, jako je napriklad Rama a Nrsinha, a nesetka se pritom s potizemi, ktere trapi adepty jinych jog. Provadet bhaktijogu je velice jednoduche, ciste a snadne. Muzeme treba zacit zpivanim Hare Krsna mantry. Sri Krsna je velice milostivy ke vsem, ale jak jsme jiz vysvetlili drive, zvlaste je naklonen tem, kteri Mu oddane a laskyplne slouzi. Pan takovym oddanym pomaha ruznymi zpusoby. Jak je uvedeno ve Vedach (Katha Upanisad, 1.2.23): *yam evaisa vrsute tena labhyas / tasyaisa atma vivrsute tanum svam.* ,,Clovek, ktery je plne odevzdany a oddane slouzi Nejvyssimu Panu, muze Nejvyssimu porozumet v pravem svetle.`` A jak uvadi Bhagavadgita (10.10): *dadami buddhi-yogam tam.* ,,Pan dava takovemu oddanemu dostatek inteligence, aby k Nemu nakonec mohl dospet a dosahnout Jeho duchovniho kralovstvi.`` Zvlastni vlastnosti cisteho oddaneho je, ze vzdy mysli na Krsnu bez ohledu na misto a cas. Nic by mu v tom nemelo branit. Mel by byt schopen vykonavat svou oddanou sluzbu kdekoliv a kdykoliv. Nekdy se rika, ze oddany by mel pobyvat na posvatnych mistech, jako je Vrndavana nebo jina svata mista, kde zil Krsna, ale cisty oddany muze zit kdekoliv a vytvorit vrndavanske ovzdusi svou oddanou sluzbou. Proto tedy Sri Advaita rekl Caitanjovi Mahaprabhuovi: ,,Kdekoliv jsi, o Pane, *tam* je Vrndavana.``

Cisty oddany neustale mysli na Krsnu a medituje o Nem, coz je naznaceno slovy *satatam* a *nityasah* (vzdy, neustale, kazdy den). Sri Krsna je naprosto dostupny cistemu oddanemu s temito vlastnostmi.

Bhagavadgita vyzdvihuje bhaktijogu nad vsechny ostatni jogy. Bhaktijogini obvykle slouzi peti ruznymi zpusoby: 1. neutralni oddanou sluzbou Bohu (*santa-bhakta*), 2. slouzi Bohu jako sluzebnik (*dasya-bhakta*), 3. slouzi Bohu jako pritel (*sakhya-bhakta*), 4. slouzi Bohu jako rodic (*vatsalya-bhakta*) a 5. slouzi Bohu jako milujici (*madhurya-bhakta*). Cisty oddany vzdy oddane slouzi Nejvyssimu panu v kteremkoliv z techto transcendentalnich laskyplnych vztahu; nemuze na Neho nikdy zapomenout, a proto k Nemu snadno dospeje. Tak jako cisty oddany nemuze zapomenout na Nejvyssiho Pana ani na okamzik, nemuze ani Pan zapomenout na sveho oddaneho. Takove velke stesti prinasi uvedomovani si Krsny neboli zpivani Hare Krsna mahamantry: *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*.

SLOKA 15

mam upetya punar janma duhkhalayam asasvatam
napnuvanti mahatmanah samsiddhim paramam gatah

mam - ke Mne; *upetya* - dospeli; *punah* - opet; *janma* - zrozeni; *duhkha-alayam* - misto plne strasti; *asasvatam* - pomijiveho; *na* - ne; *apnuvanti* - vrati; *maha-atmanah* - velke duse; *samsiddhim* - dokonalosti; *paramam* - nejvyssi; *gatah* - dosahli.

Ty velke duse, oddani jogini, kteri ke Mne dospeli, se nikdy nevrati do tohoto pomijiveho strastiplneho sveta, nebor dosahli nejvyssi dokonalosti.

VYKLAD: Je pochopitelne, ze ten, kdo dosahl nejvyssi dokonalosti a dospel na nejvyssi planetu, Krsnaloku neboli Goloku Vrndavanu, se nechce vratit do tohoto pomijiveho hmotneho sveta, ktery je plny strasti v podobe rozeni, nemoci, stari a smrti. Goloka Vrndavana je podle vedskych textu popsana jako *avyakta, aksara* a *parama gati*; jinymi slovy, je prilis vzdalena nasim hmotnym zrakum a je povazovana za nejvyssi cil. Mahatmove (velke duse) obdrzi transcendentalni poselstvi od realizovanych oddanych, a tak se postupne zapoji do oddane sluzby urcene k uspokojeni Sri Krsny, do ktere se pohrouzi takovou merou, ze nejenze netouzi povznest se na nebeske planety, nybrz netouzi ani po premisteni do duchovniho sveta. Nechteji nic jineho nez oddane slouzit Sri Krsnovi. Tyto Krsny si vedome duse dosahnou nejvyssi zivotni dokonalosti. Jsou to, jinymi slovy, nejvetsi duse.

SLOKA 16

a-brahma-bhuvanal lokah punar avartino rjuna
mam upetya tu kaunteya punar janma na vidyate

a-brahma-bhuvanat - az po Brahmovu planetu; *lokah* - planetarni systemy; *punah* - opet; *avartinah* - navratu; *arjuna* - o Ardzuno; *mam* - Mne; *upetya* - dosahne; *tu* - ale; *kaunteya* - o synu Kunti; *punah janma* - znovu se narodi; *na* - ne; *vidyate* - stane se.

Vsechny planety v tomto hmotnem svete, Brahmalokou pocinaje a nejnizsi planetou konce, jsou mista opakovanych zrozeni a smrti. Ale ten, kdo dosahne Meho sidla, o synu Kunti, se znovu nenarodi.

VYKLAD: Vsichni jogini (karma, dznana, hatha atd.) musi ziskat dokonalou oddanost bhaktijogou neboli uvedomovanim si Krsny predtim, nez mohou vstoupit do Krsnova transcendentalniho sidla, odkud se nevrati do hmotneho sveta. I ti, kteri dosahnou nejvyssich hmotnych planet neboli planet polobohu, jsou podmineni opakovanymi zrozenimi a smrtmi. Jako lide na Zemi jsou povyseni na vyssi planety, avsak bytosti z vyssich planet, jako Brahmaloka, Candraloka nebo Indraloka, se vrati zpatky na Zemi. Chandogja Upanisad doporucuje provadeni obeti zvane *pancagni-vidya,* ktera umoznuje dosazeni Brahmaloky. Jestlize tam vsak clovek nezuslechruje sve vedomi o Krsnovi, musi se vratit zpatky na Zem. Ti, kteri delaji na vyssich planetach pokroky v uvedomovani si Krsny a neustale Mu slouzi, jsou postupne povysovani na vyssi a vyssi planety a na konci vesmirneho zniceni jsou vcetne Brahmy premisteni do vecneho duchovniho kralovstvi. Ve svem komentari k Bhagavadgite cituje Sridhara Svami tento vers:

brahmasa saha te sarve samprapte pratisancare
parasyante krtatmanah pravisanti param padam

,,Pri zniceni tohoto hmotneho vesmiru jsou Brahma a jeho oddani, neustale zapojeni v uvedomovani si Krsny, premisteni do duchovniho vesmiru a na prislusne duchovni planety podle jejich tuzeb.``

SLOKA 17

sahasra-yuga-paryantam ahar yad brahmaso viduh
ratrim yuga-sahasrantam te ho-ratra-vido janah

sahasra - tisic; *yuga* - veku; *paryantam* - vcetne; *ahah* - den; *yat* - ten; *brahmasah* - Brahmy; *viduh* - oni znaji; *ratrim* - noc; *yuga* - veku; *sahasra-antam* - podobne na konci tisice; *te* - oni; *ahah-ratra* - den a noc; *vidah* - kteri znaji; *janah* - lide.

Tisic lidskych veku trva Brahmuv den a po tisici vecich konci jeho noc.

VYKLAD: Existence hmotneho vesmiru je omezena a projevuje se v obdobich - kalpach. Kalpa je jeden Brahmuv den a je tvoren tisici mahajugami - velkymi veky. Kazda mahajuga se sklada ze ctyr veku - jug: Satja, Treta, Dvapara a Kali. Ctnost, moudrost a nabozenstvi jsou charakteristicke pro Satjajugu, ktera trva 1 728 000 let. Neresti a nevedomost v teto dobe prakticky neexistuji. V Tretajuze, ktera trva 1 296 000 let, se zacinaji objevovat neresti. V Dvaparajuze, trvajici 864 000 let, poklesaji ctnost a nabozenstvi jeste vice a ohavnosti vzrustaji. A konecne Kalijuga, ktera zapocala pred 5 000 lety, s sebou prinasi hojnost sporu, nevzdelanosti, neznabozstvi a hrisnosti. Tato juga trva 432 000 let a prava ctnost temer neexistuje. V Kalijuze dosahnou neresti takove miry, ze na jejim konci sestoupi Nejvyssi Pan jako Kalki avatara, znici demony, zachrani oddane a zapocne novou Satjajugu. A pote zacina novy vyvojovy cyklus. Tisic techto cyklu skladajicich se ze ctyr jug tvori jeden den a stejne dlouha je i noc tvurce sveta, Brahmy. Brahma se doziva ,,sta let`` (soucasnemu je 51) a na konci jeho zivota dochazi ke zpustoseni celeho vesmiru. Techto ,,sto let`` tvori 311 trilionu 40 bilionu pozemskych let. Podle techto vypoctu se Brahmuv vek zda fantasticky a nekonecny, ale z hlediska vecnosti je kraticky jako zablesk. V Oceanu pricin se rodi a umira tisice Brahmu jako bublinek v Atlantickem oceanu. Brahma a jeho vesmir jsou casti hmotneho stvoreni, a proto se neustale meni.

Ani Brahma neunikne zrozeni, nemoci, stari a smrti v tomto hmotnem svete. Brahma vsak primo slouzi Nejvyssimu Panu, a to jako tvurce tohoto vesmiru, a proto okamzite dosahne vysvobozeni. Duchovne pokrocili sannjasini se povysi na Brahmovu planetu, Brahmaloku, ktera je nejvyssi planetou hmotneho vesmiru a ktera prezije vsechny nebeske planety vyssi hvezdne soustavy. Ale postupem casu jsou i Brahma a vsichni obyvatele Brahmaloky podmineni smrti podle zakonu hmotne prirody.

SLOKA 18

avyaktad vyaktayah sarvah prabhavanty ahar-agame
ratry-agame praliyante tatraivavyakta-samjnake

avyaktat - z neprojeveneho; *vyaktayah* - zive bytosti; *sarvah* - vsechny; *prabhavanti* - vznikaji; *ahah-agame* - na zacatku dne; *ratri-agame* - s prichodem noci; *praliyante* - jsou zniceny; *tatra* - v to; *eva* - zajiste; *avyakta* - neprojevene; *samjnake* - co je nazyvano.

Na zacatku Brahmova dne se vsechny zive bytosti projevi z neprojeveneho stavu a s prichodem noci opet splynou s neprojevenym.

SLOKA 19

bhuta-gramah sa evayam bhutva bhutva praliyate
ratry-agame vasah partha prabhavaty ahar-agame

bhuta-gramah - vsechny zive bytosti; *sah* - tyto; *eva* - zajiste; *ayam* - tuto; *bhutva bhutva* - znovu a znovu zrozeny; *praliyate* - jsou zniceny; *ratri* - v noci; *agame* - s prichodem; *avasah* - bezmocne; *partha* - o synu Prthy; *prabhavati* - projevuji se; *ahah* - dne; *agame* - s prichodem.

S prichodem Brahmova dne vsechny zive bytosti znovu vznikaji a s prichodem Brahmovy noci jsou bezmocne zniceny.

VYKLAD: Mene inteligentni lide, kteri se snazi zustat v tomto hmotnem svete, se mohou povznest na vyssi planety, ale potom znovu musi sestoupit na tuto pozemskou planetu. Behem Brahmova dne jsou cinni a obdrzi ruzne druhy tel vhodne pro hmotne cinnosti, ale s prichodem noci zanikaji a jejich tela jsou znicena. Individualni duse zustanou nashromazdeny ve Visnuove tele a projevi se opet s prichodem Brahmova dne. *Bhutva bhutva praliyate:* behem dne se projevi a v noci jsou opet zniceny. Na konci Brahmova zivota jsou vsechny zniceny a zustavaji neprojevene po dobu mnoha milionu let. Kdyz se Brahma opet narodi, projevi se znovu i zive bytosti. Timto zpusobem jsou zive bytosti spoutane hmotnym svetem. Inteligentnejsi bytosti, ktere zaujme nauka o uvedomovani si Krsny, vyuziji lidske podoby a zacnou oddane slouzit Krsnovi a zpivat *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. Tak se mohou premistit na Krsnovu duchovni planetu jiz za tohoto zivota a stat se vecne blazenymi, aniz by byly podmineny kolobehem znovuzrozeni.

SLOKA 20

paras tasmat tu bhavo nyo vyakto vyaktat sanatanah
yah sa sarvesu bhutesu nasyatsu na vinasyati

parah - transcendentalni; *tasmat* - tomu; *tu* - ale; *bhavah* - prirode; *anyah* - jine; *avyaktah* - neprojevene; *avyaktat* - neprojevenemu; *sanatanah* - vecna; *yah sah* - ta, ktera; *sarvesu* - cely; *bhutesu* - svet; *nasyatsu* - zanika; *na* - ne; *vinasyati* - znicen.

Existuje vsak jina neprojevena priroda, ktera je vecna a transcendentalni projevene a neprojevene hmote. Je nejvyssi a neni nikdy znicena. Nezanika, ani kdyz tento svet zanikne.

VYKLAD: Krsnova vyssi duchovni energie je transcendentalni a vecna. Nepodleha zmenam jako hmotny svet, ktery je stvoren a znicen behem Brahmova zivota. Vlastnosti vyssi Krsnovy energie jsou pravym opakem vlastnosti hmotneho sveta. Vyssi a nizsi stavy byti byly vysvetleny v sedme kapitole.

SLOKA 21

avyakto ksara ity uktas tam ahuh paramam gatim
yam prapya na nivartante tad dhama paramam mama

avyaktah - neprojevenou; *aksarah* - nehynouci; *iti* - tak; *uktah* - nazyvaji; *tam* - tu; *ahuh* - znama; *paramam* - nejvyssi; *gatim* - cil; *yam* - ktery; *prapya* - dosazen; *na* - nikdy; *nivartante* - vrati se; *tat* - to; *dhama* - sidla; *paramam* - nejvyssi; *mama* - Me.

Vedantiste ji popisuji jako neprojevenou a nehynouci, je znama jako nejvyssi cil a kdo ji dosahne, jiz nikdy se nevraci - to je Me svrchovane sidlo.

VYKLAD: Nejvyssi sidlo Bozske Osobnosti Sri Krsny je v Brahma-sanhite popsano jako misto, kde se splni vsechna prani (*cintamasi-dhama*). V Goloce Vrndavane, nejvyssim sidle Sri Krsny, je mnoho palacu postavenych z kamene, ktery promeni ve zlato vse, co s nim prijde do styku (*cintamasi*). Jsou tam take stromy splnujici vsechna prani (*kalpa-vrksa*), ktere mohou poskytnout jakykoliv druh potravy na pozadani. Jsou tam take kravy (*surabhi*), ktere mohou nadojit nekonecne mnozstvi mleka. Stovky a tisice bohyn stesti (Laksmi) tam slouzi prvotnimu Panu, ktery je pricinou vsech pricin a nazyva se Govinda. Velice casto hraje na fletnu (*vesum kvasantam*) a Jeho transcendentalni podoba je nejpritazlivejsi ve vsech svetech. Jeho oci jsou jako okvetni listky lotosu, Jeho kuze ma barvu bourkoveho mraku a je tak pritazlivy, ze Jeho krasa predci krasu tisicu bohu lasky. Nosi odev safranove barvy, je ozdoben kvetinovymi venci a ve vlasech ma pavi pero. V Bhagavadgite se Krsna o svem sidle, Goloce Vrndavane, zminuje jenom povrchne, avsak podrobny popis je podan v Brahma-sanhite. Ve vedskych knihach se pise, ze sidlo Nejvyssiho Pana, ktere je konecnym cilem, nic neprevysuje (*purusan na param kincit sa kastha parama gatih;* Katha Upanisad 1.3.11). Ten, kdo tam dospeje, se nikdy nevrati zpatky do hmotneho sveta. Krsnovo sidlo a Krsna samotny se od sebe kvalitativne nelisi. Vrndavana, ktera lezi 150 kilometru jihovychodne od Dilli, je kopii Goloky Vrndavany z duchovniho sveta. Kdyz Krsna pred 5 000 lety sestoupil na Zemi, oddaval se zabavam prave na tomto kousku zeme, ve Vrndavane, v oblasti Mathury v Indii.

SLOKA 22

purusah sa parah partha bhaktya labhyas tv ananyaya
yasyantah-sthani bhutani yena sarvam idam tatam

purusah - Nejvyssi Pan; *sah* - On; *parah* - Nejvyssi (ten, ktereho nikdo neprevysi); *partha* - o synu Prthy; *bhaktya* - oddanou sluzbou; *labhyah* - mozno dosahnout; *tu* - ale; *ananyaya* - ryzi; *yasya* - ktery; *antah-sthani* - v; *bhutani* - cely tento hmotny projev; *yena* - ktery; *sarvam* - vse; *idam* - co muzeme videt; *tatam* - spociva.

Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Svrchovaneho Pana vsech, lze dosahnout cistou oddanosti. Prestoze pobyva ve svem sidle, je vsudypritomny a vse v Nem spociva.

VYKLAD: Zde je jasne receno, ze nejvyssi cil, odkud se nemusime vracet do hmotneho sveta, je sidlo Nejvyssi Osoby, Sri Krsny. Brahma-sanhita popisuje toto nejvyssi sidlo jako misto, kde je vsechno plne duchovni blazenosti (*ananda-cinmaya-rasa*). Nic tam neni materialni a veskera ruznorodost je zjevena jako duchovni expanze samotne Bozske Osobnosti, jak bylo vysvetleno v sedme kapitole. V hmotnem svete je Pan vsudypritomny diky sve hmotne energii, prestoze je vzdy ve svem nejvyssim sidle. Je tedy pritomen jak v duchovnim svete, tak v materialnich vesmirech diky svym duchovnim a hmotnym energiim. *Yasyantah-sthani* znamena, ze v Nem spocivaji jak duchovni, tak materialni energie.

Do Krsnova nejvyssiho sidla nebo na nespocetne vaikunthske planety lze vstoupit pouze pomoci bhakti, oddane sluzby, jak je zde jasne naznaceno slovem *bhaktya.* Zadny jiny zpusob nam nemuze pomoci dosahnout nejvyssiho sidla. Vedy (Gopala-tapani Upanisad 3.2) take popisuji nejvyssi sidlo a Nejvyssi Osobnost Bozstvi. *Eko vasi sarva-gah krssah.* V tomto sidle existuje pouze jedna Nejvyssi Osobnost Bozstvi jmenem Krsna. Je nejmilostivejsim Bozstvem, a trebaze je zde jako jeden, expanduje se do milionu a milionu uplnych expanzi. Vedy prirovnavaji Pana ke stromu, ktery stale

stoji i presto, ze plodi mnoho ruznych plodu, kvetu a meni listy. Uplne Panovy expanze, ktere vladnou na techto vaikunthskych planetach, maji ctyri ruce a jsou zname pod ruznymi jmeny - Purusottama, Trivikrama, Kesava, Madhava, Aniruddha, Hrsikesa, Sankarsana, Pradjumna, Sridhara, Vasudeva, Damodara, Dzanardana, Narajana, Vamana, Padmanabha a tak dal.

Brahma-sanhita (5.37) take potvrzuje, ze ackoliv je Pan stale v nejvyssim sidle, Goloce Vrndavane, prostupuje vsim, takze vsechno jde hladce (*goloka eva nivasaty akhilatma-bhutah*). Jak uvadeji Vedy (svetasvatara Upanisad 6.8), *parasya saktir vividhaiva sruyate / svabhaviki jnana-bala-kriya ca.* ,,Jeho energie jsou tak obsahle, ze bezvadne a systematicky ridi vse v kosmickem projevu, trebaze Nejvyssi Pan je nesmirne vzdaleny.``

SLOKA 23

yatra kale tv anavrttim avrttim caiva yoginah
prayata yanti tam kalam vaksyami bharatarsabha

yatra - ve kterem; *kale* - case; *tu* - a; *anavrttim* - nevrati; *avrttim* - vrati; *ca* - take; *eva* - zajiste; *yoginah* - ruzne druhy joginu; *prayatah* - opousti; *yanti* - dospeji; *tam* - to; *kalam* - case; *vaksyami* - popisi; *bharata-rsabha* - o nejlepsi z Bharatovcu.

O nejlepsi z Bharatovcu, nyni ti vysvetlim ruzne doby, ve kterych se jogini pri opousteni tohoto sveta bud vraceji, nebo nevraceji.

VYKLAD: Cisti oddani Nejvyssiho Pana, kteri se Mu plne odevzdali, se nestaraji, jak a kdy opusti sva tela. Nechaji to na Krsnovi, a tak se srastne a snadno vrati k Bohu. Ale ti, kteri nejsou cistymi oddanymi a zavisi na ruznych duchovnich zpusobech, jako je napriklad karmajoga, dznanajoga, hathajoga, musi opustit telo ve vhodnou dobu, aby se ujistili, ze se jiz nevrati do tohoto sveta rozeni a smrti.

Sanskrtske slovo *kala*, ktereho bylo pouzito v tomto versi, oznacuje podle acarji Baladevy Vidjabhusany boha casu. Dokonaly jogin si dokaze vybrat vhodnou dobu a misto pro opusteni hmotneho sveta, ale jestlize neni dokonaly, musi to ponechat na vuli prirody. V pristim versi vysvetli Krsna nejvhodnejsi dobu pro opusteni tela, kdy se duse nevrati do hmotneho sveta.

SLOKA 24

agnir jyotir ahah suklah sas-masa uttarayasam
tatra prayata gacchanti brahma brahma-vido janah

agnih - ohen; *jyotih* - svetlo; *ahah* - ve dne; *suklah* - behem svetlych ctrnacti dni; *sat-masah* - v sesti mesicich; *uttara-ayanam* - kdy Slunce putuje na severni strane; *tatra* - tam; *prayatah* - ti, kdo odchazeji; *gacchanti* - jdou; *brahma* - do absolutna; *brahma-vidah* - ti, kdo znaji absolutno; *janah* - osoby.

Jestlize lide znali nejvyssiho brahma odchazeji ze sveta v dobe ovlivnene bohem ohne, za svetla, v priznivem okamziku dne, behem ctrnacti dni dorustani mesice a v dobe sesti mesicu, kdy slunce putuje na sever, dospeji k brahma.

VYKLAD: V tomto versi je zminka o ohni, svetle, dni a Mesici. Meli bychom vedet, ze tyto elementy jsou ovladany jednotlivymi polobohy, kteri umoznuji putovani duse. V okamziku smrti se dziva za pomoci mysli premisruje na misto jejiho dalsiho zivota. Jestlize chtene ci nechtene opusti telo ve vyse zminenem obdobi, muze dospet do neosobni brahmadzjoti. Mystikove, kteri jsou pokrocili v provadeni jogy, si mohou zvolit vhodnou dobu a misto k opusteni tela. Avsak ti, kteri tuto schopnost nemaji, ale jen nahodou zemrou v priznivem okamziku, se take nevrati zpatky do kolobehu zivotu. Jinak je temer jiste, ze se budou muset vratit. Cisti oddani vedomi si Krsny se ale nemusi obavat, ze by se museli navratit do hmotneho sveta, i kdyz opusti telo v nepriznivy okamzik, ar chtene ci nechtene.

SLOKA 25

dhumo ratris tatha krssah sas-masa daksisayanam
tatra candramasam jyotir yogi prapya nivartate

dhumah - kour; *ratrih* - v noci; *tatha* - take; *krssah* - behem ctrnacti dni tmaveho mesice; *sat-masah* - v sesti mesicich; *daksisa-ayanam* - kdy slunce putuje na jizni strane; *tatra* - tam; *candra-masam* - Mesic; *jyotih* - svetlo; *yogi* - jogin; *prapya* - dospeje; *nivartate* - navrati se.

Mystik, ktery opousti tento svet v case koure, v noci, behem ctrnacti dni ubyvani mesice nebo v dobe sesti mesicu, kdy slunce putuje na jih, dospeje na Mesic, ale opet se navrati.

VYKLAD: Ve tretim zpevu Srimad Bhagavatamu Kapila Muni rika, ze lide, kteri se vyznaji v plodonosnych cinnostech a obetnich metodach, se dostanou po smrti na Mesic. Tam mohou zit kolem 10 000 nebeskych let, radovat se ze zivota a popijet somarasu. Ale nakonec se musi vratit na

Zemi. Znamena to, ze na Mesici ziji vyssi druhy zivych bytosti, ktere se vsak nedaji postrehnout hrubymi smysly.

SLOKA 26

sukla-krsse gati hy ete jagatah sasvate mate
ekaya yaty anavrttim anyayavartate punah

sukla - svetla; *krsse* - a tmava; *gati* - cesty odchodu; *hi* - zajiste; *ete* - tyto dve; *jagatah* - z hmotneho sveta; *sasvate* - podle Ved; *mate* - nazoru; *ekaya* - prvni; *yati* - jde; *anavrttim* - nevrati se; *anyaya* - druhou; *avartate* - vrati; *punah* - opet.

Tyto dve cesty - svetla a temna - jsou podle Ved dva zpusoby, jak opustit tento svet. Kdo odejde cestou svetla, nevrati se; kdo jde temnou, navrati se.

VYKLAD: Acarja Baladeva Vidjabhusana cituje stejny popis techto dvou zpusobu, jak opustit svet, z Chandogja Upanisady (5.10.3 - 5). Timto zpusobem jiz od nepameti prichazeji a odchazeji lide touzici po plodech svych cinu a ruzni filozofove, kteri nemohou dosici konecne spasy, protoze se neodevzdali Krsnovi.

SLOKA 27

naite srti partha janan yogi muhyati kascana
tasmat sarvesu kalesu yoga-yukto bhavarjuna

na - nikdy; *ete* - tyto dve; *srti* - ruzne cesty; *partha* - o synu Prthy; *janan* - trebaze zna; *yogi* - oddany Pana; *muhyati* - zmaten; *kascana* - kdykoliv; *tasmat* - proto; *sarvesu kalesu* - vzdy; *yoga-yuktah* - zamestnany v uvedomovani si Krsny (ukazneny v joze); *bhava* - stan se; *arjuna* - o Ardzuno.

Trebaze oddani znaji tyto dve cesty, o Ardzuno, nejsou nikdy zmateni. Proto bud vzdy vytrvaly v oddanosti.

VYKLAD: Krsna zde doporucuje Ardzunovi, aby se nestaral o ruzne zpusoby, kterymi se duse muze po smrti vydat. Oddany Nejvyssiho pana se nemusi strachovat, zda opusti telo chtene ci nechtene. Oddany by mel neustale myslet na Krsnu a zpivat Hare Krsna, nebor by mel vedet, ze zajem o tyto dve cesty prinasi potize. Nejlepsi zpusob, jak byt pohrouzen v myslenkach na Krsnu, je oddane Mu slouzit. A takto se zajiste dostane primo a bezpecne do duchovniho kralovstvi.

Slova *yoga-yukta* maji v tomto versi zvlastni vyznam. Ten, kdo je vytrvaly v joze, je neustale zamestnan v cinnostech urcenych k poteseni Krsny. Sri Rupa Gosvami doporucuje, ze clovek by mel byt lhostejny k hmotnemu svetu a zamerit sve cinnosti k uspokojovani Sri Krsny: *anasaktasya visayan yatharham upayunjatah.* Timto zpusobem, ktery se nazyva *yukta-vairagya*, muzeme dosahnout dokonalosti. Oddani proto nejsou ovlivneni podobnymi popisy, nebor vedi, ze cesta k nejvyssimu sidlu je zarucena vykonavanim oddane sluzby.

SLOKA 28

vedesu yajnesu tapahsu caiva
danesu yat pusya-phalam pradistam
atyeti tat sarvam idam viditva
yogi param sthanam upaiti cadyam

vedesu - studiem Ved; *yajnesu* - provadenim obeti; *tapahsu* - pokanim; *ca* - take; *eva* - zajiste; *danesu* - dobrocinnosti; *yat* - to, co; *pusya-phalam* - vysledky zboznych cinnosti; *pradistam* - naznaceny; *atyeti* - prekona; *tat sarvam* - vsechny; *idam* - toto; *viditva* - vi; *yogi* - oddany; *param* - nejvyssi; *sthanam* - sidlo; *upaiti* - dosahne; *ca* - take; *adyam* - puvodni.

Clovek, ktery se vyda po stezce oddane sluzby, prekona vysledky ziskane studiem Ved, provadenim obeti, pokanim a dobrocinnosti nebo filozofickym ci ziskuchtivym jednanim a nakonec dospeje k nejvyssimu sidlu.

VYKLAD: Tento vers shrnuje obsah sedme a osme kapitoly, ktere pojednavaji o uvedomovani si Krsny a oddane sluzbe. Clovek by mel studovat Vedy pod vedenim duchovniho ucitele a pod jeho dohledem vykonavat pokani a sebekazen. Brahmacari by mel zit v dome duchovniho ucitele jako jeho sluha, a vyzebra-li nejake almuzny, mel by mu je odevzdat. Jidlo prijme jen na pokyn duchovniho ucitele a neji, jestlize ho ucitel nepozve k obedu. Toto jsou nektere z vedskych zasad, ktere musi brahmacari dodrzovat.

V obdobi od peti do dvaceti let, kdy studuje Vedy pod vedenim duchovniho ucitele, si muze brahmacari utvorit pevny charakter. Studovani Ved je urceno k vytvareni dobre povahy, a ne pro rekreaci vypocitavych spekulantu. Po techto studiich se brahmacari muze ozenit a jako hospodar,

grhastha, musi take vykonavat obeti a snazit se o dalsi osviceni. Musi prokazovat dobrocinnost podle mista, casu a prijemce a musi rozlisovat, kdy se jedna o dobrocinnost v kvalite dobra, vasne, ci nevedomosti. Pote zanecha rodinneho zivota a vstoupi do zivotniho stadia *vanaprastha* a cvici se v odrikani, kdy napriklad zije v lesich, v odevu z kury stromu, neholi se a podobne. Dodrzovanim predpisu urcenych pro jednotliva stadia (brahmacari, grhastha, vanaprastha a sannjasa) se clovek povysuje na dokonalou zivotni uroven. Nekteri jsou povyseni na nebeske planety a ti, kdo udelaji dalsi pokroky, se mohou dostat do duchovniho sveta a vstoupit bud do neosobni brahmadzjoti, nebo na vaikunthske planety ci na Krsnaloku. Toto je cesta naznacena ve vedske literature. Krasa uvedomovani si Krsny spociva v tom, ze pouhym odevzdanim se laskyplne sluzbe clovek prekona vsechny obrady ruznych zivotnich stadii.

Slova *idam viditva* naznacuji, ze bychom meli porozumet pokynum Sri Krsny v teto a sedme kapitole Bhagavadgity. Obsahu techto kapitol bychom meli porozumet ve spolecnosti cistych oddanych, a nikoliv mentalni spekulaci nebo vedeckym badanim. Podstata Gity zacina sedmou kapitolou a konci dvanactou. Prvnich sest a poslednich sest kapitol jsou jako obaly, ktere chrani prostrednich sest kapitol, ktere jsou pod zvlastni Krsnovou ochranou. Zivot cloveka, ktery pochopi Bhagavadgitu, hlavne prostrednich sest kapitol, ve spolecnosti oddanych, se zmeni a prekona veskera pokani, obeti, dobrocinnosti, spekulace a podobne, nebor vysledky vsech techto cinnosti obdrzi provadenim oddane sluzby Krsnovi. Clovek, ktery ziskal trochu duvery k Bhagavadgite, by se ji mel ucit od oddaneho, nebor na zacatku ctvrte kapitoly bylo receno, ze obsahu Gity mohou dokonale porozumet jen oddani. Naslouchani poselstvi Bhagavadgity od oddanych, a ne od mentalnich spekulantu, je znakem viry. Kdyz clovek zacne hledat oddane a konecne se s nimi dostane do styku, pak skutecne zacina jeho studium a porozumeni Bhagavadgity. Ve spolecnosti oddanych se clovek zapoji do oddane sluzby, a timto se zbavi pochybnosti o Krsnovi a porozumi Jeho cinnostem, podobam, zabavam, jmenu a ostatnim rysum. Studium Bhagavadgity se stane potesenim pro toho, kdo se zbavi vsech pochybnosti, a potom muze vyvinout zalibu v uvedomovani si Krsny. Ti, kdo jsou velice pokrocili, jsou uplne zamilovani do Krsny, a to je pocatek stavu nejvyssi zivotni dokonalosti, kdy se oddany pripravuje na odchod do Krsnova sidla, Goloky Vrndavany v duchovnim svete, kde se muze vecne radovat.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k osme kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Dosazeni Nejvyssiho``.

KAPITOLA DEVATA

Nejduvernejsi poznani

SLOKA 1

sri-bhagavan uvaca
idam tu te guhyatamam pravaksyamy anasuyave
jnanam vijnana-sahitam yaj jnatva moksyase subhat

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *idam* - tuto; *tu* - ale; *te* - tobe; *guhya-tamam* - nejduvernejsi; *pravaksyami* - vyjevim; *anasuyave* - nezavidis; *jnanam* - poznani; *vijnana* - realizovane poznani; *sahitam* - s; *yat* - cimz; *jnatva* - poznas; *moksyase* - vysvobodis se; *asubhat* - z teto strastiplne existence.

Vzneseny pravil: Muj mily Ardzuno, protoze Mi nikdy nezavidis, vyjevim ti nejduvernejsi moudrost a poznani. Az je poznas, oprostis se od strasti hmotne existence.

VYKLAD: Cim vice oddany nasloucha o Nejvyssim Panu, tim vice je osvicen, coz doporucuje i Srimad Bhagavatam: ,,Poselstvi Nejvyssi Osobnosti Bozstvi jsou velice presvedciva. Da se jim porozumet ve spolecnosti oddanych, kteri si vypraveji pribehy o Nejvyssim Panu, a ne ve spolecnosti mentalnich spekulantu nebo akademickych vzdelancu. Toto je poznani, ktere se musi realizovat.``

Oddani neustale slouzi Nejvyssimu Panu. Sri Krsna rozumi duchovnimu rozpolozeni a uprimnosti vsech zivych bytosti, ktere Mu slouzi, a da jim inteligenci, aby porozumeli nauce o Krsnovi ve spolecnosti oddanych. Rozmlouvani o Krsnovi je velice dulezite a clovek, ktery muze takto nashromazdit znalosti, urcite udela pokroky v duchovni realizaci. V devate kapitole vyjevi Krsna jeste duvernejsi veci, nez ktere kdy vyjevil, aby povzbudil Ardzunu k vetsi oddanosti.

Prvni kapitola Bhagavadgity je uvodem k cele knize. Druha a treti kapitola popisuji duverne duchovni poznani. Obsah sedme a osme kapitoly se vztahuje hlavne na oddanou sluzbu, a protoze tyto kapitoly osvetluji uvedomovani si Krsny, jsou duvernejsi. Devata kapitola pojednava o ryzi, ciste oddane sluzbe, a proto je nejduvernejsi. Ten, kdo ma nejduvernejsi znalosti o Krsnovi, je prirozene transcendentalni, a prestoze je v hmotnem svete, neni ovlivnen hmotnymi strastmi. V knize, ktera se nazyva Bhakti-rasamrta-sindhu, se rika, ze za vysvobozeneho by mel byt povazovan ten, kdo ma uprimnou touhu slouzit s laskou Nejvyssimu Panu, i kdyz je v podminenem stavu hmotne existence. Bhagavadgita to take potvrzuje v desate kapitole, kde stoji, ze kdokoliv oddane laskyplne slouzi Krsnovi, je vysvobozena osoba.

Tento prvni vers ma zvlastni vyznam. Slova *idam jnanam* (toto poznani) poukazuji na cistou oddanou sluzbu, kterou lze provadet deviti ruznymi zpusoby: naslouchanim, zpivanim, vzpominanim, slouzenim, uctivanim, modlenim se, poslusnosti, pratelstvim a odevzdanim vseho. Vykonavanim oddane sluzby temito deviti zpusoby se muzeme dostat na uroven duchovniho vedomi, kdy si zaciname uvedomovat Krsnu. Kdyz je nase srdce ocisteno od hmotnych necistot, muzeme pochopit tuto vedu o Krsnovi. Pouhe vedeni, ze ziva bytost neni hmotne povahy, neni dostacujici, nebor to je pouhy zacatek duchovni realizace. Meli bychom rozpoznat rozdil mezi cinnostmi tela a duchovnimi cinnostmi, a tim padem porozumet, ze nejsme toto telo.

Sedma kapitola pojednava o vznesenosti Nejvyssiho Pana, Jeho ruznych energiich, vyssi a nizsi prirode a vsech hmotnych stvorenich. V teto devate kapitole bude nyni vylicena slava a nadhera Sri Krsny.

Sanskrtske slovo *anasuyave* ma v tomto versi velky vyznam. Vetsina komentatoru zavidi Krsnovi, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, i kdyz jsou velice vzdelani. Dokonce i nejvetsi ucenci vykladaji Bhagavadgitu nespravne. Protoze zavidi Krsnovi, jejich komentare jsou bezvyznamne. Zato vyklady oddanych Pana jsou prave. Nikdo nemuze vysvetlit Bhagavadgitu nebo predlozit spravne poznani o Krsnovi, jestlize je zavistivy. Ten, kdo kritizuje Krsnu, aniz by Ho doopravdy znal, je blazen a vyklady takovych lidi by mely byt prisne odmitnuty. Cloveku, ktery rozumi, ze Krsna je cista transcendentalni Nejvyssi Osobnost Bozstvi, prinesou tyto kapitoly veliky uzitek.

SLOKA 2

raja-vidya raja-guhyam pavitram idam uttamam
pratyaksavagamam dharmyam su-sukham kartum avyayam

raja-vidya - kralovske vedeni; *raja-guhyam* - kralovske duverne poznani; *pavitram* - nejcistsi; *idam* - tato; *uttamam* - transcendentalni; *pratyaksa* - primou realizaci; *avagamam* - rozumeny; *dharmyam* - zasady nabozenstvi; *su-sukham* - radostne; *kartum* - vykonava se; *avyayam* - nepomijive.

Tato moudrost je kralovske vedeni a nejduvernejsi tajemstvi. Je to nejcistsi moudrost, a protoze umoznuje realizaci vlastniho ja, je dokonalosti nabozenstvi. Vykonava se s radostnou naladou a nikdy nekonci.

VYKLAD: Tato kapitola Bhagavadgity se nazyva kralovske poznani, protoze je zakladem vsech doktrin a filozofickych smeru, vysvetlenych jiz drive. V Indii je sedm vudcich filozofu: Gautama, Kanada, Kapila, Jadznavalkja, sandilja, Vaisvanara, a konecne Vjasadeva, autor Vedanta-sutry. Takze o poznani razu duchovniho nebo filozofickeho neni nouze. V devate kapitole Sri Krsna rika, ze je to kralovska moudrost neboli zaklad veskereho vedeni, ktere nemuze byt ziskano studiem Ved nebo jinych filozofickych smeru. Je nejduvernejsi, protoze duverne neboli transcendentalni poznani zahrnuje porozumeni rozdilu mezi dusi a telem a vrcholi v oddane sluzbe.

Vetsina lidi se vsak neuci tomuto duvernemu poznani, protoze se uci vnejsimu poznani. Obycejne vzdelani zahrnuje mnoho oboru: politiku, sociologii, fyziku, chemii, matematiku, astronomii, strojni techniku. Po celem svete existuje mnoho vzdelavacich instituci a velkych univerzit, ale zadna z nich se nezabyva naukou o dusi, prestoze duse je nejdulezitejsi casti tela - telo ma cenu jen tehdy, je-li duse pritomna. Navzdory tomu kladou lide nejvetsi duraz na pozadavky tela a nezajimaji se o zivotni silu, dusi.

Pocinaje druhou kapitolou zduraznuje Bhagavadgita dulezitost duse. Na samotnem pocatku Sri Krsna rika, ze toto telo je na rozdil od duse pomijive (*antavanta ime deha nityasyoktah saririsah*). Vedet, ze duse se lisi od tela a ze je svou povahou nemenna, neznicitelna a vecna, je duverna cast poznani, avsak nedava pozitivni informaci o dusi. Lide, kteri pochopili tuto zasadu, si nekdy mysli, ze kdyz telo umre, nebo kdyz se clovek vysvobodi z hmotne existence, duse se rozplyne v prazdnote, nebo se stane neosobni. Ve skutecnosti tomu tak neni. Jak muze byt duse necinna po vysvobozeni, je-li tak cinna

v tele? Duse je vzdy cinna. Jestlize je vecna, pak je take vecne cinna a jeji cinnosti v duchovnim kralovstvi jsou nejduvernejsi casti duchovniho poznani.

Vedske texty vysvetluji, ze toto vedeni vede k nejcistsi podobe vsech cinnosti. Padma Purana rozebira hrisna jednani cloveka a vysvetluje, ze jsou vysledkem drivejsich poklesku. Lide, kteri jednaji s myslenkou na odmenu, jsou zapleteni do ruznych forem hrisnych reakci na ruznych urovnich. Kdyz napriklad zasadime seminko nejakeho stromu, trva to urcitou dobu, nez zacne rust. Ze zacatku je to mala rostlinka, ktera se pozdeji promeni v strom, ktery rozkvete a prinese ovoce. Pak teprve muzeme uzivat ovoce stromu, ktery jsme zasadili. S hrisnou cinnosti cloveka je to obdobne; muze to trvat nejakou dobu, nez sklidi ovoce za sva hrisna jednani. Nekdy zase mohl s hrisnou cinnosti prestat, ale i nadale uziva plodu takoveho jednani, ktere ma nekolik stupnu: hrisne jednani ve forme seminka, nebo klicici, popr. prinasejici ovoce, ktere uzivame jako radosti a strasti.

Jak jiz bylo vysvetleno v dvacatem osmem versi sedme kapitoly, clovek, ktery nadale nejedna hrisne, zabyva se zboznymi cinnostmi a je mimo duality hmotneho sveta, se muze odevzdat laskyplne sluzbe Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Krsnovi. Jinymi slovy, ti, kteri oddane slouzi Nejvyssimu Panu, jsou jiz zbaveni vsech nasledku. Potvrzuje to Padma Purana:

aprarabdha-phalam papam kutam bijam phalonmukham
kramesaiva praliyeta vissu-bhakti-ratatmanam

Ti, kteri oddane slouzi Nejvyssimu Panu, se nemusi obavat zadnych nasledku, nebor vsechny hrisne odplaty v podobe ovoce ci seminka pomalu zmizi. Ocistna sila oddane sluzby je tedy nesmirna, a proto se nazyva *pavitram uttamam* - nejcistsi. *Uttama* znamena transcendentalni. *Tamas* znaci tento hmotny svet nebo temnotu a slovem *uttama* se oznacuje to, co je transcendentalni hmotnym cinnostem. Oddana sluzba by nikdy nemela byt povazovana za hmotnou cinnost, prestoze se nekdy zda, ze oddani pracuji jako obycejni lide. Ten, kdo je obeznamen s oddanou sluzbou, vi, ze to neni hmotna cinnost. Je to duchovni a laskyplne jednani, ktere neni znecistene kvalitami hmotne prirody.

Rika se, ze vykonavani oddane sluzby je tak dokonale, ze prinasi okamzite vysledky, ktere mohou byt ve skutecnosti primo vnimany. Prakticky jsme se presvedcili, ze kazdy, kdo zpiva svata jmena Sri Krsny (*Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*) bez prestupku, pociti transcendentalni radost a velice rychle se ocisti od hmotneho znecisteni. Kdyz krome toho pomuze v sireni poselstvi o oddane sluzbe, nebo se primo zapoji do takove cinnosti, citi, ze dela pokroky v duchovnim zivote. Tyto pokroky nezavisi na predeslem vzdelani nebo kvalifikacich. Oddana sluzba je sama o sobe tak cista, ze kazdy, kdo se ji zucastni, se ocisti.

Vedanta-sutra (3.2.26) to popisuje slovy: *prakasas ca karmasy abhyasat.* Sila oddane sluzby je tak velka, ze pouhym slouzenim Bohu se clovek stane bez jakychkoliv pochyb osvicenym.`` Narada Muni byl ve svem predeslem zivote syn sluzky, nemel vysoke vzdelani ani vysoky puvod. Jeho matka vsak slouzila cistym oddanym, a proto jim i Narada mohl osobne slouzit, kdyz jeho matka nebyla osobne pritomna. Samotny Narada rika:

ucchista-lepan anumodito dvijaih
sakrt sma bhunje tad-apasta-kilbisah
evam pravrttasya visuddha-cetasas
tad-dharma evatma-rucih prajayate

V tomto versi Srimad Bhagavatamu (1.5.25) Narada vypravuje svemu ucedniku Vjasadevovi, jak ve svem predeslem zivote slouzil cistym oddanym po dobu ctyr mesicu a mel s nimi blizky styk. Nekdy tito svati muzove zanechali jidlo ve svych miskach. Narada umyval jejich misky a chtel zbytky ochutnat. Zeptal se jich tedy, zdali by to mohl dojist, a oni svolili. Vzhledem k tomu, ze s touto cinnosti neprestal, bylo jeho srdce za nejaky cas stejne ciste jako srdce techto svetcu. Velci svetci se tesili z neustavajici oddane sluzby Panu, jako je napriklad naslouchani a opevovani, a Narada vyvinul stejnou touhu. Dale rika:

tatranvaham krssa-kathah pragayatam
anugrahesasrsavam manoharah
tah sraddhaya me nupadam visrsvatah
priyasravasy anga mamabhavad rucih

Ve spolecnosti svetcu Narada ziskal stejnou chur opevovat Pana a naslouchat pribehum o Jeho slave a vyvinul velkou touhu oddane slouzit. Proto se ve Vedanta-sutre rika: *prakasas ca karmasy abhyasat.* Cloveku, ktery oddane slouzi, se vsechno automaticky vyjevi a vsemu porozumi. Tomu se rika *pratyaksa,* prime vnimani.

Slovo *dharmyam* znamena cesta nabozenstvi. Narada byl ve skutecnosti synem sluzebne a nemel moznost jit do skoly. Mohl pouze pomahat sve matce, ktera nastesti slouzila oddanym. Narada v detstvi dostal stejnou prilezitost a v jejich spolecnosti dosahl nejvyssiho cile vsech nabozenstvi, oddane sluzby, jak je take potvrzeno ve Srimad Bhagavatamu: *sa vai pumsam paro dharmo yato bhaktir adhoksaje.* Zbozni lide vetsinou nevedi, ze nejvyssi dokonalosti nabozenstvi je dospet k oddane sluzbe. V poslednim versi osme kapitoly jsme uvedli: *vedesu yajnesu tapahsu caiva.* K seberealizaci je potreba vedskeho poznani. Ale v tomto pripade, ackoliv Narada nemel takovy zaklad, presto docilil nejvetsich vysledku, jakych je mozno dosahnout studiem Ved. Oddana sluzba Panu je tak mocna, ze muze povznest cloveka k nejvyssi dokonalosti, aniz by musel vykonavat pravidelne nabozenske obrady. Jak je to mozne? To je take vysvetleno ve Vedskych textech: *acaryavan puruso veda.* I ten, kdo neni vzdelany a nestudoval Vedy, se muze seznamit s veskerou znalosti nutnou k seberealizaci, je-li ve spolecnosti velkych acarju.

Cesta oddane sluzby je velice radostna (*su-sukham*). Proc? Oddana sluzba se sklada predevsim ze *sravasam kirtanam vissoh,* takze clovek muze jednoduse naslouchat opevovani nadhery Pana nebo se zucastnit filozofickych prednasek uznavanych acarju, kteri prednaseji o transcendentalnim poznani. Muzeme se naucit pouhym naslouchanim a potom muzeme jist velice chutna jidla, ktera byla obetovana Bohu. Oddana sluzba je radostna za jakychkoliv podminek. Muze ji vykonavat dokonce i nejchudsi clovek. Sri Krsna rika: *patram puspam phalam toyam.* Je pripraven prijmout od svych oddanych jakoukoliv ober. Dokonce i listek, kvitko, kousek ovoce nebo trocha vody budou prijaty, jsou-li obetovany s laskou. Tyto veci je mozno sehnat *kdekoliv* na svete a mohou byt obetovany *kymkoliv* bez ohledu na spolecenske postaveni. Z historie zname mnoho prikladu. I z velkych svetcu, jako je Sanat-kumara, se stali velci oddani, jakmile ochutnali listky posvatne rostlinky tulasi, ktere byly obetovany lotosovym noham Pana. Oddana sluzba je tedy velice pekna a muze byt vykonavana s radostnou mysli. Buh prijima pouze lasku, se kterou Mu byly veci obetovany.

Bylo zde receno, ze oddana sluzba je vecna. S timto nesouhlasi majavadsti filozofove. Nekdy vykonavaji takzvanou oddanou sluzbu do te doby, dokud nejsou vysvobozeni, ale nakonec po vysvobozeni z hmotneho sveta ,,splynou s Bohem``. Takova prozatimni oddana sluzba se neda povazovat za cistou oddanou sluzbu. Skutecna oddana sluzba pokracuje i po vysvobozeni. Kdyz oddany odejde na duchovni planetu do Boziho kralovstvi, neprestane slouzit Nejvyssimu Panu, ani se nesnazi splynout s Nim.

Z Bhagavadgity vyrozumime, ze prava oddana sluzba zacina po vysvobozeni. Kdyz se clovek dostane na uroven brahma (*brahma-bhuta*), oddana sluzba zacina (*samah sarvesu bhutesu mad-bhaktim labhate param*). Nikdo nemuze porozumet, kdo je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, vykonavanim karmajogy, dznanajogy, astangajogy nebo jakekoliv jine jogy bez ohledu na bhakti neboli oddanou sluzbu. Pomoci jogickych metod muze clovek pokrocit k bhaktijoze; nedospeje-li vsak na uroven oddane sluzby, nemuze porozumet, kdo je Osobnost Bozstvi. Srimad Bhagavatam take potvrzuje, ze kdyz se clovek ocisti vykonavanim oddane sluzby, zvlaste naslouchanim Srimad Bhagavatamu a Bhagavadgite od realizovanych dusi, muze porozumet vede o Krsnovi neboli vede o Bohu. *Evam prasanna-manaso bhagavad-bhakti-yogatah.* Kdyz ocistime sva srdce od nesmyslu, muzeme pochopit, kdo je Buh. Proto je oddana sluzba neboli uvedomovani si Krsny kralovske vedeni a kralovske duverne poznani. Je to nabozenstvi v nejcistsi podobe a da se vykonavat s radosti a bez potizi. Proto by ji mel kazdy prijmout.

SLOKA 3

asraddadhanah purusa dharmasyasya parantapa
aprapya mam nivartante mrtyu-samsara-vartmani

asraddadhanah - nevericim; *purusah* - osobam; *dharmasya* - v nabozenstvi; *asya* - toto; *parantapa* - o hubiteli nepratel; *aprapya* - nedosahnou; *mam* - Mne; *nivartante* - vrati se; *mrtyu* - smrt; *samsara* - v hmotnem byti; *vartmani* - na stezku.

Lide, kterym se nedostava viry v oddanou sluzbu, Mne nedosahnou, o hubiteli nepratel, a proto se vraceji na stezku kolobehu rozeni a smrti v hmotnem svete.

VYKLAD: Tento vers rika, ze neverici nemohou vykonavat oddanou sluzbu. Vira se da ziskat ve spolecnosti oddanych. Nekteri lide nanestesti v Boha neveri, trebaze meli moznost slyset dukazy vedskych textu od velkych autorit. Jsou zdrahavi a nemohou vykonavat oddanou sluzbu z celeho srdce. Vira je tedy nejdulezitejsi prvek pro pokrok v duchovnim zivote. V Caitanja-caritamrte je napsano, ze vira je naproste presvedceni, ze clovek muze dosahnout nejvyssi dokonalosti pouhym

slouzenim Nejvyssimu Panu, Sri Krsnovi. To je skutecna vira. Ve Srimad Bhagavatamu (4.31.14) se rika:

yatha taror mula-nisecanena
trpyanti tat-skandha-bhujopasakhah
prasopaharac ca yathendriyasam
tathaiva sarvarhasam acyutejya

,,Zalevanim korene stromu se uspokoji vsechny jeho vetve, vetvicky a listky a dodavanim potravy zaludku jsou uspokojeny vsechny telesne smysly. Vykonavanim oddane sluzby Nejvyssimu Panu uspokojime vsechny polobohy a vsechny zive bytosti.`` Po pozornem precteni Bhagavadgity bychom meli dospet k okamzitemu zaveru, ze bychom meli zanechat jakychkoliv zbytecnych cinnosti a prijmout oddanou sluzbu Nejvyssimu Panu, Krsnovi, Osobnosti Bozstvi. Jsme-li presvedceni o teto zivotni filozofii, nazyva se to vira.

Uvedomovani si Krsny je rozvijeni viry. Lide vedomi si Krsny se daji rozdelit do tri skupin. Do treti skupiny patri ti, kteri nemaji viru a oddanou sluzbu vykonavaji jen povrchne. Na nejvyssi dokonalou uroven se nikdy nemohou dostat a nejpravdepodobneji po nejake dobe oddanou sluzbu opusti, protoze bez uplneho presvedceni a viry je pro ne velice tezke pokracovat v uvedomovani si Krsny, prestoze nejakou sluzbu vykonavaji. Z praktickych zkusenosti vidime, ze nekteri lide vstoupili do Hare Krsna hnuti s nejakymi postrannimi umysly, a jakmile si ekonomicky polepsili, zanechali oddane sluzby a vratili se ke staremu zpusobu zivota. Pokrok v uvedomovani si Krsny muze udelat pouze clovek s virou. Do prvni skupiny patri ti, kteri maji pevnou viru a jsou dokonale obeznameni s literaturou pojednavajici o oddane sluzbe. Ti, kteri prilis nerozumeji devocionalnim pismum, ale s dobrou vuli prijali sluzbu Krsnovi neboli bhakti s presvedcenim, ze to je nejlepsi cesta, patri do druhe skupiny. Stoji tedy nad treti skupinou lidi, kteri nemaji ani viru ani znalosti pisem, ale kteri se snazi nasledovat oddane a byt v jejich spolecnosti. Temto lidem se muze stat, ze odpadnou, ale dostanou-li se na druhy stupen, u oddane sluzby zustanou a pro oddaneho prvniho stupne neexistuje moznost poklesnuti. Prvotridni oddany urcite udela takove pokroky, ze nakonec dospeje k dokonalosti. Lide ve treti skupine veri, ze oddana sluzba je velice dobra, ackoliv nemaji vedomosti o Krsnovi zprostredkovane pismy, jako je Srimad Bhagavatam a Bhagavadgita. Nekdy jsou tito oddani nepriznive ovlivneni karmajogou a dznanajogou, ale jakmile jsou tyto nachylnosti odstraneny, stanou se z nich prvotridni nebo druhotridni oddani Krsny. V jedenactem dilu Srimad Bhagavatamu jsou take popsany tri vyvojove stupne viry v Krsnu. Popisuje take pouto ke Krsnovi prvni, druhe a treti tridy. Nekdy se muze stat, ze lide, kteri vykonavaji oddanou sluzbu bez vnitrniho zaniceni, zjisti, ze tato cesta je velice obtizna, nebor nemaji viru, ani kdyz slyseli o Krsnovi a prednostech oddane sluzby a mysli si, ze je to pouhe vychvalovani. Takovi lide maji velice malou nadeji, ze dosahnou dokonalosti. Vira je proto velice dulezita pri vykonavani oddane sluzby.

SLOKA 4

maya tatam idam sarvam jagad avyakta-murtina
mat-sthani sarva-bhutani na caham tesv avasthitah

maya - Mnou; *tatam* - proniknuty; *idam* - tento; *sarvam* - cely; *jagat* - vesmir; *avyakta-murtina* - v neprojevene podobe; *mat-sthani* - ve Mne; *sarva-bhutani* - vsechny zive bytosti; *na* - ne; *ca* - take; *aham* - Ja; *tesu* - v nich; *avasthitah* - umisten.

Ve sve neprojevene podobe pronikam celym vesmirem. Vsechny bytosti jsou ve Mne, ale Ja nejsem v nich.

VYKLAD: Nejvyssi Osobnost Bozstvi nelze vnimat prostrednictvim hrubych hmotnych smyslu.

atah sri-krssa-namadi na bhaved grahyam indriyaih
sevonmukhe hi jihvadau svayam eva sphuraty adah
(Bhakti-rasamrta-sindhu 1.2.234)

Krsnovo jmeno, slavu, zabavy atd. nemuzeme pochopit prostrednictvim hmotnych smyslu. Zjevi se pouze tem, kteri Mu oddane slouzi pod vedenim praveho duchovniho ucitele. V Brahma-sanhite (5.38) se rika: *premanjana-cchurita-bhakti-vilocanena santah sadaiva hrdayesu vilokayanti.* Kazdy muze videt Govindu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, v sobe i mimo sebe, jestlize k Nemu vyvinul transcendentalni milostny vztah. Takze pro vetsinu lidi zustava neviditelny. V tomto versi Sri Krsna rika, ze ackoliv je vsudypritomny, je nepostizitelny hmotnymi smysly. Je to naznaceno slovy *avyakta-murtina.* Prestoze Ho nemuzeme videt, vsechno na Nem spociva. Jak jsme se mohli docist v sedme kapitole, je cely hmotny svet pouhou kombinaci dvou ruznych energii Boha - vyssi duchovni energie

a nizsi hmotne energie. Vsechno spociva na Jeho energiich, ktere se siri hmotnym stvorenim, podobne jako se slunecni zare siri vesmirem.

Presto bychom vsak nemeli dojit k zaveru, ze ztratil svou osobni existenci, protoze je vsudypritomny. Aby vyvratil tento argument, Sri Krsna rika: ,,Ja jsem vsude a vsechno je ve Mne, presto jsem nade vsim.`` Muzeme uvest priklad - kral vede vladu, ktera neni nicim jinym nez manifestaci jeho energie. Jednotlive casti vlady predstavuji ruzne casti kralovy energie a kazde oddeleni zavisi na jeho moci. Presto vsak nikdo neocekava, ze by byl osobne pritomen ve vsech vladnich slozkach. Je to sice trochu nesikovny priklad, ale v hmotnem svete, ktery vidime, to funguje obdobne. Vse, co existuje v hmotnem nebo duchovnim svete, spociva na energii Nejvyssiho Pana. Stvoreni zacina rozsirenim Jeho ruznych energii. Sri Krsna v Bhagavadgite take vysvetluje *vistabhyaham idam krtsnam.* Je vsudypritomny svymi ruznymi energiemi, ktere zastupuji Jeho Osobu.

SLOKA 5

na ca mat-sthani bhutani pasya me yogam aisvaram
bhuta-bhrn na ca bhuta-stho mamatma bhuta-bhavanah

na - nikdy; *ca* - take; *mat-sthani* - umisteno ve Mne; *bhutani* - cele stvoreni; *pasya* - pohled na; *me* - Moji; *yogam aisvaram* - nepredstavitelnou moc; *bhuta-bhrt* - udrzovatel vsech zivych bytosti; *na* - nikdy; *ca* - take; *bhuta-sthah* - ve vesmirnem stvoreni; *mama* - Me; *atma* - Ja; *bhuta-bhavanah* - zdrojem vsech projevu.

A presto ve Mne nedli vse, co je stvorene. Pohled na Moji neuveritelnou moc! Ackoliv jsem udrzovatelem vsech zivych bytosti a prestoze jsem vsude, nejsem casti tohoto vesmirneho stvoreni, nebor Me Ja je jeho zdrojem.

VYKLAD: Sri Krsna rika, ze vsechno spociva na Nem (*mat-sthani sarva-bhutani*). Musime byt opatrni, abychom to spravne pochopili. Krsna nema nic spolecneho s primym udrzovanim a podporovanim hmotneho stvoreni. Jiste jsme vsichni videli obrazek s obrem Atlasem, ktery drzi na svych ramenou zemekouli a vypada, ze ho podpirani planety namaha. Kdyz Krsna rika, ze podpira cely vesmir, nesmime si predstavovat, ze ma stejne potize jako Atlas. Prestoze na Nem vsechno spociva, je nade vse povznesen. Ruzne hvezdne soustavy jsou umisteny ve vesmirnem prostoru, coz je energie Nejvyssiho Pana, ktery se vsak od tohoto prostoru lisi. Ma jine postaveni. Proto Krsna rika, ze je nade vsechno povznesen jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ackoliv vsechno spociva na Jeho nepochopitelne energii. Tak neuveritelna je moc Boha.

Ve vedskem naucnem slovniku Nirukti se muzeme docist: *yujyate nena durghatesu karyesu*. ,,Nejvyssi Pan ukazuje svou moc v neuveritelne prekrasnych zabavach.`` Ma mnoho ruznych energii a samotna Jeho touha je skutecnosti. Timto zpusobem muzeme porozumet Osobnosti Bozstvi. Nekdy si prejeme neco udelat, ale vzhledem k mnoha prekazkam se nam to nepodari vykonat podle nasich predstav. Ale kdyz chce Sri Krsna neco udelat, vsechno se stane pouze Jeho chtenim, a to tak dokonale, ze si nikdo ani nedokaze predstavit, jak je to mozne. Krsna to vysvetluje tim, ze prestoze udrzuje a podpira hmotne stvoreni, nema s hmotnym svetem styk. Vsechno je stvoreno, udrzovano a niceno pouze Jeho vuli. Mezi mysli Nejvyssiho Pana a Jim samotnym neni rozdil, protoze je absolutne duchovni. (To se vsak neda rici o nas a nasi mysli.) Obycejny clovek nemuze porozumet, jak muze byt Nejvyssi Pan vsudypritomny a zaroven mit Osobni podobu. Od hmotne prirody se lisi, a presto v Nem vsechno spociva. V tomto versi je to popsano slovy *yogam aisvaram,* mysticka sila Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

SLOKA 6

yathakasa-sthito nityam vayuh sarvatra-go mahan
tatha sarvasi bhutani mat-sthanity upadharaya

yatha - tak jako; *akasa-sthitah* - sidli v prostoru; *nityam* - vzdy; *vayuh* - vitr; *sarvatra-gah* - fouka vsude; *mahan* - mocny; *tatha* - podobne; *sarvasi bhutani* - vsechny stvorene bytosti; *mat-sthani* - umisteny ve Mne; *iti* - tak; *upadharaya* - snaz se pochopit.

Vez, ze stejne jako mocny vitr stale sidli v prostoru a fouka vsemi smery, dli ve Mne vsechny stvorene bytosti.

VYKLAD: Pro obycejneho cloveka je temer nemozne pochopit, jak obrovske je hmotne stvoreni, ktere spociva na Krsnovi, ale abychom tomu porozumeli, dava nam priklad. Prostor je nejvetsi vytvor, jaky si dovedeme predstavit. V prostoru se pohybuje vitr neboli vzduch, ktery ovlivnuje pohyb vseho. Ale ackoliv vzduch (vitr) je tak velky, je umisten v prostoru, jehoz hranice nemuze prestoupit. Podobne existuji vsechny vesmiry z nejvyssi vule Boha a jsou pod Jeho moci. Rika se, ze bez vule Bozi se

nepohne ani steblo travy. Pri stvoreni, udrzovani a niceni se vsechno pohybuje Jeho vuli, a presto je nade vsechno povznesen, tak jako je prostor vzdy mimo cinnosti ovzdusi.

V Upanisadach se rika: *yad-bhisa vatah pavate.* ,,Vitr fouka ze strachu pred Nejvyssim Panem.`` (Taittirija Upanisad 2.8.1) V Brhad-aranjaka Upanisade (3.8.9) se pravi: *etasya va aksarasya prasasane gargi surya-candramasau vidhrtau tisthata etasya va aksarasya prasasane gargi dyav-aprthivyau vidhrtau tisthatah.* ,,Mesic, Slunce a ostatni velke planety se pohybuji pod dozorem Nejvyssiho Pana a na Jeho rozkaz.`` V Brahma-sanhite (5.52) se take rika:

yac-caksur esa savita sakala-grahasam
raja samasta-sura-murtir asesa-tejah
yasyajnaya bhramati sambhrta-kala-cakro
govindam adi-purusam tam aham bhajami

Slunce, ktere ma nesmirnou schopnost rozsirovat svetlo a teplo, je povazovano za oko Nejvyssiho Pana a pohybuje se po sve obezne draze na rozkaz Govindy a diky Jeho vznesene vuli. Ve vedske literature tedy muzeme najit mnoho dukazu, ze hmotne stvoreni, ktere se nam jevi tak uzasne obrovske, je pod uplnym dozorem Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. To bude podrobneji objasneno v nasledujicich versich teto kapitoly.

SLOKA 7

sarva-bhutani kaunteya prakrtim yanti mamikam
kalpa-ksaye punas tani kalpadau visrjamy aham

sarva-bhutani - vsechny stvorene bytosti; *kaunteya* - o synu Kunti; *prakrtim* - priroda; *yanti* - vstoupi do; *mamikam* - Me; *kalpa-ksaye* - na konci veku; *punah* - opet; *tani* - vsechny; *kalpa-adau* - na pocatku veku; *visrjami* - stvorim; *aham* - Ja.

Na konci veku vstoupi veskere hmotne stvoreni do Me podstaty, o synu Kunti, a na pocatku noveho veku je opet stvorim.

VYKLAD: Stvoreni, udrzovani a niceni tohoto hmotneho sveta zavisi uplne na nejvyssi vuli Osobnosti Bozstvi. ,,Na konci veku`` znamena na konci Brahmova zivota. Jeden jeho den trva 4 300 000 000 pozemskych let a jeho noc trva stejnou dobu. Tricet dni a noci tvori jeden mesic a dvanact mesicu tvori jeden jeho rok. Brahma se doziva sta let. Za sto takovych let, kdyz Brahma umre, nastane uplna zkaza a zniceni - energie, ktera z Nejvyssiho Pana vysla, do Neho opet vstoupi. Kdyz je opet zapotrebi stvorit hmotny vesmir, stane se tak vuli Nejvyssiho Pana. Vedsky aforismus rika: *bahu syam*. ,,Prestoze jsem jeden, zmnohonasobim se.`` (Chandogja Upanisad 6.2.3) Expanduje se v hmotne energii a cely vesmirny projev je znovu stvoren.

SLOKA 8

prakrtim svam avastabhya visrjami punah punah
bhuta-gramam imam krtsnam avasam prakrter vasat

prakrtim - hmotna priroda; *svam* - Mi; *avastabhya* - vstupuje; *visrjami* - tvorim; *punah punah* - znovu a znovu; *bhuta-gramam* - veskery kosmicky vytvor; *imam* - tyto; *krtsnam* - vsechnu; *avasam* - automaticky; *prakrteh* - sila prirody; *vasat* - podlehaji.

Znovu a znovu vytvarim tuto hmotnou prirodu, ktera Mi podleha, a kterou na konci znicim.

VYKLAD: Jak jsme jiz mnohokrat vysvetlili, hmotny svet je projevem nizsi energie Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Na pocatku stvoreni je hmotna energie stvorena jako mahat-tattva, do ktere vstoupi Nejvyssi Pan jako prvni Purusa-inkarnace ve svem vteleni Mahavisnua. Lezi v Oceanu pricin a vydechuje nescislne mnoho vesmiru. Tak jsou stvoreny vsechny vesmiry a On do kazdeho z nich vstoupi jako Garbhodakasaji Visnu. Ve sve dalsi podobe, jako Ksirodakasaji Visnu, pak vstoupi do vseho, dokonce i do nepatrneho atomu.

Zive bytosti jsou rozptyleny do hmotne prirody a zaujmou ruzna postaveni podle vysledku minulych cinu. Takto zacinaji cinnosti hmotneho sveta. Zivocisne druhy, ktere jsou stvoreny zaroven s vesmirem, zacinaji od sameho pocatku stvoreni jednat. O nejakem vyvoji se neda mluvit. Vsichni zivi tvorove - lide, savci, ptaci, ryby atd. - jsou stvoreni soucasne s vesmirem, nebor vsechny touhy, ktere meli v minulosti, se opet projevi. Slovem *avasam* se naznacuje, ze tento vyvoj nezavisi na zivych bytostech. Stav byti z jejich minuleho zivota, z minuleho stvoreni se opet projevi a to se deje pouze vuli Nejvyssiho Pana. To je nepochopitelna energie Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Po stvoreni ruznych zivocisnych druhu s nimi nema spojeni. Hmotny svet umoznuje zivym bytostem splnit jejich ruzna prani, ale s tim nema Sri Krsna nic spolecneho.

SLOKA 9

na ca mam tani karmasi nibadhnanti dhananjaya
udasina-vad asinam asaktam tesu karmasu

na - nikdy; *ca* - take; *mam* - Me; *tani* - tyto; *karmasi* - ciny; *nibadhnanti* - poutaji; *dhananjaya* - o dobyvateli vitezstvi; *udasina-vat* - neutralni; *asinam* - umisten; *asaktam* - nepritahovan; *tesu* - k temto; *karmasu* - cinnostem.

O Dhanandzajo, veskere hmotne cinnosti Me nepoutaji a nikdy na nich nelpim; spocivam jakoby netecne.

VYKLAD: Nemeli bychom z toho vyvodit zaver, ze Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, nic nedela. V duchovnim svete je vzdy cinny. V Brahma-sanhite (5.6) se rika: *atmaramasya tasyasti prakrtya na samagamah.* ,,Sri Krsna se oddava vecnym, blazenym duchovnim zabavam, ale s cinnostmi hmotneho sveta nema nic spolecneho.`` Hmotne cinnosti jsou vykonavany Jeho ruznymi silami. Tento vers se zminuje o neutralite Nejvyssiho Pana vuci hmotnym cinnostem. Naznacuji to slova *udasina-vat.* Prestoze ovlada kazdou malickost stvoreneho sveta, sedi jakoby nestranne. Soudce je napriklad take nestranny, prestoze nad nekym vynese trest smrti obesenim, jineho odsoudi do vezeni a nekomu prideli velke jmeni. Nema nic spolecneho se ziskem nebo ztratou. Podobne neutralni je Sri Krsna, ackoliv ovlivnuje cinnosti na kterekoliv urovni. Ve Vedanta-sutre (2.1.34) se rika: *vaisamya-nairghrsye na.* Nenachazi se v dualitach hmotneho sveta, nybrz je transcenduje a nelpi na stvoreni a zniceni tohoto hmotneho sveta. Zive bytosti na sebe berou ruzne zivotni podoby podle svych minulych cinu, ale Sri Krsna s tim nema nic spolecneho.

SLOKA 10

mayadhyaksesa prakrtih suyate sa-caracaram
hetunanena kaunteya jagad viparivartate

maya - pod Mym; *adhyaksesa* - dohledem; *prakrtih* - hmotna priroda; *suyate* - vydava; *sa* - obe; *cara-acaram* - pohyblive i nepohyblive; *hetuna* - z teto priciny; *anena* - tento; *kaunteya* - o synu Kunti; *jagat* - svet; *viparivartate* - pracuje.

Pod Mym dohledem se otaci hmotna priroda, jedna z Mych energii, a vydava vse pohyblive i nehybne. Z teto priciny, o synu Kunti, je tento svet opetovne tvoren a nicen.

VYKLAD: V tomto versi Sri Krsna jasne vysvetluje, ze zustava nejvyssim vladcem, protoze je nad cinnostmi hmotneho sveta. Nejvyssi Pan je nejvyssi vuli a zakladem vseho stvoreni, ale cinnosti jsou rizeny hmotnou prirodou. Sri Krsna rika take v Bhagavadgite, ze je otcem vsech zivych bytosti. Tak jako otec oplodni vajicko v deloze, oplodni Nejvyssi Pan hmotnou prirodu zivymi bytostmi. Dela to pouhym pohledem na hmotnou prirodu a zive bytosti ziskaji tela podle svych drivejsich cinnosti a tuzeb. Prestoze se narodily z Panova pohledu, jsou to drivejsi tuzby a ciny, ktere rozhoduji o jejich pritomnych telech. Pouhym pohledem na hmotnou prirodu ji Nejvyssi Pan uvadi do cinnosti a vsechno je okamzite stvoreno. Timto se nepochybne ucastni cinnosti v hmotnem svete, ale primo s hmotnym projevem nema nic spolecneho. Nasledujici priklad pochazi z vedskych *smrti*. Kdyz privonime ke kvetine, dotkne se jeji vune naseho cichoveho organu. Kvetina a cichovy organ vsak k sobe nejsou nijak poutany. Podobny vztah existuje mezi hmotnym svetem a Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Ve skutecnosti s timto svetem nema nic spolecneho, ale presto tvori a vladne svym pohledem. Na zaver tedy muzeme rici, ze bez vedeni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi by hmotna priroda nemohla byt cinna. Presto vsak neni Nejvyssi Pan poutan k hmotnym cinnostem.

SLOKA 11

avajananti mam mumha manusim tanum asritam
param bhavam ajananto mama bhuta-mahesvaram

avajananti - vysmivaji se; *mam* - Mi; *mumhah* - hlupaci; *manusim* - v lidske podobe; *tanum* - telo; *asritam* - beru; *param* - transcendentalni; *bhavam* - povahu; *ajanantah* - neznaji; *mama* - Mou; *bhuta* - nad vsim; *maha-isvaram* - nejvyssi vlastnik.

Hlupaci se Mi vysmivaji, kdyz sestoupim v lidske podobe, nebor neznaji Mou transcendentalni povahu svrchovaneho Pana nad vsim, co existuje.

VYKLAD: Predchazejici verse teto kapitoly davaji jasne najevo, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi neni obycejna osoba, prestoze vypada jako clovek. Osobnost Bozstvi, ktera ovlada vznikani, udrzovani a zniceni veskereho kosmickeho projevu, nemuze byt obycejny clovek. Presto mnoho blaznu tvrdi, ze Sri Krsna je pouze obycejny mocny clovek. Krsna je vsak ve skutecnosti puvodni Nejvyssi Osobnost, coz je take potvrzeno v Brahma-sanhite (*isvarah paramah krssah*); Sri Krsna je Nejvyssi Pan.

Existuje mnoho isvaru, vladcu, a kazdy z nich muze byt mocnejsi nez druhy. V beznem rizeni zalezitosti hmotneho sveta se setkavame s nejakym urednikem ci vedoucim, nad nim stoji tajemnik,

nad tajemnikem je ministr a nad nim prezident. Kazdy z nich je vladce, presto je vsak pod kontrolou nekoho jineho. V Brahma-sanhite se rika, ze Sri Krsna je Nejvyssi vladce. Jak v hmotnem, tak v duchovnim svete existuje bezpochyby hodne vladcu, ale Krsna je nejvyssi vladce, *isvarah paramah krssah,* a Jeho telo je duchovni, *sac-cid-ananda*.

Hmotna tela nemohou jednat tak uzasne, jak je popsano v predeslych versich. Krsnovo telo je vecne, blazene a plne poznani. Prestoze neni jednim z nas, posetilci se Mu posmivaji a povazuji Ho za obycejneho cloveka. Slovo *manusim* v tomto versi znamena, ze jedna jako clovek, jako Ardzunuv pritel nebo politik zapleteny do bitvy u Kuruksetry. Sri Krsna jednal jako obycejny clovek, ale Jeho telo je ve skutecnosti *sac-cid-ananda vigraha,* vecne a plne absolutniho blazeneho poznani. To je take potvrzeno i v jinych vedskych pismech: *sac-cid-ananda-rupaya krssaya.* ,,Uctive se klanim Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Krsnovi, ktery je vecny, plny poznani a blazenosti.`` (Gopala-tapani Upanisad 1.1) *Tam ekam govindam:* ,,Ty jsi Govinda - prinasis poteseni smyslum a kravam.`` *Sac-cid-ananda-vigraham:* ,,A Tva podoba je transcendentalni, vecna a plna vedomosti a blazenosti.`` (Gopala-tapani Upanisad 1.35)

Prestoze Krsnovo telo ma mnoho transcendentalnich vlastnosti, existuje mnoho takzvanych ucencu a komentatoru Bhagavadgity, kteri Krsnu povazuji za obycejneho cloveka. Tito ucenci snad ziskali zvlastni nadani diky svym drivejsim dobrym cinnostem, ale toto nepochopeni Krsny se zaklada na nedokonalych vedomostech. Proto se jim rika mudhove. Pouze hlupaci povazuji Krsnu za obycejnou lidskou bytost, protoze nevedi nic o Jeho ruznych energiich a duvernych zabavach. Nevedi, ze Krsnovo telo predstavuje uplne poznani a blazenost, ze je vlastnikem vseho, co existuje, a ze muze kohokoliv obdarovat spasenim. Protoze mudhove nevedi, ze Krsna ma tolik transcendentalnich vlastnosti, posmivaji se Mu.

Nevedi, ze zjeveni Nejvyssiho Pana se deje na urovni Jeho vnitrni energie. Sri Krsna je vladcem hmotne energie. Jak bylo jiz mnohokrat vysvetleno (*mama maya duratyaya*), Krsna prohlasuje, ze prestoze je hmotna energie velice silna, je pod Jeho moci, a ten, kdo se Mu odevzda, se muze dostat z vlivu hmotne energie. Jestlize se duse odevzdana Krsnovi muze dostat z nadvlady hmoty, jak muze mit Nejvyssi Pan, ktery ridi stvoreni, udrzovani a niceni celeho vesmirneho projevu, hmotne telo jako my? Prijimat Sri Krsnu v takovem pojeti je uplne posetile. Hloupi lide si vsak nedovedou predstavit, jak se Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, muze zjevit jako obycejny clovek, a presto muze ovladat nejen atomy, ale i obrovske vesmiry. O nejvetsim nebo nejmensim nemaji ani poneti, a proto si nedokazi predstavit, ze by nekdo v lidske podobe mohl ovladat nejvetsi a nejmensi soucasne. Prestoze Krsna ovlada nejvetsi a nejmensi, je od tohoto stvoreni oddelen. Pokud jde o *yogam aisvaram,* Jeho nepochopitelne transcendentalni energie, rika se, ze muze soucasne ovladat veci nekonecne velke i nekonecne male, a ze tim neni vubec ovlivnen. Hloupi lide si nedovedou predstavit, jak Krsna, ktery se zjevi jako lidska bytost, muze ovladat nekonecne i konecne. Cisti oddani to vsak prijimaji, nebor vedi, ze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, a proto se Mu zcela odevzdavaji a oddane Mu slouzi s mysli na Neho uprenou.

O zjeveni Sri Krsny v lidske podobe existuje mezi impersonalisty a personalisty mnoho rozporu, ale kdyz se podivame do autoritativnich textu pojednavajicich o nauce o Krsnovi, do Bhagavadgity a Srimad Bhagavatamu, zjistime, ze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Neni to obycejny clovek, ackoliv se tak na Zemi objevil. V prvni kapitole prvniho dilu Srimad Bhagavatamu, kdyz se svati muzove v cele se saunakou dotazuji na cinnosti Krsny, je receno:

krtavan kila karmasi saha ramesa kesavah
ati-martyani bhagavan gumhah kapata-masusah

,,Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, si hral spolu s Balaramou jako lidska bytost a takto prestrojen vykonal mnoho nadlidskych cinu.`` (Srimad Bhagavatam 1.1.20) Prichod Krsny v lidske podobe mate posetile. Kdyz byl Krsna osobne pritomen na Zemi, vykonaval tak uzasne ciny, jake by zadny clovek nedokazal napodobit. Kdyz se Krsna narodil, zjevil se pred svym otcem Vasudevou a svou matkou Devaki ve sve ctyrruke podobe, ale na nalehani svych rodicu se premenil v obycejne deratko. V Bhagavatamu (10.3.46) stoji: *babhuva prakrtah sisuh.* Vypadal jako obycejne dite, jako obycejny clovek. Jeho zjeveni v lidske podobe je jednou z vlastnosti Jeho transcendentalniho tela a to je take potvrzeno v jedenacte kapitole Bhagavadgity. Po shlednuti Krsnovy vesmirne podoby prosi Ardzuna Krsnu, aby mu ukazal svou ctyrrukou podobu (*tenaiva rupesa catur-bhujena*) a potom mu Krsna zjevil svou skutecnou podobu (*manusam rupam*). Tyto ruzne rysy Nejvyssiho Pana se jiste nepodobaji rysum obycejneho cloveka.

Lide, kteri ponizuji Krsnu, kteri jsou nakazeni majavadskou filozofii, chteji prosadit, ze Krsna je pouze obycejny clovek, a proto cituji nasledujici vers ze Srimad Bhagavatamu (3.29.21): *aham*

sarvesu bhutesu bhutatmavasthitah sada. ,,Nejvyssi je pritomny ve vsech zivych bytostech.`` Meli bychom si spise vsimnout vykladu vaisnavskych acarju, jako je napriklad Dziva Gosvami a Visvanatha Cakravarti Thakura, nez abychom nasledovali tlumoceni neopravnenych lidi, kteri Krsnu ponizuji. Podle Dzivy Gosvamiho pojednava tento vers o uplne expanzi Krsny, ktera se nazyva Paramatma a je umistena jako Nadduse v srdcich pohybujicich se i nehybnych zivych bytosti. Ze tri druhu oddanych je na nejnizsi urovni ten, ktery zameruje svou pozornost na *arca-murti,* podobu Nejvyssiho Pana v chramu a nediva se s uctou na ostatni zive bytosti. Takove uctivani podoby Pana v chramech je zbytecne. Uctivat Bozstvo v chramu a znevazovat oddane je postoj oddanych na nizke urovni, a proto Visvanatha Cakravarti Thakura upozornuje, ze takova mentalita by mela byt napravena. Oddany by si mel uvedomit, ze Krsna je pritomen v srdcich vsech jako Paramatma, a proto jsou vsechna tela chramem Boha. Tak jako vzdavame uctu chramu Pana, meli bychom ctit vhodnym zpusobem vsechna tela, ve kterych sidli Paramatma a nemeli bychom nikoho opomijet.

Mnozi impersonaliste take zneuctivaji chramove obrady. Rikaji, ze vzhledem k tomu, ze Buh je vsude, bychom se nemeli omezovat na uctivani Boha v chramech. Ale je-li Buh vsude, neni snad take v chramech nebo v Bozstvech? Spor mezi personalisty a impersonalisty bude stale pokracovat, avsak dokonaly Krsnuv oddany vi, ze Krsna je vsudypritomny Nejvyssi Pan, coz je take potvrzeno v Brahma-sanhite. Prestoze Krsna sve sidlo, Goloku Vrndavanu, nikdy neopusti, je pritomen v kazde casti hmotneho a duchovniho vytvoru pomoci svych ruznych energii a vteleni.

SLOKA 12

moghasa mogha-karmaso mogha-jnana vicetasah
raksasim asurim caiva prakrtim mohinim sritah

mogha-asah - bez nadeje; *mogha-karmasah* - zmateni v plodonosnych cinnostech; *mogha-jnanah* - zmateni v poznani; *vicetasah* - zmateni; *raksasim* - demonskym; *asurim* - ateistickym; *ca* - a; *eva* - zajiste; *prakrtim* - povahy; *mohinim* - zmateni; *sritah* - jsou pritahovani.

Ti, kteri jsou takto poblouzneni, jsou pritahovani demonskymi a ateistickymi nazory. V takovem zmatenem postaveni nemaji nadeji na spasu a jejich plodonosne cinnosti a poznani jsou zmareny.

VYKLAD: Existuje mnoho lidi, kteri se povazuji za oddane Krsny, ale ve skutecnosti neprijimaji Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, jako Absolutni Pravdu. Nanestesti nikdy neochutnaji ovoce oddane sluzby - navrat zpatky k Bohu. Take ti, kteri se venuji zboznym cinnostem za ucelem vysvobozeni se z hmotneho zapleteni, neuspeji nikdy ve svych snahach, nebor se vysmivaji Krsnovi, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Jinak receno: pouze demoni a ateiste mohou pomlouvat Sri Krsnu, a jak je take popsano v sedme kapitole, nemohou se Mu nikdy odevzdat. Jejich snaha dospet k Absolutni Pravde mentalni spekulaci je privede ke spatnym zaverum, ze obycejna ziva bytost je stejna jako Krsna. Pod vlivem tohoto spatneho presvedceni si mysli, ze hmotne telo nyni zakryva zivou bytost, a ze po vysvobozeni se z hmotneho tela se nelisi od Boha. Tento klamny pokus o ztotozneni se s Krsnou vsak bude zmaren a jakekoliv ateisticke a demonske pestovani duchovniho vedomi je vzdy bezcenne, jak naznacuje tento vers. Stejne tak neuspeji, chteji-li ziskat poznani z vedske literatury, jako je Vedanta-sutra a Upanisady.

Povazovat Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, za obycejneho cloveka je velky prohresek. Ti, kteri se tohoto prestupku dopousteji, jsou zajiste oklamani, protoze nedokazi pochopit Krsnovu vecnou podobu. V Brhad-visnu-smrti se jasne uvadi:

yo vetti bhautikam deham krssasya paramatmanah
sa sarvasmad bahis-karyah srauta-smarta-vidhanatah
mukham tasyavalokyapi sa-celam snanam acaret

,,Cloveku, ktery povazuje Krsnovo telo za hmotne, by melo byt zakazano provadet obrady a cinnosti doporucene v pismech (*sruti* a *smrti*). A jestlize nekdo nesrastnou nahodou zahledne oblicej takoveho cloveka, mel by se okamzite vykoupat v Ganze, aby se ocistil.`` Lide, kteri zesmesnuji Krsnu, protoze Mu zavidi Jeho postaveni, jsou jiste predurceni neustale se rodit v ateistickych nebo v demonskych telech. Jejich vedeni zustane vzdy zakryto a postupne budou sklouzavat do nejtemnejsich oblasti stvoreni.

SLOKA 13

mahatmanas tu mam partha daivim prakrtim asritah
bhajanty ananya-manaso jnatva bhutadim avyayam

maha-atmanah - velke duse; *tu* - ale; *mam* - ve Mne; *partha* - o synu Prthy; *daivim* - bozske; *prakrtim* - prirozenosti; *asritah* - pod ochranou; *bhajanti* - slouzi; *ananya-manasah* - s neochvejnou mysli; *jnatva* - vedouce; *bhuta* - stvoreni; *adim* - puvod; *avyayam* - nepomijivy.

Ale velke duse, ktere nejsou poblouzeny, o synu Prthy, jsou pod ochranou bozske prirozenosti. Plne se zamestnavaji v oddane sluzbe, protoze vedi, ze jsem puvodni a nepomijiva Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

VYKLAD: V tomto versi je uvedena jasna definice, kdo je *mahatma.* Prvnim znakem mahatmy je to, ze je umisten v bozske prirozenosti. Neni ovlivnen hmotnou prirodou. Jak je to mozne? To je vysvetleno v sedme kapitole. Clovek, ktery se odevzda Krsnovi, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, se okamzite vymani z nadvlady hmotne prirody. Odevzdat se Nejvyssi Osobnosti Bozstvi je tedy prvnim krokem nutnym k tomu, aby se duse vysvobodila z vlivu hmotne prirody. Vzhledem k tomu, ze ziva bytost nalezi do okrajove energie, dostane se po vysvobozeni pod ochranu duchovni prirozenosti (*daivi prakrti*). Kdyz se clovek odevzda Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, povysi se na duchovni uroven a stane se z neho mahatma, velka duse.

Mahatma nepomysli na nic jineho nez na Krsnu, protoze vubec nepochybuje o tom, ze Krsna je puvodni Nejvyssi Osoba, pricina vsech pricin. Sve hluboke presvedceni ziskal ve styku s druhymi mahatmy neboli cistymi oddanymi. Cisti oddani nejsou dokonce ani pritahovani jinymi Krsnovymi podobami, jako je napriklad ctyrruka podoba Mahavisnua. Oddavaji se v myslenkach pouze Krsnovi v Jeho dvouruke podobe a nezajimaji se ani o polobohy nebo lidske bytosti. Neustale rozjimaji o Sri Krsnovi, kteremu oddane a laskyplne slouzi bez pomysleni na cokoliv jineho.

SLOKA 14

satatam kirtayanto mam yatantas ca drmha-vratah
namasyantas ca mam bhaktya nitya-yukta upasate

satatam - neustale; *kirtayantah* - velebi; *mam* - Mne; *yatantah* - snazi se; *ca* - take; *drmha-vratah* - s odhodlanosti; *namasyantah* - klani se; *ca* - a; *mam* - Mne; *bhaktya* - s oddanosti; *nitya-yuktah* - vzdy zamestnani; *upasate* - uctivanim.

Tyto velke duse Me neustale velebi, s velkou odhodlanosti se snazi, klani se prede Mnou a nepretrzite Me oddane uctivaji.

VYKLAD: Mahatma se neda vyrobit tim, ze se tento titul prideli obycejnemu cloveku. Jeho vlastnosti jsou popsany v tomto versi. Mahatma se vzdy oddava velebeni Sri Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Nedela nic jineho, nez velebi Nejvyssiho Pana, coz znamena, ze neni impersonalista. Jakmile zacneme mluvit o velebeni, znamena to, ze musime velebit Jeho svate jmeno, Jeho vecnou podobu, Jeho transcendentalni vlastnosti a Jeho neobvykle zabavy. Mahatma uctiva vsechny tyto veci, a proto je poutan k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

Clovek, ktery uctiva neosobni rys Nejvyssiho Pana - brahmadzjoti, neni v Bhagavadgite popsan jako mahatma. Popisuje ho odlisne nasledujici vers. Mahatma je neustale zamestnan cinnostmi oddane sluzby, ktere jsou popsany v Srimad Bhagavatamu: naslouchanim, velebenim a premyslenim o Visnuovi, a nikoliv o polobohu nebo cloveku. To se nazyva oddanost: *sravanam kirtanam vissoh* a *smarasam,* vzpominani na Neho. Takovy mahatma se odhodlane snazi dosahnout spolecnosti Nejvyssiho Pana v kteremkoliv z peti transcendentalnich vztahu. Aby tohoto uspechu dosahl, zamestnava vsechno - hlas, telo i mysl - ve sluzbe Sri Krsnovi, Nejvyssimu Panu. To se nazyva plne uvedomovani si Krsny.

V oddane sluzbe existuji urcite stanovene cinnosti, jako je napr. drzeni pustu jedenacty den po uplnku nebo nove (Ekadasi) a pri oslavach vyhlasenych na oslavu Panova zjeveni. Velci acarjove nabizeji tato pravidla a zasady vsem, kteri se skutecne chteji uchazet o spolecnost Nejvyssi Osobnosti Bozstvi v transcendentalnim svete. Mahatmove, velke duse, jsou pevni ve svych predsevzetich dodrzovat tato pravidla a zasady, a proto bezpochyby dosahnou vytouzeneho cile.

Vykonavani oddane sluzby je podle druheho verse teto kapitoly nejen snadne, ale i radostne. Nemusime dodrzovat prisnou askezi a pokani. Pod vedenim kvalifikovaneho duchovniho ucitele muzeme zit v jakychkoliv zivotnich podminkach a oddane slouzit Krsnovi jako brahmacari, hospodar ci sannjasi. Kdekoliv na svete muzeme oddane slouzit Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a stat se skutecnymi mahatmy - velkymi dusemi.

SLOKA 15

jnana-yajnena capy anye yajanto mam upasate
ekatvena prthaktvena bahudha visvato-mukham

jnana-yajnena - rozvijenim poznani; *ca* - take; *api* - zajiste; *anye* - jini; *yajantah* - obetuji; *mam* - Mne; *upasate* - uctivaji; *ekatvena* - jako celek; *prthaktvena* - v mnoha; *bahudha* - castech; *visvatah-mukham* - a ve vesmirne podobe.

A jini, kteri prinaseji ober kultivaci poznani, uctivaji Mne, Nejvyssiho Pana, jako celek, v mnoha castech a ve vesmirne podobe.

VYKLAD: Tento vers shrnuje verse predchozi. Sri Krsna rekl Ardzunovi, ze ti, kdo si plne uvedomuji Krsnu a nepomysleji na nic jineho, se nazyvaji mahatmove. Existuji take lide, kteri nejsou primo na urovni mahatmy, avsak uctivaji ruznymi zpusoby Krsnu take. Nekteri z nich byli jiz popsani jako trpici, touzici po bohatstvi, zvidavi a zabyvajici se pestovanim poznani. Pod nimi jsou vsak dalsi tri druhy lidi: 1. Ti, kteri se uctivaji, jako by byli totozni s Nejvyssim Panem; 2. ti, kteri si vymysleji ruzne podoby Nejvyssiho Pana a uctivaji je; a 3. ti, kteri prijimaji vesmirnou podobu (*visvarupa*) Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a uctivaji ji. Z techto tri jsou nejnizsimi a nejpocetnejsimi moniste, tj. ti, kteri se uctivaji, jako by byli Nejvyssi Pan. Takovi lide se povazuji za Nejvyssiho Pana a s touto mentalitou se uctivaji. To je take urcity druh uctivani Boha, nebor alespon pochopili, ze nejsou tato hmotna tela, ale ze jsou ve skutecnosti zive duchovni bytosti. To je obvykly zpusob, jakym impersonaliste uctivaji Nejvyssiho Pana. Druha skupina zahrnuje uctivace polobohu a ty, kteri povazuji jakoukoliv fantazii vytvorenou podobu za podobu Nejvyssiho Pana. A do treti tridy patri lide, kteri nemohou vnimat nic vyssiho nez tento hmotny vesmir, coz je take podoba Nejvyssiho Pana. Povazuji vesmir za nejvyssi organismus a uctivaji jej.

SLOKA 16

aham kratur aham yajnah svadhaham aham ausadham
mantro ham aham evajyam aham agnir aham hutam

aham - Ja; *kratuh* - vedsky obrad; *aham* - Ja; *yajnah* - ober (podle *smrti*); *svadha* - obetina; *aham* - Ja; *aham* - Ja; *ausadham* - leciva bylina; *mantrah* - posvatna modlitba; *aham* - Ja; *aham* - Ja; *eva* - zajiste; *ajyam* - rozpustene maslo; *aham* - Ja; *agnih* - ohen; *aham* - Ja; *hutam* - obetovani.

Ja jsem obrad, ober, obetni podil predkum, leciva rostlina a posvatna modlitba. Ja jsem maslo, ohen a obetovani.

VYKLAD: Vedska ober znama jako *jyotistoma* je Krsna a On je take *maha-yajna*, zminena ve *smrti*. Obetiny urcene k uspokojovani predku na Pitrloce, ktere jsou povazovany za urcity druh omamne latky, jsou take Krsna. Mantry, pronasene v teto souvislosti, jsou take Krsna. A mnoho dalsich mlecnych vyrobku nutnych k vykonavani obeti jsou take Krsna. Ohen je take Krsna, nebor nalezi k peti hmotnym prvkum, a je proto oddelenou Krsnovou energii. Jinymi slovy, vsechny vedske obeti, ktere jsou doporuceny v karmakandske casti Ved, jsou take Krsna. Znamena to, ze ti, kteri oddane slouzi Krsnovi, vykonali jiz vsechny obeti predepsane ve Vedach.

SLOKA 17

pitaham asya jagato mata dhata pitamahah
vedyam pavitram omkara rk sama yajur eva ca

pita - otec; *aham* - Ja; *asya* - tohoto; *jagatah* - vesmiru; *mata* - matka; *dhata* - udrzovatel; *pitamahah* - praotec; *vedyam* - co je treba znat; *pavitram* - co ocisruje; *om-kara* - slabika om; *rk* - Rg Veda; *sama* - Sama Veda; *yajuh* - Jadzur Veda; *eva* - zajiste; *ca* - a.

Ja jsem otcem tohoto vesmiru, matkou, stvoritelem a praotcem. Jsem tim, co je treba znat, co ocisruje, a slabikou om. Ja jsem Rg Veda, Sama Veda a Jadzur Veda.

VYKLAD: Cele pohybujici se a nehybne stvoreni je projevem ruznych Krsnovych energii. V hmotnem svete se vytvareji vztahy mezi ruznymi zivymi bytostmi, tedy casteckami Krsny, ktere nalezi do Jeho vnitrni energie, ale pod vlivem prakrti (hmotne energie) se nam nektere z nich jevi jako nas otec, matka, dedecek, stvoritel atd. Nicmene, zive bytosti, ktere se nam jevi jako otec nebo matka, nejsou ve skutecnosti nikdo jiny nez Krsna. Slovo *dhata* v tomto versi znamena ,,stvoritel``. Nejenom nas otec nebo matka jsou casteckami Krsny, ale take jejich ,,stvoritele``, dedecek a babicka atd., jsou Krsna. Kterakoliv ziva bytost je nedilnou soucasti Krsny, a jako takova je tedy Krsna.

Cilem vsech Ved je Krsna. Vse, cemu se chceme naucit z Ved, je zpusob, jak postupne porozumet Krsnovi. V prvni rade je Krsna to, co nam pomuze ocistit nase puvodni postaveni. Ziva bytost, ktera dychti pochopit vsechny vedske zasady, je nedilnou soucasti Krsny, a jako takova je take Krsna. Transcendentalni zvukova vibrace *om,* ktere se rika *prasava*, a ktera je obsazena ve vsech vedskych mantrach, je take Krsna. Jelikoz *prasava* neboli *omkara* ma dulezite misto v hymnech vedskych textu (Sama, Jadzur, Rg a Atharva), rozumi se, ze predstavuje Krsnu.

SLOKA 18

gatir bharta prabhuh saksi nivasah sarasam suhrt
prabhavah pralayah sthanam nidhanam bijam avyayam

gatih - cil; *bharta* - udrzovatel; *prabhuh* - pan; *saksi* - svedek; *nivasah* - pribytek; *sarasam* - utociste; *su-hrt* - nejdrazsi pritel; *prabhavah* - stvoreni; *pralayah* - zanik; *sthanam* - zaklad; *nidhanam* - misto spocinuti; *bijam* - semeno; *avyayam* - nepomijive.

Ja jsem cil, udrzovatel, pan, svedek, pribytek, utociste a nejdrazsi pritel. Jsem vznik a zanik, zaklad vseho, misto spocinuti a vecne semeno.

VYKLAD: Gati znamena misto, ke kteremu chceme dojit. Lide vsak nevedi, ze konecnym cilem je Krsna. Clovek, ktery nezna Krsnu, je z duchovni cesty sveden bud uplne, nebo castecne. Mnozi lide si mysli, ze cilem ruznych asketickych cviceni jsou polobozi a snazi se dospet na jejich planety, jako napriklad na Candraloku, Surjaloku, Indraloku, Maharloku atd. Jelikoz tyto planety stvoril Krsna, soucasne jsou a nejsou Krsna. Ve skutecnosti to jsou projevy Krsnovy energie, a jako takove jsou Krsna. Slouzi vsak jako prestupni stanice k realizovani Krsny. Priblizovat se ke Krsnovi prostrednictvim Jeho ruznych energii znamena priblizovat se ke Krsnovi neprimym zpusobem. Ke Krsnovi bychom se meli priblizovat primo, abychom usetrili cas a energii. Kdyz se napriklad muzeme dostat do nejvyssiho patra vytahem, proc bychom pouzivali schodu? Vsechno spociva na Krsnove energii a bez Krsny nemuze nic existovat. Krsna je nejvyssi vladce, nebor Mu vsechno patri a vsechno zavisi na Jeho energiich. Krsna je nejvyssi svedek, nebor sidli ve vsech srdcich. Domy, zeme a planety, ve kterych zijeme, jsou take Krsna. Krsna je konecny cil a utociste, a proto bychom se na Neho meli obratit, aby nam poskytl ochranu nebo odstranil nase zarmutky. A kdykoliv se na nekoho musime obratit s zadosti o pomoc, meli bychom vedet, ze nam ji muze poskytnout jen ziva sila. Krsna je nejvyssi ziva bytost. A ponevadz je Krsna puvodcem naseho pokoleni, tedy nejvyssim otcem, nemuze byt nikdo lepsim pritelem nebo ochrancem nez Krsna. Krsna je prvotni zdroj celeho projevu a konecne misto spocinuti po zniceni. Krsna je tedy vecna pricina vsech pricin.

SLOKA 19

tapamy aham aham varsam nigrhsamy utsrjami ca
amrtam caiva mrtyus ca sad asac caham arjuna

tapami - vydavam teplo; *aham* - Ja; *aham* - Ja; *varsam* - desr; *nigrhsami* - zadrzuji; *utsrjami* - vypoustim; *ca* - a; *amrtam* - nesmrtelnost; *ca* - a; *eva* - zajiste; *mrtyuh* - smrt; *ca* - a; *sat* - duchovno; *asat* - hmota; *ca* - a; *aham* - Ja; *arjuna* - o Ardzuno.

Vydavam teplo, zadrzuji a vypoustim desr. Jsem nesmrtelnost a jsem take zosobnena smrt. Jak hmota, tak duchovno jsou ve Mne, o Ardzuno.

VYKLAD: Krsna rozsiruje teplo a svetlo pomoci svych ruznych energii, jako je napriklad elektrina a slunecni zare. V letnim obdobi zadrzuje desr a v zimnim obdobi spousti privaly deste. Sila, ktera nas udrzuje pri zivote, je take Krsna a na konci zivota se s Krsnou potkame jako se smrti. Studovanim techto ruznych Krsnovych energii dojdeme k zaveru, ze Krsna nerozlisuje mezi hmotou a duchovnem, neboli ze je jak hmota, tak i duchovno. Clovek na vysoke duchovni urovni nedela takove rozdily. Vidi Krsnu ve vsem.

Jelikoz Krsna je hmota i duchovno, je obrovska vesmirna podoba, zahrnujici vsechny hmotne projevy, take Krsna a Jeho vrndavanske zabavy v podobe dvourukeho sjamasundary, hrajiciho na fletnu, jsou zabavy Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

SLOKA 20

trai-vidya mam soma-pah puta-papa
yajnair istva svar-gatim prarthayante
te pusyam asadya surendra-lokam
asnanti divyan divi deva-bhogan

trai-vidyah - znalci tri Ved; *mam* - Me; *soma-pah* - piji sravu soma; *puta* - ocisteni; *papah* - od hrichu; *yajnaih* - s obermi; *istva* - uctivaji; *svah-gatim* - dojdou do nebe; *prarthayante* - modli se; *te* - oni; *pusyam* - zbozni; *asadya* - dosahnou; *sura-indra* - Indry; *lokam* - svet; *asnanti* - tesit se; *divyan* - nebeskym; *divi* - v nebi; *deva-bhogan* - pozitkum polobohu.

Znalci Ved, kteri piji sravu soma a chteji se dostat na nebeske planety, Me uctivaji neprimo. Po ocisteni se od nasledku za hrisne ciny se narodi na Indrove nebeske planete, kde se tesi bozskym pozitkum.

VYKLAD: Slovy *trai-vidyah* se oznacuji tri Vedy: Sama, Jadzur a Rg. Brahman, ktery studoval tri Vedy, se nazyva *tri-vedi*. Spolecnost ma v ucte ty, kteri se snazi ziskat poznani z techto tri Ved. Nanestesti existuji spousty znalcu Ved, kteri neznaji jejich konecny smysl. Krsna proto prohlasuje, ze

je konecnym cilem pro *tri-vedi.* Ti, kdo skutecne znaji Vedy, hledaji utociste u lotosovych nohou Sri Krsny a oddane Mu slouzi, aby Ho uspokojili. Oddana sluzba zacina zpivanim Hare Krsna mantry. Zaroven se clovek musi snazit porozumet, kdo Krsna ve skutecnosti je. Nanestesti se ti, kteri studuji Vedy formalne, zajimaji vice o obeti urcene ruznym polobohum jako Indra, Candra atd. Tim se uctivaci polobohu jiste ocisruji od necistot pochazejicich z nizsich kvalit hmotne prirody a jsou povyseni na vyssi hvezdne soustavy, neboli na planety jako napriklad Maharloka, Dzanoloka, Tapoloka atd. Moznost uspokojovat smysly na techto nebeskych planetach je stotisickrat lepsi nez na teto planete.

SLOKA 21

te tam bhuktva svarga-lokam visalam
ksise pusye martya-lokam visanti
evam trayi-dharmam anuprapanna
gatagatam kama-kama labhante

te - oni; *tam* - to; *bhuktva* - uziji; *svarga-lokam* - nebeskeho; *visalam* - nesmirneho; *ksise* - vycerpaji; *pusye* - vysledky svych zboznych cinnosti; *martya-lokam* - do sveta smrtelniku; *visanti* - poklesnou; *evam* - takto; *trayi* - tri Ved; *dharmam* - zasad; *anuprapannah* - dodrzovanim; *gata-agatam* - smrt a zrozeni; *kama-kamah* - touzi po smyslovych pozitcich; *labhante* - dospeji.

Kdyz tak zakusi nebeskych smyslovych pozitku a vysledky jejich ctnostnych cinnosti jsou vycerpany, navrati se opet do sveta smrtelniku. Lide, kteri touzi po ukojeni zadosti dodrzovanim zasad tri Ved, ziskaji takto pouze opakovane zrozeni a smrt.

VYKLAD: Ti, kdo se dostanou na nebeske planety, se tesi z delsiho zivota a lepsich moznosti ke smyslovemu pozitku, ale presto jim neni dovoleno zustat tam navzdy. Po skonceni dobrych vysledku, ziskanych ctnostnymi cinnostmi, se musi opet vratit na tuto planetu. Clovek, ktery neziskal dokonale poznani, jez se ve Vedanta-sutre popisuje jako *janmady asya yatah*, neboli kdo nepochopil Krsnu jako pricinu vsech pricin, nevyuzil moznosti dosahnout konecneho zivotniho cile. Musi se podridit kolobehu, kdy se povysi na nebeske planety a opet sestoupi dolu, jakoby na ruskem kole. Znamena to, ze je znovu zatazen do rozeni a smrti v nizsich a vyssich planetarnich soustavach, misto aby dosahl duchovniho sveta, ktery nemusi jiz nikdy opustit. Nejlepsi tedy je odebrat se do duchovniho sveta, kde je zivot vecny, plny blazenosti a odkud se jiz nikdy nemusi vracet do teto strastiplne hmotne existence.

SLOKA 22

ananyas cintayanto mam ye janah paryupasate
tesam nityabhiyuktanam yoga-ksemam vahamy aham

ananyah - nemajice jiny predmet; *cintayantah* - rozjimani; *mam* - o Mne; *ye* - ti, kdo; *janah* - osoby; *paryupasate* - uctivaji; *tesam* - tem; *nitya* - vzdy; *abhiyuktanam* - trvale oddani; *yoga* - potrebne; *ksemam* - ochranu; *vahami* - prinasim; *aham* - Ja.

Ale tem, kteri Me vzdy uctivaji s oddanosti a rozjimaji o Me transcendentalni podobe, prinasim to, co jim chybi, a zachovavam to, co maji.

VYKLAD: Clovek, ktery nemuze zit ani na chvilku bez uvedomovani si Krsny, nemysli na nic jineho nez na Krsnu dvacet ctyri hodiny denne, nebor naslouchа, velebi a vzpomina na Jeho cinnosti, modli se k Nemu, uctiva Ho, slouzi Jeho lotosovym noham, slouzi Mu jinymi zpusoby, prateli se s Nim a plne se Mu odevzdava. Takove cinnosti jsou velice priznive a plne duchovnich sil, pomoci nichz se oddany muze zdokonalit v duchovni realizaci, takze jeho jedinou touhou je dospet do spolecnosti Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Takovy oddany se jiste priblizuje k Nejvyssimu Panu bez potizi a diky Krsnove milosti se nikdy nevrati do hmotneho sveta. Toto se nazyva joga. Slovem *ksema* se mysli Panova milostiva ochrana. Jogou pomaha Sri Krsna oddanym, aby na Neho mohli uprit mysl, a kdyz si Ho plne uvedomi, chrani je pred poklesnutim do strastiplneho podmineneho zivota.

SLOKA 23

ye py anya-devata-bhakta yajante sraddhayanvitah
te pi mam eva kaunteya yajanty avidhi-purvakam

ye - ti, kdo; *api* - take; *anya* - jine; *devata* - polobohy; *bhaktah* - oddani; *yajante* - uctivaji; *sraddhaya anvitah* - s virou; *te* - oni; *api* - take; *mam* - Mne; *eva* - jen; *kaunteya* - o synu Kunti; *yajanti* - uctivaji; *avidhi-purvakam* - spatnym zpusobem.

Ti, kdo jsou oddanymi ruznych polobohu a uctivaji je s virou, uctivaji ve skutecnosti pouze Mne, o synu Kunti, avsak nespravne.

VYKLAD: Sri Krsna rika: ,,Lide, kteri uctivaji polobohy, nepatri k nejchytrejsim, ackoliv takove uctivani je neprimo urceno Mne.`` Kdyz napriklad zalevame listy a vetve stromu, aniz bychom zavlazili koren, nedodrzujeme zakladni pravidla a jedname nevedome. Podobne dodavame ziviny zaludku, a nikoliv ruznym castem tela. Dalo by se rici, ze polobozi jsou vudcimi predstaviteli vlady Nejvyssiho Pana. Znamena to, ze bychom meli uctivat pouze Nejvyssiho Pana, coz automaticky uspokoji vsechny zastupce a predstavitele vlady, a jejich podplaceni je protizakonne. V tomto versi je to potvrzeno slovy *avidhi-purvakam.* Sri Krsna tedy neschvaluje zbytecne uctivani polobohu.

SLOKA 24

aham hi sarva-yajnanam bhokta ca prabhur eva ca
na tu mam abhijananti tattvenatas cyavanti te

aham - Ja; *hi* - zajiste; *sarva* - vsech; *yajnanam* - obeti; *bhokta* - uzivatel; *ca* - a; *prabhuh* - pan; *eva* - take; *ca* - a; *na* - ne; *tu* - ale; *mam* - Mou; *abhijananti* - znaji; *tattvena* - ve skutecnosti; *atah* - proto; *cyavanti* - klesnou; *te* - oni.

Pozitky vsech obeti patri Mne a Ja jsem jejich panem. Proto klesaji ti, kteri nepoznavaji Mou skutecnou transcendentalni povahu.

VYKLAD: Zde je jasne receno, ze vedske texty doporucuji mnoho druhu obeti, ktere jsou vsak ve skutecnosti urceny k uspokojeni Nejvyssiho Pana. Jadzna znamena Visnu. Ve treti kapitole Bhagavadgity bylo jasne vysvetleno, ze clovek by mel pracovat jen k uspokojeni Jadzni neboli Visnua. K uspokojeni Visnua je zvlaste usporadano nejdokonalejsi spolecenske zrizeni, zvane *varsasrama-dharma.* Proto Sri Krsna v tomto versi rika, ze pozitky ze vsech obeti patri Jemu, nebor je Nejvyssim Panem. Hloupi lide to vsak nevedi a uctivaji polobohy kvuli pomijivym ziskum. Sklouznou do hmotne existence a nedospeji k vytouzenemu zivotnimu cili. Ma-li vsak nekdo hmotna prani, je lepe pozadat o jejich splneni Nejvyssiho Pana, ackoliv to neni cista oddanost. Timto zpusobem dosahne vytouzeneho vysledku.

SLOKA 25

yanti deva-vrata devan pitZn yanti pitr-vratah
bhutani yanti bhutejya yanti mad-yajino pi mam

yanti - jdou; *deva-vratah* - uctivaci polobohu; *devan* - k polobohum; *pitZn* - k predkum; *yanti* - jdou; *pitr-vratah* - uctivaci predku; *bhutani* - k duchum; *yanti* - jdou; *bhuta-ijyah* - uctivaci duchu; *yanti* - jdou; *mat* - Moji; *yajinah* - oddani; *api* - ale; *mam* - ke Mne.

Ti, kdo uctivaji polobohy, se narodi mezi polobohy, k predkum jdou ti, kdo uctivaji predky. Ti, kdo uctivaji duchy, se narodi mezi takovymi bytostmi, a ti, kdo uctivaji Me, budou zit se Mnou.

VYKLAD: Jestlize se nekdo touzi dostat na Mesic, Slunce nebo jinou planetu, muze se tam dostat dodrzovanim zvlastnich vedskych predpisu doporucenych pro tento ucel. V casti Ved pojednavajici o plodonosnych cinnostech jsou tyto metody podrobne popsany pod odbornym nazvem *darsa-paursamasi* a doporucuji uctivani polobohu sidlicich na ruznych planetach. Podobne se muzeme dostat na planetu predku vykonavanim urcite obeti. Nebo se muzeme dostat na planetu duchu a muze se z nas stat jaksa, raksa nebo pisaca. Tento druh uctivani se nazyva ,,cerne umeni`` nebo ,,cerna magie`` a mnoho lidi, kteri se tim zabyvaji, si mysli, ze to ma neco spolecneho s duchovnim zivotem. Ale ve skutecnosti jsou tyto cinnosti zcela materialisticke. Zato cisty oddany, ktery uctiva Nejvyssi Osobnost Bozstvi, dospeje nepochybne na vaikunthske planety nebo na Krsnaloku. Je velice snadne pochopit vyznam tohoto duleziteho verse. Proc by nemohli cisti oddani dospet na Krsnovy nebo Visnuovy planety, kdyz uctivanim polobohu se muze clovek dostat na nebeske planety, uctivanim predku na jejich planety a provozovanim ,,cerneho umeni`` na planety duchu? Nanestesti vetsina lidi nema poneti o vznesenych planetach, kde zije Krsna a Visnu, a nasledkem toho jsou podmineni zivotem v hmotnem svete. Dokonce i impersonaliste mohou poklesnout z brahmadzjoti. Hare Krsna hnuti rozsiruje pro uzitek cele lidske spolecnosti vznesenou informaci, ze pouhym zpivanim Hare Krsna mantry se clovek muze navratit zpatky domu, zpatky k Bohu.

SLOKA 26

patram puspam phalam toyam yo me bhaktya prayacchati
tad aham bhakty-upahrtam asnami prayatatmanah

patram - listek; *puspam* - kvet; *phalam* - ovoce; *toyam* - vodu; *yah* - kdokoliv; *me* - Mi; *bhaktya* - s oddanosti; *prayacchati* - obetuje; *tat* - to; *aham* - Ja; *bhakti-upahrtam* - obetovane s oddanosti; *asnami* - prijmu; *prayata-atmanah* - od toho s cistym vedomim.

Jestlize Mi nekdo obetuje s laskou a oddanosti listek, kvitko, ovoce nebo vodu, prijmu to.

VYKLAD: Kazdy inteligentni clovek by si mel uvedomit dulezitost uvedomovani si Krsny a transcendentalni laskyplne sluzby, aby mohl dospet do vecneho svrchovaneho sidla, plneho neustavajici radosti. Zpusob, jak se tam dostat, je velice jednoduchy a muze se o nej pokusit i ten nejchudsi clovek, ktery nema zadne kvalifikace. Jedine, co se v teto souvislosti vyzaduje, je stat se cistym oddanym Pana. Nezalezi na tom, kym nebo cim clovek je. Je to tak snadne, ze dokonce i pouhy listek, voda nebo ovoce mohou byt obetovany Nejvyssimu Panu s ryzi laskou a Jeho to potesi a prijme to. Uvedomovani si Krsny je tedy tak snadne a univerzalni, ze nikomu nemuze byt odepreno. Kdo by byl tak posetily a odmitl tuto jednoduchou metodu k dosazeni nejvyssi zivotni dokonalosti? Sri Krsna chce pouze laskyplnou sluzbu, a nic jineho. Krsna prijima i maly kvet od sveho cisteho oddaneho. Nechce zadnou obetinu od neoddaneho. Ve skutecnosti nic nepotrebuje, protoze je sobestacny, ale presto prijme dar sveho oddaneho jako dukaz jeho lasky a oddanosti. Vyvinout lasku ke Krsnovi je nejvyssi zivotni dokonalost. V tomto versi pouziva Krsna slova *bhakti* dvakrat, aby zduraznil, ze bhakti neboli oddana sluzba je jediny zpusob, jak se k Nemu priblizit. Nic jineho, jako napriklad to, ze se clovek stane brahmanem, ucenym vedcem, bohatym clovekem nebo velkym filozofem, nemuze primet Krsnu k tomu, aby prijal nase obetovani. Je to pouze bhakti, ktera zpusobuje, ze Krsna projevi zajem a prijme cokoliv od kohokoliv. Bhakti nema pricinu. Je to vecny proces a prima cinnost ve sluzbe absolutnimu celku.

Sri Krsna jiz vysvetlil, ze je jedinym pozivatelem, prvotnim Bohem a skutecnym prijemcem obeti, a v tomto versi objasnuje, jakemu druhu obetin dava prednost. Jestlize si prejeme oddane slouzit Nejvyssimu Panu, abychom se ocistili a dosahli nejvyssiho cile - transcendentalni laskyplne sluzby Bohu - pak musime zjistit, co po nas vyzaduje. Ten, kdo Krsnu miluje, Mu da cokoliv, oc si pozada, a nenabidne Mu nic nechteneho nebo nezadaneho. Proto nemuzeme obetovat Krsnovi maso, ryby nebo vejce. Kdyby po techto vecech touzil, urcite by o ne pozadal. Misto toho vsak jasne zada, abychom Mu nabizeli listek, kvet, ovoce a vodu - a takovou ober ze prijme. Z toho muzeme usoudit, ze neprijme maso, ryby nebo vejce. Zelenina, obiloviny, ovoce, mleko a voda predstavuji vhodnou lidskou stravu, predepsanou samotnym Krsnou. Jime-li neco jineho, nemuzeme Mu to obetovat, protoze to neprijme. Obetujeme-li Krsnovi nevhodne jidlo, nemuzeme rici, ze Mu slouzime s laskou a oddanosti.

Sri Krsna vysvetluje ve treti kapitole, trinactem versi, ze pouze zbytky po obeti jsou ocisteny a vhodne k pozivani lidmi, kteri touzi po duchovnim zivote a vyprosteni se z hmotneho zapleteni. Ve stejnem versi rika, ze ti, kteri neobetuji sve jidlo, jedi pouze hrich. Jinymi slovy, kazdym soustem se jeste vice zapletaji do slozitosti hmotne prirody. Cisty oddany vsak pripravuje chutna a jednoducha vegetarianska jidla, ktera obetuje pred obrazkem nebo Bozstvem Krsny s pokornymi poklonami a modli se, aby Sri Krsna prijal tuto skromnou obetinu. Timto zpusobem dela postupny pokrok v duchovnim zivote, ocisruje sve telo a vytvari jemnejsi mozkovou tkan, coz mu pomuze jasne myslet. Nejdulezitejsi vsak je, aby obetovani provadel s laskou. Krsna nepotrebuje jidlo, nebor jiz stejne vsechno vlastni, ale prijme obetovani, jestlize Ho nekdo touzi timto zpusobem potesit. Dulezitou prisadou pri vareni, slouzeni a obetovani je laska ke Krsnovi.

Neosobni filozofove, kteri tvrdi, ze Absolutni Pravda nema smysly, nemohou pochopit tento vers Bhagavadgity. Bud to prijmou jako metaforu, nebo jako dukaz lidske povahy mluvciho Bhagavadgity, Sri Krsny. Ve skutecnosti vsak Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, nejenze smysly ma, ale Jeho smysly jsou take zamenitelne, coz znamena, ze jeden smysl muze vykonavat cinnost jineho smyslu. Toto je jedna z vlastnosti, na kterou je poukazovano, kdyz se rika, ze Krsna je absolutni. Kdyby nemel smysly, stezi bychom Ho mohli povazovat za dokonaleho. V sedme kapitole Krsna vysvetluje, ze vrhne zive bytosti do hmotne prirody pouhym pohledem. Krsnovo naslouchani laskyplnym slovum oddaneho pri obetovani jidla je *zcela* totozne s Jeho jedenim a ve skutecnosti to take ochutnava. Toto by melo byt zvlaste zdurazneno. Protoze Sri Krsna je absolutni, Jeho naslouchani je totozne s jedenim nebo ochutnavanim. Pouze oddany, ktery bez interpretaci prijima Sri Krsnu tak, jak se sam popisuje, muze pochopit, ze Nejvyssi Absolutni Pravda muze jist a pochutnavat si na jidle.

SLOKA 27

yat karosi yad asnasi yaj juhosi dadasi yat
yat tapasyasi kaunteya tat kurusva mad-arpasam

yat - ar; *karosi* - delas; *yat* - cokoliv; *asnasi* - pojidas; *yat* - cokoliv; *juhosi* - obetujes; *dadasi* - darujes; *yat* - cokoliv; *yat* - jakekoliv; *tapasyasi* - provadis pokani; *kaunteya* - o synu Kunti; *tat* - to; *kurusva* - cin; *mat* - Mne; *arpasam* - jako ober.

Ar cinis cokoliv, ar pojidas cokoliv, ar obetujes nebo darujes cokoliv a ar provadis jakakoliv pokani, o synu Kunti, vzdy to cin jako ober Mne.

VYKLAD: Povinnosti vsech je uzpusobit si zivot tak, abychom nikdy za zadnych okolnosti nezapomneli na Krsnu. Vsichni musime pracovat, abychom udrzeli dusi a telo pohromade, a zde Krsna doporucuje, abychom pracovali pro Neho. Musime jist, abychom se udrzeli pri zivote, a proto bychom meli prijimat jen zbytky jidla, ktere bylo obetovano Krsnovi. Kazdy civilizovany clovek by mel vykonavat nejake nabozenske obrady; proto Krsna rika, abychom je delali pro Neho, a to se nazyva *arcana.* Podobne mame sklony k dobrocinnostem; Krsna tedy rika, abychom to dali Jemu, coz znamena, ze nadbytek nashromazdenych penez bychom meli pouzit k rozsirovani Hare Krsna hnuti. V dnesni dobe maji lide zajem o meditace, ktere jsou v tomto veku neprakticke - jestlize vsak nekdo medituje o Krsnovi dvacet ctyri hodiny denne tim, ze polohlasne prednasi nebo zpiva Hare Krsna mantru, je urcite nejvetsim meditatorem a nejvetsim joginem, jak je potvrzeno v seste kapitole Bhagavadgity.

SLOKA 28

subhasubha-phalair evam moksyase karma-bandhanaih
sannyasa-yoga-yuktatma vimukto mam upaisyasi

subha - dobre; *asubha* - nedobre; *phalaih* - vysledky; *evam* - tak; *moksyase* - vysvobodis se; *karma* - cinu; *bandhanaih* - ze zajeti; *sannyasa* - odrikani; *yoga* - jogou; *yukta-atma* - s mysli uprenou na; *vimuktah* - vysvobodis se; *mam* - Me; *upaisyasi* - dosahnes.

Takto budes vysvobozen z pout cinu, ar uz jsou jejich plody dobre ci zle. S touto jogou odrikani a s mysli uprenou na Mne se vysvobodis a prijdes ke Mne.

VYKLAD: Clovek, ktery jedna s mysli uprenou na Krsnu pod vedenim autority, se nazyva *yukta*. Odborny vyraz je *yukta-vairagya*. Podrobneji to vysvetluje Rupa Gosvami:

anasaktasya visayan yatharham upayunjatah
nirbandhah krssa-sambandhe yuktam vairagyam ucyate
(Bhakti-rasamrta-sindhu 2.255)

Rika, ze musime jednat tak dlouho, dokud jsme v hmotnem svete. Jestlize tedy odevzdame vysledky sve prace Krsnovi, rika se tomu *yukta-vairagya*. Kdyz clovek jedna timto zpusobem, ocisruje zrcadlo sve mysli a s postupnym rozvojem duchovniho vedomi se nakonec odevzda Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Proto se na konci vysvobodi a toto vysvobozeni je take presne popsano. Nejedna se o splynuti s brahmadzjoti, nybrz o vstup na planetu Nejvyssiho Pana. Sri Krsna zde jasne rika *mam upaisyasi*: ,,prijdes ke Mne``, zpatky domu, zpatky k Bohu. Existuje pet druhu vysvobozeni a zde je popsan ten, kdy se oddany po opusteni tela navrati zpatky k Bohu a slouzi primo v Jeho spolecnosti, nebor za sveho zivota zil pod vedenim Nejvyssiho Pana.

Skutecny sannjasi je ten, kdo nema zadne jine zajmy nez obetovat svuj zivot sluzbe Sri Krsnovi. Takovy clovek se povazuje za vecneho sluzebnika, zavisleho na svrchovane vuli Nejvyssiho Pana, a proto dela vse pro Jeho pozitek. Cokoliv dela, dela jako sluzbu Bohu. Nejevi velky zajem o plodonosne cinnosti a predepsane povinnosti, zminene ve Vedach, ktere musi vykonavat obycejni lide. Nekdy se muze stat, ze oddany, ktery oddane slouzi Nejvyssimu Panu, jedna proti predepsanym vedskym povinnostem, avsak ve skutecnosti tomu tak neni. Vaisnavske autority proto rikaji, ze i ten nejinteligentnejsi clovek nemuze pochopit plany a cinnosti cistych oddanych (*tanra vakya, kriya, mudra vijneha na bujhaya;* Caitanja-caritamrta, Madhja-lila 23.39). Clovek, ktery je zapojen do oddane sluzby Panu, nebo neustale premysli a planuje, jak Mu slouzit, by mel byt povazovan za uplne vysvobozeneho jiz v pritomnosti a v budoucnosti je mu zarucen navrat domu, zpatky k Bohu. Je velice nevhodne takoveho oddaneho, stejne jako Krsnu, pomlouvat.

SLOKA 29

samo ham sarva-bhutesu na me dvesyo sti na priyah
ye bhajanti tu mam bhaktya mayi te tesu capy aham

samah - stejny; *aham* - Ja; *sarva-bhutesu* - ke vsem zivym bytostem; *na* - nikdo; *me* - Mi; *dvesyah* - zavistivy; *asti* - je; *na* - ne; *priyah* - mily; *ye* - ti, kdo; *bhajanti* - transcendentalne slouzi; *tu* - ale; *mam* - Mi; *bhaktya* - oddane; *mayi* - jsou ve Mne; *te* - oni; *tesu* - v nich; *ca* - take; *api* - zajiste; *aham* - Ja.

Nikomu nezavidim a nikomu nejsem naklonen. Jsem stejny ke vsem. Ale ten, kdo Mi slouzi s oddanosti, je pritel, je ve Mne a take Ja jsem pritelem jemu.

VYKLAD: Mohli bychom se zeptat, proc se Sri Krsna zajima predevsim o sve oddane, kteri Mu neustale transcendentalne slouzi, kdyz je stejny ke vsem a nikdo neni Jeho zvlastnim pritelem? Toto se vsak neda nazvat rozlisovani, to je prirozene. Kterykoliv clovek na tomto svete muze chtit rozdavat sve jmeni, a presto ma nejvetsi zajem o sve vlastni deti. Sri Krsna rika, ze vsechny zive bytosti jsou

Jeho syny a nezalezi na tom, jake maji telo. Potom jim dodava vse, co potrebuji k zivotu. Je jako mrak, ktery rozdava desr vsude, nezavisle na tom, jestli spadne na urodnou pudu, skalu nebo do more. Ale svym oddanym venuje zvlastni pozornost. Oddani na Krsnu neustale mysli a jsou podle tohoto verse transcendentalne umisteni v Krsnovi. Uz samotny pojem ,,uvedomovani si Krsny`` naznacuje, ze lide, kteri maji toto vedomi, jsou transcendentaliste umisteni v Krsnovi. Sri Krsna zde jasne rika: *mayi te*. ,,Jsou ve Mne.`` Nasledkem toho je prirozene, ze Krsna je take v nich. Tento vztah je vzajemny a to je take vysvetleno slovy *ye yatha mam prapadyante tams tathaiva bhajamy aham.* ,,Postaram se o ne stejnou merou, jakou se Mi odevzdaji.`` (Bg.4.11) Tento transcendentalni vzajemny vztah existuje, protoze jak Krsna, tak i oddany jsou vedome bytosti. Diamant ve zlatem prstenu vypada velice pekne. Zlato je ozdobeno diamantem a take diamant je okraslen zlatem. Nejvyssi Pan a ziva bytost se neustale trpyti, a kdyz se ziva bytost zapoji do oddane sluzby Panu, vypada okamzite jako zlato. Nejvyssi Pan je prirovnavan k diamantu, takze kombinace jde velice vhodne dohromady. Zive bytosti se ve svem cistem stavu nazyvaji oddani. Nejvyssi Pan se odevzda svym oddanym. Filozofie zastavajici osobni stanovisko by neexistovala, kdyby neexistoval vzajemny vztah mezi oddanymi a Panem. Zastanci neosobni teorie tvrdi, ze tento vztah neexistuje, ale pro personalisty je skutecnosti.

Casto se uvadi priklad, ze Sri Krsna je jako strom vyplnujici vsechna prani; cokoliv od Neho zadame, milostive nam doda. Ale zde je to vysvetleno trochu podrobneji. Sri Krsna rika v tomto versi, ze je naklonen svym oddanym. To je projev Jeho zvlastni milosti k oddanym. Nesmime si vsak myslet, ze Krsnuv opetovny vztah je pod zakonem karmy. Je to transcendentalni vztah mezi Krsnou a Jeho oddanymi. Oddana sluzba Krsnovi neni cinnost patrici do hmotneho sveta - je to duchovni cinnost duchovniho sveta, kde vladne vecnost, poznani a blazenost.

SLOKA 30

api cet su-duracaro bhajate mam ananya-bhak
sadhur eva sa mantavyah samyag vyavasito hi sah

api - dokonce; *cet* - jestlize; *su-duracarah* - kdo se dopustil nejohavnejsich cinu; *bhajate* - oddane slouzi; *mam* - Mi; *ananya-bhak* - bez odchyleni; *sadhuh* - svetec; *eva* - zajiste; *sah* - on; *mantavyah* - ma byt povazovan; *samyak* - uplne; *vyavasitah* - je dobre umisten ve svem snazeni; *hi* - zajiste; *sah* - on.

Dokonce i clovek, ktery se dopustil nejohavnejsiho cinu, by mel byt povazovan za svateho, jestlize Mi slouzi s ryzi oddanosti, nebor je spravne umisten ve svem snazeni.

VYKLAD: Slovo *su-duracarah*, ktereho Krsna pouzil v tomto versi, je velice dulezite a meli bychom spravne porozumet jeho vyznamu. Ve svem podminenem stavu dela podminena bytost dva druhy cinnosti: podminene a nepodminene (prirozene). Podminene jsou takove, ktere musi vykonavat vsichni, dokonce i oddani, aby ochranili telo nebo neporusovali spolecenska ci statni ustanoveni. Krome cinnosti tohoto druhu, kterych existuje v souvislosti s podminenym zivotem zajiste mnoho, jsou zde take cinnosti transcendentalni, kterym se venuji bytosti, plne si vedome sve duchovni podstaty. Takove cinnosti se nazyvaji oddana sluzba Nejvyssimu Panu a jsou zcela prirozene. V podminenem zivote jdou oddana sluzba a podminene cinnosti, tykajici se tohoto tela, nekdy soubezne vedle sebe, jindy se naopak mohou stretavat. Oddany se velice snazi, aby neudelal neco, co by mohlo narusit celou situaci. Vi, ze dokonalost v jeho cinnostech zavisi na rozvoji jeho duchovniho vedomi. Nekdy se vsak muze stat, ze uvidime oddaneho jednat zpusobem, ktery je politicky nebo spolecensky povazovan za velice nevhodny, ale takovy poklesek ho nevylucuje z oddane sluzby. Ve Srimad Bhagavatamu se rika, ze kdyz je clovek z celeho srdce zamestnan v transcendentalni sluzbe Nejvyssimu Panu, ale vlivem okolnosti poklesne, Pan mu poklesek promine a ocisti ho zevnitr, z jeho srdce. Vliv hmotne prirody je tak silny, ze dokonce i jogin muze byt nekdy sveden, prestoze slouzi Nejvyssimu Panu. Uvedomovani si Krsny je tak mocne, ze prilezitostne prohresky jsou okamzite napraveny. Proto oddana sluzba konci vzdy uspechem. Nikdo by se nemel posmivat oddanemu kvuli nejakemu nahodnemu sklouznuti ze vznesene cesty, nebor, jak bude vysvetleno v pristim versi, takove nahodne poklesky skonci a oddany se plne pohrouzi do oddane sluzby Krsnovi. Je to jen otazka casu.

Proto clovek, ktery oddane slouzi Krsnovi s mysli na Neho uprenou, a ktery s presvedcenim zpiva *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare,* je umisten transcendentalne, i kdyz nekdy nahodne poklesne. Zduraznena jsou take slova *sadhur eva*, ,,je svaty``, ktera varuji neoddane, aby nekritizovali oddane kvuli nejakemu poklesku. Oddany by mel byt povazovan za svateho i nadale, trebaze se dopustil nechteneho prohresku. Na slovo *mantavyah* se klade zvlastni duraz. Jestlize se nekdo neridi podle tohoto pravidla a zesmesnuje oddane pro jejich nahodne poklesky, dopousti se sam prohresku tim, ze nedodrzuje prikazy Nejvyssiho Pana. Jedinou vlastnosti oddaneho je to, ze se venuje vyhradne ryzi a oddane laskyplne sluzbe.

V Nrsinha Purane se uvadi:

bhagavati ca harav ananya-ceta
bhrsa-malino pi virajate manusyah
na hi sasa-kalusa-cchabih kadacit
timira-parabhavatam upaiti candrah

Je-li clovek zcela zamestnan v oddane sluzbe Panu a prilezitostne se stane, ze se dopusti ohavnych cinnosti, meli bychom se na tyto cinnosti divat jako na tmave skvrny na mesici. Tmave skvrny na mesici nijak neovlivnuji mesicni svetlo. Podobne nahodne prohresky neznemoznuji oddanemu postup na ceste utvarejici svaty charakter.

Na druhe strane si vsak nesmime myslet, ze oddany muze jednat jakymkoliv ohavnym zpusobem. Tento vers poukazuje pouze na nahodne prestupky vzhledem k silnemu spojeni s hmotou. Oddane slouzit znamena vyhlasit valku iluzorni energii. Pokud neni oddany natolik silny, aby s ni mohl bojovat, muze se stat, ze nekdy poklesne. Ale je-li odhodlan bojovat, nikdy jiz nepoklesne, coz bylo vysvetleno drive. Nikdo by nemel zneuzivat tohoto verse a delat jakekoliv nesmysly a myslet si, ze je i nadale oddanym. Jestlize nenapravi svuj charakter vykonavanim oddane sluzby, pak je celkem jasne, ze neni nejpokrocilejsi.

SLOKA 31

ksipram bhavati dharmatma sasvac-chantim nigacchati
kaunteya pratijanihi na me bhaktah prasasyati

ksipram - velice brzy; *bhavati* - se stane; *dharma-atma* - radny; *sasvat-santim* - vecneho miru; *nigacchati* - dosahne; *kaunteya* - o synu Kunti; *pratijanihi* - vyhlas; *na* - nikdy ne; *me* - Muj; *bhaktah* - oddany; *prasasyati* - zanikne.

Velice rychle se napravi a dosahne vecneho miru. O synu Kunti, smele vyhlas, ze Moji oddani nikdy nezaniknou.

VYKLAD: Tento vers je nutne spravne pochopit. Sri Krsna rekl v sedme kapitole, ze ten, kdo se dopousti skodlivych cinnosti, se Mu neodevzda. Ten, kdo neni oddan Nejvyssimu Panu, nema zadne dobre kvalifikace. Neverici, kteri nikdy nezacnou s oddanou sluzbou, nemaji zadne dobre vlastnosti a to je potvrzeno nejen v Bhagavadgite, ale i ve Srimad Bhagavatamu. Nekdo by se mohl zeptat, jak se muze stat cistym oddanym clovek, ktery dela ohavne ciny, bud umyslne, nebo neumyslne? Oddani obvykle laskyplne slouzi deviti ruznymi zpusoby a ocisruji tak srdce od hmotnych necistot. Vlozi Nejvyssi Osobnost Bozstvi do sveho srdce a vsechna hrisna znecisteni jsou automaticky odstranena. Neustale rozjimani o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi ocisti jejich povahu. Vedy predepisuji urcity obrad pro ocistu tech, kteri poklesli ze sveho vzneseneho postaveni, ale oddany se nemusi podrobovat takovym ritualum, nebor jeho ocistny proces zacina jiz v jeho srdci neustalym vzpominanim na Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Zpivani *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare* by nemelo nikdy prestat. To ochrani oddaneho od nahodnych poklesku a umozni mu, aby navzdy zustaval neznecisten hmotnou spinou.

SLOKA 32

mam hi partha vyapasritya ye pi syuh papa-yonayah
striyo vaisyas tatha sudras te pi yanti param gatim

mam - ke Mne; *hi* - zajiste; *partha* - o synu Prthy; *vyapasritya* - uchyli se; *ye* - ti, kdo; *api* - take; *syuh* - jsou; *papa-yonayah* - nizkeho rodu; *striyah* - zeny; *vaisyah* - obchodnici; *tatha* - take; *sudrah* - delnici; *te api* - i oni; *yanti* - prijdou; *param* - k nejvyssimu; *gatim* - cili.

O synu Prthy, vsichni, kdo se ke Mne uchyli, byr i nizsiho rodu - zeny, vaisjove (obchodnici) a sudrove (delnici) - mohou dosahnout nejvyssiho cile.

VYKLAD: Sri Krsna zde jasne rika, ze v oddane sluzbe neexistuje rozdil mezi nizsimi a vyssimi spolecenskymi tridami. Toto rozdeleni existuje v hmotnem pojeti zivota, ale pro cloveka, vykonavajiciho transcendentalni oddanou sluzbu, nemaji smysl. Vsichni maji moznost dospet k nejvyssimu cili. Ve Srimad Bhagavatamu (2.4.18) je vysvetleno, ze i tzv. candalove (pojidaci psu) se mohou ocistit spolecnosti s cistym oddanym. Oddana sluzba a vedeni cisteho oddaneho jsou tak mocne, ze kazdy muze zacit slouzit Sri Krsnovi; neni zapotrebi, aby dochazelo k nejake diskriminaci mezi nizsimi nebo vyssimi tridami. I ten nejprostsi clovek se muze ocistit pod spravnym vedenim cisteho oddaneho. Lide se deli podle ruznych kvalit hmotne prirody na brahmany, kteri jsou v kvalite dobra, ksatrije, nalezici kvalite vasne, vaisje, pochazejici z vasne a nevedomosti, a sudry v kvalite nevedomosti. Jeste nize jsou candalove, kteri vzesli z hrisnych rodin. Obvykle se vyssi tridy nestykaji s lidmi narozenymi v hrisnych rodinach, ale oddana sluzba a cisty oddany Pana maji takovou ocistnou

silu, ze diky jejich milosti mohou i nizsi tridy dosahnout nejvyssi zivotni dokonalosti. To je mozne jen tehdy, odevzdame-li se uplne Krsnovi, a tim se staneme duchovne vyspelejsi nez dznaniove nebo jogini, coz je v tomto versi naznaceno slovem *vyapasritya*.

SLOKA 33

kim punar brahmasah pusya bhakta rajarsayas tatha
anityam asukham lokam imam prapya bhajasva mam

kim - tim spise; *punah* - opet; *brahmasah* - brahmani; *pusyah* - spravedlivi; *bhaktah* - oddani; *raja-rsayah* - svati kralove; *tatha* - take; *anityam* - pomijivy; *asukham* - strastiplny; *lokam* - svet; *imam* - tento; *prapya* - dosel; *bhajasva* - laskyplne slouzi; *mam* - Mi.

Tim spise ctnostni brahmani, oddani a svati kralove. Kdyz uz jsi tedy prisel na tento nestaly, strastiplny svet, laskyplne Mi sluz.

VYKLAD: Lide se v tomto hmotnem svete deli na skupiny, ale presto tu zadna z nich neni srastna. Slova *anityam asukham lokam* jasne rikaji, ze tento svet je pomijivy, plny nestesti a neobyvatelny pro dzentlmeny. Nejvyssi Pan sam rika, ze tento pomijivy svet je plny utrpeni. Nekteri filozofove, zvlaste majavadsti, tvrdi, ze tento svet je neskutecny, ale z Bhagavadgity se muzeme poucit, ze tento svet neni neskutecny, nybrz ze je pomijivy. Tato dve slova se vyznamove lisi. Tento svet je pomijivy, ale existuje jiny svet, ktery je vecny a blazeny.

Sri Krsna rekl Ardzunovi, ktery se narodil v rodine svateho krale: ,,Oddane Mi sluz a rychle se vrar zpatky domu, zpatky k Bohu.`` Nikdo by nemel zustavat v tomto pomijivem svete, plnem utrpeni. Kazdy by mel hledat utociste u Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, aby byl navzdy srastny. Oddana sluzba je jediny zpusob, jak vyresit problemy vsech lidskych skupin. Vsichni lide by tedy meli oddane slouzit Sri Krsnovi a dovest sve zivoty k dokonalosti.

SLOKA 34

man-mana bhava mad-bhakto mad-yaji mam namaskuru
mam evaisyasi yuktvaivam atmanam mat-parayasah

mat-manah - vzdy na Me mysli; *bhava* - stan se; *mat* - Muj; *bhaktah* - oddany; *mat* - Mne; *yaji* - uctivej; *mam* - Mne; *namaskuru* - klan se; *mam* - Mne; *eva* - pouze; *esyasi* - dojdes; *yuktva* - plne pohrouzen; *evam - takto; atmanam* - tva duse; *mat-parayasah* - oddana Mne.

Vzdy na Me mysli, stan se Mym oddanym, klan se Mi a uctivej Mne. Takto plne pohrouzen ve Mne, urcite ke Mne dojdes.

VYKLAD: Tento vers jasne naznacuje, ze uvedomovani si Krsny je jediny zpusob, jak se dostat ze sparu tohoto znecisteneho hmotneho sveta. Nekteri bezohledni komentatori Bhagavadgity prevraceji vyznam tohoto verse - ze oddana sluzba by se mela vykonavat pro Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Upoutaji totiz ctenarovu pozornost na neco uplne nesmyslneho. Tito vykladaci nevedi, ze mezi Krsnovou mysli a Krsnou samotnym neni zadny rozdil. Sri Krsna neni obycejna lidska bytost, On je Absolutni Pravda. Jeho telo, mysl a On samotny jsou absolutniho a stejneho charakteru. Ve svem komentari, nazvanem Anubhasja, cituje Bhaktisiddhanta Sarasvati Gosvami k versum 41 - 48, pate kapitoly, prvniho dilu Caitanja-caritamrty nasledujici vers z Kurma Purany: *deha-dehi-vibhedo yam nesvare vidyate kvacit*, coz znamena, ze mezi Krsnou samotnym a Jeho telem neni rozdil. Ale protoze tito komentatori neznaji nauku o Krsnovi, pokouseji se Krsnu schovat a oddelit Jeho osobnost od Jeho mysli a Jeho tela. Ackoliv je to naproste nepochopeni vedy o Krsnovi, nekteri lide dokazi timto zpusobem vydelavat penize.

Jiny druh lidi take mysli na Krsnu, ale se zavisti; tito lide jsou demonsti. Krsnuv stryc Kansa byl jednim z nich. Neustale myslel na Krsnu a domnival se, ze Krsna je jeho nepritel. Byl neustale pln uzkosti, kdy Krsna prijde a zabije ho. Takovy zpusob mysleni nas nezachrani. Na Krsnu bychom meli myslet s laskou a oddanosti. Tomu se rika bhakti. Poznani o Krsnovi bychom meli rozvijet postupne a vhodnym zpusobem. Znamena to, ze znalosti musime prijmout od praveho ucitele. Jiz nekolikrat jsme vysvetlili, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi a ze Jeho telo neni hmotne, ale vecne, plne poznani a blazenosti. Hovorime-li o Krsnovi timto zpusobem, pomuze nam to stat se Jeho oddanymi. Snazit se pochopit Krsnu za pomoci poznani z nepravych zdroju bude bezvysledne.

Meli bychom tedy uprit mysl na vecnou a prvotni podobu Sri Krsny a uctivat Ho s hlubokym presvedcenim, ze Sri Krsna je Nejvyssi Absolutni Pravda. V Indii existuji stovky a tisice chramu a svatyn urcenych k oddane sluzbe a k uctivani Krsny. Prakticky to znamena, ze vzdame Bozstvu veskerou uctu, hluboce se Mu uklonime a odevzdame Mu vse - mysl, telo i cinnosti. To nam pomuze plne si uvedomovat Krsnu a premistit se na Krsnaloku. Nemeli bychom se nechat ovlivnit nesvedomitymi vykladaci, ale spise se deviti ruznymi zpusoby zapojit do oddane sluzby, zacinajici

naslouchanim a velebenim Krsny. Cista oddana sluzba je to nejvyssi, ceho muze lidska spolecnost dosahnout.

Sedma a osma kapitola Bhagavadgity pojednavaji o ciste oddane sluzbe, ktera je prosta spekulativniho poznani, mysticke jogy a plodonosnych cinnosti. Ty, kteri nejsou uplne ocisteni, mohou pritahovat ruzne rysy Nejvyssiho Pana, jako neosobni brahmadzjoti a lokalizovana Paramatma, ale cisty oddany se zapoji do oddane sluzby.

Jedna prekrasna pisen o Krsnovi rika, ze lide, kteri uctivaji polobohy, jsou velice hloupi a nikdy nemohou obdrzet nejvetsi darek - Krsnu. Oddany se zpocatku muze dopustit prohresku, ale presto by mel byt povazovan za pokrocilejsiho nez vsichni ostatni filozofove a jogini. Ten, kdo je neustale pohrouzen v myslenkach na Krsnu, je nejdokonalejsi ze svatych lidi. Jeho nahodne ciny, nesouvisejici s oddanou sluzbou, postupne zmizi a on se brzy stane bez jakychkoliv pochybnosti dokonalym. Vzhledem k tomu, ze se Nejvyssi Pan osobne stara o sve ciste oddane, je prakticky nemozne, aby poklesli. Proto by mel kazdy rozumny clovek oddane slouzit Krsnovi s mysli na Neho uprenou, zit tak srastne v hmotnem svete a muze ziskat i nejvyssi odmenu - Krsnu.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k devate kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Nejduvernejsi poznani``.

KAPITOLA DESATA

Majestat Absolutniho

SLOKA 1

sri-bhagavan uvaca
bhuya eva maha-baho srsu me paramam vacah
yat te ham priyamasaya vaksyami hita-kamyaya

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *bhuyah* - znovu; *eva* - zajiste; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *srsu* - vyslechni jen; *me* - Me; *paramam* - nejvyssi; *vacah* - pouceni; *yat* - to, co; *te* - tobe; *aham* - Ja; *priyamasaya* - jsi Mi drahy; *vaksyami* - rikam; *hita-kamyaya* - k tvemu prospechu.

Vzneseny pravil: O Ardzuno, valecniku mocnych pazi, naslouchej dale. Jsi Muj drahy pritel, a proto ti k tvemu prospechu sdelim jeste uplnejsi poznani, nez ktere jsem doposud vysvetlil.

VYKLAD: Parasara Muni vysvetluje slovo Bhagavan takto: ,,Kdo ma vsechny vznesene vlastnosti - kdo je nejsilnejsi, nejslavnejsi, nejbohatsi, nejucenejsi, nejkrasnejsi a dokaze si nejvice odrikat, je Bhagavan neboli Nejvyssi Osobnost Bozstvi.`` Kdyz byl Krsna na Zemi, ukazal techto sest vlastnosti. Proto vsichni mudrci, jako napriklad Parasara Muni, prijali Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi. A nyni sdeluje Krsna Ardzunovi duverne poznani o sve vznesenosti a svych cinnostech. Na zacatku sedme kapitoly Krsna vysvetlil sve ruzne energie a jejich vliv. V teto kapitole vyklada Ardzunovi o svych vznesenych atributech. V predesle kapitole jasne vysvetlil sve ruzne energie, aby dal zaklad k oddanosti s pevnym presvedcenim. V teto kapitole znovu objasni sve ruzne projevy a vlastnosti.

Cim vice clovek slysi vypravet o Nejvyssim Bohu, tim vice je odhodlan oddane Mu slouzit. Meli bychom o Nem naslouchat jen ve spolecnosti oddanych, nebor tim se obohati nase oddana sluzba. Pouze ti, kdo doopravdy usiluji o uvedomovani si Krsny, se mohou zucastnit prednasek a rozhovoru ve spolecnosti oddanych. Ostatni se takovych prednasek zucastnit nemohou. Krsna jasne rika Ardzunovi, ze Ardzuna ma pristup k tomuto uceni, protoze je Jeho mily pritel, a ze toto uceni mu bude ku prospechu.

SLOKA 2

ne me viduh sura-gasah prabhavam na maharsayah
aham adir hi devanam maharsisam ca sarvasah

na - nikdy; *me* - Muj; *viduh* - znaji; *sura-gasah* - polobozi; *prabhavam* - bohatstvi, puvod; *na* - nikdy; *maha-rsayah* - velci mudrci; *aham* - Ja jsem; *adih* - puvod; *hi* - zajiste; *devanam* - polobohu; *maha-rsisam* - velkych mudrcu; *ca* - take; *sarvasah* - v kazdem ohledu.

Ani davy polobohu, ani velci mudrci neznaji Muj puvod nebo Me vlastnosti; vzdyr i oni maji v kazdem ohledu svuj puvod ve Mne.

VYKLAD: V Brahma-sanhite je vylozeno, ze Sri Krsna je Nejvyssi Pan. Nikdo Ho neprevysi a je pricinou vsech pricin. Krsna zde osobne tvrdi, ze je puvodcem polobohu a mudrcu. Ani polobozi, ani mudrci nemohou pochopit Krsnu, Jeho jmeno nebo Jeho osobnost; co bychom potom mohli ocekavat od takzvanych ucencu teto ubohe planety? Nikdo nemuze pochopit, proc Nejvyssi Buh prichazi na Zemi jako obycejna lidska bytost a kona uzasne neobvykle cinnosti. Proto si musime uvedomit, ze akademicke vzdelani neni kvalifikaci nutnou k pochopeni Krsny. Dokonce i polobozi a mudrci se pokusili pochopit Krsnu mentalni spekulaci, ale neuspeli. Ve Srimad Bhagavatamu se jasne rika, ze ani velci polobozi nemohou pochopit Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Mohou spekulovat tak dalece, jak jim to dovoli jejich nedokonale smysly, ale mohou dojit jen k mylnemu zaveru, ze Buh je neco neosobniho, neco, co neni projeveno tremi kvalitami hmotne prirody. Mohou take dojit k jinym nespravnym zaverum, ale v kazdem pripade je nemozne pochopit Krsnu mentalni spekulaci.

Tem, kteri chteji poznat Absolutni Pravdu, Sri Krsna neprimo rika: ,,Jsem zde pritomen jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Ja jsem Nejvyssi.`` To by mel kazdy vedet. To, ze nemuzeme porozumet byti nepochopitelneho Boha, nemeni nic na skutecnosti, ze opravdu existuje. Muzeme ale pochopit Krsnu, ktery je vecny, plny blazenosti a poznani, jednoduse studiem Jeho slov v Bhagavadgite a Srimad Bhagavatamu. Ti, kteri se nachazeji v nizsi energii Pana, mohou dospet k nazoru, ze Buh je nejaka vladnouci sila nebo neosobni brahma, ale Nejvyssi Osobnost Bozstvi nemuzeme vnimat, dokud se nenachazime na transcendentalni urovni.

Ponevadz vetsina lidi nemuze pochopit, kdo Krsna ve skutecnosti je, Krsna sestupuje ze sve bezpricinne milosti, aby prokazal laskavost spekulantum, kteri si pres vsechny Jeho neobvykle cinnosti mysli, ze neosobni brahma je Nejvyssi, cimz dokazuji, ze jsou znecisteni hmotnou energii. Pouze oddani, kteri se Nejvyssimu Panu uplne odevzdali, mohou diky Jeho milosti pochopit, ze Nejvyssi je Krsna. Panovi oddani se nezajimaji o neosobni brahma. Jejich vira a oddanost zpusobi, ze se okamzite odevzdaji Krsnovi a diky Jeho bezpricinne milosti Ho pochopi. Nikdo jiny Ho pochopit nemuze. Velci mudrci se tedy shoduji na tom, jaky je rozdil mezi dusi a Nejvyssim a ze lide by meli uctivat pouze Nejvyssiho.

SLOKA 3

yo mam ajam anadim ca vetti loka-mahesvaram
asammumhah sa martyesu sarva-papaih pramucyate

yah - kdo; *mam* - Me; *ajam* - nezrozeny; *anadim* - bez pocatku; *ca* - take; *vetti* - zna; *loka* - planety; *maha-isvaram* - nejvyssi mistr; *asammumhah* - neoklaman; *sah* - on; *martyesu* - mezi smrtelniky; *sarva-papaih* - od vsech nasledku za hrisne cinnosti; *pramucyate* - osvobozen.

Pouze ten, kdo Me zna jako nezrozeneho, bez pocatku a jako svrchovaneho Pana vsech svetu, nepodleha iluzi a je prost vsech nasledku hrichu.

VYKLAD: Jak jiz bylo receno ve tretim versi sedme kapitoly, *manusyasam sahasresu kascid yatati siddhaye:* osoby, snazici se povysit k duchovnimu uskutecneni, nejsou obycejni lide. Stoji nad miliony a miliony beznych lidi, kteri nemaji poneti o duchovnim uskutecneni. Z tech, kteri se skutecne snazi poznat svou duchovni identitu, je duchovne vyspely ten, kdo vi, ze Krsna je vlastnikem vseho a ze je nezrozeny Nejvyssi Osobni Buh. Pouze na teto urovni, kdy clovek dokonale poznal Krsnuv majestat, muze byt uplne osvobozen od vsech nasledku za hrisna jednani.

Krsna je zde popsan slovem *aja*, coz znamena nezrozeny. V druhe kapitole byly slovem *aja* oznaceny take zive bytosti, ale Krsna se od nich lisi. Lisi se od zivych bytosti, ktere se rodi a umiraji vzhledem k hmotnym poutum. Podminene duse meni sva tela, ale Jeho telo se nemeni. I kdyz Krsna prijde na tento hmotny svet, nenarodi se, a proto se ve ctvrte kapitole rika, ze diky sve vnitrni energii nepodleha nadvlade nizsi hmotne energie, nybrz zustava vzdy ve vyssi energii.

Slova *vetti-loka-mahesvaram* v tomto versi naznacuji, ze Krsna je nejvyssi majitel hvezdnych soustav vesmiru. Existoval pred stvorenim a od sveho hmotneho stvoreni se lisi. Vsichni polobozi v hmotnem svete byli stvoreni, ale pokud se tyka Krsny, rika se, ze stvoren nebyl. Proto se Krsna lisi i od tak velkych polobohu, jako je Brahma nebo siva. Jelikoz je stvoritelem dokonce i Brahmy a sivy a vsech ostatnich polobohu, je Nejvyssi Osobou vsech planet.

Sri Krsna se tedy lisi od vseho, co bylo stvoreno, a kdo Ho takto zna, bude ihned osvobozen od vsech nasledku za hrisna jednani. Clovek musi zanechat hrisnych cinnosti, aby mohl pochopit Nejvyssiho Pana, ktery nemuze byt pochopen zadnym jinym zpusobem nez oddanou sluzbou, jak je potvrzeno v Bhagavadgite.

Nesmime povazovat Krsnu za obycejneho cloveka. Jak jiz bylo drive receno, pouze posetili lide Ho mohou pokladat za cloveka. Stejna vec se tu vysvetluje jinym zpusobem. Clovek, ktery neni hloupy

a je natolik inteligentni, aby pochopil pravou podstatu Boha, je vzdy prost vsech nasledku za hrisnou cinnost.

Je-li Devaki Krsnova matka, jak je tedy mozne, ze Krsna je nezrozeny? To je vysvetleno ve Srimad Bhagavatamu. Kdyz se Sri Krsna zjevil pred Devaki a Vasudevou, nenarodil se jako obycejne dite. Zjevil se ve sve puvodni podobe a pak se promenil v obycejne deratko.

Vse, co se deje pod Krsnovym vedenim, je transcendentalni a nemuze byt znecisteno hmotnymi nasledky, ktere mohou byt bud dobre, nebo zle. Myslet si, ze v hmotnem svete existuji dobre a spatne veci, je take vice mene mentalni vymysl, protoze v hmotnem svete neexistuje nic dobreho. Vse je zde nepriznive, protoze samotna povaha hmotneho sveta je neprizniva. Skutecne stesti zavisi pouze na cinnostech pro poteseni Krsny v duchu sluzby s plnou oddanosti.

Chceme-li, abychom byli srastni, musime jednat pod vedenim Nejvyssiho Pana, ktere muzeme najit v autoritativnich spisech, jako je Srimad Bhagavatam a Bhagavadgita, nebo ho muzeme obdrzet od praveho duchovniho mistra. Ponevadz duchovni ucitel je predstavitelem Nejvyssiho Pana, jeho pokyny jsou stejne jako pokyny Nejvyssiho. Duchovni ucitel, svetci a pisma hlasaji stejnou cestu a navzajem si neodporuji. Na rozdil od dobrych a zlych cinu hmotneho sveta nemaji ciny pod takovym vedenim zadne hmotne nasledky. Transcendentalni postoj oddaneho pri vykonavani cinu je skutecne odrikani a to se nazyva sannjasa. Jak bylo receno v prvnim versi seste kapitoly Bhagavadgity, ten, kdo jedna z povinnosti na prikaz Nejvyssiho Pana a kdo nevyhledava ovoce svych jednani (*anasritah karma-phalam*), si skutecne odrika. Kdo kona skutky pod vedenim Nejvyssiho Pana, je opravdovy sannjasin a jogin, a nikoliv ten, kdo se za sannjasina nebo jogina pouze vydava.

SLOKA 4 - 5

buddhir jnanam asammohah ksama satyam damah samah
sukham duhkham bhavo bhavo bhayam cabhayam eva ca
ahimsa samata tustis tapo danam yaso yasah
bhavanti bhava bhutanam matta eva prthag-vidhah

buddhih - inteligence; *jnanam* - poznani; *asammohah* - bez pochybnosti; *ksama* - schopnost odpoustet; *satyam* - pravdivost; *damah* - ovladani smyslu; *samah* - ovladani mysli; *sukham* - stesti; *duhkham* - zarmutek; *bhavah* - zrozeni; *abhavah* - smrt; *bhayam* - strach; *ca* - take; *abhayam* - nebojacnost; *eva* - take; *ca* - a; *ahimsa* - nenasili; *samata* - vyrovnanost; *tustih* - uspokojeni; *tapah* - pokani; *danam* - dobrocinnost; *yasah* - slava; *ayasah* - potupa; *bhavanti* - bude; *bhavah* - povahy; *bhutanam* - zivych bytosti; *mattah* - ode Mne; *eva* - zajiste; *prthak-vidhah* - ruzne upravene.

Inteligence, poznani, odpoutani od pochybnosti a iluze, schopnost odpoustet, pravdivost, ovladani smyslu, ovladani mysli, stesti, zarmutek, zrozeni, smrt, strach, nebojacnost, nenasili, vyrovnanost, uspokojeni, pokani, stedrost, pocta i potupa - vsechny tyto ruzne vlastnosti zivych bytosti jsem stvoril Ja.

VYKLAD: Vsechny dobre i zle vlastnosti zivych bytosti, ktere jsou zde vyjmenovany, pochazeji od Krsny.

Buddhi - inteligence je schopnost analyzovat veci ze spravneho hlediska.

Jnanam - poznani znamena pochopit, co je duchovni a co je hmotne. Bezne vedomosti, ktere muzeme ziskat na vysoke skole, se vztahuji jen na hmotu, avsak takove vedomosti zde nejsou uznavany jako poznani. Poznani znamena, ze vime, jaky je rozdil mezi duchovnim a hmotnym. V modernim vzdelani, ktere se zajima jen o hmotne predmety a telesne potreby, zadne poznani o duchovnich vecech neexistuje. Proto je akademicke vzdelani neuplne.

Asammoha - pochybnosti a iluze se muzeme zbavit, jestlize se doopravdy pokusime pochopit transcendentalni filozofii. Pomalu, ale jiste se clovek zbavi zmatenosti. Nic vsak nesmime prijimat slepe, nybrz opatrne a s pozornosti.

Ksama - schopnost odpoustet se musi rozvijet. Musime se vzdy snazit byt snasenlivi a omluvit male prestupky druhych.

Satyam - pravdivost znamena, ze fakta se maji predkladat tak, jak jsou, tedy bez prekrucovani, aby prospela ostatnim. Obecne je zvykem rikat pravdu pouze tehdy, kdyz to druheho potesi. To vsak neni pravdomluvnost. Pravda se musi rici primo a jasne, aby druzi pochopili, jaka je skutecnost. Je-li nekdo zlodej a jsou-li pred nim lide varovani, je to pravda, a i kdyz je pravda nekdy trpka, nesmime ji zamlcovat. Pravdivost vyzaduje, aby se predkladala skutecna fakta, coz je druhym jen ku prospechu. Takova je definice pravdivosti.

Dama - sebeovladani znamena, ze smyslu se nema pouzivat ke zbytecnym smyslovym pozitkum. Neni zakazano uspokojit nutne potreby smyslu, ale zbytecny smyslovy pozitek skodi duchovnimu pokroku. Proto bychom nemeli smysly pouzivat zbytecne. Prave tak se mysl nema oddavat zbytecnym myslenkam. Toto stadium se nazyva *sama*. Nikdo by nemel travit svuj cas premyslenim, jak vydelavat penize. To je zneuzivani schopnosti myslet. Mysli bychom meli pouzivat, abychom porozumeli hlavni potrebe lidske bytosti a toto by melo byt podano autoritativne. Schopnost myslet se ma rozvijet ve spolecnosti osob znalych pisem, svetcu, duchovnich mistru a tech, jejichz schopnost myslet je vysoce vyvinuta.

Sukham - radost nebo stesti se ma hledat ve vecech, ktere prospivaji rozvoji duchovniho vedomi a tesi Krsnu. To, co neni prospesne rozvoji uvedomovani si Krsny, je to, co zpusobuje bidu nebo bolest (*duhkham*). Vse, co prospiva uvedomovani si Krsny, se ma prijimat, a co neprospiva, se ma zavrhnout.

Bhava - zrozeni se vztahuje na telo. Pro dusi neexistuje zrozeni nebo smrt, o cemz se diskutuje na zacatku Bhagavadgity. Zrozeni a smrt poukazuje na nase vteleni v hmotnem svete.

Bhayam - strach povstava ze starosti o budoucnost. Avsak ten, kdo si je vedom Krsny, nema strach, nebor si svymi ciny zajisruje navrat do duchovniho sveta, zpatky domu, zpatky k Bohu. Proto je jeho budoucnost velice jasna. Ostatni vsak nevedi, co je ceka, nevedi ani, jaky bude jejich pristi zivot, a proto jsou neustale znepokojeni. Nejlepsim vychodiskem, jak se zbavit uzkosti, je poznat Krsnu a neustale na Neho myslet. Tak se zbavime vsech starosti. Ve Srimad Bhagavatamu (11.2.37) se pise *bhayam dvitiyabhini-vesatah syat:* pricinou strachu je nase pohrouzeni v iluzorni energii. Ale ti, kdo se z iluzorni energie vysvobodili a jsou presvedceni, ze nejsou hmotna tela, nybrz duchovni zlomky Nejvyssiho Pana, a proto Mu oddane slouzi, se nemaji ceho bat. Strach se vyskytuje u lidi, kteri si nejsou vedomi Krsny. Nebojacni (*abhayam*) jsou pouze ti, kdo si uvedomuji Krsnu.

Ahimsa - nenasili znamena, ze clovek nema udelat nic, co by zpusobilo jinym potize, neprijemnosti nebo zmatek. Hmotne plany, ktere rozvijeji a slibuji mnozi politici, sociologove, filantropove a jini, nedavaji zadne dobre vysledky, nebor tito lide nemaji zadnou transcendentalni proziravost, nevedi, co spolecnosti skutecne prospiva. Nenasili znamena, ze lide maji byt vychovavani takovym zpusobem, aby plne vyuzili lidskeho tela. Lidske telo je urceno k duchovnimu uskutecneni a kazde hnuti nebo spolek, ktere nepodporuje tento cil, se dopousti nasili na lidskem tele. To, co napomaha budoucimu duchovnimu stesti, se nazyva nenasili.

Samata - vyrovnanost poukazuje na stav, kdy je clovek prost ulpivani a nelibosti. Mit neco prilis rad, nebo citit k necemu velky odpor neni dobre. Hmotny svet musime prijimat bez lasky a odporu. Vse, co prospiva uvedomovani si Krsny, se ma prijmout, a co neprospiva, se ma zavrhnout. To se nazyva vyrovnanost. Clovek vedomy si Krsny nema, co by zavrhl nebo prijal, pokud se to netyka oddane sluzby Krsnovi.

Tusti - uspokojeni znamena, ze clovek by nemel shromazdovat hmotne veci zbytecnou cinnosti. Ma byt spokojen s tim, ceho se mu dostane Bozi milosti. Tomu se rika spokojenost.

Tapas znamena pokani nebo sebekazen. Ve Vedach je mnoho pravidel a zasad tykajicich se tapasji. Pise se tam napriklad, ze clovek ma vstavat casne rano a vykoupat se. Nekdy je velmi tezke vstavat brzy rano, ale kazda neprijemnost, ktere se clovek podrobi, se nazyva pokani. Existuji take prikazy tykajici se pustu v urcitych dnech v mesici. Nekdy se nam nechce drzet pust, ale jsme-li odhodlani delat pokroky v duchovni vede, v uvedomovani si Krsny, musime se podrobit doporucovanym telesnym obtizim. Naproti tomu by se ale nemel drzet pust zbytecne nebo v rozporu s vedskymi predpisy. Nikdo by nemel drzet pust za nejakym politickym ucelem, nebor takove jednani nalezi podle Bhagavadgity kvalite nevedomosti a cinnosti vykonane v kvalite nevedomosti nebo vasne nevedou k duchovnimu rozvoji. Vsechno, co se vykonava v kvalite dobra, prospiva k pokroku a pust, provadeny podle vedskych predpisu, obohacuje cloveka o duchovni znalosti.

Pokud se tyka dobrocinnosti (*danam*), kazdy by mel venovat polovinu sveho prijmu na dobry ucel, jako jsou napriklad cinnosti, v jejichz stredu stoji Krsna. Takove cinnosti vsak nejsou pouze dobre - jsou nejlepsi. Sri Krsna je dobry a cinnosti urcene pro Jeho poteseni jsou take dobre. Proto by mela byt vsechna dobrocinnost urcena lidem, kteri oddane slouzi Krsnovi. Ve vedske literature se rika, ze dary se maji davat brahmanum. Tento vedsky zvyk se doposud do jiste miry dodrzuje. Pravidlem tedy je, ze milodary se maji davat brahmanum. Proc? Protoze zasvetili svuj zivot kultivaci duchovniho poznani. O brahmanovi se predpoklada, ze venuje veskery svuj cas tomu, aby poznal Brahma. *Brahma janatiti brahmasah:* Ten, kdo zna Brahma, se nazyva brahmana. Brahmani musi byt obdarovavani, protoze se zabyvaji jen vyssi duchovni sluzbou a nemaji cas, aby si vydelavali na zivobyti. Ve Vedach se take

pise, ze almuzna se ma davat sannjasinum neboli tem, kteri se zrekli svetskeho zivota. Sannjasi chodi zebrat od domu k domu ne kvuli penezum, ale za misijnimi ucely, aby probudil hospodare z nevedomeho materialistickeho spanku. Povinnosti sannjasina je chodit ode dveri ke dverim jako zebrak, aby probudil hospodare k duchovnimu zivotu, nebor zapomneli, ze smyslem zivota je slouzit Krsnovi. Ve vedskych pismech se pise, ze clovek se musi probudit a snazit se dosahnout nejvyssich duchovnich cilu v lidske podobe. Sannjasini rozsiruji toto poznani, a proto se dary maji davat jim a brahmanum, a nikoliv na nejake vrtosive ucely.

Yasas znamena slava. Podle Sri Caitanji Mahaprabhua je slavny ten, kdo je znamy jako velky oddany. To je prava slava. Proslavil-li se nekdo jako velky oddany Krsny, pak je doopravdy slavny. Ten, kdo neni slavny jako oddany, ve skutecnosti slavny neni.

Vsechny tyto vlastnosti se vyskytuji v celem vesmiru, jak v lidske spolecnosti, tak i ve spolecnosti polobohu. Na jinych planetach existuje take zivot v lidske podobe a tyto vlastnosti jsou i tam. Krsna stvoril vsechny dobre vlastnosti pro ty, kteri chteji rozvijet sve duchovni vedomi o Krsnovi, ale zalezi na nas, zdali je ve svem nitru rozvineme. Nejvyssi Pan zaridi, aby clovek, ktery je zapojen v Jeho oddane sluzbe, ziskal vsechny dobre vlastnosti.

Od Krsny pochazi vsechno, dobre i zle. V hmotnem svete se nemuze objevit nic, co neni v Krsnovi. To je skutecne poznani. I kdyz vime, ze veci maji ruzne hodnoty a funkce, musime si uvedomit, ze vsechny pochazeji od Krsny.

SLOKA 6

maharsayah sapta purve catvaro manavas tatha
mad-bhava manasa jata yesam loka imah prajah

maha-rsayah - velci mudrci; *sapta* - sedm; *purve* - pred; *catvarah* - ctyri; *manavah* - Manuove; *tatha* - take; *mat-bhavah* - zrozeni ze Mne; *manasah* - z mysli; *jatah* - zrozeni; *yesam* - z nich; *loke* - na svete; *imah* - to vse; *prajah* - pokoleni.

Krome ctyr svetcu ze Mne povstalo, zrozeno z Me mysli, sedm velkych mudrcu a Manuove (praotci lidstva), a z nich pochazeji vsechny zive bytosti obyvajici ruzne planety.

VYKLAD: Sri Krsna zde podava genealogicky prehled zalidneni vesmiru. Brahma je prapuvodni bytost a narodil se z energie Nejvyssiho Pana, znameho jako Hiranjagarbha. Z Brahmy pochazeji ctyri svetci jmenem Sanaka, Sananda, Sanatana a Sanat Kumarove, sedm velkych mudrcu a ctrnact Manuu. Tito velci svetci jsou znami jako praotci vsech zivych bytosti v celem vesmiru. Existuje nespocetne mnoho vesmiru a v kazdem z nich je nespocetne mnozstvi planet. Na kazde planete existuji ruzne zivocisne druhy, ktere jsou zrozeny z techto petadvaceti patriarchu. Brahma konal pokani tisic nebeskych let pred tim, nez diky Krsnove milosti pochopil, jak tvorit. Potom z Brahmy vysel Sanaka, Sanandana, Sanatana a Sanat Kumarove, pak Rudra a sedm mudrcu. Tak byli vsichni brahmani a ksatrijove stvoreni energii Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Brahma je znam jako praotec (*pitamaha*) a Krsna je v jedenacte kapitole Bhagavadgity (11.39) nazyvan *prapitamaha*, otec praotce.

SLOKA 7

etam vibhutim yogam ca mama yo vetti tattvatah
so vikalpena yogena yujyate natra samsayah

etam - to vsechno; *vibhutim* - majestat; *yogam* - mystickou silu; *ca* - take; *mama* - Muj; *yah* - ten, kdo; *vetti* - zna; *tattvatah* - pravdive; *sah* - ten; *avikalpena* - bez odchyleni; *yogena* - v oddane sluzbe; *yujyate* - je zamestnan; *na* - nikdy; *atra* - zde; *samsayah* - pochyby.

Kdo opravdu zna Muj majestat a mystickou moc, zapoji se do ryzi oddane sluzby. O tom neni pochyb.

VYKLAD: Vrcholem duchovni dokonalosti je poznat Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Neni-li clovek pevne presvedcen o vznesenosti Nejvyssiho Pana, nemuze se zapojit do oddane sluzby. Lide vetsinou vedi, ze Buh je velky, avsak nevedi, jak velky opravdu je. Zde je to objasneno. Zna-li clovek skutecne majestat Boha, okamzite se Mu odevzda a zapoji se do Jeho oddane sluzby. Tomu, kdo zna mohutnost Nejvyssiho, nezbyva nic jineho, nez se Mu odevzdat. Toto prave poznani muzeme ziskat z vypraveni ve Srimad Bhagavatamu, Bhagavadgite a podobne literature.

Ve sprave tohoto vesmiru jsou mnozi polobozi rozmisteni na planetarnich soustavach a nejvyssi z nich jsou Brahma, siva, ctyri Kumarove a dalsi patriarchove. Vsechny praotce celeho vesmiru stvoril Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Sri Krsna je puvodnim praotcem vsech praotcu.

To je nekolik vznesenych atributu Nejvyssiho Pana. Je-li o nich clovek pevne presvedcen, prijme Krsnu s pevnou virou a bez pochybnosti se zapoji do oddane sluzby. Vsechny tyto vedomosti jsou nutne ke zvyseni naseho zajmu s laskou a oddanosti slouzit Bohu. Nemeli bychom opomijet poznani Krsnovy velikosti, nebor dokonale poznani Jeho slavy nam pomuze ustalit se v uprimne oddane sluzbe.

SLOKA 8

aham sarvasya prabhavo mattah sarvam pravartate
iti matva bhajante mam budha bhava-samanvitah

aham - Ja; *sarvasya* - vseho; *prabhavah* - zdrojem stvoreni; *mattah* - ode Mne; *sarvam* - vsechno; *pravartate* - pochazi; *iti* - toto; *matva* - vedouce; *bhajante* - stanou se oddanymi; *mam* - Mi; *budhah* - uceni; *bhava-samanvitah* - s velkou pozornosti.

Jsem zdrojem vsech duchovnich i hmotnych svetu. Vsechno pochazi ze Mne. Moudri, kteri to dokonale vedi, Mi oddane slouzi a uctivaji Mne z celeho srdce.

VYKLAD: Ucenec, ktery dokonale prostudoval Vedy, ktery ziskal poznani od autorit, jako je Sri Caitanja Mahaprabhu, a vi, jak toto uceni prakticky uplatnit, muze pochopit, ze Krsna je puvodce vseho v duchovnim i hmotnem svete. Protoze to zna dokonale, odhodlane s laskou a oddanosti slouzi Nejvyssimu Panu. Zadni hlupaci ani posetile komentare Ho nemohou primet, aby se ze sveho postaveni odchylil. Vsechny vedske texty se shoduji na tom, ze Krsna je puvodcem Brahmy, sivy i ostatnich polobohu. V Atharva Vede (Gopala-tapani Upanisade 1.24) se rika: *yo brahmasam vidadhati purvam yo vai vedams ca gapayati sma krssah.* ,,Byl to Krsna, kdo na pocatku ucil Brahmu vedskemu poznani, a byl to On, kdo za pradavna toto uceni rozsiril.`` V Narajana Upanisade (1) se take rika: *atha puruso ha vai narayaso kamayata prajah srjeyeti.* ,,Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Narajana, si potom pral stvorit zive bytosti.`` Upanisad pokracuje: *narayasad brahma jayate, narayasad prajapatih prajayate, narayasad indro jayate, narayasad astau vasavo jayante, narayasad ekadasa rudra jayante, narayasad dvadasadityah.* ,,Z Narajany se zrodil Brahma a z Narajany se take zrodili patriarchove. Z Narajany se zrodil Indra a z Narajany se zrodilo sedm Vasuu. Z Narajany se zrodilo jedenact Rudru a z Narajany se zrodilo i dvanact Aditju.`` Narajana je expanzi Krsny.

V Narajana Upanisade (4) se taktez pise: *brahmasyo devaki-putrah.* ,,Devakin syn Krsna je Nejvyssi Osobnost.`` V Maha Upanisade (1) se dale rika: *eko vai narayasa asin na brahma na isano napo nagni-samau neme dyav-aprthivi na naksatrasi na suryah:* ,,Na pocatku stvoreni existoval pouze Narajana, Nejvyssi Osobnost. Brahma, siva, ohen ani Mesic, hvezdy na nebi ani Slunce neexistovali.`` V Maha Upanisade se take rika, ze siva se zrodil z cela Nejvyssiho Pana. Vedske spisy tedy potvrzuji uctivani Nejvyssiho Pana, stvoritele Brahmy a sivy.

V Moksa-dharme Krsna rika:

prajapatim ca rudram capy aham eva srjami vai
tau hi mam na vijanito mama maya-vimohitau

,,Stvoril jsem sivu, praotce i ostatni, ale ponevadz jsou zmateni Mou iluzorni energii, nevedi, ze jsem je stvoril.`` Ve Varaha Purane se rika:

narayasah paro devas tasmaj jatas caturmukhah
tasmad rudro bhavad devah sa ca sarva-jnatam gatah

,,Narajana je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, z Neho se zrodil Brahma, ze ktereho se zrodil siva.``

Krsna je puvodce vsech pokoleni a byva nazyvan nejprvotnejsi pricina vseho. Sri Krsna rika: ,,Ponevadz jsem vsechno stvoril, jsem nejpuvodnejsim zdrojem vseho. Vse je pode Mnou a nikdo neni nade Mnou.`` Krome Krsny neexistuje zadny svrchovany vladce. Kdo od praveho duchovniho ucitele, ktery se odvolava na vedskou literaturu, Krsnu takto pochopi, pouzije veskere sve energie k uvedomovani si Krsny a stane se velice moudrym. Ve srovnani s nim jsou lide, kteri nevedi, kdo je Krsna, uplnymi hlupaky. Pouze blazen muze povazovat Krsnu za obycejneho cloveka. Krsnuv oddany by se nemel nechat zmast hlupaky a mel by se vyhybat vsem neautorizovanym komentarum a interpretacim Bhagavadgity. S takovou pevnosti a odhodlanosti muze pokracovat v uvedomovani si Krsny.

SLOKA 9

mac-citta mad-gata-prasa bodhayantah parasparam
kathayantas ca mam nityam tusyanti ca ramanti ca

mat-cittah - jejich mysli plne pohrouzene do Mne; *mat-gata-prasah* - jejich zivoty oddane Mne; *bodhayantah* - kazi; *parasparam* - mezi sebou; *kathayantah* - hovori; *ca* - take; *mam* - o Mne; *nityam* - nepretrzite; *tusyanti* - je potesi; *ca* - take; *ramanti* - tesi se transcendentalnimu stesti; *ca* - take.

Myslenky Mych cistych oddanych jsou pohrouzene jen do Mne, zcela Mi odevzdavaji sve zivoty, aby Mi slouzili. Radost a spokojenost nachazeji v tom, ze si Mne navzajem pripominaji a neustale o Mne hovori.

VYKLAD: Cisti oddani, jejichz vlastnosti zde byly naznaceny, se uplne oddavaji transcendentalni sluzbe Panu. Jejich mysl se nemuze odpoutat od lotosovych nohou Krsny. Jejich rozhovory se tykaji pouze transcendentalnich nametu. V tomto versi jsou pekne popsany povahove rysy cistych oddanych. Oddani Nejvyssiho Pana velebi Jeho vlastnosti a zabavy dvacet ctyri hodiny denne. Jejich srdce a duse jsou neustale pohrouzeny v Krsnovi a velice radi o Nem rozmlouvaji s ostatnimi oddanymi.

Oddani, kteri jsou v pocatecnim stadiu oddane sluzby, se tesi transcendentalni blazenosti ze samotne sluzby a v pokrocilem stadiu jsou cistymi milovniky Boha. Jakmile dosahnou teto transcendentalni urovne, mohou pozivat nejvyssi dokonalosti, kterou Sri Krsna zjevuje ve svem sidle. Sri Caitanja Mahaprabhu prirovnava transcendentalni oddanou sluzbu k zasazeni seminka v srdci zive bytosti. Ve vesmiru existuje nescislne mnozstvi zivych bytosti, ktere prechazeji z planety na planetu, a jen maloktere z nich se postesti setkat se s cistym oddanym, a dostat tak moznost porozumet, co je oddana sluzba. Oddana sluzba je jako seminko, a zasadi-li se do srdce zive bytosti, ktera pak nasloucha a zpiva *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*, seminko vypuci prave tak, jako vypuci semeno stromu, zaleva-li se pravidelne. Duchovni rostlinka oddane sluzby neustale roste, az konecne prorazi obaly hmotneho vesmiru a vnikne do neosobni zare (brahmadzjoti) v duchovnim svete. Zde tato rostlinka take roste a roste, az dospeje k nejvyssi planete, zvane Goloka Vrndavana, k nejvyssi Krsnove planete. Nakonec se uchyli k lotosovym noham Krsny a tam zustane. Stejne tak jako obycejne rostliny nesou plody, rostlina oddane sluzby take prinasi plody, zalevame-li ji zpivanim a nasslouchanim Hare Krsna mahamantry. Tato rostlina oddane sluzby je dokonale popsana v Caitanja-caritamrte (Madhja-lila, kapitola 19). Pise se tam, ze jakmile se cela rostlinka uchyli k lotosovym noham Krsny, oddany se pohrouzi v lasku k Bohu. Potom je nemozne zit i na okamzik bez styku s Nejvyssim Panem, tak jako ryba nemuze zit bez vody. V tomto stavu ziskava oddany transcendentalni vlastnosti ve spolecnosti Nejvyssiho Pana.

Srimad Bhagavatam je plny vypraveni o vztahu mezi Nejvyssim Panem a Jeho oddanymi, a proto si oddani Srimad Bhagavatam velice oblibili, jak je potvrzeno v dile samotnem: *srimad-bhagavatam purasam amalam yad vaissavanam priyam.* (Srimad Bhagavatam 12.13.18) Pribehy ze Srimad Bhagavatamu nepojednavaji o hmotnych cinnostech, ekonomickem rozvoji, smyslovych pozitcich ci vysvobozeni. Je to jedine pismo, ve kterem je plne popsana transcendentalni povaha Nejvyssiho Pana a Jeho oddanych. Realizovane duse se neustale tesi z naslouchani takovym transcendentalnim vypravenim, prave tak, jako se mlady chlapec tesi ze spolecnosti mlade divky.

SLOKA 10

tesam satata-yuktanam bhajatam priti-purvakam
dadami buddhi-yogam tam yena mam upayanti te

tesam - tem; *satata-yuktanam* - vzdy zamestnani; *bhajatam* - v oddane sluzbe; *priti-purvakam* - v laskyplne extazi; *dadami* - dam; *buddhi-yogam* - skutecnou inteligenci; *tam* - to; *yena* - kterou; *mam* - Mne; *upayanti* - prijdou; *te* - oni.

Tem, kteri jsou Mi neustale oddani a s laskou Mne uctivaji, davam poznani, s jehoz pomoci ke Mne dospeji.

VYKLAD: Slova *buddhi-yogam* v tomto versi maji velky vyznam. Mozna si vzpomeneme, jak Krsna v druhe kapitole ucil Ardzunu o ruznych vecech a rekl mu, ze by ho chtel poucit o buddhijoze. Co je buddhijoga, je vysvetleno v tomto versi. Samotna buddhijoga je jednani s mysli uprenou na Krsnu; to je nejvyssi inteligence. *Buddhi* znamena inteligence a *yoga* mysticke ciny nebo mysticke povyseni. Kdyz se clovek snazi vratit domu, zpatky k Bohu, uvedomovanim si Krsny a oddanou sluzbou, pak se jeho jednani nazyva buddhijoga. Je to, jinymi slovy, zpusob, s jehoz pomoci se clovek vyplete z pout hmotneho sveta. Jeho nejvyssim cilem je Krsna. Lide to nevedi, a proto je dulezite, aby se stykali s oddanymi a s pravym duchovnim ucitelem. Jakmile si uvedomime, ze cil je Krsna, meli bychom se vydat na cestu, abychom k Nemu dospeli.

O cloveku, ktery zna smysl zivota, ale je zvykly na vysledky sve prace, se rika, ze dela karmajogu. Kdyz vi, ze cilem je Krsna, ale nachazi poteseni ve spekulovani, pomoci ktereho chce pochopit Krsnu,

pak provozuje dznanajogu. Kdyz zna cil a hleda Krsnu pomoci oddane sluzby, pak se zabyva bhaktijogou neboli buddhijogou, coz je dokonala joga a nejvyssi a nejdokonalejsi zivotni stadium.

Nekdo muze mit praveho duchovniho ucitele a muze byt clenem duchovniho hnuti. Neni-li vsak dostatecne inteligentni, aby delal pokroky, Krsna ho osobne zevnitr pouci, aby k Nemu mohl nakonec bez nesnazi dospet. K tomu je zapotrebi, aby neustale myslel na Krsnu a s laskou a oddanosti Mu vsemozne slouzil. Kazdy by mel konat nejakou praci pro Krsnu a mel by ji konat s laskou. Neni-li oddany dostatecne inteligentni, aby delal pokroky na ceste seberealizace, ale je uprimny a vykonava svou sluzbu s laskou a oddanosti, Pan mu da prilezitost, aby udelal pokrok a nakonec se k Nemu navratil.

SLOKA 11

tesam evanukampartham aham ajnana-jam tamah
nasayamy atma-bhava-stho jnana-dipena bhasvata

tesam - tem; *eva* - zajiste; *anukampa-artham* - prokazuji zvlastni milost; *aham* - Ja; *ajnana-jam* - z nevedomosti; *tamah* - temnota; *nasayami* - rozptylit; *atma-bhava* - v jejich srdcich; *sthah* - umisten; *jnana* - poznani; *dipena* - pochoden; *bhasvata* - zarici.

Dlim v jejich srdcich a ze soucitu k nim rozptyluji temnotu zrozenou z nevedomosti zarici pochodni poznani.

VYKLAD: Kdyz Sri Caitanja Mahaprabhu pobyval v Benaresu, aby propagoval zpivani *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*, nasledovaly Ho tisice lidi. Velky a vlivny ucenec Benaresu Prakasananda Sarasvati hanobil Caitanju a nazval Ho sentimentalistou. Jisti filozofove nekdy kritizuji oddane, nebor se domnivaji, ze oddani jsou v temnote nevedomosti, ze jsou filozoficky naivni a sentimentalni. To vsak neni pravda. Existuje mnoho velkych ucencu, kteri predlozili filozofii oddanosti, ale i kdyz oddany nevyuzije jejich literatury nebo sveho duchovniho ucitele, presto mu Krsna osobne pomuze z nitra jeho srdce, vykonava-li uprimne oddanou sluzbu. Uprimny oddany, laskyplne slouzici Krsnovi, nemuze tedy nikdy postradat poznani. Jedinou jeho kvalifikaci je oddane slouzit s mysli uprenou na Krsnu.

Moderni filozofove se domnivaji, ze nikdo nemuze nabyt praveho poznani bez duvtipne analyzy. Z tohoto verse vsak vyplyva, ze Nejvyssi Pan pomuze tem, kteri Mu oddane a laskyplne slouzi, i kdyz nemaji dostatecne vzdelani nebo neznaji vedske zasady.

Sri Krsna rika Ardzunovi, ze je prakticky nemozne pochopit Nejvyssi Pravdu, Absolutni Pravdu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pouhym spekulovanim, nebor Nejvyssi Pravda je tak velka, ze nemuze byt pochopena nebo dosazena pouhym intelektualnim usilim. Clovek muze spekulovat miliony let, ale neni-li oddany a nemiluje-li Nejvyssi Pravdu, nikdy Krsnu - Nejvyssi Pravdu - nepochopi. Pouze oddana sluzba uspokoji Nejvyssi Pravdu, Krsnu, ktery se diky sve nepochopitelne energii muze zjevit v srdci cisteho oddaneho. Cisty oddany nosi neustale Krsnu ve svem srdci, a proto se podoba slunci, jez rozptyluje temnotu nevedomosti. To je zvlastni milost, kterou Krsna obdari sve oddane.

Vzhledem k tomu, ze jsme byli znecisteni stykem s hmotou po dobu mnoha milionu let, jsou nase srdce pokryta prachem materialismu, ale venujeme-li se oddane sluzbe a neustalemu zpivani Hare Krsna, prach velice rychle zmizi a dostaneme se na uroven cisteho poznani. Pouze takovym zpivanim a oddanou sluzbou muzeme dosahnout nejvyssiho cile, Visnua, a ne mentalnimi spekulacemi nebo rozbory. Cisty oddany se nemusi starat o sve zivotni potreby, nebor jakmile odstrani nevedomost ze sveho srdce, Nejvyssi Pan, spokojen s Jeho oddanou laskyplnou sluzbou, mu da vse, co potrebuje. To je jadro uceni Bhagavadgity. Studiem Bhagavadgity se muze kazdy stat dusi odevzdanou Nejvyssimu Panu a zapojit se do ciste oddane sluzby. Clovek se automaticky zbavi vsech materialistickych snah, jakmile si ho Buh vezme pod ochranu.

SLOKA 12 - 13

arjuna uvaca
param brahma param dhama pavitram paramam bhavan
purusam sasvatam divyam adi-devam ajam vibhum

ahus tvam rsayah sarve devarsir naradas tatha
asito devalo vyasah svayam caiva bravisi me

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *param* - nejvyssi; *brahma* - pravda; *param* - nejvyssi; *dhama* - podpora; *pavitram* - cisty; *paramam* - nejvyssi; *bhavan* - Ty; *purusam* - osobnost; *sasvatam* - puvodni; *divyam* - transcendentalni; *adi-devam* - puvodni Pan; *ajam* - nezrozeny; *vibhum* - nejvetsi; *ahuh* - rika; *tvam* - o Tobe; *rsayah* - mudrci; *sarve* - vsichni; *deva-rsih* - svetec mezi polobohy;

naradah - Narada; *tatha* - take; *asitah* - Asita; *devalah* - Devala; *vyasah* - Vjasa; *svayam* - osobne; *ca* - take; *eva* - zajiste; *bravisi* - vysvetluje; *me* - mne.

Ardzuna pravil: Jsi Nejvyssi Osobnost Bozstvi, jsi konecny pribytek, jsi nejcistsi, jsi Absolutni Pravda. Jsi vecna, transcendentalni, puvodni, nezrozena a nejvetsi osoba. Vsichni velci svetci, Narada, Asita, Devala a Vjasa, to o Tobe prohlasuji a nyni mi to rikas Ty sam.

VYKLAD: V techto dvou versich dava Nejvyssi Pan moznost modernim filozofum, nebor zde mohou jasne videt, ze Nejvyssi se lisi od individualni duse. Pote, co v teto kapitole Ardzuna vyslechl ctyri nejdulezitejsi verse Bhagavadgity, zbavil se vsech pochybnosti a prijal Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Smele prohlasil: ,,Ty jsi *param brahma,* Nejvyssi Osobnost Bozstvi.`` Krsna jiz drive vysvetlil, ze je puvodcem vseho a vsech. Vsichni polobozi a vsichni lide jsou na Nem zavisli. Pod vlivem nevedomosti si vsak mysli, ze jsou absolutni a ze nezavisi na Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Tato nevedomost vsak vykonavanim oddane sluzby zmizi, jak Sri Krsna vysvetlil v predeslem versi. Diky Jeho milosti a ve shode s vedskymi prikazanimi Ho nyni Ardzuna prijima jako Nejvyssi Pravdu. Nesmime si vsak myslit, ze Ardzuna chtel Krsnovi zalichotit jako duvernemu priteli, kdyz Ho nazval Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Absolutni Pravdou. Vse, co Ardzuna v techto versich rika, jsou pravdy, ktere jsou dolozeny ve Vedach. Vedske texty konstatuji, ze pouze ten, kdo oddane slouzi Nejvyssimu Panu, Ho muze pochopit. Kazde slovo, ktere Ardzuna v tomto versi vyslovil, je potvrzeno vedskymi pismy.

V Kena Upanisade se pise, ze Nejvyssi Brahma je mistem spocinuti vseho a Krsna jiz vysvetlil, ze vsechno spociva v Nem. Mundaka Upanisad doklada, ze Nejvyssi Pan, ve kterem vsechno spociva, muze byt poznan pouze temi, kdo na Neho neustale mysli. Toto neustale mysleni na Krsnu se nazyva *smarasam* a je to jeden ze zpusobu oddane sluzby. Pouze oddanou sluzbou Krsnovi muzeme pochopit svou situaci a zbavit se hmotneho tela.

Ve Vedach je Nejvyssi Pan povazovan za nejcistsiho z nejcistsich. Kdo pochopi, ze Krsna je nejcistsi, muze byt sam ocisten od vsech hrisnych cinu. Nikdo nemuze zanechat hrisnych cinnosti, jestlize se neodevzdal Nejvyssimu Panu. Ardzunovo uznani Krsny jako nejcistsiho souhlasi s vedskou literaturou a je take potvrzeno velkymi osobnostmi, z nichz Narada je nejprednejsi.

Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi a meli bychom o Nem neustale rozjimat a tesit se ze sveho transcendentalniho vztahu k Nemu. On je nejvyssi byti. Je prost vsech telesnych potreb, zrozeni a smrti. Potvrzuje to nejen Ardzuna, ale i cela vedska literatura, Purany a historicke zaznamy. Takto je Krsna popsan ve vsech Vedach a ve ctvrte kapitole Bhagavadgity sam o sobe tvrdi: ,,Prestoze jsem nezrozeny, zjevuji se na Zemi, abych ustanovil nabozenske zasady.`` Je svrchovany zdroj, ktery nema zadnou pricinu, nebor je pricinou vsech pricin a vsechno z Neho emanuje. Toto dokonale poznani muzeme ziskat jen milosti Nejvyssiho Pana.

Zde se Ardzuna vyjadril diky Krsnove milosti. Jestlize chceme Bhagavadgite porozumet, musime prijmout vypovedi techto dvou versu. Tomuto systemu se rika *parampara,* neboli prijeti posloupnosti duchovnich ucitelu. Neni-li clovek v takoveto posloupnosti, nemuze Bhagavadgitu pochopit. Ani takzvane akademicke vzdelani mu nepomuze. Pres vsechny dukazy, uvedene ve vedske literature, budou ti, kdo jsou pysni na sve akademicke vzdelani, uminene tvrdit, ze Krsna je obycejny clovek.

SLOKA 14

sarvam etad rtam manye yan mam vadasi kesava
na hi te bhagavan vyaktim vidur deva na danavah

sarvam - vsechnu; *etat* - tuto; *rtam* - pravdu; *manye* - prijimam; *yat* - co; *mam* - mi; *vadasi* - rikas; *kesava* - o Krsno; *na* - nikdy; *hi* - zajiste; *te* - Tva; *bhagavan* - o Bozska Osobnosti; *vyaktim* - zjeveni; *viduh* - mohou poznat; *devah* - polobozi; *na* - ani; *danavah* - demoni.

O Krsno, vsechno, co mi rikas, prijimam naprosto jako pravdu. Ani polobozi, ani demoni, o Pane, nemohou porozumet Tve osobnosti.

VYKLAD: Ardzuna zde potvrzuje, ze bezbozni a demonsti lide nemohou pochopit Krsnu. Kdyz Ho nemohou poznat ani polobozi, jak Ho tedy mohou poznat ucenci moderniho sveta? Diky milosti Nejvyssiho Pana Ardzuna pochopil, ze Nejvyssi Pravda je Krsna a ze Krsna je dokonaly. Proto bychom meli nasledovat v Ardzunovych stopach, nebor on se stal poverenou autoritou Bhagavadgity. Jak uz bylo receno ve ctvrte kapitole, *parampara,* ucednicka posloupnost poznani Bhagavadgity, byla prerusena, a proto Krsna znovu zalozil ucednickou posloupnost. Ardzunu si vybral, nebor byl Jeho blizky pritel a oddany. Bhagavadgite tedy muzeme porozumet jen prostrednictvim posloupnosti duchovnich ucitelu, jak jsme se jiz zminili v uvodu. Kdyz parampara zanikla, mel Ardzuna za ukol obnovit ji. Prijal vse, co Krsna rekl, a takovym postojem bychom se meli ridit, nebor toto je jediny

zpusob, jak porozumet tajemstvi Bhagavadgity; jedine pak take porozumime, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

SLOKA 15

svayam evatmanatmanam vettha tvam purusottama
bhuta-bhavana bhutesa deva-deva jagat-pate

svayam - osobne; *eva* - zajiste; *atmana* - Ty; *atmanam* - Ty sam; *vettha* - znas; *tvam* - Ty; *purusa-uttama* - o Nejvyssi Osobo; *bhuta-bhavana* - o Prapuvodce vseho; *bhuta-isa* - o Pane vseho; *deva-deva* - o Pane vsech polobohu; *jagat-pate* - o Vladce vesmiru.

Jen Ty sam znas sebe svou vnitrni silou, o Nejvyssi Osobo, Zdroji vseho, Pane vsech bytosti, Boze bohu, Vladce vesmiru.

VYKLAD: Ti, kteri oddanou sluzbou vyvinuli ke Krsnovi vztah, jako napriklad Ardzuna a jeho nasledovnici, mohou Krsnu poznat, zatimco demonsti a bezbozni lide Ho nikdy poznat nemohou. Mentalni spekulovani, ktere odvadi od Nejvyssiho Pana, je tezky hrich, a kdo nezna Krsnu, nemel by se pokouset vykladat Bhagavadgitu. Bhagavadgita jsou Krsnova slova, a jelikoz je to veda predlozena Krsnou, meli bychom se ji naucit od Neho, tak jak to udelal Ardzuna. Nemeli bychom poslouchat ateisticke vyklady.

Ve Srimad Bhagavatamu (1.2.11) se rika:

vadanti tat tattva-vidas tattvam yaj jnanam advayam
brahmeti paramatmeti bhagavan iti sabdyate

Nejvyssi Pravdu lze poznat ve trech aspektech: jako neosobni brahma, jako lokalizovanou Paramatmu a jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Posledni stadium v pochopeni Absolutni Pravdy je tedy Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Obycejny clovek, anebo i osvobozeny clovek, ktery poznal neosobni brahma nebo lokalizovanou Paramatmu, nemusi jeste rozumet osobnosti Boha. Takovi lide se proto mohou pokusit porozumet Nejvyssi Osobe z versu Bhagavadgity, coz jsou slova samotne Nejvyssi Osobnosti, Krsny. Impersonaliste nekdy prijimaji Krsnu jako Bhagavana a uznavaji Jeho autoritu, presto vsak mnohe osvobozene duse nemohou pochopit Krsnu jako Purusottamu, Nejvyssi Osobu. Proto Ho Ardzuna oslovil ,,Purusottamo``. Nekdo vsak presto nemusi chapat, ze Krsna je otcem vsech zivych bytosti. Proto Ho Ardzuna oslovil ,,Bhuta-bhavano``. I kdyz clovek poznal Krsnu jako otce vsech zivych bytosti, neni jiste, ze Ho povazuje za nejvyssiho vladce; proto je zde osloven jako ,,Bhutesa``, nejvyssi vladce vsech. I kdyz clovek vi, ze Krsna je nejvyssi vladce vsech zivych bytosti, neni jiste, ze vi take, ze Krsna je puvodcem vsech polobohu. Proto je zde nazyvan ,,Devadeva``, Buh hodny ucty polobohu. Muzeme Ho znat jako Boha bohu, a presto nevedet, ze je nejvyssim majitelem vseho; proto je pojmenovan ,,Dzagatpati``. V tomto versi je tedy podan zaklad pravdy o Krsnovi, tak jak ji poznal Ardzuna, a my bychom meli nasledovat v jeho stopach, abychom pochopili Krsnu takoveho, jaky skutecne je.

SLOKA 16

vaktum arhasy asesesa divya hy atma-vibhutayah
yabhir vibhutibhir lokan imams tvam vyapya tisthasi

vaktum - rici; *arhasi* - zaslouzis si; *asesesa* - podrobne; *divyah* - bozsky; *hi* - zajiste; *atma* - Tve vlastni; *vibhutayah* - vznesene atributy; *yabhih* - kterymi; *vibhutibhih* - vznesene vlastnosti; *lokan* - vsechny svety; *iman* - tyto; *tvam* - Ty; *vyapya* - pronikas; *tisthasi* - zustane.

Vypravej mi, prosim, dopodrobna o svych bozskych silach, kterymi prostupujes vsechny svety.

VYKLAD: Z tohoto verse vyplyva, ze Ardzuna pochopil postaveni Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Diky Krsnove milosti ziskal osobni zkusenosti, inteligenci, poznani a vse, co je mozne ziskat prostrednictvim techto cinitelu. Pochopil take, ze Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Nemel zadne pochybnosti, ale presto poprosil Krsnu, aby Mu vysvetlil svou vsepronikajici povahu. Obycejni lide a impersonaliste se vetsinou zajimaji o vseprostupujici aspekt Nejvyssiho, proto chtel Ardzuna vedet, jak je Krsna vsepronikajici prostrednictvim svych ruznych energii. Musime si uvedomit, ze Ardzuna se ptal proto, aby se obycejni lide mohli take poucit.

SLOKA 17

katham vidyam aham yogims tvam sada paricintayan
kesu kesu ca bhavesu cintyo si bhagavan maya

katham - jak; *vidyam aham* - mam znat; *yogin* - o svrchovany mystiku; *tvam* - Tebe; *sada* - vzdy; *paricintayan* - myslet na; *kesu* - ve ktere; *kesu* - ve ktere; *ca* - take; *bhavesu* - podoby; *cintyah asi* - jsi pamatovan; *bhagavan* - o Nejvyssi; *maya* - mnou.

O Krsno, o Pane jogy, jak na Tebe mam neustale myslet a jak Te rozpoznam? Kterou z Tvych rozlicnych podob si mam pamatovat, o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi?

VYKLAD: Jak uz bylo receno v predesle kapitole, Nejvyssi Pan je zahalen svou vnitrni energii, ktera se nazyva jogamaja. Pouze odevzdane duse a oddani Ho mohou videt. Ardzuna je jiz presvedcen, ze jeho pritel Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ale rad by znal zpusob, kterym by obycejni lide mohli pochopit vsudypritomneho Pana. Obycejni lide, vcetne ateistu a demonu, nemohou Krsnu znat, nebor je zakryt jogamajou. A jen kvuli nim klade Ardzuna takove otazky. Vysoce pokrocily oddany se nezajima jen o sve vlastni pokroky, nybrz mysli i na zdokonaleni celeho lidskeho pokoleni. Ardzuna je vaisnava, oddany, a svym milosrdenstvim umoznuje beznym lidem pochopit Panuv vsepronikajici aspekt. Ardzuna oslovil Krsnu slovem *yogin,* ponevadz Krsna je Panem vnitrni energie (jogamaji), ktera Ho nekdy odhaluje a nekdy, pred nezasvecenymi, zahaluje. Bezni lide, kteri Krsnu nemiluji, na Neho nemohou neustale myslet; proto museji myslet na neco materialniho. Ardzuna bral ohled na zpusob mysleni materialistickych lidi dnesniho sveta. Slova *kesu kesu ca bhavesu* poukazuji na hmotnou povahu (slovo *bhava* znamena ,,hmotne veci``). Jelikoz materialiste nemohou pochopit Krsnu v duchovnim smyslu, doporucuje se jim soustredit mysl na fyzicke objekty a pokusit se videt, jak se Krsna projevuje v hmotnem zastoupeni.

SLOKA 18

vistaresatmano yogam vibhutim ca janardana
bhuyah kathaya trptir hi srsvato nasti me mrtam

vistaresa - dopodrobna; *atmanah* - Ty; *yogam* - mysticka sila; *vibhutim* - vzneseny atribut; *ca* - take; *jana-ardana* - o niciteli ateistu; *bhuyah* - znovu; *kathaya* - popsat; *trptih* - uspokojeni; *hi* - zajiste; *srsvatah* - naslouchani; *na asti* - neni niceho; *me* - muj; *amrtam* - nektar.

O Dzanardano, prosim, povez mi znovu dopodrobna o mysticke sile Tvych vznesenych vlastnosti. Nikdy nejsem nasycen poslouchanim o Tobe, nebor cim vice nasloucham, tim vice chci vychutnavat nektar Tvych slov.

VYKLAD: Podobne tvrzeni pronesli rsiove v Naimisaranji, vedeni saunakou, kdyz rekli Sutovi Gosvamimu:

vayam tu na vitrpyama uttama-sloka-vikrame
yac chrsvatam rasa-jnanam svadu svadu pade pade

,,Nikdy se nikomu nemuze omrzet nepretrzite naslouchani transcendentalnim pribehum o Krsnovych zabavach. Ti, kdo vstoupili do transcendentalniho vztahu s Krsnou, ktery je veleben prekrasnymi modlitbami, se neustale tesi z kazdeho vypraveni o Jeho zabavach.`` (Srimad Bhagavatam 1.1.19) Proto ma Ardzuna zajem naslouchat o Krsnovi a zvlaste o tom, jak zustava vsudypritomnym Nejvyssim Panem.

Pokud se tyka slova *amrtam* (nektar), kazde vypraveni, kazdy pribeh o Krsnovi, je jako nektar. Tento nektar muzeme poznat praktickou zkusenosti. Moderni vypraveni, romany a pribehy se od Krsnovych transcendentalnich zabav lisi v tom, ze svetska vypraveni se cloveku omrzi, kdezto vypraveni o Krsnovi ho nikdy neunavi. Je to pouze z tohoto duvodu, ze dejiny vesmiru jsou plne zabav Bozich inkarnaci. Purany napriklad popisuji historii davnych veku ve vztahu k zabavam ruznych inkarnaci Boha. Tyto popisy zustavaji navzdy svezi, navzdory opakovanemu cteni.

SLOKA 19

sri-bhagavan uvaca
hanta te kathayisyami divya hy atma-vibhutayah
pradhanyatah kuru-srestha nasty anto vistarasya me

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, rekl; *hanta* - ano; *te* - tobe; *kathayisyami* - povim; *divyah* - bozsky; *hi* - zajiste; *atma-vibhutayah* - osobni vznesene vlastnosti; *pradhanyatah* - ktere jsou vyznacne; *kuru-srestha* - o nejlepsi z Kuruovcu; *na asti* - neni; *antah* - konce; *vistarasya* - rozsahu; *me* - Meho.

Vzneseny pravil: Ano, povim ti o svych uzasnych projevenich, ale jen o tech, ktera jsou vyznacna, nebor Moje vznesenost, o Ardzuno, nema konce.

VYKLAD: Neni mozne postihnout Krsnovu vznesenost a velikost. Smysly individualni duse jsou omezene a nedovoli ji, aby dokonale pochopila Krsnovo jednani. Presto se oddani pokouseji pochopit Krsnu - nikoliv vsak s vedomim, ze Ho jednoho dne pochopi uplne, nybrz spise proto, ze samotna vypraveni o Krsnovi jsou tak poutava, ze je prozivaji jako nektar. Oddani v nich nachazeji poteseni. Pri rozmlouvani o Krsnove vznesenosti ci Jeho rozmanitych silach prozivaji cisti oddani transcendentalni radost. Proto jim touzi naslouchat a vypravet je. Krsna vi, ze zive bytosti nechapou

rozsah Jeho vznesenosti, a proto souhlasi s tim, aby povedel o nejdulezitejsich ze svych projeveni. Slovo *pradhanyatah* (vyznacna) je velice dulezite, nebor my jsme schopni pochopit jen nekolik podstatnych detailu z nescetnych vlastnosti Nejvyssiho Pana. Neni mozne pochopit vsechny. Slovo *vibhuti*, pouzite v tomto versi, poukazuje na moc, se kterou Krsna ovlada cele projeveni. Ve slovniku, ktery se jmenuje Amara-kosa, se pise, ze *vibhuti* znamena neobycejna moc nebo schopnost.

Impersonaliste a panteiste nemohou pochopit vyjimecnou vznesenost Nejvyssiho Pana ani projevenim Jeho bozskych energii. Jak v hmotnem, tak v duchovnim svete jsou Jeho energie rozsireny v kazde casti projeveni. Nyni Krsna popise urcitou cast svych rozmanitych energii, kterou muze videt i obycejny clovek.

SLOKA 20

aham atma gumakesa sarva-bhutasaya-sthitah
aham adis ca madhyam ca bhutanam anta eva ca

aham - Ja; *atma* - duse; *gumakesa* - o Ardzuno; *sarva-bhuta* - vsech zivych bytosti; *asaya-sthitah* - umisten v srdci; *aham* - jsem; *adih* - pocatek; *ca* - take; *madhyam* - stred; *ca* - take; *bhutanam* - vsech zivych bytosti; *antah* - konec; *eva* - zajiste; *ca* - a.

O Ardzuno, jsem Nadduse sidlici v srdci vsech zivych bytosti. Jsem pocatek, stred i konec vsech tvoru.

VYKLAD: V tomto versi je Ardzuna osloven ,,Gudakeso``, coz znamena ,,ten, kdo zvitezil nad temnotou spanku``. Ti, kteri spi v temnote nevedomosti, nemohou pochopit, jak se Nejvyssi Osobnost Bozstvi projevuje ruznymi zpusoby v hmotnych i duchovnich svetech. Proto ma toto osloveni Ardzuny velky vyznam a vzhledem k tomu, ze Ardzuna je povznesen nad temnotu nevedomosti, Sri Krsna souhlasi, ze popise sve ruzne vznesenosti.

Krsna nejdrive Ardzunovi rika, ze prostrednictvim sve primarni expanze je Dusi celeho kosmickeho projeveni. Pred hmotnym stvorenim ma vsechno svuj pocatek v Nejvyssim Panu, ktery se nejdrive projevuje v podobe purusa-avataru. On je tedy atma, duse mahat-tattvy, neboli Duse vesmirnych prvku. Pricinou stvoreni neni totalni hmotna energie; do mahat-tattvy, totalni hmotne energie, ve skutecnosti vstupuje Mahavisnu. On je Dusi. Kdyz Mahavisnu vstoupi do projevenych vesmiru, znovu se manifestuje jako Nadduse v kazde zive bytosti. Ze zkusenosti vime, ze telo je zive jen tehdy, je-li pritomna duchovni jiskra. Bez ni by se telo nemohlo rozvijet. Podobne by se ani hmotne projeveni nemohlo vyvijet, kdyby do neho nevstoupila Nejvyssi Duse, Krsna. V Subala Upanisade je to potvrzeno slovy: *prakrty-adi-sarva-bhutantar-yami sarva-sesi ca narayasah.* ,,Nejvyssi Osobnost Bozstvi existuje jako Nadduse ve vsech projevenych vesmirech.``

Tri purusa-avatarove jsou popsani nejen ve Srimad Bhagavatamu, ale i v Satvata-tantre: *vissos tu trisi rupasi purusakhyany atho viduh.* ,,Nejvyssi Osobnost Bozstvi se v tomto hmotnem projeveni manifestuje ve trech podobach jako Karanodakasaji Visnu, Garbhodakasaji Visnu a Ksirodakasaji Visnu.`` Mahavisnu neboli Karanodakasaji Visnu je popsan v Brahma-sanhite (5.47): *yah karasarsava-jale bhajati sma yoga-nidram.* ,,Nejvyssi Pan, Krsna, pricina vsech pricin, lezi v kosmickem oceane jako Mahavisnu.`` Proto je Nejvyssi Osobnost Bozstvi pocatek vesmiru, udrzovatel vesmirneho stvoreni a konec veskere energie.

SLOKA 21

adityanam aham vissur jyotisam ravir amsuman
maricir marutam asmi naksatrasam aham sasi

adityanam - z Aditju; *aham* - jsem; *vissuh* - Nejvyssi Pan; *jyotisam* - ze vsech svetelnych zdroju; *ravih* - slunce; *amsu-man* - zarici; *maricih* - Marici; *marutam* - z Marutu; *asmi* - jsem; *naksatrasam* - mezi hvezdami; *aham* - jsem; *sasi* - mesic.

Mezi Aditji jsem Visnu, ze svetelnych zdroju jsem zaricim sluncem, mezi Maruty jsem Marici a mesic mezi hvezdami.

VYKLAD: Krsna je nejprednejsi z dvanacti Aditju. Ze svetelnych zdroju zaricich na obloze je nejdulezitejsi slunce a v Brahma-sanhite se pise, ze slunce je zarici oko Nejvyssiho Pana. Ve vesmiru fouka padesat ruznych druhu vetru, kterym vladne predstavitel Krsny, polobuh Marici.

Mesic je mezi hvezdami nejzretelnejsi, a proto predstavuje Krsnu. Z tohoto verse vyplyva, ze Mesic je take hvezda. Hvezdy, ktere se trpyti na obloze, take odrazeji svetlo Slunce. Vedska literatura neuznava teorii, ze ve vesmiru je mnoho slunci. Slunce je jen jedno a Mesic a ostatni planety sviti odrazenym svetlem Slunce. Vzhledem k tomu, ze se v tomto versi Bhagavadgity naznacuje, ze Mesic je jednou z hvezd, trpytici se hvezdy nejsou slunce, ale jsou podobny Mesici.

SLOKA 22

vedanam sama-vedo smi devanam asmi vasavah
indriyasam manas casmi bhutanam asmi cetana

vedanam - ze vsech Ved; *sama-vedah* - Sama Veda; *asmi* - jsem; *devanam* - ze vsech polobohu; *asmi* - jsem; *vasavah* - nebesky kral; *indriyasam* - ze vsech smyslu; *manah* - mysl; *ca* - take; *asmi* - jsem; *bhutanam* - ze vsech zivych bytosti; *asmi* - jsem; *cetana* - silou zivota.

Mezi Vedami jsem Sama Veda, mezi polobohy jsem Indra, kral nebe, mezi smysly jsem mysli a v zivych bytostech jsem silou zivota (vedomim).

VYKLAD: Rozdil mezi hmotou a duchem spociva v tom, ze hmota nema na rozdil od zivych bytosti vedomi. Vedomi je tudiz nadrazene a vecne a nemuze vzniknout kombinaci hmoty.

SLOKA 23

rudrasam sankaras casmi vitteso yaksa-raksasam
vasunam pavakas casmi meruh sikharisam aham

rudrasam - ze vsech Rudru; *sankarah* - siva; *ca* - take; *asmi* - jsem; *vitta-isah* - vladce pokladu polobohu; *yaksa-raksasam* - z Jaksu a Raksasu; *vasunam* - z Vasuu; *pavakah* - ohen; *ca* - take; *asmi* - jsem; *meruh* - Meru; *sikharisam* - mezi horami; *aham* - jsem.

Mezi Rudry jsem siva, mezi Jaksi a Raksasy jsem panem bohatstvi (Kuvera), mezi Vasuy jsem ohen (Agni) a mezi horami jsem Meru.

VYKLAD: Z jedenacti Rudru je sankara, siva, nejprednejsi. Je inkarnaci Krsny a ma na starosti kvalitu nevedomosti. Vudce Jaksu a Raksasu je Kuvera, ktery vladne nebeskym pokladum a reprezentuje Nejvyssiho Pana. Hora Meru je znama svym velkym prirodnim bohatstvim.

SLOKA 24

purodhasam ca mukhyam mam viddhi partha brhaspatim
senaninam aham skandah sarasam asmi sagarah

purodhasam - z knezi; *ca* - take; *mukhyam* - vudce; *mam* - Ja; *viddhi* - vez; *partha* - synu Prthy; *brhaspatim* - Brhaspati; *senaninam* - mezi vojevudci; *aham* - jsem; *skandah* - Kartikeja (polobuh valky); *sarasam* - mezi vodnimi nadrzemi; *asmi* - jsem; *sagarah* - oceanem.

Vez, o Ardzuno, ze z knezi jsem veleknez Brhaspati, mezi vojevudci jsem Kartikeja a mezi vodnimi nadrzemi jsem ocean.

VYKLAD: Indra je nejvyssi polobuh na nebeskych planetach a je nazyvan kralem nebes. Planeta, na ktere vladne, se nazyva Indraloka. Brhaspati je Indruv knez, a ponevadz Indra je nejvetsi z kralu, Brhaspati je nejvetsi z knezi. Jako je Indra nejvetsi z kralu, je Skanda neboli Kartikeja, syn Parvati a sivy, nejvetsi z vojevudcu. Ocean je nejvetsi ze vsech vodnich nadrzi. Tyto Krsnovy reprezentace jsou pouhym naznakem Jeho velikosti.

SLOKA 25

maharsisam bhrgur aham giram asmy ekam aksaram
yajnanam japa-yajno smi sthavarasam himalayah

maha-rsisam - mezi velkymi mudrci; *bhrguh* - Bhrgu; *aham* - jsem; *giram* - mezi vibracemi; *asmi* - jsem; *ekam aksaram* - *prasava*; *yajnanam* - mezi obermi; *japa-yajnah* - opakovani svatych jmen; *asmi* - jsem; *sthavarasam* - mezi nehybnymi vecmi; *himalayah* - Himalaje.

Mezi velkymi mudrci jsem Bhrgu, mezi vibracemi jsem transcendentalni om. Z obeti jsem zpivani svatych jmen (dzapa) a z nehybnych veci jsem Himalaje.

VYKLAD: Brahma, prvni ziva bytost ve vesmiru, stvoril mnoho synu, aby pomohli zvetsit pocet zivocisnych druhu. Nejmocnejsi z nich je Bhrgu. Ze vsech transcendentalnich vibraci reprezentuje om (*omkara*) Krsnu. Ze vsech obeti je zpivani *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare* nejcistsim zobrazenim Krsny. Nekdy se doporucuji zvireci obeti, ale pri teto obeti, pri zpivani Hare Krsna, Hare Krsna, nedochazi k zadnemu nasili. Je to nejjednodussi a nejcistsi ober. Vse, co je vznesene a velkolepe, predstavuje Krsnu. Proto Ho predstavuji i Himalaje, nejvetsi a nejvyssi horstvo na svete. V predeslem versi se mluvilo o hore Meru, ktera se nekdy muze pohybovat, zatimco Himalaje jsou nehybne a jsou tedy mnohem rozsahlejsi.

SLOKA 26

asvatthah sarva-vrksasam devarsisam ca naradah
gandharvasam citrarathah siddhanam kapilo munih

asvatthah - banyanovnik; *sarva-vrksasam* - mezi vsemi stromy; *deva-rsisam* - ze vsech svetcu mezi polobohy; *ca* - a; *naradah* - Narada; *gandharvasam* - obyvatele planety Gandharva; *citrarathah* - Citraratha; *siddhanam* - ze vsech dokonalych bytosti; *kapilah munih* - Kapila Muni.

Ze vsech stromu jsem posvatnym banyanovnikem, ze vsech svetcu mezi polobohy jsem Narada. Z Gandharvu jsem Citraratha a mezi dokonalymi jsem svetec Kapila.

VYKLAD: Banyanovnik (*asvattha*) patri k nejkrasnejsim a nejvyssim stromum a casto ho mnozi Indove denne uctivaji jako cast ranniho obradu. Z polobohu take uctivaji Naradu, ktery je povazovan za nejvetsiho oddaneho ve vesmiru a ktery jako oddany zastupuje Krsnu. Na planete Gandharva ziji bytosti, ktere umeji nadherne zpivat a nejlepsi z nich je Citraratha. Z dokonalych zivych bytosti je Devahutin syn, Kapila, pokladan za inkarnaci Krsny. O Jeho filozofii se pise ve Srimad Bhagavatamu. Pozdeji se proslavil jiny Kapila, ale jeho filozofie byla ateisticka. Mezi nimi je tedy veliky rozdil.

SLOKA 27

uccaihsravasam asvanam viddhi mam amrtodbhavam
airavatam gajendrasam narasam ca naradhipam

uccaihsravasam - Uccaihsrava; *asvanam* - mezi konmi; *viddhi* - vez; *mam - jsem; amrta-udbhavam* - stvoren pri stloukani oceanu; *airavatam* - Airavata; *gaja-indrasam* - mezi uslechtilymi slony; *narasam* - mezi lidmi; *ca* - a; *nara-adhipam* - kral.

Vez, ze z koni jsem Uccaihsrava, ktery povstal pri stloukani oceanu. Z uslechtilych slonu jsem Airavata a z lidi jsem kral.

VYKLAD: Oddani polobozi a demoni (asurove) jednou stloukali ocean, aby ziskali napoj nesmrtelnosti. Krome nektaru vznikl pri stloukani i jed, ktery vypil siva. Z oceanu vzeslo take mnoho jinych bytosti a mezi nimi i kun zvany Uccaihsrava a slon Airavata. Obe tato zvirata maji zvlastni vyznam, jelikoz byla vytvorena z nektaru a obe predstavuji Krsnu.

Kral je pro lidi predstavitelem Krsny. Kralove, kteri jsou dosazovani na trun pro sve bozske vlastnosti, jsou udrzovateli kralovstvi, stejne jako Krsna je udrzovatelem vesmiru. Kralove jako Maharadza Judhisthira, Maharadza Pariksit a Sri Ramacandra byli velice spravedlivi panovnici, kteri mysleli jen na blaho svych obcanu. Vedy povazuji krale za predstavitele Boha. V dnesni dobe vsak se zanikem nabozenskych zasad upada i monarchicke zrizeni, pokud jiz nebylo zcela odstraneno. Meli bychom si ale uvedomit, ze drive byli lide pod vedenim spravedlivych kralu mnohem srastnejsi.

SLOKA 28

ayudhanam aham vajram dhenunam asmi kamadhuk
prajanas casmi kandarpah sarpasam asmi vasukih

ayudhanam - mezi zbranemi; *aham* - jsem; *vajram* - blesk a hrom; *dhenunam* - mezi kravami; *asmi* - jsem; *kama-dhuk* - krava zvana surabhi; *prajanah* - duvod k plozeni deti; *ca* - a; *asmi* - jsem; *kandarpah* - Kandarpa (Amor, buh lasky); *sarpasam* - mezi hady; *asmi* - jsem; *vasukih* - Vasuki.

Ze zbrani jsem blesk, mezi kravami jsem surabhi, z ploditelu jsem Kandarpa, buh lasky, a z hadu jsem Vasuki.

VYKLAD: Blesk je zajiste mocna zbran a reprezentuje Krsnovu moc. Na Krsnaloce v duchovnim svete jsou kravy, ktere mohou byt dojeny kdykoliv a ktere davaji neomezene mnozstvi mleka. Takove kravy samozrejme neexistuji v hmotnem svete, ale je psano, ze jsou na Krsnaloce. Sri Krsna ma mnoho takovych krav, kterym se rika surabhi, a ktere osobne vodi na pastvu. Kandarpa je pohlavni touha, ktera je nutna k plozeni dobrych synu, a proto reprezentuje Krsnu. Nekdy se pohlavniho styku vyuziva jen za ucelem smysloveho pozitku, ale takovy pohlavni zivot nezastupuje Krsnu. Pohlavni styk za ucelem plozeni dobrych deti se nazyva Kandarpa a zastupuje Krsnu.

SLOKA 29

anantas casmi naganam varuso yadasam aham
pitZsam aryama casmi yamah samyamatam aham

anantah - Ananta; *ca* - take; *asmi* - jsem; *naganam* - mezi hady s mnoha hlavami; *varusah* - polobuh ovladajici vodstva; *yadasam* - z tvoru zijicich ve vode; *aham* - jsem; *pitZsam* - mezi predky; *aryama* - Arjama; *ca* - take; *asmi* - jsem; *yamah* - vladce smrti; *samyamatam* - mezi soudci; *aham* - jsem.

Mezi mnohohlavymi Nagy jsem Ananta, z tvoru zijicich ve vode jsem polobuh Varuna, ze zesnulych predku jsem Arjama a z prisnych soudcu jsem Jama, pan smrti.

VYKLAD: Ananta je nejvetsi z hadu s mnoha hlavami, kteri se nazyvaji Nagove. Polobuh Varuna je nejdulezitejsi z vodnich tvoru. Oba predstavuji Krsnu. Na jedne planete ziji predkove a tam vladne Arjama, jenz reprezentuje Krsnu. Je mnoho zivych bytosti, ktere udileji tresty spatnym lidem, a mezi nimi je Jama nejvyssi. Jama sidli na planete, ktera se nachazi pobliz Zeme. Po smrti se tam dostanou velci hrisnici a Jama kazdemu udeli prislusny trest.

SLOKA 30

prahladas casmi daityanam kalah kalayatam aham
mrgasam ca mrgendro ham vainateyas ca paksisam

prahladah - Prahlada; *ca* - take; *asmi* - jsem; *daityanam* - mezi demony; *kalah* - cas; *kalayatam* - mezi podmaniteli; *aham* - jsem; *mrgasam* - ze zvirat; *ca* - a; *mrga-indrah* - lev; *aham* - jsem; *vainateyah* - Garuda; *ca* - take; *paksisam* - mezi ptaky.

Mezi demonskymi Daitji jsem cisty oddany Prahlada, mezi podmaniteli jsem cas, ze zvirat jsem lev a mezi ptaky jsem Garuda.

VYKLAD: Aditi a Diti jsou dve sestry a jejich synove se nazyvaji Aditjove a Daitjove. Vsichni Aditjove jsou oddani Pana a vsichni Daitjove jsou ateiste. Prestoze se Prahlada narodil v rodine Daitju, byl uz od narozeni velkym oddanym. Pro svou oddanou sluzbu a zboznou povahu je povazovan za Krsnova predstavitele.

Existuje mnoho zpusobu podmanovani, ale nikdo a nic se v hmotnem svete nemuze ubranit vlivu casu, ktery proto reprezentuje Krsnu. Lev je nejsilnejsi a nejdivocejsi ze vsech zvirat a z milionu druhu ptaku je Garuda, dopravni prostredek Visnuuv, nejvetsi.

SLOKA 31

pavanah pavatam asmi ramah sastra-bhrtam aham
jhasasam makaras casmi srotasam asmi jahnavi

pavanah - vitr; *pavatam* - ze vseho, co ocisruje; *asmi* - jsem; *ramah* - Rama; *sastra-bhrtam* - mezi ozbrojenci; *aham* - jsem; *jhasasam* - mezi rybami; *makarah* - zralok; *ca* - take; *asmi* - jsem; *srotasam* - z tekoucich rek; *asmi* - jsem; *jahnavi* - Ganga.

Ze vseho, co ocisruje, jsem vitr, z bojovniku jsem Rama, z ryb jsem zralok a z tekoucich rek jsem Ganga.

VYKLAD: Ze vsech vodnich tvoru je zralok jednim z nejvetsich a pro cloveka je rozhodne velice nebezpecny. Proto zralok predstavuje Krsnu.

SLOKA 32

sargasam adir antas ca madhyam caivaham arjuna
adhyatma-vidya vidyanam vadah pravadatam aham

sargasam - vseho stvoreni; *adih* - pocatek; *antah* - konec; *ca* - a; *madhyam* - stred; *ca* - take; *eva* - zajiste; *aham* - jsem; *arjuna* - o Ardzuno; *adhyatma-vidya* - duchovni poznani; *vidyanam* - mezi naukami; *vadah* - prirozeny zaver; *pravadatam* - z argumentu; *aham* - jsem.

O Ardzuno, jsem pocatek, stred i konec vsech stvoreni. Mezi vsemi vedami jsem duchovni veda o vlastnim ja a pro logiky jsem konecna pravda.

VYKLAD: Stvorenim vsech hmotnych prvku zacina stvoreni veskere existence. Jak jiz bylo vysvetleno drive, Mahavisnu, Garbhodakasaji Visnu a Ksirodakasaji Visnu tvori a udrzuji vesmir, ktery nakonec siva znici. Brahma je druhotny stvoritel. Vsechny tyto osobnosti, ktere se zucastnuji tvoreni, udrzovani a niceni, jsou inkarnacemi Nejvyssiho Pana, ktery je proto pocatkem, stredem a koncem vseho stvoreni.

Ctyri Vedy a jejich sest doplnku, Vedanta-sutra, knihy o logice, knihy o nabozenstvi a Purany tvori ctrnact druhu ucebnic urcenych pro vyssi vzdelani. Z techto knih pojednava hlavne Vedanta-sutra o duchovnim poznani (*adhyatma-vidya*), a proto predstavuje Krsnu.

Logikove pouzivaji ruznych druhu argumentu. Oduvodnovat sve stanovisko argumentem, ktery podporuje take protivnikovu stranu, se nazyva *jalpa*. Snazit se vyvratit dukazy druhe strany se nazyva *vitasma*, ale konecny zaver se nazyva *vada*. Tato konecna pravda predstavuje Krsnu.

SLOKA 33

aksarasam a-karo smi dvandvah samasikasya ca
aham evaksayah kalo dhataham visvato-mukhah

aksarasam - z pismen; *a-karah* - prvni pismenko; *asmi* - jsem; *dvandvah* - parove; *samasikasya* - slozeniny; *ca* - a; *aham* - jsem; *eva* - zajiste; *aksayah* - vecny; *kalah* - cas; *dhata* - stvoritel; *aham* - jsem; *visvatah-mukhah* - Brahma.

Z pismen jsem pismeno A, mezi slozeninami jsem parove kompozitum. Jsem nevycerpatelny cas a z tvoritelu jsem Brahma.

VYKLAD: A-kara, prvni pismeno sanskrtske abecedy, je zacatek vedske literatury, bez ktereho se nemuze nic vyslovit, a je tedy zacatkem zvuku. V sanskrtu je take mnoho slozenin, ze kterych parova slova, jako napriklad *rama-krssa,* se nazyvaji *dvandva.* Slova *rama* a *krssa* maji stejnou formu, a proto se tato slozenina nazyva parova.

Mezi vsemi nicicimi silami je cas nejvetsi, nebor cas znici vsechno. Cas reprezentuje Krsnu, ponevadz postupem doby bude vsechno velkym zarem zniceno.

Mezi zivymi bytostmi, ktere dokazi tvorit, je ctyrhlavy Brahma nejmocnejsi, a proto zastupuje Nejvyssiho Pana, Krsnu.

SLOKA 34

mrtyuh sarva-haras caham udbhavas ca bhavisyatam
kirtih srir vak ca narisam smrtir medha dhrtih ksama

mrtyuh - smrt; *sarva-harah* - vsepohlcujici; *ca* - take; *aham* - jsem; *udbhavah* - puvod; *ca* - take; *bhavisyatam* - budoucich projevu; *kirtih* - proslulost; *srih* - bohatstvi nebo krasa; *vak* - spanila rec; *ca* - take; *narisam* - mezi zenami; *smrtih* - pamer; *medha* - inteligence; *dhrtih* - vytrvalost; *ksama* - trpelivost.

Jsem vsepohlcujici smrt, jsem prvotni princip vseho, co teprve prijde. Mezi zenami jsem slava, stestena, spanila rec, pamer, inteligence, vytrvalost a trpelivost.

VYKLAD: Jakmile se clovek narodi, zacina neodvratne umirat. Smrt pohlcuje zivou bytost v kazdem okamziku, trebaze samotnou smrti nazyvame obvykle posledni vydech. Smrt reprezentuje Krsnu. Pokud se tyka budoucnosti, bytosti prochazeji sesti zakladnimi zmenami: rodi se, rostou, zustavaji urcitou dobu, mnozi se, chradnou a konecne zanikaji. Prvni z techto zmen je zrozeni z matcina luna, a to je Krsna. Prvni generace dava zaklad budoucim aktivitam.

Slava, stestena, spanila rec, pamer, inteligence, vytrvalost a trpelivost jsou zenskeho rodu. Jestlize ma nekdo vsechny nebo nekterou z techto vlastnosti, stane se slavnym. Je-li nekdo znamy jako spravedlivy clovek, proslavi se. Sanskrt je dokonaly jazyk, a proto je velice prosluly. Jestlize si clovek dokaze zapamatovat obsah svych studii, pak je obdarovan dobrou pameti (*smrti*). Schopnost cist mnoho knih, pojednavajicich o mnoha tematech, a take rozumet jim a dokazat toho pouzit, kdyz je zapotrebi, je dalsi vznesena vlastnost - inteligence (*medha*). Schopnost prekonat labilitu se nazyva vytrvalost nebo stalost (*dhrti*). Clovek, ktery je velice kvalifikovany, a presto zustava skromny a jemny a dokaze udrzet rovnovahu jak v zarmutku, tak i v radosti, ma vlastnost, ktera se nazyva trpelivost (*ksama*).

SLOKA 35

brhat-sama tatha samnam gayatri chandasam aham
masanam marga-sirso ham rtunam kusumakarah

brhat-sama - Brhat-sama; *tatha* - take; *samnam* - mezi pisnemi Sama Vedy; *gayatri* - Gajatri; *chandasam* - mezi poezii; *aham* - jsem; *masanam* - mezi mesici; *marga-sirsah* - mesic listopad a prosinec; *aham* - jsem; *rtunam* - z rocnich obdobi; *kusuma-akarah* - jaro.

Mezi hymnami Sama Vedy jsem Brhat-sama, z poezie jsem Gajatri. Z mesicu jsem Margasirsa (listopad - prosinec) a z rocnich obdobi jsem kvetouci jaro.

VYKLAD: Krsna se jiz zminil, ze ze vsech Ved je prave Sama Vedou. Je bohata na krasne napevy, ktere zpivaji ruzni polobozi. Jednou z techto pisni je Brhat-sama, jez ma neobycejne krasnou melodii a zpiva se o pulnoci.

V sanskrtu se rym a rytmus ridi urcitymi zasadami na rozdil od nahodnych pravidel moderni poezie. Gajatri mantra, kterou kazdy kvalifikovany brahman denne pronasi, je z takove poezie nejprednejsi. Je o ni zminka ve Srimad Bhagavatamu. Jelikoz Gajatri mantra ma pomoci prave k poznani Boha, reprezentuje Nejvyssiho Pana. Je urcena pro duchovne pokrocile lidi, a jakmile clovek dosahne dokonalosti v jejim zpivani, muze vstoupit do transcendentalniho sveta Pana. Abychom mohli zpivat Gajatri mantru, musime se nachazet v kvalite dobra. Ve vedske civilizaci je Gajatri mantra velice dulezita a je povazovana za zvukovou inkarnaci Brahma. Brahma byl prvni, kdo ji obdrzel, a od neho pak postupovala dale ucednickou posloupnosti duchovnich ucitelu.

Listopad a prosinec jsou povazovany za nejlepsi mesice, protoze v Indii je to obdobi sklizne obili a lide jsou velice srastni. Jaro je pochopitelne obdobim, ktere je nejvice oblibene, ponevadz neni ani prilis horko, ani prilis zima a stromy a kvetiny rozkvetaji. Na jare se take konaji ruzne slavnosti oslavujici Krsnu a Jeho zabavy. Jaro je proto pokladano za nejradostnejsi obdobi, a tudiz reprezentuje Nejvyssiho Pana, Krsnu.

SLOKA 36

dyutam chalayatam asmi tejas tejasvinam aham
jayo smi vyavasayo smi sattvam sattvavatam aham

dyutam - hazardni hra; *chalayatam* - vsech podvodniku; *asmi* - jsem; *tejah* - nadhera; *tejasvinam* - v nadhere; *aham* - jsem; *jayah* - vitezstvi; *asmi* - jsem; *vyavasayah* - usili; *asmi* - jsem; *sattvam* - sila; *sattva-vatam* - mezi silnymi; *aham* - jsem.

Jsem take hra o stesti mezi podvody a nadhera v nadhere. Jsem vitezstvi, jsem usili a jsem sila silnych.

VYKLAD: V celem vesmiru je mnoho ruznych druhu podvodniku. Ze vsech podvodu se hazardni hra radi na prvni misto, a proto reprezentuje Krsnu. Ponevadz Krsna je Nejvyssi, dokaze podvadet lepe nez obycejny clovek. Chce-li nekoho podvest, nikdo se Mu ve lstivosti nevyrovna. Jeho velikost neni jednostranna, nybrz vsestranna.

Pro viteze je Krsna vitezstvim. Je nadherou v nadhernem. Mezi podnikavymi a pracovitymi je nejpodnikavejsi. Mezi silnymi je nejsilnejsi. Kdyz byl Krsna na Zemi, nikdo se Mu v sile nemohl vyrovnat. Ve svem detstvi dokonce zvedl horu Govardhana. Nikdo Ho nemuze prekonat v podvadeni ci v krase, nikdo nad Nim nemuze zvitezit, nikdo neni podnikavejsi nebo silnejsi nez Krsna.

SLOKA 37

vrssinam vasudevo smi pasmavanam dhananjayah
muninam apy aham vyasah kavinam usana kavih

vrssinam - mezi Vrsniovci; *vasudevah* - Krsna ve Dvarace; *asmi* - jsem; *pasmavanam* - mezi Panduovci; *dhananjayah* - Ardzuna; *muninam* - mezi svetci; *api* - take; *aham* - jsem; *vyasah* - Vjasa, autor vedske literatury; *kavinam* - mezi velkymi mysliteli; *usana* - Usana; *kavih* - myslitel.

Z Vrsniovcu jsem Vasudeva a z Panduovcu Ardzuna. Mezi svetci jsem Vjasa a mezi velkymi mysliteli Usana.

VYKLAD: Sri Krsna je puvodni Nejvyssi Osobnost Bozstvi a Baladeva (Balarama) je bezprostredni expanze Krsny. Krsna i Baladeva se narodili jako Vasudevovi synove, a proto se Krsnovi i Baladevovi muze rikat Vasudeva. Protoze Krsna nikdy neopusti Vrndavanu, vsechny podoby, ktere se objevi nekde jinde, jsou Jeho bezprostredni expanze. Vasudeva je Krsnova expanze a od Krsny se nelisi. Meli bychom ale vedet, ze Vasudeva, na ktereho poukazuje tento vers Bhagavadgity, je Baladeva neboli Balarama, protoze je puvodnim zdrojem vsech inkarnaci a jedinym zdrojem Vasudevy. Bezprostredni expanze Pana se nazyvaji osobni expanze (*svamsa*) a jine expanze se nazyvaji oddelene expanze (*vibhinnamsa*).

Z Panduovych synu je Ardzuna slavny jako Dhanandzaja. Je nejlepsim z muzu, a proto reprezentuje Krsnu. Mezi ucenci velice zbehlymi ve vedskem poznani je nejprednejsi Vjasa, nebor vysvetlil vedskou moudrost mnoha zpusoby, aby ji mohli porozumet i obycejni lide v tomto veku Kali. Vjasa je take znam jako inkarnace Krsny; proto reprezentuje Krsnu. Kavi je ten, kdo se dokaze dukladne zamyslet nad jakoukoliv otazkou. Usana, sukracarja, patril k takovym myslitelum a byl duchovnim ucitelem demonu. Byl neobycejne inteligentni a politicky proziravy. Proto je sukracarja dalsim predstavitelem Krsnovy vznesenosti.

SLOKA 38

dasmo damayatam asmi nitir asmi jigisatam
maunam caivasmi guhyanam jnanam jnanavatam aham

dasmah - trest; *damayatam* - z ruznych druhu ovladani; *asmi* - jsem; *nitih* - moralka; *asmi* - jsem; *jigisatam* - mezi temi, kdo touzi zvitezit; *maunam* - mlceni; *ca* - a; *eva* - take; *asmi* - jsem; *guhyanam* - mezi tajemstvimi; *jnanam* - poznani; *jnana-vatam* - pro ucene; *aham* - jsem.

Ze vsech zpusobu potlacovani nezakonnosti jsem trest; tem, kteri touzi zvitezit, jsem moralnim chovanim. Mezi tajemstvimi jsem mlceni a pro moudre jsem moudrosti.

VYKLAD: Existuje mnoho zpusobu, jak potlacit nezakonnost, ale nejdulezitejsi z nich jsou ty, ktere zkroti provinilce. Krsna je tedy trest pro zlocince. Pro ty, kteri chteji dosahnout uspechu v urcite cinnosti, je nejdulezitejsi mravni chovani. Pri naslouchani, premysleni a meditovani o duvernych

vecech je mlceni nejdulezitejsi, nebor mlcenim muze clovek rychle dosahnout uspechu. Moudry je ten, kdo dovede rozlisit hmotu od duchovna, vyssi povahu Boha od nizsi. Takove poznani je samotny Krsna.

SLOKA 39

yac capi sarva-bhutanam bijam tad aham arjuna
na tad asti vina yat syan maya bhutam caracaram

yat - cokoliv; *ca* - take; *api* - muze byt; *sarva-bhutanam* - veskere existence; *bijam* - semeno; *tat* - to; *aham* - jsem; *arjuna* - o Ardzuno; *na* - ne; *tat* - to; *asti* - je; *vina* - beze; *yat* - ktere; *syat* - existuje; *maya* - Mne; *bhutam* - bytost; *cara-acaram* - pohyblive i nehybne.

Dale jsem, Ardzuno, semenem vseho, co existuje. Neni bytosti, ar pohyblive ci nehybne, ktera by mohla existovat beze Mne.

VYKLAD: Vsechno ma svou pricinu a tato pricina ci semeno veskere existence je Krsna. Nic nemuze existovat bez Krsnovy energie, a proto je nazyvan vsemocnym. Bez Jeho sily nemuze existovat nic pohybliveho ci nehybneho. Byti nezakladajici se na Krsnove energii se nazyva maja - ,,to, co neni``.

SLOKA 40

nanto sti mama divyanam vibhutinam parantapa
esa tuddesatah prokto vibhuter vistaro maya

na - take ne; *antah* - mez; *asti* - je; *mama* - Mych; *divyanam* - bozskych; *vibhutinam* - vznesenosti; *parantapa* - o hubiteli nepratel; *esah* - to vsechno; *tu* - ale; *uddesatah* - priklad; *proktah* - vyjevil; *vibhuteh* - vlastnosti; *vistarah* - rozprostrene; *maya* - Mnou.

O mocny hubiteli nepratel, neni konce Mym bozskym projevenim. To, co jsem ti vyjevil, je jen maly naznak Meho nekonecneho majestatu.

VYKLAD: Ve Vedach se pise, ze i kdyz vlastnosti a energie Nejvyssiho mohou byt pochopeny ruznym zpusobem, Jeho vznesene atributy nemaji konce, a proto nemohou byt vsechny vysvetleny. Sri Krsna predlozil jen nekolik prikladu, aby uspokojil Ardzunovu zvedavost.

SLOKA 41

yad yad vibhutimat sattvam srimad urjitam eva va
tat tad evavagaccha tvam mama tejo-msa-sambhavam

yat yat - jakekoliv; *vibhuti* - vznesenosti; *mat* - majici; *sattvam* - existence; *sri-mat* - krasne; *urjitam* - slavne; *eva* - zajiste; *va* - nebo; *tat tat* - vsechny tyto; *eva* - zajiste; *avagaccha* - vez; *tvam* - ty; *mama* - Moje; *tejah* - nadhera; *amsa* - cast; *sambhavam* - zrozeno z.

Vez, ze vsechny bohate, krasne a slavne vytvory povstaly z pouheho zlomku Me nadhery.

VYKLAD: Vsechna nadhera nebo krasa, ar uz v duchovnim, nebo v hmotnem svete, neni nic jineho nez castecna ukazka Krsnovy vznesenosti. Je-li neco neobvykle nadherne, melo by nam to pripominat Krsnuv majestat.

SLOKA 42

atha va bahunaitena kim jnatena tavarjuna
vistabhyaham idam krtsnam ekamsena sthito jagat

atha va - nebo; *bahuna* - mnoho; *etena* - tohoto druhu; *kim* - co; *jnatena* - vedeni; *tava* - tobe; *arjuna* - o Ardzuno; *vistabhya* - pronikam; *aham* - Ja; *idam* - tento; *krtsnam* - cely; *eka* - jedinou; *amsena* - casti; *sthitah* - udrzuji; *jagat* - vesmir.

K cemu je ti vsak zapotrebi tak podrobneho vedeni, Ardzuno? Jedinou svou casteckou pronikam celym vesmirem a udrzuji jej.

VYKLAD: Nejvyssi Pan je v celem hmotnem stvoreni zastoupen vsepronikajici Naddusi. Sri Krsna rika Ardzunovi, ze neni zapotrebi vedet, jak veci existuji ve svych oddelenych mohutnostech a krasach. Mel by spise vedet, ze vsechny veci existuji jen proto, ze do nich vstoupil jako Nadduse. Vsechno, od nejvetsi zive bytosti, Brahmy, az po nejmensiho mravence, existuje jen proto, ze do nich vstoupil Pan a udrzuje je.

Urcita skupina lidi tvrdi, ze uctivani jakehokoliv z polobohu pomaha k dosazeni nejvyssiho cile, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Ale uctivani polobohu je zde uplne zamitnuto, ponevadz i nejvyssi polobozi jako Brahma a siva predstavuji pouhou castecku majestatu Nejvyssiho Pana. On je puvodcem vseho stvoreni a nikdo Ho neprevysi. Nejvyssi Pan je *asamaurdhva,* coz znamena, ze neni nikomu podrizen a nikdo se Mu ani nevyrovna. V Padma Purane stoji, ze ten, kdo radi Nejvyssiho Pana Krsnu do stejne kategorie s polobohy - i kdyby to byl Brahma nebo siva - je vlastne ateista. Jestlize vsak

studujeme ruzne popisy Krsnova majestatu a aspekty Jeho energii, muzeme bez potizi porozumet Jeho postaveni a bez pochybnosti Ho uctivat s mysli na Neho uprenou. Pan je vseprostupujici ve sve castecne podobe, Naddusi, ktera vstoupi do veskere existence. Cisti oddani tak soustreduji svou mysl jen na oddanou sluzbu Krsnovi, a proto se vzdy nachazeji na transcendentalni urovni. V teto kapitole jsou oddana sluzba a uctivani Krsny velice jasne popsany ve versich osm az jedenact. Toto je cista oddana sluzba. V teto kapitole je tedy podrobne vysvetleno, jak muzeme dospet k nejvyssi dokonalosti v oddanosti neboli ke styku s Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Srila Baladeva Vidjabhusana, velky acarja z posloupnosti duchovnich ucitelu pochazejici od Krsny, uzavira svuj vyklad teto kapitoly takto:

yac-chakti-lesat suryadya bhavanty aty-ugra-tejasah
yad-amsena dhrtam visvam sa krsso dasame rcyate

,,Dokonce i mocne Slunce ziskava svou energii od Krsny, Jehoz castecnou expanzi je udrzovan cely svet. Proto je Nejvyssi Pan, Sri Krsna, hoden uctivani.``

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k desate kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Majestat Absolutniho.``

KAPITOLA JEDENACTA

Vesmirna podoba

SLOKA 1

arjuna uvaca
mad-anugrahaya paramam guhyam adhyatma-samjnitam
yat tvayoktam vacas tena moho yam vigato mama

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *mat-anugrahaya* - pouze z naklonnosti; *paramam* - nejvyssi; *guhyam* - duverne zalezitosti; *adhyatma* - duchovni; *samjnitam* - pokud se tyka; *yat* - co; *tvaya* - Tebou; *uktam* - receno; *vacah* - slova; *tena* - z teto; *mohah* - iluze; *ayam* - toto; *vigatah* - je odstraneno; *mama* - muj.

Ardzuna pravil: Vyslechl jsem Tve pokyny tykajici se techto nejduvernejsich duchovnich zalezitosti, a tak se Tvou milosti nyni rozptylila ma iluze.

VYKLAD: Tato kapitola predstavuje Krsnu jako pricinu vsech pricin. Krsna je i pricinou Mahavisnua, ze ktereho vychazeji vsechny hmotne vesmiry. Krsna neni nejaka inkarnace; je zdrojem vsech inkarnaci, coz bylo jasne vysvetleno v predchozi kapitole.

Ardzuna nyni rika, ze jeho iluze je odstranena. Znamena to, ze Ardzuna o Krsnovi nadale nesmysli jako o pouhe lidske bytosti, jako o svem priteli, nybrz jako o zdroji vseho. Ardzuna je velice inteligentni a je srastny, ze ma takoveho pritele, jako je Krsna, avsak nyni uvazuje, ze ackoliv on muze Krsnu prijimat jako zdroj vseho, ostatni nemohou. Chce ukazat Krsnovu bozskou povahu vsem, a proto v teto kapitole zada Krsnu, aby mu odhalil svoji vesmirnou podobu. Spatri-li nekdo Krsnovu vesmirnou podobu, zalekne se jako Ardzuna, ale Krsna je tak laskavy, ze se pak opet promeni do sve puvodni podoby. Ardzuna souhlasi se vsim, co Krsna jiz nekolikrat rekl: Krsna k nemu hovori jen pro jeho dobro. Ardzuna si uvedomuje, ze se vsechno odehrava pouze Krsnovou milosti. Nyni je presvedcen, ze Krsna je pricinou vsech pricin a ze sidli v srdcich vsech bytosti jako Nadduse.

SLOKA 2

bhavapyayau hi bhutanam srutau vistaraso maya
tvattah kamala-patraksa mahatmyam api cavyayam

bhava - vznik; *apyayau* - zanik; *hi* - zajiste; *bhutanam* - vsech zivych bytosti; *srutau* - slysel; *vistarasah* - podrobnosti; *maya* - mnou; *tvattah* - od Tebe; *kamala-patra-aksa* - s lotosovyma ocima; *mahatmyam* - slava; *api* - take; *ca* - a; *avyayam* - nevycerpatelna.

O Pane s lotosovyma ocima, od Tebe jsem se dopodrobna dovedel o vzniku a zaniku vsech zivych bytosti a uvedomil jsem si Tvoji nevycerpatelnou slavu.

VYKLAD: Ardzuna ve sve radosti oslovuje Krsnu ,,o Pane s lotosovyma ocima`` (Krsnovy oci se podobaji okvetnim listkum lotosu), nebor Krsna ho v sedme kapitole ujisruje: *aham krtsnasya jagatah prabhavah pralayas tatha.* ,,Ja jsem zdrojem vzniku a zaniku veskereho hmotneho projevu.`` (Bg. 7.6) Krsna to Ardzunovi podrobne vysvetlil. Ardzuna take vi, ze Krsna neni ovlivnen

vznikem a zanikem, prestoze je jejich zdrojem. V devate kapitole Sri Krsna vysvetluje, ze je vsepronikajici, trebaze neni osobne pritomen vsude. Ardzuna priznava, ze plne pochopil tuto nepochopitelnou Krsnovu vlastnost.

SLOKA 3

evam etad yathattha tvam atmanam paramesvara
drastum icchami te rupam aisvaram purusottama

evam - takto; *etat* - toto; *yatha* - tak, jak je; *attha* - rekl; *tvam* - Ty; *atmanam* - osobne; *parama-isvara* - o Nejvyssi Pane; *drastum* - videt; *icchami* - touzim; *te* - Tvou; *rupam* - podobu; *aisvaram* - bozskou; *purusa-uttama* - o nejmocnejsi osobo.

O nejmocnejsi ze vsech osobnosti, o Nejvyssi Pane, prestoze Te zde pred sebou vidim ve Tvem skutecnem postaveni, jak se sam popisujes, pral bych si spatrit, jak vstupujes do tohoto vesmirneho projeveni. Touzim spatrit Tvou Bozskou podobu.

VYKLAD: Sri Krsna rekl, ze vesmirne projeveni vzniklo a trva proto, ze do neho vstoupil ve forme sveho osobniho aspektu. Pokud se tyka Ardzuny, byl inspirovan Krsnovym tvrzenim, ale aby presvedcil i ostatni, kteri by si v budoucnu mohli myslet, ze Krsna je obycejny clovek, preje si Ho spatrit v Jeho vesmirne podobe. Chtel take vedet, jak Krsna ovlivnuje vesmir, prestoze je od neho odloucen. To, ze Ardzuna oslovil Krsnu *purusottama*, je vyznacne. Ponevadz Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je pritomen v Ardzunove srdci, a zna proto jeho prani; vi take, ze Ardzuna nijak zvlasr netouzi videt Ho v Jeho vesmirne podobe, protoze je naprosto spokojen, vidi-li Ho v Jeho osobni podobe Krsny. Krsna vedel, ze Ardzuna zadne dukazy nepotrebuje, ale ze chce videt vesmirnou podobu, aby presvedcil ostatni. Krsna take chapal, ze Ardzuna si preje spatrit tuto podobu, aby stanovil normu, nebor v budoucnu by se jinak mohlo mnoho podvodniku prohlasovat za inkarnace Boha. Proto by lide meli byt opatrni. Ten, kdo se prohlasi za Krsnu, musi byt pripraven ukazat svoji vesmirnou podobu, aby tak lidem sve tvrzeni dokazal.

SLOKA 4

manyase yadi tac chakyam maya drastum iti prabho
yogesvara tato me tvam darsayatmanam avyayam

manyase - myslis; *yadi* - jestli; *tat* - ze; *sakyam* - mohl; *maya* - ja; *drastum* - videt; *iti* - tak; *prabho* - o Pane; *yoga-isvara* - Pane vsech mystickych sil; *tatah* - pak; *me* - mne; *tvam* - Ty; *darsaya* - ukaz; *atmanam* - sve Ja; *avyayam* - vecne.

O muj Pane, vladce vsech mystickych sil, jestlize si myslis, ze jsem schopen uzrit Tvoji vesmirnou podobu, potom mi laskave odhal sve nekonecne vsepronikajici Ja.

VYKLAD: Rika se, ze clovek neni schopen svymi hmotnymi smysly videt, slyset, chapat nebo vubec nejak vnimat Nejvyssiho Pana, Sri Krsnu. Zapoji-li se vsak do laskyplne oddane sluzby, Krsna se mu zjevi. Ziva bytost je pouze duchovni jiskra, a proto Nejvyssiho Pana nemuze ani prohlednout, ani pochopit. Jelikoz byl Ardzuna oddany, nezavisel na sve spekulativni schopnosti. Jakozto ziva bytost si uvedomoval si sve nedokonalosti a zaroven priznaval Krsnovi Jeho vznesene postaveni. Ardzuna vedel, ze obycejny zivy tvor nemuze pochopit neomezenou nekonecnost. Jestlize se vsak Nekonecny osobne zjevi, muzeme diky Jeho milosti porozumet Jeho povaze. Slovo *yogesvara* je zde take velmi dulezite, nebor Krsna ma nesmirne schopnosti. Preje-li si, muze se milostive zjevit, prestoze je nekonecny. Proto Ardzuna prosi o Krsnovu nepochopitelnou milost, avsak nerozkazuje Mu. Krsna se nemusi nikomu zjevit, ale ukazuje se tem, kteri se Mu zcela odevzdaji a oddane Mu slouzi. Proto lide, kteri se spolehaji jen na sve intelektualni spekulativni schopnosti, nemohou nikdy spatrit Krsnu.

SLOKA 5

sri-bhagavan uvaca
pasya me partha rupasi sataso tha sahasrasah
nana-vidhani divyani nana-varsakrtini ca

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *pasya* - pohled; *me* - Me; *partha* - o synu Prthy; *rupasi* - podoby; *satasah* - sta; *atha* - take; *sahasrasah* - tisice; *nana-vidhani* - ruznorode; *divyani* - bozske; *nana* - mnohotvare; *varsa* - barevne; *akrtini* - tvary; *ca* - take.

Vzneseny pravil: Muj mily Ardzuno, synu Prthy, pohled na Moji vznesenost, ktera ma statisice ruznorodych a ruznobarevnych bozskych tvarnosti.

VYKLAD: Ardzuna si pral videt Krsnu v Jeho vesmirne podobe, ktera je transcendentalni, ale protoze existuje jen v hmotnem svete, je podrizena casovemu faktoru. Tak jako je hmotna priroda nekdy projevena a nekdy ne, tak je i Krsnova vesmirna podoba nekdy projevena a nekdy ne. Na rozdil od

jinych Krsnovych podob neni vecne projevena v duchovnim svete. Oddanemu tolik nezalezi na tom, aby uvidel vesmirnou podobu, avsak protoze si Ardzuna pral Krsnu takto videt, zjevil se v teto podobe. Obycejny clovek nemuze tuto vesmirnou podobu spatrit; Krsna mu nejdrive musi udelit schopnost videt ji.

SLOKA 6

pasyadityan vasun rudran asvinau marutas tatha
bahuny adrsta-purvasi pasyascaryasi bharata

pasya - pohled; *adityan* - dvanact synu Aditinych; *vasun* - osm Vasuu; *rudran* - jedenact Rudru; *asvinau* - oba Asvinove; *marutah* - ctyricet devet Marutu (polobozi vetru); *tatha* - take; *bahuni* - mnozi; *adrsta* - ktere jsi ani nevidel; *purvasi* - drive; *pasya* - pohled; *ascaryasi* - vsechny uzasne; *bharata* - o nejlepsi z Bharatovcu.

O nejlepsi z Bharatovcu, pohled na ruzna projeveni Aditju, Vasuu, Rudru, Asvini-kumaru a vsech dalsich polobohu. Pohled na tyto podivuhodne rozmanitosti, ktere predtim nikdo nikdy nespatril, ani o nich neslysel.

VYKLAD: Trebaze byl Ardzuna velice uceny a duverny pritel Krsny, ani on nemohl o Krsnovi vedet vsechno. Zde se pise, ze zadny clovek nikdy predtim nevidel vsechny tyto podoby a projevy a ani o nich neslysel. Krsna nyni tyto uzasne podoby vyjevuje.

SLOKA 7

ihaika-stham jagat krtsnam pasyadya sa-caracaram
mama dehe gumakesa yac canyad drastum icchasi

iha - v tomto; *eka-stham* - v jednom miste; *jagat* - vesmir; *krtsnam* - uplne; *pasya* - pohled; *adya* - bezprostredne; *sa* - s; *cara* - pohyblivy; *acaram* - nehybny; *mama* - Mem; *dehe* - v tomto tele; *gumakesa* - o Ardzuno; *yat* - to, ktere; *ca* - take; *anyat* - jineho; *drastum* - spatrit; *icchasi* - prejes si.

O Ardzuno, cokoliv si prejes spatrit, muzes ted zhlednout v Mem tele! Tato vesmirna podoba ti muze ukazat vse, co touzis videt nyni, jakoz i vse, co by sis mohl prat videt v budoucnu. Vse pohyblive i nehybne je zde, na jednom miste.

VYKLAD: Nikdo nemuze z jednoho mista uvidet cely vesmir. Ani nejpokrocilejsi vedec nemuze videt, co se deje v ostatnich castech vesmiru. Avsak oddany jako Ardzuna mohl videt vse, co existuje v kterekoliv casti vesmiru. Krsna mu daroval schopnost videt vse, co si pral videt - v minulosti, pritomnosti i budoucnosti. Tak muze Ardzuna Krsnovou milosti videt vsechno.

SLOKA 8

na tu mam sakyase drastum anenaiva sva-caksusa
divyam dadami te caksuh pasya me yogam aisvaram

na - nikdy; *tu* - ale; *mam* - Me; *sakyase* - schopny; *drastum* - videt; *anena* - s temato; *eva* - zajiste; *sva-caksusa* - vlastnima ocima; *divyam* - bozske; *dadami* - davam; *te* - ti; *caksuh* - oci; *pasya* - videt; *me* - Mou; *yogam aisvaram* - nepostizitelnou mystickou moc.

Nemuzes Mne vsak videt ocima, ktere mas ted. Dam ti proto bozsky zrak. Pohled na Moji mystickou vznesenost!

VYKLAD: Cisty oddany vidi Krsnu nejradeji v Jeho dvouruke podobe; Krsnovu vesmirnou podobu muze spatrit jen diky Jeho milosti, nikoliv mysli, nybrz duchovnim zrakem. Ardzunovi bylo receno, aby zmenil svuj zrak, a nikoliv mysl, chce-li uvidet Krsnovu vesmirnou podobu. Krsnova vesmirna podoba neni prilis dulezita, coz bude vysvetleno v nasledujicich versich. Presto vsak Krsna obdaril Ardzunu zvlastnim zrakem, aby mohl videt tuto vesmirnou podobu, kterou si pral videt.

Oddani, kteri maji spravny transcendentalni vztah ke Krsnovi, jsou pritahovani puvabnymi vlastnostmi, a nikoliv bezboznou ukazkou majestatu. Krsnovi spolecnici, Krsnovi pratele a Krsnovi rodice si nikdy nepreji, aby jim Krsna ukazal svoji majestatnost. Jsou tak pohrouzeni do ciste lasky, ze si ani neuvedomuji, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Pri svych laskyplnych hrach zapominaji, ze Krsna je Nejvyssi Pan. Ve Srimad Bhagavatamu stoji, ze chlapci, kteri si hraji s Krsnou, jsou velice zbozne duse a po mnoha zrozenich dostali moznost hrat si s Nim, nebor ve svych minulych zivotech vykonali mnoho zboznych cinu. Tito chlapci nevedi, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Povazuji Ho za osobniho pritele. Proto sukadeva Gosvami vyrkl tento vers:

ittham satam brahma-sukhanubhutya
dasyam gatanam para-daivatena

mayasritanam nara-darakesa
sakam vijahruh krta-pusya-punjah

,,Zde je Nejvyssi Osoba, kterou velci mudrci povazuji za neosobni brahma, oddani za Nejvyssi Osobnost Bozstvi a obycejni lide za vytvor hmotne prirody. Tito chlapci, kteri ve svych minulych zivotech vykonali mnoho a mnoho zboznych skutku, si nyni hraji s Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.`` (Srimad Bhagavatam 10.12.11)

Oddany nema ve skutecnosti velky zajem videt vesmirnou podobu, *visva-rupa*. Ardzuna ji vsak chtel videt, aby potvrdil Krsnovu vypoved a aby lide v budoucnu uverili, ze Krsna se nepredstavil jako Nejvyssi jen teoreticky a filozoficky, ale ze takovy skutecne je. Ardzuna to musi potvrzovat, nebor byl prvnim v ucednicke posloupnosti (parampare). Ti, kteri doopravdy chteji pochopit Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, a nasleduji cestu Ardzuny, by meli rozumet, ze Krsna se neprojevil jako Nejvyssi jen teoreticky, nybrz ze se tak skutecne zjevil. Sri Krsna dal Ardzunovi nezbytnou schopnost nutnou k uzreni vesmirne podoby, prestoze vedel, ze Ardzuna si to nijak zvlasr nepral.

SLOKA 9

sanjaya uvaca
evam uktva tato rajan maha-yogesvaro harih
darsayam asa parthaya paramam rupam aisvaram

sanjayah uvaca - Sandzaja pravil; *evam* - tak; *uktva* - rikaje; *tatah* - pak; *rajan* - o krali; *maha-yoga-isvarah* - nejmocnejsi z mystiku; *harih* - Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Krsna; *darsayam asa* - ukazal; *parthaya* - Ardzunovi; *paramam* - bozskou; *rupam aisvaram* - vesmirnou podobu.

Sandzaja pravil: O krali, po techto slovech ukazal Hari, Nejvyssi Pan veskerych mystickych sil, Bozska Osobnost, svoji vesmirnou podobu Ardzunovi.

SLOKA 10 - 11

aneka-vaktra-nayanam anekadbhuta-darsanam
aneka-divyabharasam divyanekodyatayudham
divya-malyambara-dharam divya-gandhanulepanam
sarvascarya-mayam devam anantam visvato-mukham

aneka - bezpocet; *vaktra* - ust; *nayanam* - oci; *aneka* - bezpocet; *adbhuta* - uzasne; *darsanam* - pohledy; *aneka* - mnoho; *divya* - bozske; *abharasam* - ozdoby; *divya* - bozske; *aneka* - mnozstvi; *udyata* - pozdvizene; *ayudham* - zbrane; *divya* - bozske; *malya* - vence; *ambara* - odevy; *dharam* - zahalen; *divya* - bozske; *gandha* - vune; *anulepanam* - pomazany; *sarva* - vse; *ascarya-mayam* - uzasne; *devam* - zarivy; *anantam* - nekonecne; *visvatah-mukham* - vsepronikajici.

Ardzuna v teto vesmirne podobe videl bezpocet ust, bezpocet oci a bezpocet jevu. Postava byla ozdobena mnoha nebeskymi ornamenty a drzela mnoho pozdvizenych bozskych zbrani. Byla nadherne ozdobena nebeskymi girlandami, zahalena do bozskych satu a pomazana bozskymi vonnymi oleji. Vsechno bylo divuplne, zarici, nekonecne a vsepronikajici.

VYKLAD: V techto dvou versich se opakovanim slova *aneka* naznacuje, ze Ardzuna mohl videt nekonecne mnoho rukou, ust, nohou a jinych projevu. Tato projeveni byla rozsirena po celem vesmiru, ale Ardzuna je mohl videt, trebaze sedel na valecnem voze, diky Krsnove milosti, diky Jeho neuveritelne moci.

SLOKA 12

divi surya-sahasrasya bhaved yugapad utthita
yadi bhah sadrsi sa syad bhasas tasya mahatmanah

divi - na obloze; *surya* - slunce; *sahasrasya* - mnoha tisic; *bhavet* - bylo; *yugapat* - soucasne; *utthita* - pritomno; *yadi* - kdyby; *bhah* - svetlo; *sadrsi* - tomu podobne; *sa* - to; *syat* - bylo by; *bhasah* - zare; *tasya* - Jeho; *maha-atmanah* - velkeho Boha.

Kdyby na obloze najednou vzplaly statisice slunci, snad by se jejich zare dala srovnat se zari vesmirne podoby Nejvyssiho Pana.

VYKLAD: To, co Ardzuna videl, bylo nepopsatelne, a presto se Sandzaja pokousi Dhrtarastrovi znazornit toto velkolepe zjeveni. Ani Sandzaja, ani Dhrtarastra nebyli na bojisti pritomni, ale diky Vjasove milosti mohl Sandzaja videt vse, co se deje. Aby ji nejak priblizil, prirovnava nyni situaci k predstavitelnemu jevu, tedy k tisicum slunci.

SLOKA 13

tatraika-stham jagat krtsnam pravibhaktam anekadha
apasyad deva-devasya sarire pasmavas tada

tatra - tam; *eka-stham* - na jednom miste; *jagat* - vesmir; *krtsnam* - zcela; *pravibhaktam* - rozdeleny; *anekadha* - na mnoho; *apasyat* - mohl videt; *deva-devasya* - Nejvyssi Osobnost Bozstvi; *sarire* - ve vesmirne podobe; *pasmavah* - Ardzuna; *tada* - tehdy.

Tehdy mohl Ardzuna ve vesmirne podobe Pana videt nekonecna vesmirna projeveni, soustredena na jednom miste, a presto rozdelena na statisice.

VYKLAD: Slovo *tatra* (tam) je velmi vyznamne. Poukazuje na to, ze Krsna a Ardzuna sedeli na voze, kdyz Ardzuna spatril vesmirnou podobu. Ostatni na bitevnim poli toto ztelesneni videt nemohli, ponevadz Krsna dal vizi pouze Ardzunovi. Ardzuna mohl videt v Krsnove tele tisice planet. Z vedskych spisu se muzeme poucit o existenci mnoha vesmiru a mnoha planet ruznych velikosti. Nektere jsou z hliny, jine ze zlata nebo drahokamu. Ardzuna mohl vsechno toto videt, kdyz sedel na svem voze; nikdo jiny vsak nemohl zpozorovat, co se odehravalo mezi Krsnou a Ardzunou.

SLOKA 14

tatah sa vismayavisto hrsta-roma dhananjayah
prasamya sirasa devam krtanjalir abhasata

tatah - pak; *sah* - on; *vismaya-avistah* - naplnen uzasem; *hrsta-roma* - se zjezenymi vlasy silnou extazi; *dhananjayah* - Ardzuna; *prasamya* - prokazuje uctu; *sirasa* - hlavou; *devam* - k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi; *krta-anjalih* - se sepjatyma rukama; *abhasata* - zacal mluvit.

Pote, naplnen uzasem a se zjezenymi vlasy, sklonil Ardzuna hlavu jako projev ucty a se sepjatyma rukama se zacal modlit k Nejvyssimu Panu.

VYKLAD: Jakmile Ardzuna nabyl bozskeho zraku, okamzite se zmenil jeho postoj ke Krsnovi. Predtim se jejich vztah zakladal na pratelstvi, ale nyni, po spatreni vesmirne podoby, se Ardzuna s velkou uctou klanel a modlil se ke Krsnovi se sepjatyma rukama. Ardzunuv vztah se zmenil z pratelstvi v uzas a zacal velebit vesmirnou podobu. Velci oddani vidi Krsnu jako zdroj vsech vztahu. V pismech se mluvi o dvanacti zakladnich vztazich a vsechny existuji v Krsnovi. Rika se, ze Krsna je oceanem vztahu, ktere existuji mezi dvema zivymi bytostmi, mezi bohy nebo mezi Nejvyssim Panem a Jeho oddanymi.

Ardzuna byl inspirovan vztahem uzasu. Prestoze byl povahove rozvazny, klidny a tichy, dostal se v uzasu do extaze a se zjezenymi vlasy a sepjatyma rukama se Nejvyssimu Panu v hluboke ucte poklonil. Samozrejme se nebal, ale zazrak Nejvyssiho Pana na neho zapusobil. Bezprostredni reakci byl uzas, ktery prevazoval nad jeho prirozenym laskyplnym pratelskym vztahem, a proto reagoval timto zpusobem.

SLOKA 15

arjuna uvaca
pasyami devams tava deva dehe
sarvams tatha bhuta-visesa-sanghan
brahmasam isam kamalasana-stham
rsims ca sarvan uragams ca divyan

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *pasyami* - vidim; *devan* - vsechny polobohy; *tava* - Tvem; *deva* - o Pane; *dehe* - v tele; *sarvan* - vsechny; *tatha* - take; *bhuta* - zive bytosti; *visesa-sanghan* - zvlaste shromazdene; *brahmasam* - Brahma; *isam* - siva; *kamala-asana-stham* - sedici na lotosovem kvetu; *rsin* - velke mudrce; *ca* - take; *sarvan* - vsechny; *uragan* - hady; *ca* - take; *divyan* - bozske.

Ardzuna pravil: Muj drahy Krsno, v Tvem tele vidim pospolu vsechny polobohy a mnoho ruznych zivych bytosti. Vidim Brahmu sediciho na lotosovem kvetu, sivu a vsechny mudrce a bozske hady.

VYKLAD: Ardzuna vidi cely vesmir; proto vidi Brahmu, prvni stvorenou bytost ve vesmiru a nebeskeho hada Vasukiho, na kterem v nizsich oblastech vesmiru spociva Garbhodakasaji Visnu. I jini hadi se nazyvaji Vasuki. Od Garbhodakasaji Visnua muze Ardzuna dohlednout az na nejvyssi cast vesmiru, k lotosove planete, kde sidli Brahma, prvni bytost tohoto vesmiru. Znamena to, ze Ardzuna, ktery sedel na jednom miste ve svem voze, mohl videt vse od pocatku az do konce. To bylo mozne jen diky milosti Nejvyssiho Pana, Krsny.

SLOKA 16

aneka-bahudara-vaktra-netram
pasyami tvam sarvato nanta-rupam
nantam na madhyam na punas tavadim
pasyami visvesvara visva-rupa

aneka - mnohe; *bahu* - paze; *udara* - bricha; *vaktra* - usta; *netram* - oci; *pasyami* - vidim; *tvam* - Tve; *sarvatah* - na vsechny strany; *ananta-rupam* - bezpocetne tvary; *na antam* - bez konce; *na madhyam* - bez stredu; *na punah* - ani znovu; *tava* - Tvuj; *adim* - pocatek; *pasyami* - vidim; *visva-isvara* - o Pane vesmiru; *visva-rupa* - ve vesmirne podobe.

O Pane vesmiru, v Tvem tele vidim bezpocet pazi, brich, ust a oci rozpinajicich se neomezene na vsechny strany. Nevidim v Tobe zadny konec, zadny stred, ani zadny pocatek.

VYKLAD: Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, a proto je neomezeny; takto skrze Neho muzeme videt vsechno.

SLOKA 17

kiritinam gadinam cakrisam ca
tejo-rasim sarvato diptimantam
pasyami tvam durniriksyam samantad
diptanalarka-dyutim aprameyam

kiritinam - s helmami; *gadinam* - s kyji; *cakrisam* - s disky; *ca* - a; *tejah-rasim* - zare; *sarvatah* - na vsechny strany; *dipti-mantam* - planouci; *pasyami* - vidim; *tvam* - Te; *durniriksyam* - stezi videt; *samantat* - vsude; *dipta-anala* - planouci ohen; *arka* - slunce; *dyutim* - slunecni zar; *aprameyam* - nezmerna.

Tvou podobu, ktera je ozdobena helmami, kyji a disky, lze tezko uzrit, protoze na vsechny strany siri oslnivou svetelnou zaplavu, pripominajici planouci ohen nebo nezmernou zar slunce.

SLOKA 18

tvam aksaram paramam veditavyam
tvam asya visvasya param nidhanam
tvam avyayah sasvata-dharma-gopta
sanatanas tvam puruso mato me

tvam - Ty; *aksaram* - nehynouci; *paramam* - svrchovany; *veditavyam* - co je treba znat; *tvam* - Ty; *asya* - z toho; *visvasya* - vesmiru; *param* - nejvyssi; *nidhanam* - opora; *tvam* - Ty; *avyayah* - nepomijivy; *sasvata-dharma-gopta* - udrzovateli odvekeho nabozenstvi; *sanatanah* - vecny; *tvam* - Ty; *purusah* - Nejvyssi Osobnost; *matah me* - podle meho nazoru.

Jsi puvodni svrchovany cil poznani. Jsi konecne misto spocinuti celeho vesmiru. Jsi nevycerpatelny a jsi nejstarsi. Jsi udrzovatel odvekeho nabozenstvi, vecna Osobnost Bozstvi. To je muj nazor.

SLOKA 19

anadi-madhyantam ananta-viryam
ananta-bahum sasi-surya-netram
pasyami tvam dipta-hutasa-vaktram
sva-tejasa visvam idam tapantam

anadi - bez pocatku; *madhya* - bez stredu; *antam* - nebo konce; *ananta* - nekonecny; *viryam* - nadhera; *ananta* - nekonecne; *bahum* - paze; *sasi* - mesic; *surya* - slunce; *netram* - oci; *pasyami* - vidim; *tvam* - Te; *dipta* - planouci; *hutasa-vaktram* - ohen vychazejici z Tvych ust; *sva-tejasa* - Tvou zari; *visvam* - vesmir; *idam* - tento; *tapantam* - spalujes.

Jsi bez pocatku, stredu ci konce. Tva slava je nekonecna. Mas bezpocet pazi a slunce a mesic jsou Tvoje oci. Vidim Te s planoucim ohnem vychazejicim z Tvych ust, vidim Te spalujiciho cely tento vesmir Tvym vlastnim jasem.

VYKLAD: sest vznesenych vlastnosti Nejvyssi Osobnosti Bozstvi nema konce. Zde, jakoz i na mnoha jinych mistech, se nektere veci znovu opakuji, avsak opakovani Krsnovy nadhery a slavy neni podle pisem zadna literarni slabost. Rika se, ze clovek se znovu a znovu opakuje, je-li zmaten, v uzasu nebo v hluboke extazi. To vsak neni chyba.

SLOKA 20

dyav a-prthivyor idam antaram hi
vyaptam tvayaikena disas ca sarvah
drstvadbhutam rupam ugram tavedam
loka-trayam pravyathitam mahatman

dyau - z prostoru; *a-prthivyoh* - na zemi; *idam* - toto; *antaram* - mezi; *hi* - zajiste; *vyaptam* - prostoupeno; *tvaya* - Tebou; *ekena* - jediny; *disah* - smery; *ca* - a; *sarvah* - vsechny; *drstva* -

videnim; *adbhutam* - uzasny; *rupam* - podobu; *ugram* - straslivou; *tava* - Tvou; *idam* - tento; *loka* - planetarni soustavy; *trayam* - tri; *pravyathitam* - rozrusen; *maha-atman* - o Vzneseny.

Trebaze jsi jediny, prostupujes nebe a planety i veskery prostor mezi nimi. O Vzneseny, vsechny tri svety se chveji pri pohledu na Tvoji ohromujici uzasnou podobu.

VYKLAD: Slova *dyav a-prthivyoh* („prostor mezi nebem a zemi``) a *loka-trayam* („tri svety``) jsou v tomto versi vyznamna, nebor se zda, ze nejenom Ardzuna, ale i ostatni na jinych planetach videli tuto Panovu vesmirnou podobu. Ardzunuv pohled na vesmirnou podobu nebyl snem. Vsichni, ktere Krsna obdaril bozskym zrakem, videli na bitevnim poli tuto vesmirnou podobu.

SLOKA 21

ami hi tvam sura-sangha visanti
kecid bhitah pranjalayo grsanti
svastity uktva maharsi-siddha-sanghah
stuvanti tvam stutibhih puskalabhih

ami - ti vsichni; *hi* - zajiste; *tvam* - Tobe; *sura-sanghah* - zastupy polobohu; *visanti* - vstupuji; *kecit* - nekteri z nich; *bhitah* - ze strachu; *pranjalayah* - se sepjatyma rukama; *grsanti* - pronaseji modlitby; *svasti* - bud zdrav; *iti* - tak; *uktva* - hovorice; *maha-rsi* - velci svetci; *siddha-sanghah* - dokonale bytosti; *stuvanti* - zpivaji hymny; *tvam* - Tobe; *stutibhih* - modlitbami; *puskalabhih* - vedske hymny.

Zastupy polobohu se Ti odevzdavaji a vstupuji do Tebe. Nekteri z nich se ve velikem strachu modli se sepjatyma rukama. Zastupy velkych svetcu a dokonalych bytosti se k Tobe modli a provolavaji Ti slavu vedskymi hymny.

VYKLAD: Polobozi na vsech planetarnich soustavach se bali ohromujici vesmirne podoby a jeji zhnouci zare, a proto prosili o ochranu.

SLOKA 22

rudraditya vasavo ye ca sadhya
visve svinau marutas cosmapas ca
gandharva-yaksasura-siddha-sangha
viksante tvam vismitas caiva sarve

rudra - Rudrove (ruzna vteleni sivy); *adityah* - Aditjove; *vasavah* - Vasuove; *ye* - ti vsichni; *ca* - a; *sadhyah* - Sadhjove; *visve* - Visvedevove; *asvinau* - Asvini-kumarove; *marutah* - Marutove; *ca* - a; *usma-pah* - prapredku; *ca* - a; *gandharva* - Gandharvove; *yaksa* - Jaksove; *asura* - demoni; *siddha* - dokonali polobozi; *sanghah* - zastupy; *viksante* - vidim; *tvam* - Te; *vismitah* - v uzasu; *ca* - take; *eva* - vskutku; *sarve* - vsichni.

Rudrove, Aditjove, Vasuove, Sadhjove, Visvedevove a oba Asvinove, Marutove, prapredci, Gandharvove, Jaksove, Asurove a dokonali polobozi, ti vsichni na Tebe hledi v uzasu.

SLOKA 23

rupam mahat te bahu-vaktra-netram
maha-baho bahu-bahuru-padam
bahudaram bahu-damstra-karalam
drstva lokah pravyathitas tathaham

rupam - podoba; *mahat* - obrovska; *te* - Tve; *bahu* - mnohe; *vaktra* - tvare; *netram* - oci; *maha-baho* - o Pane mocnych pazi; *bahu* - mnohe; *bahu* - paze; *uru* - stehna; *padam* - nohy; *bahu-udaram* - mnoha bricha; *bahu-damstra* - mnoho zubu; *karalam* - straslive; *drstva* - vidi; *lokah* - vsechny planety; *pravyathitah* - zmaten; *tatha* - stejne tak; *aham* - ja.

O Pane mocnych pazi, vsechny planety a jejich polobozi se chveji pri pohledu na Tvoji uzasnou podobu s mnoha obliceji, ocima, pazemi, stehny, nohama, brichy a mnoha straslivymi tesaky; a stejne jako oni jsem zmaten i ja.

SLOKA 24

nabhah-sprsam diptam aneka-varsam
vyattananam dipta-visala-netram
drstva hi tvam pravyathitantar-atma
dhrtim na vindami samam ca visso

nabhah-sprsam - dotykaje se nebes; *diptam* - svitici; *aneka* - mnoho; *varsam* - barev; *vyatta* - otevrena; *ananam* - usta; *dipta* - zhnouci; *visala* - obrovske; *netram* - oci; *drstva* - vidim; *hi* -

zajiste; *tvam* - Tebe; *pravyathita* - roztresen; *antah* - v; *atma* - dusi; *dhrtim* - spokojenost; *na* - ne; *vindami* - ja mam; *samam* - dusevni rovnovahu; *ca* - take; *visso* - o Visnu.

O vsudypritomny Visnu, kdyz vidim, jak se mnoha svymi salajicimi barvami dotykas oblohy, kdyz vidim Tva otevrena usta a obrovske planouci oci, moje mysl je znepokojena strachem. Cely se tresu a v hloubi duse nemohu nalezt vyrovnanost mysli.

SLOKA 25

damstra-karalani ca te mukhani
drstvaiva kalanala-sannibhani
diso na jane na labhe ca sarma
prasida devesa jagan-nivasa

damstra - zuby; *karalani* - strasne; *ca* - take; *te* - Tvoje; *mukhani* - tvare; *drstva* - vidim; *eva* - tak; *kala-anala* - ohen smrti; *sannibhani* - jako kdyby; *disah* - smery; *na* - ne; *jane* - vim; *na* - ne; *labhe* - nenalezam; *ca* - a; *sarma* - milost; *prasida* - smiluj se; *deva-isa* - o Pane vsech polobohu; *jagat-nivasa* - utociste svetu.

O Pane vsech polobohu, o utociste svetu, prosim Te, smiluj se nade mnou. Nenalezam rovnovahu, kdyz vidim Tve zhnouci, smrti podobne tvare a straslive tesaky. Jsem zcela zmaten.

SLOKA 26 - 27

ami ca tvam dhrtarastrasya putrah
sarve sahaivavani-pala-sanghaih
bhismo drosah suta-putras tathasau
sahasmadiyair api yodha-mukhyaih
vaktrasi te tvaramasa visanti
damstra-karalani bhayanakani
kecid vilagna dasanantaresu
sandrsyante cursitair uttamangaih

ami - ti; *ca* - take; *tvam* - Tobe; *dhrtarastrasya* - Dhrtarastrovi; *putrah* - synove; *sarve* - vsichni; *saha* - s; *eva* - vskutku; *avani-pala* - valcici kralove; *sanghaih* - zastupy; *bhismah* - Bhismadeva; *drosah* - Dronacarja; *suta-putrah* - Karna; *tatha* - take; *asau* - kteri; *saha* - s; *asmadiyaih* - nasi; *api* - take; *yodha-mukhyaih* - nejprednejsi z bojovniku; *vaktrasi* - usta; *te* - Tva; *tvaramasah* - kvapne; *visanti* - vstoupi do; *damstra* - zuby; *karalani* - straslive; *bhayanakani* - hruzne; *kecit* - nekteri z nich; *vilagnah* - vezi; *dasana-antaresu* - mezi zuby; *sandrsyante* - videt; *cursitaih* - s rozdrcenymi; *uttama-angaih* - hlavami.

Vsichni Dhrtarastrovi synove spolu se svymi spojeneckymi krali, take Bhisma, Drona a Karna, i vsichni nasi vojevudci se riti do Tvych straslivych ust. Nektere z nich vidim sevrene mezi zuby a s rozdrcenymi hlavami.

VYKLAD: Na pocatku teto kapitoly slibil Sri Krsna Ardzunovi, ze mu ukaze veci, ktere by velice rad videl. Nyni Ardzuna vidi, jak jsou bojovnici a vudcove nepratelske strany (Bhisma, Drona, Karna a Dhrtarastrovi synove) spolu s jeho vlastnimi bojovniky uplne vyhlazeni. Toto naznacuje, ze po zabiti skoro vsech osob pritomnych na Kuruovskem poli se Ardzuna stane vitezem. Zde se take rika, ze i Bhisma, ktery byl povazovan za nepremozitelneho, bude porazen. Take Karnu stihne stejny osud. Nejen velci valecnici protivniku, jako napriklad Bhisma, ale i velci bojovnici na strane Ardzunove budou rozdrceni.

SLOKA 28

yatha nadinam bahavo mbu-vegah
samudram evabhimukha dravanti
tatha tavami nara-loka-vira
visanti vaktrasy abhivijvalanti

yatha - jako; *nadinam* - reky; *bahavah* - mnohe; *ambu-vegah* - proudy vod; *samudram* - ocean; *eva* - zajiste; *abhimukhah* - k; *dravanti* - vtekaji; *tatha* - podobne; *tava* - Tvuj; *ami* - vsichni; *nara-loka-virah* - kralove v lidske spolecnosti; *visanti* - riti se; *vaktrasi* - do ust; *abhivijvalanti* - zhnoucich.

Jako mnohe proudy rek vtekaji do more, tak se i vsichni velci bojovnici riti do Tvych zhnoucich ust.

SLOKA 29

yatha pradiptam jvalanam patanga
visanti nasaya samrddha-vegah
tathaiva nasaya visanti lokas
tavapi vaktrasi samrddha-vegah

yatha - jako; *pradiptam* - planouci; *jvalanam* - ohen; *patangah* - mury; *visanti* - zenou se; *nasaya* - zanik; *samrddha* - s plnou; *vegah* - rychlosti; *tatha eva* - podobne; *nasaya* - k zaniku; *visanti* - speji; *lokah* - vsichni lide; *tava* - Tvych; *api* - take; *vaktrasi* - do ust; *samrddha-vegah* - plnou rychlosti.

Vidim, jak se vsichni lide prudce zenou do Tvych ust, podobni muram, ktere se vrhaji do planouciho ohne.

SLOKA 30

lelihyase grasamanah samantal
lokan samagran vadanair jvaladbhih
tejobhir apurya jagat samagram
bhasas tavograh pratapanti visso

lelihyase - olizujes; *grasamanah* - pohlcujes; *samantat* - ze vsech stran; *lokan* - lidi; *samagran* - vsechny; *vadanaih* - usty; *jvaladbhih* - plamenny; *tejobhih* - zari; *apurya* - zakryva; *jagat* - vesmir; *samagram* - vsechny; *bhasah* - paprsky; *tava* - Tva; *ugrah* - strasliva; *pratapanti* - spalujici; *visso* - o vseprostupujici Pane.

O Visnu, vidim, jak na vsech stranach pohlcujes lidstvo a olizujes je svymi plamennymi usty. Tve paprsky zakryvaji cely vesmir, ktery spalujes svou straslivou zari.

SLOKA 31

akhyahi me ko bhavan ugra-rupo
namo stu te deva-vara prasida
vijnatum icchami bhavantam adyam
na hi prajanami tava pravrttim

akhyahi - vysvetli, prosim; *me* - mi; *kah* - kdo; *bhavan* - jsi; *ugra-rupah* - strasna podoba; *namah astu* - projevy ucty; *te* - Ti; *deva-vara* - o vzneseny Pane mezi polobohy; *prasida* - smiluj se; *vijnatum* - abych vedel; *icchami* - touzim; *bhavantam* - Ty; *adyam* - puvodni; *na* - ne; *hi* - zajiste; *prajanami* - poznat; *tava* - Tve; *pravrttim* - poslani.

O Pane vsech polobohu, prosim, rekni mi, kdo jsi v teto divoke podobe. Klanim se Ti; prosim Te, smiluj se nade mnou. Jsi prvotni Pan. Preji si poznat Te, nebor nechapu Tve poslani.

SLOKA 32

sri-bhagavan uvaca
kalo smi loka-ksaya-krt pravrddho
lokan samahartum iha pravrttah
rte pi tvam na bhavisyanti sarve
ye vasthitah pratyanikesu yodhah

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *kalah* - cas; *asmi* - jsem; *loka* - svety; *ksaya-krt* - nicitel; *pravrddhah* - velky; *lokan* - vsechny lidi; *samahartum* - niceni; *iha* - v tomto svete; *pravrttah* - zamestnal; *rte* - bez, krome; *api* - take; *tvam* - vas; *na* - nikdy; *bhavisyanti* - bude; *sarve* - vsichni; *ye* - kdo; *avasthitah* - umisteni; *prati-anikesu* - na obou stranach; *yodhah* - bojovnici.

Vzneseny pravil: Jsem cas, velky nicitel svetu, a prisel jsem, abych pohltil vsechny lidi. S vyjimkou vas, Panduovcu, budou vsichni bojovnici obou stran usmrceni.

VYKLAD: Ardzuna byl zmaten ze vsech ruznych podob, ktere mu Krsna zjevil, prestoze vedel, ze Krsna je jeho pritel a Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Proto se dale zajimal, ceho chce Krsna dosahnout touto pustosivou silou. Ve Vedach je psano, ze Nejvyssi Pravda znici vsechno, dokonce i brahmany. To je potvrzeno v Katha Upanisade (1.2.25):

yasya brahma ca ksatram ca ubhe bhavata odanah
mrtyur yasyopasecanam ka ittha veda yatra sah

Nejvyssi nakonec pohlti vsechny brahmany, ksatrije a kohokoliv dalsiho jako jidlo. Tato podoba Nejvyssiho Pana je vsepohlcujici obr a Krsna se zde predstavuje v podobe vsepohlcujiciho casu. Krome nekolika Panduovcu znici vsechny vojaky pritomne na bitevnim poli.

Ardzuna s valkou nesouhlasil. Veril, ze je lepsi nebojovat, a tim se vyhnout zklamani. Krsna mu vsak odpovedel, ze i kdyby nebojoval, stejne by vsichni zahynuli, nebor to byl Jeho plan. Kdyby Ardzuna prestal bojovat, zahynuli by jinym zpusobem. Ve skutecnosti jiz byli vsichni mrtvi. Cas znamena zanik a vsechna projeveni budou podle prani Nejvyssiho Pana znicena. Takovy je zakon prirody.

SLOKA 33

tasmat tvam uttistha yaso labhasva
jitva satrun bhunksva rajyam samrddham
mayaivaite nihatah purvam eva
nimitta-matram bhava savya-sacin

tasmat - proto; *tvam* - ty; *uttistha* - povstan; *yasah* - slava; *labhasva* - ziskej; *jitva* - premozenim; *satrun* - nepritele; *bhunksva* - uzivej; *rajyam* - kralovstvi; *samrddham* - vzkvetajici; *maya* - Mnou; *eva* - zajiste; *ete* - vsechny; *nihatah* - zabiti; *purvam eva* - zarizeno predem; *nimitta-matram* - pouha pricina; *bhava* - budes; *savya-sacin* - o Savjasacine.

Proto povstan. Priprav se k boji a ziskej slavu. Potri sve nepratele a uzivej vzkvetajiciho kralovstvi. Sam jsem je jiz zahubil, takze ty, o Savjasacine, muzes byt jen pouhym nastrojem v boji.

VYKLAD: Slova *savya-sacin* poukazuji na cloveka, ktery je velmi sikovny ve strelbe z luku. Ardzuna byl tedy osloven jako dobry valecnik, schopny zabit sve nepratele sipy. Take slova ,,bud pouhym nastrojem`` (*nimitta-matram*) jsou vyznamna. Cely svet se pohybuje podle planu Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Posetili lide, kteri nemaji dostatecne vedomosti, si mysli, ze priroda jedna chaoticky, bez planu, a ze vsechny vytvory vznikaji nahodou. Mnoho takzvanych vedcu rika, ze je to tak ci onak, ale my se nemuzeme spokojit s odpovedi ,,snad`` nebo ,,mozna``. Hmotna priroda jedna podle urciteho planu. Jaky je to plan? Toto kosmicke stvoreni dava moznost podminenym dusim vratit se zpatky k Bohu, zpatky domu. Dokud maji lide panovacnou mentalitu, jez vyusruje ve snahu ovladat prirodu, jsou podmineni. Ale nejinteligentnejsi je ten, kdo dokaze porozumet planu Nejvyssiho Pana a kdo rozviji uvedomovani si Krsny. Toto vesmirne projeveni bylo stvoreno z Bozi vule a z Bozi vule take zanikne. Byl to tedy Krsnuv plan, aby doslo k bitve na Kuruovskem poli. Ardzuna odmitl bojovat, ale bylo mu doporuceno bojovat podle prani Nejvyssiho Pana, aby se stal srastnym. Clovek je dokonaly, je-li si plne vedomy Krsny a odda-li zivot transcendentalni sluzbe Panu.

SLOKA 34

drosam ca bhismam ca jayadratham ca
karsam tathanyan api yodha-viran
maya hatams tvam jahi ma vyathistha
yudhyasva jetasi rase sapatnan

drosam ca - take Drona; *bhismam ca* - take Bhisma; *jayadratham ca* - take Dzajadratha; *karsam* - Karna; *tatha* - take; *anyan* - jini; *api* - zajiste; *yodha-viran* - mocni bojovnici; *maya* - Mnou; *hatan* - uz zabiti; *tvam* - ty; *jahi* - znic; *ma* - nikdy; *vyathisthah* - bez obav; *yudhyasva* - bojuj; *jeta asi* - porazis; *rase* - v bitve; *sapatnan* - nepratele.

Dronu, Bhismu, Dzajadrathu, Karnu a jine velke bojovniky jsem jiz zahubil. Proto je bez obav zabij. Jednoduse bojuj a v bitve protivnika porazis.

VYKLAD: Vsechno je naplanovano Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, ale On je tak laskavy a milostivy ke svym oddanym, ze jim chce prenechat pocty, jestlize ve shode s Jeho pranim splni Jeho plan. Proto bychom si meli zaridit zivot tak, abychom jednali k uspokojeni Krsny a poznali Nejvyssi Osobnost Bozstvi pomoci duchovniho ucitele. Diky milosti Nejvyssiho Pana muzeme porozumet Jeho planum. Plany oddanych se shoduji s plany Boha a kazdy by mel podle nich jednat, aby zvitezil v boji o existenci.

SLOKA 35

sanjaya uvaca
etac chrutva vacanam kesavasya
krtanjalir vepamanah kiriti
namaskrtva bhuya evaha krssam
sa-gadgadam bhita-bhitah prasamya

sanjayah uvaca - Sandzaja pravil; *etat* - tak; *srutva* - vyslechl; *vacanam* - rec; *kesavasya* - od Krsny; *krta-anjalih* - se sepjatyma rukama; *vepamanah* - tresouci se; *kiriti* - Ardzuna; *namaskrtva* - klanel se; *bhuyah* - znovu; *eva* - take; *aha* - rekl; *krssam* - Krsnovi; *sa-gadgadam* - zajikaje se; *bhita-bhitah* - bazlivy; *prasamya* - vzdavaje uctu.

Sandzaja rekl Dhrtarastrovi: O krali, kdyz tresouci se Ardzuna vyslechl tato slova od Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, opakovane se klanel se sepjatyma rukama. Bazlive a zajikavym hlasem oslovil Krsnu.

VYKLAD: Jiz jsme vysvetlili, ze pri shlednuti vesmirne podoby Nejvyssi Osobnosti Bozstvi byl Ardzuna zmaten a tak se Krsnovi znovu a znovu klanel a zalknutym hlasem se zacal modlit - nikoli jako pritel, ale jako uzasly oddany.

SLOKA 36

arjuna uvaca
sthane hrsikesa tava prakirtya
jagat prahrsyaty anurajyate ca
raksamsi bhitani diso dravanti
sarve samasyanti ca siddha-sanghah

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *sthane* - spravne; *hrsika-isa* - o Pane vsech smyslu; *tava* - Tvoje; *prakirtya* - slava; *jagat* - cely svet; *prahrsyati* - tesi se; *anurajyate* - jsou pritahovani; *ca* - a; *raksamsi* - demoni; *bhitani* - ze strachu; *disah* - smery; *dravanti* - prchajici; *sarve* - vsechny; *namasyanti* - prokazuji uctu; *ca* - take; *siddha-sanghah* - dokonale bytosti.

Ardzuna rekl: O Pane vsech smyslu, svet se naplnuje radosti, kdyz slysi Tve jmeno, a vsichni jsou k Tobe pritahovani. Dokonale bytosti Ti projevuji uctu, avsak demoni ze strachu prchaji na vsechny strany. To vse je v naprostem poradku.

VYKLAD: Ardzuna se stal osvicenym pote, co se od Krsny dozvedel, jak bitva na Kuruovskem bitevnim poli skonci, a jako velky oddany a pritel Nejvyssi Osobnosti Bozstvi uznal, ze vse, co Krsna dela, je dokonale. Ardzuna potvrdil, ze Krsna je udrzovatelem oddanych, kteri Ho uctivaji a ze je nicitelem vseho nezadouciho. Jeho jednani prinasi dobro vsem. Ardzuna pochopil, ze bitve na Kuruovskem poli prihlizelo mnoho polobohu, siddhu a jinych inteligentnich bytosti z vyssich planet, ponevadz se ji Krsna osobne zucastnil. Kdyz Ardzuna pozoroval vesmirnou podobu Krsny, polobozi se z ni radovali, zatimco demoni a ateiste nemohli velebeni Pana vystat. Prchali na vsechny strany, protoze meli prirozeny strach z Krsnovy pustosici podoby. Ardzuna velebil zpusob, jakym Krsna jedna s oddanymi a s ateisty. Oddany velebi Pana za kazdych okolnosti, nebor vi, ze cokoliv Buh udela, je vsem ku prospechu.

SLOKA 37

kasmac ca te na nameran mahatman
gariyase brahmaso py adi-kartre
ananta devesa jagan-nivasa
tvam aksaram sad-asat tat param yat

kasmat - proc; *ca* - take; *te* - k Tobe; *na* - ne; *nameran* - mely by prokazovat nalezitou uctu; *maha-atman* - o mocny; *gariyase* - kdo jsou lepsi; *brahmasah* - nez Brahma; *api* - ackoliv; *adi-kartre* - nejvyssi stvoritel; *ananta* - o nekonecny; *deva-isa* - o Boze bohu; *jagat-nivasa* - o utociste vesmiru; *tvam* - jsi; *aksaram* - nepomijivy; *sat-asat* - pricina a nasledek; *tat param* - transcendentalni; *yat* - protoze.

O Vsemocny, ktery prevysujes i Brahmu, Ty jsi puvodni stvoritel. O nekonecny, proc by Te nemeli uctivat? O Boze bohu, pribytku vesmiru! Jsi nepremozitelny zdroj, pricina vsech pricin, transcendentalni tomuto hmotnemu projeveni.

VYKLAD: Timto prokazovanim sve ucty Ardzuna naznacuje, ze Krsnu by meli uctivat vsichni. Je vsudypritomny a je Dusi vsech dusi. Ardzuna oslovil Krsnu *mahatma*, coz znamena nejuslechtilejsi a nekonecny. *Ananta* znamena, ze neexistuje nic, co by nespadalo pod vliv energii Nejvyssiho Pana. Slovem *devesa* se naznacuje, ze prevysuje a ovlada vsechny polobohy. Je utocistem vesmiru. Ardzuna si take myslel, ze je spravne, aby vsechny dokonale zive bytosti a mocni polobozi prokazovali Krsnovi hlubokou uctu, nebor nikdo neni mocnejsi. Upozornil zvlaste na to, ze Krsna prevysuje Brahmu, nebor Krsna Brahmu stvoril. Brahma se zrodil z lotosoveho kvetu, ktery vyrusta z pupku Garbhodakasaji Visnua. Garbhodakasaji Visnu je plna expanze Krsny, a proto musi jak Brahma, tak siva, zrozeny z Brahmy, jakoz i vsichni polobozi pokorne projevovat Krsnovi svou hlubokou uctu. Ve Srimad Bhagavatamu se rika, ze siva, Brahma a ostatni polobozi uctivaji Nejvyssiho Pana. Slovo *aksaram* je velmi vyznamne, ponevadz tento hmotny svet je podminen zaniku, kdezto Krsna neni hmotnym stvorenim ovlivnen. V hmotne prirode stoji nad vsemi podminenymi dusemi, stejne jako nad celym vesmirnym projevem, nebor je pricinou vsech pricin a vsemocnym Panem.

SLOKA 38

tvam adi-devah purusah purasas
tvam asya visvasya param nidhanam
vettasi vedyam ca param ca dhama
tvaya tatam visvam ananta-rupa

tvam - Ty; *adi-devah* - puvodni Nejvyssi Buh; *purusah* - osobnost; *purasah* - stary; *tvam* - Ty; *asya* - to; *visvasya* - vesmir; *param* - transcendentalni; *nidhanam* - utociste; *vetta* - znalec; *asi* - Ty jsi; *vedyam* - poznatelne; *ca* - a; *param* - transcendentalni; *ca* - a; *dhama* - utociste; *tvaya* - Tebou; *tatam* - prostoupen; *visvam* - vesmir; *ananta-rupa* - o nezmerna podobo.

Jsi puvodni Osobnost Bozstvi, nejstarsi, svrchovane spocinuti tohoto zjeveneho vesmiru. Znas vsechno a jsi vsim, co je poznatelne. Jsi nejvyssi utociste nad hmotnymi kvalitami. O nezmerna podobo! Cele toto vesmirne stvoreni je Tebou prostoupeno!

VYKLAD: Vsechno spociva na Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, a proto je Buh konecnym utocistem. *Nidhanam* znamena, ze vsechno, dokonce i brahmadzjoti, neosobni zare, ma svuj puvod v Krsnovi, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Krsna vi o vsem, co se deje v tomto svete, a muze-li mit poznani nejaky konec, pak On je konecnym cilem vseho poznani. Proto je poznavanym a poznatelnym. Je predmetem vedeni, ponevadz je vseprostupujici. A protoze je pricinou v duchovnim svete, je transcendentalni. Je take nejvyssi osobnosti v transcendentalnim svete.

SLOKA 39

vayur yamo gnir varusah sasankah
prajapatis tvam prapitamahas ca
namo namas te stu sahasra-krtvah
punas ca bhuyo pi namo namas te

vayuh - vzduch; *yamah* - vladce; *agnih* - ohen; *varusah* - voda; *sasa-ankah* - Mesic; *prajapatih* - Brahma; *tvam* - Ty; *prapitamahah* - praotec; *ca* - a; *namah* - mou uctu; *namah* - znovu prokazuji uctu; *te* - Tobe; *astu* - nechr; *sahasra-krtvah* - tisickrat; *punah ca* - a znovu; *bhuyah* - opet; *api* - take; *namah* - projevuji svou uctu; *namah te* - vzdavam Ti svoji uctu.

Jsi vzduch a jsi svrchovany vladce! Jsi ohen, jsi voda a jsi Mesic! Jsi Brahma, prvni ziva bytost, a jsi praotec vsech. Proto se Ti znovu a znovu tisickrat uctive klanim!

VYKLAD: Krsna je zde nazvan vzduchem, ponevadz vzduch je nejdulezitejsim predstavitelem vsech polobohu, nebor je vsepronikajici. Ardzuna oslovil Krsnu take jako praotce, protoze Krsna je otcem Brahmy, prvni zive bytosti ve vesmiru.

SLOKA 40

namah purastad atha prsthatas te
namo stu te sarvata eva sarva
ananta-viryamita-vikramas tvam
sarvam samapnosi tato si sarvah

namah - klanim se; *purastat* - zepredu; *atha* - take; *prsthatah* - zezadu; *te* - Tobe; *namah astu* - vzdavam svoji uctu; *te* - Tobe; *sarvatah* - ze vsech stran; *eva* - vskutku; *sarva* - nebor jsi vse; *ananta-virya* - nekonecna moc; *amita-vikramah* - a nekonecna energie; *tvam* - Ty; *sarvam* - vsechno; *samapnosi* - pokryvas; *tatah* - proto; *asi* - jsi; *sarvah* - vsechno.

Klanim se Ti zepredu, zezadu a ze vsech stran! O bezmezna moci, jsi panem nekonecnych sil! Vsim prostupujes, a proto jsi vsechno!

VYKLAD: V laskyplne extazi ke Krsnovi se Mu Ardzuna, Jeho pritel, klani ze vsech stran. Prijima Krsnu jako Pana veskere moci a sily a vysoce nadrazeneho vsem mocnym valecnikum shromazdenym na bitevnim poli. Ve Visnu Purane (1.9.69) se rika:

yo yam tavagato deva samipam devata-gasah
sa tvam eva jagat-srasta yatah sarva-gato bhavan

,,Kdokoliv pred Tebe predstoupi, treba i polobuh, je Tvym vytvorem, o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.``

SLOKA 41 - 42

sakheti matva prasabham yad uktam
he krssa he yadava he sakheti
ajanata mahimanam tavedam
maya pramadat prasayena vapi

yac cavahasartham asat-krto si
vihara-sayyasana-bhojanesu
eko tha vapy acyuta tat-samaksam
tat ksamaye tvam aham aprameyam

sakha - pritel; *iti* - tak; *matva* - myslici; *prasabham* - troufale; *yat* - cokoliv; *uktam* - rekl; *he krssa* - o Krsno; *he yadava* - o Jadavo; *he sakhe* - drahy priteli; *iti* - tak; *ajanata* - aniz bych vedel; *mahimanam* - nadhera; *tava* - Tvoje; *idam* - to; *maya* - mnou; *pramadat* - z posetilosti; *prasayena* - z lasky; *va api* - bud; *yat* - cokoliv; *ca* - take; *avahasa-artham* - jako zert; *asat-krtah* - potupa; *asi* - byl jsi; *vihara* - zabava; *sayya* - leze; *asana* - sede; *bhojanesu* - pri spolecnem jidle; *ekah* - sam; *atha va* - nebo; *api* - take; *acyuta* - o neomylny; *tat-samaksam* - ve spolecnosti; *tat* - vsechny tyto; *ksamaye* - promin; *tvam* - Ty; *aham* - ja; *aprameyam* - nezmerny.

Povazoval jsem Te za sveho pritele, a proto jsem Te nekdy unahlene oslovil ,,Krsno``, ,,Jadavo``, ,,muj priteli``, aniz bych znal Tvoji slavu. Prosim Te, odpusr mi vse, co jsem Ti ucinil z posetilosti nebo z lasky. Mnohokrat jsem byl k Tobe nezdvorily, kdyz jsme spolu zertovali pri odpocinku, kdyz jsme lezeli na stejne posteli, sedeli ci jedli, ar o samote, nebo v pritomnosti mnoha pratel. Promin mi, prosim Te, vsechny me prestupky, o nezmerny.

VYKLAD: Ackoliv se Krsna zjevil pred Ardzunou ve sve vesmirne podobe, Ardzuna si pamatoval na svuj pratelsky vztah k Nemu a prosil Krsnu, aby mu prominul vsechny nezdvorilosti. Ardzuna priznal, ze nikdy nevedel, ze by Krsna mohl nabyt takove vesmirne podoby, prestoze mu jiz Krsna jako svemu priteli vysvetlil, kdo je. Ardzuna nevedel, kolikrat ponizil Krsnu, kdyz Ho oslovil ,,muj priteli``, ,,Krsno``, ,,Jadavo`` a podobne, aniz by si uvedomoval Jeho majestat. Krsna je vsak tak mily a shovivavy, ze i pres svou svrchovanost mel k Ardzunovi pratelsky vztah. Takovy je vzajemny transcendentalni laskyplny vztah mezi oddanym a Krsnou, ktery trva naveky a nemuze byt zapomenut. Lze to pozorovat na Ardzunove chovani. Prestoze videl vznesenost vesmirne podoby, nemohl zapomenout na svuj pratelsky vztah ke Krsnovi.

SLOKA 43

pitasi lokasya caracarasya
tvam asya pujyas ca gurur gariyan
na tvat-samo sty abhyadhikah kuto nyo
loka-traye py apratima-prabhava

pita - otec; *asi* - jsi; *lokasya* - celeho sveta; *cara* - pohybliveho; *acarasya* - nehybneho; *tvam* - jsi; *asya* - z toho; *pujyah* - hodny uctivani; *ca* - take; *guruh* - ucitel; *gariyan* - slavny; *na* - nikdy; *tvat-samah* - roven Tobe; *asti* - je; *abhyadhikah* - vetsi; *kutah* - jak je mozne; *anyah* - jini; *loka-traye* - ve trech planetarnich soustavach; *api* - take; *apratima-prabhava* - nezmeritelna moci.

Jsi otec celeho vesmirneho projeveni, pohybliveho i nehybneho. Jsi jeho uctyhodny Pan a nejvyssi duchovni ucitel. Nikdo se Ti nemuze vyrovnat a nikdo nemuze byt jako Ty. Jak Te nekdo v techto trech svetech muze prekonat, o Pane s nezmeritelnou moci?

VYKLAD: Sri Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je hoden, aby Ho uctivaly vsechny zive bytosti, tak jako otec je hoden, aby byl uctivan svym synem. Krsna je prvni duchovni ucitel, nebor puvodne predal vedske poznani Brahmovi a nyni prednasi Bhagavadgitu Ardzunovi. V soucasne dobe musi byt kazdy pravy duchovni ucitel clankem ucednicke posloupnosti, ktera pochazi od Krsny. Neni-li clovek Krsnovym predstavitelem, nemuze byt ucitelem ci duchovnim mistrem v transcendentalnich zalezitostech.

Nejvyssi Pan je veleben mnoha zpusoby. Jeho velikost je nezmeritelna. Nikdo nemuze byt vetsi nez Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Krsna, ponevadz nikdo v zadnem projeveni, ar hmotnem ci duchovnim, Mu neni roven, natoz aby Ho predcil. Vsichni jsou Mu podrizeni; nikdo se Mu nemuze vyrovnat. Je to take potvrzeno ve svetasvatara Upanisade (6.8):

na tasya karyam karasam ca vidyate
na tat-samas cabhyadhikas ca drsyate

Sri Krsna ma smysly a telo jako obycejny clovek, ale mezi Jeho smysly, Jeho mysli a Jim samotnym neni rozdil. Posetili lide, kteri to neznaji dokonale, rikaji, ze Krsna se lisi od sve duse, mysli, srdce a tak dal. Krsna je absolutni, a proto jsou Jeho cinnosti a sily svrchovane. Ackoliv nema smysly jako my, muze vykonavat vsechny smyslove cinnosti; to znamena, ze Jeho smysly nejsou nedokonale nebo omezene. Nikdo nemuze byt vetsi nez Krsna, nikdo se Mu nemuze rovnat a vsichni jsou Mu podrizeni.

Veskere cinnosti, vedomosti a moc Nejvyssi Osobnosti jsou transcendentalni. V Bhagavadgite (4.9) se rika:

janma karma ca me divyam evam yo vetti tattvatah
tyaktva deham punar janma naiti mam eti so rjuna

Kdokoliv zna Krsnovo transcendentalni telo, Jeho cinnosti a dokonalost, se po opusteni tela navrati k Nemu a nikdy se nevrati do tohoto strastiplneho sveta. Proto bychom meli mit na pameti, ze Krsnovy cinnosti jsou zcela jine nez cinnosti ostatnich lidi. Nejlepsi je ridit se Krsnovymi zasadami, ktere nas dovedou k dokonalosti. Uvadi se take, ze neni nikdo, kdo by byl Krsnovi nadrizen; vsichni jsou Jeho sluzebnici. Sri Caitanja-caritamrta (Adi 5.142) rika: *ekale isvara krssa, ara saba bhrtya*. Pouze Krsna je Buh a vsichni ostatni jsou Jeho sluzebnici. Vsichni poslouchaji Jeho prikazy, nikdo se nemuze protivit Jeho vuli. Kazdy musi jednat podle Jeho narizeni, nebor kazdy je pod Jeho dohledem. V Brahma-sanhite se pise, ze Krsna je pricina vsech pricin.

SLOKA 44

tasmat prasamya prasidhaya kayam
prasadaye tvam aham isam imyam
piteva putrasya sakheva sakhyuh
priyah priyayarhasi deva somhum

tasmat - proto; *prasamya* - projevy ucty; *prasidhaya* - padaje; *kayam* - telo; *prasadaye* - prosit o milost; *tvam* - Tebe; *aham* - ja; *isam* - Nejvyssiho Pana; *imyam* - hodny uctivani; *pita iva* - jako otec; *putrasya* - se synem; *sakha iva* - jako pritel; *sakhyuh* - s pritelem; *priyah* - mily; *priyayah* - s milym; *arhasi* - mel bys; *deva* - muj Pane; *somhum* - shovivavy.

Jsi uctyhodny Nejvyssi Pan vsech zivych bytosti. Padam pred Tebou k zemi, abych Ti vyjadril svoji hlubokou uctu a poprosil Te o milost. Prosim Te, odpusr mi vsechno zle, ceho jsem se vuci Tobe dopustil a bud ke mne shovivavy, jako je otec k synovi, pritel k priteli ci mily k mile.

VYKLAD: Oddani maji ke Krsnovi ruzne vztahy; nekdo s Nim jedna jako se svym synem, jiny se k Nemu chova jako ke svemu muzi, priteli nebo nadrizenemu. Vztah Krsny a Ardzuny je pratelsky. Tak jako jsou otec, manzel nebo nadrizeny shovivavi, tak je shovivavy i Krsna.

SLOKA 45

adrsta-purvam hrsito smi drstva
bhayena ca pravyathitam mano me
tad eva me darsaya deva rupam
prasida devesa jagan-nivasa

adrsta-purvam - nikdy predtim nevidel; *hrsitah* - potesen; *asmi* - jsem; *drstva* - videt; *bhayena* - z bazne; *ca* - take; *pravyathitam* - rozrusen; *manah* - mysl; *me* - moje; *tat* - proto; *eva* - zajiste; *me* - mne; *darsaya* - ukazat; *deva* - o Pane; *rupam* - podoba; *prasida* - slituj se; *deva-isa* - o Pane vsech polobohu; *jagat-nivasa* - utociste vesmiru.

Jsem potesen pri pohledu na tuto vesmirnou podobu, kterou jsem nikdy predtim nevidel, avsak zaroven se moje mysl chveje bazni. Proto Te prosim, slituj se nade mnou a ukaz se mi znovu ve sve podobe jako Osobnost Bozstvi, o Pane vsech polobohu, o pribytku vesmiru.

VYKLAD: Ardzuna ma vzdy duveru ke Krsnovi, nebor Krsna je jeho mily pritel. Tak jako se nekdo raduje z bohatstvi sveho pritele, tak se i Ardzuna radoval, ze jeho pritel Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi a ze muze ukazat takovou uzasnou vesmirnou podobu. Pote, co ji spatril, vsak dostal strach, ze se ze sveho ryziho pratelstvi dopustil vuci Krsnovi mnoha prohresku. Jeho mysl se proto chvela bazni, ackoliv se nemel ceho obavat. Proto Ardzuna prosi Krsnu, aby na sebe vzal podobu Narajana, nebor Krsna se muze objevit v jakekoliv podobe. Vesmirna podoba je docasna stejne jako hmotny svet. Na duchovnich planetach, Vaikunthach, ma vsak Krsna transcendentalni telo se ctyrmi pazemi a nazyva se Narajana. V duchovnim svete je nekonecne mnozstvi planet a na kazde planete je Krsna pritomen prostrednictvim svych dokonalych podob, ktere maji ruzna jmena. Ardzuna si pral spatrit jednu z techto podob, sidlicich na Vaikunthach. Na kazde duchovni planete sidli ctyrruky Narajana a v kazde ruce drzi jeden symbol - lasturu, lotosovy kvet, kyj a disk. Podle toho, v ktere ruce tyto symboly drzi, maji podoby Nejvyssiho Pana ruzna jmena. Vsechny tyto podoby jsou totozne s Krsnou, a proto Ardzuna prosil o spatreni Jeho ctyrruke podoby.

SLOKA 46

kiritinam gadinam cakra-hastam
icchami tvam drastum aham tathaiva

tenaiva rupesa catur-bhujena
sahasra-baho bhava visva-murte

kiritinam - s helmou; *gadinam* - s kyjem; *cakra-hastam* - s diskem v ruce; *icchami* - preji si; *tvam* - Tebe; *drastum* - spatrit; *aham* - ja; *tatha eva* - v teto pozici; *tena eva* - timto; *rupesa* - podobo; *catuh-bhujena* - ctyrrukou; *sahasra-baho* - o tisiciruky; *bhava* - stan se; *visva-murte* - o vesmirna podobo.

O vesmirna podobo, o tisiciruky Pane, preji si spatrit Te s korunou na hlave, s kyjem, diskem, lasturou a lotosovym kvetem v Tvych rukach. Touzim spatrit Te v teto ctyrruke podobe.

VYKLAD: V Brahma-sanhite (5.39) se uvadi: *ramadi-murtisu kala-niyamena tisthan*. Buh ma statisice vecnych podob, z nichz nejvyznacnejsi jsou Rama, Nrsinha a Narajana. Existuje nekonecne mnozstvi techto podob, ale Ardzuna vedel, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi a ze na sebe prijal docasnou vesmirnou podobu. A nyni si preje spatrit Krsnu v Jeho duchovni podobe Narajany. Tento vers bezpochyby potvrzuje vypoved ze Srimad Bhagavatamu, ze Krsna je puvodni Osobnost Bozstvi a ze vsechny ostatni podoby z Neho vychazeji. Od svych dokonalych aspektu se nelisi a zustava Bohem ve vsech svych podobach. Ve vsech techto podobach je neustale mladikem. To je trvala, nemenici se vlastnost Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Kdo zna Krsnu, ten se okamzite oprosruje ode vsech znecisteni hmotneho sveta.

SLOKA 47

sri-bhagavan uvaca
maya prasannena tavarjunedam
rupam param darsitam atma-yogat
tejo-mayam visvam anantam adyam
yan me tvad anyena na drsta-purvam

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *maya* - Mnou; *prasannena* - z milosti; *tava* - tobe; *arjuna* - Ardzuno; *idam* - tuto; *rupam* - podobu; *param* - transcendentalni; *darsitam* - ukazal; *atma-yogat* - Mou vnitrni silou; *tejah-mayam* - zarici; *visvam* - cely vesmir; *anantam* - nekonecny; *adyam* - puvodni; *yat* - to, co; *me* - Moje; *tvat anyena* - krome tebe; *na drsta-purvam* - dosud nikdo nespatril.

Vzneseny pravil: Muj mily Ardzuno, s radosti jsem ti Mou vnitrni energii zjevil nejvyssi vesmirnou podobu v hmotnem svete; prvotni podobu, nekonecnou a zarici, kterou krome tebe doposud nikdo nespatril.

VYKLAD: Ardzuna si pral videt vesmirnou podobu Nejvyssiho Pana a Sri Krsna mu z milosti zjevil svou zarici, svrchovanou vesmirnou podobu, ktera byla oslnujici jako slunce a jejiz mnohe tvare se rychle menily. Krsna ukazal tuto podobu, kterou projevil svou vnitrni silou, a ktera se vymyka lidskemu chapani, jen aby splnil Ardzunovo prani. Nikdo pred Ardzunou Krsnovu vesmirnou podobu doposud nespatril, ale kdyz byla zjevena Ardzunovi, mohli ostatni oddani na nebeskych a jinych planetach ve vnejsim vesmiru tuto zarivou podobu take spatrit. Vesmirnou podobu jeste nikdy nevideli, ale nyni jim to bylo umozneno diky Ardzunovi. Jinymi slovy, nyni mohli vsichni oddani spatrit vesmirnou podobu, kterou Krsna milostive ukazal Ardzunovi.

Nekteri lide dodavaji, ze Krsna tuto podobu ukazal take Durjodhanovi, kdyz k nemu prisel, aby uzavrel mir. Durjodhana nanestesti mirove poselstvi neprijal, avsak Krsna mu tehdy ukazal nektere ze svych vesmirnych podob. Tyto podoby se ovsem lisily od podoby, kterou zjevil Ardzunovi. Je zde jasne receno, ze tuto podobu doposud nikdo nespatril.

SLOKA 48

na veda-yajnadhyayanair na danair
na ca kriyabhir na tapobhir ugraih
evam-rupah sakya aham nr-loke
drastum tvad anyena kuru-pravira

na - nikdy; *veda-yajna* - obeti; *adhyayanaih* - nebo studiem Ved; *na* - ne; *danaih* - dobrocinnosti; *na* - nikdy; *ca* - take; *kriyabhih* - zboznymi skutky; *na* - nikdy; *tapobhih* - tvrdym pokanim; *ugraih* - prisnym; *evam-rupah* - v teto podobe; *sakyah* - mohu; *aham* - Ja; *nr-loke* - v hmotnem svete; *drastum* - byt spatren; *tvat* - nez ty; *anyena* - jinym; *kuru-pravira* - o nejlepsi z Kuruovskych bojovniku.

O nejlepsi z Kuruovskych bojovniku, pred tebou tuto vesmirnou podobu nikdo nikdy nespatril, nebor v hmotnem svete ji nikdo nemuze spatrit studovanim Ved, obermi, dobrocinnostmi, zboznymi skutky, ani tvrdym pokanim.

VYKLAD: Musime si uvedomit, co se v teto souvislosti mysli slovy ,,bozsky zrak``. Kdo muze nabyt bozskeho zraku? Bozsky znamena ,,podobny Bohu``. Dokud clovek neni zbozny jako polobuh, nemuze mit bozsky zrak. Kdo je tedy polobuh? Ve Vedach se pise, ze ten, kdo uctiva Visnua, je polobuh (*vissu-bhaktah smrta devah*). Ateiste neboli ti, kteri na Visnua neveri a tvrdi, ze pouze neosobni aspekt Krsny je to Nejvyssi, nemohou ziskat bozsky zrak. Je nemozne ponizovat Krsnu a zaroven mit bozsky zrak, ktery je mozno ziskat jen tim, ze se staneme oddanymi. Jinymi slovy, vsichni, kdo maji bozsky zrak, mohou videt vse, tak jako Ardzuna.

V Bhagavadgite je podan popis vesmirne podoby, kterou pred Ardzunou jeste nikdo nezhledl. Nyni si ale muzeme udelat predstavu, jak *visva-rupa* vypadala. Ti, kteri maji skutecne bozske vlastnosti, mohou Krsnovu vesmirnou podobu spatrit, ale nikdo nemuze mit bozske vlastnosti, aniz by byl cistym oddanym Krsny. Presto vsak oddani s bozskou povahou a bozskym zrakem nemaji velky zajem o zhlednuti Krsnovy vesmirne podoby. V predeslem versi se pise, ze Ardzuna touzil, aby se Krsna zjevil ve sve ctyrruke podobe jako Visnu, a ze z vesmirne podoby mel ve skutecnosti strach.

V tomto versi je nekolik dulezitych slov, jako napriklad *veda-yajnadhyayanaih,* coz poukazuje na studium Ved a obetni pravidla. Slovem *veda* se mysli veskera vedska literatura, jako jsou ctyri Vedy (Rg, Jadzur, Sama a Atharva), osmnact Puran, Upanisady a Vedanta-sutra. Vsechny muzeme studovat, bud doma, nebo kdekoliv jinde. Podobne jsou sutry (Kalpa-sutry a Mimansa-sutry) urceny ke studiu obetnich metod. Slovo *danaih* znamena dary, ktere jsou darovany vhodnym osobam - napriklad brahmanum a vaisnavum zapojenym v transcendentalni laskyplne sluzbe Panovi. Zbozne cinnosti poukazuji na ober *agni-hotra* a na predepsane povinnosti pro ruzne kasty. Dobrovolne prijeti telesneho pokani se nazyva *tapasya*. Nekdo dokaze delat vsechno - cinit pokani, davat milodary, studovat Vedy a tak dal, avsak neni-li oddanym, jako je Ardzuna, nemuze spatrit Krsnovu vesmirnou podobu. Stoupenci neosobni filozofie si take predstavuji, ze Panovu vesmirnou podobu vidi, ale z Bhagavadgity je patrno, ze impersonaliste nejsou oddanymi. Proto je pro ne zcela nemozne videt Krsnovu vesmirnou podobu.

Mnozi lide se snazi vytvaret inkarnace. Nekdy mylne prohlasuji obycejneho cloveka za inkarnaci, ale to je nesmysl. Musime dodrzovat zasady Bhagavadgity, abychom meli moznost dosahnout dokonaleho duchovniho poznani. Ackoliv je Bhagavadgita povazovana za pripravne studium k vede o Bohu, je presto dokonala a jejim prostrednictvim muzeme rozlisit, co je co. Nasledovnici nejake pseudoinkarnace se mohou domnivat, ze videli transcendentalni inkarnaci Boha nebo vesmirnou podobu, ale to nemuze byt akceptovano, nebor zde se jasne rika, ze nikdo nemuze spatrit vesmirnou podobu Boha, neni-li Krsnovym oddanym. Nejdrive se tedy clovek musi stat cistym oddanym, a pak snad muze tvrdit, ze to, co videl, byla vesmirna podoba. Krsnuv oddany neprijima falesne inkarnace nebo stoupence falesnych inkarnaci.

SLOKA 49

ma te vyatha ma ca vimumha-bhavo
drstva rupam ghoram idrn mamedam
vyapeta-bhih prita-manah punas tvam
tad eva me rupam idam prapasya

ma - ar prestane; *te* - tobe; *vyatha* - potiz; *ma* - zanech; *ca* - take; *vimumha-bhavah* - zmateni; *drstva* - z pohledu; *rupam* - podoba; *ghoram* - strasliva; *idrk* - jaka je; *mama* - Moje; *idam* - tato; *vyapeta-bhih* - zbaven vseho strachu; *prita-manah* - bud vesele mysli; *punah* - znovu; *tvam* - ty; *tat* - to; *eva* - tak; *me* - Moje; *rupam* - podoba; *idam* - tato; *prapasya* - pohled.

Nenecham te vice se znepokojovat pohledem na tuto Moji straslivou podobu. O Muj oddany, zanech vsech zmatku. S klidnou mysli se nyni muzes podivat na Moji vytouzenou podobu.

VYKLAD: Na zacatku Bhagavadgity se Ardzuna obaval, ze bude muset zabit sveho uctyhodneho pradeda Bhismu a ucitele Dronu, ale Krsna rekl, ze se nemusi bat zabit sveho deda. Kdyz se Dhrtarastrovi synove pokouseli obnazit Draupadi pred shromazdenim Kuruovcu, nenamital nic ani Bhisma, ani Drona, a za takove zanedbani povinnosti by meli byt zabiti. Krsna zjevil Ardzunovi svou vesmirnou podobu, jen aby ukazal, ze tito lide uz byli pro nezakonne jednani zabiti. Ukazal mu tuto scenu take z toho duvodu, ze oddani jsou vzdy mirumilovni a takove straslive ciny nemohou konat. Kdyz nyni vysel najevo ucel projeveni vesmirne podoby, pral si Ardzuna spatrit ctyrrukou podobu a Krsna mu vyhovel. Oddany vsak nejevi zadny zvlastni zajem o vesmirnou podobu, ponevadz na teto urovni neexistuje laskyplna vymena citu. Oddany si preje bud pokorne vyznavat uctu, nebo touzi videt Krsnovu dvourukou podobu, aby mohl s laskou slouzit Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

SLOKA 50

sanjaya uvaca
ity arjunam vasudevas tathoktva
svakam rupam darsayam asa bhuyah
asvasayam asa ca bhitam enam
bhutva punah saumya-vapur mahatma

sanjayah uvaca - Sandzaja pravil; *iti* - tak; *arjunam* - Ardzunovi; *vasudevah* - Krsna; *tatha* - takto; *uktva* - rikaje; *svakam* - svou vlastni; *rupam* - podobu; *darsayam asa* - ukazal; *bhuyah* - znovu; *asvasayam asa* - povzbudil ho; *ca* - take; *bhitam* - zdeseny; *enam* - jeho; *bhutva* - bude; *punah* - opet; *saumya-vapuh* - krasna podoba; *maha-atma* - mocny.

Sandzaja pravil Dhrtarastrovi: Kdyz Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, takto promluvil k Ardzunovi, vyjevil znovu svou pravou ctyrrukou podobu a nakonec, aby uspokojil zdeseneho Ardzunu, ukazal se mu ve sve dvouruke podobe.

VYKLAD: Kdyz se Krsna zjevil jako syn Vasudevy a Devaki, zjevil se nejdrive jako ctyrruky Narajana, ale na prosbu svych rodicu se promenil v obycejne deratko. Prave tak Krsna vedel, ze Ardzuna si nepreje videt Jeho ctyrrukou podobu, ale kdyz o to zadal, Krsna mu tuto podobu ukazal take. Potom se opet zjevil ve sve dvouruke podobe. Slova *saumya-vapuh* (velice krasna podoba) jsou velmi vyznamna a mysli se jimi nejkrasnejsi podoba. Kdyz byl Krsna pritomen zde na Zemi, byli vsichni uchvaceni Jeho prekrasnou podobou, a ponevadz Krsna je vladce vesmiru, zahnal jednoduse strach sveho oddaneho, Ardzuny, a ukazal se mu znovu ve sve krasne podobe jako Krsna. V Brahma-sanhite (5.38) se uvadi: *premanjana-cchurita-bhakti-vilocanena*. Pouze ti, jejichz oci jsou pomazany balzamem lasky, mohou spatrit krasnou podobu Sri Krsny.

SLOKA 51

arjuna uvaca
drstvedam manusam rupam tava saumyam janardana
idanim asmi samvrttah sa-cetah prakrtim gatah

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *drstva* - kdyz vidim; *idam* - tuto; *manusam* - lidskou; *rupam* - podobu; *tava* - Tvoji; *saumyam* - velmi krasnou; *janardana* - o hubiteli nepratel; *idanim* - prave nyni; *asmi* - jsem; *samvrttah* - uklidnen; *sa-cetah* - v mem vedomi; *prakrtim* - do me vlastni prirozenosti; *gatah* - navracen.

Kdyz Ardzuna takto spatril Krsnu v Jeho puvodni podobe, pravil: O Dzanardano, pri pohledu na Tvoji prekrasnou lidskou podobu se ma mysl uklidnila a vracim se znovu do sve puvodni prirozenosti.

VYKLAD: Ze slov *manusam rupam* je patrno, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi ma puvodne dve ruce. Lide, kteri Krsnu hani tim, ze Ho pokladaji za obycejneho cloveka, si nejsou vedomi Jeho bozske podstaty. Kdyby byl Krsna obycejny clovek, jak by mohl ukazat vesmirnou podobu a pote se zjevit ve ctyrruke podobe jako Narajana? V Bhagavadgite se jasne rika, ze ten, kdo povazuje Krsnu za obycejneho cloveka a klame ctenare tvrzenim, ze z Krsny promlouva neosobni brahma, se dopousti tezkeho zlocinu. Krsna zjevil nejen svou vesmirnou podobu, ale i svou ctyrrukou podobu jako Visnu. Jak tedy muze byt povazovan za obycejneho cloveka? Cisty oddany se vsak neda zmast nespravnymi komentari k Bhagavadgite, nebor vi, co je co. Puvodni verse Bhagavadgity jsou nad slunce jasnejsi a nepotrebuji vysvetleni posetilych komentatoru.

SLOKA 52

sri-bhagavan uvaca
su-durdarsam idam rupam drstavan asi yan mama
deva apy asya rupasya nityam darsana-kanksisah

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, rekl; *su-durdarsam* -velice tezke spatrit; *idam* -tuto; *rupam* - podobu; *drstavan asi* -jak vidis; *yat* - kterou; *mama* - Muj; *devah* - polobozi; *api* - take; *asya* - tato; *rupasya* - podoba; *nityam* - vecne; *darsana-kanksisah* - touzi spatrit.

Vzneseny pravil: Muj drahy Ardzuno, je velmi nesnadne uzrit podobu, na kterou se nyni divas. I polobozi ustavicne touzi spatrit tuto tak milou podobu.

VYKLAD: Ve ctyricatem osmem versi teto kapitoly rika Krsna Ardzunovi, ze zhlednout Jeho vesmirnou podobu je nemozne i po vykonani mnoha ctnostnych skutku, obeti a tak dal. Pouzitim slov *su-durdarsam* se v tomto versi naznacuje, ze Krsnova dvouruka podoba je velice duverna. Clovek by snad mohl spatrit vesmirnou podobu, kdyz ke vsem aktivitam, jako je pokani, studium Ved a filozoficke spekulovani, prida trochu oddane sluzby. Snad je to i mozne, ale jak jiz bylo receno, ani tuto podobu neni mozno spatrit bez bhakti. Nad vesmirnou podobou vsak existuje Krsnova dvouruka

podoba, kterou zhlednout je jeste tezsi i pro polobohy, jako je Brahma a siva, kteri si preji Krsnu takto videt. Srimad Bhagavatam rika, ze kdyz se o Krsnovi predpokladalo, ze je v lune Devaki, dostavili se vsichni polobozi z nebe, aby uzreli zazracneho Krsnu a prednesli Mu krasne modlitby, ackoliv Ho v te dobe jeste nevideli. Cekali, aby Krsnu mohli spatrit. Posetili lide mohou Krsnu zesmesnovat a povazovat Ho za obycejneho cloveka nebo vzdavat uctu ,,necemu neosobnimu`` v Krsnovi, a nikoliv Jemu samotnemu, ale takovy postoj je nesmyslny. Polobozi jako Brahma a siva ve skutecnosti touzi po zhlednuti Krsny v Jeho dvouruke podobe.

V Bhagavadgite (9.11) se take pise: *avajananti mam mumha manusim tanum asritah*. Krsnu nemohou videt posetilci, kteri Ho hani. Krsnovo telo je zcela duchovni, plne blazenosti a vecnosti. To je potvrzeno v Brahma-sanhite a Krsnou samotnym v Bhagavadgite. Jeho telo se nikdy nepodoba hmotnemu telu. Proto ti, kteri studuji Krsnu ctenim Bhagavadgity nebo jine vedske literatury, narazi na problem. Pouzivaji-li hmotneho postupu, aby pochopili Krsnu, pokladaji Ho za mocnou historickou osobnost nebo velice uceneho filozofa - za obycejneho cloveka, ktery byl nucen prijmout hmotne telo, prestoze byl tak mocny. Absolutni Pravdu povazuji definitivne za neosobni, coz vede k domnence, ze z neosobniho aspektu se projevil aspekt osobni, ktery je poutan k hmotne prirode. To je materialisticke pojeti Nejvyssiho Pana. Dalsi pojeti ma take spekulativni charakter. Ti, kteri hledaji poznani o Krsnovi, spekuluji a mysli si, ze je mene dulezity nez Jeho vesmirna podoba. Tvrdi tedy, ze vesmirna podoba, kterou Krsna zjevil Ardzunovi, je dulezitejsi nez Jeho osobni podoba. Podle nich je osobni podoba Nejvyssiho jen vytvorem fantazie. Veri, ze Absolutni Pravda je neosobni.

Transcendentalni zpusob, jak pochopit Krsnu, je popsan ve ctvrte kapitole Bhagavadgity: naslouchat o Krsnovi od autorit. To je skutecna vedska metoda a ti, kteri se doopravdy ridi vedskymi tradicemi, naslouchaji vypravenim o Krsnovi od autorit. Neustalym naslouchanim takovych vypraveni se probudi laska ke Krsnovi. Jak jsme se jiz nekolikrat zminili, Krsna je pokryt svou energii, jogamajou. Nezjevuje se komukoliv. Pouze ti, kterym se chce zjevit, Ho mohou spatrit. To je take potvrzeno ve Vedach; pouze naprosto odevzdana duse muze pochopit Absolutni Pravdu. Transcendentalistovi se mohou otevrit duchovni oci neustalym uvedomovanim si Krsny a neustalou laskyplnou sluzbou, a Krsna se mu take muze zjevit. Takove zjeveni neni umozneno ani polobohum, a proto i oni stezi rozumeji, kdo je Krsna. Predni polobozi neustale doufaji, ze spatri Krsnu v Jeho dvouruke podobe. Z toho vyplyva, ze je velmi obtizne spatrit Krsnovu vesmirnou podobu a neni to umozneno vsem; jeste obtiznejsi je ale pochopit Jeho osobni podobu sjamasundary.

SLOKA 53

naham vedair na tapasa na danena na cejyaya
sakya evam-vidho drastum drstavan asi mam yatha

na - nikdy; *aham* - Ja; *vedaih* - studiem Ved; *na* - nikdy; *tapasa* - prisnym pokanim; *na* - nikdy; *danena* - dobrocinnosti; *na* - nikdy; *ca* - take; *ijyaya* - uctivanim; *sakyah* - je mozno; *evam-vidhah* - takto; *drastum* - spatrit; *drstavan* - vidici; *asi* - jsi; *mam* - Me; *yatha* - jako.

Tato podoba, kterou vidis svyma transcendentalnima ocima, nemuze byt pochopena pouhym studovanim Ved, ani krutym pokanim, ani dobrocinnosti, ani uctivanim. Temito prostredky Me nikdo nemuze spatrit takoveho, jaky jsem.

VYKLAD: Krsna se nejprve zjevil svym rodicum v ctyrruke podobe a pak se promenil v deratko se dvema rukama. Tento zazrak velice tezko pochopi ateiste nebo ti, kdo se neridi zasadami oddane sluzby. Ucenci, kteri studovali Vedy, nemohou poznat Krsnu na zaklade svych jazykovych vedomosti nebo akademickych kvalifikaci. Stejne tak Mu nemohou porozumet lide, kteri se obcas chodi pomodlit do kostela. Tito lide sice navstevuji chramy, ale ve skutecnosti nemohou Krsnu pochopit takoveho, jaky je. Krsna muze byt poznan pouze prostrednictvim oddane sluzby, coz take vysvetli v nasledujicim versi.

SLOKA 54

bhaktya tv ananyaya sakya aham evam-vidho rjuna
jnatum drastum ca tattvena pravestum ca parantapa

bhaktya - naprostou oddanou sluzbou; *tu* - ale; *ananyaya* - aniz by byl zapleten do plodonosnych cinu nebo spekulativniho poznani; *sakyah* - mozne; *aham* - Ja; *evam-vidhah* - takto; *arjuna* - o Ardzuno; *jnatum* - vedet; *drastum* - videt; *ca* - a; *tattvena* - pravdive; *pravestum* - vstoupit; *ca* - take; *parantapa* - o valecniku mocnych pazi.

Muj mily Ardzuno, pouze naprostou oddanou sluzbou mohu byt spatren a pochopen tak, jak tady pred tebou stojim. Jen tak muzes vniknout do zahady Me prirozenosti.

VYKLAD: Krsnu muzeme pochopit pouze naprostou oddanou sluzbou. V tomto versi zretelne zduraznuje, aby neopravneni komentatori, pokousejici se porozumet Bhagavadgite spekulativni metodou, pochopili, ze zbytecne mari cas. Nikdo nemuze pochopit, jak se zjevil svym rodicum v ctyrruke podobe a okamzite se opet promenil v deratko se dvema rukama. Temto vecem je velice tezke porozumet studovanim Ved nebo filozofickou spekulaci. Proto se zde jasne rika, ze Ho nikdo nemuze spatrit nebo porozumet temto vecem. Ti vsak, kdo velice dukladne prostudovali vedskou literaturu, se z techto spisu mohou naucit poznat Krsnu v mnoha Jeho aspektech. Existuje tolik pravidel a prikazu, a chce-li nekdo Krsnu pochopit, musi dodrzovat usmernujici zasady, jez jsou popsany v autoritativni literature. Jednou z techto zasad je napriklad provadet stanovene pokani. Dodrzovani pustu na vyroci Krsnova zrozeni (Dzanmastami) a v jedenacty den po uplnku a nove (Ekadasi) patri k takovemu pokani. Pokud se tyka dobrocinnosti, je zrejme, ze ma byt udelovana Krsnovym oddanym, kteri jsou zapojeni v oddane sluzbe, aby sirili filozofii o Krsnovi po celem svete, coz je skutecny dar lidstvu. Jestlize nekdo daruje cast sveho vydelku lidem, kteri se snazi o rozsirovani nauky o Krsnovi, je takovy dar nejvyssi dobrocinnosti na svete. Rupa Gosvami velebil Sri Caitanju Mahaprabhua jako nejstedrejsi osobnost, nebor volne rozdaval lasku ke Krsnovi, kterou neni lehke ziskat. Clovek muze take dosahnout uspechu, ridi-li se podle predpisu urcenych pro bohosluzby v chramech. V indickych chramech je vzdy nejake Bozstvo Visnua nebo Krsny jako moznost udelat pokrok tim, ze se klanime Nejvyssimu Panu. Pro zacatecniky v oddane sluzbe je uctivani v chramech velice dulezite, coz je take potvrzeno ve vedske literature. Ve svetasvatara Upanisade (6.23) se rika:

yasya deve para bhaktir yatha deve tatha gurau
tasyaite kathita hy arthah prakasante mahatmanah

Tomu, kdo je naprosto oddan Nejvyssimu Panu a veden duchovnim ucitelem, se muze Nejvyssi Osobnost Bozstvi zjevit. Nikdo nemuze poznat Krsnu mentalni spekulaci. Clovek, ktery neni osobne veden a zdokonalovan pravym duchovnim ucitelem, nemuze ani zacit chapat, kdo Krsna je. Slova *tu* je zde pouzito pro znazorneni, ze zadne jine metody nelze pouzit, ze zadnou jinou metodu nelze doporucit a ze zadna jina metoda nemuze byt uspesna k pochopeni Krsny.

Krsnovy osobni podoby se dvema nebo ctyrma rukama se zcela lisi od docasne vesmirne podoby, kterou ukazal Ardzunovi. Transcendentalni podoby Krsny se dvema rukama a podoba Narajany se ctyrma rukama jsou vecne, zatimco vesmirna podoba, kterou spatril Ardzuna, je pomijiva. Slova *su-durdarsam*, ktera znamenaji ,,tezko spatritelny``, poukazuji na to, ze dosud nikdo tuto vesmirnou podobu nespatril, coz take znamena, ze dosud nebylo zadneho duvodu tuto podobu oddanym zjevovat. Krsna tuto podobu zjevil na Ardzunovo prani z tohoto duvodu, ze kdyby se nekdo v budoucnu prohlasil za inkarnaci Boha, budou ho lide moci pozadat, aby ukazal svou vesmirnou podobu.

Opakovane pouziti slova *na* v predchozim versi naznacuje, ze nikdo by se nemel chlubit svymi akademickymi znalostmi vedske literatury, ale radeji oddane slouzit Krsnovi. Pouze potom se muze clovek pokusit napsat komentar k Bhagavadgite.

Krsna se promenil z vesmirne podoby ve ctyrrukou postavu Narajany a pak ve svou puvodni podobu se dvema rukama. Znamena to, ze jak ctyrruka podoba, tak i ostatni podoby, o kterych se zminuje vedska literatura, pochazeji z puvodniho dvourukeho Krsny. On je puvodem vsech emanaci. Ctyrruke podoby se Krsnovi nejvice podobaji, ale presto se od nich Krsna odlisuje, stejne jako se lisi od neosobniho aspektu. Pokud se tyka ctyrrukych podob Krsny, jasne se uvadi, ze i Krsnova ctyrruka podoba (znama jako Mahavisnu, ktery lezi v kosmickem oceanu a vydechuje a vdechuje nespocetne vesmiry) je take expanzi Nejvyssiho Pana. Brahma-sanhita (5.48) rika:

yasyaika-nisvasita-kalam athavalambya
jivanti loma-vila-ja jagad-asma-nathah
vissur mahan sa iha yasya kala-viseso
govindam adi-purusam tam aham bhajami

,,Mahavisnu, do Nehoz vchazeji a z Nehoz opet vychazeji vsechny nekonecne vesmiry pouhym Jeho dychanim, je uplnou expanzi Krsny. Proto uctivam Govindu, Krsnu, pricinu vsech pricin.`` Meli bychom tedy uctivat jen Krsnovu osobni podobu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ktera je vecna, blazena a plna poznani. Krsna je zdrojem vsech Visnuovych podob, je puvodcem vsech inkarnaci a je prvotni Nejvyssi Osobnosti, jak je take dolozeno v Bhagavadgite.

Ve vedske literature (Gopala-tapani Upanisad 1.1) muzeme nalezt nasledujici tvrzeni:

sac-cid-ananda-rupaya krssayaklista-karise
namo vedanta-vedyaya gurave buddhi-saksise

,,Uctive se klanim Krsnovi, ktery ma transcendentalni podobu plnou blazenosti, vecnosti a poznani. Vzdavam Mu uctu, nebor poznani Krsny znamena poznani Ved. Proto je nejvyssim duchovnim ucitelem.`` Dale se rika: *krsso vai paramam daivatam*. ,,Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi.`` (Gopala-tapani 1.3) *Eko vasi sarva-gah krssa imyah.* ,,Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, a proto je hoden ucty.`` *Eko pi san bahudha yo vabhati*. ,,Existuje pouze jediny Krsna, avsak projevuje se v nekonecne mnoha podobach a inkarnacich.`` (Gopala-tapani Upanisad 1.21)

Brahma-sanhita (5.1) rika:

isvarah paramah krssah sac-cid-ananda-vigrahah
anadir adir govindah sarva-karasa-karasam

,,Nejvyssi Osobnost Bozstvi je Krsna, Govinda, Jehoz telo je plne vecnosti, poznani a blazenosti. Nema pocatku, nebor On sam je pocatkem vseho. Je pricinou vsech pricin.``

Jinde se zase rika: *yatravatirsam krssakhyam param brahma narakrti.* ,,Nejvyssi Absolutni Pravda je osoba, jmenuje se Krsna a nekdy sestupuje na Zemi.`` Take ve Srimad Bhagavatamu nalezneme popis ruznych druhu inkarnaci Boha, mezi nez je zarazen i Krsna. Potom se ale rika, ze Krsna neni inkarnace, nybrz puvodni Nejvyssi Osobnost Bozstvi (*ete camsa-kalah pumsah krssas tu bhagavan svayam*).

Sri Krsna take rika v Bhagavadgite (7.7): *mattah parataram nanyat*. ,,Nic vyssiho nade Mne neni.`` Na jinem miste v Bhagavadgite rika: *aham adir hi devanam*. ,,Ja jsem prapuvodem vsech polobohu.`` Jakmile Ardzuna pochopil Bhagavadgitu, potvrdil Krsnova slova takto: *param brahma param dhama pavitram paramam bhavan*. ,,Nyni jsem naprosto porozumel, ze jsi Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Absolutni Pravda a nejvyssi pribytek.`` Vesmirna podoba, kterou Krsna ukazal Ardzunovi, neni puvodni podobou Boha. Puvodni podobou je podoba Krsny. Vesmirna podoba s mnoha tisici hlav a rukou je urcena ke vzbuzeni pozornosti tech, kteri neciti zadnou lasku k Bohu. Neni to puvodni podoba Boha.

Ciste oddane vesmirna podoba nelaka; svoji lasku k Bohu projevuji v ruznych transcendentalnich vztazich. Nejvyssi Buh vymenuje transcendentalni lasku ve sve puvodni podobe Krsny. Ardzunu, ktery mel ke Krsnovi velice intimni, pratelsky vztah, vesmirna podoba nepritahovala, spise v nem vzbuzovala bazen. Ardzuna, Krsnuv vecny spolecnik, musel mit transcendentalni zrak; neni obycejny clovek. Neokouzluje ho proto vesmirna podoba, ktera jiste pripada uzasna tem, kteri se chteji povysit pomoci plodonosnych cinnosti, nebor lidem zapojenym v oddane sluzbe je nejdrazsi Krsnova dvouruka podoba.

SLOKA 55

mat-karma-krn mat-paramo mad-bhaktah sanga-varjitah
nirvairah sarva-bhutesu yah sa mam eti pasmava

mat-karma-krt - kona ciny pro Mne; *mat-paramah* - povazuje Mne za Nejvyssiho; *mat-bhaktah* - zapojen v Me oddane sluzbe; *sanga-varjitah* - prost znecisteni drivejsimi ciny a mentalniho spekulovani; *nirvairah* - bez nepratel; *sarva-bhutesu* - mezi vsemi zivymi bytostmi; *yah* - kdo; *sah* - on; *mam* - ke Mne; *eti* - prijde; *pasmava* - o Panduovce.

Muj mily Ardzuno, kdo Mi slouzi s cistou oddanosti, kdo je prost mentalni spekulace a bez poskvrny plodonosnych cinu, kdo pro Mne jedna, povazuje Mne za svuj nejvyssi cil a je pratelsky ke vsem zivym bytostem, ten ke Mne urcite dospeje.

VYKLAD: Ten, kdo chce dospet do duchovniho sveta k Nejvyssi ze vsech Osobnosti Bozstvi, ke Krsnovi, na Jeho planetu Krsnaloku a byt s Nim v duvernem styku, se musi ridit podle tohoto verse, jak ho predlozil samotny Nejvyssi Pan. Tento vers je pokladan za jadro Bhagavadgity. Bhagavadgita je kniha obracejici se k podminenym dusim, ktere se pokouseji ovladnout prirodu, aniz by znaly pravy duchovni zivot. Smyslem Bhagavadgity je ukazat, jak clovek muze porozumet sve duchovni podstate, svemu vecnemu vztahu k Nejvyssi duchovni osobnosti a jak se muze navratit domu, zpatky k Bohu. Prave tento vers zretelne vysvetluje zpusob, kterym muzeme dosahnout pokroku v duchovnim zivote, tedy oddanou sluzbu.

Znamena to, ze vsechnu svoji energii bychom meli soustredit na vykonavani prace s mysli uprenou na Krsnu a na Jeho poteseni, coz je take potvrzeno v Bhakti-rasamrta-sindhu (2.255):

anasaktasya visayan yatharham upayunjatah
nirbandhah krssa-sambandhe yuktam vairagyam ucyate

Nikdo by proto nemel konat praci, ktera nema zadnou spojitost s Krsnou. Tomu se rika *krssa-karma*. Clovek se muze zabyvat ruznymi cinnostmi, ale nemel by byt poutan k vysledkum sve prace. Vysledek by mel byt venovan pouze Krsnovi. Obchodnik musi napriklad obchodovat, ale aby sve

zamestnani premenil v duchovni cinnost, v jejimz stredu je Krsna, musi obchodovat pro Krsnu. Je-li Krsna majitelem obchodu, pak Mu take patri veskery zisk. Obchodnik muze mit velke mnozstvi penez, ale vsechny by mel dat Krsnovi. Tomu se rika pracovat pro Krsnu. Misto aby postavil velky palac pro svuj vlastni smyslovy pozitek, mel by postavit krasny chram pro Krsnu, kde umisti Bozstvo Krsny a zaridi Jeho uctivani, tak jak to predepisuji autorizovana pisma o oddane sluzbe. To vse je *krssa-karma.* Nemeli bychom se tedy upinat na vysledky sve prace; vysledky by mely byt venovany Krsnovi a clovek by mel prijimat pouze zbytky po obeti Krsnovi jako prasadam.

Jestlize nekdo postavi velkou budovu pro Krsnu, kde umisti Bozstvo Krsny, neznamena to, ze tam nesmi bydlet. Musi si vsak uvedomovat, ze majitelem budovy je Krsna - to se nazyva uvedomovani si Krsny. Nemuzeme-li pro Krsnu postavit chram, muzeme se zamestnavat cistenim takoveto svatyne; to je take *krssa-karma*. Nebo se muzeme starat o zahradu. V Krsnove sluzbe se da vyuzit i kousek pudy. Kazdy majitel pozemku (v Indii vlastni kousek pudy i chudi lide) muze pestovat kvetiny, ktere by mel obetovat Krsnovi. Muze pestovat kericky tulasi, ponevadz listky tulasi jsou pri uctivani velmi dulezite. O tom se Krsna zminuje v Bhagavadgite (9.26): *patram puspam phalam toyam.* Krsna si preje, abychom Mu obetovali list, kvet, ovoce nebo trosku vody, nebor takovou obeti bude uspokojen. Listem se mysli zvlaste listek tulasi. Clovek muze pestovat tulasi, zalevat ji a starat se o ni. I nejchudsi lide tedy mohou slouzit Krsnovi. To je nekolik prikladu, jak muzeme slouzit Krsnovi.

Slova *mat-paramah* poukazuji na toho, kdo povazuje styk s Krsnou v Jeho svrchovanem sidle za zivotni dokonalost. Takovy clovek si nepreje byt povysen na vyssi planety, jako je Mesic, Slunce a dalsi nebeske planety, ani na Brahmaloku, nejvyssi planetu ve vesmiru. Nic takoveho ho nelaka. Preje si pouze, aby se dostal do duchovniho sveta, a dokonce i v duchovnim svete se nespokoji splynutim s brahmadzjoti; preje si vstoupit na nejvyssi duchovni planetu Krsnaloku neboli Goloku Vrndavanu. O teto planete ma dokonale znalosti, a proto se o jine planety nezajima. Slova *mad-bhaktah* naznacuji, ze takovy clovek je zcela pohrouzen v oddane sluzbe, kterou lze vykonavat deviti zakladnimi zpusoby: naslouchanim, zpivanim, vzpominanim, uctivanim, slouzenim lotosovym noham Krsny, modlenim se, plnenim Krsnovych prikazu, pratelenim se s Krsnou a odevzdanim vseho Krsnovi. Clovek muze vykonavat vsech devet, osm, sedm, ci dokonce jen jednu z techto metod oddanosti, a tim urcite dosahne dokonalosti.

Vyraz *sanga-varjitah* je velmi dulezity. Clovek by se nemel stykat s lidmi, kteri jsou proti Krsnovi. Nejsou to pouze ateiste, kteri jsou proti Nemu, nybrz i ti, kteri maji sklon k plodonosnym cinnostem a mentalnim spekulacim. V Bhakti-rasamrta-sindhu (1.1.11) je oddana sluzba popsana ve sve nejcistsi podobe:

anyabhilasita-sunyam jnana-karmady-anavrtam
anukulyena krssanu- silanam bhaktir uttama

Srila Rupa Gosvami v tomto versi jasne rika, ze jestlize chce clovek vykonavat cistou oddanou sluzbu, musi byt oprosten od vsech hmotnych necistot. Nesmi se stykat s lidmi, kteri propadli plodonosnym cinnostem a intelektualni spekulaci. Je-li clovek neposkvrnen hmotnou zadosti, prost nezadouci spolecnosti a pestuje-li uspesne poznani o Krsnovi, pak se to nazyva cista oddana sluzba (*anukulyasya sankalpah pratikulyasya varjanam;* Hari-bhakti-vilasa 11.676).

Clovek musi myslet na Krsnu v pozitivnim smyslu, nikoliv v negativnim. Kansa byl Krsnuv nepritel. Od sameho pocatku Krsnova zivota planoval, jak by Krsnu zabil, a protoze se mu to nikdy nepodarilo, neustale na Neho myslel. Ustavicne na Neho myslel pri praci, pri jidle i ve spani. Avsak takove uvedomovani si Krsny nebylo pozitivni, a proto byl pokladan za demona; nakonec ho Krsna zabil, prestoze na Krsnu myslel ctyriadvacet hodin denne. Koho Krsna zabije, ten je pochopitelne ihned vysvobozen, ale to zajiste neni cilem cistych oddanych. Cisty oddany netouzi po spaseni a ani nechce byt premisten na nejvyssi planetu Goloku Vrndavanu. Jeho jedinym cilem je slouzit Krsnovi, kdekoliv a kdykoliv.

Krsnuv oddany se chova pratelsky ke vsem. Proto se rika, ze nema nepratele (*nirvairah*). Jak je to mozne? Oddany, ktery si je vedom Krsny, vi, ze pouze oddana sluzba Krsnovi muze cloveka zbavit vsech zivotnich problemu. Zna to z vlastni zkusenosti, a proto chce tento system uvedomovani si Krsny zavest do lidske spolecnosti. Ze svetovych dejin zname mnoho prikladu, kdy oddani obetovali sve zivoty za rozsirovani vedomi o Bohu. Znamym prikladem je Jezis Kristus, ktery obetoval svuj zivot za sireni vedomi o Bohu a byl neznabohy ukrizovan. Bylo by samozrejme nespravne verit, ze skutecne zemrel. V Indii je mnoho podobnych prikladu, jako napriklad Haridasa Thakura a Prahlada Maharadza. Proc vlastne nekdo riskuje svuj zivot? Protoze chce sirit nauku o Krsnovi, a to neni lehke. Clovek, ktery si je vedom Krsny, vi, ze lide se trapi jen proto, ze zapomneli na svuj vecny vztah ke Krsnovi. Proto nejvyssi sluzba, kterou muzeme vykonat pro lidskou spolecnost, je zbavit sveho

blizniho vsech hmotnych problemu. Proto se cisty oddany zapojuje do oddane sluzby Krsnovi. Muzeme si nyni predstavit, jak je Krsna milosrdny k tem, kteri Mu slouzi a jsou ochotni pro Neho riskovat. Proto takovi lide po opusteni tela zarucene dosahnou nejvyssi planety.

Sri Krsna ukazal svou vesmirnou podobu, coz je pouze pomijivy vytvor. Ukazal take vsepohlcujici cas, a dokonce se zjevil jako ctyrruky Visnu. Krsna je tedy prapuvodem vsech projeveni. Krsna neni projevem vesmirne podoby *visva-rupa* ani Visnua. Krsna je puvodcem vsech podob. Existuji statisice Visnuu, ale pro oddaneho neni zadna z Krsnovych podob tak dulezita jako Jeho puvodni dvouruka podoba sjamasundary. V Brahma-sanhite se pise, ze ti, kteri jsou v lasce a oddanosti poutani k sjamasundarovi, Krsnovi, mohou ve svych srdcich neustale videt pouze Jeho. Proto bychom si meli uvedomit, ze smyslem teto jedenacte kapitoly je ukazat, ze podoba Krsny je svrchovana a nejvyssi.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k jedenacte kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Vesmirna podoba``.

KAPITOLA DVANACTA

Oddana sluzba

SLOKA 1

arjuna uvaca
evam satata-yukta ye bhaktas tvam paryupasate
ye capy aksaram avyaktam tesam ke yoga-vittamah

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *evam* - takto; *satata* - vzdy; *yuktah* - zamestnani; *ye* - ti, kdo; *bhaktah* - oddani; *tvam* - Tobe; *paryupasate* - nalezite uctivaji; *ye* - ti, kdo; *ca* - take; *api* - opet; *aksaram* - nadsmyslne; *avyaktam* - neprojevene; *tesam* - z nich; *ke* - kdo; *yoga-vit-tamah* - nejdokonalejsi v poznani jogy.

Ardzuna se zeptal: Povazujes za dokonalejsi ty, kteri Ti s oddanosti svedomite slouzi, nebo ty, kteri uctivaji neosobni, neprojevene brahma?

VYKLAD: Sri Krsna nyni vysvetlil osobni, neosobni a vesmirne rysy a popsal ruzne druhy oddanych a joginu. Transcendentaliste se obvykle mohou rozdelit do dvou skupin. Prvni skupinou jsou personaliste a druhou skupinou jsou impersonaliste. Oddany personalista zapojuje celou svou energii do sluzby Nejvyssimu Panu, zatimco impersonalista slouzi Krsnovi neprimo, totiz medituje o neosobnim brahma, neprojevenem.

V teto kapitole se dozvime, ze ze vsech metod urcenych k realizaci Absolutni Pravdy je bhaktijoga neboli oddana sluzba nejvyssi. Touzi-li clovek navazat kontakt s Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, musi vykonavat oddanou sluzbu.

Ti, kteri uctivaji Nejvyssiho Pana primo oddanou sluzbou, se nazyvaji personaliste, a ti, kteri medituji o neosobnim brahma, se nazyvaji impersonaliste. Ardzuna se pta, kdo je lepsi. Existuji ruzne zpusoby realizace Absolutni Pravdy, ale Krsna v teto kapitole vysvetluje, ze bhaktijoga neboli oddana sluzba je nejvyssi ze vsech. Je to nejprijemnejsi a nejsnazsi zpusob, jak se dostat do styku s Bohem.

Sri Krsna vysvetluje ve druhe kapitole, ze ziva bytost neni hmotne telo, nybrz duchovni jiskra, castecka Absolutni Pravdy, tedy duchovniho celku. V sedme kapitole doporucuje zive bytosti, aby upnula svoji pozornost na absolutni celek, jehoz je casteckou. V osme kapitole Krsna rika, ze ten, kdo na Neho mysli v okamziku smrti, se ihned premisti do duchovniho sveta, do Krsnova sidla. Na konci seste kapitoly rika, ze ze vsech joginu je nejdokonalejsi ten, kdo na Neho neustale mysli. Prakticky kazda kapitola podava zaver, ze clovek by mel byt pripoutan k osobni podobe Krsny, nebor to je nejvyssi duchovni realizace.

Presto vsak existuji lide, ktere osobni podoba Krsny nepritahuje. Jsou natolik zaujati, ze jiz v uvodu komentaru k Bhagavadgite chteji ostatni lidi od Krsny odvest a vsechnu oddanost premistit k neosobni brahmadzjoti. Zduraznuji meditaci o neosobni podobe Absolutni Pravdy, jez lezi mimo dosah smyslu a je neprojevena.

A tak ve skutecnosti existuji dve skupiny transcendentalistu. Nyni si Ardzuna preje vysvetlit, ktera cesta je snadnejsi a kdo z techto transcendentalistu je dokonalejsi. Jinymi slovy, objasnuje sve vlastni postaveni, nebor ho velice pritahuje Krsnova osobni podoba. Neosobni brahma ho nelaka, a proto chce

vedet, je-li jeho postaveni jiste. Meditovat nad neosobnim aspektem Nejvyssiho Pana je obtizne jak v hmotnem, tak i v duchovnim svete. Clovek si vlastne ani nedokaze predstavit neosobni rys Absolutni Pravdy, a proto se Ardzuna pta: ,,K cemu je takova ztrata casu dobra?`` V jedenacte kapitole Ardzuna poznal, ze nejlepsi je byt poutan Krsnovou osobni podobou, protoze pak muze soucasne pochopit i vsechny ostatni podoby, aniz by neco rusilo jeho lasku ke Krsnovi. Tato dulezita otazka, kterou Ardzuna polozil Krsnovi, vysvetli rozdil mezi osobnim a neosobnim pojetim Absolutni Pravdy.

SLOKA 2

sri-bhagavan uvaca
mayy avesya mano ye mam nitya-yukta upasate
sraddhaya parayopetas te me yuktatama matah

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *mayi* - na Mne; *avesya* - upjata; *manah* - mysl; *ye* - ti, kdo; *mam* - Mne; *nitya* - vzdy; *yuktah* - venovat se; *upasate* - uctiva; *sraddhaya* - s virou; *paraya* - transcendentalni; *upetah* - zabyva se; *te* - oni; *me* - Muj; *yukta-tamah* - nejdokonalejsi v joze; *matah* - povazuji.

Vzneseny pravil: Za nejdokonalejsi povazuji ty, kteri Mne neustale uctivaji s velkou a transcendentalni virou a jejichz mysl je uprena na Moji osobni podobu.

VYKLAD: Krsna odpovida na Ardzunovu otazku velice jasne: ten, kdo upne pozornost na Jeho osobni podobu a uctiva Ho s virou a oddanosti, je povazovan za nejdokonalejsiho v joze. Pro cloveka, ktery si takto uvedomuje Krsnu, neexistuji hmotne ciny, ponevadz vsechno vykonava pro Krsnu. Cisty oddany je neustale zamestnan - nekdy zpiva mantry, nekdy naslouchа pribehum o Krsnovi, jindy o Krsnovi cte, pripravuje prasadam (jidlo obetovane Krsnovi) nebo jde na trh, aby Krsnovi neco koupil. Jindy zase uklizi chram nebo myje nadobi. Ar dela cokoliv, nikdy nenecha uplynout ani okamzik bez oddane cinnosti urcene k poteseni Krsny. Takove jednani je uplne *samadhi.*

SLOKA 3 - 4

ye tv aksaram anirdesyam avyaktam paryupasate
sarvatra-gam acintyam ca kuta-stham acalam dhruvam
sanniyamyendriya-gramam sarvatra sama-buddhayah
te prapnuvanti mam eva sarva-bhuta-hite ratah

ye - ti, kdo; *tu* - ale; *aksaram* - smysly nevnimatelne; *anirdesyam* - neurcite; *avyaktam* - neprojevene; *paryupasate* - zcela se venovat uctivani; *sarvatra-gam* - vsudypritomne; *acintyam* - nepochopitelne; *ca* - take; *kuta-stham* - nemenne; *acalam* - nehybne; *dhruvam* - pevne; *sanniyamya* - ovladajici; *indriya-gramam* - vsechny smysly; *sarvatra* - vsude; *sama-buddhayah* - jednat stejne; *te* - oni; *prapnuvanti* - dosahnou; *mam* - Me; *eva* - zajiste; *sarva-bhuta-hite* - pro blaho vsech zivych bytosti; *ratah* - zapojeni.

Ale i ti, kteri uctivaji neprojevene, smysly nepostizitelne, vsepronikajici, nepochopitelne, nemenne, pevne, nehybne - neosobni pojeti Absolutni Pravdy - ovladanim vsech smyslu a tim, ze se vsemi jednaji stejne a pracuji pro vseobecne blaho, Me nakonec take dosahnou.

VYKLAD: Lide, kteri neuctivaji Nejvyssiho Boha Krsnu primo, nybrz snazi se dosahnout stejneho cile neprimo, dosahnou nakonec take nejvyssiho cile, Sri Krsny. ,,Po mnoha zrozenich hleda moudry muz u Mne utociste, nebor poznal, ze Vasudeva je vsechno.`` Kdyz clovek ziska po mnoha zrozenich uplne poznani, odevzda se Krsnovi. Chce-li se priblizit k Bohu metodou, o ktere se mluvilo v tomto versi, musi ovladat sve smysly, slouzit vsem a starat se o blaho vsech bytosti. Z toho vyplyva, ze clovek se musi obratit na Sri Krsnu, bez cehoz nedosahne uplne realizace. Casto musi projit mnohym pokanim, nez se Mu odevzda plne.

Abychom mohli vnimat Naddusi v individualni dusi, musime skoncit se vsemi smyslovymi cinnostmi, jako je naslouchani, divani se, ochutnavani, prace a podobne, a tak dojdeme k poznani, ze Nejvyssi Duse je vsudypritomna. Jakmile si to clovek uvedomi, nezavidi zadne zive bytosti a nedela rozdily mezi clovekem a zviretem, protoze vidi pouze dusi, a nikoliv vnejsi schranku. Ale pro obycejneho cloveka je tato metoda neosobni realizace velmi tezka.

SLOKA 5

kleso dhikataras tesam avyaktasakta-cetasam
avyakta hi gatir duhkham dehavadbhir avapyate

klesah - potize; *adhika-tarah* - velice; *tesam* - tech; *avyakta* - neprojevenem; *asakta* - lpi; *cetasam* - tech, jejichz mysl; *avyakta* - na neprojevenem; *hi* - zajiste; *gatih* - pokrok; *duhkham* - s obtizemi; *deha-vadbhih* - pro vtelene; *avapyate* - dosahnout.

Delat pokroky je velmi obtizne pro ty, jejichz mysl lpi na neprojevenem, neosobnim aspektu Nejvyssiho; tato cesta je vzdy nesnadna pro ty, kdo jsou v zajeti tela.

VYKLAD: Skupina transcendentalistu rozjimajicich o nepostizitelnem, neprojevenem, neosobnim aspektu Nejvyssiho Pana se nazyva dznanajogini, zatimco ti, kteri si plne uvedomuji Krsnu a oddane Mu slouzi, se nazyvaji bhaktijogini. Zde muzeme videt jasny rozdil mezi dznanajogou a bhaktijogou. Trebaze dznanajoga nakonec vede k nejvyssimu cili, je to velmi obtizna cesta, zatimco prima cesta bhaktijogy, tedy oddane sluzby Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, je pro vtelenou dusi snadnejsi a prirozenejsi. Individualni duse je vtelena jiz od nepameti a je pro ni velice tezke teoreticky pochopit, ze neni hmotne telo. Proto bhaktijogin uctiva Bozstvo Krsny, nebor tak muze pouzit ruzna telesna pojeti, zafixovana v mysli. Uctivani podoby Nejvyssiho Boha v chramu neni v zadnem pripade modlarstvim. Ve Vedach se pise, ze Buh muze byt uctivan dvema zpusoby: uctivani Boha s Jeho atributy (*sagusa*), anebo bez nich (*nirgusa*). Uctivani Bozstva ve svatyni patri do prvniho zpusobu uctivani, jelikoz Pan je zastoupen hmotnymi kvalitami. Panova podoba vsak neni hmotna, i kdyz je reprezentovana hmotnymi prvky, jako je kamen, drevo nebo olejove barvy. To je absolutni povaha Nejvyssiho Pana.

Muzeme to objasnit na hrubem prikladu. Vhodime-li dopisy do postovnich schranek stojicich na ulici, dojdou bez problemu adresatovi. Ale jakakoliv stara krabice nebo napodobenina postovni schranky, kterou jsme nekde objevili, a ktera nebyla schvalena postovnim uradem, nemuze poslouzit stejnemu ucelu. Podobne je Buh spolehlive zastupovan Bozstvem, ktere se nazyva *arca-vigraha*. *Arca-vigraha* je inkarnace Nejvyssiho Pana. Buh je vsemocny, a proto muze v teto podobe prijimat sluzby oddaneho, jen aby to usnadnil podminenemu cloveku.

Oddany tedy nema zadne potize priblizit se okamzite a primo k Nejvyssimu, ale ti, kteri nasleduji neosobni cestu duchovni seberealizace, to maji tezke. Musi porozumet nezjevenemu projevu Nejvyssiho studovanim vedske literatury, jako napriklad Upanisad, musi se naucit jazyku pisem, pochopit nevnimatelne city a vsechno musi take realizovat. Pro obycejneho cloveka to neni snadne. Bhakta, ktery neustale mysli na Krsnu a oddane Mu slouzi pod vedenim duchovniho ucitele, snadno realizuje Nejvyssi Osobnost Bozstvi tim, ze se pravidelne Bozstvu klani, naslouchа vypravenim o Bozi slave a ji jidlo, ktere bylo obetovano Bozstvu. Neni pochyb o tom, ze impersonaliste voli zbytecne obtiznou cestu, cimz take riskuji, ze nakonec Absolutni Pravdu nepoznaji. Personaliste se vsak priblizuji k Nejvyssi Osobnosti primo a bez jakychkoliv nesnazi, tezkosti ci rizika. Ve Srimad Bhagavatamu je to popsano podobnym zpusobem. Clovek se dostane pouze do nesnazi, zatezuje-li se cely zivot snahou porozumet tomu, co je a co neni Brahma, nebor smyslem zivota je nakonec se odevzdat Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Proces odevzdani se nazyva bhakti. V tomto versi Bhagavadgity se tedy nikomu nedoporucuje, aby se za seberealizaci vydal obtiznou cestou, nebor konecny vysledek je nejisty.

Ziva bytost je vecna individualni duse, ale chce-li splynout s duchovni celistvosti, pozna jen vecny a vsevedouci aspekt sve puvodni podstaty; blazenost vsak nerealizuje. Takovy transcendentalista, ktery je dobre obeznamen s dznanajogou, muze zacit s bhaktijogu neboli oddanou sluzbu, jestlize ziska milost oddaneho. V tomto okamziku mu vsak bude jeho dlouhodobe praktikovani neosobni filozofie jen na obtiz, nebor se nebude moci vzdat techto myslenek. Vtelena duse ma tedy potize pri provadeni a uskutecnovani neosobni filozofie. Kazda ziva bytost je do jiste miry nezavisla a muzeme si byt jisti, ze realizovani neprojeveneho je v rozporu s duchovni blazenou prirozenosti duse. Takovou cestou bychom se nemeli davat. Uvedomovani si Krsny, jez zahrnuje s oddanosti konane cinnosti, je nejlepsi cesta pro vsechny zive bytosti. Chce-li se clovek oddane sluzbe vyhnout, hrozi mu velke nebezpeci, ze se obrati k ateismu. Metoda, pri ktere se clovek soustredi na neprojevene, nepredstavitelne a smysly nepostizitelne, by nemela byt nikdy podporovana a zvlaste ne v teto dobe. Sri Krsna ji nedoporucuje.

SLOKA 6 - 7

ye tu sarvasi karmasi mayi sannyasya mat-parah
ananyenaiva yogena mam dhyayanta upasate
tesam aham samuddharta mrtyu-samsara-sagarat
bhavami na cirat partha mayy avesita-cetasam

ye - ti, kdo; *tu* - ale; *sarvasi* - vsechny; *karmasi* - cinnosti; *mayi* - Mne; *sannyasya* - zrikaji se; *mat-parah* - byt ke Mne pritahovani; *ananyena* - bez rozdeleni; *eva* - zajiste; *yogena* - konanim

bhaktijogy; *mam* - o Mne; *dhyayantah* - rozjimaji; *upasate* - uctivaji; *tesam* - jejich; *aham* - Ja; *samuddharta* - zachrance; *mrtyu* - smrt; *samsara* - hmotna existence; *sagarat* - z oceanu; *bhavami* - stanu se; *na* - ne; *cirat* - zadlouho; *partha* - o synu Prthy; *mayi* - na Me; *avesita* - uprenou; *cetasam* - tech, jejichz mysl.

Ale ty, kteri Me uctivaji a zasvetili Mi vsechny sve ciny, kteri se Mi bez vyjimky odevzdavaji, vzdy o Mne rozjimaji a oddane Mi slouzi s mysli na Mne uprenou, o synu Prthy, rychle vysvobodim z oceanu rozeni a smrti.

VYKLAD: Zde je jasne receno, ze oddani maji velke stesti, nebor mohou byt Krsnou velice rychle vysvobozeni z hmotne existence. Ryzi oddanou sluzbou dojdeme k poznani, ze Buh je vsemocny a ze individualni duse je Mu podrizena. Povinnosti duse je slouzit Panu, a jestlize to nedela, slouzi maje.

Jak uz bylo drive receno, velikost Nejvyssiho Pana muzeme ocenit jen tehdy, odevzdame-li se uplne oddane sluzbe. Proto bychom se meli odevzdat plne. Abychom mohli dospet ke Krsnovi, musime pracovat pouze pro Neho a neustale na Neho myslet. Uroven oddane sluzby se neridi tim, jakou praci vykonavame, ale podle toho, ze ji delame pouze pro Krsnu. Oddany si nepreje nic jineho, nez aby mohl potesit Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Jeho zivotnim cilem je delat radost Krsnovi a tomu je schopen obetovat vsechno, tak jak to udelal Ardzuna v bitve na Kuruovskem poli. Metoda je velmi jednoducha: muzeme pokracovat ve sve praci a pritom zpivat *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*, coz zpusobi, ze budeme pritahovani ke Krsnovi.

V tomto versi Sri Krsna slibuje, ze bez odkladu vysvobodi cisteho oddaneho z oceanu hmotne existence, slouzi-li Mu timto zpusobem. Ti, kdo jsou v joze hodne pokrocili, se mohou pomoci jogy a silou vule premistit na kteroukoliv planetu chteji. Ostatni pouzivaji jinych metod, ale pokud se tyka oddaneho, je zde jasne receno, ze se o neho Krsna postara osobne. Oddany nemusi cekat, az ziska zkusenosti, aby se mohl premistit do duchovniho sveta.

nayami paramam sthanam arcir-adi-gatim vina
garuma-skandham aropya yatheccham anivaritah

Tento vers z Varaha Purany rika, ze oddany nemusi provadet astangajogu, aby se mohl premistit na duchovni planety. Nejvyssi Pan na sebe bere zodpovednost a v tomto versi Bhagavadgity tvrdi, ze prichazi osobne jako zachrance. Dite se citi v bezpeci, nebor se o neho ve vsem staraji rodice. Oddany se podobnym zpusobem nemusi snazit o to, aby se pomoci jogy premistil na jine planety. Nejvyssi Pan okamzite prileti na svem ptaku Garudovi a oddaneho milosrdne vysvobodi z hmotne existence. Clovek tonouci v mori se sam nemuze zachranit, prestoze statecne bojuje a je dobrym plavcem. Ale muze byt snadno zachranen nekym, kdo prijde a z vody ho vytahne. Podobnym zpusobem zachrani Krsna oddaneho z hmotneho byti. Jedine, co musime udelat, je, ze budeme oddane slouzit Krsnovi a neustale na Neho myslet. Kazdy inteligentni clovek by mel vzdy dat prednost oddane sluzbe pred vsemi ostatnimi cestami. Toto se take potvrzuje ve spise zvanem Narajanija:

ya vai sadhana-sampattih purusartha-catustaye
taya vina tad apnoti naro narayasasrayah

Nikdo by se nemel zabyvat konanim vsemoznych plodonosnych cinnosti nebo pestovanim poznani mentalni spekulaci. Oddame-li se Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, dosahneme vsech vyhod, kterych je mozno dosahnout ostatnimi jogovymi metodami, spekulacemi, obrady, obermi, dobrocinnosti a podobne. To je blahodarna sila oddane sluzby.

Zadnou jinou nabozenskou metodou se nemuzeme tak lehce a srastne priblizit k nejvyssimu cili jako pouhym zpivanim svatych jmen Krsny: *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*.

Obsah Bhagavadgity je shrnut v sedesatem sestem versi osmnacte kapitoly:

sarva-dharman parityajya mam ekam sarasam vraja
aham tvam sarva-papebhyo moksayisyami ma sucah

Clovek by mel zanechat vsech ostatnich metod seberealizace a plne se venovat oddane sluzbe s mysli uprenou na Krsnu, coz mu umozni dosahnout nejvyssi zivotni dokonalosti. Nemusi brat v uvahu nasledky hrisnych cinu ze svych drivejsich zivotu, nebor Nejvyssi Pan se o neho ve vsem postara. Proto bychom se nemeli blahove pokouset o duchovni realizaci a vysvobozeni se z hmotne existence vlastni silou. Nejvyssi zivotni dokonalosti je odevzdat se Nejvyssimu, vsemocnemu Bohu, Sri Krsnovi.

SLOKA 8

mayy eva mana adhatsva mayi buddhim nivesaya
nivasisyasi mayy eva ata urdhvam na samsayah

mayi - na Me; *eva* - zajiste; *manah* - mysl; *adhatsva* - upoutej; *mayi* - o Mne; *buddhim* - inteligenci; *nivesaya* - pouzij; *nivasisyasi* - spocivat; *mayi* - ve Mne; *eva* - zajiste; *atah urdhvam* - pote; *na* - nikdy; *samsayah* - pochybnost.

Upni na Mne svou mysl a vsechnu svou inteligenci zamestnej rozjimanim o Mne, o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Tak budes ve Mne bezpochyby neustale spocivat.

VYKLAD: Clovek, ktery oddane slouzi Krsnovi, zije v primem vztahu s Nejvyssim Panem, a proto je jeho postaveni nepochybne duchovni jiz od pocatku. Oddany nezije v hmotnem svete - zije s Krsnou. Svata jmena Krsny a Krsna samotny se od sebe nelisi; zpiva-li oddany Hare Krsna mahamantru, Krsna a Jeho vnitrni sila tanci na jazyku oddaneho. Kdyz obetuje Krsnovi jidlo, Krsna je prijima a oddany se ochutnavanim takoveho jidla (prasadam) stava ,,zkrsnovany``. Kdo se oddanou sluzbou nezabyva, nemuze pochopit, jak je to mozne. Je to vsak metoda, ktera se doporucuje v Bhagavadgite a jinych vedskych spisech.

SLOKA 9

atha cittam samadhatum na saknosi mayi sthiram
abhyasa-yogena tato mam icchaptum dhananjaya

atha - jestlize; *cittam* - mysl; *samadhatum* - upnout; *na* - ne; *saknosi* - schopen; *mayi* - na Mne; *sthiram* - plne; *abhyasa-yogena* - cvicenim oddane sluzby; *tatah* - potom; *mam* - Mne; *iccha* - touhu; *aptum* - ziskat; *dhanam-jaya* - o dobyvateli bohatstvi, Ardzuno.

Muj mily Ardzuno, dobyvateli bohatstvi, nejsi-li schopen upnout na Mne svou mysl, dodrzuj regulativni zasady bhaktijogy. Tak vyvines touhu ziskat Mne.

VYKLAD: V tomto versi se mluvi o dvou ruznych zpusobech vykonavani bhaktijogy. Prvni metoda je pro ty, kteri jiz vyvinuli transcendentalni lasku ke Krsnovi, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, a jsou k Nemu poutani. A druha metoda je pro ty, kteri takove pouto k Nejvyssi Osobe jeste laskou nevyvinuli. Pro oddane, kteri patri do teto skupiny, existuje mnoho pravidel a predpisu, a jestlize se jimi ridi, povznesou se na uroven, kdy budou pritahovani ke Krsnovi.

Bhaktijoga ocisruje smysly. Nase smysly jsou v nynejsi hmotne existenci vzdy neciste, ponevadz se zamestnavaji smyslovymi pozitky. Provozovanim bhaktijogy se vsak smysly mohou ocistit a ve svem ocistenem stavu mohou dosahnout primeho styku s Nejvyssim Panem. V tomto hmotnem svete mozna nekomu slouzime jen proto, abychom dostali nejake penize; nedelame to vsak z lasky. Ani zamestnavatel nas moc nemiluje; prijima nasi sluzbu a plati nam za ni. Neni to tedy otazka lasky. V duchovnim zivote se vsak musime povznest do stavu ciste lasky, ktereho muzeme dosahnout provadenim oddane sluzby nynejsimi smysly.

Laska k Bohu drima v srdcich vsech bytosti, ale projevuje se ruzne, ponevadz je znecistena stykem s hmotnou prirodou. Clovek se musi ocistit od teto poskvrny a probudit drimajici prirozenou lasku ke Krsnovi. V tom spociva cela metoda bhaktijogy.

Dodrzovat usmernujici zasady bhaktijogy znamena, ze se pod vedenim kvalifikovaneho duchovniho ucitele musime ridit urcitymi pravidly. Musime vstavat brzy rano, umyt se a jit do chramu, abychom vzdali uctu Bozstvu a mohli zpivat Hare Krsna; nasbirame kvety, pripravime jidlo a vsechno obetujeme Bozstvu. Takto posvecene jidlo pak snime jako prasadam. Meli bychom take neustale naslouchat vypravenim cistych oddanych, kdyz vysvetluji pribehy a myslenky z vedskych spisu, jako je Srimad Bhagavatam a Bhagavadgita. Pod vedenim duchovniho ucitele se musime ridit urcitymi pravidly a predpisy, jejichz dodrzovani nam pomuze vyvinout lasku k Bohu. Pak si muzeme byt jisti, ze se dostaneme na uroven, kdy Boha skutecne milujeme, a ze dospejeme do Jeho duchovniho kralovstvi.

SLOKA 10

abhyase py asamartho si mat-karma-paramo bhava
mad-artham api karmasi kurvan siddhim avapsyasi

abhyase - dodrzovat; *api* - dokonce i kdyz; *asamarthah* - neschopny; *asi* - jsi; *mat-karma* - sluzba Mne; *paramah* - odevzdej; *bhava* - budes; *mat-artham* - pro Mne; *api* - presto; *karmasi* - pracuj; *kurvan* - konani; *siddhim* - dokonalosti; *avapsyasi* - dosahnes.

Nedokazes-li dodrzovat zasady bhaktijogy, pokus se tedy pracovat pro Mne, nebor konanim cinu pro Mne dosahnes dokonalosti.

VYKLAD: I ten, kdo neni schopen dodrzovat usmernujici zasady bhaktijogy pod vedenim duchovniho ucitele, muze dosahnout dokonalosti, jestlize pracuje pro Nejvyssiho Pana. Jak ma tuto praci vykonavat, jiz bylo vysvetleno v padesatem patem versi jedenacte kapitoly. Clovek musi mit kladny

postoj k sireni Hare Krsna hnuti neboli nauky o Krsnovi. Existuje mnoho oddanych, kteri rozsiruji tyto myslenky, pricemz ale potrebuji pomoc. I kdyz clovek neni schopen ridit se zasadami bhaktijogy, muze alespon podporovat takovouto praci. Kazde takove usili vyzaduje misto, penize, organizaci a pracovni silu. Tak jako je k rozvoji obchodnich zalezitosti zapotrebi mista k pobytu, urciteho kapitalu, pracovnich sil a organizace, tak jsou tyto veci uzitecne i ve sluzbe Krsnovi. Jediny rozdil je v tom, ze v hmotnem svete se pracuje pro smyslove uspokojeni. Stejna prace se vsak muze vykonat pro poteseni Krsny, a pak je takova prace duchovni. Ma-li clovek dostatek penez, muze pomahat pri vystavbe kancelari nebo chramu urcenych k sireni nauky o Krsnovi nebo muze pomahat pri vydavani knih o Krsnovi. Meli bychom se zajimat, jakymi ruznymi zpusoby bychom mohli pomoci. Nemuze-li se nekdo obetovat k takovym cinnostem, muze alespon obetovat urcite procento sveho vydelku k propagaci hnuti pro uvedomovani si Krsny. Tato dobrovolna sluzba pomuze kazdemu dospet na nejvyssi uroven dokonalosti - k lasce k Bohu.

SLOKA 11

athaitad apy asakto si kartum mad-yogam asritah
sarva-karma-phala-tyagam tatah kuru yatatmavan

atha - trebaze; *etat* - toto; *api* - take; *asaktah* - neschopny; *asi* - jsi; *kartum* - konat; *mat* - pro Me; *yogam* - oddana sluzba; *asritah* - utociste; *sarva-karma* - vsech cinnosti; *phala* - vysledku; *tyagam* - odrikani; *tatah* - potom; *kuru* - pokus se; *yata-atma-van* - do vlastniho ja.

Nejsi-li vsak schopen jednat s timto vedomim, zrekni se plodu sve prace a pokus se pohrouzit do vlastniho ja.

VYKLAD: Muze se stat, ze clovek nedokaze sympatizovat s cinnostmi urcenymi k poteseni Krsny kvuli socialnim, rodinnym, nabozenskym ci jinym okolnostem. Jestlize se nekdo zacne primo zabyvat cinnostmi, ktere lidem pripominaji nutnost uvedomovat si Krsnu, mohou se krome protestu clenu rodiny dostavit i mnohe jine tezkosti. Proto se tem, kteri maji takove problemy, radi, aby plody sve prace obetovali nejakemu dobremu ucelu. Ve Vedach jsou popsany mnohe obeti a zvlastni cinnosti (*pusya*), pri kterych clovek pouziva vysledku svych predchozich cinu. Tak si postupne zuslechruje sve poznani. Muze se stat, ze se nekdo vubec nezajima o duchovni zivot nebo oddanou sluzbu Krsnovi, ale prispiva na nemocnice nebo jina socialni zarizeni. Tim se vlastne vzdava plodu svych cinu, pro ktere tak tezce pracoval. Krsna to v tomto versi take doporucuje, ponevadz vzdavanim se plodu sve prace postupne ocisrujeme svoji mysl a s cistou mysli muzeme porozumet duchovni vede o Krsnovi. Uvedomovani si Krsny neni samozrejme zavisle na nejakych jinych zkusenostech, protoze uvedomovani si Krsny je zpusob, jak ocisrovat mysl. Narazime-li na teto duchovni ceste na prekazky, muzeme se pokusit vzdat se vysledku svych cinu. Za techto okolnosti muze byt socialni sluzba, sluzba spolecnosti nebo nesobecka prace pro blaho zeme dostacujici, aby se clovek drive nebo pozdeji mohl venovat ciste oddane sluzbe Nejvyssimu Panu. V osmnacte kapitole, ctyricatem sestem versi Bhagavadgity se rika: *yatah pravrttir bhutanam*. Kdyz se clovek rozhodne uctivat nejvyssi pricinu, dojde posleze k poznani, ze tou nejvyssi pricinou je Krsna, trebaze o tom drive nemel ani potuchy.

SLOKA 12

sreyo hi jnanam abhyasaj jnanad dhyanam visisyate
dhyanat karma-phala-tyagas tyagac chantir anantaram

sreyah - lepsi; *hi* - zajiste; *jnanam* - poznani; *abhyasat* - provozovanim; *jnanat* - nez poznani; *dhyanam* - meditace; *visisyate* - povazovano za lepsi; *dhyanat* - nez meditace; *karma-phala-tyagah* - vzdani se vysledku plodonosnych cinu; *tyagat* - takovym odrikanim; *santih* - mir; *anantaram* - pote.

Je-li i toto pro tebe obtizne, zabyvej se pestovanim poznani. Lepsi nez poznani je vsak meditace, a jeste lepsi nez meditace je zreknuti se plodu svych cinu, nebor takovym odrikanim je mozno dosahnout vnitrniho miru v mysli.

VYKLAD: Jak jiz bylo receno v predeslych versich, oddana sluzba je dvojiho druhu: bud se ridime regulativnimi predpisy, nebo jdeme cestou naproste lasky k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Pro ty, kteri se nemohou ridit zasadami bhaktijogy, je lepsi pestovat poznani, nebor prostrednictvim poznani mohou pochopit sve skutecne postaveni. Poznani se casem vyvine v meditaci, pomoci ktere muzeme postupne pochopit Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Existuji metody, ktere nam pomahaji pochopit skutecnost, ze jsme kvalitativne totozni s Nejvyssim, a lide, kteri se nemohou venovat oddane sluzbe, davaji prednost tomuto typu meditace. Tomu, kdo takto meditovat neumi, ukladaji Vedy jiste predepsane povinnosti pro brahmany, ksatrije, vaisji a sudry, o cemz se hovori v posledni kapitole

Bhagavadgity. V kazdem pripade by se vsak clovek mel vzdat plodu sve prace, coz znamena, ze vysledku sve karmy pouzije pro dobre ucely.

Na zaver tedy muzeme rici, ze k dosazeni nejvyssiho cile, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, vedou dve cesty. Prvni z nich je cesta postupneho vyvoje, zatimco druha vede primo. Oddana sluzba vykonavana s mysli uprenou na Krsnu je prima metoda. Neprima metoda znamena zrikani se plodu cinu, coz vede nejprve k poznani, pozdeji k meditaci, potom k pochopeni Nadduse, a konecne k dosazeni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Clovek muze postupovat bud krok za krokem, nebo muze jit primo, coz vsak vsichni nedokazi. Proto je neprima metoda take dobra. Musime si ale uvedomit, ze Ardzunovi nebyla tato cesta doporucena, protoze jiz Krsnovi slouzil s laskou a oddanosti. Postupne odrikani, poznani, meditace a realizovani brahma a Nadduse je vhodne pro ty, kteri nejsou na stejne urovni jako Ardzuna. V Bhagavadgite se vsak klade duraz na primou metodu a vsem se doporucuje odevzdat se primo Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Krsnovi.

SLOKA 13 - 14

advesta sarva-bhutanam maitrah karusa eva ca
nirmamo nirahankarah sama-duhkha-sukhah ksami

santustah satatam yogi yatatma drmha-niscayah
mayy arpita-mano-buddhir yo mad-bhaktah sa me priyah

advesta - prost zavisti; *sarva-bhutanam* - vsem zivym bytostem; *maitrah* - pratelsky; *karusah* - laskavy; *eva* - zajiste; *ca* - take; *nirmamah* - bez vlastnickeho pocitu; *nirahankarah* - bez falesneho ega; *sama* - stejne; *duhkha* - nestesti; *sukhah* - stesti; *ksami* - odpusteni; *santustah* - spokojeny; *satatam* - vzdy; *yogi* - oddany; *yata-atma* - ovladajici se; *drmha-niscayah* - s odhodlanosti; *mayi* - Mne; *arpita* - venuje se; *manah* - mysl; *buddhih* - inteligence; *yah* - ten, kdo; *mat-bhaktah* - Muj oddany; *sah* - on; *me* - Mi; *priyah* - drahy.

Kdo je prost zasti a je laskavym pritelem vsech zivych bytosti, kdo se nepovazuje za vlastnika a je prost falesneho ega, kdo zachovava klid jak ve stesti, tak i v nestesti, kdo je snasenlivy, vzdy spokojeny, ukazneny a s odhodlanosti se venuje oddane sluzbe s mysli a inteligenci uprenou na Mne, takovy oddany je Mi velice drahy.

VYKLAD: Sri Krsna se v techto dvou versich opet vraci k ciste oddane sluzbe popisem transcendentalnich vlastnosti cisteho oddaneho. Cisty oddany se za zadnych okolnosti neznepokojuje a nikomu nezavidi. Neni nepratelsky ani vuci svemu nepriteli; povazuje jeho nepratelstvi za dusledek svych spatnych cinu z predeslych zivotu. Proto je lepe trpet nez protestovat. Ve Srimad Bhagavatamu (10.14.8) se pise: *tat te nukampam su-samiksamaso bhunjana evatma-krtam vipakam.* Kdykoliv se oddany dostane do tezkosti a ma starosti, povazuje to za Bozi milosrdenstvi. Oddany uvazuje: ,,Za me drivejsi spatne ciny bych mel trpet mnohem vice, nez trpim. Je to tedy pouze diky Bozi milosti, ze nejsem trestan podle zasluhy a ze trpim tak malo.`` Pres vselijake svizelne okolnosti zustava oddany vzdy klidny, mlcenlivy a trpelivy. Ke vsem, i ke svym nepratelum, se chova pratelsky. *Nirmama* znamena, ze oddany neklade velkou vahu na bolesti a nesnaze tela, ponevadz dobre vi, ze neni toto hmotne telo. S telem se neztotoznuje, a proto je bez falesneho ega a zachovava klid ve stesti i v nestesti. Oddany je snasenlivy a spokojeny se vsim, ceho se mu milosti Boha dostane. Je vzdycky vesely, ponevadz se nepokousi o neco tezko dosazitelneho. Oddany je naprosto dokonaly mystik, protoze dokonale dodrzuje pokyny sveho duchovniho ucitele; a ponevadz ovlada sve smysly, je rozhodny. Nemuze byt sveden falesnymi argumenty, nebor ho nikdo nemuze primet, aby ustoupil od sveho pevneho odhodlani konat oddanou sluzbu. Je si zcela vedom skutecnosti, ze Krsna je vecny Buh, a proto ho nikdo nemuze rozrusit. Vsechny tyto vlastnosti mu umoznuji nachazet utechu u Boha. Takova oddana sluzba se vyskytuje samozrejme vzacne, ale oddany se na takovou uroven muze dostat, jestlize se ridi regulativnimi zasadami. Krsna dale rika, ze takovy oddany je Mu velice drahy, nebor Ho vzdy tesi vsemi ciny vykonavanymi s naprostou oddanosti.

SLOKA 15

yasman nodvijate loko lokan nodvijate ca yah
harsamarsa-bhayodvegair mukto yah sa ca me priyah

yasmat - pro nehoz; *na* - nikdy; *udvijate* - zneklidnene; *lokah* - lide; *lokat* - od lidi; *na* - nikdy; *udvijate* - rozruseny; *ca* - take; *yah* - nekdo; *harsa* - stesti; *amarsa* - nestesti; *bhaya* - strach; *udvegaih* - a uzkost; *muktah* - osvobozen; *yah* - kdo; *sah* - kdokoliv; *ca* - take; *me* - Mi; *priyah* - velice drahy.

Je Mi velice drahy i ten, kdo nikoho neprivadi do nesnazi, koho nikdo nerozrusi a kdo zachovava klid jak ve stesti, tak i v nestesti, strachu a uzkosti.

VYKLAD: Zde jsou uvedeny nektere z dalsich vlastnosti oddaneho. Oddany nikoho neznepokojuje, neohrozuje a nikoho neprivadi do nesnazi nebo uzkosti. Nikoho nezneklidnuje, protoze se ke vsem chova laskave. I kdyby se ho nekdo snazil vyprovokovat, nevzrusi ho to. Diky Krsnove milosti se oddany dostane na takovou uroven, ze ho vnejsi podnety nemohou zneklidnit. Zadne hmotne okolnosti ho ve skutecnosti nemohou ovlivnit, nebor neustale oddane slouzi s mysli uprenou na Krsnu. Zato materialistu obvykle potesi veci, ktere uspokojuji jeho smysly a telo, ale jakmile vidi, ze druzi lide maji k uspokojovani smyslu neco, co on sam nema, je nesrastny a zavistivy. Ma strach, kdyz ocekava pomstu od nepritele a je skliceny, nedari-li se mu nejaka prace. Oddany se vsak vzdy zachovava transcendentalne ke vsem takovym zneklidnujicim jevum, a proto je Krsnovi velice mily.

SLOKA 16

anapeksah sucir daksa udasino gata-vyathah
sarvarambha-parityagi yo mad-bhaktah sa me priyah

anapeksah - nestranny; *sucih* - cisty; *daksah* - odbornik; *udasinah* - bezstarostny; *gata-vyathah* - prost trapeni; *sarva-arambha* - vseho podnikani; *parityagi* - kdo se zrika; *yah* - kazdy, kdo; *mat-bhaktah* - Muj oddany; *sah* - on; *me* - Mi; *priyah* - velmi mily.

Muj oddany je Mi velice drahy, nebor nezavisi na beznych udalostech, je cisty, zkuseny, bez starosti a bolesti a neusiluje o vysledky sveho jednani.

VYKLAD: Oddany by se nemel snazit o ziskani penez, ale neni nijak ovlivnen, jsou-li mu nabidnuty milosti Boha. Je pro neho prirozene vykoupat se nejmene dvakrat denne a vstavat casne rano, aby mohl vykonavat oddanou sluzbu. Je tedy cisty vne i uvnitr. Oddany je zkuseny, nebor velice dobre zna smysl vsech cinnosti v zivote a je presvedcen o pravosti autorizovanych pisem. Nazory jinych skupin nepovazuje za nejdulezitejsi, a proto je bezstarostny. Nikdy se netrapi, nebor je prost vsech oznaceni; vi, ze jeho telo je pouze hmotna schranka, a neni ovlivnen, ma-li telo bolesti. Cisty oddany nikdy neusiluje o neco, co je v rozporu se zasadami oddane sluzby. Napriklad stavba domu vyzaduje mnoho energie, ale oddany by nikdy nezacal s necim takovym, co by nevedlo k rozvoji oddane sluzby. Je ochoten vzit na sebe spoustu starosti a postavit chram pro Krsnu, avsak nikdy by nepostavil velky dum pro svuj osobni pozitek.

SLOKA 17

yo na hrsyati na dvesti na socati na kanksati
subhasubha-parityagi bhaktiman yah sa me priyah

yah - ten, kdo; *na* - nikdy; *hrsyati* - tesi se; *na* - nikdy; *dvesti* - trapi se; *na* - nikdy; *socati* - narika; *na* - nikdy; *kanksati* - touzi; *subha* - prospesny; *asubha* - neprospesny; *parityagi* - ten, kdo se zrika; *bhakti-man* - oddany; *yah* - ten, kdo; *sah* - on je; *me* - Mi; *priyah* - drahy.

Kdo se neupina k radosti ani ke smutku, kdo nenarika a po nicem netouzi a kdo se zrika dobreho i zleho, takovy oddany je Mi velice drahy.

VYKLAD: Cisty oddany se neraduje ani nenarika nad hmotnou ztratou nebo ziskem. Take se nesnazi, aby mel syna nebo ziskal nasledovniky, a kdyz je nedostane, nepociruje zklamani. Stejne tak ho nezarmouti, jestlize nedostane to, po cem touzi. Stoji nad jakymikoliv priznivymi, nepriznivymi ci hrisnymi cinnostmi. Oddany je ochoten vystavit se jakemukoliv nebezpeci, jen aby potesil Nejvyssiho Pana. Nic mu nemuze zabranit vykonavat oddanou sluzbu, a takovy oddany je Krsnovi velice drahy.

SLOKA 18 - 19

samah satrau ca mitre ca tatha manapamanayoh
sitossa-sukha-duhkhesu samah sanga-vivarjitah

tulya-ninda-stutir mauni santusto yena kenacit
aniketah sthira-matir bhaktiman me priyo narah

samah - stejny; *satrau* - k nepriteli; *ca* - take; *mitre* - k priteli; *ca* - take; *tatha* - tak; *mana* - pocta; *apamanayoh* - potupa; *sita* - chlad; *ussa* - horko; *sukha* - stesti; *duhkhesu* - nestesti; *samah* - stejny; *sanga-vivarjitah* - prost vsi spolecnosti; *tulya* - stejny; *ninda* - pohana; *stutih* - chvala; *mauni* - mlceni; *santustah* - spokojen; *yena kenacit* - jakkoliv; *aniketah* - bez domova; *sthira* - pevne; *matih* - odhodlany; *bhakti-man* - zapojeny v oddane sluzbe; *me* - Mi; *priyah* - drahy; *narah* - clovek.

Velmi drahy je Mi take clovek, ktery jedna stejne s pritelem i nepritelem, ktereho se nedotkne pocta ani zneucteni, horko ani chlad, stesti ani nestesti, chvala ci pohana, ktery se nesdruzuje se spatnou spolecnosti, je vzdy mlcenlivy, se vsim spokojeny, nestara se o strechu nad hlavou a je pevny v poznani a oddane sluzbe.

VYKLAD: Oddany se vzdy vyhyba spatne spolecnosti. Lide maji ve zvyku nekdy nekoho chvalit a jindy pomlouvat; oddany vsak neni ovlivnen vyumelkovanou chvalou nebo pohanou, stestim nebo nestestim. Je velice trpelivy. Nemluvi o nicem jinem nez o Krsnovi, a proto se rika, ze je mlcenlivy. Mlcet vsak neznamena nemluvit vubec, nybrz nemluvit o nesmyslech. Clovek by mel mluvit jen o dulezitych vecech a pro oddaneho je nejdulezitejsi mluvit o Krsnovi. Oddany je za vsech okolnosti srastny; nekdy dostane dobre jidlo, nekdy ne, ale v obou pripadech je spokojeny. Take si nelame hlavu s problemem, jak a kde bydlet. Nekdy muze prebyvat pod stromem a jindy v palaci, avsak nelaka ho ani jedno, ani druhe. Rika se, ze ma neochvejnou mysl, protoze je pevny ve sve odhodlanosti a znalostech. Mozna, ze se v tomto popisu nektere vlastnosti opakovaly, ale slouzi to ke zdurazneni skutecnosti, ze tyto vlastnosti musi oddany ziskat. Bez dobrych vlastnosti se nikdo nemuze stat cistym oddanym. *Harav abhaktasya kuto mahad-gusah:* clovek, ktery neni odevzdan Bohu, nema zadne dobre vlastnosti. Chce-li byt nekdo povazovan za oddaneho, musi v sobe tyto dobre vlastnosti vypestovat. Oddanou sluzbou a uvedomovanim si Krsny muzeme tyto vlastnosti automaticky vyvinout, a k jejich ziskani nemusime tedy vynakladat prepjate usili.

SLOKA 20

ye tu dharmamrtam idam yathoktam paryupasate
sraddadhana mat-parama bhaktas te tiva me priyah

ye - ti, kdo; *tu* - ale; *dharma* - nabozenstvi; *amrtam* - nektar; *idam* - touto; *yatha* - tak; *uktam* - rika se; *paryupasate* - zcela zapojen; *sraddadhanah* - s virou; *mat-paramah* - povazujice Me, Nejvyssiho Pana, za vse; *bhaktah* - oddani; *te* - oni; *ativa* - obzvlaste; *me* - Mi; *priyah* - drazi.

Nade vsechno jsou Mi mili ti, kdo naplneni virou kraceji nepomijivou cestou oddane sluzby a Mne si zvolili za svuj nejvyssi cil.

VYKLAD: Pocinaje druhym versem - *mayy avesya mano ye mam* („upni mysl na Me``) az po *ye tu dharmamrtam idam* („toto nabozenstvi vecne cinnosti``) - Nejvyssi Pan v teto kapitole vysvetluje cestu vecne transcendentalni oddane sluzby, kterou je mozno Ho dosahnout. Tato cesta je Krsnovi velice mila a Krsna prijima vsechny, kteri se po ni vydaji. Ardzuna se ptal, kdo je lepsi - zdali ten, kdo se vyda cestou neosobniho brahma, nebo ten, kdo osobne slouzi Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Sri Krsna mu dal tak podrobnou odpoved, ze bezpochyby neni lepsi cesty k seberealizaci, nez jakou je cesta oddane sluzby. Jinymi slovy, v teto kapitole je dolozeno, ze v dobre spolecnosti se v cloveku vyviji touha oddane a laskyplne slouzit a tudiz prijmout praveho duchovniho ucitele a pod jeho vedenim zacina naslouchat a opevovat Nejvyssiho Pana a dodrzovat zakladni predpisy oddane sluzby s virou a oddanosti a tak se zapoji do transcendentalni sluzby Bohu. Tato cesta se doporucuje v teto kapitole a neni sporu o tom, ze oddana sluzba je jedina absolutni cesta k seberealizaci a k dosazeni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. V teto kapitole se take doporucuje, aby se clovek drzel neosobniho pojeti Nejvyssi Absolutni Pravdy jen tak dlouho, dokud se zcela neodevzda za ucelem dosazeni seberealizace. Jinymi slovy, neosobni pojeti muze byt prospesne jen do te doby, nez se cloveku naskytne prilezitost ke styku s cistym oddanym. Ten, kdo chape Nejvyssi Absolutni Pravdu jako neosobni, by mel pracovat bez touhy po vysledcich, meditovat a pestovat poznani, aby pochopil rozdil mezi hmotnou a duchovni energii. Je to zapotrebi jen do te doby, nez se clovek setka s cistym oddanym. Probudi-li se v nas touha slouzit primo Krsnovi s laskou a oddanosti, nemusime se trapit na ceste postupne duchovni realizace, nebor oddana sluzba, jak je popsana v prostrednich sesti kapitolach Bhagavadgity, je mnohem prijemnejsi. Nemusime se starat o to, jak udrzet telo a dusi pohromade, protoze vsechno se vyresi automaticky diky milosti Pana.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k dvanacte kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva „Oddana sluzba``.

KAPITOLA TRINACTA

Priroda, pozivatel a vedomi

SLOKA 1 - 2

arjuna uvaca
prakrtim purusam caiva ksetram ksetra-jnam eva ca
etad veditum icchami jnanam jneyam ca kesava

sri-bhagavan uvaca
idam sariram kaunteya ksetram ity abhidhiyate
etad yo vetti tam prahuh ksetra-jna iti tad-vidah

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *prakrtim* - priroda; *purusam* - pozivatel; *ca* - take; *eva* - zajiste; *ksetram* - telo; *ksetra-jnam* - znalec tela; *eva* - zajiste; *ca* - take; *etat* - toto vsechno; *veditum* - vedet; *icchami* - preji si; *jnanam* - poznani; *jneyam* - predmet poznani; *ca* - take; *kesava* - o Krsno; *sri-bhagavan uvaca* - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *idam* - toto; *sariram* - telo; *kaunteya* - o synu Kunti; *ksetram* - pole; *iti* - tak; *abhidhiyate* - nazyva se; *etat* - toto; *yah* - ten, kdo; *vetti* - zna; *tam* - on; *prahuh* - nazyva se; *ksetra-jnah* - znalec pole (tela); *iti* - tak; *tat-vidah* - temi, kdo tohle vi.

Ardzuna pravil: O muj mily Krsno, pral bych si vedet, co je prakrti (priroda), purusa (pozivatel), pole, znalec pole, poznani a predmet poznani.
Vzneseny pravil: O synu Kunti, toto telo se nazyva pole a ten, kdo toto telo zna, nazyva se znalec pole.

VYKLAD: Ardzuna chtel vedet, co je priroda (*prakrti*), pozivatel (*purusa*), pole (*ksetra*) a znalec pole (*ksetra-jna*). Dale chtel vedet, co je poznani (*jnanam*) a predmet poznani (*jneyam*). Krsna mu odpovida, ze polem se rozumi telo a ze ten, kdo zna telo, se nazyva znalec pole. Pro podminenou dusi je telo polem pusobnosti. Podminena duse je v poutech hmotne existence a pokousi se ovladat hmotnou prirodu. A tak podle sve schopnosti ovladat ji obdrzi pole pusobnosti. Toto pole pusobnosti je telo. Co je tedy telo? Telo se sklada ze smyslu. Podminena duse si chce uzivat smyslovych pozitku a podle zpusobu, jakym si chce uzivat, je ji nabidnuto telo. Proto se telo nazyva *ksetra* neboli pole pusobnosti podminene duse. Ten, kdo se ztotoznuje s telem, se nazyva *ksetra-jna* neboli znalec pole. Neni tezke pochopit rozdil mezi polem a znalcem pole, neboli mezi telem a znalcem tela. Kazdy vidi, ze od detstvi do stari prochazi telo mnohymi zmenami, a presto clovek zustava stejnou osobou. Rozdil je tedy mezi znalcem pole a samotnym polem. Tak muze podminena duse videt, ze se lisi od tela. Na zacatku Bhagavadgity (2.13) se pise, ze ziva bytost se nachazi v tele a ze telo se meni od detstvi, pres mladi az po stari (*dehino smin yatha dehe...*). Vlastnik tela vi, ze telo se meni, a je tedy nepochybne *ksetra-jna*. Nekdy si myslime: ,,jsem srastny``, ,,jsem muz``, ,,jsem zena``, ,,jsem pes``, ,,jsem kocka`` a podobne. Toto vsechno jsou telesna oznaceni znalce tela, ktery vsak s telem neni totozny. Ackoliv pouzivame mnoho veci - svuj odev a podobne - vime, ze jsou to veci, ktere se od nas lisi. Zamyslime-li se nad tim hloubeji, pochopime, ze se lisime i od tohoto tela. Ja, vy nebo kdokoliv dalsi, kdo vlastni telo, se nazyva *ksetra-jna*, znalec pole pusobnosti, a telo se nazyva *ksetra*, samotne pole pusobnosti.

V prvnich sesti kapitolach Bhagavadgity je popsan znalec tela, ziva bytost, a postup, jak je mozno dojit k poznani Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. V prostrednich sesti kapitolach je popsan Nejvyssi Pan a vztah mezi individualni dusi a Naddusi v souvislosti s oddanou sluzbou. V techto kapitolach je podana konecna definice nadrizeneho postaveni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a podrizeneho postaveni individualni duse. Zive bytosti jsou za vsech okolnosti podrizene, ale jejich zapomnetlivost jim zpusobuje utrpeni. Kdyz se prostrednictvim zboznych cinu osviti, snazi se priblizit k Nejvyssimu Panu jako stradajici, jako ti, kdo dychti po bohatstvi, jako zvidavi nebo ti, kdo touzi po poznani. Toto vse jiz bylo popsano. A nyni, na zacatku trinacte kapitoly, Krsna vysvetluje, jak se ziva bytost dostava do styku s hmotnou prirodou a jak ji Nejvyssi Pan osvobozuje pomoci ruznych metod - plodonosnymi cinnostmi, pestovanim poznani a vykonavanim oddane sluzby. Ackoliv se ziva bytost zcela lisi od hmotneho tela, je s nim svym zpusobem spojena. To je take jiz vysvetleno.

SLOKA 3

ksetra-jnam capi mam viddhi sarva-ksetresu bharata
ksetra-ksetrajnayor jnanam yat taj jnanam matam mama

ksetra-jnam - znalec pole; *ca* - take; *api* - zajiste; *mam* - Ja; *viddhi* - vez; *sarva* - vsech; *ksetresu* - polich; *bharata* - o Bharatovce; *ksetra* - pole pusobnosti (telo); *ksetra-jnayoh* - znalec pole; *jnanam* - poznani; *yat* - to; *tat* - co; *jnanam* - poznani; *matam* - mineni; *mama* - Me.

O Bharatovce, mel bys vedet, ze Ja jsem take znalcem ve vsech telech. Porozumeni tomuto telu a jeho znalci je podle Mne prava moudrost.

VYKLAD: Diskutujeme-li o vecech tykajicich se tela a znalce tela, duse a Nadduse, nachazime tri predmety studia - Nejvyssiho Pana, zivou bytost a hmotu. V kazdem tele sidli dve duse: individualni duse a Nadduse. Nadduse je plna expanze Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsny. Proto zde Krsna

rika: ,,Jsem take znalcem tela, ale ne takovym zpusobem jako individualni duse. Jsem vyssim znalcem a jsem pritomen ve vsech telech jako Paramatma neboli Nadduse.``

Clovek, ktery ve svetle Bhagavadgity studuje tema pole pusobnosti a znalce pole velice poctive, muze dojit k poznani.

Pan rika: ,,Jsem znalcem pole pusobnosti v kazdem individualnim tele.`` Individualni duse muze znat sve vlastni telo, ale nevi, co se deje v jinych telech. Nejvyssi Pan, ktery sidli ve vsech telech jako Nadduse, zna vsechno o vsech telech vsech zivotnich druhu. Bezny obcan muze vedet vse o svem malem kousku pudy, ale kral nezna jen svuj vlastni palac, nybrz i veskery majetek vsech obcanu. Podobne i my muzeme byt individualnimi vlastniky urciteho tela, ale Nejvyssi Pan je vlastnikem vsech tel. Kral je puvodnim vlastnikem kralovstvi a obcane jsou druhotnymi majiteli. Podobne je Nejvyssi Pan svrchovanym majitelem vsech tel.

Telo se sklada ze smyslu. Nejvyssi Pan se nazyva Hrsikesa, coz znamena ,,vladce smyslu``. Je puvodnim vladcem smyslu, tak jako kral je prvotnim vladcem v kralovstvi a obcane jsou druhoradymi vladci. Pan rika: ,,Jsem take znalcem.`` Znamena to, ze je nejvyssim znalcem, na rozdil od individualni duse, ktera zna pouze sve telo. Ve Vedach se pise:

ksetrasi hi sarirasi bijam capi subhasubhe
tani vetti sa yogatma tatah ksetra-jna ucyate

Telo se nazyva *ksetra* a sidli v nem jeho majitel, jakoz i Nejvyssi Pan, ktery zna jak telo, tak jeho majitele. Proto se nazyva znalec vsech poli. Dokonale poznani tela, individualni duse a Nadduse se ve vedske literature nazyva *jnana*. To je Krsnuv nazor. Pochopit, ze duse a Nadduse jsou totozne, a ze se presto od sebe lisi, se nazyva poznani. Ten, kdo nepochopi rozdil mezi polem pusobnosti a jeho znalcem, nema dokonale poznani.

Meli bychom vedet, co je priroda (*prakrti*), kdo je pozivatel prirody (*purusa*) a kdo je vladce, ktery je znalcem prirody a individualni duse (*isvara*). Nemeli bychom tyto tri pojmy zamenovat, tak jako nezamenujeme malire, obraz a malirsky stojan. Prirodou se mysli tento hmotny svet, tedy pole pusobnosti; ziva bytost je pozivatelem prirody a nad nimi se nachazi nejvyssi vladce, Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Ve Vedach, ve svetasvatara Upanisade (1.12), je to popsano nasledovne: *bhokta bhogyam preritaram ca matva / sarvam proktam tri-vidham brahmam etat.* Brahma ma tri aspekty: hmotna priroda (*prakrti*) je brahma jako pole pusobnosti, individualni duse (*jiva*), ktera se snazi ovladat hmotnou prirodu, je take brahma a Nejvyssi Pan, ktery nad obema vladne, je rovnez Brahma a On je tim skutecnym vladcem.

V teto kapitole bude take vysvetleno, ze jeden ze znalcu je chybujici a druhy neomylny. Jeden je nadrazeny a druhy podrizeny. Kdo by si myslil, ze oba znalci pole jsou totozni, odporoval by Nejvyssimu Panu, ktery jasne rika:`` Jsem take znalcem pole pusobnosti.`` Ten, kdo zamenuje provaz za hada, nevi nic. Existuje mnoho druhu tel a mnoho znalcu tel. Tolik ruznych tel existuje proto, ze kazda individualni duse ma svou zvlastni schopnost ovladat hmotnou prirodu. Ale Nejvyssi Pan je pritomen v kazdem tele jako vladce. Slovo *ca* je dulezite, protoze poukazuje na naprosto vsechna tela. Podle Srily Baladevy Vidjabhusany je Krsna Nadduse, ktera je spolu s individualni dusi pritomna v kazdem tele. Krsna zde jasne rika, ze Nadduse vladne jak poli pusobnosti, tak i omezenemu pozivateli.

SLOKA 4

tat ksetram yac ca yadrk ca yad-vikari yatas ca yat
sa ca yo yat-prabhavas ca tat samasena me srsu

tat - to; *ksetram* - pole pusobnosti; *yat* - ktere; *ca* - take; *yadrk* - takove, jake je; *ca* - take; *yat* - co ma; *vikari* - zmeny; *yatah* - odkud; *ca* - take; *yat* - kdo; *sah* - on; *ca* - take; *yah* - kdo; *yat* - ma; *prabhavah* - vliv; *ca* - take; *tat* - to; *samasena* - kratce; *me* - ode Mne; *srsu* - slys.

Vyslechni nyni, prosim, co ti v kratkosti povim o poli pusobnosti, jake je povahy, jak se meni, odkud pochazi, kdo je znalcem pole a jake jsou jeho vlivy.

VYKLAD: Sri Krsna zde popisuje povahu pole pusobnosti a jeho znalce. Clovek by mel vedet, co je telo, z jakych latek se sklada, kdo ho ovlada, jakymi zmenami prochazi, odkud tyto zmeny prichazeji, jake jsou jejich priciny, jaky je nejvyssi cil jednotlivce a jaka je skutecna podoba individualni duse. Kazdy by mel take znat rozdil mezi individualni dusi a Naddusi, jejich ruzne vlivy, pusobeni a podobne. Vse nam bude jasne, jestlize pochopime Bhagavadgitu primo z popisu Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Musime si ale davat pozor, abychom nezamenovali Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ktera se nachazi v kazdem tele spolu s dusi, za dzivu neboli individualni dusi. Bylo by to, jako kdybychom chteli postavit na stejnou uroven mocneho s bezmocnym.

SLOKA 5

rsbhir bahudha gitam chandobhir vividhaih prthak
brahma-sutra-padais caiva hetumadbhir viniscitaih

rsibhih - svetci; *bahudha* - ruznymi zpusoby; *gitam* - popisuji; *chandobhih* - vedskymi hymny; *vividhaih* - v ruznych; *prthak* - ruzne; *brahma-sutra* - ve Vedante; *padaih* - aforismem; *ca* - take; *eva* - zajiste; *hetu-madbhih* - s pricinou a nasledkem; *viniscitaih* - jisty.

Toto poznani o poli pusobnosti a znalci pole popsali jiz mnozi svati muzove v ruznych vedskych pismech. Zvlaste je podano ve Vedanta-sutre s celou uvahou o pricine a nasledku.

VYKLAD: Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsna, je nejvyssi autorita ve vykladu tohoto poznani. Ucenci i uznavane autority se vzdy dovolavaji drivejsich autorit. Krsna vysvetluje tuto velice spornou otazku dvojnosti a jednotnosti duse a Nadduse poukazovanim na Vedantu, ktera je povazovana za autoritativni text. Nejdrive rika, ze mnozi ucenci se v teto otazce shoduji. Napriklad Vjasadeva, velky mudrc a autor Vedanta-sutry, vysvetlil dualismus dokonale. Dalsi velky svetec Parasara, Vjasadevuv otec, pise ve svych nabozenskych textech: *aham tvam ca tathanye...* ,,My vsichni - ja, vy a vsechny zive bytosti - jsme transcendentalni, ackoliv zijeme v hmotnych telech. Nase jednani je nyni urcovano tremi kvalitami hmotne prirody v souladu s nasi karmou. Proto se nekdo nachazi na vyssim stadiu, zatimco jini stoji nize. Vyssi a nizsi postaveni existuje nasledkem nevedomosti a je manifestovano v nescetnem mnozstvi zivych bytosti. Avsak Nadduse, ktera je neomylna, kvalitami hmotne prirody poskvrnena neni a je transcendentalni.`` Ve Vedach, zvlaste v Katha Upanisade, se duse, Nadduse a telo rozlisuji. Existuje mnoho velkych svetcu, kteri to vysvetlili, a Parasara je mezi nimi povazovan za predniho.

Slovo *chandobhih* se vztahuje na ruzna vedska pisma. Napriklad Taittirija Upanisad, ktera je casti Jadzur Vedy, popisuje prirodu, zive bytosti a Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

Jak jiz bylo uvedeno, *ksetra* je pole pusobnosti a existuji dva druhy *ksetra-jna*, znalcu pole: individualni ziva bytost a nejvyssi ziva bytost. V Taittirija Upanisade (2.9) je uvedeno: *brahma puccham pratistha*. *Anna-maya* je projeveni energie Nejvyssiho Pana a znamena zavislost zivotni existence na jidle. To je materialisticke poznani Nejvyssiho. Po realizaci, ze Nejvyssi Absolutni Pravda je v jidle, nasleduje *prasa-maya*, realizace Absolutni Pravdy v zivotnich priznacich vsech zivych tvoru. Realizace *jnana-maya* jde az za priznaky zivota k cinnostem mysleni, citeni a chteni. Pak prichazi realizace brahma, ktera se nazyva *vijnana-maya*, kdy se odlisi mysl a zivotni priznaky od zive bytosti samotne. A pote nasleduje nejvyssi uroven - *ananda-maya*, tedy poznani vseblazene podstaty. Existuje tedy pet stupnu poznani brahma, ktere se nazyvaji *brahma puccham*, z nichz prvni tri (*anna-maya, prasa-maya* a *jnana-maya*) se tykaji pole cinnosti zivych bytosti. Nejvyssi Pan je transcendentalni vsem temto polim cinnosti a nazyva se *ananda-maya*. Vedanta-sutra popisuje Nejvyssiho takto: *ananda-mayo bhyasat*. ,,Nejvyssi Osobnost Bozstvi je svou podstatou plna blazenosti.`` Aby Nejvyssi Pan mohl pozivat transcendentalni blazenosti, expanduje se do *vijnana-maya*, *jnana-maya, prasa-maya* a *anna-maya.* Na poli svych cinnosti se ziva bytost povazuje za pozivatele, ale *ananda-maya* se od ni odlisuje. Nejvyssi se od ni lisi. Rozhodne-li se vsak ziva bytost pro pozitek na urovni *ananda-maya* (ve spojeni s Nejvyssim), dosahne dokonalosti. Toto je spravne chapani Nejvyssiho Pana jako nejvyssiho znalce pole pusobnosti, zive bytosti jakozto podrizeneho znalce a povahy pole cinnosti. Clovek by mel hledat tuto pravdu ve Vedanta-sutre neboli Brahma-sutre.

Uvadi se, ze kodexy Brahma-sutry jsou velice dobre usporadany podle priciny a dusledku. Nektere ze suter neboli aforismu jsou: *na viyad asruteh* (2.3.2), *natma sruteh* (2.3.18) a *parat tu tac-chruteh* (2.3.40). Prvni aforismus oznacuje pole pusobnosti, druhy zivou bytost a treti oznacuje Nejvyssiho Pana, vrchol mezi vsemi projevy rozlicnych bytosti.

SLOKA 6 - 7

maha-bhutany ahankaro buddhir avyaktam eva ca
indriyasi dasaikam ca panca cendriya-gocarah

iccha dvesah sukham duhkham sanghatas cetana dhrtih
etat ksetram samasena sa-vikaram udahrtam

maha-bhutani - hrube prvky; *ahankarah* - falesne ego; *buddhih* - inteligence; *avyaktam* - neprojevene; *eva* - zajiste; *ca* - take; *indriyasi* - smysly; *dasa-ekam* - jedenact; *ca* - take; *panca* - pet; *ca* - take; *indriya-go-carah* - smyslove predmety; *iccha* - touha; *dvesah* - nenavist; *sukham* - stesti; *duhkham* - nestesti; *sanghatah* - uhrn; *cetana* - priznaky zivota; *dhrtih* - presvedceni; *etat* -

to vsechno; *ksetram* - pole pusobnosti; *samasena* - v kratkosti; *sa-vikaram* - vzajemne pusobeni; *udahrtam* - priklad.

Pet hrubych prvku, falesne ego, inteligence, neprojevene, deset smyslu a mysl, pet smyslovych predmetu, touha, nenavist, stesti, nestesti, souhrn, priznaky zivota a presvedceni - to vsechno je v kratkosti povazovano za pole cinnosti a jeho vzajemne pusobeni.

VYKLAD: Podle tvrzeni mudrcu, vedskych hymnu a aforismu Vedanta-sutry se tento svet sklada z peti hrubych prvku (*maha-bhuta*): zeme, vody, ohne, vzduchu a eteru. Pote nasleduji falesne ego, inteligence a neprojeveny stav trech kvalit hmotne prirody. Dale je zde pet smyslu pro ziskavani poznani: oci, usi, nos, jazyk a pokozka. Pak pet cinnych smyslu: ruce, nohy, hlasivky, rir a pohlavni organ. Nad smysly stoji mysl, ktera je uvnitr a muze byt nazvana smyslem uvnitr. S mysli je to tedy dohromady jedenact smyslu. Krome toho existuje pet smyslovych predmetu, a to vune, chur, tvar, dotek a zvuk. Souhrn techto ctyriadvaceti prvku se nazyva pole pusobnosti. Prostudujeme-li analyticky techto ctyriadvacet kategorii, muzeme velmi dobre porozumet poli pusobnosti. Zadost, nenavist, stesti a bolest povstavaji z peti prvku hrubohmotneho tela a jejich pricinou je jejich vzajemne pusobeni. Zivotni priznaky, ktere representuje vedomi, a presvedceni jsou projevy jemnohmotneho tela - mysli, falesneho ega a inteligence. Tyto jemnohmotne prvky take patri do pole pusobnosti.

Pet hrubohmotnych prvku je hrubou representaci falesneho ega. Falesne ego representuje prvotni stadium falesneho ega, jez se odborne nazyva hmotne pojeti neboli *tamasa-buddhi*, inteligence v nevedomosti. Toto dale representuje neprojevene stadium tri kvalit hmotne prirody, ktere se nazyva *pradhana*.

Kdo by chtel ziskat podrobnejsi vedomosti o techto ctyriadvaceti kategoriich a jejich vzajemnem pusobeni, mel by hloubeji studovat tuto filozofii. V Bhagavadgite je popsana jen strucne.

Telo je manifestaci vsech techto cinitelu a prochazi sesti zmenami: narodi se, roste, nejakou dobu zustava, vytvori potomstvo, zanika a nakonec zmizi. Pole je tedy pomijiva hmotna vec, zatimco znalec pole, *ksetra-jna,* neboli jeho majitel, se od neho lisi.

SLOKA 8 - 12

amanitvam adambhitvam ahimsa ksantir arjavam
acaryopasanam saucam sthairyam atma-vinigrahah
indriyarthesu vairagyam anahankara eva ca
janma-mrtyu-jara-vyadhi- duhkha-dosanudarsanam
asaktir anabhisvangah putra-dara-grhadisu
nityam ca sama-cittatvam istanistopapattisu
mayi cananya-yogena bhaktir avyabhicarisi
vivikta-desa-sevitvam aratir jana-samsadi
adhyatma-jnana-nityatvam tattva-jnanartha-darsanam
etaj jnanam iti proktam ajnanam yad ato nyatha

amanitvam -pokora; *adambhitvam* -skromnost; *ahimsa* -nenasili; *ksantih* - snasenlivost; *arjavam* - jednoduchost, prostota; *acarya-upasanam* - vyhledani praveho duchovniho ucitele; *saucam* - cistotnost; *sthairyam* - stalost; *atma-vinigrahah* - sebeovladani; *indriya-arthesu* - pokud se tyka smyslu; *vairagyam* - odrikani; *anahankarah* - bez falesneho egoismu; *eva* - zajiste; *ca* - take; *janma* - zrozeni; *mrtyu* - smrt; *jara* - stari; *vyadhi* - nemoc; *duhkha* - strast; *dosa* - chyba; *anudarsanam* - pozorovani; *asaktih* - neulpivani; *anabhisvangah* - nepripoutanost; *putra* - k synovi; *dara* - manzelce; *grha-adisu* - domovu a podobne; *nityam* - trvaly; *ca* - take; *sama-cittatvam* - vyrovnanost mysleni; *ista* - vytouzene; *anista* - nezadouci; *upapattisu* - nabyti; *mayi* - ke Mne; *ca* - take; *ananya-yogena* - oddanou sluzbou; *bhaktih* - oddanost; *avyabhicarisi* - neuchylna; *vivikta* - osamele; *desa* - misto; *sevitvam* - prodlevati; *aratih* - bez pout; *jana-samsadi* - k lidem vseobecne; *adhyatma* - tykajici se vlastniho ja; *jnana* - poznani; *nityatvam* - vytrvalost; *tattva-jnana* - poznani pravdy; *artha* - objektu; *darsanam* - filozofie; *etat* - to vse; *jnanam* - poznani; *iti* - tak; *proktam* - prohlasuji; *ajnanam* - nevedomost; *yat* - to, co; *atah* - od toho; *anyatha* - jine.

Pokora; skromnost; nenasili; snasenlivost; poctivost; vyhledani praveho duchovniho ucitele; cistotnost; stalost; sebeovladani; zrikani se objektu smysloveho pozitku; oprosteni se od falesneho ega; schopnost chapat zrozeni, smrt, stari a nemoc jako zlo; neulpivani; nepripoutanost k detem, manzelce, domovu a podobnemu; trvala vyrovnanost mysleni za prijemnych ci neprijemnych okolnosti; neodchylna a vylucna oddanost Mne; prodlevani na osamelych mistech a straneni se lidskych mas; pochopeni dulezitosti seberealizace a filozoficke

hledani Absolutni Pravdy - to vse zde prohlasuji za poznani a vse, co se od toho lisi, je nevedomost.

VYKLAD: Nekteri mene inteligentni lide tyto zasady poznani chybne radi do oblasti hmotneho pole pusobnosti. Ale toto je ve skutecnosti poznani. Ten, kdo tyto zasady poznani prijme, se muze priblizit k Absolutni Pravde. Nejedna se tedy o vzajemne pusobeni dvaceti ctyr hmotnych prvku, o kterych byla zminka vyse, ale je to prave poznani, pomoci nehoz se clovek muze oprostit od jejich vlivu. Vtelena duse se nachazi v tele, coz je sloucenina ctyriadvaceti prvku, a zde uvedena cesta poznani je zpusob, jak se z teto hmotne schranky vymanit. Ze vsech metod poznani je nejdulezitejsi ta, ktera je popsana v prvnim radku jedenacteho verse. *Mayi cananya-yogena bhaktir avyabhicarisi:* cesta poznani vrcholi v ciste oddane sluzbe Krsnovi. Neprijde-li clovek do styku s oddanou sluzbou nebo neni-li schopen oddane slouzit, pak je zbyvajicich devatenact bodu temer zbytecnych. Zacne-li vsak clovek Krsnovi slouzit s laskou a oddanosti, automaticky ziskava i ostatnich devatenact vlastnosti. Jak je receno ve Srimad Bhagavatamu (5.18.12), *yasyasti bhaktir bhagavaty akincana sarvair gusais tatra samasate surah.* Vsechny dobre vlastnosti se v cloveku vyvinou, jestlize zacne oddane slouzit Nejvyssimu Panu. Zasada prijeti duchovniho ucitele, o ktere se zminuje osmy vers, je nezbytna. I pro toho, kdo Krsnovi oddane slouzi, je tato zasada ze vseho nejdulezitejsi. Transcendentalni zivot zacne teprve tehdy, kdyz prijmeme duchovniho ucitele. Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsna, zde jasne rika, ze toto je jedina prava cesta k poznani. Jakekoliv jine spekulace jsou pouhe nesmysly.

Pokud se tyka poznani, jez tyto verse popisuji, muzeme kazdy bod rozebrat takto:

Pokora (*amanitvam*) znamena, ze clovek by se nemel snazit, aby byl uctivan. Hmotne pojeti zivota zpusobuje, ze usilujeme o to, aby nas druzi uctivali. Pro cloveka, ktery ma dokonale poznani a ktery se neztotoznuje s telem, nema pocta ci pohana nebo cokoliv, co se vztahuje na telo, cenu. Nikdo by nemel touzit po takovem hmotnem bludu. Lide velice dychti, aby se proslavili ve svem nabozenstvi, a proto se nekdy stava, ze clovek, ktery nezna zasady nabozenstvi, vstoupi do nejake nabozenske skupiny, ktera se ve skutecnosti neridi nabozenskymi predpisy, a potom se prohlasuje za nabozenskeho vudce. Sami si muzeme overit, zdali delame pokroky v duchovnim zivote, kdyz zvazime zminene vlastnosti.

Nenasilim (*ahimsa*) se obvykle mysli nezabijeni nebo neniceni tela, ale ve skutecnosti znamena nezpusobovat bolest druhym. Vetsina lidi je v hmotnem pojeti zivota poutana nevedomosti, a tudiz zaziva neustalou bolest. Pokud se nesnazime povysit je k duchovnimu poznani, dopoustime se nasili. Meli bychom se tedy snazit rozdavat lidem skutecne poznani, aby zmoudreli a opustili tento hmotny svet. To je nenasili.

Snasenlivost (*ksantih*) znamena, ze se mame naucit snaset urazky a potupu. Ten, kdo se snazi o rozvoj duchovniho poznani, bude obvykle vystaven pohane a mnoha urazkam. To se da ocekavat, ponevadz takova je povaha hmotne prirody. Dokonce i chlapec jako Prahlada, ktery uz v peti letech zacal pestovat duchovni poznani, se dostal do nebezpeci, kdyz se jeho otec nepratelsky postavil proti jeho oddanosti. Snazil se ho zabit nejruznejsimi zpusoby, ale Prahlada jeho utoky toleroval. Na ceste k duchovnimu poznani se tedy muze objevit mnoho prekazek, ale clovek musi byt snasenlivy a s odhodlanosti na ceste vytrvat.

Jednoduchost (*arjavam*) znamena, ze clovek ma byt tak otevreny, ze bez postrannich umyslu dokaze vyjevit skutecnou pravdu i nepriteli.

Prijeti duchovniho ucitele (*acarya-upasanam*) je nezbytne, nebor bez instrukci praveho duchovniho ucitele nemuze nikdo delat pokroky v duchovni vede. Clovek se ma obratit k duchovnimu uciteli se vsi pokorou a nabidnout mu sve sluzby tak, aby on svemu ucedniku s radosti pozehnal. Jelikoz pravy duchovni ucitel je Krsnovym zastupcem, diky jeho pozehnani ucednik udela okamzite pokroky, i kdyby se treba neridil stanovenymi zasadami. A nebo pro toho, kdo bez vyhrady slouzi duchovnimu uciteli, bude mnohem snazsi ridit se temito stanovenymi zasadami.

Cistotnost (*saucam*) je nezbytna k pokroku v duchovnim zivote. Cistota je dvoji: vnejsi a vnitrni. Vnejsi cistotou se mysli cistota tela, zatimco vnitrni cistota znamena neustale myslit na *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. Tato metoda ocisruje od nashromazdeneho prachu minule karmy.

Stalost (*sthairyam*) znamena, ze clovek by mel byt vytrvaly ve snaze pokrocit v duchovnim zivote. Bez takove odhodlanosti nemuze nikdo delat zadne znatelne pokroky.

Sebeovladani (*atma-vinigrahah*) znamena, ze clovek nesmi prijimat nic, co by bylo skodlive pro jeho duchovni pokrok. Musi se naucit vyhybat vsemu, co by mohlo prekazet jeho duchovnimu pokroku. To je skutecne odrikani (*vairagya*). Smysly jsou tak mocne, ze se neustale domahaji smysloveho pozitku.

Temto zcela zbytecnym zadostem nesmime povolit. Smysly se maji uspokojovat takovym zpusobem, aby udrzely telo v kondici, aby tak clovek mohl plnit sve povinnosti a udelat pokrok v duchovnim zivote. Nejdulezitejsi a nejobtizneji zvladnutelny smysl je jazyk. Dokazeme-li ovladat jazyk, pak je pravdepodobne, ze dokazeme ovladat i ostatni smysly. Ukolem jazyka je jist a mluvit. Meli bychom tedy zamestnat jazyk tim, ze jime jidlo, ktere bylo obetovano Krsnovi, a zpivame Hare Krsna. Pokud se tyka oci, nikdy bychom jim nemeli dovolit, aby se divaly na neco jineho nez na krasnou podobu Krsny. Takto ovladneme oci. Usi by mely byt pouzity jen k naslouchani vypravenim o Krsnovi a nos by mel cichat vuni kvetin obetovanych Krsnovi. To je oddana sluzba a my zde muzeme vyrozumet, ze Bhagavadgita je jednoduse urcena k sireni vedy o oddane sluzbe. Oddana sluzba je hlavnim a jedinym cilem. Neinteligentni vykladaci Bhagavadgity se snazi svest ctenarovu pozornost na jina temata, ale v Bhagavadgite neni krome oddane sluzby zadny jiny namet.

Falesne ego znamena, ze se clovek ztotoznuje s telem. Skutecne ego je, kdyz pochopime, ze nejsme toto telo, nybrz duse. Ego existuje; falesne ego se zavrhuje, ale nikoliv prave ego. Ve vedskych spisech se pise: *aham brahmasmi*. ,,Jsem brahma, jsem duse.`` (Brhad-aranjaka Upanisad 1.4.10) Toto ,,ja jsem``, vedomi sebe, existuje take v osvobozenem stadiu seberealizace. Ego je vlastni existence - ,,ja jsem`` - ale jakmile se toto ,,ja jsem`` vztahuje k hmotnemu telu, nazyva se to falesne ego. Jestlize toto citeni vlastniho ja odpovida realite, pak je to prave ego. Nekteri filozofove tvrdi, ze clovek se musi vzdat sveho ega. Sveho ja se vsak nikdy zbavit nemuzeme, nebor ego znamena totoznost. Ve skutecnosti bychom se meli vzdat falesneho ztotoznovani s telem.

Meli bychom se snazit porozumet, ze zrozeni, nemoc, stari a smrt znamenaji utrpeni. Zrozeni je popsano v mnohych vedskych pismech. Ve Srimad Bhagavatamu je velmi nazorne popsan zivot pred narozenim - pobyt ditete v matcine lune, jeho utrpeni a podobne. Musime si dobre uvedomit, ze zrozeni je bolestne. Ponevadz jsme zapomneli, jake utrpeni jsme prozivali v matcine lune, nestarame se o vyreseni problemu opakovanych zrozeni a smrti. I v okamziku smrti se dostavuji nejruznejsi utrpeni, ktera jsou take popsana v autoritativnich pismech. O techto vecech by se melo diskutovat. O nemocech a stari mame a ziskavame prakticke zkusenosti. Nikdo nechce byt nemocny a nikdo nechce zestarnout, ale nikdo se tomu nedokaze vyhnout. Nema-li clovek pesimisticky nazor na materialisticky zivot vzhledem ke zrozeni, nemocem, stari a smrti, pak neni motivovan, aby vynalozil usili k pokroku v duchovnim zivote.

Nepripoutanost k detem, zene a domovu neznamena, aby k nim clovek nic necitil. Je prirozene pocirovat k nim naklonnost, ale nepomahaji-li v duchovnim pokroku, nemeli bychom na nich lpet. Nejlepsi metodou k vytvoreni prijemneho domova je ucinit Krsnu stredem rodinneho zivota. Je-li si clovek vedom Krsny, muze vytvorit srastny domov, ponevadz transcendentalni oddana sluzba Krsnovi je za takovych podminek velmi snadna. Staci zpivat mahamantru *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*, jist jidlo obetovane Krsnovi, cist a vypravet si o knihach, jako je Bhagavadgita a Srimad Bhagavatam, a uctivat Bozstva. Tyto ctyri veci nam prinesou stesti. Kazdy by mel podle tohoto vzoru vest vsechny cleny sve rodiny. Cela rodina muze kazde rano a kazdy vecer sedet pohromade a zpivat *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. Dokaze-li clovek takto uzpusobit svuj rodinny zivot a rozvijet vedomi o Krsnovi tim, ze bude jednat podle techto ctyr zasad, pak nemusi zamenit rodinny zivot za zivot v odrikani. Neni-li vsak rodinny zivot prospesny duchovnimu vyvoji, meli bychom ho zanechat. Clovek musi obetovat vsechno, tak jak to udelal Ardzuna, aby mohl slouzit Krsnovi a aby Mu mohl porozumet. Ardzuna nechtel zabit sve rodinne prislusniky, ale kdyz pochopil, ze stali v ceste duchovnimu pokroku, prijal Krsnovy pokyny, bojoval proti nim a zabil je. Clovek by mel za kazdych okolnosti zustat nespoutan stestim i nestestim rodinneho zivota, nebor na tomto svete nemuze byt nikdo dokonale srastny.

stesti a nestesti jsou pruvodnimi jevy hmotneho zivota. Bhagavadgita nam radi, abychom byli snasenlivi. stesti a utrpeni prichazi a odchazi a jsme proti tomu bezmocni. Proto bychom se meli zrici hmotneho zpusobu zivota, a tak si zachovat dusevni klid za srastnych i nesrastnych okolnosti. Dostaneme-li neco vytouzeneho, radujeme se, a dostavi-li se neco nezadouciho, jsme nesrastni. Jestlize jsme vsak doopravdy na duchovni urovni, pak nas takove veci nemohou rozrusit. Abychom mohli dospet na tuto rovinu, musime bez prestani oddane slouzit. Oddane slouzit Krsnovi bez jakekoliv odchylky znamena, ze clovek jedna podle deviti metod, ktere byly popsany v poslednim versi devate kapitoly (zpivani, naslouchani, uctivani, klaneni se a tak dal). Temito metodami by se mel kazdy ridit.

Jakmile si clovek zvykne na duchovni zpusob zivota, nema uz pochopitelne zajem o styk s materialisticky zalozenymi lidmi. To by se pricilo jeho povaze. Clovek se muze sam vyzkouset, jak

dalece ma sklon zit na osamelem miste bez nezadouci spolecnosti. Oddany se nezajima o zbytecne sportovani ci navstevy kin, nebo o nejake zabavy ci vecirky, protoze dobre vi, ze je to ztrata casu. Existuje mnoho badatelu a filozofu, kteri studuji pohlavni zivot a jine predmety, ale podle Bhagavadgity nemaji tato badani a filozoficke spekulace zadnou cenu. Takova prace je vicemene zbytecna. Podle Bhagavadgity se ma s filozofickym uvazenim badat o podstate duse. Meli bychom se snazit pochopit vlastni ja. To je zde doporuceno.

Pokud se tyka seberealizace, rika se zde jasne, ze bhaktijoga je obzvlaste prakticka. Jakmile zacneme mluvit o oddanosti, musime brat v uvahu vztah mezi Naddusi a individualni dusi. Individualni duse a Nadduse nemuze byt jedno a totez, alespon podle bhaktickeho pojeti. Vyrazne se zde rika, ze sluzba individualni duse Nejvyssi Dusi je vecna (*nityam*). Bhakti neboli oddana sluzba je tedy vecna. O tom bychom meli byt pevne presvedceni.

Ve Srimad Bhagavatamu (1.2.11) se vysvetluje: *vadanti tat tattva-vidas tattvam yaj jnanam advayam*. ,,Opravdovi znalci Absolutni Pravdy vedi, ze Nejvyssi se realizuje ve trech stadiich jako brahma, Paramatma a Bhagavan.`` Bhagavan je konecne stadium v realizaci Absolutni Pravdy. Proto by kazdy mel dospet k tomuto stadiu pochopeni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a zapojit se do oddane sluzby Panu. To je dokonalost poznani.

Tato cesta je jako schodiste, kde prvni schod znamena cviceni se v pokore a posledni schod predstavuje realizaci Nejvyssi Pravdy, Absolutni Osobnosti Bozstvi. Na tomto schodisti se nachazi mnoho lidi; nekteri dospeli do prvniho patra, jini do druheho, do tretiho a tak dal, ale pokud nedosahnou nejvyssiho patra, to jest pochopeni Krsny, nachazeji se na nizsi rovine poznani. Zklamani se docka ten, kdo chce soutezit s Bohem, a zaroven chce delat pokroky v duchovnim poznani. Zde je jasne receno, ze bez pokory je nemozne ziskat poznani. Pokladat se za Boha je nejpysnejsi z postoju. Ackoliv je ziva bytost v rukou prisnych zakonu hmotne prirody jen hrickou, povazuje se z nevedomosti za Boha. Poznani tedy zacina tim, ze se clovek stane skromnym (*amanitva*). Clovek ma byt pokorny a vedet, ze je podrizen Nejvyssimu Panu. Pro svoji vzpouru vuci Nejvyssimu Panu se stavame otroky hmotne prirody. Kazdy by mel tuto pravdu znat a byt o ni presvedcen.

SLOKA 13

jneyam yat tat pravaksyami yaj jnatvamrtam asnute
anadi mat-param brahma na sat tan nasad ucyate

jneyam - poznatelne; *yat* - to; *tat* - co; *pravaksyami* - nyni vysvetlim; *yat* - ktere; *jnatva* - vedouci; *amrtam* - nektar; *asnute* - ochutnat; *anadi* - bez pocatku; *mat-param* - Mne podrizene; *brahma* - duchovno; *na* - ne; *sat* - pricina; *tat* - to; *na* - ani; *asat* - dusledek; *ucyate* - nazyva se.

Nyni ti vysvetlim to, co je treba znat, a tak okusis vecne. Brahma neboli duchovno nema pocatek a je Mi podrizeno a nachazi se mimo pricinu a dusledek tohoto hmotneho sveta.

VYKLAD: Sri Krsna jiz vysvetlil, co je pole pusobnosti a jeho znalec. Vysvetlil take, jak muzeme znalce pole cinnosti poznat. Nyni vysvetluje, co je treba znat, a sice povahu duse a Nadduse. Clovek, ktery pochopi znalce tela, tedy dusi a Naddusi, se muze tesit z nektaru zivota. Ziva bytost je vecna, jak bylo vysvetleno ve druhe kapitole, a zde je to take potvrzeno. Dziva nema zadne urcite datum narozeni. Nikdo nemuze najit v dejinach, kdy Nejvyssi Pan manifestoval dzivatmu. Proto nema pocatek. Vedy to potvrzuji takto: *na jayate mriyate va vipascit.* (Katha Upanisad 1.2.18) Znalec tela se nikdy nerodi, nikdy neumira a je plny poznani.

Ve Vedach je Nejvyssi Pan jako Nadduse popsan slovy: *pradhana-ksetrajna-patir gusesah* - nejvyssi znalec tela a Pan tri kvalit hmotne prirody (svetasvatara Upanisad 6.16). Ve vedskych *smrti* se pise: *dasa-bhuto harer eva nanyasvaiva kadacana*. Zive bytosti neustale slouzi Nejvyssimu Panu. To take potvrzuje Sri Caitanja Mahaprabhu ve svem uceni. Slovo brahma v tomto versi poukazuje na zivou bytost, a kdyz se slova brahma pouzije k oznaceni zive bytosti, mysli se tim, ze je *vijnana-brahma,* a nikoliv *ananda-brahma. snanda-brahma* je Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

SLOKA 14

sarvatah pasi-padam tat sarvato ksi-siro-mukham
sarvatah srutimal loke sarvam avrtya tisthati

sarvatah - vsude; *pasi* - ruce; *padam* - nohy; *tat* - ktere; *sarvatah* - vsude; *aksi* - oci; *sirah* - hlavy; *mukham* - tvare; *sarvatah* - vsude; *sruti-mat* - majici usi; *loke* - ve svete; *sarvam* - vsechno; *avrtya* - pokryvajici; *tisthati* - existuje.

Nadduse prostupuje vsim. Vsude jsou Jeji ruce, nohy, oci, hlavy a tvare a vsude ma usi.

VYKLAD: Nadduse byva prirovnavana ke slunci, ktere vyzaruje sve nekonecne paprsky na vsechny strany. Jeji podstata je vsudypritomna a v Ni existuji vsechny zive bytosti, od prvniho velikeho ucitele

Brahmy az k malinkym mraveneckum. Ma nespocetne hlav, nohou, rukou a oci. Vsichni existuji v Naddusi a Ona je udrzovatelem vseho; proto je vsepronikajici. Individualni duse vsak nemuze rici, ze ma sve ruce, nohy a oci na vsech stranach. To je nemozne. Zastava-li clovek nazor, ze duse si neni vedoma, ze ma ruce a nohy na vsech stranach, protoze je zahalena nevedomosti, ale ze si po dosazeni dokonaleho poznani svou vsepronikajici povahu uvedomi, pak si odporuje. Znamena to, ze individualni duse nemuze byt svrchovana, ponevadz je nyni podminena hmotnou prirodou. Nejvyssi se od individualni duse lisi. Nejvyssi Pan muze svou ruku natahnout bez omezeni, avsak individualni duse to nedokaze. Krsna rika v Bhagavadgite, ze prijme nabidnutou kvetinu, ovoce nebo trochu vody. Jestlize je Krsna vzdalen, jak to muze prijmout? Takova je Jeho moc. Trebaze se nachazi ve svem sidle, ktere je od teto planety nesmirne vzdalene, muze natahnout ruku a prijmout to, co se Mu obetuje. V Brahma-sanhite (5.37) se uvadi: *goloka eva nivasaty akhilatma-bhutah*. ,,Nejvyssi Pan je vsudypritomny, prestoze se neustale zabyva svymi zabavami na sve transcendentalni planete.`` Individualni duse nemuze tvrdit, ze je vsepronikajici. Proto tento vers popisuje Nejvyssi Dusi, Osobnost Bozstvi, a nikoliv individualni dusi.

SLOKA 15

sarvendriya-gusabhasam sarvendriya-vivarjitam
asaktam sarva-bhrc caiva nirgusam gusa-bhoktr ca

sarva - vsechny; *indriya* - smysly; *gusa* - kvality, vlastnosti; *abhasam* - puvodni zdroj; *sarva* - vsechny; *indriya* - smysly; *vivarjitam* - bez; *asaktam* - pout; *sarva-bhrt* - udrzovatel vseho; *ca* - take; *eva* - zajiste; *nirgusam* - bez hmotnych kvalit; *gusa-bhoktr* - pan hmotnych kvalit; *ca* - take.

Nadduse je puvodnim zdrojem vsech smyslu, prestoze sama smysly nema. Nicim neni poutana, a presto udrzuje vsechny zive bytosti. Je transcendentalni ke kvalitam hmotne prirody a soucasne temto kvalitam vladne.

VYKLAD: Nejvyssi Pan nema hmotne smysly jako zive bytosti, prestoze je zdrojem jejich smyslu. Individualni duse maji vlastne duchovni smysly, ktere jsou v podminenem stavu zahaleny hmotnymi latkami, a proto se jejich cinnost projevuje prostrednictvim hmoty. Smysly Nejvyssiho Pana takto pokryty nejsou. Jeho smysly jsou transcendentalni, a proto se nazyvaji *nirgusa*. *Gusa* znamena hmotnou kvalitu, ale Jeho smysly nejsou zahaleny hmotou. Musime si uvedomit, ze Jeho smysly se ani v nejmensim nepodobaji nasim smyslum. Prestoze je puvodcem nasich smyslu, ma transcendentalni smysly, ktere jsou neposkvrnene. Toto je velmi pekne popsano ve svetasvatara Upanisade (3.19): *apasi-pado javano grahita.* Nejvyssi Pan nema zadne hmotne ruce, nybrz ma sve ruce a prijima jimi obeti, ktere jsou Mu predlozeny. Nema hmotne oci, avsak oci ma; jak by mohl jinak videt? Vidi vsechno - minulost, pritomnost i budoucnost. To je rozdil mezi podminenou dusi a Naddusi. Nadduse sidli v srdci kazde zive bytosti a vi, co jsme udelali v minulosti, co delame nyni a co nas ceka v budoucnu. To je take potvrzeno v Bhagavadgite. Nejvyssi Pan vi vse, ale Jeho nezna nikdo. Pravi se, ze Nejvyssi Pan nema nohy jako my, ale muze se pohybovat ve vesmiru, nebor ma duchovni nohy. Jinymi slovy, Buh neni neosobni; ma oci, nohy, ruce a vsechno ostatni, a jelikoz jsme Jeho casteckami, i my to vsechno mame. Jeho ruce, nohy, oci a smysly vsak nejsou znecisteny hmotnou prirodou.

V Bhagavadgite je take dolozeno, ze kdyz se Buh zjevuje, zjevuje se takovy, jaky je, diky sve vnitrni energii. Neni znecisten hmotnou energii, nebor je jejim panem. Ve Vedach se pise, ze cele Jeho telo je duchovni. Ma vecnou podobu, ktera je plna blazenosti a poznani, *sac-cid-ananda-vigraha*. Ma vsechny vznesene vlastnosti. Patri Mu vsechno bohatstvi a vsechna energie. Je nejinteligentnejsi a je plny poznani. To jsou nektere z vlastnosti Nejvyssiho Pana. Je udrzovatelem vsech zivych bytosti a svedkem vsech cinu. Pokud muzeme vyrozumet z Ved, Nejvyssi Pan je vzdy transcendentalni. Buh ma hlavu, oblicej, ruce a nohy, ackoliv je nemuzeme videt; Jeho podobu vsak muzeme spatrit, jakmile se povysime na transcendentalni uroven. Za sveho nynejsiho stavu, kdy jsou nase smysly znecisteny hmotou, Ho nemuzeme spatrit. Proto Ho nemohou pochopit impersonaliste, kteri jsou stale pod vlivem hmoty.

SLOKA 16

bahir antas ca bhutanam acaram caram eva ca
suksmatvat tad avijneyam dura-stham cantike ca tat

bahih - vne; *antah* - uvnitr; *ca* - take; *bhutanam* - ze vsech zivych bytosti; *acaram* - nehybny; *caram* - pohyblivy; *eva* - take; *ca* - a; *suksmatvat* - pro svou jemnost; *tat* - to; *avijneyam* - nepoznatelna; *dura-stham* - velmi vzdalena; *ca* - take; *antike* - blizko; *ca* - a; *tat* - to.

Nejvyssi Pravda se nachazi vne i uvnitr vsech zivych bytosti, ve vsem nehybnem i pohybujicim se. Hmotne smysly Ji nemohou videt nebo poznat, protoze je velice jemna. Ackoliv je velice vzdalena, je zaroven vsem nablizku.

VYKLAD: Z vedskych textu se dovidame, ze Narajana, Nejvyssi Pan, sidli uvnitr i vne vsech zivych bytosti. Nachazi se v duchovnim i hmotnem svete. Ackoliv je velice vzdalen, presto je velice blizko. Toto jsou tvrzeni vedskych knih, jako napriklad Katha Upanisad (1.2.21): *asino duram vrajati sayano yati sarvatah.* A protoze je neustale naplnen transcendentalni blazenosti, nemuzeme pochopit, jak se tesi ze sveho plneho majestatu. Nasimi hmotnymi smysly Ho nemuzeme ani videt, ani pochopit. Ve Vedach se rika, ze materialisticke cinnosti nasi mysli a smyslu musi prestat. Avsak ten, kdo sve myslenky a smysly ocistil konanim oddane sluzby urcene k poteseni Krsny, Ho muze videt neustale. V Brahma-sanhite je take potvrzeno, ze oddany, ktery vyvinul lasku k Nejvyssimu Bohu, Ho muze nepretrzite spatrovat. V Bhagavadgite (11.54) je take potvrzeno, ze Krsnu muzeme videt a pochopit pouze prostrednictvim oddane sluzby: *bhaktya tv ananyaya sakyah.*

SLOKA 17

avibhaktam ca bhutesu vibhaktam iva ca sthitam
bhuta-bhartr ca taj jneyam grasissu prabhavissu ca

avibhaktam - bez rozdeleni; *ca* - take; *bhutesu* - ve vsech zivych bytostech; *vibhaktam* - rozdelena; *iva* - jakoby; *ca* - take; *sthitam* - umisten; *bhuta-bhartr* - udrzovatel vsech zivych bytosti; *ca* - take; *tat* - to; *jneyam* - pochopit; *grasissu* - pohlcuje; *prabhavissu* - vyviji; *ca* - take.

Prestoze se Nadduse zda byt rozdelena mezi vsemi bytostmi, neni nikdy rozdelena. Je jedina. Ackoliv udrzuje vsechny zive bytosti, je treba vedet, ze je take vyviji a pohlcuje.

VYKLAD: Nejvyssi Pan sidli ve vsech srdcich jako Nadduse. Znamena to, ze se rozdelil? Nikoliv, zustava vzdy jeden. Prirovnani ke slunci to dobre znazornuje. Slunce sviti soucasne na vsechna mista, ktera jsou od sebe vzdalena i stovky mil. Slunce sviti vysoko na obloze a kdyz pujdeme na misto vzdalene 5000 kilometru a zeptame se: ,,Kde je slunce?`` kazdy odpovi, ze sviti jemu nad hlavou. Proto se nam muze zdat, ze existuje nekolik slunci. Ale slunce je pouze jedno. Tento priklad se uvadi ve vedskych pismech, aby se ukazalo, ze ackoliv se Buh zda byt rozdeleny, je vzdy celistvy. Ve Vedach se take pise, ze Visnu, ktery je jeden, je diky sve moci pritomen vsude, stejne tak jako se slunce objevuje mnoha lidem na nejruznejsich mistech. Prestoze je Nejvyssi Pan udrzovatelem vsech zivych bytosti, v dobe devastace sam znici vsechno. To se potvrzuje v jedenacte kapitole, kde Krsna rika, ze prisel, aby znicil vsechny bojovniky shromazdene na Kuruovskem bitevnim poli. Take se zminuje o tom, ze nici ve sve podobe jako cas. Je nicitelem vseho a vsech. V okamziku stvoreni vsechno stvori a v okamziku zniceni vsechno znici. Vedske hymny potvrzuji, ze je zdrojem a utocistem vsech zivych bytosti. Po stvoreni spociva vsechno na Jeho moci a po zaniku se vse vrati, aby v Nem spocinulo. *Yato va imani bhutani jayante yena jatani jivanti yat prayanty abhisam-visanti tad brahma tad vijijnasasva.* (Taittirija Upanisad 3.1)

SLOKA 18

jyotisam api taj jyotis tamasah param ucyate
jnanam jneyam jnana-gamyam hrdi sarvasya visthitam

jyotisam - ve vsem sviticim; *api* - take; *tat* - to; *jyotih* - zdroj svetla; *tamasah* - z temnoty; *param* - mimo; *ucyate* - pravi se; *jnanam* - poznani; *jneyam* - vedet; *jnana-gamyam* - dosazen poznanim; *hrdi* - v srdci; *sarvasya* - vsech; *visthitam* - umisten.

Nadduse je zdrojem svetla ve vsem, co sviti. Je mimo temnotu hmoty a je neprojevena. Je poznanim, je predmetem poznani a je cilem poznani. Nachazi se v srdci kazde zive bytosti.

VYKLAD: Nadduse, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je zdrojem svetla ve sviticich predmetech, jako je slunce, mesic, hvezdy a tak dal. Ve Vedach se pise, ze v duchovnim svete neni zapotrebi zadneho slunce ci mesice, nebor je tam zare Nejvyssiho Pana. V hmotnem svete tuto brahmadzjoti, Panovu duchovni zari, pokryva *mahat-tattva*, hmotne pralatky. Proto potrebujeme slunce, mesic a elektrinu, abychom meli svetlo. Ale v duchovnim svete toho neni zapotrebi. Ve Vedach se jasne rika, ze Panova zare osvetluje vsechno. Z toho je zrejme, ze Jeho sidlo neni v hmotnem svete. Nachazi se v duchovnim svete, daleko v duchovnim nebi, coz je take potvrzeno ve Vedach. *sditya-varsam tamasah parastat.* (svetasvatara Upanisad 3.8) Pan je jako vecne zarici slunce, avsak nachazi se daleko, daleko za temnotou tohoto hmotneho sveta.

Panovo poznani je transcendentalni. Vedy potvrzuji, ze brahma je soustredene transcendentalni poznani. Tomu, kdo ma zajem premistit se do duchovniho sveta, dava Nejvyssi Pan, jenz sidli ve vsech srdcich, poznani. Jedna vedska mantra rika: *tam ha devam atma-buddhi-prakasam*

mumuksur vai sarasam aham prapadye. (svetasvatara Upanisad 6.18) Touzi-li clovek po vysvobozeni, musi se odevzdat Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Cil nejvyssiho poznani je take dolozen ve Vedach: *tam eva viditvati mrtyum eti.* ,,Clovek muze prekrocit hranici mezi zrozenim a smrti pouze poznanim Boha.`` (svetasvatara Upanisad 3.8)

Nejvyssi Pan sidli ve vsech srdcich jako nejvyssi vladce. Jeho ruce a nohy jsou na vsech stranach, coz se neda rici o nohach a rukach individualni duse. Musime tedy uznat, ze existuji dva znalci pole pusobnosti - individualni duse a Nadduse. Ruce a nohy duse jsou umisteny na jednom miste, zatimco Krsnovy ruce a nohy jsou vsude. Ve svetasvatara Upanisade (3.17) se o tom pise nasledovne: *sarvasya prabhum isanam sarvasya saranam brhat.* Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Nadduse, je *prabhu* neboli pan vsech zivych bytosti, a proto je jejich nejvyssim utocistem. Nemuzeme tedy zaprit skutecnost, ze Nejvyssi Duse a individualni duse se od sebe vzdy lisi.

SLOKA 19

iti ksetram tatha jnanam jneyam coktam samasatah
mad-bhakta etad vijnaya mad-bhavayopapadyate

iti - tak; *ksetram* - pole pusobnosti (telo); *tatha* - take; *jnanam* - poznani; *jneyam* - predmet poznani; *ca* - take; *uktam* - popsal; *samasatah* - v kratkosti; *mat-bhaktah* - Muj oddany; *etat* - to vse; *vijnaya* - pote, co porozumi; *mat-bhavaya* - Moji povaze; *upapadyate* - dosahne.

V kratkosti jsem ti popsal pole pusobnosti (telo), poznani a predmet poznani. Pouze Moji oddani tomu mohou dokonale porozumet, a tak dosahnout Meho sidla.

VYKLAD: Sri Krsna strucne popsal telo, poznani a predmet poznani. Tyto tri veci, tedy ten, kdo zna, poznatelne a metoda poznani, se nazyvaji dohromady veda o poznani (*vijnana*). Dokonalemu poznani mohou primo porozumet pouze cisti oddani Pana. Ostatni tomu nemohou porozumet. Moniste rikaji, ze v nejvyssim stadiu tyto tri veci splyvaji v jedno, ale oddani to nemohou prijmout. Poznani a pestovani poznani znamena poznat vlastni ja ve vztahu ke Krsnovi. Nyni nas ridi hmotne vedomi, ale jakmile prevedeme vsechno vedomi k duchovnim cinnostem a pochopime, ze Krsna je vsechno, dosahneme skutecneho poznani. Jinymi slovy, poznani neni nic jineho nez prvni krok k dokonalemu pochopeni oddane sluzby. To bude podrobneji vysvetleno v patnacte kapitole.

Verse sest a sedm, pocinaje *maha-bhutani* pres *cetana dhrtih,* analyzuji hmotne latky a jiste projevy priznaku zivota, ktere dohromady tvori telo neboli pole pusobnosti. Verse osm az dvanact, pocinaje *amanitvam* az k *tattva-jnanartha-darsanam*, popisuji zpusob poznani nutny k pochopeni obou znalcu pole pusobnosti, tedy duse a Nadduse. A verse trinact az osmnact, pocinaje *anadi mat-param* az k *hrdi sarvasya visthitam*, popisuji dusi a Nejvyssiho Pana, Naddusi.

Byly tedy popsany tri veci: pole pusobnosti (telo), zpusob poznani a duse s Naddusi. V tomto versi se zvlaste zduraznuje, ze pouze cisti oddani mohou jasne pochopit tyto tri veci. Cisti oddani tedy mohou Bhagavadgitu plne vyuzit a dosahnout nejvyssiho cile; mohou dospet k Nejvyssimu Panu, Krsnovi. Jinymi slovy, krome oddanych nemuze nikdo porozumet Bhagavadgite a obdrzet vytouzeny vysledek.

SLOKA 20

prakrtim purusam caiva viddhy anadi ubhav api
vikarams ca gusams caiva viddhi prakrti-sambhavan

prakrtim - hmotna priroda; *purusam* - zive bytosti; *ca* - take; *eva* - zajiste; *viddhi* - vez; *anadi* - bez pocatku; *ubhau* - oba; *api* - take; *vikaran* - promeny; *ca* - take; *gusan* - tri kvality prirody; *ca* - take; *eva* - zajiste; *viddhi* - vez; *prakrti* - hmotna priroda; *sambhavan* - stvoren.

Vez, ze hmotna priroda a zive bytosti nemaji pocatek. Jejich promeny a hmotne kvality jsou produktem hmotne prirody.

VYKLAD: Prostrednictvim poznani daneho v teto kapitole pochopime, co je telo (pole pusobnosti) a kdo je znalcem tela (individualni duse a Nadduse). Telo je pole pusobnosti a sklada se z hmoty. Vtelena individualni duse je *purusa* neboli ziva bytost, ktera se tesi z cinu tela. Je jednim ze znalcu, tim druhym je Nadduse. Musime si samozrejme uvedomit, ze jak Nadduse, tak individualni duse jsou ruzne projevy Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Ziva bytost je energie Nejvyssiho Pana a Nadduse je Jeho osobni aspekt.

Hmotna priroda i ziva bytost jsou vecne, coz znamena, ze existovaly jiz pred stvorenim. Jak hmotny projev, tak i zive bytosti pochazeji z energie Nejvyssiho Pana, ale zive bytosti patri do vyssi energie, zatimco hmota je nizsi. Obe existovaly uz pred vznikem vesmiru. Hmotna priroda byla absorbovana v tele Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Mahavisnuovi, a kdyz bylo opet zapotrebi, projevila se prostrednictvim mahat-tattvy. Zive bytosti jsou take v Nejvyssim Panu, ale ponevadz jsou podminene, stavi se proti oddane sluzbe, nasledkem cehoz nemohou vstoupit do duchovniho sveta. Ale

s postupnym vyvojem hmotne prirody je jim znovu dana moznost jednat v hmotnem svete, aby se mohly pripravit na vstup do duchovniho sveta. To je tajemstvi hmotneho stvoreni. Zive bytosti jsou puvodne duchovnimi casteckami Nejvyssiho Pana, ale pro svoji vzpurnou povahu jsou podmineny hmotnou prirodou. Vlastne na tom nezalezi, jak se tyto zive bytosti neboli vyssi castecky Nejvyssiho Pana dostaly do styku s hmotnou prirodou. Nejvyssi Osobnost Bozstvi vsak vi, jak a proc se to vsechno stalo. Nejvyssi Pan rika v pismech, ze ti, kdo tihnou k hmotne prirode, vedou tezky boj o existenci. Avsak z techto nekolika malo versu je naprosto jasne, ze promeny a vlivy hmotne prirody a tri kvalit jsou take produktem hmotne prirody. Vsechny promeny a ruznorodosti zivych bytosti jsou telesne. Avsak duchovni podstatou jsou vsechny zive bytosti stejne.

SLOKA 21

karya-karasa-kartrtve hetuh prakrtir ucyate
purusah sukha-duhkhanam bhoktrtve hetur ucyate

karya - ucinek; *karasa* - pricina; *kartrtve* - tykajici se stvoreni; *hetuh* - nastroj; *prakrtih* - hmotna priroda; *ucyate* - pravi se; *purusah* - ziva bytost; *sukha* - stesti; *duhkhanam* - strast; *bhoktrtve* - v pozitku; *hetuh* - nastroj; *ucyate* - pravi se.

Rika se, ze priroda je pricinou vsech hmotnych pricin a dusledku, zatimco ziva bytost je pricinou rozlicnych strasti a pozitku v tomto svete.

VYKLAD: Nejruznejsi projevy tel a smyslu zivych bytosti pochazeji z hmoty. Existuje 8 400 000 ruznych forem zivota a tato rozmanitost je vytvorem hmotne prirody. Tyto zivotni druhy jsou uzce spjaty s ruznymi smyslovymi zadostmi zive bytosti, ktera touzi zit v tom nebo onom tele. V tele, do ktereho byla umistena, pak proziva ruzne druhy stesti a strasti. stesti a strast zive bytosti jsou urceny podle toho, jake ma telo. Neni pochyb o tom, ze ve svem puvodnim stavu je zcela srastna a ze tento stav je jeji prava povaha. Protoze si vsak ziva bytost prala vladnout hmotne prirode, nachazi se v hmotnem svete. Neco podobneho v duchovnim svete neexistuje. Duchovni svet je cisty, ale v hmotnem svete kazdy tezce zapasi, aby ziskal ruzne telesne pozitky. To objasnuje i tvrzeni, ze telo je vysledkem smyslu. Smysly jsou nastroje, ktere jsou urceny k uspokojovani zadosti. Telo a smysly poskytuje hmotna priroda, a jak bude vysvetleno v pristim versi, ziva bytost je pozehnana nebo zatracena podle svych drivejsich zadosti a cinu. Podle svych tuzeb a cinnosti hmotna priroda dusi umisti do ruznych podminek. Ziva bytost je sama pricinou sveho postaveni, ktere s sebou prinasi stesti a strasti. Jakmile je ziva bytost umistena do tela, dostane se pod nadvladu prirody, nebor telo je z hmoty a musi jednat podle prirodnich zakonu. V tomto okamziku nema ziva bytost zadnou moznost tento zakon zmenit. Rekneme, ze nejaka bytost byla umistena do tela psa. Jakmile dostane psi telo, musi jednat jako pes. Jinak se chovat nemuze. Je-li ziva bytost umistena do praseciho tela, musi jednat jako prase a zrat vykaly. Dostane-li telo poloboha, musi se chovat jako polobuh. Takovy je zakon prirody. Za vsech okolnosti vsak Nadduse nasleduje individualni dusi, coz je vysvetleno ve Vedach: *dva suparsa sayuja sakhayah.* (Mundaka Upanisad 3.1.1) Nejvyssi Pan je k zive bytosti tak laskavy, ze ji za vsech okolnosti nasleduje jako Nadduse neboli Paramatma.

SLOKA 22

purusah prakrti-stho hi bhunkte prakrti-jan gusan
karasam gusa-sango sya sad-asad-yoni-janmasu

purusah - ziva bytost; *prakrti-sthah* - umistena v hmotne energii; *hi* - zajiste; *bhunkte* - tesi se; *prakrti-jan* - stvorena hmotnou prirodou; *gusan* - kvality prirody; *karasam* - pricina; *gusa-sangah* - styk s prirodnimi kvalitami; *asya* - ziva bytost; *sat-asat* - dobro a zlo; *yoni* - zivotni druhy; *janmasu* - zrozeni.

Ziva bytost tak v hmotne prirode kraci cestou zivota a zakousi tri kvality teto prirody. Diky pripoutanosti k hmotne prirode se setkava s dobrem a zlem v ruznych zivocisnych lunech.

VYKLAD: Tento vers je velice dulezity k pochopeni toho, jak se ziva bytost stehuje z tela do tela. Ve druhe kapitole bylo vysvetleno, jak ziva bytost transmigruje z tela do tela, jako kdyz si menime odevy. Tato vymena tel zavisi na pripoutanosti k hmotne existenci. Dokud je clovek poutan timto falesnym projevem, musi neustale prechazet z jednoho tela do druheho. Ziva bytost se do tohoto nezadouciho stavu dostala vzhledem ke sve touze ovladat hmotnou prirodu. Pod vlivem hmotnych zadosti se nekdy narodi jako polobuh, nekdy jako svetec, jindy zas jako clovek nebo savec, ptak, ryba, hmyz a podobne. V kazdem pripade si vsak o sobe mysli, ze je panem situace, i kdyz je neustale pod vlivem hmotne prirody.

Zde je vysvetleno, jak se ziva bytost do takovych tel dostane. Zavisi to na styku s ruznymi kvalitami hmotne prirody. Proto se clovek musi nad tyto tri kvality povysit a dosahnout transcendentalniho

stavu. To se nazyva uvedomovani si Krsny. Dokud clovek neustale nemysli na Krsnu, jeho hmotne vedomi ho donuti, aby se premisroval z jednoho tela do druheho, nebor ma hmotne zadosti jiz od nepameti. To se vsak musi zmenit. Zmena nastane, jestlize zacneme naslouchat autoritativnim pramenum. Na to je nejlepsi priklad zde v Bhagavadgite: Ardzuna naslouchal Krsnovi, ktery mu objasnoval vedu o Bohu. Jestlize svolime a odevzdame se tomuto procesu naslouchani, ztratime touhu ovladat hmotnou prirodu a umerne tomu, jak slabne nase touha ovladat, zakousime duchovni radost. V jedne vedske mantre se rika, ze cim vice vzrusta mira poznani stykem s Nejvyssim Panem, tim vice muzeme zakouset vecneho blazeneho zivota.

SLOKA 23

upadrastanumanta ca bharta bhokta mahesvarah
paramatmeti capy ukto dehe smin purusah parah

upadrasta - dohlizitel; *anumanta* - schvalovatel; *ca* - take; *bharta* - pan; *bhokta* - nejvyssi pozivatel; *maha-isvarah* - Nejvyssi Pan; *parama-atma* - Nadduse; *iti* - take; *ca* - a; *api* - vskutku; *uktah* - pravi se; *dehe* - v tomto tele; *asmin* - toto; *purusah* - pozivatel; *parah* - transcendentalni.

Avsak v tomto tele je i jiny, transcendentalni pozivatel, a to Nejvyssi Pan, nejvyssi vlastnik, dohlizitel a schvalovatel, ktery je znamy jako Nadduse.

VYKLAD: Zde se rika, ze Nadduse, ktera neustale doprovazi individualni dusi, je predstavitelem Nejvyssiho Pana. Neni to obycejna ziva bytost. Jelikoz se monisticti filozofove domnivaji, ze existuje jen jeden znalec tela, veri, ze neni zadny rozdil mezi Naddusi a individualni dusi. Aby to Sri Krsna vysvetlil, rika zde, ze Paramatma Ho zastupuje v kazdem tele. Od individualni duse se lisi, nebor je transcendentalni (*para*). Individualni duse se tesi z cinnosti na urcitem poli pusobnosti, ale Nadduse je pritomna jen jako svedek, dohlizitel, schvalovatel a nejvyssi pozivatel, a telesnych cinnosti nebo omezenych radosti se nezucastnuje. Jmenuje se Paramatma, nikoliv atma, a je transcendentalni. Je zrejme, ze atma a Paramatma se od sebe lisi. Nadduse, Paramatma, ma na rozdil od individualni duse ruce a nohy na vsech stranach. Jelikoz je Nejvyssi, je pritomna, aby schvalila zadosti individualni duse po hmotnem pozitku. Individualni duse by bez svoleni Nejvyssi Duse nemohla nic delat, a proto je *bhukta* neboli udrzovana a Nejvyssi Pan je *bhokta* neboli udrzovatel. Zivych bytosti je nekonecne mnozstvi a Paramatma udrzuje kazdou z nich jako jeji pritel.

Skutecnosti je, ze individualni zive bytosti jsou vecnymi casteckami Nejvyssiho Pana a ze mezi nimi existuje duverny pratelsky vztah. Zive bytosti maji vsak sklon odmitat pratelstvi Nejvyssiho Pana a snazi se jednat nezavisle, aby mohly ovladat prirodu; pro tento sklon se jim rika okrajova energie Nejvyssiho Pana. Ziva bytost muze byt umistena bud v duchovni, nebo hmotne energii. Dokud je podminena hmotnou energii, zustava s ni Nejvyssi Pan jako Paramatma, jako pritel, aby ji pomohl zpatky do duchovni energie. Chce, aby se vratila do duchovni energie, ale ziva bytost neustale odmita prilezitost ke styku s duchovnim svetlem vzhledem ke sve malicke samostatnosti. Toto zneuzivani samostatnosti je pricinou boje s hmotnou prirodou. Nejvyssi Pan proto neustale dava pokyny zevnitr a zvenku; pokyny zvenku maji napriklad formu Bhagavadgity a zevnitr se snazi kazdeho jednotlivce presvedcit, ze jeho cinnosti na hmotne urovni nevedou ke skutecnemu stesti - ,,Zanech vseho a obrar se ke Mne; pak budes srastny.`` Inteligentni clovek, ktery vlozi svou duveru v Naddusi, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, se vyda uspesnou cestou k vecnemu zivotu plnemu blazenosti a poznani.

SLOKA 24

ya evam vetti purusam prakrtim ca gusaih saha
sarvatha vartamano pi na sa bhuyo bhijayate

yah - ten, kdo; *evam* - tak; *vetti* - pochopi; *purusam* - ziva bytost; *prakrtim* - hmotna priroda; *ca* - a; *gusaih* - kvality hmotne prirody; *saha* - s; *sarvatha* - vsemozne; *vartamanah* - umisten; *api* - presto; *na* - nikdy; *sah* - on; *bhuyah* - znovu; *abhijayate* - zrodi se.

Ten, kdo porozumi teto filozofii o hmotne prirode, zive bytosti a vzajemnych ucincich prirodnich kvalit, zajiste dosahne vysvobozeni. Nezavisle na svem nynejsim postaveni se zde uz nikdy nenarodi.

VYKLAD: Uplne pochopeni hmotne prirody, Nadduse, individualni duse a jejich vzajemnych vztahu otevira branu k vysvobozeni a ke vstupu do duchovniho nebe, aniz by se clovek musel znovu vracet do hmotneho sveta. To je vysledek poznani. Ucelem poznani je jasne pochopit, ze ziva bytost nahodou poklesla na uroven hmotneho byti. Svym vlastnim usilim a za pomoci autorit, svetcu a duchovniho ucitele musi znovu pochopit svou pravou povahu a znovu obnovit sve duchovni vedomi, neboli uvedomovat si Krsnu pochopenim Bhagavadgity, tak jak byla vylozena Bozskou Osobnosti. Pak bude

jiste, ze se nikdy nevrati do hmotneho byti. Misto toho bude premistena do duchovniho sveta, kde bude zit srastny zivot plny poznani.

SLOKA 25

dhyanenatmani pasyanti kecid atmanam atmana
anye sankhyena yogena karma-yogena capare

dhyanena - rozjimanim; *atmani* - v sobe; *pasyanti* - vidi; *kecit* - nekteri; *atmanam* - Naddusi; *atmana* - mysli; *anye* - druzi; *sankhyena* - filozofickou diskusi; *yogena* - jogovym systemem; *karma-yogena* - ciny konanymi bez touhy po plodech; *ca* - take; *apare* - jini.

Nekteri v sobe vnimaji Naddusi meditaci, jini pestovanim poznani, anebo konanim cinu bez touhy po plodech.

VYKLAD: Sri Krsna poucuje Ardzunu, ze podminene duse, ktere usiluji o seberealizaci, se mohou rozdelit na dve skupiny. Ateiste, agnostici a skeptici nejsou schopni pochopit duchovni poznani. Jsou vsak jini, kteri s pevnou virou porozumeli duchovnimu zivotu, totiz introspektivni oddani, filozofove a ti, kdo se zrikaji plodu sve prace. K ateistum a agnostikum patri take ti, kteri se pokouseji ustanovit monistickou doktrinu. Vidime tedy, ze jenom oddani Nejvyssiho Pana maji schopnost pochopit duchovni veci, protoze vedi, ze za timto hmotnym svetem je duchovni svet a ze Nejvyssi Pan, ktery vstupuje jako Paramatma, Nadduse, do vsech zivych bytosti, je vsepronikajici podobou Boha. Existuji samozrejme lide, kteri se snazi dojit k Nejvyssi Absolutni Pravde pestovanim poznani, a ty take muzeme zaradit do skupiny vericich. Podle sankhjove filozofie se svet sklada ze ctyriadvaceti prvku a jako petadvacaty se pocita individualni duse. Kdyz tito filozofove pochopi, ze individualni duse je transcendentalni k hmotnym prvkum, dokazi take pochopit, ze nad individualni dusi stoji Nejvyssi Osobnost Bozstvi. To je dvacaty sesty element. Pak se mohou postupne dostat na rovinu oddane sluzby urcene k poteseni Krsny. Ti, kdo pracuji bez touhy po plodech prace, maji take spravny postoj a dostanou prilezitost povysit se na uroven oddane sluzby. Zde se pise o lidech, kteri maji ciste vedomi a kteri se snazi vyhledat Naddusi pomoci meditace. Kdyz v sobe Naddusi objevi, dostanou se na transcendentalni rovinu. Jsou zde take dalsi, kteri se snazi pochopit Nejvyssi Dusi rozvijenim poznani. A jini se pokouseji potesit Nejvyssi Osobnost Bozstvi detinskou cinnosti, totiz provozovanim hathajogy.

SLOKA 26

anye tv evam ajanantah srutvanyebhya upasate
te pi catitaranty eva mrtyum sruti-parayasah

anye - jini; *tu* - vsak; *evam* - to; *ajanantah* - bez duchovniho poznani; *srutva* - naslouchanim; *anyebhyah* - od jinych; *upasate* - zacnou uctivat; *te* - oni; *api* - take; *ca* - a; *atitaranti* - prekonaji; *eva* - zajiste; *mrtyum* - cestu smrti; *sruti-parayasah* - se sklonem k naslouchani.

Nekteri vsak nemaji zkusenosti v duchovnim poznani a zacnou uctivat Nejvyssi Osobu pote, co o Ni slyseli od druhych. I oni prekonaji zrozeni a smrt, protoze maji sklon naslouchat autoritam.

VYKLAD: Dnesni spolecnost by si mela vzit pouceni zvlaste z tohoto verse, nebor nyni prakticky neexistuje vzdelani, ktere by se zabyvalo duchovnimi zalezitostmi. Nekteri lide mohou vypadat jako ateiste, agnostici nebo spekulanti, ale skutecne filozoficke poznani dnes neexistuje. Obycejny clovek, je-li dobre povahy, ma moznosti delat pokroky naslouchanim. Naslouchat je velmi dulezite. Sri Caitanja Mahaprabhu, ktery kazal nauku o Krsnovi v modernim svete, zduraznoval dulezitost naslouchani, nebor pouhym naslouchanim z autoritativnich pramenu muze obycejny clovek delat pokroky, zvlaste slysi-li transcendentalni vibraci *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. Proto by vsichni lide meli poslouchat seberealizovane duse, a tak postupne ziskat poznani o vsem. Uctivani Nejvyssiho Pana se pak prirozene dostavi samo o sobe. Sri Caitanja rekl, ze v dnesni dobe nemusime zmenit sve postaveni, ale ze bychom meli zanechat pokusu porozumet Absolutni Pravde pomoci spekulativnich uvah. Meli bychom se naucit slouzit tem, kdo znaji Nejvyssiho Pana. Pokud ma clovek to stesti, ze nasel utociste u cisteho oddaneho, nasloucha od neho o seberealizaci a nasleduje v jeho stopach, pak se z neho postupem casu take muze stat cisty oddany. V tomto versi se klade duraz hlavne na naslouchani, coz je velice vhodna metoda. Obycejny clovek nemusi mit schopnosti jako takzvani filozofove, ale verne naslouchani autoritativni osobe mu pomuze povznest se nad tuto hmotnou existenci a navratit se domu, zpatky k Bohu.

SLOKA 27

yavat sanjayate kincit sattvam sthavara-jangamam
ksetra-ksetrajna-samyogat tad viddhi bharatarsabha

yavat - cokoliv; *sanjayate* - deje se; *kincit* - jakkoliv; *sattvam* - existence; *sthavara* - nehybne; *jangamam* - pohyblivy; *ksetra* - telo; *ksetra-jna* - znalec tela; *samyogat* - spojeni s; *tat viddhi* - musis vedet; *bharata-rsabha* - o byku mezi Bharatovci.

O byku mezi Bharatovci, vez, ze vse, co vidis kolem, pohyblive i nehybne, je pouze spojeni pole pusobnosti a znalce pole.

VYKLAD: Tento vers se zminuje jak o hmotne prirode, tak o zivych bytostech, jez obe existovaly jeste pred stvorenim vesmiru. Vse stvorene je pouhym spojenim zive bytosti a hmotne prirody. Mnoho vytvoru, jako treba stromy, hory a kopce, jsou nehybne a mnoho jinych vytvoru se pohybuje. Avsak vsechny jsou kombinacemi nizsi neboli hmotne podstaty a vyssi podstaty neboli zive bytosti. Bez doteku vyssi energie - zive bytosti - by nic nemohlo rust. Vztah mezi hmotnou a duchovni podstatou je vecny a prostrednikem spojeni je Nejvyssi Pan, z cehoz vyplyva, ze je vladcem vyssi i nizsi prirody. Stvoril hmotnou prirodu, do ktere umistil vyssi energii, a tak vznikla veskera cinnost a vsechny projevy.

SLOKA 28

samam sarvesu bhutesu tisthantam paramesvaram
vinasyatsv avinasyantam yah pasyati sa pasyati

samam - stejne; *sarvesu* - ve vsech; *bhutesu* - zivych bytostech; *tisthan-tam* - sidli; *parama-isvaram* - Nadduse; *vinasyatsu* - ve znicitelnem; *avinasyantam* - nezniceny; *yah* - ten, kdo; *pasyati* - vidi; *sah* - on; *pasyati* - skutecne vidi.

Kdo vidi, ze Nadduse doprovazi individualni dusi ve vsech telech, a kdo rozumi, ze ani duse, ani Nadduse nemohou byt ve znicitelnem tele zniceny, ten vpravde vidi.

VYKLAD: Ten, kdo diky dobre spolecnosti muze videt tyto tri spojene elementy - telo, uzivatele tela (individualni duse) a pritele individualni duse (Nadduse) - ma skutecne poznani. Dokud clovek neni ve spolecnosti osoby, ktera skutecne zna duchovni zalezitosti, nemuze tyto tri veci videt. Ti, kdo tuto moznost nemaji, jsou nevedomi, nebor vidi jen telo a mysli si, ze se zanikem tela vsechno skonci. Ale ve skutecnosti tomu tak neni. Duse i Nadduse existuji i po zaniku tela a spolecne pak vecne putuji v ruznych pohyblivych i nehybnych formach.

Sanskrtske slovo *paramesvara* se nekdy preklada jako individualni duse, protoze duse je panem tela a po jeho zaniku dostava jine. V tomto smyslu je tedy panem. Jini prekladatele vsak rikaji, ze *paramesvara* znamena Nadduse. V zadnem pripade vsak ani individualni duse, ani Nadduse nezanikaji, nybrz pokracuji v existenci. Kdo vidi veci v takovemto svetle, ten doopravdy vidi, o co jde.

SLOKA 29

samam pasyan hi sarvatra samavasthitam isvaram
na hinasty atmanatmanam tato yati param gatim

samam - stejne; *pasyan* - vidi; *hi* - zajiste; *sarvatra* - vsude; *samavasthitam* - stejne prebyva; *isvaram* - Nadduse; *na* - ne; *hinasti* - degradovat; *atmana* - mysli; *atmanam* - duse; *tatah* - pak; *yati* - dosahne; *param* - transcendentalniho; *gatim* - cile.

Kdo vidi Naddusi vsude, v kazde zive bytosti, neni svou mysli ponizovan. Tak dosahne transcendentalniho cile.

VYKLAD: Ziva bytost se ocitla mimo duchovni existenci tim, ze prijala hmotnou existenci. Jakmile vsak pochopime, ze Nejvyssi dli vsude jako Paramatma, neboli jakmile spatrujeme pritomnost Nejvyssi Osobnosti Bozstvi v kazdem zivem tvoru, prestaneme se ponizovat destruktivni mentalitou a zacneme delat pokroky na ceste do duchovniho sveta. Mysl byva obycejne opojena smyslovymi pozitky, ale jakmile se obrati k Naddusi, ucini clovek pokroky v duchovnim poznani.

SLOKA 30

prakrtyaiva ca karmasi kriyamasani sarvasah
yah pasyati tathatmanam akartaram sa pasyati

prakrtya - hmotnou prirodou; *eva* - zajiste; *ca* - take; *karmasi* - ciny; *kriyamasani* - zabyvat se konanim; *sarvasah* - za vsech okolnosti; *yah* - ten, kdo; *pasyati* - vidi; *tatha* - take; *atmanam* - on sam; *akartaram* - necinny; *sah* - on; *pasyati* - dokonale vidi.

Kdo chape, ze telo stvorene hmotnou prirodou kona vsechny ciny a ze vlastni ja nekona nic, ten skutecne vidi.

VYKLAD: Toto telo je stvoreno hmotnou prirodou pod vedenim Nadduse a ciny tela nejsou ciny zive bytosti. Vsechno, co clovek dela, ar uz to prinasi stesti nebo utrpeni, je nucen delat vzhledem k vlastnostem sveho tela. Vlastni ja vsak s temito telesnymi cinnostmi nema nic spolecneho. Toto telo

jsme dostali jako vysledek drivejsich prani. Abychom mohli tyto zadosti uspokojit, dostali jsme telo, s jehoz pomoci jedname v souladu s nasimi zadostmi. Prakticky vzato, telo je stroj stvoreny Nejvyssim Panem, aby nam umoznil uspokojovat zadosti. Kvuli svym zadostem se clovek dostava do svizelnych situaci, aby se trapil nebo radoval. Kdyz ziva bytost vyvine takoveto transcendentalni videni, udrzuje odstup od telesnych cinu. Kdo ma takovou vizi, ten vpravde vidi.

SLOKA 31

yada bhuta-prthag-bhavam eka-stham anupasyati
tata eva ca vistaram brahma sampadyate tada

yada - kdyz; *bhuta* - ziva bytost; *prthak-bhavam* - oddelene identity; *eka-stham* - umisteny v jedinem; *anupasyati* - snazi se videt za pomoci autority; *tatah eva* - pak; *ca* - take; *vistaram* - expanze; *brahma* - absolutno; *sampadyate* - dosahne; *tada* - v tom okamziku.

Jestlize moudry clovek prestane na ruzne bytosti nahlizet podle jejich hmotnych tel a vidi, jak se bytosti rozpinaji vsude, dosahne brahma.

VYKLAD: Kdyz clovek pochopi, ze ruzna tela zivych tvoru maji svou podstatu v ruznych zadostech duse a ze vlastne samotne dusi nepatri, pak doopravdy vidi. V hmotnem pojeti zivota nekoho povazujeme za poloboha, za cloveka, za kocku nebo za psa. Tento materialisticky pohled na veci neni spravny a pochazi z hmotneho pojeti zivota. Duse zustava vecne stejna i po zaniku hmotneho tela, ale ve styku s hmotnou prirodou dostava ruzna tela. Clovek, ktery to skutecne vidi, ma duchovni nahled; muze ocistit sve vedomi a vyvinout duchovni vedomi o sve duchovni totoznosti. Znamena to, ze nedela rozdily mezi clovekem, zviretem, vysokym, nizkym a tak dal. V nasledujicim versi se pise, jakym zpusobem pohlizi na veci.

SLOKA 32

anaditvan nirgusatvat paramatmayam avyayah
sarira-stho pi kaunteya na karoti na lipyate

anaditvat - diky vecnosti; *nirgusatvat* - ponevadz je transcendentalni; *parama* - mimo hmotnou prirodu; *atma* - duch; *ayam* - tento; *avyayah* - nevycerpatelny; *sarira-sthah* - dli v tele; *api* - ackoliv; *kaunteya* - o synu Kunti; *na karoti* - nikdy nic nekona; *na lipyate* - ani neni zapletena.

Takovy clovek vidi, ze nepomijiva duse je transcendentalni, vecna a mimo kvality prirody. O Ardzuno, prestoze duse dli v hmotnem tele, nic nekona a ani neni zapletena.

VYKLAD: Vypada to, jako by se ziva bytost narodila, protoze se narodilo hmotne telo, ale ve skutecnosti se nerodi, nebor je vecna. Je vecna a transcendentalni, i kdyz se nachazi v hmotnem tele. Proto nemuze byt nikdy znicena a svou povahou je plna blazenosti. Nikdy nekona hmotne ciny, coz znamena, ze se nikdy nezaplete do cinu, ktere povstanou pri styku s nejruznejsimi hmotnymi tely.

SLOKA 33

yatha sarva-gatam sauksmyad akasam nopalipyate
sarvatravasthito dehe tathatma nopalipyate

yatha - jako; *sarva-gatam* - vseprostupujici; *sauksmyat* - pro svoji jemnou povahu; *akasam* - prostor; *na* - nikdy; *upalipyate* - smicha se; *sarvatra* - vsude; *avasthitah* - umistena; *dehe* - v tele; *tatha* - takovy; *atma* - vlastni ja; *na* - nikdy; *upalipyate* - nesmicha se.

Jako se vzduch diky sve jemnosti s nicim nesmicha, trebaze je vseprostupujici, tak se ani duse, ktera realizuje brahma, nesmicha s telem, ve kterem prebyva.

VYKLAD: Vzduch pronika do vody, hliny, vykalu a vseho, co existuje, a presto se s nicim nesmicha. Podobne je i ziva bytost pro svou jemnost nedotcena hmotnymi tely, i kdyz se v nich nachazi. Proto je hmotnyma ocima nemozne videt, jak je ziva bytost ve styku s telem a jakym zpusobem je po smrti opousti. Zadny vedec to nedokaze zjistit.

SLOKA 34

yatha prakasayaty ekah krtsnam lokam imam ravih
ksetram ksetri tatha krtsnam prakasayati bharata

yatha - jako; *prakasayati* - osvetluje; *ekah* - jedno; *krtsnam* - cely; *lokam* - vesmir; *imam* - toto; *ravih* - slunce; *ksetram* - toto telo; *ksetri* - duse; *tatha* - stejne tak; *krtsnam* - cely; *prakasayati* - osvetluje; *bharata* - o Bharatovce.

O Bharatovce, jako jedine slunce osvetluje cely vesmir, stejne tak ziva bytost osvetluje vedomim cele telo.

VYKLAD: Existuji ruzne teorie, ktere se tykaji vedomi. Zde v Bhagavadgite se pouziva prikladu se sluncem a slunecni zari. Prestoze je slunce umisteno na jednom miste, osvetluje cely vesmir, a stejne

tak i nepatrna duse, ktera je umistena v srdci, osvetluje cele telo vedomim. Vedomi je proto dukazem pritomnosti duse, tak jako slunecni zare a svetlo jsou dukazem pritomnosti slunce. Je-li duse pritomna v tele, je vedomi rozsireno po celem tele, ale jakmile duse telo opusti, zmizi i vedomi. To muze kazdy inteligentni clovek snadno pochopit. Vedomi neni produktem hmoty, nybrz znamkou existence zive bytosti. Vedomi zive bytosti vsak neni nejvyssi, i kdyz je kvalitativne rovno nejvyssimu vedomi, nebor se nevztahuje na jina tela. Ale Nadduse, ktera sidli ve vsech telech jako pritel individualni duse, si je vedoma vsech tel. To je rozdil mezi svrchovanym a individualnim vedomim.

SLOKA 35

ksetra-ksetrajnayor evam antaram jnana-caksusa
bhuta-prakrti-moksam ca ye vidur yanti te param

ksetra - telo; *ksetra-jnayoh* - majitel tela; *evam* - takto; *antaram* - rozdil; *jnana-caksusa* - spatrovat zrakem poznani; *bhuta* - ziva bytost; *prakrti* - z hmotne prirody; *moksam* - vysvobozeni; *ca* - take; *ye* - ti, kdo; *viduh* - znaji; *yanti* - priblizi se; *te* - oni; *param* - Nejvyssi.

Ti, kdo zrakem poznani prohlednou rozdil mezi telem a znalcem tela, mohou take pochopit, jak se vysvobodit z hmotneho zajeti, a dospeji k nejvyssimu cili.

VYKLAD: Poslani teto trinacte kapitoly spociva v tom, ze kazdy by mel poznat rozdil mezi telem, jeho znalcem a Naddusi. Dale bychom meli poznat zpusob, jak se vysvobodit, coz bylo popsano v osmem az dvanactem versi, a dospet tak k nejvyssimu cili.

Verici clovek by mel nejprve vyhledavat spravnou spolecnost, kde muze slyset o Bohu. Tim se postupne ocisti a ziska poznani. Prijme-li duchovniho ucitele, nauci se rozeznat rozdil mezi telem a dusi, a to se stane zakladem jeho dalsiho duchovniho rozvoje. Duchovni ucitel uci sve zaky, jak se vysvobodit z hmotneho pojeti zivota. Jako napriklad Krsna, ktery v Bhagavadgite poucuje Ardzunu, aby ho vysvobodil od hmotnych myslenek a uvah.

Muzeme videt, ze toto telo je hmota - muze byt rozlozeno na ctyriadvacet hmotnych latek. Telo je z hrubych prvku a jemne soucasti jsou mysl a psychologicke funkce. Vzajemne pusobeni techto prvku se projevuje v podobe zivotnich priznaku. Mimo ne vsak existuje duse a Nadduse, ktere maji vlastni a odlisne identity. Hmotny svet je uveden do cinnosti, jakmile se duse dostane do styku se ctyriadvaceti hmotnymi prvky. Clovek, ktery vidi, ze cele hmotne projeveni je spojenim duse s hmotnymi latkami, muze take poznat postaveni Nejvyssi Duse a zaslouzi si, aby byl premisten do duchovniho sveta. Tyto veci jsou urceny k rozjimani a k realizaci a kazdy by mel teto kapitole dokonale porozumet za pomoci duchovniho ucitele.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k trinacte kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Priroda, pozivatel a vedomi``.

KAPITOLA CTRNACTA

Tri kvality hmotne prirody

SLOKA 1

sri-bhagavan uvaca
param bhuyah pravaksyami jnananam jnanam uttamam
yaj jnatva munayah sarve param siddhim ito gatah

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *param* - transcendentalni; *bhuyah* - opet; *pravaksyami* - vylozim; *jnananam* - ze vseho poznani; *jnanam* - poznani; *uttamam* - nejvyssi; *yat* - ktery; *jnatva* - vedeti; *munayah* - svetci; *sarve* - vsichni; *param* - transcendentalni; *siddhim* - dokonalosti; *itah* - z tohoto sveta; *gatah* - dosahli.

Vzneseny pravil: Znovu ti vylozim tuto nejvyssi moudrost, nejlepsi ze vseho vedeni. Vsichni svetci, kteri ji poznali, dosahli nejvyssi dokonalosti.

VYKLAD: Od sedme az do konce dvanacte kapitoly vyjevuje Krsna podrobnosti o Absolutni Pravde, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. V teto kapitole vyjevuje Ardzunovi dalsi poznani. Porozumi-li clovek teto kapitole cestou filozofickeho hloubani, dojde postupne k pochopeni oddane sluzby. V trinacte kapitole bylo jasne vysvetleno, ze clovek ma moznost vyprostit se z hmotnych pout pokornym rozvijenim poznani. Bylo jiz take vysvetleno, ze prave stykem s kvalitami hmotne prirody se ziva bytost zapletla

v hmotnem svete. Nejvyssi Osoba v teto kapitole objasnuje, co tyto kvality jsou, jak pusobi, jak poutaji a jak se z nich lze vymanit. Krsna zde prohlasuje, ze poznani, ktere poda v teto kapitole, stoji nad poznanim, ktere vyjevil v predeslych kapitolach. Porozumenim tomuto poznani dosahli mnozi mudrci dokonalosti a premistili se do duchovniho sveta. Sri Krsna nyni objasnuje stejne poznani lepsim zpusobem. Toto poznani zcela prevysuje vsechny ostatni druhy poznani, ktere byly doposud vylozeny a mnozi s jeho pomoci dosahli dokonalosti. Proto take ten, kdo porozumi teto ctrnacte kapitole, dosahne dokonalosti.

SLOKA 2

idam jnanam upasritya mama sadharmyam agatah
sarge pi nopajayante pralaye na vyathanti ca

idam - toto; *jnanam* - poznani; *upasritya* - prijimat ochranu; *mama* - Me; *sadharmyam* - stejne prirozenosti; *agatah* - dosahnout; *sarge api* - i pri stvoreni; *na* - nikdy; *upajayante* - zrodi se; *pralaye* - pri zaniku; *na* - ani; *vyathanti* - nerozruseni; *ca* - take.

Ti, kdo se uchyli k tomuto poznani, mohou dosahnout transcendentalni prirozenosti, ktera je podobna Me vlastni. Pak uz se nezrodi pri novem stvoreni sveta a ani nejsou rozruseni v dobe zaniku.

VYKLAD: Po ziskani dokonaleho transcendentalniho poznani dosahne clovek kvalitativni rovnosti s Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a je zprosten opakovanych zrozeni a smrti. Neztraci vsak svou totoznost jako individualni duse. Z vedskych spisu se dovidame, ze osvobozene duse, ktere dosahly transcendentalnich planet v duchovnim svete, vzdy vidi lotosove nohy Pana, zatimco Mu oddane a laskyplne slouzi. Oddani tedy neztraceji svou individualitu ani po vysvobozeni.

V hmotnem svete je vsechno poznani znecisteno tremi kvalitami hmotne prirody. Avsak poznani, ktere neni temito kvalitami znecisteno, se nazyva transcendentalni poznani. Jakmile se clovek nachazi na transcendentalni rovine, je na stejne urovni jako Nejvyssi Osobnost. Ti, kteri nemaji znalosti o duchovnim svete, si mysli, ze ziva bytost se po vysvobozeni z hmotnych cinnosti stane beztvarou a neruznorodou. V duchovnim svete vsak existuji rozmanitosti, zrovna tak jako v hmotnem svete. Ti, kteri neznaji tuto skutecnost, si mysli, ze duchovni existence je negaci hmotne ruznorodosti. Ale v duchovnim svete, ktery se vyznacuje oddanou sluzbou a duchovnimi cinnostmi, ziska clovek ve skutecnosti duchovni podobu. Ovzdusi duchovniho sveta neni znecisteno a ziva bytost je kvalitativne na urovni Nejvyssiho Pana. Abychom ziskali takove vedomosti, musime rozvijet vsechny duchovni vlastnosti. Ten, kdo takto rozviji duchovni vlastnosti, neni ovlivnovan ani stvorenim, ani zanikem hmotneho sveta.

SLOKA 3

mama yonir mahad brahma tasmin garbham dadhamy aham
sambhavah sarva-bhutanam tato bhavati bharata

mama - Muj; *yonih* - puvod zrozeni; *mahat* - totalni hmotna substance; *brahma* - nejvyssi; *tasmin* - v tom; *garbham* - poceti; *dadhami* - stvorit; *aham* - Ja; *sambhavah* - moznost; *sarva-bhutanam* - vsem zivym bytostem; *tatah* - pak; *bhavati* - bude; *bharata* - o Bharatovce.

Totalni hmotna podstata nazyvana brahma je puvodem zrozeni, o Bharatovce. Kdyz oplodnim toto brahma, umoznim zrozeni vsem zivym bytostem.

VYKLAD: Toto je vysvetleni sveta: vsechno se deje na zaklade spojeni tela a duse (*ksetra* a *ksetra-jna*). Toto spojeni hmotne prirody a zive bytosti umoznil Nejvyssi Buh. *Mahat-tattva* je uplnou pricinou veskereho kosmickeho projevu a totalni substance hmotne prirody, v niz existuji kvalitativni slozky hmotne prirody, se nekdy nazyva brahma. Nejvyssi Osobnost Bozstvi oplodni tuto hmotnou substanci, a umozni tim vznik nespocetnych vesmiru. Totalni hmotna substance, *mahat-tattva*, je ve Vedach popsana jako brahma: *tasmad etad brahma nama-rupam annam ca-jayate* (Mundaka Upanisad 1.1.9). Nejvyssi Osobnost Bozstvi oplodni zivymi bytostmi prave toto brahma. Vsech dvacet ctyri pralatek, jako zeme, voda, ohen, vzduch a tak dal, tvori *mahad-brahma* (velke brahma), neboli hmotnou prirodou. V sedme kapitole bylo vysvetleno, ze krome teto hmotne prirody existuje jeste jina, vyssi podstata - zive bytosti - ktera je smisena s hmotnou prirodou vuli Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Vsechny zive bytosti se pak rodi z teto hmotne prirody.

skorpion klade sva vajicka do ryze a lide si nekdy mysli, ze skorpioni se rodi z ryze. Ryze vsak neni pricinou vzniku skorpiona. Ve skutecnosti vajicka nakladla matka. Zrovna tak neni hmotna priroda puvodem vzniku zivych bytosti. Seme bylo dano Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a jen se zda, ze zive bytosti jsou produktem hmotne prirody. V souladu s cinnostmi z predeslych zivotu ziska ziva bytost

telo, ktere je stvoreno z hmotne energie, aby se mohla tesit nebo trapit podle svych drivejsich cinu. Pan zpusobuje zjeveni vsech zivych bytosti v tomto hmotnem svete.

SLOKA 4

sarva-yonisu kaunteya murtayah sambhavanti yah
tasam brahma mahad yonir aham bija-pradah pita

sarva-yonisu - vsem zivotnim druhum; *kaunteya* - o synu Kunti; *murtayah* - podoby; *sambhavanti* - zjevuji se; *yah* - ktere; *tasam* - vsem; *brahma* - nejvyssi; *mahat yonih* - puvod zrozeni v hmotne substanci; *aham* - Ja; *bija-pradah* - seme davajici; *pita* - otec.

O synu Kunti, vsem zivotnim druhum je umozneno narodit se v teto hmotne prirode a Ja jsem otcem davajicim seme.

VYKLAD: V tomto versi je jasne vysvetleno, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi je puvodnim otcem vsech zivych bytosti. V hmotnem svete vznikaji zive bytosti kombinaci hmotne prirody a duchovni podstaty. Zivot vsak neexistuje jen na teto planete, ale na vsech planetach, dokonce i na nejvyssi planete, kde sidli Brahma. Zive bytosti jsou vsude: v zemi, ve vode, a dokonce i v ohni. Vsechna tato zjeveni maji svuj puvod v hmotne prirode - matce - a v oplodnujici cinnosti Krsny - otce. Znamena to, ze Krsna oplodni hmotnou prirodu zivymi bytostmi, ktere na sebe v dobe stvoreni prijmou ruzne podoby podle svych drivejsich cinu.

SLOKA 5

sattvam rajas tama iti gusah prakrti-sambhavah
nibadhnanti maha-baho dehe dehinam avyayam

sattvam - kvalita dobra; *rajah* - kvalita vasne; *tamah* - kvalita nevedomosti; *iti* - tak; *gusah* - kvality; *prakrti* - hmotna priroda; *sambhavah* - sklada se; *nibadhnanti* - podminenou; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *dehe* - v tomto tele; *dehinam* - ziva bytost; *avyayam* - vecna.

Hmotna priroda se sklada ze tri kvalit - dobra, vasne a nevedomosti. Kdyz se vecna ziva bytost dostane do styku s hmotnou prirodou, stava se podminenou temito kvalitami, o valecniku mocnych pazi.

VYKLAD: Jelikoz je ziva bytost transcendentalni, nema s timto hmotnym svetem vlastne nic spolecneho. Ale vzhledem k tomu, ze je podminena hmotnou energii, jedna pod vlivem techto tri kvalit hmotne prirody. Ponevadz zive bytosti maji ruzna tela v souladu s ruznymi aspekty prirody, jsou podle toho nuceny jednat. To je pricinou rozmanitosti stesti a nestesti.

SLOKA 6

tatra sattvam nirmalatvat prakasakam anamayam
sukha-sangena badhnati jnana-sangena canagha

tatra - je; *sattvam* - kvalita dobra; *nirmalatvat* - nejcistsi v hmotnem svete; *prakasakam* - zarici; *anamayam* - bez hrisneho nasledku; *sukha* - stesti; *sangena* - styk; *badhnati* - podminuje; *jnana* - poznani; *sangena* - stykem; *ca* - take; *anagha* - o bezuhonny.

Kvalita dobra, jez je zarici a cistsi nez ostatni, oprosruje od vsech hrisnych reakci, o bezuhonny. Ti, kteri jsou v teto kvalite, jsou podmineni pocitem stesti a poznani.

VYKLAD: Zive bytosti podminene hmotnou prirodou jsou ruzneho druhu. Jedna je srastna, druha velice aktivni, zatimco treti je bezmocna. Vsechny tyto psychologicke projevy predstavuji ruzna podmineni zivych bytosti hmotnou prirodou. V teto casti Bhagavadgity Krsna vysvetluje, jakym zpusobem jsou podmineny. Nejdrive popisuje kvalitu dobra, ktera se vyznacuje tim, ze lide, kteri v tomto hmotnem svete tuto kvalitu v sobe pestuji, jsou moudrejsimi nez ti, kteri jsou podmineni jinym zpusobem. Clovek v kvalite dobra neni tolik ovlivnovan hmotnymi strastmi a ma pocit, ze dela pokroky v hmotnem poznani. Typickym prikladem je brahman, o kterem se predpoklada, ze se nachazi v teto kvalite. Pocit stesti cloveka zalozeneho v kvalite dobra prameni z vedomi, ze je vicemene osvobozen od nasledku hrisnych cinnosti. Ve Vedach skutecne stoji, ze kvalita dobra prinasi vetsi poznani a vetsi pocit stesti.

Potiz je ale v tom, ze jakmile se ziva bytost nachazi v kvalite dobra, ihned si mysli, ze je ucenejsi a lepsi nez ostatni, a stava se tak podminenou. Nejlepsim prikladem jsou vedci a filozofove, kteri jsou obvykle pysni na sve vedomosti, a jelikoz si obycejne zlepsi sve zivotni postaveni, prozivaji urcity druh hmotneho stesti, ktere je pouta k hmotnemu svetu v kvalite dobra. Radi jednaji v kvalite dobra, a pokud se tohoto pouta nezbavi, budou muset prijmout telo v teto kvalite. Proto neni pravdepodobne, ze by se vysvobodili nebo premistili do duchovniho sveta. Znovu a znovu se budou muset stat filozofy,

vedci nebo basniky, a znovu budou donuceni prochazet utrpenim ve forme zrozeni a smrti. Iluze hmotne energie je vsak tak silna, ze clovek povazuje takovy zivot presto za prijemny.

SLOKA 7

rajo ragatmakam viddhi trssa-sanga-samudbhavam
tan nibadhnati kaunteya karma-sangena dehinam

rajah - kvalita vasne; *raga-atmakam* - rodici se z touhy nebo chtice; *viddhi* - vez; *trssa* - prahnuti; *sanga* - stykem; *samudbhavam* - vznika; *tat* - to; *nibadhnati* - poutan; *kaunteya* - o synu Kunti; *karma-sangena* - spojeni s plodnymi ciny; *dehinam* - vteleny.

Kvalita vasne se rodi z nekonecnych zadosti a tuzeb, o synu Kunti, a proto je vtelena ziva bytost poutana k hmotnym plodonosnym cinum.

VYKLAD: Kvalita vasne je charakterizovana pritazlivosti mezi muzem a zenou. Zena je pritahovana muzem a muz je pritahovan zenou. Tento vztah nalezi do kvality vasne. Kdyz se tato kvalita zvysi, zvysi se i touha po hmotnem smyslovem pozitku. Clovek v kvalite vasne nachazi uspokojeni v tom, ze je uctivan spolecnosti nebo narodem, a chce mit srastnou rodinu, hodne deti, zenu a dum. Takto se jevi kvalita vasne. Ten, kdo touzi po techto vecech, musi tezce pracovat. Proto zde Krsna jasne a zretelne rika, ze jakmile se clovek dostane do styku s plody jednani, je temito ciny poutan. Aby uspokojil svou zenu, deti a spolecnost a aby zachoval svuj vehlas, musi pracovat. Proto se cela moderni civilizace nachazi vicemene v kvalite vasne. Moderni civilizace se povazuje za pokrokovou v mezich teto kvality. Drive se vsak pokrokovy stav nachazel v kvalite dobra. Jestlize ani ti, kteri se nachazeji v kvalite dobra, nedosahnou osvobozeni, co se da potom rici o lidech v kvalite vasne?

SLOKA 8

tamas tv ajnana-jam viddhi mohanam sarva-dehinam
pramadalasya-nidrabhis tan nibadhnati bharata

tamah - kvalita temnoty; *tu* - ale; *ajnana-jam* - zrozena z nevedomosti; *viddhi* - vez; *mohanam* - klam; *sarva-dehinam* - vsech vtelenych bytosti; *pramada* - pomatenosti; *alasya* - netecnosti; *nidrabhih* - spankem; *tat* - ta; *nibadhnati* - pouta; *bharata* - o Bharatovce.

Vez, o Bharatovce, ze kvalita temnoty je zrozena z nevedomosti a je strujcem klamu vsech vtelenych zivych bytosti; pouta pomatenosti, netecnosti a spankem.

VYKLAD: V tomto versi je specificke pouziti slova *tu* velice dulezite. Naznacuje, ze kvalita nevedomosti je velice zvlastni vlastnost vtelene duse. Kvalita nevedomosti je pravym opakem kvality dobra. V kvalite dobra muze clovek pestovanim poznani pochopit skutecnou podstatu veci, ale v kvalite nevedomosti je to uplne nemozne. Vsichni, kteri jsou v zajeti nevedomosti, se pomatnou, a silenci nemohou videt veci takove, jake jsou. Misto aby delali pokroky, klesaji. Definici kvality nevedomosti muzeme nalezt ve vedskych spisech. *Vastu-yathatmya-jnanavarakam viparyaya-jnana-janakam tamah*: V zakleti nevedomosti nelze videt skutecnou podstatu veci. Kazdy muze napriklad videt, ze jeho ded zemrel, ze kazdy umira a ze i jeho deti jednou umrou. Smrt je tedy neco, cemu se nikdo nevyhne, a presto lide tezce pracuji jako silenci a shromazduji penize ve dne v noci, aniz by se starali o vecnou dusi. To je silenost. Ve svem silenstvi odmitaji hledat duchovni poznani. Takovi lide jsou lini, a naskytne-li se jim prilezitost dozvedet se o duchovnim poznani, neprojevi zajem. Nejsou ani tak cinni jako lide v kvalite vasne. Jinym znakem osoby nachazejici se v kvalite nevedomosti je to, ze spi vice, nez je zapotrebi. sestihodinovy spanek je dostatecny, ale clovek v kvalite nevedomosti spi nejmene deset az dvanact hodin denne. Takovy clovek propada omamnym latkam a spanku a vzdy je skliceny. Podle toho se da poznat, kdo je podminen kvalitou nevedomosti.

SLOKA 9

sattvam sukhe sanjayati rajah karmasi bharata
jnanam avrtya tu tamah pramade sanjayaty uta

sattvam - kvalita dobra; *sukhe* - ke stesti; *sanjayati* - rozviji; *rajah* - kvalita vasne; *karmasi* - k vysledkum jednani; *bharata* - o Bharatovce; *jnanam* - poznani; *avrtya* - zahaluje; *tu* - ale; *tamah* - kvalita nevedomosti; *pramade* - k pomatenosti; *sanjayati* - vaze; *uta* - rika se.

O Bharatovce, kvalita dobra pouta ke stesti, vasen k plodum cinu a nevedomost, jez zahaluje poznani, vaze k pomatenosti.

VYKLAD: Clovek v kvalite dobra je spokojen se svou praci a intelektualni cinnosti, jako je napriklad filozofovani, vedecke badani nebo vyucovani. Clovek v kvalite vasne se zabyva plodonosnymi cinnostmi. Nashromazduje pokud mozno co nejvice, ale jistou cast venuje na dobrocinne ucely, napriklad na stavby nemocnic a podobne. Toto je charakteristicke pro lidi v kvalite vasne. Cinnosti

v kvalite nevedomosti skodi jak cloveku samotnemu, tak i druhym, nebor poznani je zahaleno temnotou.

SLOKA 10

rajas tamas cabhibhuya sattvam bhavati bharata
rajah sattvam tamas caiva tamah sattvam rajas tatha

rajah - kvalita vasne; *tamah* - kvalita nevedomosti; *ca* - take; *abhibhuya* - prekona; *sattvam* - kvalita vasne; *bhavati* - prevladne; *bharata* - o Bharatovce; *rajah* - kvalita vasne; *sattvam* - kvalita dobra; *tamah* - kvalita nevedomosti; *ca* - take; *eva* - tak; *tamah* - kvalita nevedomosti; *sattvam* - kvalita dobra; *rajah* - kvalita vasne; *tatha* - takto.

Nekdy prevlada kvalita dobra a prekonava kvality vasne a nevedomosti, o Bharatovce. Nekdy kvalita vasne prekonava kvality dobra a nevedomosti a jindy zas nevedomost prekonava dobro a vasen. Timto zpusobem probiha mezi nimi neustaly boj o nadvladu.

VYKLAD: Prevlada-li kvalita vasne, jsou kvality dobra a nevedomosti premozeny. Prevlada-li kvalita dobra, jsou premozeny kvality vasne a nevedomosti. A dominuje-li kvalita nevedomosti, znamena to, ze kvalita vasne a kvalita dobra jsou premozeny. Toto soutezeni o nadvladu nikdy nekonci. Proto se ten, kdo chce ucinit pokroky v uvedomovani si Krsny, musi povysit nad tyto tri kvality. Nadvlada urcite kvality je videt na tom, jak clovek vystupuje, jak a co ji a podobne. Toto vsechno bude vysvetleno v nasledujicich kapitolach. Jestlize clovek chce, muze vyvinout kvalitu dobra, a premoci tak kvalitu vasne a nevedomosti. Stejnym zpusobem muze vyvinout kvalitu vasne a premoci druhe dve kvality, nebo vyvinout kvalitu nevedomosti a porazit kvalitu dobra a vasne. Je-li clovek rozhodny, muze byt obdaren kvalitou dobra, aby se nad ni mohl povznest a dosahl stavu cisteho dobra. Na teto urovni, ktera se nazyva *vasudeva*, muzeme pochopit nauku o Bohu. Zpusob, jakym clovek jedna, naznacuje, v ktere kvalite se nachazi.

SLOKA 11

sarva-dvaresu dehe smin prakasa upajayate
jnanam yada tada vidyad vivrddham sattvam ity uta

sarva-dvaresu - vsechny brany; *dehe asmin* - tohoto tela; *prakasah* - kvalita osviceni; *upajayate* - rozvine; *jnanam* - poznani; *yada* - kdyz; *tada* - tehdy; *vidyat* - vedet; *vivrddham* - vzrusta; *sattvam* - kvalita dobra; *iti uta* - tak receno.

Jsou-li vsechny brany tela ozareny poznanim, pak vez, ze jde o projev kvality dobra.

VYKLAD: Telo ma devet bran: dve oci, dve usi, dve nosni dirky, usta, pohlavni organ a rir. Je-li kazda brana osvetlena priznaky dobra, rozumi se, ze clovek vyvinul kvalitu dobra. V teto kvalite muze videt, slyset a ochutnavat veci v jejich skutecne podobe. Clovek se ocisruje uvnitr i vne. U kazde brany se vyviji charakteristicky znak stesti, a to diky kvalite dobra.

SLOKA 12

lobhah pravrttir arambhah karmasam asamah sprha
rajasy etani jayante vivrddhe bharatarsabha

lobhah - chtivost; *pravrttih* - cinorodost; *arambhah* - usili; *karmasam* - v cinnostech; *asamah* - neovladatelna; *sprha* - touha; *rajasi* - v kvalite vasne; *etani* - toto vsechno; *jayante* - rozvine se; *vivrddhe* - kdyz prevysuje; *bharata-rsabha* - o nejvetsi z Bharatovcu.

O nejlepsi z Bharatovcu, pri vzrustu kvality vasne se rodi velka pripoutanost, chtivost, plodonosna cinorodost, horlive usili a neovladatelna touha.

VYKLAD: Clovek v kvalite vasne neni nikdy spokojen s postavenim, ktereho dosahl; snazi se ho vzdy zlepsit. Chce-li si postavit obytny dum, vsemozne se snazi, aby se podobal palaci, jako by v nem mohl bydlet navzdy. Krome toho projevuje i silnou touhu po smyslovych pozitcich, ktera nikdy nekonci. Takovy clovek chce vzdy zustat u sve rodiny a ve svem dome a pokracovat v uspokojovani smyslu. Vsechny tyto priznaky musime chapat jako typicke pro kvalitu vasne.

SLOKA 13

aprakaso pravrttis ca pramado moha eva ca
tamasy etani jayante vivrddhe kuru-nandana

aprakasah - temnota; *apravrttih* - necinnost; *ca* - a; *pramadah* - pomatenost; *mohah* - poblouzeni; *eva* - zajiste; *ca* - take; *tamasi* - z kvality nevedomosti; *etani* - tyto; *jayante* - projevuji se; *vivrddhe* - kdyz se vzmaha; *kuru-nandana* - o potomku Kuruu.

Temnota, necinnost, pomatenost a poblouzeni se projevuji, vzmaha-li se kvalita nevedomosti, o potomku Kuruu.

VYKLAD: Tam, kde neni osviceni, neni ani poznani. Clovek v kvalite nevedomosti nejedna podle predepsanych zasad, nybrz zcela naladove a bez cile. Prestoze je schopen prace, nesnazi se o ni. Tomu se rika iluze. I kdyz je jeho vedomi cinne, jeho zivot je necinny. Toto jsou priznaky pripisujici se kvalite nevedomosti.

SLOKA 14

yada sattve pravrddhe tu pralayam yati deha-bhrt
tadottama-vidam lokan amalan pratipadyate

yada - kdyz; *sattve* - kvalita dobra; *pravrddhe* - rozvinuta; *tu* - ale; *pralayam* - zanik; *yati* - jde; *deha-bhrt* - vteleny; *tada* - tehdy; *uttama-vidam* - velkych mudrcu; *lokan* - planety; *amalan* - ciste; *pratipadyate* - dosahne.

Zemre-li clovek v kvalite dobra, dosahne cistych vyssich planet, kde sidli velci svati lide.

VYKLAD: Ten, kdo se nachazi v kvalite dobra, dosahne vyssich planet, jako jsou Brahmaloka nebo Dzanaloka, a tam se pak tesi z bozskeho stesti. Slovo *amalan* je dulezite a znamena ,,prost vasne a nevedomosti``. Hmotny svet je plny necistot, ale kvalita dobra je v hmotnem svete nejcistsi formou existence. Pro ruzne druhy zivych bytosti jsou urceny ruzne druhy planet a ti, kteri zemrou v kvalite dobra, vstoupi na planety, kde sidli velci svetci a velci oddani.

SLOKA 15

rajasi pralayam gatva karma-sangisu jayate
tatha pralinas tamasi mumha-yonisu jayate

rajasi - v kvalite vasne; *pralayam* - zanik; *gatva* - dosahne; *karma-sangisu* - ve spolecnosti tech, kdo vykonavaji plodne cinny; *jayate* - zrodi se; *tatha* - podobne; *pralinah* - zanikajici; *tamasi* - v nevedomosti; *mumha-yonisu* - ve zvirecich druzich; *jayate* - zrodi se.

Zemre-li clovek v kvalite vasne, narodi se mezi temi, kteri vykonavaji plodonosne ciny; zemre-li v kvalite nevedomosti, zrodi se v risi zvirat.

VYKLAD: Nekteri lide si nespravne mysli, ze kdyz duse dosahla lidske podoby, nemuze uz nikdy poklesnout. Z tohoto verse vsak vyplyva, ze jestlize u cloveka prevlada kvalita nevedomosti, klesne po smrti na existencni uroven zvirat. Odtud se musi evolucnim vyvojem opet povysit na lidskou uroven. Ti, kteri lidsky zivot berou vazne, by proto meli jednat v kvalite dobra a v dobre spolecnosti oddanych nakonec transcendovat kvality hmotne prirody a plne si uvedomit Krsnu v oddane sluzbe. To je cil lidskeho zivota. Jinak zde neni ani zaruka, ze by clovek znovu dosahl lidske podoby.

SLOKA 16

karmasah sukrtasyahuh sattvikam nirmalam phalam
rajasas tu phalam duhkham ajnanam tamasah phalam

karmasah - cin; *su-krtasya* - zbozny; *ahuh* - rika se; *sattvikam* - v kvalite dobra; *nirmalam* - ocisten; *phalam* - vysledek; *rajasah* - kvalitou vasne; *tu* - ale; *phalam* - vysledek; *duhkham* - zal; *ajnanam* - nesmysl; *tamasah* - kvalita nevedomosti; *phalam* - vysledek.

Pravi se, ze zbozne ciny v kvalite dobra ocisruji, ciny v kvalite vasne vsak prinaseji zal a ciny v kvalite nevedomosti vedou k posetilosti.

VYKLAD: Clovek se ocisruje zboznymi ciny konanymi v kvalite dobra, a proto svetci, kteri jsou prosti vsi iluze, prozivaji neustale stesti. Ciny konane v kvalite vasne jsou vsak strastiplne, nebor vsechny ciny zamerene k dosazeni hmotneho stesti jsou predurceny k neuspechu. Chce-li napriklad nekdo postavit mrakodrap, je zapotrebi mnoho lidskeho utrpeni, nez je postaven. Financnik se musi probit ruznymi nesnazemi, nez se mu podari ziskat potrebne penize, a ti, kteri pracuji na stavbe budovy, musi fyzicky drit jako otroci. Krsna proto rika v Bhagavadgite, ze vsechny ciny v kvalite vasne bezesporu doprovazi mnoho utrpeni. Muze se snad vyskytnout urcite psychicke nebo mentalni uspokojeni, jako napriklad ,,Jsem majitelem tohoto domu nebo techto penez``, ale to neni skutecne stesti.

Clovek, ktery jedna v kvalite nevedomosti, zcela postrada poznani, a proto vysledkem jeho jednani je utrpeni jiz v tomto zivote a po smrti jde vstric zvireci existenci. Zvireci zivot je vzdy strastiplny, i kdyz to zvirata, zahalena iluzorni energii, majou, nechapou. Porazet nevinna zvirata je take nasledek kvality nevedomosti. Reznici nevedi, ze zvire dostane v budoucnu telo, ktere bude prizpusobeno k tomu, aby je mohlo zabit. Takovy je zakon prirody. V lidske spolecnosti musi byt clovek povesen, zabije-li cloveka. Tak zni zakon statu. Lide pro svou nevedomost nemohou pochopit, ze hmotny svet je stat, jenz je zcela ovladan Nejvyssim Panem. Kazdy zivy tvor je synem Nejvyssiho, ktery nestrpi ani zabiti mravence. Prestoupi-li clovek tento zakon, musi byt potrestan. Zabijet zvirata pro uspokojovani

jazyka je nejhorsi druh nevedomosti. Clovek nepotrebuje zabijet zvirata, nebor Nejvyssi Pan mu dava tolik dobrych veci v podobe mleka, zeleniny, ovoce a tak dal. Oddava-li se presto pojidani masa, da se z toho vyrozumet, ze jedna v kvalite nevedomosti a ze si pripravuje velice temnou budoucnost. Ze vseho zabijeni zvirat je zabijeni krav nejhorsi, nebor krava nam dava tolik poteseni v podobe mleka. Porazeni krav je nejhrubsi cin nevedomosti. Ve Vedach stoji: *gobhih prisita-matsaram*. ,,Clovek, ktery si preje zabit kravu, prestoze je zcela uspokojen jejim mlekem, se nachazi v nejhlubsi nevedomosti.`` (Rg Veda 9.4.64) Ve vedske literature je take modlitba, jez zni:

namo brahmasya-devaya go-brahmasa-hitaya ca
jagad-dhitaya krssaya govindaya namo namah

,,Muj Pane, jsi ochrancem krav a brahmanu a jsi take dobrodincem cele lidske spolecnosti a sveta.`` (Visnu Purana 1.19.65)

V tomto versi si muzeme vsimnout, ze se klade duraz na ochranu krav a brahmanu. Brahmani jsou symbolem duchovniho vzdelani a krava symbolizuje nejdulezitejsi jidlo, mleko; obema se musi dostat veskere ochrany - to je skutecny pokrok civilizace. V moderni spolecnosti se nedba na duchovni poznani a zabijeni krav se podporuje. Z toho se da vyvodit, ze lidska spolecnost je na spatne ceste, odsouzene k zaniku. Civilizace, ktera vede k tomu, ze se z obcanu v pristim zivote stavaji zvirata, neni ve skutecnosti lidskou spolecnosti. Nynejsi lidska spolecnost je samozrejme poblouzena kvalitami vasne a nevedomosti. Je to velmi nebezpecny vek, a vsechny narody by se mely postarat o to, aby zachranily lidstvo pred nejvetsim nebezpecim nejjednodussim zpusobem - uvedomovanim si Krsny.

SLOKA 17

sattvat sanjayate jnanam rajaso lobha eva ca
pramada-mohau tamaso bhavato jnanam eva ca

sattvat - z kvality dobra; *sanjayate* - rozvine se; *jnanam* - poznani; *rajasah* - z kvality vasne; *lobhah* - chtivost; *eva* - zajiste; *ca* - take; *pramada* - pomatenost; *mohau* - klam; *tamasah* - z kvality nevedomosti; *bhavatah* - vznika; *ajnanam* - posetilost; *eva* - zajiste; *ca* - take.

Z kvality dobra se rodi prave poznani, z kvality vasne chtivost a z kvality nevedomosti vznika posetilost, pomatenost a klam.

VYKLAD: Jelikoz dnesni spolecnost neprospiva zivym bytostem, doporucuje se, aby se lide zacali venovat uvedomovani si Krsny, coz zpusobi, ze spolecnost se povznese na uroven kvality dobra. Potom mohou lide videt veci v jejich pravem svetle. Pod vlivem kvality nevedomosti se lide chovaji jako zvirata a ztraceji schopnost jasneho videni. Nemohou napriklad pochopit, ze riskuji, ze budou ve svem pristim zivote zabiti stejnymi zviraty, ktera nyni porazeji. Protoze nemaji skutecne vzdelani a vedomosti, zacnou byt nezodpovedni. Abychom zastavili tuto nezodpovednost, musime zavest vychovu a vzdelani vedouci k rozvoji kvality dobra. Lide vychovavani v kvalite dobra jsou rozvazni a vidi veci tak, jak skutecne jsou. Blahobyt a stesti se pak dostavi automaticky. I kdyz je vetsina lidstva nesrastna a neuspesna, jestlize se alespon nejake procento obyvatelstva zacne venovat rozvijeni uvedomovani si Krsny a dospeje do kvality dobra, pak je mozne, ze zavladne mir a hojnost na celem svete. Na druhe strane, jestlize se svet zcela odda kvalite vasne a nevedomosti, nemuze nikdy existovat mir nebo blahobyt. Pod vlivem kvality vasne se lide stavaji lakomymi a jejich zadost po smyslovem pozitku nezna mezi. Muzeme videt, ze i kdyz ma nekdo dostatek penez a dostacujici prostredky k uspokojovani smyslu, presto postrada stesti a klid mysli. Dokud je clovek pod vlivem kvality vasne, bude vzdy postradat stesti a klidnou mysl. Touzi-li clovek vubec po stesti, jeho penize mu nepomohou; musi se povysit na kvalitu dobra uvedomovanim si Krsny. Ten, kdo se nachazi v kvalite vasne, neni jenom dusevne nesrastny, nybrz i jeho prace se mu stava zatezi. Musi delat mnoho planu a velice tezce pracovat, aby zachoval svou strastiplnou existenci. V kvalite nevedomosti se lide pomatou. Pod vlivem nepriznivych okolnosti se uchyluji k omamnym latkam a klesaji do jeste hlubsi nevedomosti. Jejich budoucnost je velice temna.

SLOKA 18

urdhvam gacchanti sattva-stha madhye tisthanti rajasah
jaghanya-gusa-vrtti-stha adho gacchanti tamasah

urdhvam - vzhuru; *gacchanti* - jdou; *sattva-sthah* - ti, kteri se nachazeji v kvalite dobra; *madhye* - uprostred; *tisthanti* - dli; *rajasah* - ti, kteri se nachazeji v kvalite vasne; *jaghanya* - odporny; *gusa* - kvalita; *vrtti-sthah* - povolani; *adhah* - dolu; *gacchanti* - jdou; *tamasah* - lide v kvalite nevedomosti.

Ti, kteri se nachazeji v kvalite dobra, speji nahoru, k vyssim planetam; uprostred, na pozemskych planetach, zustavaji lide kvality vasne; a ti, kteri jsou v hruzne kvalite nevedomosti, klesaji dolu, do pekelnych svetu.

VYKLAD: V tomto versi jsou jasne popsany vysledky jednani ve trech kvalitach prirody. Existuje vyssi planetarni soustava sestavajici se z nebeskych planet, kde jsou vsichni na vysokem vyvojovem stupni. Na kterou z techto planet se clovek dostane, zavisi na stupni kvality dobra. Satjaloka neboli Brahmaloka je nejvyssi planeta a prebyva na ni Brahma, prvni bytost tohoto vesmiru. Neni snad ani mozne predstavit si, jak nadherny je zivot na Brahmaloce, a nejvyssi kvalita, kvalita dobra, nas tam muze dovest.

Kvalita vasne je smisena. Nachazi se uprostred mezi kvalitou dobra a kvalitou nevedomosti. Clovek se nikdy nenachazi v nesmisene kvalite. Kdyby se napriklad nachazel jen v kvalite vasne, zustal by jednoduse na Zemi jako kral nebo bohac. Kvality jsou vsak smichany, a proto muze clovek klesnout i dolu. Lide teto planety, kteri se nachazeji prevazne v kvalite vasne a nevedomosti, nemohou tedy mechanickym zpusobem dosahnout vyssich planet. V kvalite vasne muze dojit take k tomu, ze z cloveka se v pristim zivote stane silenec.

Nejnizsi kvalita, kvalita nevedomosti, se zde popisuje jako odporna. Zustavat v kvalite nevedomosti je velice riskantni. Existuje osm milionu zivocisnych druhu, ktere jsou na nizsim vyvojovem stupni nez clovek. Jsou to napriklad ptaci, savci, plazi, rostliny a podobne. Stupen nevedomosti, ktery u cloveka prevlada, urcuje, v jakem z techto ohavnych druhu se narodi. Slovo *tamasah* je zde velmi dulezite; poukazuje na ty, kteri neustale setrvavaji v kvalite nevedomosti, aniz by se snazili povysit se do vyssich kvalit. Jejich budoucnost je velice temna.

Lide v kvalite vasne a nevedomosti maji prilezitost povysit se do kvality dobra, a to uvedomovanim si Krsny. Ti vsak, kdo nevyuziji teto prilezitosti, zajiste zustanou v nizsich kvalitach.

SLOKA 19

nanyam gusebhyah kartaram yada drastanupasyati
gusebhyas ca param vetti mad-bhavam so dhigacchati

n a - zadne; *anyam* - jine; *gusebhyah* - nez kvality; *kartaram* - konatel; *yada* - kdyz; *drasta anupasyati* - ten, kdo vidi veci v pravem svetle; *gusebhyah* - z kvalit hmotne prirody; *ca* - a; *param* - transcendentalni; *vetti* - zna; *mat-bhavam* - k Me duchovni podstate; *sah* - on; *adhigacchati* - je povysen.

Kdyz clovek spravne vidi, ze vsechny cinnosti jsou vykonavany pouze temito kvalitami prirody, a vi-li, ze Nejvyssi Pan stoji nad nimi, pak muze dospet k Me duchovni podstate.

VYKLAD: Tim, ze se od osvicenych dusi poucime a spravne pochopime cinnosti kvalit hmotne prirody, muzeme se nad tyto kvality jednoduse povznest. Prvnim duchovnim ucitelem je Krsna, ktery zde predava duchovni vedomosti Ardzunovi. O tom, jak kvality hmotne prirody jednaji, se muzeme naucit pouze od lidi, kteri si dokonale uvedomuji Krsnu. Pokud to neudelame, muze se stat, ze sveho zivota nevyuzijeme spravne. Od praveho duchovniho ucitele se muzeme dozvedet o nasi duchovni povaze, o nasem tele, o smyslech a o nasem zajeti v kvalitach hmotne prirody. Jsme-li v zajeti techto kvalit, jsme bezmocni, ale uvedomujeme-li si svou skutecnou povahu, muzeme dosahnout transcendentalniho stavu a venovat se duchovnimu zivotu. Neni to vlastne ziva bytost, ktera vykonava ruzne ciny. Duse je ve skutecnosti nucena jednat v souladu se svym telem, ktere je rizeno urcitou kvalitou hmotne prirody. Bez pomoci duchovni autority nemuzeme pochopit, v jakem postaveni se ve skutecnosti nachazime. Pod vedenim praveho duchovniho ucitele porozumime, jake je nase prave postaveni, a nasledkem toho si jasne uvedomime postaveni Krsny. Clovek, ktery si je vedom Krsny, neni ovlivnovan kvalitami hmotne prirody. V sedme kapitole jiz bylo vysvetleno, ze ten, kdo se odevzda Krsnovi, je osvobozen od hmotnych cinu. Proto na toho, kdo je schopen videt veci v pravem svetle, vliv hmotne prirody postupne prestava pusobit.

SLOKA 20

gusan etan atitya trin dehi deha-samudbhavan
janma-mrtyu-jara-duhkhair vimukto mrtam asnute

gusan - kvality; *etan* - tyto; *atitya* - transcenduje; *trin* - tri; *dehi* - vtelena bytost; *deha* - telo; *samudbhavan* - pochazejici; *janma* - zrozeni; *mrtyu* - smrt; *jara* - stari; *duhkhaih* - strasti; *vimuktah* - vysvobozena; *amrtam* - nektar; *asnute* - tesi se.

Povznese-li se vtelena bytost nad tyto tri kvality, jez jsou spojeny s telem, vysvobodi se ze strasti zrozeni, smrti a stari, a tesi se z nektaru jiz v tomto zivote.

VYKLAD: V tomto versi je vysvetleno, jak se clovek muze udrzet na transcendentalni urovni i v tomto tele a byt si plne vedomy Krsny. Sanskrtske slovo *dehi* znamena ,,vteleny``. Prestoze je duse v hmotnem tele, muze se vysvobodit z vlivu kvalit hmotne prirody tim, ze dela pokroky v duchovnim poznani. stesti duchovniho zivota muzeme prozivat i v nynejsim tele a po opusteni tohoto tela se bezesporu dostaneme do duchovniho sveta. Koname-li oddanou sluzbu s mysli uprenou na Krsnu, znamena to, ze jsme vysvobozeni z hmotnych pout; toto bude vysvetleno v osmnacte kapitole. Je-li clovek vysvobozen z vlivu kvalit hmotne prirody, zacne oddane slouzit.

SLOKA 21

arjuna uvaca
kair lingais trin gusan etan atito bhavati prabho
kim acarah katham caitams trin gusan ativartate

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *kaih* - jake; *lingaih* - znaky; *trin* - tri; *gusan* - kvality; *etan* - tyto; *atitah* - prekrocit; *bhavati* - je; *prabho* - muj Pane; *kim* - jake; *acarah* - chovani; *katham* - jak; *ca* - take; *etan* - tyto; *trin* - tri; *gusan* - kvality; *ativartate* - prekonava.

Ardzuna se zeptal: Muj drahy Pane, podle jakych priznaku se pozna ten, kdo je transcendentalni temto trem kvalitam? Jak se chova a jak tyto kvality hmotne prirody prekonava?

VYKLAD: V tomto versi klade Ardzuna velice dulezite otazky. Chce vedet, jak se pozna clovek, ktery uz kvality hmotne prirody prekonal. Nejdrive se pta, podle ceho se pozna, ze takovy transcendentalista se skutecne oprostil od vlivu kvalit hmotne prirody. Dale se pta, jak takova osoba zije a jedna a dodrzuje-li nejake zasady nebo ne. A nakonec se Ardzuna pta, jak muze clovek dosahnout transcendentalniho stavu. Tato otazka je velmi dulezita, nebor jestlize clovek nevi, jak se muze umistit na transcendentalni uroven, je nemozne, aby projevil prislusne priznaky. Proto jsou vsechny Ardzunovy otazky velmi dulezite a Krsna je postupne zodpovi.

SLOKA 22 - 25

sri-bhagavan uvaca
prakasam ca pravrttim ca moham eva ca pasmava
na dvesti sampravrttani na nivrttani kanksati

udasina-vad asino gusair yo na vicalyate
gusa vartanta ity evam yo vatisthati nengate

sama-duhkha-sukhah sva-sthah sama-lostasma-kancanah
tulya-priyapriyo dhiras tulya-nindatma-samstutih

manapamanayos tulyas tulyo mitrari-paksayoh
sarvarambha-parityagi gusatitah sa ucyate

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *prakasam* - osviceni; *ca* - a; *pravrttim* - ulpivani; *ca* - a; *moham* - klam; *eva ca* - take; *pasmava* - o synu Pandy; *na dvesti* - nechovat odpor; *sampravrttani* - i kdyz povstane; *na nivrttani* - ani kdyz ustane; *kanksati* - touzi; *udasina-vat* - jakoby netecne; *asinah* - spociva; *gusaih* - kvalitami; *yah* - kdo; *na* - nikdy; *vicalyate* - rozrusen; *gusah* - kvality; *vartante* - jednaji; *iti evam* - vedom toho; *yah* - kdo; *avatisthati* - setrvava; *na* - nikdy; *ingate* - hybati se; *sama* - stejny; *duhkha* - v nestesti; *sukhah* - ve stesti; *sva-sthah* - spociva v sobe; *sama* - stejny; *losta* - hroudu; *asma* - kamen; *kancanah* - zlato; *tulya* - pohlizet stejne; *priya* - mile; *apriyah* - nemile; *dhirah* - pevne; *tulya* - stejne; *ninda* - v pohane; *atma-samstutih* - chvala; *mana* - ucta; *apamanayoh* - potupa; *tulyah* - stejne; *tulyah* - stejne; *mitra* - pritel; *ari* - nepritel; *paksayoh* - ke stranam; *sarva* - vsechno; *arambha* - usilovani; *parityagi* - kdo zanechal; *gusa-atitah* - prekrocil kvality hmotne prirody; *sah* - on; *ucyate* - rika se.

Vzneseny pravil: O synu Pandy, clovek, ktery nechova nenavist k osvicenosti, ulpivani a klamu, jestlize povstanou, a ani po nich netouzi, kdyz ustanou; kdo spociva jakoby netecne a kvality hmotne prirody ho nerozrusi; kdo zustava pevny, dobre si vedom toho, ze jsou to pouze kvality, ktere jednaji; kdo spociva v sobe a prijima stejne stesti i nestesti; kdo pohlizi stejne na hroudu, kamen i na zlato; kdo je moudry a prijima mile i nemile, chvalu i pohanu jako stejnou vec; kdo neni dotcen poctou ani opovrzenim; kdo jedna stejne s pritelem i nepritelem; a kdo zanechal vseho materialistickeho podnikani - o tom se pravi, ze se povznesl nad kvality hmotne prirody.

VYKLAD: Ardzuna polozil tri otazky a Krsna na ne postupne odpovida. Nejprve naznacuje, ze clovek, ktery prekrocil hmotne kvality, nikomu nezavidi a ani po nicem netouzi. Dokud v tomto hmotnem svete zustava ziva bytost vtelena v hmotnem tele, je pochopitelne, ze je pod vlivem nektere z hmotnych kvalit. Teprve po opusteni tela na ni kvality hmotne prirody nemohou pusobit. Dokud

vsak ma hmotne telo, nemela by se nechat ovlivnit. Je-li clovek zapojen v oddane sluzbe, prestane se automaticky ztotoznovat s telem. Je-li si vedom hmotneho tela, smeruji vsechny jeho cinnosti k uspokojovani smyslu; prevede-li vsak sve vedomi na Krsnu, touha uspokojovat smysly automaticky zmizi. Ziva bytost nepotrebuje hmotne telo a ani nemusi jednat podle jeho impulsu. Jsou to kvality hmotne prirody, ktere jednaji v tele, ale samotna duse stoji nad nimi. Jak to lze realizovat prakticky? Tim, ze se clovek zapoji do oddane sluzby s vedomim potesit Krsnu, nebor oddany netouzi tesit se z tela a ani ho opustit. V tomto transcendentalnim stavu se automaticky vysvobozuje, a o vysvobozeni z vlivu kvalit hmotne prirody se tedy ani nemusi snazit.

Dalsi otazka se tykala transcendentalistova chovani. Hmotne vedomy clovek je velmi ovlivnovan takzvanou poctou a opovrzenim, jez se vztahuji na jeho telo. Transcendentalisty se naopak falesna pocta nebo opovrzeni nikdy nedotkne, nebor kona svou povinnost s mysli uprenou na Krsnu a nestara se, zdali ho nekdo chvali nebo pomlouva. Pouziva veci, ktere jsou vhodne k uspesnemu vykonavani jeho duchovnich povinnosti a netouzi po necem hmotnem, ar uz je to kamen nebo zlato. Za sve pratele povazuje ty, kteri mu pomahaji v konani povinnosti k poteseni Krsny, a ke svym takzvanym nepratelum nechova nenavist. Se vsemi a se vsim jedna stejne a vsechno vidi na stejne urovni, ponevadz si je dobre vedom, ze s hmotnou existenci nema nic spolecneho. Socialni a politicke udalosti na neho nepusobi, protoze zna velmi dobre povahu techto docasnych prevratu a nepokoju. Clovek, ktery si je vedom Krsny, nezada niceho pro sebe, ale pro Krsnu by udelal cokoliv. Pouze takovym chovanim se muzeme dostat na transcendentalni uroven.

SLOKA 26

mam ca yo vyabhicaresa bhakti-yogena sevate
sa gusan samatityaitan brahma-bhuyaya kalpate

mam - Mne; *ca* - take; *yah* - ten, kdo; *avyabhicaresa* - bez odchyleni; *bhakti-yogena* - oddanou sluzbou; *sevate* - slouzi; *sah* - on; *gusan* - kvality hmotne prirody; *samatitya* - prekonava; *etan* - tyto (vsechny); *brahma-bhuyaya* - povznesen na uroven brahma; *kalpate* - stava se.

Kdo Mi slouzi s uplnou oddanosti a za zadnych okolnosti se neodchyli, ten zaroven prekonava kvality hmotne prirody, a tak se dostava na uroven brahma.

VYKLAD: Tento vers je odpovedi na treti Ardzunovu otazku - jak se clovek dostane na transcendentalni rovinu. Jiz drive bylo vysvetleno, ze v materialnim svete jsou vsechny ciny konany pod vlivem kvalit hmotne prirody. Clovek se vsak nema nechat rusit aktivitami techto hmotnych kvalit. Misto abychom zamestnavali nase vedomi hmotnymi ciny, meli bychom sve vedomi prevest na ciny, ktere maji vztah ke Krsnovi. Cinnost, pri niz si uvedomujeme Krsnu, se nazyva bhaktijoga, coz znamena jednani urcene k poteseni Krsny. Nezahrnuje to vsak pouze Krsnu, nybrz i Jeho jine dokonale expanze, jako napriklad Ramu a Narajanu a dalsi. Krsna ma nekonecne mnozstvi podob a zjeveni a ten, kdo s oddanosti slouzi nektere z nich, je pokladan za cloveka spocivajiciho na transcendentalni rovine. Musime si take uvedomit, ze vsechny Krsnovy podoby jsou zcela transcendentalni, blazene, plne poznani a vecne. Tyto Osobnosti Bozstvi jsou vsemocne a vsevedouci a maji vsechny transcendentalni vlastnosti. Proto slouzi-li clovek s neochvejnou rozhodnosti Krsnovi nebo Jeho dokonalym expanzim, muze snadno prekonat kvality hmotne prirody, ktere se jinak prekonat nedaji. To bylo jiz vysvetleno v sedme kapitole. Ten, kdo se odevzda Krsnovi, je ihned vysvobozen z vlivu kvalit hmotne prirody. Kdyz clovek oddane slouzi Krsnovi a plne si Ho uvedomuje, dostane se mu stejneho postaveni. Pan rika, ze je svou povahou vecny, blazeny a plny poznani a ze zive bytosti jsou Jeho castecky, tak jako je zlate zrnko casti zlateho dolu. Pokud jde o kvalitu, je tedy duchovni podstata zive bytosti na stejne urovni jako Krsnova. Bylo by vsak chybne domnivat se, ze ziva bytost je s Krsnou totozna. Ziva bytost zustava vzdy jedincem a jeji identita je vzdy odlisna od Krsnovy; jinak bychom nikdy nemohli mluvit o bhaktijoze. Bhaktijoga zahrnuje tri zakladni aspekty: svrchovaneho Pana, bhaktu a jejich vzajemne vymeny laskyplne transcendentalni sluzby. Nenachazi-li se clovek na stejne transcendentalni rovine jako Pan, nemuze Mu ovsem slouzit. Aby se nekdo stal osobnim sluhou krale, musi se na to kvalifikovat. Kvalifikace nutna k laskyplnemu slouzeni Krsnovi spociva v tom, ze clovek musi byt zcela prost hmotneho znecisteni, neboli musi byt na urovni brahma. Ve Vedach stoji: *brahmaiva san brahmapy eti*. Clovek muze dosahnout Nejvyssiho Brahma tim, ze se sam stane brahma, neboli musi dosahnout kvalitativni jednoty s Brahma. Dosazenim stadia brahma vsak neztraci svou vecnou identitu jako individualni duse.

SLOKA 27

brahmaso hi pratisthaham amrtasyavyayasya ca
sasvatasya ca dharmasya sukhasyaikantikasya ca

brahmasah - neosobni zar, brahmadzjoti; *hi* - zajiste; *pratistha* - zaklad; *aham* - Ja jsem; *amrtasya* - nesmrtelneho; *avyayasya* - nepomijiveho; *ca* - take; *sasvatasya* - odvekeho; *ca* - a; *dharmasya* - prirozenym stavem; *sukhasya* - stesti; *aikantikasya* - naprosteho; *ca* - take.

Jsem podstatou nesmrtelneho, nepomijiveho a vecneho neosobniho brahma, ktere je take zakladem nejvyssiho stesti.

VYKLAD: Neosobni brahma se vyznacuje nesmrtelnosti, nepomijivosti, vecnosti a stestim. Brahma je prvnim stupnem transcendentalni realizace. Druhym stupnem je realizace Paramatmy, Nadduse, a Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Bhagavan, je konecnou realizaci Absolutni Pravdy. Jak neosobni brahma, tak i Paramatma jsou jiz zahrnuty v Nejvyssi Osobe. V sedme kapitole bylo vysvetleno, ze hmotna priroda je projevem Panovy nizsi energie. Pan oplodni nizsi hmotnou prirodu casteckami vyssi povahy - to je duchovni dotek hmotne prirody. Kdyz zacne hmotou podminena ziva bytost pestovat duchovni poznani, povznese se nad uroven hmotne existence a postupne dosahne stavu, kdy realizuje neosobni aspekt Nejvyssiho - brahma. Toto je prvni stadium na ceste seberealizace. Clovek, ktery realizoval brahma, neni duchovne dokonaly, prestoze dospel na transcendentalni uroven a stoji nad hmotnou existenci. Muze se ale povysit z realizace neosobniho brahma na realizaci Paramatmy a nakonec Bhagavana - Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Vedska literatura popisuje mnoho prikladu postupne realizace Absolutni Pravdy. Jednim z nich jsou ctyri bratri Kumarove, kteri byli zpocatku v neosobnim stadiu brahma, ale pozdeji se povysili na uroven oddane sluzby Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Ten, kdo se nemuze povysit na uroven brahma, riskuje, ze klesne dolu. Ve Srimad Bhagavatamu se pise, ze i kdyz clovek muze dosahnout stadia neosobniho brahma, zustanou jeho znalosti nejasne, jestlize je neprohloubi a neziska poznani o Nejvyssi Osobe. Clovek se tedy musi zapojit do oddane sluzby, jinak riskuje, ze klesne dolu, i kdyz dosahl stadia brahma.

Ve vedskych pismech se uvadi: *raso vai sah rasam hy evayam labdhvanandi bhavati*. ,,Teprve kdyz clovek porozumi Krsnovi, Bozske Osobnosti, pramenu vsech radosti, je skutecne transcendentalne srasten.`` (Taittirija Upanisad 2.7.1) Nejvyssi Pan ma sest vznesenych vlastnosti a oddany, ktery Mu slouzi, je take do urcite miry ziska. Kralovi sluzebnici si uzivaji temer na stejne urovni jako kral. A tak nepomijive stesti a vecny zivot doprovazeji oddanou sluzbu. Proto ten, kdo Krsnovi oddane slouzi, jiz realizoval vecne a nepomijive brahma.

Ziva bytost touzi vladnout nad hmotnym svetem, a proto klesa dolu, prestoze je v podstate brahma. Ziva bytost stoji ve svem prirozenem stavu nad tremi kvalitami hmotne prirody, ale zaplete se, dostane-li se s nimi do styku. Z toho pak povstava jeji touha ovladat prirodu. Oddanou sluzbou s plnym pohrouzenim myslenek na Krsnu se vsak clovek ihned dostane na transcendentalni uroven a jeho neopravnena touha ovladat hmotnou prirodu zmizi. Oddanou sluzbu, ktera by mela byt vykonavana ve spolecnosti oddanych, lze vykonavat deviti zpusoby, z nichz prvni tri jsou: naslouchani o Panu, velebeni Pana a vzpominani na Pana. Styka-li se clovek s oddanymi, postupne pod vlivem duchovniho ucitele zmizi hmotna touha vladnout a clovek zacne s pevnou odhodlanosti a laskou slouzit Bohu. Dvacatym druhym versem teto kapitoly pocinaje a poslednim konce, byla tato skutecnost popsana. Oddane slouzit Panu je velmi snadne - znamena to, ze bez prestani slouzime Krsnovi, jime pouze jidlo, ktere Mu bylo obetovano, cichame ke kvetinam, ktere byly obetovany Jeho lotosovym noham, navstevujeme mista, kde mel sve transcendentalni zabavy, cteme o Jeho cinnostech a Jeho laskyplnych vztazich ke svym oddanym, zpivame nebo pronasime mahamantru *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare* a postime se v dny, ktere oslavuji zjeveni Pana a Jeho oddanych, popripade jejich odchod z tohoto sveta. Ridime-li se touto metodou, uplne se oprostime od vsech hmotnych aktivit a dostaneme se na uroven brahma, kde jsme kvalitativne rovni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady ke ctrnacte kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Tri kvality hmotne prirody``.

KAPITOLA PATNACTA

Joga Nejvyssi Osobnosti

SLOKA 1

sri-bhagavan uvaca
urdhva-mulam adhah-sakham asvattham prahur avyayam
chandamsi yasya parsani yas tam veda sa veda-vit

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *urdhva-mulam* - s koreny nahoru; *adhah* - dolu; *sakham* - vetve; *asvattham* - banyanovnik; *prahuh* - rika se; *avyayam* - vecny; *chandamsi* - vedske hymny; *yasya* - jehoz; *parsani* - listy; *yah* - kdokoliv; *tam* - ten; *veda* - zna; *sah* - on; *veda-vit* - znalec Ved.

Vzneseny pravil: Hovori se o neznicitelnem banyanovniku, ktery ma koreny nahore a vetve dole a jehoz listy jsou vedske hymny. Kdo zna tento strom, je znalcem Ved.

VYKLAD: Po projednani dulezitosti bhaktijogy se muzeme zeptat, jaky vyznam maji Vedy. V teto kapitole se vysvetluje, ze ucelem studia Ved je pochopit Krsnu. Proto kazdy, kdo Krsnovi oddane slouzi a je si Krsny vzdy plne vedom, jiz zna Vedy.

Labyrint hmotneho sveta je zde prirovnan k banyanovniku. Pro toho, kdo se zabyva plodnymi ciny, banyanovnik nekonci. Putuje donekonecna z vetve na vetev, nebor tento strom symbolizujici hmotny svet nema zadneho konce. Kdo se k tomuto stromu upjal, se nemuze nikdy vysvobodit. Vedske hymny, urcene k povzneseni cloveka, se prirovnavaji k listum tohoto banyanovniku. Jeho koreny smeruji vzhuru, protoze zacinaji na nejvyssi planete vesmiru, kde zije Brahma. Kdo zna tento neznicitelny strom iluze, muze se vymanit z jeho pout. Je tedy dulezite znat zpusob, jak se z tohoto zapleteni vyprostit.

V predeslych kapitolach bylo receno, ze existuje mnoho cest, ktere vedou z hmotneho labyrintu, a az do trinacte kapitoly jsme sledovali, ze oddana sluzba Nejvyssimu Panu je tou nejlepsi cestou. Zakladni zasadou oddane sluzby je nebyt poutan k hmotnym cinum, nybrz byt poutan k transcendentalni sluzbe Bohu. Zacatek teto kapitoly pojednava o pretrzeni pout k hmotnemu svetu. Koren tohoto hmotneho byti smeruje nahoru, coz znamena, ze ma svuj pocatek v uplne hmotne substanci na nejvyssi planete vesmiru. Odtamtud expanduje cely vesmir s mnoha vetvemi, ktere predstavuji ruzne hvezdne soustavy. Plody predstavuji vysledky cinnosti zivych bytosti, tedy nabozenstvi, hospodarsky rozvoj, smyslovy pozitek a vysvobozeni.

V tomto svete se obvykle nesetkame se stromem, jehoz koreny rostou nahoru a vetve dolu. Takovy strom vsak existuje. Muzeme jej spatrit na hladine vodni nadrze. Stromy rostouci na brehu, reky se odrazeji na vodni hladine a my vidime, ze jejich odraz ma koreny nahore a vetve dole. Jinymi slovy, strom, ktery symbolizuje hmotny svet, je zrcadlovym obrazem skutecneho stromu duchovniho sveta. Tak jako odraz stromu spociva na hladine vody, tak i odraz duchovniho sveta spociva na touze. Touha je pricinou toho, ze veci existuji v tomto odrazenem hmotnem svetle. Kdo se chce dostat z materialni existence, musi tento strom dukladne poznat analytickym studiem a pretnout pouta, ktera ho k nemu vazou.

Tento strom je dokonalym odrazem skutecneho stromu. Ve svete duchovnim existuje vsechno. Impersonaliste povazuji brahma za koren tohoto hmotneho stromu a podle sankhjove filozofie z korene nejprve vychazi *prakrti, purusa*, pak tri kvality hmotne prirody (*gusa*), pet hrubohmotnych prvku (*panca-maha-bhuta*), deset smyslu (*dasendriya*), mysl atd. Timto zpusobem je rozdelen cely hmotny svet na dvacet ctyri prvku. Je-li brahma umisteno ve stredu veskereho projevu, pak hmotny svet predstavuje 180 stupnu a zbyvajicich 180 stupnu tvori svet duchovni. Hmotny svet je zvracenym odrazem duchovniho sveta, coz znamena, ze duchovni svet musi byt stejne rozmanity jako hmotny svet, avsak v duchovnim svete je tato rozmanitost skutecna. Bhagavadgita vysvetluje, ze *prakrti* je vnejsi energie Nejvyssiho a *purusa* je Nejvyssi Pan samotny. Jelikoz je tento projev hmotny, je take docasny. Odraz je vzdy nestaly, protoze nekdy videt je a nekdy neni. Puvod tohoto odrazu je vsak vecny. Hmotny odraz skutecneho stromu musi byt preseknut. Tvrdi-li se o nekom, ze zna Vedy, pak se predpoklada, ze vi, jak preseknout pouta tohoto hmotneho sveta. Clovek, ktery toto zna, je pravym znalcem Ved. Naproti tomu ten, kdo je svazovan vedskymi ritualy neboli krasnymi zelenymi listy hmotneho stromu, nezna skutecny smysl Ved. Nejvyssi Pan prozrazuje, ze smyslem Ved je preseknout tento odraz stromu a dosici skutecneho stromu duchovniho sveta.

SLOKA 2

adhas cordhvam prasrtas tasya sakha
gusa-pravrddha visaya-pravalah
adhas ca mulany anusantatani
karmanubandhini manusya-loke

adhah - dolu; *ca* - a; *urdhvam* - nahoru; *prasrtah* - rozbihaji; *tasya* - jeho; *sakhah* - vetve; *gusa* - kvalitami hmotne prirody; *pravrddhah* - vyrostle; *visaya* - smyslove predmety; *pravalah* - vetvicky; *adhah* - dolu; *ca* - a; *mulani* - koreny; *anusantatani* - prostirajici se; *karma* - k cinum; *anubandhini* - poutany; *manusya-loke* - v lidske spolecnosti.

Jeho vetve se rozbihaji nahoru i dolu a jsou ziveny tremi kvalitami hmotne prirody. Jejich vyhonky jsou smyslove predmety. Tento strom ma koreny smerujici dolu, ktere jsou poutany k plodonosnym cinum lidske spolecnosti.

VYKLAD: Zde pokracuje popis banyanovniku. Jeho vetve se rozbihaji na vsechny strany. Na jeho spodnich vetvich nalezneme ruzne zive tvory, napriklad lidi, kravy, kone, psy, kocky a tak dal. Na horejsich vetvich jsou zive bytosti vyssich forem, jako napriklad polobozi, Gandharvove (nebesti pevci a hudebnici) a mnoho jinych vyssich zivotnich druhu. Tak jako je obycejny strom vyzivovan vodou, je tento strom ziven tremi kvalitami hmotne prirody. Nekdy muzeme videt, ze cast krajiny je uplne vyschla, bez rostlinstva, a jinde je zase vegetaci plne porostla. Podobne se i ruzne druhy zivota projevuji v pomeru k vyskytu kvalit hmotne prirody.

Vetevky a vyhonky tohoto stromu jsou prirovnavany ke smyslum a smyslovym predmetum. Podle vyvoje ruznych kvalit hmotne prirody ziskavame ruzne smysly, pomoci nichz se tesime z ruznych smyslovych predmetu. Horni vetevky jsou prirovnany ke smyslum, jako jsou usi, oci, nos atd., a jsou uzpusobeny k pozitku s ruznymi smyslovymi predmety. Vyhonky predstavuji smyslove predmety, napriklad zvuk, tvar, hmat a tak dal. Postranni koreny odpovidaji nasledkum ruznych utrpeni a smyslovych pozitku, jez vedou ke vzniku zalib a nelibosti. Rika se, ze sklon ke zboznosti a ateismu vznika take z techto postrannich korenu, ktere se rozbihaji na vsechny strany. Hlavni koren ma svuj puvod v Brahmaloce, zatimco vedlejsi koreny v planetarnich soustavach lidi. Pote, co si clovek uzil vysledku zboznych cinu na vyssich hvezdnych soustavach, vrati se zpet na Zemi a obnovi svou karmu konanim plodonosnych cinu, aby se znovu dostal na vyssi planety. Tato planeta obyvana lidmi se poklada za pole cinnosti.

SLOKA 3 - 4

na rupam asyeha tathopalabhyate
nanto na cadir na ca sampratistha
asvattham enam su-virumha-mulam
asanga-sastresa drmhena chittva

tatah padam tat parimargitavyam
yasmin gata na nivartanti bhuyah
tam eva cadyam purusam prapadye
yatah pravrttih prasrta purasi

na - ne; *rupam* - podoba; *asya* - tohoto stromu; *iha* - v tomto svete; *tatha* - take; *upalabhyate* - lze postrehnout; *na* - nikdy; *antah* - konec; *na* - nikdy; *ca* - take; *adih* - pocatek; *na* - nikdy; *ca* - take; *sampratistha* - zaklad; *asvattham* - banyanovnik; *enam* - tento; *su-virumha* - pevne; *mulam* - zakorenen; *asanga-sastresa* - zbrani neulpivani; *drmhena* - silny; *chittva* - skaceti; *tatah* - potom; *padam* - misto; *tat* - tento; *parimargitavyam* - musi se vyhledat; *yasmin* - kde; *gatah* - jiti; *na* - nikdy; *nivartanti* - vraceti se; *bhuyah* - znovu; *tam* - k Nemu; *eva* - zajiste; *ca* - take; *adyam* - puvodni; *purusam* - Bozska Osobnost; *prapadye* - odevzdat; *yatah* - z Niz; *pravrttih* - zacatek; *prasrta* - siriti se; *purasi* - od pradavna.

Na tomto svete nelze postihnout jeho pravou podobu. Nikdo nevi, kde zacina, kde konci a kde ma svuj zaklad. Tento pevne zakoreneny banyanovnik musi clovek skacet padnou zbrani neulpivani. Proto nechr vyhleda misto, odkud se po jeho dosazeni uz nevrati a kde se odevzda Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, z ktere jiz od nepameti vse vyvera.

VYKLAD: Zde se jasne rika, ze v tomto hmotnem svete neni mozne ziskat nejakou predstavu o skutecne podobe banyanovniku. Ma koreny nahore a skutecny strom je na druhe strane. Je-li clovek zapleten do hmotnych cinnosti, nemuze videt, jak daleko se tento strom rozpina, ani kde ma svuj pocatek. Je vsak nezbytne, abychom nasli jeho pricinu. Vidime, ze vsechno ma svuj puvod: „Jsem synem sveho otce, muj otec je synem takove a takove osoby, ktera je synem dalsiho otce atd., atd.`` Timto zpusobem dojdeme k prvotnimu otci tohoto vesmiru, k Brahmovi, ktereho ale stvoril Garbhodakasaji Visnu. Nakonec dospejeme k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, ktera je puvodem stromu. Nejvyssi Osobnost Bozstvi muzeme poznat, stykame-li se s lidmi, kteri uz toto poznani maji. S jeho pomoci se pak postupne muzeme odpoutat od falesneho odrazu skutecnosti. Pretnutim techto pout, jez

nas vazou k iluzornimu stromu, se muzeme premistit do naseho praveho postaveni na skutecnem strome.

Slovo *asanga* (neulpivani) je v tomto versi velmi dulezite, nebor nase pripoutanost ke smyslovemu pozitku a touha ovladat hmotnou prirodu je velice silna. Proto se musime naucit neulpivani diskutovanim o duchovni vede, ktera je podlozena autoritativnimi pismy, a musime naslouchat lidem, kteri maji skutecne poznani. Diky takovym rozhovorum ve spolecnosti oddanych clovek dospeje k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Prvni veci, kterou musi pak udelat, je odevzdat se Nejvyssimu Panu. Ve versi se mluvi o miste, ktereho kdyz clovek dosahne, nevrati se do tohoto odrazu iluzorniho stromu. Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, je puvodni koren, z nehoz vse emanuje. Chceme-li ziskat Krsnovu prizen, musime se Mu odevzdat. Toho lze dosahnout oddanou sluzbou, jako napriklad naslouchanim, zpivanim a tak dal. Krsna jiz drive prohlasil, ze je puvodcem hmotneho sveta: *aham sarvasya prabhavah.* „Jsem puvodcem vseho.`` Touzime-li se dostat z tohoto mocneho banyanovniku hmotneho zivota, musime se odevzdat Krsnovi. Jakmile se Mu odevzdame, zbavime se automaticky ulpivani na tomto hmotnem svete.

SLOKA 5

nirmana-moha jita-sanga-dosa
adhyatma-nitya vinivrtta-kamah
dvandvair vimuktah sukha-duhkha-samjnair
gacchanty amumhah padam avyayam tat

nih - bez; *mana* - falesne pychy; *mohah* - iluze; *jita* - premoci; *sanga* - spolecnosti; *dosah* - chybne; *adhyatma* - duchovni poznani; *nityah* - vecnost; *vinivrtta* - zanechat; *kamah* - chtic; *dvandvaih* - od dvojnosti; *vimuktah* - vysvobozen; *sukha-duhkha* - stesti a nestesti; *samjnaih* - zvany; *gacchanti* - dosahnout; *amumhah* - nepomyleny; *padam* - misto; *avyayam* - vecny; *tat* - ono.

Ten, kdo je prost falesne pychy, klamu a nevhodne spolecnosti, kdo poznal vecne, kdo premohl hmotny chtic, oprostil se od protikladu stesti a nestesti a vi, jak se odevzdat Nejvyssi Osobe, dosahne onoho vecneho kralovstvi.

VYKLAD: Zde je velmi hezky popsan zpusob, jak se odevzdat. Clovek by se mel predevsim zbavit pychy. Je-li podminena duse pomatena pychou, povazuje se za pana hmotne prirody a je pro ni velice obtizne odevzdat se Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Pestovanim skutecneho poznani by se mel clovek naucit, ze neni panem hmotne prirody; Panem je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Jakmile se clovek zbavi bludu, ktery byl zpusoben pychou, muze zacit s postupnym procesem odevzdani se. Ten, kdo si v tomto svete preje byt neustale uctivan, se nemuze odevzdat Nejvyssi Osobe. Pycha ma svuj puvod v iluzi, nebor prestoze na tento svet prichazime, abychom zde pobyli jen kratkou dobu a pak zase odesli, posetile si myslime, ze jsme pany sveta. Proto si vsechno komplikujeme a mame neustale problemy. Cely svet je pod vlivem teto iluze. Lide se domnivaji, ze zeme patri lidstvu, a pod falesnym dojmem, ze jim patri vsechno, rozdelili zemi na male kousky. Je nutne, abychom se zbavili falesne predstavy, ze jsme majiteli tohoto sveta. Zbavime-li se teto falesne predstavy, oprostime se od falesnych pout k rodine, spolecnosti a narodu, ktera nas poutaji k hmotnemu svetu. Dalsim krokem je rozvoj duchovniho poznani. Musime se naucit, co nam patri a co nikoliv. Jakmile to vsechno pochopime, zbavime se dualistickeho chapani stesti a nestesti, radosti a bolesti a podobne. Tak dojdeme k dokonalemu poznani, coz nam umozni odevzdat se Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

SLOKA 6

na tad bhasayate suryo na sasanko na pavakah
yad gatva na nivartante tad dhama paramam mama

na - ne; *tat* - ono; *bhasayate* - ozareno; *suryah* - slunce; *na* - ani; *sasankah* - mesic; *na* - ani; *pavakah* - ohen, elektrina; *yat* - kam; *gatva* - kracejici; *na* - nikdy; *nivartante* - nevrati se; *tat dhama* - ono sidlo; *paramam* - nejvyssi; *mama* - Muj.

Me svrchovane sidlo neni ozareno ani sluncem, ani mesicem, ani ohnem ci elektrinou. Ti, kteri k nemu dospeli, se nikdy nevrati na tento hmotny svet.

VYKLAD: V tomto versi je popsano sidlo Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsny, jez se nazyva Krsnaloka neboli Goloka Vrndavana. V duchovnim svete neni zapotrebi zadneho slunce, mesice, ohne nebo elektriny, nebor vsechny planety tam maji vlastni zar. Na rozdil od duchovnich planet, ktere vyzaruji svetlo samy od sebe, je v tomto vesmiru pouze jedna planeta, ktera ma vlastni svetlo, a to je Slunce. Jas vaikunthskych planet vytvari zari, ktera se nazyva brahmadzjoti a ktera puvodne pochazi z Krsnovy planety Goloky Vrndavany. Cast teto zare je zahalena mahat-tattvou neboli hmotnym

svetem. Vetsina tohoto zariciho nebe je vsak plna duchovnich planet zvanych Vaikunthaloky, z nichz Goloka Vrndavana je nejprednejsi.

Dokud se ziva bytost naleza v temnem hmotnem svete, je podminena, ale jakmile pretne pouta k falesnemu stromu hmotneho sveta, vysvobodi se a dosahne duchovniho sveta. Pak se uz nikdy nevrati zpet. Ziva bytost se ve svem podminenem stavu povazuje za pana hmotneho sveta, a tudiz proziva utrpeni, zatimco ve svem osvobozenem stavu vstoupi do duchovniho kralovstvi, aby se ve spolecnosti Nejvyssiho Pana tesila z vecneho zivota, vecneho stesti a dokonaleho poznani.

Tato informace by mela uchvatit kazdeho. Clovek by mel touzit premistit se do vecneho sveta a osvobodit se od zdanliveho obrazu skutecnosti. Pretnout tato pouta je velmi tezke pro toho, kdo je k hmotnemu svetu silne poutan, ale prostrednictvim oddane sluzby konane pro poteseni Krsny maji vsichni moznost postupne se z techto pout vyprostit. Clovek se musi stykat s cistymi oddanymi neboli s temi, kteri si jsou vedomi Krsny, a od nich se naucit vykonavat oddanou sluzbu. Tak se muzeme zbavit pout k hmotnemu svetu. Nikdo nemuze zanechat ulpivani na hmotnem svete jen tim, ze si oblekne odev safranove barvy, nybrz musi najit zalibeni v oddane sluzbe Krsnovi. Proto bychom meli brat velmi vazne skutecnost, ze oddana sluzba, jak byla popsana ve dvanacte kapitole, je jediny zpusob, jak se dostat z tohoto falesneho stromu hmotne existence. Ve ctrnacte kapitole se popisuje, jak jsou vsechny cinnosti znecisteny hmotnou prirodou. Pouze oddana sluzba je popsana jako ciste transcendentalni.

Slova *paramam mama* jsou zde velmi dulezita. Vsechno, co existuje, patri vlastne Nejvyssimu Panu, ale duchovni svet je *parama* neboli plny sesti vznesenosti. Katha Upanisad (2.2.15) take potvrzuje, ze v duchovnim svete neni vubec zapotrebi slunecni nebo mesicni zare, nebor je tam vsechno ozareno Panovou vnitrni energii (*na tatra suryo bhati na candra-tarakam*). Tohoto nejvyssiho sidla muzeme dosahnout jen tehdy, odevzdame-li se Nejvyssimu Panu, jiny zpusob neexistuje.

SLOKA 7

mamaivamso jiva-loke jiva-bhutah sanatanah
manah-sasthanindriyasi prakrti-sthani karsati

mama - Moje; *eva* - zajiste; *amsah* - fragmentarni castice; *jiva-loke* - ve svete podmineneho zivota; *jiva-bhutah* - podminene zive bytosti; *sanatanah* - vecne; *manah* - s mysli; *sasthani* - sesti; *indriyasi* - smysly; *prakrti* - hmotna priroda; *sthani* - umisten; *karsati* - tezce bojuji.

Zive bytosti v tomto podminenem svete jsou Mymi vecnymi fragmentarnimi casteckami. Zijice podminenym zivotem, tezce bojuji se sesti smysly, vcetne mysli.

VYKLAD: V tomto versi se jasne definuje identita zive bytosti. Ziva bytost je nepatrna castecka Nejvyssiho Pana - vecna za vsech okolnosti. Neznamena to vsak, ze je individualni pouze ve svem podminenem stavu, zatimco po vysvobozeni s Nim splyne. Zustava vecne fragmentarni, jak je jasne vysvetleno slovem *sanatanah.* Podle Ved se Nejvyssi Pan projevuje v nekonecnem mnozstvi ruznych podob, z nichz zakladni se nazyvaji *vissu-tattva* a druhotne *jiva-tattva*, zive bytosti. Jinymi slovy, visnu-tattvy jsou Jeho osobni expanze, zatimco zive bytosti jsou Jeho oddelene expanze. Ve svych ruznych osobnich podobach se Pan zjevuje napriklad jako Rama, Nrsinhadeva, Visnumurti a vsechna vladnouci Bozstva vaikunthskych planet. Zive bytosti, Panovy oddelene expanze, jsou Jeho vecnymi sluzebniky. Osobni expanze Nejvyssiho Pana existuji vecne a maji svou Bozskou totoznost; stejne tak oddelene expanze, zive bytosti, maji svou totoznost. Jelikoz jsou zive bytosti nepatrnymi casteckami Pana, maji take nepatrny zlomek vlastnosti a jedna z nich je nezavislost. Kazda ziva bytost je individualni duse, ktera ma svou osobni totoznost a jistou nezavislost. Zneuzitim teto nezavislosti se stane podminenou dusi, a spravnym pouzitim nezavislosti je vzdy osvobozena. V kazdem pripade je stejne jako Nejvyssi Pan vecna. Ve vysvobozenem stavu je ziva bytost prosta hmotneho podmineni a je vzdy zapojena v Panove transcendentalni sluzbe. Ve svem podminenem stavu je pod nadvladou tri kvalit hmotne prirody a na transcendentalni laskyplnou sluzbu Panu zapomina. Proto musi tezce bojovat, aby v hmotnem svete prezila.

Vsechny zive bytosti, a to nejen lide, kocky a psi, ale i mocni vladci hmotneho sveta, jako Brahma, siva, a dokonce i Visnu, jsou nedilnymi soucastmi Nejvyssiho Pana. Vsichni jsou vecnymi, a nikoliv docasnymi projevy. Slovo *karsati* (,,zapasit``) je zde velmi vyznamne. Podminena duse je jakoby spoutana zeleznymi retezy. Je spoutana falesnym egem a je to prave mysl, ktera ji vede k hmotnemu byti. Je-li mysl v kvalite dobra, jsou ciny dobre; je-li v kvalite vasne, jsou ciny pricinou utrpeni; a je-li v kvalite nevedomosti, sestupuje clovek do nizsich zivocisnych druhu. Z tohoto verse jasne vyplyva, ze podminena duse je zahalena hmotnym telem, mysli a smysly, avsak tyto hmotne obaly zmizi, jakmile

se vysvobodi. V osvobozenem stavu se automaticky projevi jeji duchovni telo se svymi specifickymi vlastnostmi. V Mandhjandinajana-sruti se muzeme docist: *sa va esa brahma-nistha idam sariram martyam atisrjya brahmabhisampadya brahmasa pasyati-brahmasa srsoti brahmasaivedam sarvam anubhavati.* Kdyz se ziva bytost od sveho hmotneho tela oprosti a vstoupi do duchovniho sveta, obnovi znovu sve duchovni telo, a muze pak videt Nejvyssiho Pana tvari v tvar. Muze Ho slyset primo, muze s Nim mluvit a poznat Ho takoveho, jaky skutecne je. Vedske smrti take vysvetluji, *vasanti yatra purusah sarve vaikustha-murtayah*. Vsichni na duchovnich planetach maji tela podobna telu Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Pokud se tyka vzhledu tela, neni zadny rozdil mezi zivymi bytostmi a expanzemi *vissu-murti*. Jinymi slovy, jakmile se ziva bytost vysvobodi, obdrzi Panovou milosti duchovni telo.

Slovo *mamaivamsah* (nepatrne castecky Nejvyssiho Pana) je take velice dulezite. Fragmentarni cast Pana nelze srovnat s nejakym ulomenym kouskem. Z druhe kapitoly jsme se dozvedeli, ze dusi nelze rozdelit; proto se tato castecka neda vnimat hmotne. Neni to jako s hmotou, kterou muzeme rozrezat na kousky a pak zase spojit. Hmotne pojeti je zde neprijatelne, nebor ve versi je pouzito slova *sanatana* (vecny). Fragmentarni castecka je vecna. Na zacatku druhe kapitoly se pise, ze fragmentarni castecka Nejvyssiho Pana dli ve vsech telech (*dehino smin yatha dehe*). Jakmile se tato castecka osvobodi z hmotnych pout, nabude znovu duchovniho tela a v duchovnim svete se na duchovni planete tesi ve spolecnosti Nejvyssiho Pana. Rozumi se samo sebou, ze tato nepatrna castecka je s Nejvyssim Panem kvalitativne stejna, stejne jako je kousek zlata take zlato.

SLOKA 8

sariram yad avapnoti yac capy utkramatisvarah
grhitvaitani samyati vayur gandhan ivasayat

sariram - telo; *yat* - tak jako; *avapnoti* - ziskava; *yat* - jako; *ca api* - take; *utkramati* - opousti; *isvarah* - pan tela; *grhitva* - prijima; *etani* - vsechny tyto; *samyati* - odchazi; *vayuh* - vitr; *gandhan* - vune; *iva* - podobne; *asayat* - z jejich zdroju.

V hmotnem svete prenasi ziva bytost sva ruzna pojeti zivota z jednoho tela do druheho, podobne jako vitr prenasi vune. Takto prijima jeden druh tela a znovu ho opousti, aby prijala dalsi.

VYKLAD: Zde je ziva bytost popsana jako isvara ve smyslu pan sveho tela. Chce-li, muze zamenit sve telo za vyssi, ale muze ho zamenit take za nizsi. Ma castecnou nezavislost. Zameny, ke kterym dochazi, zavisi na zive bytosti. V okamziku smrti ji vedomi, ktere si vyvinula, privede k novemu telu. Jestlize si vytvorila vedomi podobne psimu nebo kocicimu, muze si byt jista, ze v pristim zivote obdrzi psi nebo kocici telo. Jestlize vsak sve vedomi upevnila v bozskych kvalitach, dostane v nasledujicim zivote telo poloboha. Je-li si vedoma Krsny, bude premistena na Krsnaloku v duchovnim svete, aby se mohla stykat s Krsnou. Je nespravne domnivat se, ze se zanikem tela vse konci. Individualni duse prechazi z tela do tela a nynejsi telo a nynejsi cinnosti zive bytosti jsou zakladem jejiho pristiho tela. Ve shode se svou karmou dostane nove telo, ktere bude nucena po urcite dobe opustit. Zde se uvadi, ze jemnohmotne telo, ktere s sebou nese pojeti budouciho tela, se vyvine v nove telo v novem zivote. Transmigrace vtelene duse z tela do tela a zapas v tele se nazyva *karsati*, boj o existenci.

SLOKA 9

srotram caksuh sparsanam ca rasanam ghrasam eva ca
adhisthaya manas cayam visayan upasevate

srotram - usi; *caksuh* - oci; *sparsanam* - hmat; *ca* - take; *rasanam* - jazyk; *ghrasam* - cich; *eva* - take; *ca* - a; *adhisthaya* - umisten v; *manah* - mysli; *ca* - take; *ayam* - ona; *visayan* - smyslove predmety; *upasevate* - uziva si.

Ziva bytost tak ziskava nove hrube telo s urcitym druhem usi, oci, jazyka, nosu a hmatu, jejichz centrem je mysl. Takto se oddava urcitemu druhu smyslovych predmetu.

VYKLAD: Jinymi slovy, jestlize si ziva bytost znecisruje vedomi tim, ze si utvari psi a kocici vlastnosti, dostane ve svem pristim zivote psi nebo kocici telo. Vedomi je puvodne ciste, nebor duse je cista, ale ve styku s kvalitami hmotne prirody se zmeni, tak jako se zbarvi voda, smichame-li ji s nejakou barvou. Prave vedomi znamena byt si vedom Krsny. Je-li si clovek vedom Krsny, dosahl cisteho zivota. Avsak je-li jeho vedomi znecisteno nejakou hmotnou mentalitou, dostane ve svem pristim zivote tomu odpovidajici telo. Nic nezarucuje, ze dostane opet lidske telo; muze dostat telo psa, kocky, prasete nebo poloboha, anebo kterekoliv telo z 8 400 000 druhu tel.

SLOKA 10

utkramantam sthitam vapi bhunjanam va gusanvitam
vimumha nanupasyanti pasyanti jnana-caksusah

utkramantam - opusteni tela; *sthitam* - setrvavajici v tele; *va api* - ani; *bhunjanam* - uziva si; *va* - nebo; *gusa-anvitam* - pod vlivem kvalit hmotne prirody; *vimumhah* - posetile osoby; *na* - nikdy; *anupasyanti* - nevidi; *pasyanti* - muze videt; *jnana-caksusah* - ti, kteri vidi zrakem poznani.

Posetili nemohou pochopit, jak ziva bytost opousti sve telo, ani jak v urcitem tele setrvava a uziva si pod vlivem kvalit hmotne prirody. Avsak ti, jejichz oci jsou cviceny v poznani, toto vse vidi.

VYKLAD: Slova *jnana-caksusah* jsou velmi vyznamna. Bez poznani nemuzeme pochopit, jak muze ziva bytost opustit sve nynejsi telo, jake telo dostane v pristim zivote, nebo proc nyni dli prave v tomto tele. Abychom mohli vsemu porozumet, musime dobre znat Bhagavadgitu a podobna pisma a musime toto poznani vyslechnout od praveho duchovniho ucitele. Kdo to vse spravne pochopi, je povazovan za srastneho. Ziva bytost zije, raduje se a opousti sve telo za urcitych okolnosti, pod vlivem kvalit hmotne prirody. Nasledkem toho trpi rozkosemi a bolestmi, nebor je oklamana smyslovymi pozitky. Lide, kteri se neustale nechavaji svadet chticem a zadosti, ztraceji vsechnu schopnost pochopit, jak duse setrvava v tele a jak tela meni. Kdo si vsak osvojil duchovni poznani, muze pochopit, ze duse se lisi od tela, ze telo meni a ze si uziva ruznymi zpusoby. Takovy clovek chape, jak se podminena ziva bytost trapi ve svem hmotnem byti. Proto se ti, kdo jsou pokrocili v duchovnim poznani, co nejvice snazi, aby se ostatnimi lidmi o sve vedomosti podelili, nebor podmineny zivot lidi je plny utrap. Podminene duse by se mely osvobodit tim, ze se stanou vedomymi si Krsny a premisti se do duchovniho sveta.

SLOKA 11

yatanto yoginas cainam pasyanty atmany avasthitam
yatanto py akrtatmano nainam pasyanty acetasah

yatantah - usilujici; *yoginah* - transcendentaliste; *ca* - take; *enam* - toto; *pasyanti* - spatrovati; *atmani* - ve svem ja; *avasthitam* - umisteni; *yatantah* - pres snahu; *api* - i kdyz; *akrta-atmanah* - lide bez seberealizace; *na* - ne; *enam* - toto; *pasyanti* - spatrovati; *acetasah* - lide slabeho ducha.

Snazici se transcendentaliste, kteri jsou na urovni seberealizace mohou toto vse videt jasne. Avsak lide slabe mysli a ti, kteri nedosahli seberealizace, nemohou prohlednout, trebaze se snazi.

VYKLAD: Je mnoho transcendentalistu na ceste duchovni seberealizace, ale ti, kteri nejsou seberealizovani, nemohou videt zmeny probihajici v tele zive bytosti. Slovo *yoginah* je v teto souvislosti velmi dulezite. Ackoliv v dnesni dobe existuje mnoho takzvanych joginu a joginskych spolku, ve skutecnosti jsou vsichni v otazkach seberealizace nevedomi. Zajimaji se jen o telesna cviceni a jsou spokojeni, maji-li dobre stavena a zdrava tela. Hlubsi zajmy nemaji. Rika se jim *yatanto py akrtatmanah*. Prestoze provadeji takzvanou jogu, k seberealizaci nedospeli, a proto nemohou pochopit, jak duse prechazi z jednoho tela do druheho. Pouze ti, kdo provadeji skutecnou jogu, realizovali sve ja, svuj vztah ke svetu a Nejvyssimu Panu, a mohou pochopit, jak se veci skutecne maji. Nazyvaji se bhaktijogini, tedy ti, kteri oddane slouzi Krsnovi s mysli na Neho uprenou.

SLOKA 12

yad aditya-gatam tejo jagad bhasayate khilam
yac candramasi yac cagnau tat tejo viddhi mamakam

yat - ktery; *aditya-gatam* - slunce; *tejah* - jas; *jagat* - cely svet; *bhasayate* - ozaruje; *akhilam* - uplne; *yat* - ktery; *candramasi* - mesice; *yat* - ktery; *ca* - take; *agnau* - ohne; *tat* - tento; *tejah* - jas; *viddhi* - vez; *mamakam* - ode Mne.

Vez, ze ode Mne pochazi jas slunce, jenz rozptyluje temnotu celeho hmotneho sveta, a take jas mesice a ohne.

VYKLAD: Hloupi lide nemohou pochopit, jak se veci deji. Prvnim krokem k poznani muze byt pochopeni toho, co Sri Krsna rika v tomto versi. Kazdy muze videt slunce, mesic, ohen a elektrinu, a kazdy by se tedy mel snazit pochopit, ze jejich zare ma svuj puvod v Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsnovi. Takove chapani tvori zacatek uvedomovani si Krsny a znamena velmi mnoho pro duchovni pokrok podminene duse v hmotnem svete. Zive bytosti jsou v podstate castecky Nejvyssiho Pana, ktery zde neprimo naznacuje, jak se mohou opet navratit zpatky domu, zpatky k Bohu.

Z tohoto verse muzeme vyrozumet, ze slunce ozaruje celou slunecni soustavu. Existuje mnoho vesmiru, slunecnich soustav, slunci, mesicu a planet, ale v kazdem vesmiru je jen jedno Slunce. V Bhagavadgite (10.21) stoji, ze Mesic je jednou z hvezd (*naksatrasam aham sasi*). Slunecni zare pochazi z duchovni zare Nejvyssiho Pana. Pri vychodu slunce zacinaji lide se svymi cinnostmi. Rozdelaji ohen k priprave jidla, k pohonu stroju v tovarnach a podobne. Tolik veci delame za pomoci

ohne. Proto mame slunce, ohen a mesicni svetlo tak radi. Zadna ziva bytost by bez nich nemohla existovat. Jakmile clovek pochopi, ze svetlo a jas slunce, mesice a ohne emanuje z Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, zacina si uvedomovat Krsnu.

Mesicni zare nejen dodava ziviny zelenine, ale je take prijemna, takze kazdy muze snadno porozumet, ze zije z milosti Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Sri Krsny. Bez Jeho milosti by neexistovalo ani slunce, bez Jeho milosti by neexistoval mesic, bez Jeho milosti by neexistoval ohen. Bez slunce, mesice nebo ohne by nikdo nemohl zit. Toto jsou nektere z myslenek, ktere v podminenych dusich mohou probudit vedomi Krsny.

SLOKA 13

gam avisya ca bhutani dharayamy aham ojasa
pussami causadhih sarvah somo bhutva rasatmakah

gam - planety; *avisya* - vstupuji; *ca* - take; *bhutani* - zive bytosti; *dharayami* - udrzuji; *aham* - Ja; *ojasa* - Mou energii; *pussami* - vyzivuji; *ca* - a; *ausadhih* - zelenina; *sarvah* - vsechny; *somah* - mesic; *bhutva* - budouci; *rasa-atmakah* - dodavam sravu.

Vstupuji do vsech planet a udrzuji je svou energii na jejich obeznych drahach. Jako mesic vyzivuji vlahou vsechny rostliny.

VYKLAD: Z tohoto verse muzeme vyrozumet, ze planety se vznaseji ve vesmiru diky Krsnove energii. Buh vstupuje do kazdeho atomu, do kazde planety a do kazde zive bytosti. To se popisuje v Brahma-sanhite, kde stoji, ze plny aspekt Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Paramatma, vstupuje do vsech planet vesmiru, do zivych bytosti, a dokonce i do atomu. Diky Jeho pritomnosti se vse prislusne projevuje. Je-li duse pritomna v tele, muze se clovek vznaset na vode, ale mrtve telo, ktere duse opustila, se potopi. Samozrejme, zetlele telo take plyne po vode, jakoz i trava a jine veci, ale v okamziku smrti se ihned potopi. Stejna zasada plati i o planetach, ktere se vznaseji ve vesmiru diky vyssi energii Nejvyssiho Pana. Jeho energie udrzuje kazdou planetu v prostoru, jako by to bylo zrnko prachu. Dokud drzime prach v ruce, nemuze spadnout, ale vyhodime-li jej do vzduchu, spadne k zemi. Vsechny planety, vznasejici se ve vesmiru, jsou drzeny rukou vesmirne podoby Nejvyssiho Pana. Jeho silou a energii zustavaji vsechny hybajici se i nehybne veci na spravnem miste. Rika se, ze slunce sviti a planety se pohybuji po svych drahach diky Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Bez Ni by se vsechny planety roztrousily jako zrnka prachu ve vzduchu a zanikly by.

Slovo *rasatmakah* je velmi vyznamne; diky Nejvyssi Osobnosti Bozstvi dodava mesic ziviny rostlinstvu a pod jeho vlivem zelenina dostava chur. Bez mesicniho svitu by zelenina nemohla ani rust, a ani mit sravnatou chur. Lide pracuji, pohodlne si ziji a tesi se z jidla diky tomu, ze jim Pan dodava vsechny nezbytne veci. Bez Jeho milosti by lidske pokoleni vymrelo.

SLOKA 14

aham vaisvanaro bhutva prasinam deham asritah
prasapana-samayuktah pacamy annam catur-vidham

aham - Ja; *vaisvanarah* - Ma uplna cast v podobe stravujiciho ohne; *bhutva* - stava se; *prasinam* - vsech zivych bytosti; *deham* - v telech; *asritah* - umisten; *prasa* - vychazejici vzduch; *apana* - vchazejici vzduch; *samayuktah* - udrzovat rovnovahu; *pacami* - stravuji; *annam* - potrava; *catuh-vidham* - ctyri druhy.

Jsem stravujici ohen v telech vsech zivych tvoru, a spojen s vchazejicim a vychazejicim zivotnim dechem, spaluji ctyri druhy potravy.

VYKLAD: Podle ajurvedske sastry se v zaludku nachazi ohen, ktery pomaha pri traveni tim, ze spaluje vsechnu potravu, ktera se tam dostane. Jestlize tento ohen nehori, nemame hlad, a jakmile se rozhori, hlad pocirujeme. Je-li vsak tento ohen narusen, je zapotrebi se lecit. Tento ohen predstavuje Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Vedske mantry take potvrzuji, ze Nejvyssi Pan neboli Brahma se nachazi v zaludku v podobe ohne, ktery zaziva vsechnu potravu (*ayam agnir vaisvanaro yo yam antah puruse yenedam annam pacyate;* Brhad-aranjaka Upanisad 5.9.1). Ponevadz pomaha pri traveni, jsme na nem pri prijimani potravy zavisli. Kdyby Nejvyssi Pan pri traveni nepomahal, nemohli bychom ani jist. On tedy produkuje a zaziva potravu, a my se muzeme tesit ze zivota diky Jeho milosti. To se potvrzuje take ve Vedanta-sutre (1.2.27): Pan je ve zvuku, vzduchu, tele, a dokonce i v zaludku jako spalujici sila (*sabdadibhyo ntah pratisthanac ca*). Potrava se deli na ctyri druhy podle toho, zdali se polyka, kouse, lize nebo saje. Sri Krsna je zazivaci sila, ktera je vsechny spaluje.

SLOKA 15

sarvasya caham hrdi sannivisto
mattah smrtir jnanam apohanam ca

vedais ca sarvair aham eva vedyo
vedanta-krd veda-vid eva caham

sarvasya - vsech zivych tvoru; *ca* - a; *aham* - Ja; *hrdi* - v srdci; *sannivistah* - umisten; *mattah* - ode Mne; *smrtih* - pamer; *jnanam* - poznani; *apohanam* - zapomnetlivost; *ca* - a; *vedaih* - Ved; *ca* - take; *sarvaih* - vsech; *aham* - jsem; *eva* - zajiste; *vedyah* - poznatelne; *vedanta-krt* - autor Vedanty; *veda-vit* - znalec Ved; *eva* - zajiste; *ca* - a; *aham* - Ja.

Sidlim v srdcich vsech zivych bytosti a ode Mne pochazi pamer, poznani a zapomnetlivost. Pomoci vsech Ved mohu byt poznan, nebor Ja jsem sestavil Vedantu a jsem znalcem Ved.

VYKLAD: Nejvyssi Pan sidli jako Paramatma v srdcich vsech zivych tvoru a vsechny ciny v Nem maji svuj pocatek. Ackoliv zive bytosti ze svych drivejsich zivotu vse zapominaji, musi jednat pod vedenim Nejvyssiho Pana, jenz je svedkem vsech jejich cinu. Proto zacinaji jednat podle svych drivejsich cinu. Zive bytosti tedy ze svych predeslych zivotu obdrzi nejen potrebne vedomosti a pamer, ale i zapomneni na svuj drivejsi zivot. Nejvyssi Pan je vseprostupujici, je umisten v srdcich vsech zivych tvoru a odmenuje je ruznymi plody za jejich drivejsi ciny. Nemel by byt uctivan jen jako neosobni brahma, nebo Paramatma (lokalizovany aspekt), ci Nejvyssi Osobnost Bozstvi, nybrz i jako inkarnace v podobe Ved. Vedy ukazuji cloveku, jak ma spravne utvaret svuj zivot a jak se vratit zpatky domu, zpatky k Bohu. Vedy nabizeji lidem poznani o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Krsnovi, ktery ve sve inkarnaci Vjasadevy sestavil Vedanta-sutru. Vjasadevuv komentar k Vedanta-sutre, Srimad Bhagavatam, umoznuje skutecne pochopeni Vedanta-sutry. Nejvyssi Pan je tak mocny, ze pro vysvobozeni podminenych dusi dodava a stravuje potravu kazdeho jednotlivce, je svedkem jeho cinu, dava moudrost ve forme Ved a uci Bhagavadgite. Buh je vsedobry a vselaskavy, a tudiz je hoden, aby Ho podminene duse uctivaly.

Antah-pravistah sasta jananam: ziva bytost zapomene vse, jakmile opusti telo, ale v novem zivote obnovi sve ciny na podnet Nejvyssiho Pana. Prestoze zapomene, dava ji Pan inteligenci, aby mohla znovu pokracovat v cinnostech z minuleho zivota. Nejvyssi Pan, ktery sidli v srdcich vsech zivych bytosti, jim nedava jen moznost k radovankam, nybrz i prilezitost k pochopeni Ved. Chce-li clovek doopravdy pochopit vedske uceni, dostane od Krsny nezbytnou inteligenci. Proc nam Pan dava tuto vedskou moudrost? Protoze je nutne, aby kazda ziva bytost poznala Krsnu. Vedy to potvrzuji slovy *yo sau sarvair vedair giyate.* V celem vedskem pisemnictvi, pocinaje ctyrmi Vedami, Vedanta-sutrou, Upanisadami a Puranami, se velebi nadhera Nejvyssiho Pana, ktery muze byt dosazen konanim vedskych ritualu, diskutovanim vedske filozofie a prostrednictvim oddane sluzby. Smyslem Ved je tedy pochopit Krsnu a Vedy nas uci, jak Ho muzeme poznat. Vedanta-sutra (1.1.4) to potvrzuje nasledujicimi slovy: *tat tu samanvayat.* Dokonalosti muze clovek dosahnout ve trech stupnich. Porozumenim vedske literature muze porozumet svemu vztahu k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, provadenim ruznych procesu se k Nemu muze priblizit, a nakonec muze dojit k nejvyssimu cili, kterym neni nic jineho nez Nejvyssi Osobnost Bozstvi. V tomto versi byla tedy jasne podana definice jak pochopit Vedy, jejich vyznam a ucel.

SLOKA 16

dvav imau purusau loke ksaras caksara eva ca
ksarah sarvasi bhutani kuta-stho ksara ucyate

dvau - dva; *imau* - tyto; *purusau* - zive bytosti; *loke* - na svete; *ksarah* - chybujici; *ca* - a; *aksarah* - neomylne; *eva* - zajiste; *ca* - a; *ksarah* - chybujici; *sarvasi* - vsechny; *bhutani* - zive bytosti; *kuta-sthah* - v jednote; *aksarah* - neomylne; *ucyate* - rika se.

Jsou dva druhy bytosti, chybujici a neomylne. V hmotnem svete jsou vsechny bytosti chybujici a v duchovnim svete jsou vsechny neomylne.

VYKLAD: Jiz bylo vysvetleno, ze Sri Krsna ve sve inkarnaci jako Vjasadeva sestavil Vedanta-sutru, a zde je v kratkosti jeji obsah. Krsna rika, ze nescislne mnozstvi zivych bytosti se da rozdelit na dve skupiny: chybujici a neomylne. Zive bytosti jsou vecne oddelene fragmentarni castecky Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Kdyz jsou ve styku s hmotnou prirodou, nazyvaji se *jiva-bhuta,* a zde pouzita sanskrtska slova *ksarah sarvasi bhutani* znamenaji, ze jsou chybujici. Avsak zive bytosti, ktere se sjednotily s Nejvyssim Panem, jsou neomylne. Slovem ,,sjednotily`` se vsak nemysli, ze ztratily svou individualitu, nybrz ze mezi nimi a Panem vladne soulad, nebor se nepricí smyslu Panova stvoreni. Samozrejme, pokud jde o duchovni svet, je vecny a nebyl nikdy stvoren, ale Nejvyssi Pan je presto povazovan za jeho stvoritele, nebor ve Vedanta-sutre se rika, ze je zdrojem vsech emanaci.

Sri Krsna rika, ze existuji dva druhy bytosti, a jelikoz to Vedy take potvrzuji, nemuze o tom byt pochyb. Zive bytosti bojuji v tomto svete s mysli a peti smysly a maji hmotna tela, ktera prochazeji

promenami tak dlouho, dokud je ziva bytost podminena. Ve styku s hmotou se jejich tela meni. V duchovnim svete vsak tela nejsou hmotne povahy, a proto se nemeni. V hmotnem svete prochazi telo zive bytosti sesti promenami: narodi se, roste, setrvava urcitou dobu, rozmnozi se, postupne mizi, az nakonec uplne zanikne. To jsou promeny, jimiz prochazi hmotne telo. V duchovnim svete vsak panuje soulad a telo se nemeni; neexistuje tam zrozeni, stari a smrt. *Ksarah sarvasi bhutani*: Vsechny bytosti, ktere prisly do styku s hmotou, prvni stvorenou bytosti Brahmou pocinaje, a nejmensim mravencem konce, meni sva tela, a jsou proto chybujici. Avsak v duchovnim svete jsou od techto nedostatku navzdy osvobozeny.

SLOKA 17

uttamah purusas tv anyah paramatmety udahrtah
yo loka-trayam avisya bibharty avyaya isvarah

uttamah - nejlepsi; *purusah* - osobnost; *tu* - ale; *anyah* - jiny; *parama* - Nejvyssi; *atma* - Duse; *iti* - tak; *udahrtah* - nazyva se; *yah* - kdo; *loka* - ve vesmiru; *trayam* - tri rozdeleni; *avisya* - vstup do; *bibharti* - udrzuje; *avyayah* - nepomijejici; *isvarah* - Pan.

Krome techto dvou existuje nejvetsi zijici osobnost, Nejvyssi Duse, nepomijejici Pan, ktery vstupuje do tri svetu a udrzuje je.

VYKLAD: Tento vers je velice pekne potvrzen v Katha Upanisade (2.2.13) a ve svetasvatara Upanisade (6.13): *nityo nityanam cetanas cetananam*. Jasne se zde rika, ze krome vsech nescislnych zivych bytosti, z nichz nektere jsou podminene a nektere vysvobozene, existuje Nejvyssi Osobnost, Paramatma. Znamena to, ze mezi vsemi podminenymi i vysvobozenymi bytostmi se nachazi vyssi ziva bytost, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ktera vsechny udrzuje a dava jim moznost k pozitkum podle jejich drivejsich cinu. Tato Nejvyssi Osobnost Bozstvi sidli v srdcich vsech bytosti jako Paramatma; a kdo je moudry a umi Ji pochopit, ma vsechny predpoklady k dosazeni dokonaleho miru. Ostatni tohoto stavu dosahnout nemohou.

SLOKA 18

yasmat ksaram atito ham aksarad api cottamah
ato smi loke vede ca prathitah purusottamah

yasmat - protoze; *ksaram* - nad chybujicim; *atitah* - transcendentalni; *aham* - Ja jsem; *aksarat* - nad neomylnym; *api* - take; *ca* - a; *uttamah* - nejlepsi; *atah* - proto; *asmi* - jsem; *loke* - ve svete; *vede* - ve Vedach; *ca* - a; *prathitah* - veleben; *purusa-uttamah* - jako Nejvyssi Osobnost.

Ponevadz jsem transcendentalni a stojim nad chybujicim a neomylnym a protoze jsem nejvetsi, jsem veleben ve svete i ve Vedach jako Nejvyssi Osobnost.

VYKLAD: Ani podminena, ani vysvobozena duse nemuze prekonat Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsnu. Proto je nejmocnejsi ze vsech osob. Z tohoto jasne vyplyva, ze jak zive bytosti, tak Nejvyssi Osobnost Bozstvi jsou individualni. Rozdil mezi nimi je ten, ze podminena ci osvobozena ziva bytost nemuze za zadnych okolnosti predcit neuveritelne sily Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Bylo by nespravne povazovat Nejvyssiho Pana a zive bytosti za rovnocenne. V jejich vztahu vzdy existuje nadrazenost a podrizenost. Zejmena slovo *uttama* (nejlepsi, nejvyssi) je zde vyznamne, nebor nikdo nemuze predcit Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

Slovo *loke* znamena ,,v pismech *paurusa agama* (pisma *smrti*).`` Jak potvrzuje slovnik Nirukti, *lokyate vedartho nena*: ,,Smysl Ved vysvetluji pisma pod nazvem *smrti*.``

Paramatma, lokalizovany aspekt Nejvyssiho Pana, je ve Vedach popsan nasledovne: *tavad esa samprasado smac charirat samutthaya param jyoti-rupam sampadya svena rupesabhinispadyate sa uttamah purusah* (Chandogja Upanisad 8.12.3). ,,Kdyz Nadduse opusti telo, vstoupi do neosobni brahmadzjoti, kde si ponecha svou identitu a podobu. Tato svrchovana bytost je Nejvyssi Osoba.`` Znamena to, ze Nejvyssi Osobnost projevuje a rozsiruje svoji duchovni zari. Ma take lokalizovany aspekt, znamy jako Paramatma. Ve sve inkarnaci jako Vjasadeva, syn Satjavati a Parasary, vysvetluje vedske poznani.

SLOKA 19

yo mam evam asammumho janati purusottamam
sa sarva-vid bhajati mam sarva-bhavena bharata

yah - kdo; *mam* - Mne; *evam* - tak; *asammumhah* - bez pochybnosti; *janati* - zna; *purusa-uttamam* - Nejvyssi Osobnost Bozstvi; *sah* - ten; *sarva-vit* - zna vse; *bhajati* - oddane slouzi; *mam* - Mne; *sarva-bhavena* - celou svou bytosti; *bharata* - o Bharatovce.

Kdo Mne zna jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi, aniz by o tom pochyboval, vi vse, a proto Mi celou svou bytosti oddane slouzi, o Bharatovce.

VYKLAD: O Nejvyssi Absolutni Pravde a o prave povaze zivych bytosti existuje mnoho filozofickych uvah. V tomto versi Krsna vysvetluje, ze ten, kdo Ho zna jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi, zna vse. Clovek s nedokonalym poznanim muze o Absolutni Pravde pouze spekulovat, avsak ten, kdo ma dokonale poznani, se primo zapoji do oddane sluzby Krsnovi, aniz by ztracel cas. Tato skutecnost se v Bhagavadgite neustale zduraznuje. Presto vsak mnozi umineni komentatori tvrdi, ze Nejvyssi Absolutni Pravda a zive bytosti jsou totozne.

Vedske poznani se nazyva *sruti*, coz znamena, ze se prijima naslouchanim. Vedske poselstvi bychom meli prijimat od autorit jako je Sri Krsna, ktery vsechno velice jasne vysvetluje. Nesoustredene naslouchani vsak neni dostacujici - meli bychom byt schopni porozumet. Akademicke rozumovani se nedoporucuje. Clovek musi pokorne naslouchat poselstvi Bhagavadgity a pochopit, ze zive bytosti jsou vzdy v podrizenem postaveni k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Sri Krsna rika, ze pouze ten, kdo to pochopil, zna ucel Ved a nikdo jiny.

Slovo *bhajati* je velice dulezite. Na mnoha mistech se tohoto slova pouziva v souvislosti s oddanou sluzbou Nejvyssimu Panu. Je-li nekdo zapojen do oddane sluzby s mysli uprenou na Krsnu, rozumi se tim, ze jiz pochopil veskerou vedskou moudrost. Podle vaisnavskych duchovnich ucitelu nepotrebuje clovek provadet zadnou jinou duchovni metodu k pochopeni Nejvyssi Absolutni Pravdy, slouzi-li s oddanosti Krsnovi. Takovy Krsny si vedomy clovek jiz dosahl cile, a proto zanechal vsech predbeznych metod k ziskavani poznani. Naproti tomu, kdyz nekdo po tisici zivotech rozumovani nedojde k zaveru, ze Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi a ze se Mu ma odevzdat, pak je vsechno jeho usili behem tolika let a zivotu jen zbytecnou ztratou casu.

SLOKA 20

iti guhyatamam sastram idam uktam mayanagha
etad buddhva buddhiman syat krta-krtyas ca bharata

iti - tak; *guhya-tamam* - nejduvernejsi; *sastram* - zjevena pisma; *idam* - toto; *uktam* - vyjevil; *maya* - Mnou; *anagha* - o bezuhonny; *etat* - toto; *buddhva* - porozumeni; *buddhi-man* - moudry; *syat* - dosahne; *krta-krtyah* - dokonalosti ve svem usili; *ca* - a; *bharata* - o Bharatovce.

O bezuhonny, vyjevil jsem ti nyni nejduvernejsi cast vedskych pisem. Kdo tomu porozumi, o Bharatovce, stane se moudrym a dosahne dokonalosti.

VYKLAD: Sri Krsna zde jasne vysvetluje, ze toto je jadro vsech zjevenych pisem. Clovek by to mel pochopit tak, jak to Nejvyssi Osobnost Bozstvi podava. Zmoudri a stane se dokonalym v transcendentalnim poznani. Jinymi slovy, pochopenim filozofie Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a zapojenim se do transcendentalni sluzby Nejvyssimu Panu se clovek muze oprostit od vlivu kvalit hmotne prirody. Oddana sluzba je zpusob, jak ziskat duchovni vedomosti. Kde se oddane slouzi, tam se nemuze vyskytnout hmotne znecisteni. Oddana sluzba konana pro poteseni Pana je totozna s Panem samotnym, nebor nalezi do Jeho vnitrni duchovni energie. Buh byva prirovnavan ke slunci a nevedomost k temnote. Tam, kde sviti slunce, neni temnota. Proto nenajdeme zadnou nevedomost tam, kde se oddane slouzi pod vedenim praveho duchovniho mistra.

Vsichni se musi zapojit do oddane sluzby s mysli uprenou na Krsnu, aby se stali moudrymi a ocistili se. I kdyz si lide bezne mysli, ze jsou chytri, neda se rici, ze by byli prilis inteligentni, jestlize nepoznaji Krsnu a nezacnou Mu oddane slouzit.

Slovo *anagha* (,,bezhrisny``), jimz Krsna oslovil Ardzunu, je vyznamne. Je totiz velmi tezke znat Krsnu, neni-li clovek prost hrisnych cinnosti. Nejprve se musi ocistit ode vsech znecisteni. Oddana sluzba je vsak tak ocisrujici a mocna, ze clovek, ktery ji vykonava, se automaticky dostane do postaveni, kdy prestane hresit.

Pri vykonavani oddane sluzby ve spolecnosti cistych oddanych s plnym vedomim Krsny existuji urcite veci, kterych je treba zcela se zbavit. Nejdulezitejsi je prekonat slabost v srdci. Prvni poklesnuti bylo zpusobeno touhou ovladat hmotnou prirodu, nasledkem cehoz ziva bytost zanechava transcendentalni sluzby Panovi. Druhou slabosti je, ze pri stoupajici zadosti ovladat hmotnou prirodu je clovek vice a vice poutan k hmote a k hmotnemu vlastnictvi. Problemy hmotneho byti maji svuj puvod v techto slabostech. Prvnich pet versu teto patnacte kapitoly pojednava o prekonani slabosti srdce a zbyvajici verse popisuji jogu dosazeni Nejvyssiho (*purusottama-yoga*).

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k patnacte kapitole Srimad Bhagavadgity pojednavajici o Purusottama-joze, ktera se nazyva ,,Joga Nejvyssi Osobnosti``.

KAPITOLA sESTNACTA

Bozske a demonske povahy

SLOKA 1 - 3

sri-bhagavan uvaca
abhayam sattva-samsuddhir jnana-yoga-vyavasthitih
danam damas ca yajnas ca svadhyayas tapa arjavam
ahimsa satyam akrodhas tyagah santir apaisunam
daya bhutesv aloluptvam mardavam hrir acapalam
tejah ksama dhrtih saucam adroho nati-manita
bhavanti sampadam daivim abhijatasya bharata

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *abhayam* - nebojacnost; *sattva-samsuddhih* - ocista byti; *jnana* - poznani; *yoga* - spojeni s; *vyavasthitih* - postaveni; *danam* - stedrost; *damah* - ovladani mysli; *ca* - a; *yajnah* - konani obeti; *ca* - a; *svadhyayah* - studium Ved; *tapah* - sebekazen; *arjavam* - prostota; *ahimsa* - nenasilnost; *satyam* - pravdomluvnost; *akrodhah* - nehnevivost; *tyagah* - odrikani; *santih* - vnitrni klid; *apaisunam* - nechur k vyhledavani chyb u druhych; *daya* - soucit; *bhutesu* - ke vsem zivym bytostem; *aloluptvam* - nechamtivost; *mardavam* - mirnost; *hrih* - skromnost; *acapalam* - pevna odhodlanost; *tejah* - sila; *ksama* - ochota odpoustet; *dhrtih* - odvaha; *saucam* - cistota; *adrohah* - neznalost zavisti; *na* - ne; *ati-manita* - ocekavani poct; *bhavanti* - jsou; *sampadam* - vlastnosti; *daivim* - transcendentalni povahy; *abhijatasya* - toho, kdo je zrozen; *bharata* - o Bharatovce.

Nejvyssi Pan pravil: Nebojacnost, ocisrovani byti, pestovani duchovniho poznani, dobrocinnost, sebeovladani, konani obeti, studium Ved, sebekazen, prostota, nenasilnost, pravdomluvnost, nehnevivost, odrikani, vnitrni klid, nechur k vyhledavani chyb, soucit ke vsem zivym tvorum, nechamtivost, mirnost, skromnost, pevna odhodlanost, sila, ochota odpoustet, odvaha, cistotnost a neznalost zavisti a touhy po pocte - to jsou transcendentalni vlastnosti, jimiz jsou vybaveni zbozni lide s bozskou povahou, o Bharatovce.

VYKLAD: Na zacatku patnacte kapitoly byl podan vyklad o posvatnem banyanovniku, ktery symbolizuje tento hmotny svet. Jeho postranni koreny byly prirovnany k prospesnym a neprospesnym cinum zivych bytosti. V devate kapitole bylo take vysvetleno, kdo je *deva*, zbozny clovek, a *asura*, bezbozny clovek neboli demon. Podle Ved jsou ciny v kvalite dobra prospesne k pokroku na ceste k osvobozeni. Nazyvaji se *daivi prakrti* a jsou svou povahou transcendentalni. Ti, kteri se zamestnavaji ciny transcendentalni povahy, kraci cestou vysvobozeni. Ti vsak, kdo jednaji v kvalite vasne ci nevedomosti, zadnou moznost k vysvobozeni nemaji. Bud jsou nuceni zustat jako lide v hmotnem svete, anebo sestoupit do rise zvirat, ci do jeste nizsi zivotni podoby. V sestnacte kapitole popisuje Sri Krsna transcendentalni a demonske povahy a jejich prislusne vlastnosti a jejich klady a zapory.

Slovo *abhijatasya* se vztahuje na cloveka zrozeneho s transcendentalnimi neboli zboznymi vlastnostmi a je zde velice vyznamne. Zplozeni ditete ve zbozne atmosfere se ve Vedach nazyva *garbhadhana-samskara.* Chteji-li mit rodice dite se zboznymi vlastnostmi, musi se ridit deseti zasadami lidskeho zivota. Jiz drive bylo v Bhagavadgite uvedeno, ze sexualni styk urceny k plozeni dobrych deti je samotny Krsna. Pohlavni styk se sam o sobe nezavrhuje, je-li v souladu se zasadami uvedomovani si Krsny. Alespon lide, kteri si jsou vedomi Krsny, by nemeli plodit deti jako psi a kocky, ale tak, aby se po narozeni mohli venovat duchovnimu zivotu a pestovat vedomi o Krsnovi. To by melo byt vysadou deti, jejichz otec a matka jsou oddani Krsnovi.

Varsasrama-dharma je spolecenske zrizeni, ktere deli spolecnost na ctyri zivotni stadia a na ctyri skupiny neboli kasty. Toto rozdeleni neni zalozeno na zrozeni jednotlivce, nybrz na jeho vlastnostech a vzdelani a jeho ucelem je udrzovat mir a blahobyt ve spolecnosti. Vyse zminene vlastnosti jsou transcendentalni, to znamena, ze pomahaji jednotlivci dosahnout duchovniho uvedomeni, pomoci ktereho se muze vysvobodit z hmotneho sveta.

Ve varnasramske spolecnosti je sannjasi neboli clovek v zivotnim stadiu odrikani pokladan za duchovniho ucitele vsech ostatnich spolecenskych skupin a zivotnich radu. Brahman je povazovan za

duchovniho ucitele ostatnich spolecenskych stavu, tedy ksatriju, vaisju a sudru, ale sannjasi, jenz stoji ve zrizeni nejvyse, je pokladan i za duchovniho mistra brahmanu. Prvni vlastnosti sannjasina je nebojacnost, nebor sannjasi musi byt pripraven celit vsemu sam, nemuze se spolehat na pomoc ci podporu druhych. Musi zaviset jen na milosti Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Jestlize ma obavy a mysli si: ,,Kdo se o mne postara, az se vzdam vsech zavazku?`` , pak by nemel skladat slib sannjasina. Clovek musi byt naprosto presvedcen, ze Krsna neboli Nejvyssi Osobnost Bozstvi v nem neustale dli ve sve lokalizovane podobe Paramatmy, a ze vidi a vi vsechno, co clovek zamysli udelat. Clovek si tedy musi byt zcela jist, ze Krsna ve sve podobe Paramatmy se dokonale postara o dusi, ktera se Mu odevzda. Clovek by si mel myslet: ,,Nikdy nebudu sam. I kdybych bydlel v nejtemnejsich lesich, Krsna je neustale pritomen a vzdy mi poskytne nezbytnou ochranu.`` Tomuto presvedceni se rika *abhayam*, nebojacnost, a pro sannjasina je zcela nezbytna. Dalsim krokem je ocisteni sveho byti. Existuje mnoho ocistnych zasad, predpisu a pravidel, podle kterych se sannjasi musi ridit. Nejdulezitejsi prikaz rika, ze intimni styk se zenou je prisne zakazan. Dokonce je mu zapovezeno i hovorit se zenou o samote. Sri Caitanja Mahaprabhu byl idealni sannjasi. Kdyz byl v Puri, nesmely se k Nemu Jeho stoupenkyne ani priblizit; bylo jim take doporuceno, aby Mu projevovaly uctu poklonou ze vzdalenejsiho mista. Toto neni znamka nejake nenavisti k zenam, je to omezeni ulozene sannjasinum, aby nemeli zadny blizsi styk se zenami. Je nezbytne, aby se clovek ridil temito pravidly, ktera plati pro jeho zivotni rad, jestlize chce uspesne ocistit svoji existenci. Sannjasinovi je velice prisne zakazano mit blizky styk se zenami, a prave tak prisne je mu zakazano vlastnit bohatstvi pro svuj vlastni smyslovy pozitek. Sri Caitanja Mahaprabhu byl idealnim sannjasinem a z Jeho zivota vime, ze pokud se tyka styku se zenami, byl neobycejne prisny. Prestoze je povazovan za nejliberalnejsi Bozske vteleni, ktere prijima i nejhloubeji padle duse, sam se dusledne ridil pravidly a predpisy platicimi pro sannjasina. Chota Haridasa, jeden z Caitanjovych nejblizsich nasledovniku, se jednou zadostive podival na jednu zenu a Sri Caitanja byl tak prisny, ze ho ihned vyloucil ze spolecnosti svych blizkych stoupencu. Sri Caitanja rekl: ,,Pro sannjasina nebo pro toho, kdo usiluje o vysvobozeni z pout hmotne prirody a preje si povysit se na duchovni rovinu a navratit se zpatky k Bohu, je divani se na hmotne veci nebo na zeny s myslenkou na smyslovy pozitek zavrzenihodne. Ten, kdo zaziva takove nedovolene zadosti, by udelal lepe, kdyby spachal sebevrazdu, nez aby mel pozitek ze smyslovych predmetu jen na mysli, nemluve o primem uzivani si.``

Jnana-yoga-vyavasthiti - pestovani duchovniho poznani. Ukolem sannjasina je predavat poznani hospodarum a vsem, kteri zapomneli, ze smyslem zivota je duchovni pokrok. Sannjasi ma s timto poslanim chodit ode dveri ke dverim a zit z toho, co se mu v domacnostech nabidne, ale to neznamena, ze by zebral. Skromnost je vlastnost pravych transcendentalistu, a prave ze skromnosti chodi sannjasi od domu k domu, nechodi zebrat, nybrz proto, aby se setkaval s hospodari a probudil jejich vedomi o Krsnovi. To je povinnost sannjasina. Je-li dostatecne pokrocily a dostal-li pokyn od sveho duchovniho ucitele, pak by mel s mocnymi logickymi argumenty sirit vedu o uvedomovani si Krsny. Neni-li vsak natolik pokrocily, nemel by vstupovat do zivotniho stadia odrikani. Stal-li se nekdo sannjasinem, aniz by mel dostatecne poznani, mel by se zcela oddat naslouchani slovum praveho duchovniho ucitele, aby ho ziskal. Sannjasi musi mit tyto vlastnosti: neohrozenost (*abhaya*), cistotu (*sattva-samsuddhi*) a poznani (*jnana-yoga*).

Dana - stedrost, dobrocinnost. Byt stedry je urceno hlavne tem, kteri patri do druheho zivotniho stadia, a to grhasthum, hospodarum. Grhastha si musi vydelavat na zivobyti poctivou praci a polovinu sveho vydelku by mel pouzit na sireni nauky o Krsnovi po celem svete. Mel by tedy podporovat organizace, ktere se zabyvaji touto formou prace. Je dulezite, aby se dary davaly spravnemu prijemci - existuji totiz tri druhy dobrocinnosti, jak bude vysvetleno pozdeji. Je to dobrocinnost v kvalite dobra, v kvalite vasne a v kvalite nevedomosti. V pismech se doporucuje dobrocinnost v kvalite dobra, zatimco takzvana dobrocinnost v kvalite vasne a nevedomosti se zamita, ponevadz by to bylo mrhani penezi. Meli bychom podporovat jen sireni vedy o Krsnovi po celem svete, to je dobrocinnost v kvalite dobra.

Dama - sebeovladani. Toto je dulezita vlastnost pro vsechny duchovni rady, ale pro grhasthy ma zvlastni dulezitost. I kdyz je grhastha zenaty, musi mit svuj pohlavni zivot pod kontrolou. Jedinym ucelem pohlavniho styku je plodit deti. Nechce-li mit clovek deti, musi se sexualniho zivota zrici. V dnesni moderni spolecnosti se pouziva antikoncepcnich prostredku a jeste horsich metod ke zbaveni se zodpovednosti za dite. Takove ciny nejsou transcendentalni povahy, nybrz jsou demonske. Chce-li nekdo ucinit pokrok v duchovnim zivote, musi se ovladat v sexualnim ziti i kdyz je zenaty a zrici se veskereho pohlavniho styku, ktery nevede k plozeni deti pro Krsnu. Dokaze-li clovek plodit deti, ktere

si budou vedomy Krsny, muze jich mit treba i stovky, ale pohlavnimu styku by se nemel venovat jen pro smyslovy pozitek.

Yajna - ober. K obetem je zapotrebi mnoho penez, a proto to jsou grhasthove, kdo je vykonavaji. Brahmacarini, vanaprasthove ci sannjasini nemaji zadne penize a ziji z almuzen. Konani nejruznejsich obeti je tedy urceno pro grhasthy. Podle vedskych textu by meli konat ober zvanou *agni-hotra*, ale tato ober je tak nakladna, ze ji v dnesni dobe zadny grhastha konat nemuze. Nyni se doporucuje ober, ktera se nazyva *sankirtana-yajna*, neboli zpivani mahamantry: *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. To je nejlepsi a nejlacinejsi ober a kazdy ji muze konat a mit z ni prospech. Dobrocinnost (*dana*), sebeovladani (*dama*) a konani obeti (*yajna*) jsou tedy urceny pro hospodare.

Svadhyaya - studium Ved. Je to zasada zamerena na stadium zivota, ktere se nazyva brahmacarja neboli doba studii. Brahmacarini nesmi mit zadny styk se zenami, musi zit v naprostem celibatu, plne se venovat studiu Ved, a tak pestovat duchovni poznani. To se nazyva *svadhyaya.*

Tapas - sebekazen. Je velmi nutna pro brahmacarina a pro cloveka v zivotnim stadiu vanaprasthy je obzvlaste dulezita. Nikdo by nemel zustavat grhasthou po cely zivot, meli bychom si uvedomit, ze zivot ma ctyri stadia: brahmacarja, grhastha, vanaprastha a sannjasa. Po zivotnim stadiu grhasthy by mel clovek odejit do bezdomovi. V zivote trvajicim sto let bychom dvacet pet let meli stravit jako studenti, dvacet pet let jako hospodari, dvacet pet let v ustrani a dvacet pet let v odrikani. Toto jsou nabozenske predpisy Ved. Muz, ktery se po stadiu grhasthy uchyli do ustrani, musi ovladat sve telo, mysl a jazyk. To je tapasja. Ve spolecnosti, ktera se ridi varnasramskymi zasadami, je tapasja dulezitou zasadou, nebor bez sebekazne nemuze nikdo dosahnout vysvobozeni. Teorie, ze odrikani neni zapotrebi, ze clovek muze pokracovat ve spekulovani a vsechno bude v poradku, neni doporucovana ani ve vedske literature, ani v Bhagavadgite. Takove teorie vsak siri takzvani duchovni vudci a guruove, kteri se snazi ziskat mnoho stoupencu. Jakmile se totiz zacne jednat o zakazy, prikazy a pravidla, ztraceji lide veskery zajem, a proto ti, kteri pod rouskou nabozenstvi shaneji stoupence, nezadaji, aby se lide zrikali smyslovych pozitku, a ani sami nebyvaji zdrzenlivi. Vedy takove chovani neschvaluji.

Pokud se tyka prostoty (*arjavam*), clovek se musi ridit zasadou zit jednoduse ve vsech zivotnich stadiich, ar uz je brahmacari, grhastha, vanaprastha nebo sannjasi. Mel by byt prosty a primy ve svem jednani.

Ahimsa - nenasili znamena, ze nikdo nesmi branit zivotnimu pokroku jine zive bytosti. Bylo by chybne domnivat se, ze na zabijeni zvirat neni nic spatneho, ponevadz duse neumira, zahyne-li telo. Lide maji nyni ve zvyku jist zvirata, prestoze je zde dostatek obilovin, ovoce a mleka. Porazet zvirata je naprosto zbytecne a je to vsem zakazano. V pripade, ze neni jine potravy, muze byt zvire zabito, ale musi byt nejdrive obetovano. Ti vsak, kdo chteji dosahnout uspechu v duchovnim zivote, by za zadnych okolnosti nemeli pachat nasili na zviratech, vzdyr prece existuje tolik jinych druhu potravy. Skutecne nenasili znamena nebranit nikomu v jeho vyvoji evolucnim cyklem. Zvirata prochazeji evolucnim cyklem, a tudiz transmigruji z jednoho tela do druheho. Je-li tedy urcite zvire predcasne zabito, musi se duse jeste jednou navratit do stejne zivotni podoby, aby naplnila zbyvajici cast vymezeneho casu, nez se bude moci povysit do jineho zivotniho druhu. Proto by se evolucni cyklus zvirat nemel rusit jen pro uspokojovani nasich churovych bunek. Tomu se rika *ahimsa*.

Satyam - pravdivost znamena, ze clovek nema z osobnich duvodu prekrucovat pravdu. Ve Vedach je mnoho casti, kterym je tezke porozumet, ale jejich smyslu se musime naucit od praveho duchovniho ucitele. To je zpusob, jak chapat Vedy. sruti znamena naslouchat autorite. Nikdo by si nemel vytvaret vlastni vyklad, ktery vyhovuje jeho osobnim zamerum. Existuje mnoho komentatoru Bhagavadgity, kteri nespravne vykladaji puvodni text. Musi byt vylozen pravy smysl slova, a tomu se muze clovek naucit jen od praveho duchovniho ucitele.

Akrodha - znamena ovladnuti hnevu. I kdyz je clovek vyprovokovan, mel by to tolerovat, nebor hnev pusobi nepriznive na cele telo. Hnev je produktem kvality vasne a chtice, a proto ho ten, kdo je na transcendentalni urovni, musi umet ovladnout.

Apaisunam - nechur k vyhledavani chyb u druhych znamena nehledat chyby na druhych nebo je zbytecne neopravovat. Nazyvat zlodeje zlodejem neni samozrejme hledani chyb nebo pomlouvani, ale ten, kdo usiluje o pokrok v duchovnim zivote, by se tezce provinil, kdyby cestneho cloveka nazval zlodejem. Clovek ma byt vzdy mirny (*hri*) a take by se mel vyvarovat spatnych cinu. Nemel by se rozcilovat nebo citit se beznadejne, jakmile se mu zmari plan. Jestlize v necem neuspel, nesmi

propadat zoufalstvi, ale trpelive a odhodlane se snazit pokracovat dal. To se nazyva *acapalam* neboli pevna odhodlanost.

Tejas - sila. Tato vlastnost se hodi hlavne na ksatrije. Ksatrija musi byt silny, aby mohl chranit slabe. Nesmi se vydavat za pacifistu. Jestlize je nasili opodstatnene, musi byt pripraven pouzit ho. Avsak clovek, ktery je schopen podrobit si nepritele, muze v urcitych pripadech odpustit a prominout mensi prestupky.

®aucam - cistotnost znamena nejen udrzovat v cistote telo a mit ciste myslenky, ale zaroven ciste jednat. To plati zvlaste pro obchodniky, aby napriklad neobchodovali na cernem trhu. *Nati-manita* (neocekavani pocty) plati hlavne pro sudry, delnickou tridu, ktera je podle Ved pokladana za nejnizsi ze ctyr spolecenskych trid. Zbytecna prestiz a pocta by jim nemela stoupnout do hlavy, ale meli by zustat ve svem spolecenskem postaveni. Povinnosti kazdeho sudry je prokazovat uctu vyssim tridam, aby mohl byt zachovan spolecensky rad.

Vsechny tyto vlastnosti, o kterych se zde mluvilo, jsou transcendentalni a mely by byt pestovany ve shode s postavenim jednotlivce ve varnasramske spolecnosti. Smyslem tohoto zrizeni je, aby se kazdy v jakekoliv spolecenske tride a zivotnim stadiu mohl navzdory ubohym materialnim podminkam povysit vyvijenim techto vlastnosti na nejvyssi transcendentalni uroven.

SLOKA 4

dambho darpo bhimanas ca krodhah parusyam eva ca
ajnanam cabhijatasya partha sampadam asurim

dambhah - pycha; *darpah* - zpupnost; *abhimanah* - domyslivost; *ca* - a; *krodhah* - hnev; *parusyam* - hrubost; *eva* - zajiste; *ca* - a; *ajnanam* - nevedomost; *ca* - a; *abhijatasya* - tech, kdo se narodili; *partha* - o synu Prthy; *sampadam* - vlastnosti; *asurim* - s demonskou povahou.

Pycha, zpupnost, domyslivost, hnev, hrubost a nevedomost jsou, o synu Prthy, vlastnosti tech, kdo se narodili s demonskou povahou.

VYKLAD: V tomto versi se popisuje kralovska cesta do pekla. Demoni radi predstiraji, ze jsou zbozni a pokrocili v duchovni vede, a to navzdory tomu, ze se neridi nabozenskymi zasadami. Jsou velice domyslivi a pysni na sve vzdelani nebo bohatstvi. Chteji, aby je druzi uctivali, prestoze si to nezasluhuji. Rozciluji se nad zbytecnostmi, mluvi hrube, a nikoliv mirne. Nevedi, co se ma a co se nema delat. Jednaji vzdy rozmarne podle svych prani a neuznavaji zadnou autoritu. Techto demonskych vlastnosti nabyli jiz v matcine lune, a jak dospivaji, zacnou se jedna po druhe projevovat.

SLOKA 5

daivi sampad vimoksaya nibandhayasuri mata
ma sucah sampadam daivim abhijato si pasmava

daivi - transcendentalni; *sampat* - vlastnosti; *vimoksaya* - urcene k vysvobozeni; *nibandhaya* - k pripoutanosti; *asuri* - demonske vlastnosti; *mata* - se povazuji; *ma* - nemej; *sucah* - obavy; *sampadam* - s vlastnostmi; *daivim* - transcendentalnimi; *abhijatah* - zrozeny; *asi* - jsi; *pasmava* - o synu Pandy.

Transcendentalni vlastnosti vedou k vysvobozeni, zatimco demonske zotrocuji. Ty vsak nemej obavy, o synu Pandy, nebor ses narodil s bozskymi vlastnostmi.

VYKLAD: Sri Krsna dodal Ardzunovi odvahu tim, ze mu rekl, ze se narodil s bozskymi vlastnostmi. Ardzunova ucast ve valce nebyla demonska, ponevadz dukladne zvazoval vsechna pro i proti. Uvazoval, zda uctyhodne osobnosti jako Bhisma ci Drona mohou byt zabiti, ci nikoliv a nejednal pod vlivem hnevu, pychy nebo hrubosti. Jeho povaha tedy nebyla demonska. Pro ksatriju, bojovnika, je vystreleni sipu na nepritele transcendentalni, zatimco odmitnout vykonani teto povinnosti je demonske. Proto nemel Ardzuna zadnou pricinu k narku. Kdo se ridi predepsanymi zasadami, ktere plati pro jeho spolecenskou skupinu, ten se nachazi na transcendentalni urovni.

SLOKA 6

dvau bhuta-sargau loke smin daiva asura eva ca
daivo vistarasah prokta asuram partha me srsu

dvau - dvoji; *bhuta-sargau* - stvorene zive bytosti; *loke* - na svete; *asmin* - tomto; *daivah* - bozske; *asurah* - demonske; *eva* - zajiste; *ca* - a; *daivah* - bozske; *vistarasah* - zevrubne; *proktah* - rekl; *asuram* - demonske; *partha* - o synu Prthy; *me* - ode Mne; *srsu* - vyslechni.

O synu Prthy, na tomto svete jsou dva druhy stvorenych bytosti - bozske a demonske. Bozske vlastnosti jsem ti jiz zevrubne popsal. Slys nyni ode Mne o demonskych.

VYKLAD: Pote, co Krsna ujistil Ardzunu, ze se narodil s bozskymi vlastnostmi, zacina zde popisovat vlastnosti demonske. Podminene zive bytosti jsou v tomto svete dvoji povahy. Bytosti, ktere se narodily s bozskymi vlastnostmi, ziji usmernenym zivotem, to jest dodrzuji prikazy pisem a autorit. Kazdy ma konat povinnosti ve svetle autoritativnich pisem. Tato mentalita se nazyva bozska. Ti, kteri se temito predpisy neridi, kteri neziji podle zasad zapsanych v pismech a jednaji podle vlastnich rozmaru, jsou demonsti. Dodrzovani prikazu pisem je jedine meritko. Vedy rikaji, ze polobozi i demoni jsou zrozeni z Pradzapatiho; lisi se pouze tim, ze jedni se ridi vedskymi prikazy, ale druzi nikoliv.

SLOKA 7

pravrttim ca nivrttim ca jana na vidur asurah
na saucam napi cacaro na satyam tesu vidyate

pravrttim - jednat spravne; *ca* - take; *nivrttim* - jednat nespravne; *ca* - a; *janah* - osoby; *na* - nikdy; *viduh* - vi; *asurah* - demonskych vlastnosti; *na* - nikdy; *saucam* - cistota; *na* - ani; *api* - take; *ca* - a; *acarah* - chovani; *na* - nikdy; *satyam* - pravda; *tesu* - v nich; *vidyate* - je.

Demoni nevedi, jak maji jednat a jak ne. Neznaji ani cistotu, ani spravne chovani a ani pravdy v nich neni.

VYKLAD: V kazde civilizovane lidske spolecnosti existuji pravidla a predpisy pisem, kterymi se lide od pradavna ridi. Dodrzuje se to zvlaste mezi arji, tedy temi, kteri nasleduji vedskou civilizaci a jsou znami jako nejpokrocilejsi civilizovany narod. Tem, kteri se neridi prikazy pisem, se rika demoni. Proto se zde uvadi, ze demoni neznaji zasady pisem, a ani nemaji zajem se o nich poucit nebo se podle nich ridit. Vetsina z nich vubec nezna spisy, a i kdyby je znali, nemeli by zajem se jimi ridit. Demoni nemaji zadnou viru, a nejsou ani ochotni podle vedskych prikazani jednat. Neznaji cistotu ani uvnitr, ani vne. Clovek ma byt velice peclivy v udrzovani cistoty tela, ma se denne koupat, cistit si zuby, holit se, menit si odev a podobne. Pokud jde o vnitrni cistotu, musi si neustale pripominat svata Bozi jmena a zpivat *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*. Demoni podle takovych pravidel vnitrni a vnejsi cistoty nejenom nejednaji, ale ani je nemaji v oblibe.

V Manu-sanhite, zakoniku lidskeho pokoleni, je mnoho zasad a prikazu, ktere usmernuji jednani a chovani lidi. Jsou tam popsany zakony o dedictvi a jine zakonitosti, kterymi se i dnes hindove ridi. V Manu-sanhite se take vyslovne rika, ze zene by se nemela davat svoboda. To samozrejme neznamena, ze by zeny mely byt drzene jako otroci, ale je to proto, ze se zenami je to jako s detmi. Malym detem se nemuze dat volnost, aby si mohly delat, co chteji, ale zaroven to neznamena, ze se s nimi zachazi jako s otroky. Demoni vsak ignoruji tato prikazani a tvrdi, ze zena ma mit stejnou svobodu jako muz. To vsak nezlepsilo socialni podminky na svete. Zena by mela byt ve skutecnosti chranena v kazdem obdobi sveho zivota. V detstvi je chranena otcem, v mladi svym muzem a ve stari svymi dospelymi syny. To je spravne spolecenske jednani podle Manu-sanhity. Avsak moderni vychova umele vyvolala nadnesenou predstavu o zivote zen, a proto je manzelstvi v dnesni dobe jen pouhou formalitou. Ani moralka zen neni nyni nejlepsi. Demoni se tedy neridi radami, ktere jsou ku prospechu spolecnosti, a ponevadz se neuci ze zkusenosti velkych mudrcu a nejednaji podle jejich prikazu, je spolecenska uroven demonskych lidi velmi uboha.

SLOKA 8

asatyam apratistham te jagad ahur anisvaram
aparaspara-sambhutam kim anyat kama-haitukam

asatyam - neskutecny; *apratistham* - bez zakladu; *te* - oni; *jagat* - vesmirne stvoreni; *ahuh* - rikaji; *anisvaram* - bez vladce; *aparaspara* - bez priciny; *sambhutam* - vznikl; *kim anyat* - jine priciny neni; *kama-haitukam* - jehoz pricinou je jen chtic.

Demoni rikaji, ze tento svet je neskutecny, ze nema zadny zaklad, ze zde neni zadny vladnouci Buh. Rikaji, ze vznikl z pohlavni touhy a nema zadnou jinou pricinu nez chtic.

VYKLAD: Demoni dochazeji k zaveru, ze tento svet je jen prelud bez priciny, nasledku, vladce nebo smyslu - ze vsechno je neskutecne. Rikaji, ze hmotny projev povstal z nahodneho pusobeni hmoty. Neveri, ze Buh stvoril svet za urcitym ucelem. Maji svou vlastni teorii: svet vznikl sam od sebe a nemame duvod verit, ze za vsim stoji Buh. Nevidi zadny rozdil mezi hmotou a duchem a neuznavaji Nejvyssi Dusi. Vse je pouze hmota a cely vesmir je jen hromada nevedomosti. Podle demonu je vsechno prazdnota, a existuje-li neco, je to diky nasi nedokonale vjemove schopnosti. Jsou presvedceni, ze veskera rozmanitost je projevem nevedomosti, jako si napriklad ve snu muzeme vytvorit mnohe veci, ktere ve skutecnosti vubec neexistuji, takze kdyz se probudime, pozname, ze

vsechno je pouhy sen. Prestoze demoni hlasaji, ze zivot je jenom sen, sami jsou mistry v tom, jak si ve snu uzivat. Misto toho, aby se snazili nabyt poznani, zapletaji se vice a vice do sve rise snu. Dochazeji k zaveru, ze svet se zrodil bez duse, prave tak jako dite je pouze vysledkem pohlavniho styku mezi muzem a zenou. Soudi, ze zive bytosti vznikly pouhym sloucenim hmotnych prvku a ze existence duse nepripada v uvahu. Cely zijici svet vznikl hmotnym sloucenim kosmickeho projevu, jako kdyz se zive bytosti rodi v potu a vychazeji z mrtveho tela. Pricinou tohoto stvoreni je hmota a nic jineho. Neveri Krsnovym slovum v Bhagavadgite (9.10): *mayadhyaksesa prakrtih suyate sa-caracaram*. ,,Cely svet se pohybuje pod Mym rizenim.`` Demoni tedy nemaji zadne dokonale poznani o stvoreni tohoto sveta; kazdy z nich ma svou vlastni teorii. Protoze neveri, ze by existovalo smerodatne pochopeni vedskych prikazani, povazuji jeden vyklad k pismum za stejne dobry jako druhy.

SLOKA 9

etam drstim avastabhya nastatmano lpa-buddhayah
prabhavanty ugra-karmasah ksayaya jagato hitah

etam - takovy; *drstim* - nahled; *avastabhya* - prijimaji; *nasta* - ztraceni; *atmanah* - sebe; *alpa-buddhayah* - mene inteligentni; *prabhavanti* - zamestnavaji se; *ugra-karmasah* - v ohavnych cinech; *ksayaya* - zkaza; *jagatah* - sveta; *ahitah* - neprospesny.

Vedeni temito zavery a ztraceni sami v sobe se demonsti lide bez rozumu zamestnavaji neprospesnymi ohavnymi ciny, ktere jsou urceny ke zniceni sveta.

VYKLAD: Demoni se zabyvaji ciny, ktere dovedou svet ke zkaze. Sri Krsna zde rika, ze jsou bez rozumu. Materialiste nemaji predstavu o Bohu a mysli si, ze delaji pokroky, ale podle Bhagavadgity jsou hloupi a nerozumni. Pokouseji se uzivat si co nejvice tohoto hmotneho sveta, a proto se neustale zabyvaji objevovanim neceho noveho, co muze prinest vice smysloveho pozitku. Takove materialisticke objevy jsou povazovany za pokrok civilizace, ale vysledkem je pouze to, ze lide se stavaji hrubsimi a krutejsimi jak ke zviratum, tak i k sobe navzajem. Demonsti lide nemaji poneti, jak se k sobe maji chovat a vyznacuji se tim, ze zabijeji zvirata. Takovi lide jsou povazovani za nepratele sveta, nebor drive ci pozdeji vynaleznou nebo stvori neco, co zpusobi zkazu vsem. Tento vers neprimo predpovida vynalez atomovych zbrani, na ktere je dnesni svet tak hrdy. Kdykoliv muze vypuknout valka a atomove zbrane budou pricinou nepredstavitelne zkazy. Takove veci jsou sestrojovany jen ke zniceni sveta, coz je naznaceno v tomto versi. Tyto zbrane jsou vynalezany jen proto, ze spolecnost je dnes ateisticka; nejsou urceny k tomu, aby daly svetu mir a blahobyt.

SLOKA 10

kamam asritya duspuram dambha-mana-madanvitah
mohad grhitvasad-grahan pravartante suci-vratah

kamam - chtic; *asritya* - uchyluji se k; *duspuram* - nenasytnemu; *dambha* - z pychy; *mana* - a falesne prestize; *mada-anvitah* - naplneni domyslivosti; *mohat* - z iluze; *grhitva* - uchopiti; *asat* - pomijive; *grahan* - veci; *pravartante* - jednaji; *asuci* - necisti; *vratah* - predsevzeti.

Oddani nenasytnemu chtici a plni pychy, sebevedomi a domyslivosti, jsou demoni takto poblouzneni. Pritahovani pomijivym, jednaji vzdy neciste podle svych predsevzeti.

VYKLAD: Zde je popsana mentalita demonskych lidi. Zadostivost demonu se neda ukojit. Sve nenasytne touhy po hmotnem pozitku musi jen neustale zvysovat. Ackoliv jsou vzdy plni uzkosti, coz je zpusobeno tim, ze prijimaji pomijive veci, pokracuji pod vlivem iluze ve stejnych cinnostech. Nemaji poznani a nevidi, ze se vydali po nespravne ceste. Protoze prijimaji pomijive veci, vytvareji si vlastniho Boha a vlastni hymny, ktere podle potreby zpivaji. Vysledkem toho je, ze jsou cim dal tim vic pritahovani ke dvema vecem, a to k pohlavnimu pozitku a ke hromadeni hmotneho bohatstvi. Slova *asuci-vratah* (predsevzeti neciste jednat) jsou v teto souvislosti velmi dulezita. Demonsti lide se zajimaji jen o vino, zeny, hazardni hry a pojidani masa, a to jsou jejich neciste zvyky (*asuci*). Jejich domyslivost a pycha je nuti vytvaret jakesi nabozenske zasady, ktere vsak Vedy neuznavaji. Na celem svete jsou tito lide falesne uctivani, prestoze jsou pro svet tim nejhanebnejsim prinosem. Trebaze sklouzavaji do pekla, povazuji se za velice pokrocile.

SLOKA 11 - 12

cintam aparimeyam ca pralayantam upasritah
kamopabhoga-parama etavad iti niscitah

asa-pasa-satair baddhah kama-krodha-parayasah
ihante kama-bhogartham anyayenartha-sancayan

cintam - starosti a obavy; *aparimeyam* - nezmerne; *ca* - a; *pralaya-antam* - az do okamziku smrti; *upasritah* - uchyluji se; *kama-upabhoga* - smyslovy pozitek; *paramah* - nejvyssi zivotni cil; *etavat*

- tak; *iti* - takto; *niscitah* - presvedceni; *asa-pasa* - vpleteni do site tuzeb; *sataih* - stovkami; *baddhah* - spoutani; *kama* - chticem; *krodha* - hnevem; *parayasah* - vzdy stejne mentality; *ihante* - touzi; *kama* - chtic; *bhoga* - smyslovy pozitek; *artham* - za timto ucelem; *anyayena* - nezakonne; *artha* - majetek; *sancayan* - shromazdovat.

Jsou presvedceni, ze prvotni nezbytnosti lidske civilizace je az do konce zivota uspokojovat smysly. Takto jejich uzkost nezna hranic. Spoutani siti sterych a tisicerych zadosti a posedli chticem a hnevem, opatruji si nezakonne penize pro smyslovy pozitek.

VYKLAD: Demoni jsou presvedceni, ze nejvyssim cilem zivota je ukajeni smyslu, a tento nazor zastavaji az do smrti. Neveri na posmrtny zivot a ani neveri, ze clovek dostane nove telo podle sve karmy, to jest podle cinu, ktere vykonal v tomto zivote. Jejich plany jsou nekonecne, neustale planuji a zadny plan nedokonci. Z vlastni zkusenosti zname cloveka, ktery mel takovou demonskou mentalitu, a ktery dokonce i v okamziku smrti prosil lekare, aby mu prodlouzil zivot o ctyri roky, ponevadz jeho plany nebyly jeste dokonceny. Takovi hlupaci nevedi, ze zadny lekar nemuze prodlouzit zivot ani o vterinu. Kdyz se nas cas naplni, nemohou nase prani a tuzby nic ovlivnit. Zakony prirody nedovoli, abychom zili o vterinku dele, nez nam bylo urceno.

Demonsky clovek, ktery neveri ani v Boha, ani v Naddusi v sobe, kona vsemozne hrisne ciny pouze pro smyslovy pozitek. Nevi, ze v jeho srdci je svedek (Nadduse), ktery sleduje cinnosti individualni duse. V Upanisadach se tato skutecnost prirovnava ke dvema ptakum sedicim na jednom strome; jeden se tesi a trapi z ovoce stromu, zatimco druhy ptak ho jen pozoruje. Clovek s demonskou povahou vsak o Vedach nic nevi a ani nema zadnou viru. Proto si mysli, ze pro smyslovy pozitek muze udelat cokoliv, aniz by musel myslet na nasledky sveho jednani.

SLOKA 13 - 15

idam adya maya labdham imam prapsye manoratham
idam astidam api me bhavisyati punar dhanam

asau maya hatah satrur hanisye caparan api
isvaro ham aham bhogi siddho ham balavan sukhi

amhyo bhijanavan asmi ko nyo sti sadrso maya
yaksye dasyami modisya ity ajnana-vimohitah

idam - takto; *adya* - dnes; *maya* - ja; *labdham* - ziskal; *imam* - toto; *prapsye* - jeste ziskam; *manah-ratham* - podle mych tuzeb; *idam* - takto; *asti* - ono; *idam* - takto; *api* - take; *me* - moje; *bhavisyati* - v budoucnu se zvetsi; *punah* - znovu; *dhanam* - bohatstvi; *asau* - ono; *maya* - mnou; *hatah* - byl zabit; *satruh* - nepritel; *hanisye* - zabiji; *ca* - take; *aparan* - ostatni; *api* - zajiste; *isvarah* - pan; *aham* - jsem; *aham* - jsem; *bhogi* - pozivatel; *siddhah* - dokonaly; *aham* - jsem; *bala-van* - mocny; *sukhi* - srastny; *amhyah* - bohaty; *abhijana-van* - obklopen aristokratickymi pribuznymi; *asmi* - jsem; *kah* - kdo; *anyah* - jiny; *asti* - je; *sadrsah* - jako; *maya* - ja; *yaksye* - prinesu ober; *dasyami* - dam milodary; *modisye* - budu se radovat; *iti* - takto; *ajnana* - nevedomost; *vimohitah* - osaleni.

Demonsky clovek uvazuje takto: „Dnes jsem ziskal toto bohatstvi a podle meho planu nabudu jeste vice. Tolik mam nyni a v budoucnu budu mit jeste vic. On byl mym nepritelem a ja jsem ho zabil; zabiji i ostatni sve nepratele. Jsem panem vsech a jsem pozivatelem, jsem dokonaly, mocny a srastny. Jsem nejbohatsi, obklopen aristokratickym pribuzenstvem. Neni nikdo, kdo by se mi vyrovnal. Budu konat obeti, budu davat milodary a budu se radovat.`` Takto je takovy clovek osalen nevedomosti.

SLOKA 16

aneka-citta-vibhranta moha-jala-samavrtah
prasaktah kama-bhogesu patanti narake sucau

aneka - nescetnymi; *citta* - starostmi; *vibhrantah* - zmateni; *moha* - iluzi; *jala* - do site; *samavrtah* - obklopeni; *prasaktah* - pripoutani; *kama-bhogesu* - smyslovymi pozitky; *patanti* - padaji; *narake* - do pekla; *asucau* - necisty.

Zmateni mnohymi starostmi a vpleteni do site iluzi, jsou takovi lide prilis poutani smyslovymi pozitky a padaji do pekla.

VYKLAD: Zadost demonskeho cloveka po penezich nezna mezi. Mysli jen na velikost sveho bohatstvi a kuje plany, jak by ho mohl zvetsit. Aby svuj cil uskutecnil, nevaha pouzit jakychkoliv hrisnych prostredku a obchoduje treba i nacerno, jen aby ukojil sve nezakonne zadosti po pozitku. Je ocarovan majetkem, ktery jiz vlastni (napriklad pozemek, rodina, dum, penize v bance a tak dal) a ustavicne premysli, jak by vse zvetsil. Veri ve vlastni silu a schopnosti a nevi, ze jeho drivejsi dobre skutky

rozhoduji o tom, co se mu podari ziskat. Ackoliv mu byla dana moznost tyto veci nashromazdit, nevi, ze pricinou toho jsou jeho drivejsi ciny. Je presvedcen, ze bohatstvi, ktereho nabyl, je vysledkem jeho vlastniho usili. Demonsky clovek veri v moc sve vlastni prace, a nikoliv na zakon karmy. Tento zakon rika, ze dobre skutky z drivejsiho zivota rozhodnou, zda-li se clovek narodi v dobre rodine, bude-li bohaty, dostane-li se mu radneho vzdelani, bude-li velmi krasny a podobne. Clovek s demonskymi vlastnostmi usuzuje, ze vsechny tyto veci jsou nahodne nebo, ze jsou zavisle na jeho schopnostech. Nevidi, ze za rozdily mezi lidmi v krase a ucenosti lezi jisty zakon. Kdokoliv zacne s demonskou osobou soutezit, stane se jejim nepritelem. Existuje mnoho demonskych lidi a vsichni se k sobe chovaji nepratelsky. Toto nepratelstvi se neustale prohlubuje nejen mezi lidmi, rodinami a spolecnostmi, ale nakonec i mezi narody. Proto jsou na celem svete neustale neshody, valky a nepratelstvi.

Kazdy demonsky clovek si mysli, ze muze zit na ukor druheho. Demon se obycejne povazuje za ,,Nejvyssiho Boha`` a demonsti kazatele rikaji svym stoupencum: ,,Proc vsude hledate Boha? Kazdy z vas je Buh! Muzete si delat, co chcete. Neverte v Boha! Pryc s Bohem! Buh je mrtvy.`` Takto kazi demoni.

Prestoze demonsky clovek vidi, ze ostatni jsou prave tak bohati jako on a maji stejny nebo i vetsi vliv nez on, odmita tomu verit. Pokud se tyka povyseni na vyssi hvezdne soustavy, neveri ve vykonavani obeti. Demoni si mysli, ze mohou vytvorit vlastni obetni metody a ze mohou sestrojit nejaky stroj, s jehoz pomoci budou moci dospet na vyssi planety. Nejlepsi priklad takoveho demona byl Ravana, ktery navrhl lidem, ze postavi schody, aby se tak vsichni mohli dostat na nebeske planety, aniz by museli vykonavat obeti predepsane ve Vedach. I nyni usiluji demoni o dosazeni vyssich planetarnich soustav pomoci nejakeho mechanickeho zarizeni. Tyto pokusy jsou priklady zmatenosti. Vysledkem toho je, ze pomalu, ale jiste sklouzavaji do pekla, aniz by si to uvedomovali. Zde jsou velmi dulezita sanskrtska slova *moha-jala*. *Jala* znamena sir; tak jako ryby chycene v siti, tak ani demoni nemaji moznost uniknout.

SLOKA 17

atma-sambhavitah stabdha dhana-mana-madanvitah
yajante nama-yajnais te dambhenavidhi-purvakam

atma-sambhavitah - samolibi; *stabdhah* - pysni; *dhana-mana* - bohatstvim a falesnou prestizi; *mada* - v iluzi; *anvitah* - posedli; *yajante* - vykonavaji obeti; *nama* - jen pro jmeno; *yajnaih* - obeti; *te* - oni; *dambhena* - z pychy; *avidhi-purvakam* - nehlede na pravidla a prikazy.

Samolibi a neustale naduti, opojeni bohatstvim a falesnym vehlasem, nehledice na pravidla a predpisy, vykonavaji nekdy pysne obeti jen pro jmeno.

VYKLAD: Demonsti lide nekdy konaji takzvane nabozenske obeti, aniz by se starali o nejakou autoritu ci pisma, a povazuji se za nejlepsi na celem svete. Jelikoz neuznavaji zadnou autoritu, jsou velmi naduti. Je to diky iluzi, ktera povstava pri hromadeni bohatstvi a falesne prestize. Takovi demoni na sebe nekdy berou roli kazatele, svedou lidi a stanou se znamymi nabozenskymi reformatory nebo inkarnacemi Boha. Predstiraji vykonavani obeti, uctivani polobohu, anebo si take vytvori vlastniho ,,Boha``. Obycejni lide je take uznavaji za Boha, uctivaji je a posetile je povazuji za znalce nabozenskych zasad a duchovniho poznani. Oblekaji se do roucha cloveka, ktery zije zivotem odrikani, a v tomto rouchu pak provadeji vsemozne hlouposti. Ve skutecnosti vsak musi ten, kdo se zrekl sveta, jednat podle mnoha omezeni, ale demoni se o ne nestaraji. Jsou presvedceni, ze jakakoliv cesta, kterou si clovek vytvori, je smerodatna. Neveri, ze existuje predepsana cesta, kterou se maji dat. Na slova *avidhi-purvakam* (opovrhovani prikazy a predpisy) se zde klade velky duraz. Opovrhovani danymi pravidly se zaklada na nevedomosti a iluzi.

SLOKA 18

ahankaram balam darpam kamam krodham ca samsritah
mam atma-para-dehesu pradvisanto bhyasuyakah

ahankaram - falesnym egem; *balam* - silou; *darpam* - pychou; *kamam* - chticem; *krodham* - hnevem; *ca* - take; *samsritah* - jez sidli; *mam* - Mne; *atma* - v jejich vlastnich; *para* - a v jinych; *dehesu* - telech; *pradvisantah* - rouhaji se; *abhyasuyakah* - zavistivi.

Zmateni falesnym egem, silou, pychou, chticem a hnevem, demonsti lide zavidi Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, jez dli v jejich vlastnich telech i v telech druhych, a rouhaji se pravemu nabozenstvi.

VYKLAD: Demonsky clovek, ktery se neustale stavi proti Bozi autorite, nema zadnou viru v pisma. Chova nenavist k pismu i k existenci Boha. Tato nenavist je zpusobena takzvanou prestizi, bohatstvim

a moci. Nevi, ze tento zivot je jen pripravou pro pristi zivot, a protoze to nevi, zavidi ve skutecnosti sam sobe, jakozto i druhym. Dopousti se nasili jak na jinych telech, tak i na vlastnim. Nema zadne vedomosti, a tak se nezajima o svrchovanou nadvladu Bozske Osobnosti. Protoze zavidi pismum a Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, predklada falesne argumenty proti existenci Boha a pokousi se znevazovat autoritu pisem. Povazuje se za nezavisleho a mocneho v kazdem cinu a soudi, ze ponevadz mu v jeho sile, moci a bohatstvi neni rovneho, muze si delat co chce a nikdo ho nemuze zastavit. Jestlize se objevi nepritel, ktery by mohl ohrozit zdarile uskutecneni jeho smyslovych cinnosti, pak planuje, jak by ho svou moci mohl znicit.

SLOKA 19

tan aham dvisatah kruran samsaresu naradhaman
ksipamy ajasram asubhan asurisv eva yonisu

tan - tyto; *aham* - Ja; *dvisatah* - zavistive; *kruran* - zlomyslne; *samsaresu* - do oceanu hmotne existence; *nara-adhaman* - nejnizsi z lidi; *ksipami* - vrham; *ajasram* - navzdy; *asubhan* - neprospesne; *asurisu* - demonskych; *eva* - zajiste; *yonisu* - do materskych lun.

Tyto nejnizsi z lidi, zastiplne a zlomyslne, vrham do oceanu hmotne existence, do ruznych demonskych druhu zivota.

VYKLAD: V tomto versi se jasne rika, ze umisteni urcite individualni duse do urciteho tela je vyhradnim pravem nejvyssi vule. Demonsky clovek treba nemusi uznavat svrchovanost Boha a muze jednat podle vlastniho rozmaru, avsak jeho pristi zrozeni nezavisi na nem, nybrz na Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Ve tretim zpevu Srimad Bhagavatamu se rika, ze individualni duse je po smrti umistena do luna nektere matky, kde pod dohledem vyssi moci obdrzi urcite telo. Proto v hmotnem svete nachazime tolik ruznych zivotnich druhu - hmyz, zvirata, lidi a tak dal. To vse je zarizeno vyssi moci; nevzniklo to nahodne. Pokud se tyka demonskych lidi, uvadi se zde jasne, ze jsou neustale umisrovani do lun demonu, a tak zustavaji zavistivi a nejnizsi z lidi. Demonske zivotni druhy jsou vzdy zavistive, krute, plne nenavisti a chtice a vzdy neciste. Lovci v dzungli se radi k demonskym zivotnim druhum.

SLOKA 20

asurim yonim apanna mumha janmani janmani
mam aprapyaiva kaunteya tato yanty adhamam gatim

asurim - demonske; *yonim* - druhy; *apannah* - ziskaji; *mumhah* - posetilci; *janmani janmani* - zrozeni za zrozenim; *mam* - ke Mne; *aprapya* - nedospeji; *eva* - zajiste; *kaunteya* - o synu Kunti; *tatah* - pote; *yanti* - jde; *adhamam* - zavrzeneho; *gatim* - urceni.

Zrozeni za zrozenim se tyto osoby ocitaji v demonskych zivotnich druzich a nikdy ke Mne nemohou dospet, o synu Kunti. Postupne klesaji do nejhorsich druhu existence.

VYKLAD: Je znamo, ze Buh je milosrdny ke vsem, avsak zde vidime, ze neni milosrdny k demonskym lidem. V tomto versi se jasne uvadi, ze demonsti lide jsou zrozeni za zrozenim umisrovani do demonskych lun a bez Bozi milosti klesaji hloubeji a hloubeji, az nakonec dostanou tela psu, kocek a prasat. Jasne se zde rika, ze takovi demoni nemaji prakticky zadnou moznost ziskat Bozi milost v zadnem stadiu svych pozdejsich zivotu. Ve Vedach se take pise, ze takove osoby postupne klesaji az do tel psu a prasat. V teto souvislosti vsak muzeme namitnout, ze Buh by snad nemel byt povazovan za dokonale milosrdneho, kdyz neni milosrdny k demonum. Na tuto namitku odpovida Vedanta-sutra, ze Buh k nikomu nechova nenavist. Umisteni asuru, demonu, do nejnizsich existenci je jen jinou formou Jeho milosrdenstvi. Nekdy jsou tito asurove zabiti Panem, ale takove zabiti je pro ne dobre, nebor ve Vedach nachazime, ze kdokoliv je zabit Nejvyssim Panem, dosahne vysvobozeni. V dejinach muzeme najit mnoho prikladu demonu (Ravana, Kansa, Hiranjakasipu), kterym se Pan zjevil v ruznych inkarnacich, aby je zabil. A tak asurum, maji-li stesti, prokazuje Buh milosrdenstvi tim, ze je zabije.

SLOKA 21

tri-vidham narakasyedam dvaram nasanam atmanah
kamah krodhas tatha lobhas tasmad etat trayam tyajet

tri-vidham - troji; *narakasya* - peklo; *idam* - toto; *dvaram* - brany; *nasanam* - zahubi; *atmanah* - vlastni ja; *kamah* - chtic; *krodhah* - hnev; *tatha* - taktez; *lobhah* - chamtivost; *tasmat* - proto; *etat* - tyto; *trayam* - tri; *tyajet* - musi zanechat.

Tri brany vedou do pekel - chtic, hnev a chamtivost. Nechr se proto kazdy rozumny clovek od techto tri bran odvrati, nebor vedou k poklesnuti duse.

VYKLAD: V tomto versi je popsan zacatek demonskeho zivota. Nepodari-li se cloveku uspokojit chtic, dostavi se hnev a chamtivost. Rozumny clovek, ktery nechce poklesnout do demonskych zivocisnych druhu, se musi vyhnout temto trem nepratelum, aby nezahubili jeho vlastni ja do te miry, ze by na vysvobozeni z hmotneho otroctvi nemel zadnou nadeji.

SLOKA 22

etair vimuktah kaunteya tamo-dvarais tribhir narah
acaraty atmanah sreyas tato yati param gatim

etaih - od techto; *vimuktah* - vysvobozen; *kaunteya* - o synu Kunti; *tamah-dvaraih* - od bran nevedomosti; *tribhih* - tri; *narah* - clovek; *acarati* - kona; *atmanah* - vlastni ja; *sreyah* - blaho; *tatah* - potom; *yati* - jde; *param* - k nejvyssimu; *gatim* - cili.

Kdo se vzdali od techto tri pekelnych bran, o synu Kunti, ten kona ciny, ktere jsou prospesne pro seberealizaci, a tak dosahne nejvyssiho cile.

VYKLAD: Kazdy by mel davat velky pozor na tyto tri nepratele lidskeho zivota: chtic, hnev a chamtivost. Cim vice je od nich oprosten, tim vice se ocisruje jeho byti a muze pak jednat podle prikazu a predpisu Ved. Tim, ze se bude ridit prikazy a pokyny urcenymi pro lidsky zivot, povysi se na rovinu duchovniho poznani. Ma-li clovek stesti a dosahne pomoci techto cviceni oddane sluzby Krsnovi, pak je jeho pokrok zajisten. Ve Vedach je funkce zakona karmy, neboli nauka o cinech a nasledcich, popsana tak, aby se clovek mohl postupne ocistit. Cely proces se zaklada na oprosteni se od chtice, chamtivosti a hnevu. Takovym postupnym prohlubovanim poznani se clovek muze povysit na nejvyssi stadium seberealizace, ktera se zdokonaluje oddanou sluzbou. Oddana sluzba pak zarucuje podminene dusi vysvobozeni. Za timto ucelem byly podle vedskeho systemu ustanoveny ctyri spolecenske skupiny a ctyri zivotni stadia. Kazda kasta neboli spolecenska trida ma sva vlastni pravidla a prikazy, ktere automaticky dovedou kazdeho, kdo se jimi ridi, na nejvyssi uroven duchovniho poznani, a zarucuji tak vysvobozeni.

SLOKA 23

yah sastra-vidhim utsrjya vartate kama-karatah
na sa siddhim avapnoti na sukham na param gatim

yah - ten, kdo; *sastra-vidhim* - prikazy pisem; *utsrjya* - zavrhne; *vartate* - zustava; *kama-karatah* - jedna rozmarne z chtice; *na* - nikdy; *sah* - on; *siddhim* - dokonalost; *avapnoti* - dosahne; *na* - nikdy; *sukham* - stesti; *na* - nikdy; *param* - nejvyssi; *gatim* - dokonalosti.

Ten vsak, kdo zavrhne prikazy pisem, veden chticem, jedna podle vlastniho rozmaru, nedosahne ani dokonalosti, ani stesti, ani nejvyssiho cile.

VYKLAD: Jak uz bylo drive receno, pokyny saster (*sastra-vidhi*) jsou urceny pro ruzne spolecenske tridy a zivotni stadia. Od kazdeho se ocekava, ze se bude temito pravidly a smernicemi ridit. Jestlize se jimi clovek neridi a jedna rozmarne pod vlivem chtice, chamtivosti a touhy, pak nedosahne v tomto zivote dokonalosti. Jinymi slovy, jestlize clovek toto teoreticky zna, ale svuj zivot podle nich neprizpusobi, je povazovan za nejnizsiho z lidi. Od cloveka se ocekava, ze je moudry a ze se ridi predpisy urcenymi k povyseni na nejvyssi rovinu. V opacnem pripade je degradovan. Avsak ridi-li se vsemi pravidly a moralnimi zasadami, a presto nedojde k poznani Nejvyssiho Pana, ztraceji vsechny jeho vedomosti cenu. A kdyz prijima existenci Boha, ale oddane Mu neslouzi, jeho usili je take zbytecne. Proto by se mel kazdy povysit na rovinu oddane sluzby konane s laskou ke Krsnovi, aby mohl dosahnout nejvyssi dokonalosti.

Slova *kama-karatah* jsou velmi vyznamna. Ten, kdo vedome porusuje pravidla, jedna pod vlivem chtice. Vi, ze je to zakazane, a presto to dela. Stejne tak vi, ze ma udelat jistou vec, ale neudela ji. O takovem cloveku se rika, ze jedna z rozmaru. Takovi lide budou Nejvyssim Panem odsouzeni a nedosahnou dokonalosti lidskeho zivota. Lidsky zivot je urcen predevsim k tomu, aby clovek ocistil svou existenci, a kdo se pravidly a predpisy neridi, ten se nemuze ocistit a nemuze dosahnout praveho stesti.

SLOKA 24

tasmac chastram pramasam te karyakarya-vyavasthitau
jnatva sastra-vidhanoktam karma kartum iharhasi

tasmat - proto; *sastram* - pisem; *pramasam* - svedectvi; *te* - tobe; *karya* - povinnost; *akarya* - zapovezene ciny; *vyavasthitau* - rozhodnuty; *jnatva* - poznas; *sastra* - pisem; *vidhana* - prikazy; *uktam* - jak prohlasuji; *karma* - ciny; *kartum* - konej; *iha* - v tomto svete; *arhasi* - mel bys.

Nechr jsou ti prikazy pisem voditkem ve vsem co mas a nemas konat, a az poznas, co prikazuji, jednej tak, aby ses mohl postupne povznest.

VYKLAD: Jak uz bylo receno v patnacte kapitole, vsechny vedske prikazy a zasady vedou k tomu, aby clovek poznal Krsnu. Jestlize se clovek z Bhagavadgity poucil o Krsnovi a zacne Mu oddane slouzit s mysli na Neho neustale uprenou, dosahl tak vrcholu poznani, ktere poskytuji vedska pisma. Sri Caitanja Mahaprabhu cely proces velmi zjednodusil. Pozadal lidi, aby zpivali *Hare Krssa, Hare Krssa, Krssa Krssa, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*, aby oddane slouzili Krsnovi a jedli jen jidlo, ktere bylo obetovano Bozstvu. Kdo se primo zamestnava temito duchovnimi aktivitami, o tom se predpoklada, ze jiz prostudoval vsechny vedske knihy a vyvodil z nich spravny zaver. Lidem, kteri si neuvedomuji Krsnu a kteri Mu neslouzi s laskou a oddanosti, prikazuji vedska pisma, co maji a co nemaji konat. Clovek by je mel nasledovat bez namitek. Tomu se rika ridit se podle sastry neboli pisma. sastry nemaji ctyri zakladni nedostatky, jez jsou zrejme u podminene duse: nedokonale smysly, schopnost podvadet, chybovat a propadat iluzi. Tyto ctyri zakladni nedostatky podmineneho zivota cini cloveka nezpusobilym predkladat pravidla a predpisy. Proto vsichni svetci, acarjove a zbozne duse prijimaji pravidla a prikazani, ktera jsou predlozena v sastrach, nebor jsou prosta vsech nedostatku.

V Indii je mnoho skupin s nejruznejsim duchovnim pojetim. Vseobecne se deli na dve skupiny: na personalisty a impersonalisty. Obe tyto skoly se vsak ridi podle vedskych zasad. Neni mozne dospet k dokonalosti, nejedna-li clovek podle techto zasad. Kdo pochopil smysl saster, je povazovan za srastneho.

V lidske spolecnosti je nechur k zasadam, jez vedou k poznani Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, pricinou vsech padu. Tato nechur je nejvetsim precinem v lidskem zivote. Proto nam maja, hmotna energie Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, prinasi neustale starosti v podobe trojiho utrpeni. Hmotna energie se sklada ze tri kvalit hmotne prirody. Clovek se musi povznest alespon na kvalitu dobra, nez se mu otevre cesta k poznani Nejvyssiho Pana. Pokud se nedostane na uroven kvality dobra, zustane v hmotne kvalite nevedomosti a vasne, ktere jsou pricinou demonskeho zivota. Ti, kteri se nachazeji v kvalite nevedomosti ci vasne, zesmesnuji spisy, svate muze a spravne pochopeni Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Neposlouchaji narizeni duchovniho ucitele a o prikazani pisem se nestaraji. Ackoliv slyseli o slave oddane sluzby, nejsou tim pritahovani. K povyseni si vytvareji vlastni cestu. Toto jsou priklady nekterych nedostatku v lidske spolecnosti, ktere vedou k demonskemu zivotu. Postesti-li se vsak cloveku, aby byl veden pravym duchovnim ucitelem cestou povyseni, dosahne uspechu.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k sestnacte kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Bozske a demonske povahy``.

KAPITOLA SEDMNACTA

Druhy viry

SLOKA 1

arjuna uvaca
ye sastra-vidhim utsrjya yajante sraddhayanvitah
tesam nistha tu ka krssa sattvam aho rajas tamah

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *ye* - ti, kdo; *sastra-vidhim* - prikazy pisem; *utsrjya* - vzdavaji se; *yajante* - uctivaji; *sraddhaya* - plna vira; *anvitah* - obdareni; *tesam* - jejichz; *nistha* - vira; *tu* - ale; *ka* - co; *krssa* - o Krsno; *sattvam* - v kvalite dobra; *aho* - nebo; *rajah* - v kvalite vasne; *tamah* - v kvalite nevedomosti.

Ardzuna se zeptal: O Krsno, jak je to s temi, kdo se neridi prikazy pisem, ale uctivaji podle vlastnich predstav? Jsou v kvalite dobra, vasne nebo nevedomosti?

VYKLAD: V tricatem devatem versi ctvrte kapitoly se rika, ze ten, kdo pevne setrvava u jednoho zpusobu uctivani, se postupne povznese na uroven poznani a dosahne nejdokonalejsiho stadia miru a uspechu. V sestnacte kapitole se uvadi, ze ten, kdo se neridi prikazy pisem, se nazyva *asura*, demon, a kdo se jimi verne ridi, je *deva*, polobuh. Ridi-li se vsak clovek verne urcitymi pravidly, ktera v pismech nejsou, jake je jeho postaveni? Tyto Krsna Ardzunovi objasni vsechny jeho pochybnosti. Nachazeji se ti, kdo si zvoli za boha nejakeho cloveka, v nehoz veri a jehoz uctivaji,

v kvalite dobra, vasne nebo nevedomosti? Dosahnou tito lide zivotni dokonalosti? Mohou dosahnout skutecneho poznani a povysit se na nejvyssi stupen dokonalosti? Dosahuji uspechu ve svem usili ti, kdo se neridi zasadami a pokyny spisu, avsak presto v neco veri a uctivaji polobohy nebo lidi? Vsechny tyto otazky klade Ardzuna Krsnovi.

SLOKA 2

sri-bhagavan uvaca
tri-vidha bhavati sraddha dehinam sa svabhava-ja
sattviki rajasi caiva tamasi ceti tam srsu

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *tri-vidha* - tri druhy; *bhavati* - byva; *sraddha* - vira; *dehinam* - vtelena; *sa* - ta; *sva-bhava-ja* - podle jeji hmotne kvality; *sattviki* - v kvalite dobra; *rajasi* - v kvalite vasne; *ca* - a; *eva* - zajiste; *tamasi* - v kvalite nevedomosti; *ca* - a; *iti* - tak; *tam* - to; *srsu* - slys ode Mne.

Vzneseny pravil: Vira muze byt trojiho druhu - v kvalite dobra, vasne a nevedomosti - podle kvality hmotne prirody, ve ktere se vtelena duse nachazi. Nyni si o nich poslechni.

VYKLAD: Ti, kdo znaji zasady a pokyny spisu, ale pro lenost nebo lhostejnost se jimi prestali ridit, jsou ovladani kvalitami hmotne prirody. Podle svych drivejsich cinu konanych bud v kvalitach dobra, vasne, nebo nevedomosti ziskaji povahu s urcitymi vlastnostmi. Spojeni zive bytosti s kvalitami hmotne prirody probiha neustale od okamziku, kdy se ziva bytost dostala do styku s hmotnou prirodou. Stykem s hmotnymi kvalitami prirody nabyva urcite mentality, ktera se vsak da zmenit, jestlize je clovek ve styku s pravym duchovnim ucitelem a ridi se jeho pokyny a pismy. Postupne se pak muze povznest z kvality nevedomosti do kvality dobra, nebo z kvality vasne do kvality dobra. Z toho muzeme vyvodit, ze slepa vira v kterekoliv kvalite hmotne prirody nemuze nikomu pomoci k dosazeni dokonalosti. Je tedy nutno pristupovat ke vsemu na zaklade rozumove uvahy a ve spolecnosti praveho duchovniho ucitele. Tim se muzeme dostat na vyssi uroven.

SLOKA 3

sattvanurupa sarvasya sraddha bhavati bharata
sraddha-mayo yam puruso yo yac-chraddhah sa eva sah

sattva-anurupa - podle existence; *sarvasya* - kazdeho; *sraddha* - vira; *bhavati* - stane se; *bharata* - o Bharatovce; *sraddha* - viru; *mayah* - plna; *ayam* - tato; *purusah* - ziva bytost; *yah* - kdokoliv; *yat* - ma; *sraddhah* - viru; *sah* - tak; *eva* - zajiste; *sah* - on.

Clovek si vytvari urcitou viru podle hmotne kvality prirody, ve ktere se nachazi. Kazdy ma viru primerenou svemu zalozeni, o Bharatovce.

VYKLAD: Kazdy ma urcitou viru nehlede na to, kym je. Jeho vira je vsak v kvalite dobra, vasne a nevedomosti, podle povahy, kterou ziskal. V souladu se svou virou se pak styka s urcitymi lidmi. Ve skutecnosti je kazda ziva bytost casteckou Nejvyssiho Pana, jak jiz bylo vysvetleno v patnacte kapitole. Proto je puvodne transcendentalni ke vsem kvalitam hmotne prirody. Zapomene-li vsak na svuj vztah k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a dostane se v podminenem zivote do styku s hmotnou prirodou, vytvori si vlastni existenci stykem s rozmanitostmi hmotne prirody. Vysledna falesna vira a existence jsou pouze materialni. Ackoliv se clovek muze nechat vest dojmy a jistou zivotni predstavou, presto je ve svem puvodnim vztahu *nirgusa* neboli transcendentalni. Aby znovu dosahl sveho vztahu k Nejvyssimu Panu, musi se nejdrive ocistit od hmotneho znecisteni. Oddana sluzba konana pro poteseni Krsny je jedinou cestou k navratu, ktera je prosta strachu. Je-li si clovek vedom Krsny, je mu zaruceno, ze dosahne dokonalosti. Neda-li se vsak touto cestou seberealizace, pak je bezpochyby pod vlivem kvalit hmotne prirody.

Slovo *sraddha* neboli vira je v tomto versi velmi dulezite. *®raddha* puvodne pochazi z kvality dobra. Muzeme verit v nejakeho poloboha, nebo vymysleneho boha, ci v nejaky vyplod fantazie. Silna vira byva produktem hmotneho dobra. V hmotne podminenem zivote vsak nejsou zadne ciny zcela ciste. Jsou smisene, nikdy ne v ciste kvalite dobra, ktera je transcendentalni. V ciste kvalite dobra muze clovek pochopit pravou povahu Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Dokud neni vira zcela v ocistenem transcendentalnim dobru, je vystavena znecisteni nekterou z hmotnych kvalit. Vliv znecistenych kvalit hmotne prirody se siri do srdce. Proto se nase vira utvari podle stavu srdce, jez je ovlivneno urcitou kvalitou hmotne prirody. Je-li nase srdce v kvalite dobra, je i nase vira v teto kvalite. Je-li srdce v kvalite vasne nebo nevedomosti, iluzi, je take vira znecistena temito kvalitami. Proto se v tomto svete vyskytuji ruzne viry a nabozenstvi. Skutecny princip nabozenske viry je v kvalite ryziho dobra, ale protoze je srdce znecisteno, nachazime ruzne druhy nabozenskych zasad. Takto v souladu s ruznymi druhy ver existuji take ruzne druhy uctivani.

SLOKA 4

yajante sattvika devan yaksa-raksamsi rajasah
pretan bhuta-gasams canye yajante tamasa janah

yajante - uctivani; *sattvikah* - ti, kteri se nachazeji v kvalite dobra; *devan* - polobohy; *yaksa-raksamsi* - demoni; *rajasah* - ti, kteri jsou v kvalite vasne; *pretan* - duchy zemrelych; *bhuta-gasan* - strasidla; *ca* - a; *anye* - jini; *yajante* - uctivaji; *tamasah* - v kvalite nevedomosti; *janah* - lide.

Lide v kvalite dobra uctivaji polobohy; lide v kvalite vasne uctivaji demony; a lide v kvalite nevedomosti uctivaji strasidla a duchy.

VYKLAD: Nejvyssi Osobnost Bozstvi popisuje v tomto versi ruzne druhy uctivacu podle jejich vnejsich skutku. Podle prikazu pisem je pouze Nejvyssi Pan hoden uctivani, ale ti, kteri s nimi nejsou dostatecne obeznameni, nebo nejsou verni jejich prikazum, uctivaji ruzne objekty shodujici se s jejich postavenim v kvalitach hmotne prirody. Lide v kvalite dobra obvykle uctivaji ruzne polobohy. Mezi polobohy patri Brahma, siva, Indra, Candra, buh Slunce Vivasvan a mnoho jinych. Ti, kteri jsou v kvalite dobra, uctivaji urciteho poloboha za urcitym ucelem. Podobne ti, kdo jsou v kvalite vasne, uctivaji demony. Vzpominam si na muze, ktery za druhe svetove valky uctival Hitlera, protoze diky valce nashromazdil na cernem trhu v Kalkate velke bohatstvi. Ti, kdo jsou v kvalite vasne a nevedomosti, si zvoli obycejne misto Boha mocneho muze. Mysli si, ze jako Boha mohou uctivat kohokoliv, a dosahnou tak stejneho vysledku.

Zde se jasne rika, ze lide v kvalite vasne si vytvareji takoveto ,,Bohy`` a uctivaji je. Ti, kdo se nachazeji v kvalite nevedomosti neboli v kvalite temnoty, uctivaji duchy zemrelych. Nekdy lide uctivaji hrobku zemreleho cloveka. Take sexualni sluzba nalezi do kvality temnoty. Podobne jsou v odlehlych indickych vesnicich uctivaci duchu a strasidel. V Indii jsme take svedky toho, jak lide z nizsich spolecenskych skupin jdou nekdy do lesa, a vedi-li, ze v urcitem strome sidli duch, uctivaji tento strom a prinaseji mu obeti. Ve skutecnosti vsak nejsou tyto ruzne druhy uctivani uctivanim Boha. Uctivani Boha je pro lidi, kteri dosahli transcendentalniho postaveni v ryzim dobru. Ve Srimad Bhagavatamu (4.3.23) se uvadi: *sattvam visuddham vasudeva-sabditam*. ,,Je-li clovek v ciste kvalite ryziho dobra, uctiva Vasudevu.`` Znamena to, ze ti, kdo jsou uplne ocisteni od kvalit hmotne prirody a nachazeji se na transcendentalni urovni, mohou uctivat Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

Impersonaliste neboli stoupenci neosobni filozofie, o kterych se predpoklada, ze jsou v kvalite dobra, uctivaji pet druhu polobohu. Uctivaji neosobni podobu Visnua v hmotnem svete, ktera je znama jako filozoficky Visnu. Visnu je expanze Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, ale jelikoz impersonaliste naprosto neveri v existenci Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, predstavuji si, ze podoba Visnua je jen jinym aspektem neosobniho brahma. Podobne si predstavuji, ze Brahma je neosobni podoba hmotne kvality vasne. Tak nekdy popisuji pet druhu bohu, kteri jsou hodni uctivani, ale protoze si mysli, ze skutecnou pravdou je neosobni brahma, zanechaji nakonec vsech objektu uctivani. Z toho muzeme usoudit, ze ruzne kvality hmotne prirody mohou byt ocisteny pouze stykem s osobami, ktere jsou na transcendentalni urovni.

SLOKA 5 - 6

asastra-vihitam ghoram tapyante ye tapo janah
dambhahankara-samyuktah kama-raga-balanvitah

karsayantah sarira-stham bhuta-gramam acetasah
mam caivantah sarira-stham tan viddhy asura-niscayan

asastra - ne v pismech; *vihitam* - predepsany; *ghoram* - skodlivy druhym; *tapyante* - vykonavaji; *ye* - ti kdo; *tapah* - pokani; *janah* - osoby; *dambha* - s pychou; *ahankara* - sobectvi; *samyuktah* - konaji; *kama* - chtice; *raga* - ulpivani; *bala* - sila; *anvitah* - pohaneni; *karsayantah* - tryzni; *sarira-stham* - umistenou v tele; *bhuta-gramam* - kombinace hmotnych latek; *acetasah* - s takovou zmatenou mentalitou; *mam* - Mne; *ca* - take; *eva* - zajiste; *antah* - uvnitr; *sarira-stham* - umisten v tele; *tan* - oni; *viddhi* - vez; *asura-niscayan* - demoni.

Ti, kdo se podrobuji prisne sebekazni a pokani, jez nejsou doporuceny pismy, a cini tak z pychy, sobectvi, chtice a ulpivani, kdo jsou pohaneni vasni a tryzni jak sve telesne organy, tak i Naddusi, jez dli v tele, jsou povazovani za demony.

VYKLAD: Jsou lide, kteri si vymysleji zpusoby sebekazne a pokani, o nichz se prikazy pisem nezminuji. Napriklad pust s nejakym skrytym motivem, jako je dosazeni ciste politickeho cile, se v pismech neuvadi. Pisma doporucuji pust za ucelem duchovniho pokroku, a ne z nejakeho politickeho nebo socialniho duvodu. Osoby, ktere se timto zpusobem tryzni, jsou podle Bhagavadgity zarucene demonsti. Jejich jednani je proti prikazum pisem a je lidem vseobecne skodlive. Jednaji vlastne z pychy, falesneho ega, chtice a ulpivani na hmotnem pozitku. Takovym jednanim se narusuje

nejen kombinace hmotnych latek, z nichz se telo sklada, ale i sama Nejvyssi Osobnost Bozstvi, jez dli v tele. Takovyto neautorizovany pust a sebekazen za politickym cilem pusobi zajiste rusive na ostatni. Vedska literatura se o nich nezminuje. Demonska osoba si muze myslet, ze timto zpusobem primeje nepritele nebo ostatni strany, aby se podridily jejim pranim, ale nekdy muze nasledkem takoveho pustu zemrit. Nejvyssi Osobnost Bozstvi s takovymi ciny nesouhlasi a ty, kteri se jimi zabyvaji, nazyva demony. Takove jednani je urazkou Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, nebor je zcela proti prikazum vedskych textu. Slovo *acetasah* je v teto souvislosti velmi vyznamne - osoby v normalnim mentalnim stavu se musi ridit pokyny pisem. Ti, kdo maji jiny nazor, ignoruji a porusuji prikazy pisem a vymysleji si vlastni zpusob, jak konat pokani a sebekazen. Musime mit vzdy na pameti, jak skonci demonsti lide, jak to bylo popsano v minule kapitole. Nejvyssi Pan je donuti znovu se narodit v lunech demonskych matek. V dusledku toho budou zit zivot za zivotem podle demonskych zasad, aniz by poznali svuj vztah k Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Jestlize vsak maji tito lide stesti, mohou se z tohoto zapleteni dostat a nakonec dosahnout nejvyssiho cile pod vedenim duchovniho ucitele, ktery jim ukaze cestu k vedskemu poznani.

SLOKA 7

aharas tv api sarvasya tri-vidho bhavati priyah
yajnas tapas tatha danam tesam bhedam imam srsu

aharah - potrava; *tu* - zajiste; *api* - take; *sarvasya* - vsech; *tri-vidhah* - trojiho druhu; *bhavati* - je; *priyah* - mila; *yajnah* - ober; *tapah* - sebekazen; *tatha* - totez; *danam* - dobrocinnost; *tesam* - jejich; *bhedam* - rozdeleni; *imam* - toto; *srsu* - slys.

Podle tri kvalit hmotne prirody je i potrava, kterou vsichni pojidaji, trojiho druhu. Totez plati o obetech, sebekazni a dobrocinnosti. Slys nyni o jejich rozdeleni.

VYKLAD: Podle situace a pusobeni tri kvalit hmotne prirody existuji ruzne druhy jidel, obeti, odrikani a dobrocinnosti. Avsak ne vsechny jsou vykonavany na stejne urovni. Lide, kteri mohou analyticky porozumet, jak se urcite jednani radi do urcite kvality hmotne prirody, jsou skutecne moudri, ale ti, kdo si mysli, ze vsechny druhy obeti, potravy a milodaru jsou na stejne urovni, postradaji rozlisovaci schopnost a jsou posetili. Existuji falesni duchovni vudci, kteri hlasaji, ze clovek muze delat cokoliv, a presto dosahne dokonalosti. Takovi blaznivi vudci vsak nejednaji podle pokynu pisem. Vytvareji si vlastni cesty a obycejne klamou lidi.

SLOKA 8

ayuh-sattva-balarogya- sukha-priti-vivardhanah
rasyah snigdhah sthira hrdya aharah sattvika-priyah

ayuh - delka zivota; *sattva* - existence; *bala* - sila; *arogya* - zdravi; *sukha* - stesti; *priti* - a uspokojeni; *vivardhanah* - prodluzuje; *rasyah* - sravnaty; *snigdhah* - tucna, vydatna; *sthirah* - trvanliva; *hrdyah* - potesujici srdce; *aharah* - potrava; *sattvika* - cloveku v kvalite dobra; *priyah* - chutna.

Potrava, ktera je mila lidem v kvalite dobra, prodluzuje zivot, ocisruje existenci a dava silu, zdravi, stesti a uspokojeni. Takova vyzivna potrava je sravnata, tucna, zdrava a tesi srdce.

SLOKA 9

katv-amla-lavasaty-ussa- tikssa-ruksa-vidahinah
ahara rajasasyesta duhkha-sokamaya-pradah

katu - horka; *amla* - kysela; *lavasa* - slana; *ati-ussa* - velmi horka; *tikssa* - ostra; *ruksa* - sucha; *vidahinah* - palciva; *aharah* - potrava; *rajasasya* - lidmi v kvalite vasne; *istah* - oblibena; *duhkha* - utrpeni; *soka* - strast; *amaya* - nemoc; *pradah* - zpusobuje.

Potrava, ktera je prilis horka, prilis kysela, slana, horka, ostra, sucha a palciva, je oblibena lidmi v kvalite vasne. Takova potrava zpusobuje bolest, utrpeni a nemoc.

SLOKA 10

yata-yamam gata-rasam puti paryusitam ca yat
ucchistam api camedhyam bhojanam tamasa-priyam

yata-yamam - potrava pripravena vice nez tri hodiny pred pozitim; *gata-rasam* - bez chuti; *puti* - pachnouci; *paryusitam* - rozkladajici se; *ca* - take; *yat* - to, co; *ucchistam* - zbyle jidlo, jez bylo nedojedeno druhym; *api* - take; *ca* - a; *amedhyam* - nedotknutelne; *bhojanam* - jidlo; *tamasa* - lidmi v kvalite temnoty; *priyam* - mile.

Zbytky jidla druhych, potrava pripravena vice nez tri hodiny pred pozitim, potrava bez chuti, zatuchla, rozkladajici se a necista je mila lidem v kvalite nevedomosti.

VYKLAD: Jedinym ucelem potravy je prodlouzit zivot, ocisrovat mysl a dodavat telu silu. Velke autority minulosti vybraly potravu, ktera nejvice prospiva zdravi a prodluzuje delku zivota, jako napriklad mlecne vyrobky, cukr, ryzi, psenici, ovoce a zeleninu. Tyto potraviny jsou velmi mile lidem v kvalite dobra. Jine druhy potravin, jako pecena kukurice nebo melasa, ktere samy o sobe nejsou zvlaste chutne, mohou byt pochutinami, pridame-li k nim mleko nebo jinou potravinu. Pak jsou v kvalite dobra. Vsechny tyto potraviny jsou od prirody ciste. Lze je dobre odlisit od necistych pozivatin, jakymi jsou maso a alkohol. Tucna jidla, o nichz byla zminka v osmem versi, nemaji nic spolecneho s tukem ze zabitych zvirat. Zvireci tuk je obsazen v mlece, ktere je nejlepsi ze vsech jidel. Mleko, maslo, syr a podobne produkty obsahuji zvireci tuk ve forme, ktera vylucuje potrebu zabijet nevinna zvirata. Pouze kruta mentalita lidi je pricinou toho, ze toto zabijeni pokracuje. Potrebny tuk muzeme ziskat civilizovanym zpusobem, a to z mleka. Porazeni zvirat se dopousteji pouze nizke bytosti, ktere jsou na nizsim stupni nez jsou lide. V loupanem hrachu, dalu (indicka lustenina), celozrnne mouce a podobne je proteinu vice nez dost.

Jidla v kvalite vasne, ktera jsou horka, prilis slana a horka nebo nadmerne korenena palivou paprikou, zpusobuji utrpeni, nebor zeslabuji hlen v zaludku, cimz zapricinuji onemocneni. Jidla v kvalite nevedomosti neboli temnoty jsou predevsim ta, ktera nejsou cerstva. Jakekoliv jidlo, ktere bylo pripraveno vice nez tri hodiny pred pozitim (krome prasadam, tedy jidla obetovaneho Krsnovi), patri do kvality nevedomosti. Tato jidla zapachaji, nebor se jiz zacala rozkladat, ale lidem v teto kvalite je takovy zapach prijemny, zatimco lidem v kvalite dobra je odporny.

Zbytky mohou byt snedeny jen tehdy, bylo-li jidlo predem obetovano Nejvyssimu Panu, anebo jsou-li to zbytky, ktere po sobe zanechali svati muzi, zvlaste duchovni ucitel. Jinak patri zbytky jidla do kvality nevedomosti a zvysuji nebezpeci infekce a nemoci. Prestoze takova jidla vyhovuji lidem v kvalite nevedomosti, lidem v kvalite dobra jsou nejen neprijemna, ale nemohou se jich ani dotknout. Nejlepsi jidlo je to, ktere bylo obetovano Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Sri Krsna rika v Bhagavadgite (9.26), ze prijme jidla pripravena ze zeleniny, mouky a mleka, byla-li Mu obetovana s laskou a oddanosti (*patram puspam phalam toyam*). Samozrejme nejdulezitejsi pri obetovani jidla Nejvyssi Osobnosti Bozstvi je laska a oddanost. Take se uvadi, ze prasadam musi byt pripraveno urcitym zpusobem. Kterekoliv jidlo, jez bylo zhotoveno podle pokynu pisem a ktere bylo obetovano Nejvyssimu Panu, muze byt snedeno, i kdyz neni zcela cerstve, nebor takove jidlo je transcendentalni. Aby jidlo bylo ciste, pozivatelne a vsem chutnalo, melo by byt vzdy obetovano Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

SLOKA 11

aphalakanksibhir yajno vidhi-disto ya ijyate
yastavyam eveti manah samadhaya sa sattvikah

aphala-akanksibhih - lidmi, kteri netouzi po plodech; *yajnah* - ober; *vidhi-distah* - podle prikazu pisem; *yah* - ktera; *ijyate* - konana; *yastavyam* - musi se vykonat; *eva* - zajiste; *iti* - takto; *manah* - mysl; *samadhaya* - soustredena; *sah* - ta; *sattvikah* - je v kvalite dobra.

Z obeti je v kvalite dobra ta, ktera je vykonavana z povinnosti, podle pokynu pisem a bez ocekavani odmeny.

VYKLAD: Lide obycejne prinaseji obeti s nejakym postrannim umyslem, ale zde se uvadi, ze ober musi byt vykonavana, aniz bychom za to neco ocekavali. Musi se konat z povinnosti. Vezmeme napriklad provadeni obradu v chramech a kostelich. Obycejne jsou vykonavany s nadeji na hmotny zisk, avsak takovato zbozna cinnost neni v kvalite dobra. Do chramu nebo do kostela bychom meli chodit z povinnosti, sklonit se s uctou pred Nejvyssi Osobnosti Bozstvi a obetovat Panovi kvetiny a jidlo. Lide vsak obycejne nevidi v chozeni do chramu jenom kvuli uctivani Boha zadny smysl. Uctivat Boha z ekonomickych duvodu pisma nedoporucuji. Meli bychom proste vzdat Bozstvu svou uctu. Toto nas povznese do kvality dobra. Povinnosti kazdeho civilizovaneho cloveka je ridit se prikazy pisem a uctivat Nejvyssi Osobnost Bozstvi.

SLOKA 12

abhisandhaya tu phalam dambhartham api caiva yat
ijyate bharata-srestha tam yajnam viddhi rajasam

abhisandhaya - touzici; *tu* - ale; *phalam* - vysledek; *dambha* - z pychy; *artham* - kvuli; *api* - take; *ca* - a; *eva* - zajiste; *yat* - ta, ktera; *ijyate* - vykonana; *bharata-srestha* - o nejlepsi z Bharatovcu; *tam* - to; *yajnam* - ober; *viddhi* - vez; *rajasam* - v kvalite vasne.

Ale ober, ktera je vykonana pro nejaky hmotny zisk nebo z pychy, je v kvalite vasne, o nejlepsi z Bharatovcu.

VYKLAD: Nekdy se vykonavaji obeti a obrady za ucelem dosazeni nebeskeho kralovstvi, anebo kvuli nejakym hmotnym vyhodam na tomto svete. Takove obeti a ritualy se nachazeji v kvalite vasne.

SLOKA 13

vidhi-hinam asrstannam mantra-hinam adaksisam
sraddha-virahitam yajnam tamasam paricaksate

vidhi-hinam - bez ohledu na prikazy pisem; *asrsta-annam* - bez rozdavani prasadam; *mantra-hinam* - bez prednaseni vedskych hymnu; *adaksisam* - bez odmeny knezim; *sraddha* - vira; *virahitam* - bez; *yajnam* - ober; *tamasam* - v kvalite nevedomosti; *paricaksate* - je povazovana.

Ober konana bez ohledu na pokyny pisem, pri niz se nerozdava prasadam (duchovni jidlo) a nepeji vedske hymny, bez odmenovani knezich a bez viry - takova ober je v kvalite nevedomosti.

VYKLAD: Vira v kvalite temnoty neboli nevedomosti vlastne neni zadnou virou. Nekdy lide uctivaji nejakeho poloboha jen pro penize, ktere pak utrati za zabavu, ignorujice prikazy pisem. Takova pseudonabozenska cinnost nemuze byt pokladana za pravou zboznost. Vsechny jsou v kvalite temnoty a vytvareji demonskou mentalitu, ktera neprospiva lidske spolecnosti.

SLOKA 14

deva-dvija-guru-prajna- pujanam saucam arjavam
brahmacaryam ahimsa ca sariram tapa ucyate

deva - Nejvyssiho Pana; *dvija* - brahmanu; *guru* - duchovniho ucitele; *prajna* - a osobnosti hodne uctivani; *pujanam* - uctivani; *saucam* - cistota; *arjavam* - prostota; *brahmacaryam* - pohlavni zdrzenlivost; *ahimsa* - nenasili; *ca* - take; *sariram* - tykajici se tela; *tapah* - sebekazen; *ucyate* - nazyva se.

K telesne sebekazni nalezi uctivani Nejvyssiho Pana, brahmanu, duchovniho ucitele a nadrizenych, jako jsou otec a matka, jakoz i cistota, prostota, pohlavni zdrzenlivost a nenasili.

VYKLAD: Nejvyssi Pan zde popisuje ruzne druhy sebekazni a pokani. Nejdrive objasnuje sebekazen vykonavanou telem. Meli bychom ctit, nebo se ucit ctit Boha nebo polobohy, dokonale kvalifikovane brahmany, duchovniho ucitele a nadrizene, jakymi jsou otec, matka a osoby, ktere jsou dobre obeznameny s vedskym poznanim. Tem vsem bychom meli prokazovat nalezitou uctu. Meli bychom se cvicit v cistote jak vnejsi, tak vnitrni a ucit se zit proste. Nemeli bychom delat nic, co neni schvaleno pismy. Neni ani pripustne mit mimomanzelsky pohlavni styk, nebor pohlavni zivot je podle pisma povolen jen v manzelstvi, a ne jinak. To se nazyva celibat. Tato sebekazen a pokani se vztahuje na telo.

SLOKA 15

anudvega-karam vakyam satyam priya-hitam ca yat
svadhyayabhyasanam caiva van-mayam tapa ucyate

anudvega-karam - nerozrusujici; *vakyam* - slova; *satyam* -pravdiva; *priya* - mila; *hitam* - prospesna; *ca* - take; *yat* - ktera; *svadhyaya* - studovani Ved; *abhyasanam* - pravidelne; *ca* - take; *eva* - zajiste; *vak-mayam* - hlasu; *tapah* - sebekazen; *ucyate* - nazyva se.

Rikat slova, ktera jsou pravdiva, mila, blahodarna, nerozrusuji druhe, a stejne tak pravidelne prednaseni vedskych hymnu se nazyva odrikani reci.

VYKLAD: Meli bychom mluvit tak, abychom nerozrusovali druhe. Ucitel muze samozrejme rici pravdu pri vyucovani svych zaku, ale nemel by mluvit k ostatnim, kteri nejsou jeho zaky, jestlize by je tim rozrusil. To je kazen reci. Krome toho clovek nema mluvit hlouposti. Mluvi-li o duchovnich zalezitostech, musi byt jeho tvrzeni podlozeno pismy. Aby podlozil to, co rika, mel by vzapeti citovat autoritativni spisy. Zaroven by mel mluvit tak, aby bylo prijemne ho poslouchat. Takovymi diskusemi muze nejvice prospet k povzneseni lidske spolecnosti. Existuje nevycerpatelna zasoba vedske literatury, kterou bychom meli studovat. Toto se nazyva ukazneni reci.

SLOKA 16

manah-prasadah saumyatvam maunam atma-vinigrahah
bhava-samsuddhir ity etat tapo manasam ucyate

manah-prasadah - uspokojeni mysli; *saumyatvam* - bez neuprimnosti vuci druhym; *maunam* - vaznost; *atma* - sebe; *vinigrahah* - ovladani; *bhava* - povaha; *samsuddhih* - ocisteni; *iti* - tak; *etat* - toto; *tapah* - odrikani; *manasam* - mysli; *ucyate* - rika se.

Spokojenost, jednoduchost, vaznost, sebeovladani a ocista vlastni existence je odrikani mysli.

VYKLAD: Chce-li clovek ukaznit svou mysl, musi ji oprostit od smysloveho pozitku. Mysl musi byt cvicena k tomu, aby vzdy myslela jen na vykonavani dobra vuci druhym. Nejlepsim cvicenim pro mysl je vaznost mysleni. Clovek by mel vzdy myslet na Krsnu a vyhybat se smyslovemu pozitku. Ocistit svou povahu znamena byt si vedom Krsny. Uspokojeni mysli muzeme dosahnout pouze tim, ze prestaneme myslet na smyslovy pozitek. Cim vice myslime na smyslovy pozitek, tim vice je nase mysl znepokojena. V soucasne dobe zbytecne zamestnavame mysl mnoha plany, jak dosahnout smysloveho pozitku, a proto nase mysl nemuze dojit klidu. Nejlepsim resenim je prevest mysl k vedske literature, k Puranam a Mahabharate, ktere jsou plne uspokojujicich pribehu. Clovek muze vyuzit teto moudrosti ke svemu ocisteni. Mysl by mela byt vzdy prosta neuprimnosti a neustale bychom meli myslit na to, jak prospivat vsem. Mlceni znamena, ze myslime vzdy na seberealizaci. V tomto smyslu muzeme rici, ze clovek, ktery si je vedom Krsny, zachovava dokonale mlceni. Ovladani mysli znamena odpoutat ji od smysloveho pozitku. Clovek musi byt primy ve svem jednani, a tim ocisrovat svoji existenci. Vsechny tyto vlastnosti tvori dohromady ukaznovani mentalnich cinnosti.

SLOKA 17

sraddhaya paraya taptam tapas tat tri-vidham naraih
aphalakanksibhir yuktaih sattvikam paricaksate

sraddhaya - s virou; *paraya* - transcendentalni; *taptam* - vykonane; *tapah* - odrikani; *tat* - toto; *tri-vidham* - trojiho druhu; *naraih* - lidmi; *aphala-akanksibhih* - kteri jsou bez zadosti po plodech; *yuktaih* - zamestnan; *sattvikam* - v kvalite dobra; *paricaksate* - nazyva se.

Toto troji odrikani, ktere s transcendentalni virou vykonavaji lide, jejichz cilem neni jejich vlastni hmotny prospech, nybrz uspokojeni Nejvyssiho, se pripisuje kvalite dobra.

SLOKA 18

satkara-mana-pujartham tapo dambhena caiva yat
kriyate tad iha proktam rajasam calam adhruvam

sat-kara - respekt; *mana* - pocta; *puja* - a uctivani; *artham* - pro; *tapah* - odrikani; *dambhena* - s pychou; *ca* - take; *eva* - zajiste; *yat* - ktera; *kriyate* - konana; *tat* - tak; *iha* - zde (v tomto svete); *proktam* - rika se; *rajasam* - v kvalite vasne; *calam* - nestala; *adhruvam* - docasna.

O sebekazni, jez se provadi z pychy, jejiz cilem je dosazeni respektu, pocty a uctivani, se rika, ze nalezi do kvality vasne. Neni ani stala, ani trvala.

VYKLAD: Lide nekdy provadeji pokani a sebekazen, aby na sebe upoutali pozornost ostatnich, ziskali si jejich vaznost i poctu a byli jimi uctivani. Osoby v kvalite vasne si to zaridi tak, aby je jejich podrizeni uctivali, umyvali jim nohy a nabizeli bohatstvi. Takova umele navozena situace dosazena provozovanim pokani a sebekazne je pripisovana kvalite vasne. Tyto vysledky jsou docasne; mohou trvat nejakou dobu, avsak nikdy nejsou vecne.

SLOKA 19

mumha-grahesatmano yat pimaya kriyate tapah
parasyotsadanartham va tat tamasam udahrtam

mumha - posetily; *grahesa* - s usilim; *atmanah* - sebe samotneho; *yat* - ktera; *pimaya* - tryznenim; *kriyate* - konane; *tapah* - o pokani; *parasya* - druhym; *utsadana-artham* - aby zpusobila zkazu; *va* - nebo; *tat* - to; *tamasam* - v kvalite nevedomosti; *udahrtam* - rika se.

O sebekazni konane z posetilosti, sebetryznenim, nebo s cilem privodit zkazu ci ublizit druhym, se rika, ze nalezi do kvality nevedomosti.

VYKLAD: Jsou pripady, kdy demoni provadeji prisna pokani, aby se stali nesmrtelnymi a mohli zabijet polobohy. Hiranjakasipu se napriklad modlil o tyto veci k Brahmovi, ale nakonec byl zabit Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Konat pokani kvuli necemu nedosazitelnemu patri zajiste do kvality nevedomosti.

SLOKA 20

datavyam iti yad danam diyate nupakarise
dese kale ca patre ca tad danam sattvikam smrtam

datavyam - hoden obdarovani; *iti* - tak; *yat* - ten, ktery; *danam* - milodar; *diyate* - je dan; *anupakarise* - bez ohledu na odmenu; *dese* - na vhodnem miste; *kale* - ve vhodnou dobu; *ca* - take; *patre* - vhodne osobe; *ca* - a; *tat* - tento; *danam* - dar; *sattvikam* - v kvalite dobra; *smrtam* - povazuje se.

Dar dany z povinnosti, bez ocekavani odmeny, ve vhodnou dobu, na pravem miste a osobe hodne obdarovani se povazuje za dar v kvalite dobra.

VYKLAD: Ve vedske literature se doporucuje davat dary tem osobam, ktere se zabyvaji duchovnimi cinnostmi. Neni doporucovano davat dary bez uvazeni. Duchovni dokonalost se vzdy musi brat v uvahu. Proto se doporucuje davat dary na poutnich mistech, pri zatmeni mesice nebo slunce, na konci mesice, kvalifikovanemu brahmanovi, vaisnavovi (oddanemu) nebo v chramech. Takova dobrocinnost musi byt konana bez jakehokoliv pomysleni na odmenu. Nekdy davame chudym milodary ze soucitu, avsak nejsou-li milodaru hodni, necinime zadny duchovni pokrok. Jinymi slovy, nerozlisujici dobrocinnost se ve vedske literature nedoporucuje.

SLOKA 21

yat tu pratyupakarartham phalam uddisya va punah
diyate ca pariklistam tad danam rajasam smrtam

yat - ktery; *tu* - avsak; *prati-upakara-artham* - aby dostal neco za odmenu; *phalam* - vysledek; *uddisya* - touzici; *va* - nebo; *punah* - opet; *diyate - darovan; ca* - take; *pariklistam* - neprejicne; *tat* - tato; *danam* - stedrost; *rajasam* - v kvalite vasne; *smrtam* - rika se.

Avsak dar, jenz je darovan s myslenkou na odmenu nebo s touhou po hmotnych plodech a neprejicne, se poklada za milodar v kvalite vasne.

VYKLAD: Nekdy lide konaji dobrocinnost, aby se dostali do nebeskeho kralovstvi. Jindy s velkou nechuti nebo s vycitkami: ,,Proc jsem daval tolik penez?`` Nekdy take davaji milodary kvuli nejakemu zavazku nebo na zadost nadrizeneho. Tento druh dobrocinnosti nalezi do kvality vasne.

Je mnoho dobrocinnych organizaci, ktere davaji sve dary institucim, kde se oddavaji smyslovemu pozitku. Takova dobrocinnost se ve vedske literature nedoporucuje; doporucuje se jen dobrocinnost v kvalite dobra.

SLOKA 22

adesa-kale yad danam upatrebhyas ca diyate
asat-krtam avajnatam tat tamasam udahrtam

adesa - na nevhodnem miste; *kale* - v nevhodny cas; *yat* - ktery; *danam* - milodar; *upatrebhyah* - nevhodne osobe; *ca* - take; *diyate* - je darovan; *asat-krtam* - bez ucty; *avajnatam* - bez radne pozornosti; *tat* - ten; *tamasam* - v kvalite temnoty; *udahrtam* - rika se, ze je.

Milodar, kterym je na nevhodnem miste, v nevhodnou dobu obdarena nevhodna osoba nebo milodar bez nalezite ucty a pozornosti je darem v kvalite nevedomosti.

VYKLAD: Prispevky poskytovane k opajeni se omamnymi latkami a podporovani hazardnich her jsou zde zavrhovany. Tento druh prispevku patri do kvality nevedomosti. Takova dobrocinnost neni prospesna, ale naopak povzbuzuje hrisne osoby. Podobne, da-li clovek milodar vhodne osobe, ale bez ucty a pozornosti, pak tento druh dobrocinnosti patri take do kvality temnoty.

SLOKA 23

om tat sad iti nirdeso brahmasas tri-vidhah smrtah
brahmasas tena vedas ca yajnas ca vihitah pura

om - oznaceni Nejvyssiho; *tat* - to; *sat* - vecny; *iti* - tak; *nirdesah* - oznaceni; *brahmasah* - Nejvyssiho; *tri-vidhah* - troji; *smrtah* - je povazovano; *brahmasah* - brahmani; *tena* - s timto; *vedah* - vedska literatura; *ca* - take; *yajnah* - ober; *ca* - take; *vihitah* - pouzivali; *pura* - drive.

Od pocatku stvoreni se k oznaceni Nejvyssi Absolutni Pravdy pouzivala tri slova, om tat sat. Tato tri symbolicka zastoupeni pronaseli brahmani, kdyz zpivali vedske hymny a kdyz prinaseli obeti pro poteseni Nejvyssiho.

VYKLAD: Bylo jiz vysvetleno, ze pokani, ober, dobrocinnost a potrava se deli do tri kategorii: dobra, vasne a nevedomosti. Ar uz nalezi do prvni, druhe nebo treti tridy, jsou znecisteny hmotnou prirodou. Jsou-li vsak urceny k poteseni Nejvyssiho - *om tat sat*, vecne Nejvyssi Osobnosti Bozstvi - stanou se prostredkem k duchovnimu povyseni. Tento cil naznacuji pokyny pisem. Tato tri slova *om tat sat* oznacuji Absolutni Pravdu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Slovo *om* vzdy nalezneme ve vedskych hymnech.

Ten, kdo jedna, aniz by se ridil prikazy pisem, Absolutni Pravdy nedosahne. Muze ziskat docasne vysledky, avsak konecneho zivotniho cile nedosahne. Z toho vyplyva, ze dobrocinnost, ober a pokani museji byt vykonavany v kvalite dobra. Jsou-li vykonavane v kvalite vasne a nevedomosti, patri zajiste do nizsi tridy. Tato tri slova, *om tat sat*, jsou vyslovovana ve spojeni se svatym jmenem Nejvyssiho Pana, napriklad *om tad vissoh*. Kdyz se pronaseji vedske hymny, nebo kdyz se vyslovuje svate jmeno Nejvyssiho Pana, pridava se *om*. To nam naznacuji vedska pisma. Tato tri slova pochazeji z vedskych hymnu. *Om ity etad brahmaso nedistham nama* (Rg Veda) naznacuje prvni cil. *Tat tvam asi*

(Chandogja Upanisad 6.8.7) druhy cil a *sad eva saumya* (Chandogja Upanisad 6.2.1) treti. Dohromady tvori *om tat sat.* Kdyz Brahma, prvni stvorena ziva bytost, pred davnymi casy vykonaval obeti, oznacoval temito tremi slovy Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Stejna zasada je stale jeste dodrzovana posloupnosti duchovnich ucitelu. Tento hymnus je tedy velice vyznamny a dulezity. Bhagavadgita proto doporucuje, aby vsechna prace byla vykonavana pro *om tat sat* neboli pro Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Pronasi-li clovek tato tri slova pri provadeni pokani, dobrocinnosti a obeti, pak jedna v duchu uvedomovani si Krsny. Uvedomovani si Krsny je vedecke vykonavani transcendentalnich cinu, ktere umoznuji kazdemu navrat domu, zpatky k Bohu. Takovym transcendentalnim jednanim se neztraci zadna energie.

SLOKA 24

tasmad om ity udahrtya yajna-dana-tapah-kriyah
pravartante vidhanoktah satatam brahma-vadinam

tasmat - proto; *om* - pocinaje om; *iti* - tak; *udahrtya* - naznacuji; *yajna* - ober; *dana* - milodar; *tapah* - pokani; *kriyah* - konani; *pravartante* - zacina; *vidhana-uktah* - podle prikazu pisem; *satatam* - vzdy; *brahma-vadinam* - transcendentaliste.

Transcendentaliste zacinaji vykonavat obeti, dobrocinnosti a pokani podle prikazu pisem vzdy pronasenim om, aby dosahli Nejvyssiho.

VYKLAD: Om tad vissoh paramam padam. (Rg Veda 1.22.20) Lotosove nohy Visnua jsou nejvyssim pribytkem oddanosti. Kona-li clovek vsechno pro Nejvyssi Osobnost Bozstvi, muze si byt jist, ze vsechny jeho ciny jsou dokonale.

SLOKA 25

tad ity anabhisandhaya phalam yajna-tapah-kriyah
dana-kriyas ca vividhah kriyante moksa-kanksibhih

tat - to; *iti* - tak; *anabhisandhaya* - bez touhy; *phalam* - vysledek; *yajna* - obeti; *tapah* - pokani; *kriyah* - ciny; *dana* - milodary; *kriyah* - ciny; *ca* - take; *vividhah* - ruzne; *kriyante* - vykonany; *moksa-kanksibhih* - ti, kdo opravdu touzi po vysvobozeni.

Se slovem „tat`` by mel clovek konat ruzne obeti, pokani a dobrocinnosti, aniz by touzil po jejich plodech. Ucelem takovych transcendentalnich cinu je vysvobodit se z hmotnych pout.

VYKLAD: Chce-li se clovek povysit na duchovni uroven, nemel by jednat pro hmotny zisk. Ciny by mely byt vykonavany za ucelem dosazeni konecneho cile, tedy premisteni se do duchovniho kralovstvi, zpatky k Bohu.

SLOKA 26 - 27

sad-bhave sadhu-bhave ca sad ity etat prayujyate
prasaste karmasi tatha sac-chabdah partha yujyate

yajne tapasi dane ca sthitih sad iti cocyate
karma caiva tad-arthiyam sad ity evabhidhiyate

sat-bhave - ve smyslu povahy Nejvyssiho; *sadhu-bhave* - ve smyslu povahy oddaneho; *ca* - take; *sat* - slovo *sat*; *iti* - tak; *etat* - takto; *prayujyate* - pouziva se; *prasaste* - pravych; *karmasi* - cinnostech; *tatha* - take; *sat-sabdah* - zvuk *sat*; *partha* - o synu Prthy; *yujyate* - pouziva se; *yajne* - pri obeti; *tapasi* - pri pokani; *dane* - pri dobrocinnosti; *ca* - take; *sthitih* - umisten; *sat* - Nejvyssi; *iti* - tak; *ca* - a; *ucyate* - vyslovuje se; *karma* - prace; *ca* - take; *eva* - zajiste; *tat* - pro ten; *arthiyam* - urceny; *sat* - Nejvyssi; *iti* - tak; *eva* - zajiste; *abhidhiyate* - je oznacen.

Absolutni Pravda, ktera se oznacuje slovem „sat``, je cilem oddane sluzby, o synu Prthy. Vykonavatel takove obeti se take nazyva „sat``, stejne jako obetni cinnost, pokani a dobrocinnost, ktere jsou vykonavany pro poteseni Nejvyssi Osoby a jsou absolutni povahy.

VYKLAD: Slova *prasaste karmani*, neboli „predepsane povinnosti``, naznacuji, ze ve vedskych spisech existuje mnoho predepsanych cinnosti, ktere jsou urceny k ociste. Pocinaji jiz od chvile, kdy jsme pod ochranou rodicu, a pokracuji az do konce zivota. Cilem takovych ocistnych procesu je konecne vysvobozeni zive bytosti. Pri vsech techto cinnostech se doporucuje pronaseni *om tat sat*. Slova *sad-bhave* a *sadhu-bhave* oznacuji transcendentalni stav. Jednat s vedomim Krsny se nazyva *sattva* a clovek, ktery si je plne vedom povahy cinu s timto vedomim, se nazyva *sadhu.* Ve Srimad Bhagavatamu (3.25.25) se uvadi, ze transcendentalni namety muzeme jasne pochopit ve spolecnosti oddanych Pana. Bez dobre spolecnosti nemuzeme ziskat transcendentalni poznani. Pri zasveceni, nebo kdyz se nekomu dava posvatna snura, se pronaseji slova *om tat sat.* Podobne je pri provadeni vsech druhu obeti cilem Nejvyssi. Slova *tad-arthiyam* znamenaji slouzit vsemu, co predstavuje

Nejvyssiho, a zahrnuje to take vareni a pomahani v chramu Pana nebo rozsirovani poznani o Bohu. Nejvyssich slov *om tat sat* se pouziva mnoha zpusoby k dovrseni dokonalosti vsech cinu a dosazeni uplnosti.

SLOKA 28

asraddhaya hutam dattam tapas taptam krtam ca yat
asad ity ucyate partha na ca tat pretya no iha

asraddhaya - bez viry; *hutam* - obetovane v obeti; *dattam* - venovan; *tapah* - pokani; *taptam* - konane; *krtam* - vykonane; *ca* - take; *yat* - to, ktere; *asat* - neskutecne; *iti* - takto; *ucyate* - nazyva se; *partha* - o synu Prthy; *na* - nikdy; *ca* - take; *tat* - to; *pretya* - po smrti; *na u* - ani; *iha* - v tomto zivote.

Veskere obeti, pokani a dobrocinnosti konane bez viry v Nejvyssiho, o synu Prthy, nemaji trvani. Nazyvaji se ,,asat`` a nejsou k nicemu ani v tomto, ani v pristim zivote.

VYKLAD: Vsechno, ar uz se to tyka obeti, dobrocinnosti nebo pokani, je bezcenne, je-li to vykonavano bez transcendentalniho cile. Tento vers proto rika, ze takove ciny jsou hodny zavrzeni. Vsechno se musi delat v duchu oddane sluzby pro poteseni Nejvyssiho. Bez takove viry a spravneho vedeni nemuzeme nikdy sklizet zadne plody. Ve vsech vedskych pismech se doporucuje vira v Nejvyssiho. Podle vedskeho poznani je konecnym cilem poznat Krsnu. Kdo se neridi touto zasadou, nemuze mit uspech. Pro toho, kdo se vydal cestou oddanosti, je proto nejlepsi jiz od sameho pocatku jednat pod vedenim praveho duchovniho ucitele. To je zpusob, jak dosahnout plneho uspechu.

Lide v podminenem stavu maji sklon k uctivani polobohu, duchu nebo Jaksu, jako je Kuvera. Kvalita dobra stoji vyse nez kvalita vasne nebo nevedomosti, ale ten, kdo se primo zapoji do oddane sluzby, je vuci temto kvalitam hmotne prirody transcendentalni. I kdyz existuje metoda, pomoci niz se clovek muze postupne povysit, presto je nejlepsi, zapoji-li se primo do transcendentalni oddane sluzby Krsnovi ve spolecnosti Jeho cistych oddanych. To se doporucuje v teto kapitole. Abychom meli uspech, musime nejprve nalezt praveho duchovniho ucitele a nechat se jim vest. Teprve pak muzeme dosahnout viry v Nejvyssiho. Kdyz tato vira casem uzraje, rika se ji laska k Bohu, ktera je nejvyssim cilem vsech zivych bytosti. Proto bychom se meli primo zapojit do oddane sluzby. To je poselstvi sedmnacte kapitoly.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k sedmnacte kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Druhy viry``.

KAPITOLA OSMNACTA

Zaver - dokonalost odrikani

SLOKA 1

arjuna uvaca
sannyasasya maha-baho tattvam icchami veditum
tyagasya ca hrsikesa prthak kesi-nisudana

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *sannyasasya* - odrikani; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *tattvam* - pravda; *icchami* - preji si; *veditum* - porozumet; *tyagasya* - odrikani; *ca* - take; *hrsikesa* - o vladce smyslu; *prthak* - jinak; *kesi-nisudana* - o hubiteli demona Kesi.

Ardzuna pravil: O valecniku mocnych pazi, pral bych si vedet, co je ucelem odrikani (*tyaga) a co znaci zivotni stadium odrikani (sannyasa), o hubiteli demona Kesi, Pane smyslu.*

VYKLAD: Bhagavadgita vlastne konci sedmnactou kapitolou. Osmnacta kapitola je doplnujici shrnuti temat, o nichz jsme se jiz drive zminili. Ve vsech kapitolach Bhagavadgity Sri Krsna zduraznuje, ze nejvyssim zivotnim cilem je oddane slouzit Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Stejne tak je shrnuto v osmnacte kapitole jako nejduvernejsi cesta poznani. V prvnich sesti kapitolach zduraznuje Krsna oddanou sluzbu: *yoginam api sarvesam....* ,,Ze vsech joginu ci transcendentalistu je nejlepsi ten, kdo neustale mysli jen na Mne.`` (Bg.6.47) Nasledujicich sest kapitol pojednava o ciste oddane sluzbe, jeji podstate a cinnostech. V poslednich sesti kapitolach se popisuje poznani, odrikani, cinnosti hmotne a transcendentalni povahy a oddana sluzba. Z toho se pak dale vyvozuje, ze vsechny ciny maji byt konany ve spojeni s Nejvyssim Panem, coz bylo shrnuto slovy *om tat sat*, ktera poukazuji na

Visnua, Nejvyssi Osobu. Ve treti casti Bhagavadgity byla oddana sluzba popsana jako nejvyssi zivotni cil odkazovanim na drivejsi acarji a na Brahma-sutru (Vedanta-sutru). Nekteri stoupenci neosobni filozofie se domnivaji, ze maji monopol na vedomosti Vedanta-sutry, avsak smyslem Vedanta-sutry je dospet k pochopeni oddane sluzby, nebor Vedanta-sutru sestavil samotny Pan a je jejim znalcem. Toto je popsano v patnacte kapitole. Bhagavadgita tedy rika, ze cilem vsech pisem a vsech vedskych knih je oddana sluzba.

Ve druhe kapitole je prehled obsahu Bhagavadgity a v osmnacte kapitole je souhrn vsech pokynu. Za smysl zivota se povazuje odrikani a dosazeni transcendentalniho stavu, ktery je nad tremi kvalitami hmotne prirody. Ardzuna si pral, aby Krsna objasnil tyto dva odlisne odborne vyrazy, ktere maji v Bhagavadgite velky vyznam, totiz odrikani (*tyaga*) a zivotni stadium odrikani (*sannyasa*). Proto se ptal na vyznam techto slov.

Jmena Hrsikesa a Kesi-nisudana, kterych je v tomto versi pouzito k osloveni Nejvyssiho Pana, jsou take vyznamna. Hrsikesa je Krsna, Pan smyslu, ktery nam vzdy muze pomoci k dusevnimu klidu. Ardzuna Ho prosil, aby vsechno shrnul tak, aby si mohl zachovat dusevni rovnovahu. Presto vsak ma pochybnosti a pochybnosti se vzdy prirovnavaji k demonum; proto zde oslovil Krsnu: ,,Kesi-nisudano``. Kesi byl hrozivy demon, ktereho Krsna zabil. Nyni Ardzuna ocekaval, ze Krsna zabije i jeho demona pochybnosti.

SLOKA 2

sri-bhagavan uvaca
kamyanam karmasam nyasam sannyasam kavayo viduh
sarva-karma-phala-tyagam prahus tyagam vicaksasah

sri-bhagavan uvaca - Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pravil; *kamyanam* - se zadosti; *karmasam* - cinnosti; *nyasam* - odrikani; *sannyasam* - zivotni stadium odrikani; *kavayah* - uceni; *viduh* - vedi; *sarva* - vsechno; *karma* - ciny; *phala* - plodu; *tyagam* - odrikani; *prahuh* - nazyvaji; *tyagam* - odrikani; *vicaksasah* - zkuseni.

Vzneseny pravil: Zanechani cinnosti, ktere jsou zalozeny na hmotnych zadostech, je to, co ucenci nazyvaji zivotni stadium odrikani, *sannyasa. A vzdani se plodu vsech cinu se podle moudrych nazyva odrikani, tyaga.*

VYKLAD: Podle Bhagavadgity musi clovek prestat vykonavat ciny, jejichz cilem je smyslovy pozitek. Nesmi se vsak zrikat cinu, ktere vedou k pokroku v duchovnim poznani. To bude vysvetleno v nasledujicim versi. Ve vedske literature jsou popsany mnohe metody k vykonavani obetnich cinu, z nichz kazdy ma svuj specificky ucel. Jsou tam vyliceny jiste obeti, s jejichz pomoci je mozno ziskat dobreho syna nebo se povysit na vyssi planety, ale obetni ciny, ktere jsou podniceny hmotnymi zadostmi, by mely byt zavrzeny. Nesmime vsak zanechat obetnich cinu, ktere ocisruji nase srdce, nebo ktere nas vedou k pokroku v duchovni vede.

SLOKA 3

tyajyam dosa-vad ity eke karma prahur manisisah
yajna-dana-tapah-karma na tyajyam iti capare

tyajyam - musi se vzdat; *dosa-vat* - jako zla; *iti* - takto; *eke* - nekteri; *karma* - cinnost; *prahuh* - pravi; *manisisah* - velci myslitele; *yajna* - obeti; *dana* - stedrosti; *tapah* - pokani; *karma* - cinnost; *na* - nikdy; *tyajyam* - zrici se; *iti* - tak; *ca* - a; *apare* - jini.

Nekteri ucenci hlasaji, ze clovek by se mel vzdat vsech plodonosnych cinu jako zla, zatimco jini tvrdi, ze obeti, pokani a dobrocinnosti by se nikdo nemel zrikat.

VYKLAD: Ve vedske literature jsou popsany mnohe cinnosti, ktere jsou predmetem sporu. Pise se tam napriklad, ze zvirata se mohou zabijet pri obetech. Nekteri mudrci vsak tvrdi, ze zabijeni zvirat je odporne v jakekoliv podobe. Ve Vedach vsak stoji, ze zabije-li clovek zvire pri obeti, neni to povazovano za zabiti, protoze zvire ziska novy zivot. Nekdy dostane po obeti nove zvireci telo, ale nekdy je okamzite povyseno do lidske podoby. Mezi mudrci vsak o tom panuji ruzne nazory. Nekteri rikaji, ze je vzdy nutno vyhnout se zabijeni zvirat a jini zase tvrdi, ze pro zvlastni obeti je to dobre. Sri Krsna zde nyni objasni tyto ruzne nazory na obetni ciny.

SLOKA 4

niscayam srsu me tatra tyage bharata-sattama
tyago hi purusa-vyaghra tri-vidhah samprakirtitah

niscayam - zajiste; *srsu* - slys; *me* - ode Mne; *tatra* - pokud se tyka; *tyage* - ohledne odrikani; *bharata-sat-tama* - o nejlepsi z Bharatovcu; *tyagah* - odrikani; *hi* - zajiste; *purusa-vyaghra* - o tygre mezi muzi; *tri-vidhah* - troji; *samprakirtitah* - je ustanoveno.

O nejlepsi z Bharatovcu, vyslechni nyni Me rozhodnuti o odrikani. O tygre mezi muzi, v pismech se rozlisuje troji odrikani.

VYKLAD: Ackoliv se nazory na odrikani velice lisi, za konecne musime prijmout posouzeni, jez nam zde predklada Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsna. Vedy jsou koneckoncu zakony dane Panem. Zde je Krsna osobne pritomen a Jeho slova by se mela povazovat za konecna. Pan pravi, ze povaha odrikani se musi posuzovat podle toho, v jake z hmotnych kvalit bylo vykonano.

SLOKA 5

yajna-dana-tapah-karma na tyajyam karyam eva tat
yajno danam tapas caiva pavanani manisisam

yajna - obeti; *dana* - dobrocinnosti; *tapah* - pokani; *karma* - cinu; *na* - nikdy; *tyajyam* - vzdavat se; *karyam* - musi konat; *eva* - zajiste; *tat* - to; *yajnah* - ober; *danam* - stedrost; *tapah* - pokani; *ca* - take; *eva* - zajiste; *pavanani* - ocistne; *manisisam* - i pro velke duse.

Obetnich cinu, dobrocinnosti a pokani se clovek nema nikdy zrikat a musi je konat. Ober, dobrocinnost a pokani jsou vskutku ocistne i pro velke duse.

VYKLAD: Jogini maji konat ciny pro pokrok lidske spolecnosti. Existuje mnoho ocistnych procesu, ktere cloveka povysuji na duchovni uroven. Svatebni obrad se nazyva *vivaha-yajna* a je napriklad povazovan za jednu z takovych obeti. Mel by vsak sannjasi, ktery pretrhl vsechna rodinna pouta, pobizet ke snatku? Sri Krsna zde rika, ze se nikdy nemame zrikat obeti, ktere jsou prospesne lidstvu. *Vivaha-yajna*, svatebni obrad, ma za ucel usmernit mysl cloveka tak, aby nabyl klidu a mohl delat duchovni pokroky. Ve vetsine pripadu by meli i sannjasini tuto *vivaha-yajnu* podporovat. Sannjasi by se nikdy nemel stykat se zenami, ale to neznamena, ze by se mlady muz v nizsim zivotnim stadiu nesmel ozenit. Ucelem vsech predepsanych obetnich ukonu je dosahnout Nejvyssiho Pana. Nachazi-li se clovek v nizsim zivotnim stadiu, nemel by se techto obetnich ukonu vzdavat. Dobrocinnost je take urcena k ociste srdce. Dava-li clovek milodary vhodnym lidem, vede to k pokroku v duchovnim zivote, coz bylo jiz drive vysvetleno.

SLOKA 6

etany api tu karmasi sangam tyaktva phalani ca
kartavyaniti me partha niscitam matam uttamam

etani - vsechny tyto; *api* - zajiste; *tu* - ale; *karmasi* - ciny; *sangam* - styk; *tyaktva* - vzdat se; *phalani* - plodu; *ca* - take; *kartavyani* - mely by byt konany z povinnosti; *iti* - tak; *me* - Muj; *partha* - o synu Prthy; *niscitam* - konecny; *matam* - nazor; *uttamam* - nejlepsi.

Vsechny tyto ciny je treba vykonavat bez ulpivani, bez ohledu na vysledky a jako povinnost, o synu Prthy. To je Muj konecny svrchovany nazor.

VYKLAD: Ackoliv jsou vsechny obetni ciny ocistne, nemeli bychom za to ocekavat nejake odmeny. Jinymi slovy, clovek by se mel zrici obetnich cinu, jejichz cilem je hmotny pokrok, zatimco obeti, ktere ocisruji existenci a ktere vedou k povyseni na duchovni uroven, by se nikdy nemel vzdavat. Vse, co vede k uvedomovani si Krsny, musi byt podporovano. Ve Srimad Bhagavatamu se take pise, ze veskere ciny, ktere vedou k oddane sluzbe Bohu, by mely byt prijaty. To je nejvyssi meritko nabozenstvi. Oddany by mel vykonavat jakoukoliv praci, ober ci dobrocinnost, ktera mu pomuze slouzit Bohu.

SLOKA 7

niyatasya tu sannyasah karmaso nopapadyate
mohat tasya parityagas tamasah parikirtitah

niyatasya - predepsane; *tu* - avsak; *sannyasah* - odrikani; *karmasah* - ciny; *na* - nikdy; *upapadyate* - zaslouzi si; *mohat* - z iluze; *tasya* - z kterych; *parityagah* - odrikani; *tamasah* - v kvalite nevedomosti; *parikirtitah* - pripisuje se.

Predepsanych povinnosti by se vsak nikdo nemel zrikat. Jestlize se nekdo pod vlivem iluze vzdava svych predepsanych povinnosti, pripisuje se takove odrikani kvalite nevedomosti.

VYKLAD: Clovek se musi vzdat prace, jejimz cilem je hmotne uspokojeni. Misto toho se vsak doporucuji cinnosti, ktere ho povysuji k duchovnim aktivitam, jako napriklad pripravit jidlo pro Krsnu, obetovat Mu je a pak si sam z neho vzit. Rika se, ze clovek v zivotnim stadiu odrikani si nema pripravovat jidlo sam pro sebe. Vareni jidla pro osobni pozitek je zakazano, ale neni zakazano

pripravovat jidlo pro Pana. Prave tak muze sannjasi vykonat svatebni obrad, aby pomohl svemu ucednikovi v pokroku v uvedomovani si Krsny. Zrika-li se nekdo takovych cinu, mel by vedet, ze jedna v kvalite temnoty.

SLOKA 8

duhkham ity eva yat karma kaya-klesa-bhayat tyajet
sa krtva rajasam tyagam naiva tyaga-phalam labhet

duhkham - nesrastny; *iti* - tak; *eva* - zajiste; *yat* - to, co; *karma* - cin; *kaya* - pro telo; *klesa* - neprijemne; *bhayat* - ze strachu; *tyajet* - opustit; *sah* - on; *krtva* - po vykonani; *rajasam* - v kvalite vasne; *tyagam* - odrikani; *na* - ne; *eva* - zajiste; *tyaga* - odrikani; *phalam* - vysledky; *labhet* - ziska.

Jestlize se nekdo vzdava svych povinnosti, protoze se mu jevi neprijemne, nebo ze strachu pred telesnym nepohodlim, rika se o nem, ze jeho odrikani je v kvalite vasne. Takove ciny nikdy nevedou k rozvoji odrikani.

VYKLAD: Ten, kdo si je vedom Krsny, by se nemel vzdavat vydelavani penez z obavy, ze kona plodne ciny. Muze-li svou praci ziskat penize a pak je pouzit v oddane sluzbe Krsnovi, nebo muze-li casnym vstavanim pokrocit v uvedomovani si Krsny, nemel by od techto cinnosti upoustet ze strachu nebo proto, ze se mu zdaji obtizne. Takove odrikani patri do kvality vasne. Vysledky vasniveho jednani prinaseji vzdy bolest. Jestlize clovek zanecha prace v tomto duchu, jeho odrikani neprinese vysledky.

SLOKA 9

karyam ity eva yat karma niyatam kriyate rjuna
sangam tyaktva phalam caiva sa tyagah sattviko matah

karyam - musi byt vykonany; *iti* - tak; *eva* - vskutku; *yat* - ktere; *karma* - cin; *niyatam* - predepsany; *kriyate* - vykonan; *arjuna* - o Ardzuno; *sangam* - spolecnost; *tyaktva* - vzdat se; *phalam* - vysledek; *ca* - take; *eva* - zajiste; *sah* - to; *tyagah* - vzdani se; *sattvikah* - v kvalite dobra; *matah* - Muj nazor.

O Ardzuno, kona-li nekdo predepsane povinnosti jen proto, ze je treba je vykonat, a vzdava-li se ulpivani na plodech cinu a hmotne spolecnosti, rika se o takovem odrikani, ze patri do kvality dobra.

VYKLAD: Predepsane ciny se musi vykonavat v tomto duchu. Clovek ma jednat bez ulpivani na plodech cinu a nema se s praci ztotoznovat. Pracuje-li clovek vedomy si Krsny v tovarne, neztotoznuje se ani s tovarnou, ani s jejimi zamestnanci. Pracuje jen pro Krsnu, a kdyz da vysledky Krsnovi, jedna transcendentalne.

SLOKA 10

na dvesty akusalam karma kusale nanusajjate
tyagi sattva-samavisto medhavi chinna-samsayah

na - nikdy; *dvesti* - nenavidi; *akusalam* - neblahy; *karma* - cin; *kusale* - blahodarny; *na* - ani; *anusajjate* - poutan; *tyagi* - ten, kdo se vzdava; *sattva* - v kvalite dobra; *samavistah* - nachazi se; *medhavi* - moudry; *chinna* - presekal; *samsayah* - vsechny pochyby.

Inteligentni sannjasi, umisteny v kvalite dobra, rozptylil sve pochybnosti o cinu a neprotivi si ani cin neblahy, ani neni poutan cinem blahodarnym.

VYKLAD: Clovek vedomy si Krsny nebo nachazejici se v kvalite dobra nikdy nechova nenavist k nekomu nebo necemu, co pusobi jeho telu neprijemnosti. Kona ciny na spravnem miste a ve spravnou dobu, aniz by se obaval potizi, ktere tyto ciny s sebou mohou nest. Takova osoba o svem jednani nepochybuje, je na transcendentalni urovni, a meli bychom vedet, ze je nejinteligentnejsi.

SLOKA 11

na hi deha-bhrta sakyam tyaktum karmasy asesatah
yas tu karma-phala-tyagi sa tyagity abhidhiyate

na - nikdy; *hi* - zajiste; *deha-bhrta* - pro vteleneho; *sakyam* - mozno; *tyaktum* - vzdat se; *karmasi* - ciny; *asesatah* - zcela; *yah* - ten, kdo; *tu* - ale; *karma* - cinu; *phala* - plodu; *tyagi* - ten, kdo se vzdava; *sah* - on; *tyagi* - ten, kdo se vzdava; *iti* - tak; *abhidhiyate* - rika se.

Pro vtelenou bytost je vskutku nemozne vzdat se zcela vsech cinnosti. O tom, kdo se vzdal plodu cinu, se proto pravi, ze se vpravde vzdal.

VYKLAD: V Bhagavadgite se rika, ze clovek nikdy nemuze prestat jednat. Proto ten, kdo pracuje pro Krsnu a vse Krsnovi obetuje, nedychti po pozitku z plodu sve prace a je doopravdy tim, kdo se zrika. Mnoho clenu Mezinarodni spolecnosti pro uvedomovani si Krsny pracuje v kancelarich, tovarnach

a jinych mistech a vse, co vydelaji, venuji teto spolecnosti. Takove vznesene duse jsou ve skutecnosti sannjasini, coz znamena, ze se radi na uroven zivotniho stadia odrikani. Zde se jasne popisuje, jak se ma clovek zrikat plodu prace a za jakym ucelem se ma techto plodu zrici.

SLOKA 12

anistam istam misram ca tri-vidham karmasah phalam
bhavaty atyaginam pretya na tu sannyasinam kvacit

anistam - vedouci do pekla; *istam* - vedouci do nebe; *misram* - smisene; *ca* - a; *tri-vidham* - troji; *karmasah* - cinu; *phalam* - vysledek; *bhavati* - stane se; *atyaginam* - kteri se nevzdali; *pretya* - po smrti; *na* - ne; *tu* - ale; *sannyasinam* - pro zivotni stadium odrikani; *kvacit* - kdykoliv.

Plody cinu, jichz se po smrti dostane tem, kdo se nezrikaji, jsou trojiho druhu: vytouzene, nezadouci a smisene. Avsak ti, kdo jsou v zivotnim stadiu odrikani, nemaji zadne plody, pro ktere by trpeli nebo se radovali.

VYKLAD: Osoba vedoma si Krsny, ktera jedna s vedomim o svem skutecnem vztahu ke Krsnovi, je vzdy osvobozena. Proto po smrti nemusi ani trpet, ani se radovat z plodu svych cinu.

SLOKA 13

pancaitani maha-baho karasani nibodha me
sankhye krtante proktani siddhaye sarva-karmasam

panca - pet; *etani* - tyto; *maha-baho* - o valecniku mocnych pazi; *karasani* - zapricinene; *nibodha* - pouc se; *me* - ode Mne; *sankhye* - podle Vedanty; *krta-ante* - zaver; *proktani* - receno; *siddhaye* - pro dokonalost; *sarva* - vsech; *karmasam* - cinnosti.

O valecniku mocnych pazi, Ardzuno, nyni se ode Mne pouc o peti pricinach, ktere prispivaji k uskutecneni vsech cinu, jak je popisuje Vedanta.

VYKLAD: Jelikoz vsechny vykonane ciny s sebou prinaseji nasledky, muzeme se tazat, jak je mozne, ze clovek, ktery si je vedomy Krsny, netrpi za nasledky sveho jednani a ani v nich nehleda pozitek. Sri Krsna proto cituje vedantskou filozofii, aby ukazal, jak je to mozne. Rika, ze kazdy clovek by mel znat pet pricin k uspesnemu dovrseni jakehokoliv jednani. *Sankhya* znamena stvol poznani a *vedanta* znamena konecne poznani, ktere je prijimano vsemi vudcimi acarji. I sankaracarja takto prijal Vedanta-sutru. Proto se clovek musi poradit s takovou autoritou.

V Bhagavadgite (15.15) se pise, ze svrchovanou vladu ma Nadduse (*sarvasya caham hrdi sannivistah*). Zamestnava kazdeho v urcitych cinnostech tim, ze mu pripomina jeho minule ciny. A cinnosti v uvedomovani si Krsny vykonane pod vedenim Nadduse ze srdce nenesou zadne nasledky ani v tomto, ani v pristim zivote.

SLOKA 14

adhisthanam tatha karta karasam ca prthag-vidham
vividhas ca prthak cesta daivam caivatra pancamam

adhisthanam - misto; *tatha* - take; *karta* - konatel; *karasam* - nastroje; *ca* - a; *prthak-vidham* - ruzne druhy; *vividhah* - rozmanitost; *ca* - a; *prthak* - oddelene; *cestah* - usili; *daivam* - Nejvyssi; *ca* - take; *eva* - zajiste; *atra* - zde; *pancamam* - paty.

Misto cinu (telo), konatel, ruzne smysly, mnoho rozlicnych druhu usili a konecne Nadduse - to je pet faktoru vsech cinu.

VYKLAD: Slovem *adhisthanam* se mysli telo. Duse v tele jedna tak, aby svym jednanim privodila vysledky, a je proto oznacovana slovem *karta*, ,,konatel``. *®ruti* take rikaji, ze duse je znalcem a konatelem (*esa hi drasta srasta*; Prasna Upanisad 4.9), a je to take potvrzeno ve Vedanta-sutre: *jno ta eva* (2.3.18) a *karta sastrarthavattvat* (2.3.33). Smysly jsou nastroji jednani (*karasa*) a jejich prostrednictvim duse jedna. Kazdy cin vyzaduje jiste usili (*cesta*), avsak vsechny ciny jsou zavisle na vuli Nejvyssiho Pana, ktery je umisten v srdcich vsech jako pritel. Nadduse je tedy svrchovanou pricinou. Za techto okolnosti neni ten, kdo oddane a laskyplne slouzi Krsnovi pod vedenim Nadduse, poutan zadnymi ciny. Ti, kdo si plne uvedomuji Krsnu, nejsou s konecnou platnosti zodpovedni za sve ciny. Vsechno zavisi na nejvyssi vuli neboli Naddusi, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

SLOKA 15

sarira-van-manobhir yat karma prarabhate narah
nyayyam va viparitam va pancaite tasya hetavah

sarira - telem; *vak* - reci; *manobhih* - a mysli; *yat* - ktere; *karma* - cin; *prarabhate* - zacina; *narah* - clovek; *nyayyam* - spravne; *va* - nebo; *viparitam* - naopak; *va* - nebo; *panca* - pet; *ete* - vsechny tyto; *tasya* - jejich; *hetavah* - priciny.

Techto pet faktoru je pricinou kazdeho cinu, ar spravneho ci nespravneho, ktery clovek kona telem, mysli nebo reci.

VYKLAD: Slova ,,spravny`` a ,,nespravny`` jsou v tomto versi velmi vyznamna. Spravny cin je ten, ktery je vykonan podle prikazu pisem, a nespravny cin je ten, ktery se pokynum pisem vymyka. Uplne uskutecneni vsech cinu vsak vzdy zavisi na techto peti faktorech.

SLOKA 16

tatraivam sati kartaram atmanam kevalam tu yah
pasyaty akrta-buddhitvan na sa pasyati durmatih

tatra - tam; *evam* - takto; *sati* - jsouci; *kartaram* - konatele; *atmanam* - sebe; *kevalam* - jedineho; *tu* - avsak; *yah* - kdo; *pasyati* - vidi; *akrta-buddhitvat* - diky nedostacujici inteligenci; *na* - nikdy; *sah* - on; *pasyati* - vidi; *durmatih* - posetily.

Proto ten, kdo se povazuje za jedineho konatele, aniz by vzal v uvahu onech pet pricin, jiste neoplyva velkou inteligenci a neni schopen videt veci v jejich pravem svetle.

VYKLAD: Hlupak nemuze pochopit, ze Nadduse je v nem pritomna jako pritel a ze ridi vsechny jeho ciny. Ackoliv hmotne priciny jsou misto, konatel, usili a smysly, konecnou pricinou je Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Proto nesmime mit na zreteli jen ctyri hmotne priciny, nybrz i nejvyssi pricinu. Kdo prehlizi Nejvyssiho, mysli si o sobe, ze je konatel.

SLOKA 17

yasya nahankrto bhavo buddhir yasya na lipyate
hatvapi sa imal lokan na hanti na nibadhyate

yasya - ten, jehoz; *na* - nikdy; *ahankrtah* - falesnym egem; *bhavah* - prirozenost; *buddhih* - inteligence; *yasya* - ten, kdo; *na* - nikdy; *lipyate* - poutan; *hatva* - zabijejici; *api* - i; *sah* - on; *iman* - tento; *lokan* - svet; *na* - nikdy; *hanti* - zabiji; *na* - nikdy; *nibadhyate* - zaplete se.

Ten, kdo neni motivovan falesnym egem a nema pomyleny intelekt, nezabiji, i kdyby lidi na tomto svete usmrtil, a ani neni svymi ciny poutan.

VYKLAD: Sri Krsna v tomto versi vysvetluje Ardzunovi, ze jeho prani nebojovat pochazi z falesneho ega. Ardzuna se povazoval za konatele cinu, aniz by vzal v uvahu schvaleni Nejvyssiho vne i uvnitr. Proc by mel clovek, ktery nebere v uvahu schvaleni Nejvyssiho, vubec jednat? Kdo vsak zna vsechny faktory nezbytne k vykonani cinu, sebe jakozto vykonavatele a Nejvyssiho Pana jako toho, kdo dava konecne svoleni, ten je ve svem jednani dokonaly, ar dela cokoliv. Takovy clovek se nikdy nepodda iluzi. Svevolne jednani, jez s sebou nese osobni zodpovednost, pochazi z falesneho ega a bezboznosti, neboli jinymi slovy z nedostatku vedomi o Krsnovi. Kdo si je vedom Krsny a jedna pod vedenim Nadduse nebo Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, ten nezabiji, i kdyz se to tak jevi. Jeho jednani take nema zadne nasledky. Zabiji-li vojak na rozkaz velitele, neni za svuj cin zodpovedny, zabije-li vsak z vlastni iniciativy, je postaven pred soud.

SLOKA 18

jnanam jneyam parijnata tri-vidha karma-codana
karasam karma karteti tri-vidhah karma-sangrahah

jnanam - poznani; *jneyam* - predmet poznani; *parijnata* - poznavajici; *tri-vidha* - troji; *karma* - cin; *codana* - pohnutka; *karasam* - smysly; *karma* - cin; *karta* - konatel; *iti* - tak; *tri-vidhah* - troji; *karma* - cin; *sangrahah* - soucasti.

Poznani, poznavane a poznavajici jsou tri faktory, ktere davaji podnet k cinum; smysly, cin a konatel jsou tri soucasti cinu.

VYKLAD: Poznani, poznavane a poznavajici jsou tri druhy pohnutek naseho kazdodenniho jednani. Soucasti cinu jsou nastroje cinu, cin samotny a konatel. Kazda prace konana clovekem zahrnuje tyto faktory. Pohnutka, ktera dava podnet k cinu, se nazyva inspirace. Pred kazdym jednanim si ve sve mysli vypracujeme plan jednani. To je jemna forma jednani, ktera vede k telesne cinnosti. Kazda cinnost musi nejdrive projit psychickym procesem sestavajicim z mysleni, citeni a nakonec rozhodnuti jednat, a to se nazyva podnet. Inspirace k cinnosti je stejna, pochazi-li z pisem nebo od duchovniho ucitele. Jakmile clovek dostane inspiraci, dojde k vykonani samotneho cinu pomoci smyslovych ustroji vcetne mysli, ktera je strediskem vsech smyslu. Souhrn vsech techto slozek cinnosti se nazyva vseobecna cinnost.

SLOKA 19

jnanam karma ca karta ca tridhaiva gusa-bhedatah
procyate gusa-sankhyane yathavac chrsu tany api

jnanam - poznani; *karma* - cin; *ca* - take; *karta* - konatel; *ca* - take; *tridha* - troji; *eva* - zajiste; *gusa-bhedatah* - podle kvalit hmotne prirody; *procyate* - rika se; *gusa-sankhyane* - podle jednotlivych kvalit; *yatha-vat* - jak jsou; *srsu* - slys; *tani* - o vsech; *api* - take.

Podle tri kvalit hmotne prirody existuji tri druhy poznani, cinu a konatelu. Slys nyni, jak ti je popisi.

VYKLAD: Ve ctrnacte kapitole byly dopodrobna popsany tri kvality hmotne prirody. Kvalita dobra byla popsana jako zarici, kvalita vasne jako materialisticka a o kvalite nevedomosti bylo receno, ze vede k lenosti a lhostejnosti. Vsechny hmotne kvality poutaji k hmotnemu svetu a nevedou k vysvobozeni. I clovek v kvalite dobra je podmineny. V sedmnacte kapitole byly popsany ruzne druhy uctivani lidmi podminenymi ruznymi kvalitami hmotne prirody. Nyni si Sri Krsna preje vysvetlit vsechny druhy poznani, cinu a konatelu podle trech hmotnych kvalit.

SLOKA 20

sarva-bhutesu yenaikam bhavam avyayam iksate
avibhaktam vibhaktesu taj jnanam viddhi sattvikam

sarva-bhutesu - ve vsech zivych bytostech; *yena* - kterymi; *ekam* - jedina; *bhavam* - podstata; *avyayam* - nepomijive; *iksate* - spatruje; *avibhaktam* - nedilne; *vibhaktesu* - nespocetne rozdeleno; *tat* - to; *jnanam* - poznani; *viddhi* - vez; *sattvikam* - v kvalite dobra.

Vez, ze poznani, kterym clovek spatruje jedinou, nepomijivou a nedilnou duchovni podstatu ve vsech rozdilnych bytostech, nalezi kvalite dobra.

VYKLAD: Clovek, ktery vidi dusi ve vsech zivych bytostech, ar v polobozich, lidech, zviratech, ptacich, selmach, rybach nebo rostlinach, ma poznani v kvalite dobra. Duse je pritomna ve vsech zivych bytostech, ackoliv maji ruzna tela podle nasledku drivejsich cinu. Tato duse neboli duchovni sila nalezi do vyssi podstaty Nejvyssiho Pana, coz bylo vysvetleno v sedme kapitole. Jestlize clovek vidi tuto vyssi podstatu ve vsech telech, pak je jeho poznani v kvalite dobra. Zivotni sila je nepomijiva, prestoze telo je pomijive. Rozdilnosti mezi zivymi bytostmi existuji jen na telesne urovni, nebor v podminenem zivote je mnoho ruznych existencnich forem, a proto se ziva sila jevi oddelena. Takove neosobni poznani je casti seberealizace.

SLOKA 21

prthaktvena tu yaj jnanam nana-bhavan prthag-vidhan
vetti sarvesu bhutesu taj jnanam viddhi rajasam

prthaktvena - na zaklade deleni; *tu* - ale; *yat* - ktere; *jnanam* - poznani; *nana-bhavan* - rozlicna byti; *prthak-vidhan* - ruzna; *vetti* - kdo vi; *sarvesu* - ve vsech; *bhutesu* - zivych bytostech; *tat* - to; *jnanam* - poznani; *viddhi* - vez; *rajasam* - v kvalite vasne.

Poznani, se kterym clovek vidi ruzne druhy zivych bytosti zijicich v ruznych telech, je poznani v kvalite vasne.

VYKLAD: Predstava, ze ziva bytost je s telem totozna a ze vedomi zanikne se zanikem tela, je pripisovana poznani v kvalite vasne. Podle tohoto poznani by rozdil mezi tely spocival v tom, ze kazde vyvinulo jine vedomi, ale duse, z niz vedomi pochazi, neexistuje. Telo je totozne s dusi a bez tela zadna duse neexistuje. Podle takoveho poznani je vedomi docasne. Podle jineho nazoru zadne individualni duse neexistuji, ale existuje jedna vsepronikajici duse, ktera ma dokonale poznani, zatimco telo je pouze projevenim docasne nevedomosti. Anebo ze vne tela neexistuje individualni nebo Nejvyssi Duse. Vsechna tato pojeti jsou povazovana za vyplody kvality vasne.

SLOKA 22

yat tu krtsna-vad ekasmin karye saktam ahaitukam
atattvartha-vad alpam ca tat tamasam udahrtam

yat - ktere; *tu* - ale; *krtsna-vat* - jako vsechno; *ekasmin* - v jednom; *karye* - cinnost; *saktam* - ulpivat; *ahaitukam* - bez priciny; *atattva-artha-vat* - bez poznani prave podstaty; *alpam* - velice nicotne; *ca* - a; *tat* - to; *tamasam* - v kvalite temnoty; *udahrtam* - pravi se.

A poznani, ktere cloveka pouta k jedinemu druhu cinnosti, jako by to bylo vsechno, ktere je nicotne a bez znalosti pravdy, je povazovano za poznani v kvalite temnoty.

VYKLAD: ,,Poznani`` bezneho cloveka je vzdy v kvalite temnoty neboli nevedomosti, nebor kazda podminena bytost se v teto kvalite nevedomosti rodi. Proto musime pestovat poznani tak, ze se obratime na prave autority, tedy na duchovniho ucitele a zjevena pisma. Poznani tech, kteri takto necini, zustane omezeno na telo. Pro takove lidi jsou penize Bohem a poznani znamena uspokojeni telesnych pozadavku. Jejich poznani nema naprosto nic spolecneho s Absolutni Pravdou. Nachazeji se

vicemene na urovni zvirat - jak se najist, vyspat, branit a jak se parit. O takovem poznani se zde rika, ze patri do kvality temnoty. Souhrnem lze rici, ze poznani o dusi nad telesnou urovni se pripisuje kvalite dobra, zatimco poznani davajici podnet k mnoha teoriim a naukam zakladajicim se na svetske logice a mentalni spekulaci nalezi do kvality vasne a konecne poznani, ktere se zabyva jen pohodlim tela, nalezi do kvality nevedomosti.

SLOKA 23

niyatam sanga-rahitam araga-dvesatah krtam
aphala-prepsuna karma yat tat sattvikam ucyate

niyatam - podle predpisu; *sanga-rahitam* - bez ulpivani; *araga-dvesatah* - bez lasky nebo nenavisti; *krtam* - konan; *aphala-prepsuna* - bez zadosti po plodech; *karma* - cin; *yat* - ktery; *tat* - to; *sattvikam* - v kvalite dobra; *ucyate* - pravi se.

O cinu konanem podle pokynu, bez ulpivani, lasky a nenavisti a bez touhy po plodech se pravi, ze nalezi kvalite dobra.

VYKLAD: Povinnosti, ktere se vykonavaji podle zasad pisem pro spolecenske tridy a udobi zivota, bez ulpivani ci vlastnickych naroku, a tudiz take bez lasky a nenavisti, ktere jsou konany s mysli uprenou na Krsnu, k uspokojeni Nejvyssiho Pana a ktere nemaji zadny sobecky motiv, takove cinnosti nalezi do kvality dobra.

SLOKA 24

yat tu kamepsuna karma sahankaresa va punah
kriyate bahulayasam tad rajasam udahrtam

yat - ktery; *tu* - ale; *kama-ipsuna* - se zadosti po plodech; *karma* - cin; *sa-ahankaresa* - s egem; *va* - nebo; *punah* - znovu; *kriyate* - konan; *bahula-ayasam* - s velkym usilim; *tat* - ten; *rajasam* - v kvalite vasne; *udahrtam* - pravi se.

Avsak cin, ktery je s velkym usilim konan clovekem, touzicim ukojit sve zadosti a motivovan falesnym egem, je cinem v kvalite vasne.

SLOKA 25

anubandham ksayam himsam anapeksya ca paurusam
mohad arabhyate karma yat tat tamasam ucyate

anubandham - budouci pripoutanost; *ksayam* - zniceni; *himsam* - a utrpeni druhym; *anapeksya* - bez ohledu na nasledky; *ca* - take; *paurusam* - samoliby; *mohat* - z iluze; *arabhyate* - zacal; *karma* - cin; *yat* - ktery; *tat* - ten; *tamasam* - v kvalite nevedomosti; *ucyate* - pravi se.

A cin konany z poblouzeni, bez ohledu na pokyny pisem, bez ohledu na nasledky nebo na budouci pripoutanost, zpusobujici ujmu druhym, je povazovan za cin v kvalite nevedomosti.

VYKLAD: Clovek je za sve ciny zodpovedny nejen statu, ale i zplnomocnencum Nejvyssiho Pana, takzvanym Jamadutum. Nezodpovedna cinnost je niciva, nebor odporuje predepsanym zasadam pisem. Takova cinnost se casto vyznacuje nasilim a zpusobuje utrpeni jinym zivym tvorum. Pohnutkou k takovemu nezodpovednemu jednani je vlastni zkusenost. Tomu se rika iluze. Takova iluzorni cinnost je vyplodem kvality nevedomosti.

SLOKA 26

mukta-sango naham-vadi dhrty-utsaha-samanvitah
siddhy-asiddhyor nirvikarah karta sattvika ucyate

mukta-sangah - osvobozen od styku s veskerou hmotnou spolecnosti; *anaham-vadi* - bez falesneho ega; *dhrti* - s velkym odhodlanim; *utsaha* - a velkym nadsenim; *samanvitah* - zpusobily; *siddhi* - v dokonalosti; *asiddhyoh* - nezdar; *nirvikarah* - beze zmeny; *karta* - konatel; *sattvikah* - v kvalite dobra; *ucyate* - pravi se.

Ten, kdo vykonava svou povinnost oprosten od styku s kvalitami hmotne prirody, prost falesneho ega, s nadsenim a rozhodnosti a nedotkne se ho uspech ci neuspech, se nachazi v kvalite dobra.

VYKLAD: Clovek, ktery si je vedom Krsny, je vzdy transcendentalni vuci kvalitam hmotne prirody. Vykonava sverene povinnosti, avsak neocekava za to zadne plody, ponevadz je oprosten od falesneho ega a pychy. Presto je vzdy zaujat praci az do jejiho ukonceni a pripadne nesnaze ho neznepokojuji a neubiraji mu na nadseni. Nedotkne se ho ani uspech, ani nezdar a stesti i nestesti prijima stejne. Takovy konatel se nachazi v kvalite dobra.

SLOKA 27

ragi karma-phala-prepsur lubdho himsatmako sucih
harsa-sokanvitah karta rajasah parikirtitah

ragi - velice ulpivajici; *karma-phala* - na plodech cinu; *prepsuh* - touzici; *lubdhah* - lacny; *himsa-atmakah* - vzdy zavistivy; *asucih* - necisty; *harsa-soka-anvitah* - podlehajici radosti a zarmutku; *karta* - takovy konatel; *rajasah* - v kvalite vasne; *parikirtitah* - prohlasuje se.

O konateli, ktery ulpiva na praci i plodech svych cinu, a ktery touzi po jejich uzivani, ktery je chamtivy, zavistivy, necisty a podleha radosti a zarmutku, se pravi, ze se nachazi v kvalite vasne.

VYKLAD: Clovek prilis ulpiva na urcite praci nebo na jejich plodech, protoze je velice materialisticky a silne ho pouta domaci krb, zena a deti. Takovy clovek ve svem zivote netouzi pokrocit vyse. Jedine, co ho zajima, je jak si zajistit co mozna nejvetsi hmotne pohodli. Obycejne byva velice chamtivy a je presvedcen, ze vse, ceho dosahl, je trvale a nikdy o to nemuze prijit. Takovy clovek zavidi druhym a pro smyslovy pozitek je schopen vykonat i cokoliv spatneho. Proto je necisty a nezajima ho, vydela-li penize cestnym, nebo necestnym zpusobem. Pokud ma uspech v praci, je rozjaren a pri nezdaru je nesrastny. Takovy clovek se nachazi v kvalite vasne.

SLOKA 28

ayuktah prakrtah stabdhah satho naiskrtiko lasah
visadi dirgha-sutri ca karta tamasa ucyate

ayuktah - bez odkazani na pokyny pisem; *prakrtah* - materialisticky; *stabdhah* - tvrdohlavy; *sathah* - podvodny; *naiskrtikah* - urazi druhe; *alasah* - lenivy; *visadi* - mrzuty; *dirgha-sutri* - liknavy; *ca* - take; *karta* - konatel; *tamasah* - v kvalite nevedomosti; *ucyate* - pravi se.

O konateli, ktery vzdy jedna proti prikazum pisem, ktery je materialisticky, tvrdohlavy, podvodny, lenivy, casto urazi druhe, vzdy mrzuty a liknavy, se pravi, ze se nachazi v kvalite nevedomosti.

VYKLAD: V pismech nalezneme pokyny k cinum, ktere se maji vykonavat a ktere ne. Kdo se temito zasadami neridi, kona ciny, ktere se vykonavat nemaji, a takovi lide jsou vseobecne materialisticti. Jednaji podle kvalit prirody, a nikoliv podle pokynu pisem. Nejsou prilis jemni a obycejne byvaji velice uskocni a dovedni v urazeni druhych. Jsou velice lenivi a svou povinnost nikdy nekonaji radne; radeji ji odlozi na jindy. Proto jsou vzdy mrzuti. Ve vsem se loudaji - to, co se da udelat za hodinu, delaji cela leta. Takovi lide se nachazeji v kvalite nevedomosti.

SLOKA 29

buddher bhedam dhrtes caiva gusatas tri-vidham srsu
procyamanam asesesa prthaktvena dhananjaya

buddheh - inteligence; *bhedam* - rozdily; *dhrteh* - odhodlani; *ca* - take; *eva* - zajiste; *gusatah* - z kvalit hmotne prirody; *tri-vidham* - tri druhy; *srsu* - slys; *procyamanam* - jak je vyjevim; *asesesa* - podrobne; *prthaktvena* - ruzne; *dhananjaya* - o dobyvateli bohatstvi.

O dobyvateli bohatstvi, slys nyni, prosim, jak ti podrobne vyjevim tri druhy porozumeni a odhodlanosti podle kvalit hmotne prirody.

VYKLAD: Pote, co Sri Krsna objasnil poznani, poznavane a znalce podle trech kvalit hmotne prirody, vysvetluje stejnym zpusobem rozdeleni inteligence a odhodlanosti.

SLOKA 30

pravrttim ca nivrttim ca karyakarye bhayabhaye
bandham moksam ca ya vetti buddhih sa partha sattviki

pravrttim - dela; *ca* - take; *nivrttim* - nedela; *ca* - a; *karya* - co by melo byt vykonano; *akarye* - a co by se nemelo delat; *bhaya* - strach; *abhaye* - nebojacnost; *bandham* - pouto; *moksam* - vysvobozeni; *ca* - a; *ya* - ktera; *vetti* - zna; *buddhih* - porozumeni; *sa* - to; *partha* - o synu Prthy; *sattviki* - v kvalite dobra.

Porozumeni, s jehoz pomoci clovek vi, co konat ma a co konat nema, ceho se ma obavat a ceho ne, co pouta a co vysvobozuje, o synu Prthy, takove porozumeni je v kvalite dobra.

VYKLAD: Ten, kdo nezna pokyny pisem, se zapleta do nasledku svych cinu. Ciny, ktere se vykonavaji podle pokynu pisem, se nazyvaji *pravrtti* neboli ciny, ktere by mely byt vykonany. Opakem jsou ciny, ktere by nemely byt vykonany, ponevadz nejsou v pismech doporuceny. Porozumeni, ktere rozlisuje inteligenci, se nachazi v kvalite dobra.

SLOKA 31

yaya dharmam adharmam ca karyam cakaryam eva ca
ayathavat prajanati buddhih sa partha rajasi

yaya - kterou; *dharmam* - nabozenske zasady; *adharmam* - bezboznost; *ca* - a; *karyam* - co by melo byt vykonano; *ca* - take; *akaryam* - co by nemelo byt vykonano; *eva* - zajiste; *ca* - take; *ayatha-vat* - nedokonale; *prajanati* - zna; *buddhih* - inteligence; *sa* - ta; *partha* - o synu Prthy; *rajasi* - v kvalite vasne.

O synu Prthy, porozumeni nerozlisujici mezi zboznym a bezboznym, mezi ciny, ktere se maji konat, a ciny, ktere se nemaji konat, se nachazi v kvalite vasne.

SLOKA 32

adharmam dharmam iti ya manyate tamasavrta
sarvarthan viparitams ca buddhih sa partha tamasi

adharmam - bezboznost; *dharmam* - nabozenstvi; *iti* - tak; *ya* - ktera; *manyate* - mysli si; *tamasa* - z iluze; *avrta* - zastrena; *sarva-arthan* - vsechny veci; *viparitan* - nespravny smer; *ca* - take; *buddhih* - inteligence; *sa* - ta; *partha* - o synu Prthy; *tamasi* - v kvalite nevedomosti.

Porozumeni zastrene iluzi a temnotou, pokladajici bezboznost za nabozenstvi a vzdy smerujici nespravnym smerem, o Partho, je v kvalite nevedomosti.

VYKLAD: Inteligence v kvalite nevedomosti jedna vzdy opacnym zpusobem, nez by mela. Zamita prave nabozenstvi a misto toho prijima takova nabozenstvi, ktera vlastne ani nabozenstvimi nejsou. Lide v kvalite nevedomosti povazuji velke duse za bezne lidi a obycejneho cloveka prijimaji jako velkou dusi. Pravdu vidi jako nepravdu a nepravdu povazuji za pravdu. Ve vsech svych cinnostech se davaji nepravou cestou; proto je jejich inteligence v kvalite nevedomosti.

SLOKA 33

dhrtya yaya dharayate manah-prasendriya-kriyah
yogenavyabhicarisya dhrtih sa partha sattviki

dhrtya - odhodlanost; *yaya* - kterou; *dharayate* - udrzovana; *manah* - mysli; *prasa* - zivot; *indriya* - smysly; *kriyah* - cinnosti; *yogena* - provadenim jogy; *avyabhicarisya* - bez jakehokoliv preruseni; *dhrtih* - odhodlanost; *sa* - ta; *partha* - o synu Prthy; *sattviki* - v kvalite dobra.

Nezlomna odhodlanost, ktera je udrzovana neochvejnym provadenim jogy a s niz clovek ovlada cinnosti mysli, zivota a smyslu, o synu Prthy, je odhodlanost nalezejici kvalite dobra.

VYKLAD: Joga je prostredkem k pochopeni Nejvyssi Duse. Kdo je s pevnou odhodlanosti pohrouzen v myslenkach na Nejvyssi Dusi, kdo soustreduje mysl, smysly a zivot na Nejvyssiho, ten oddane slouzi Krsnovi. Takova odhodlanost nalezi kvalite dobra. Slovo *avyabhicarisya* je velmi dulezite, nebor poukazuje na osoby, ktere laskyplne slouzi Krsnovi a ktere se nikdy nenechaji svest z cesty jinymi ciny.

SLOKA 34

yaya tu dharma-kamarthan dhrtya dharayate rjuna
prasangena phalakanksi dhrtih sa partha rajasi

yaya - kterou; *tu* - ale; *dharma* - nabozenstvi; *kama* - smysloveho pozitku; *arthan* - ekonomickeho rozvoje; *dhrtya* - s odhodlanosti; *dharayate* - drzet se; *arjuna* - o Ardzuno; *prasangena* - protoze ulpiva; *phala-akanksi* - touzice po plodech; *dhrtih* - odhodlanost; *sa* - ta; *partha* - o synu Prthy; *rajasi* - v kvalite vasne.

Avsak odhodlanost, s niz se clovek usilovne drzi plodu nabozenstvi, ekonomickeho rozvoje a smysloveho pozitku, o Ardzuno, takova odhodlanost nalezi kvalite vasne.

VYKLAD: Clovek, ktery neustale touzi po plodech ekonomickych a nabozenskych cinnosti, jehoz jedinou touhou je smyslovy pozitek a jehoz mysl, zivot a smysly se timto zabyvaji, se nachazi v kvalite vasne.

SLOKA 35

yaya svapnam bhayam sokam visadam madam eva ca
na vimuncati durmedha dhrtih sa partha tamasi

yaya - kterou; *svapnam* - sneni; *bhayam* - bazne; *sokam* - narku; *visadam* - mrzutosti; *madam* - iluze; *eva* - zajiste; *ca* - take; *na* - nikdy; *vimuncati* - neoprosruje od; *durmedha* - neinteligentni; *dhrtih* - odhodlanost; *sa* - ta; *partha* - o synu Prthy; *tamasi* - v kvalite nevedomosti.

A odhodlanost, ktera nepresahuje ramec sneni, bazne, narku, mrzutosti a iluze, takova posetila odhodlanost nalezi, o synu Prthy, kvalite temna.

VYKLAD: Nesmime se nyni domnivat, ze clovek, ktery se nachazi v kvalite dobra, nesni. ,,Sneni`` v tomto versi znamena prilis dlouho spat. Sneni je prirozeny jev, ar uz se clovek nachazi v kvalite

dobra, vasne nebo nevedomosti. Avsak ten, kdo nadmerne spi, aniz by tomu nejak celil, kdo se nemuze zbavit hmotne pychy a zrici se smyslovych pozitku, kdo nemuze zanechat sneni o ovladani hmotneho sveta a kdo cely svuj zivot, svou mysl a sve smysly zamestnava v tomto duchu, ten ma odhodlanost v kvalite nevedomosti.

SLOKA 36

sukham tv idanim tri-vidham srsu me bharatarsabha
abhyasad ramate yatra duhkhantam ca nigacchati

sukham - stesti; *tu* - ale; *idanim* - nyni; *tri-vidham* - troji; *srsu* - slys; *me* - ode Mne; *bharata-rsabha* - o nejlepsi z Bharatovcu; *abhyasat* - cvikem; *ramate* - tesi se; *yatra* - tam; *duhkha* - strasti; *antam* - konec; *ca* - take; *nigacchati* - ziskava.

O nejlepsi z Bharatovcu, nyni ode Mne slys o trojim stesti, v nemz podminena duse nachazi poteseni a ktere nekdy ukoncuje vsechny jeji strasti.

VYKLAD: Podminena duse se neustale pokousi uzivat si hmotneho stesti. A tak prezvykuje to, co uz bylo prezvykano. Nekdy vsak, diky styku s velkou dusi, je podminena duse z techto hmotnych pout vysvobozena. Podminena duse se jinymi slovy neustale zamestnava nejakym smyslovym pozitkem, ale jakmile diky vhodne spolecnosti pochopi, ze usiluje neustale o stejnou vec, a pritom znovu probudi sve prave vedomi o Krsnovi, muze se vysvobodit z tohoto opakovaneho takzvaneho stesti.

SLOKA 37

yat tad agre visam iva parisame mrtopamam
tat sukham sattvikam proktam atma-buddhi-prasada-jam

yat - ktere; *tat* - to; *agre* - zpocatku; *visam iva* - jako jed; *parisame* - na konci; *amrta* - nektar; *upamam* - v porovnani; *tat* - to; *sukham* - stesti; *sattvikam* - v kvalite dobra; *proktam* - pravi se; *atma* - sve ja; *buddhi* - inteligenci; *prasada-jam* - uspokojujici.

O stesti, ktere je zpocatku jako jed a na konci jako nektar a ktere podnecuje k seberealizaci, se pravi, ze nalezi kvalite dobra.

VYKLAD: Usiluje-li clovek o seberealizaci, musi se ridit mnohymi pravidly a prikazy, aby se naucil ovladat mysl a smysly a aby svou mysl dokazal upnout na Nejvyssiho. To je velmi obtizne, trpke jako jed, ale uspeje-li clovek nasledovanim techto pravidel a dosahne takto transcendentalni roviny, ochutna skutecny nektar a zacne se tesit z prave radosti zivota.

SLOKA 38

visayendriya-samyogad yat tad agre mrtopamam
parisame visam iva tat sukham rajasam smrtam

visaya - smyslovych predmetu; *indriya* - a smyslu; *samyogat* - ze spojeni; *yat* - ktere; *tat* - to; *agre* - zpocatku; *amrta-upamam* - jako nektar; *parisame* - na konci; *visam iva* - jako jed; *tat* - to; *sukham* - stesti; *rajasam* - v kvalite vasne; *smrtam* - povazuje se.

stesti, ktere vznika ze spojeni smyslu a jejich predmetu, ktere je zpocatku jako nektar, ale na konci jako jed, takove stesti se pripisuje kvalite vasne.

VYKLAD: Kdyz se mlady muz setka s mladou zenou, smysly zacnou muze nutit, aby se na zenu dival, aby se ji dotykal a aby s ni mel pohlavni styk. Zpocatku to na smysly muze pusobit velice prijemne a uspokojive, ale nakonec nebo za nejaky cas je to jako jed. Rozejdou se nebo se rozvedou a misto stesti se dostavi narek a zarmutek. Takove stesti je vzdy v kvalite vasne. Radost pochazejici ze spojeni smyslu a smyslovych predmetu je pricinou bolesti, a meli bychom se ji za kazdou cenu vyhnout.

SLOKA 39

yad agre canubandhe ca sukham mohanam atmanah
nidralasya-pramadottham tat tamasam udahrtam

yat - ktere; *agre* - zpocatku; *ca* - take; *anubandhe* - na konci; *ca* - take; *sukham* - stesti; *mohanam* - iluze; *atmanah* - vlastni ja; *nidra* - spanek; *alasya* - lenost; *pramada* - a iluze; *uttham* - povstavajici z; *tat* - to; *tamasam* - v kvalite nevedomosti; *udahrtam* - rika se.

O stesti, ktere je slepe vuci seberealizaci, ktere je od pocatku do konce klamem a pochazi ze spanku, lenosti a iluze, se pravi, ze nalezi kvalite nevedomosti.

VYKLAD: Kdo nachazi poteseni v lenivosti a spanku, ten se zajiste nachazi v kvalite temnoty, nevedomosti, stejne jako ten, kdo nikdy nevi, jak ma ci nema jednat. Pro ty, kteri se nachazeji v teto kvalite, je vsechno iluze. Neexistuje pro ne stesti ani na pocatku, ani na konci. Clovek nachazejici se v kvalite vasne muze snad zpocatku prozivat jisty druh stesti, ktere se nakonec promeni v utrpeni, ale clovek v kvalite nevedomosti proziva od zacatku az do konce jen utrpeni.

SLOKA 40

na tad asti prthivyam va divi devesu va punah
sattvam prakrti-jair muktam yad ebhih syat tribhir gusaih

na - ne; *tat* - ten; *asti* - je; *prthivyam* - na Zemi; *va* - nebo; *divi* - na vyssich planetach; *devesu* - mezi polobohy; *va* - nebo; *punah* - znovu; *sattvam* - existence; *prakrti-jaih* - hmotne prirody; *muktam* - osvobozen; *yat* - ktery; *ebhih* - od vlivu; *syat* - je; *tribhih* - tri; *gusaih* - kvalit hmotne prirody.

Zde, ani mezi polobohy na vyssich planetach neexistuje bytost, ktera by byla oprostena od vlivu kvalit hmotne prirody.

VYKLAD: V tomto versi Krsna shrnuje, ze vliv tri kvalit hmotne prirody je pritomny v celem vesmiru.

SLOKA 41

brahmasa-ksatriya-visam sudrasam ca parantapa
karmasi pravibhaktani svabhava-prabhavair gusaih

brahmasa - brahmani; *ksatriya* - ksatrijove; *visam* - vaisjove; *sudrasam* - sudrove; *ca* - a; *parantapa* - o podmaniteli nepratel; *karmasi* - ciny; *pravibhaktani* - deli se; *svabhava* - vlastni prirozenosti; *prabhavaih* - zrozeny; *gusaih* - z kvalit hmotne prirody.

Brahmani, ksatrijove, vaisjove a sudrove se poznaji podle vlastnosti prislusnych jejich povaze, ktere odpovidaji kvalitam hmotne prirody, o podmaniteli nepratel.

SLOKA 42

samo damas tapah saucam ksantir arjavam eva ca
jnanam vijnanam astikyam brahma-karma svabhava-jam

samah - mirumilovnost; *damah* - sebevlada; *tapah* - odrikani; *saucam* - cistota; *ksantih* - snasenlivost; *arjavam* - poctivost; *eva* - zajiste; *ca* - a; *jnanam* - poznani; *vijnanam* - moudrost; *astikyam* - zboznost; *brahma* - brahmanu; *karma* - cinnost; *svabhava-jam* - zrozeny z jejich vlastni povahy.

Mirumilovnost, sebevlada, odrikani, cistota, snasenlivost, poctivost, poznani, moudrost a zboznost jsou prirozene vlastnosti, kterymi se vyznacuji brahmani.

SLOKA 43

sauryam tejo dhrtir daksyam yuddhe capy apalayanam
danam isvara-bhavas ca ksatram karma svabhava-jam

sauryam - statecnost; *tejah* - sila; *dhrtih* - odhodlanost; *daksyam* - duchapritomnost; *yuddhe* - v boji; *ca* - a; *api* - take; *apalayanam* - neochvejnost; *danam* - stedrost; *isvara* - schopnost vest druhe; *bhavah* - prirozenost; *ca* - a; *ksatram* - ksatriju; *karma* - cinnost; *svabhava-jam* - zrozeny z jejich vlastni povahy.

Statecnost, sila, odhodlanost, duchapritomnost, neochvejnost v boji, stedrost a schopnost vest druhe jsou vlastnosti vrozene ksatrijum.

SLOKA 44

krsi-go-raksya-vasijyam vaisya-karma svabhava-jam
paricaryatmakam karma sudrasyapi svabhava-jam

krsi - orani; *go* - krav; *raksya* - ochrana; *vasijyam* - obchod; *vaisya* - vaisju; *karma* - cinnost; *svabhava-jam* - zrozeny z jejich vlastni povahy; *paricarya* - sluzba; *atmakam* - povaha; *karma* - povinnost; *sudrasya* - sudru; *api* - take; *svabhava-jam* - zrozeny z jejich vlastni povahy.

Obdelavani pudy, ochrana krav a obchod jsou cinnosti, kterymi se vyznacuji vaisjove, a prirozenou povinnosti sudru je slouzit druhym svou praci.

SLOKA 45

sve sve karmasy abhiratah samsiddhim labhate narah
sva-karma-niratah siddhim yatha vindati tac chrsu

sve sve - kazdy sve vlastni; *karmasi* - konanim; *abhiratah* - venovat se; *samsiddhim* - dokonalost; *labhate* - dosahne; *narah* - clovek; *sva-karma* - sve vlastni povinnosti; *niratah* - zamestnan; *siddhim* - dokonalost; *yatha* - jakou; *vindati* - ziska; *tat* - ten; *srsu* - slys.

Konanim svych povinnosti muze kazdy dosahnout dokonalosti. Nyni ode Mne vyslechni, jak se to muze stat.

SLOKA 46

yatah pravrttir bhutanam yena sarvam idam tatam
sva-karmasa tam abhyarcya siddhim vindati manavah

yatah - ze ktere; *pravrttih* - emanace; *bhutanam* - vsech zivych bytosti; *yena* - ktery; *sarvam* - vsechno; *idam* - toto; *tatam* - prostupuje; *sva-karmasa* - vlastni povinnosti; *tam* - Jeho; *abhyarcya* - uctivanim; *siddhim* - dokonalost; *vindati* - dosahne; *manavah* - clovek.

Uctivanim Pana, jenz je zdrojem vsech bytosti a ktery vsim prostupuje, muze clovek dosahnout dokonalosti, kona-li vlastni povinnosti.

VYKLAD: Jak uz bylo uvedeno v patnacte kapitole, vsechny zive bytosti jsou nepatrnymi casteckami Nejvyssiho Pana, ktery je jejich puvodcem. To je take potvrzeno ve Vedanta-sutre: *janmady asya yatah.* Nejvyssi Pan je tedy pocatkem veskereho zivota vseho tvorstva a svymi dvema energiemi, vnejsi a vnitrni, vse prostupuje, coz je popsano v sedme kapitole Bhagavadgity. Nejvyssiho Pana musime proto uctivat spolecne s Jeho energiemi. Vaisnavove obycejne uctivaji Nejvyssiho Pana spolecne s Jeho vnitrni energii. Vnejsi energie je prevracenym obrazem vnitrni energie. Vnejsi energie je pozadi, ale Nejvyssi Pan ve svem aspektu Paramatmy je vsudypritomny. Je Naddusi vsech polobohu, lidi i zvirat - vsude. Musime si proto uvedomit, ze nasi povinnosti je slouzit Mu, ponevadz jsme Jeho nedilnymi casteckami. Vsichni bychom se meli venovat oddane sluzbe a byt si plne vedomi Krsny. To se doporucuje v tomto versi.

Kazdy by si mel myslet, ze ho Hrsikesa, Pan smyslu, poveril urcitym zamestnanim, a plody teto prace by mely byt pouzity k uctivani Sri Krsny, Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Ma-li clovek takove pevne presvedceni a je-li si pritom plne vedom Krsny, zacne si diky Krsnove milosti vsechno uvedomovat. To je dokonalost zivota. Sri Krsna v Bhagavadgite (12.7) prohlasuje: *tesam aham samuddharta.* ,,Nejvyssi Pan se osobne postara o spasu takoveho oddaneho.`` To je dokonalosti zivota. Slouzi-li nekdo Nejvyssimu Panu, dosahne dokonalosti, ar uz je jeho zamestnani jakekoliv.

SLOKA 47

sreyan sva-dharmo vigusah para-dharmat sv-anusthitat
svabhava-niyatam karma kurvan napnoti kilbisam

sreyan - lepsi; *sva-dharmah* - vlastni povinnost; *vigusah* - nedokonale konanou; *para-dharmat* - povinnost druheho; *su-anusthitat* - dokonale konanou; *svabhava-niyatam* - predepsane povinnosti podle vlastni povahy; *karma* - cin; *kurvan* - kona; *na* - nikdy; *apnoti* - ziska; *kilbisam* - hrisne nasledky.

Lepsi je konat svou vlastni povinnost, byr nedokonale, nez povinnost druheho, a dokonale. Kdo kona predepsane povinnosti v souladu s vlastni povahou, neni nikdy postizen hrisnymi nasledky.

VYKLAD: V Bhagavadgite jsou popsany predepsane povinnosti pro kazdeho. V predeslych slokach se rikalo, ze povinnosti brahmanu, ksatriju, vaisju a sudru jsou predepsany podle tri kvalit hmotne prirody. Vykonavat povinnosti druhych se vsak nedoporucuje. Clovek, pro nehoz je prirozene konat praci sudry, se nema vydavat za brahmana, i kdyby se narodil v brahmanske rodine. Meli bychom jednat podle vlastni povahy a zadna prace neni opovrzenihodna, jestlize se vykonava jako sluzba Nejvyssimu Panu. Povinnosti brahmana se zajiste nachazeji v kvalite dobra, ale jestlize nekdo neni v kvalite dobra, nemel by napodobovat cinnosti brahmanu. Ksatrija, vladce, ma mnoho neprijemnych povinnosti; musi napriklad pouzivat nasili, zabijet nepratele a nekdy se z diplomatickych duvodu musi uchylit i ke lzi. Nasili a dvojaka hra patri k politice, avsak ksatrija se nesmi zrikat sveho poslani a snazit se vykonavat brahmanske povinnosti.

Clovek musi jednat tak, aby uspokojil Nejvyssiho Pana. Ardzuna byl ksatrija, presto vsak vahal, kdyz mel bojovat proti nepriteli. Je-li vsak takovy boj konan pro Krsnu, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, pak se neni treba obavat nejakeho poklesku. V obchodnim svete se leckdy prihodi, ze obchodnik musi zalhat, aby mel vubec nejaky zisk. Jestlize to neudela, nic neziska. Obchodnik nekdy rika: ,,Drahy zakazniku, pro vas se vzdam vseho zisku``, ale kazdy by mel vedet, ze obchodnik by bez zisku nemohl existovat. Jestlize obchodnik rika, ze nedela zadne zisky, meli bychom vedet, ze lze. Obchodnik vsak nesmi opustit sve zamestnani a vzit na sebe povinnosti brahmana jen proto, ze je nucen ve svem vlastnim zamestnani lhat. To se rozhodne nedoporucuje. Pokud clovek svou praci slouzi Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, pak nezalezi, je-li ksatrija, vaisja ci sudra. I brahmani, kteri vykonavaji ruzne obeti, musi nekdy zabit zvire, nebor pri obetech se zvirata nekdy zabijeji, ale to neni hrich. Jestlize ksatrija v boji zabije nepritele, ani to neni hrich, ponevadz plni svoji povinnost. Toto jiz bylo podrobne vysvetleno ve treti kapitole. Vsichni bychom meli pracovat pro Jadznu neboli Visnua, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, nebor vse, co clovek dela pro vlastni uspokojeni, zpusobuje jeho otroctvi. Na zaver muzeme rici, ze

kazdy ma konat ciny, ktere odpovidaji hmotne kvalite, v niz je zalozen, a ze se ma rozhodnout pracovat tak, aby pouze slouzil v nejvyssim zajmu Nejvyssiho Pana.

SLOKA 48

saha-jam karma kaunteya sa-dosam api na tyajet
sarvarambha hi dosesa dhumenagnir ivavrtah

saha-jam - soucasne zrozen; *karma* - cin; *kaunteya* - o synu Kunti; *sa-dosam* - s vadou; *api* - i kdyz; *na* - nikdy; *tyajet* - nemel by zanechat; *sarva-arambhah* - kazdy pokus; *hi* - zajiste; *dosesa* - s vadou; *dhumena* - kourem; *agnih* - ohen; *iva* - jako; *avrtah* - zahalen.

Kazde pocinani, o synu Kunti, je zahaleno nejakou vadou, tak jako je ohen zahalen kourem. Proto by clovek nemel zanechat cinnosti, ktera je mu vrozena, byr by mela vady.

VYKLAD: V podminenem zivote jsou vsechny cinnosti znecisteny kvalitami hmotne prirody. I brahman musi vykonavat obeti, pri kterych se zabijeji zvirata. Prave tak ksatrija, ar je jakkoliv zbozny, musi bojovat se svymi neprateli. Tomu se nevyhne. I velice zbozny obchodnik musi nekdy zatajit svuj zisk, aby mohl pokracovat v obchodovani, a nekdy je i nucen obchodovat na cernem trhu. Je to nezbytne a nelze se tomu vyhnout. Prave tak je tomu se sudrou, ktery slouzi spatnemu panovi. Musi vykonavat jeho pokyny, i kdyz by vlastne nemely byt vykonany. Pres tyto nedostatky musi clovek pokracovat ve vykonavani svych predepsanych povinnosti, ponevadz jsou mu vrozene.

V tomto versi je na to uveden velmi dobry priklad. Ackoliv je ohen cisty, je v nem i kour. Ale ohen neni kourem znecisrovan. Ohen je povazovan za nejcistsi prvek, prestoze obsahuje kour. Chce-li se ksatrija vzdat svych vojenskych povinnosti a radeji konat povinnosti brahmana, neni mu zajisteno, ze brahmanske povinnosti s sebou nenesou take neco neprijemneho. Z toho muzeme vyvodit, ze nikdo v tomto hmotnem svete neni zcela zbaven hmotneho znecisteni. Vrarme se k prikladu s kourem a ohnem, ktery je v teto souvislosti velice vystizny. Kdyz nekdo v zimnim obdobi kvuli vyuziti tepla vezme kamen z ohne, muze se stat, ze se mu kour dostane do oci a zpusobi mu slzeni. Nicmene i pres tyto neprijemne okolnosti se musi ohen kvuli teplu pouzivat. Podobne nema clovek zanechavat sveho prirozeneho poslani pro nejake nelibe okolnosti, nybrz ma byt odhodlan prostrednictvim svych predepsanych povinnosti slouzit Nejvyssimu Panu, Krsnovi. To je jeho dokonalost. Kona-li clovek ciny pro poteseni Nejvyssiho Pana, jsou takove ciny ocisteny ode vsech vad. Kdyz nekdo oddane slouzi, vysledek jeho prace se ocisruje a on muze dokonale spatrit sve vlastni ja. Tomu se rika seberealizace.

SLOKA 49

asakta-buddhih sarvatra jitatma vigata-sprhah
naiskarmya-siddhim paramam sannyasenadhigacchati

asakta-buddhih - s neulpivajici inteligenci; *sarvatra* - vsude; *jita-atma* - s ovladnutou mysli; *vigata-sprhah* - bez hmotnych zadosti; *naiskarmya-siddhim* - dokonalost - byt prost nasledku cinu; *paramam* - nejvyssi; *sannyasena* - zivotnim stadiem odrikani; *adhigacchati* - dosahne.

Kdo na nicem neulpiva, ovlada se a netouzi po hmotnych pozitcich, muze odrikanim dosahnout nejvyssi dokonalosti v oprosteni od nasledku.

VYKLAD: Skutecne poznani znamena, ze na sebe clovek pohlizi jako na cast Nejvyssiho Pana a tudiz si je vedom, ze nema pravo uzivat si plodu sve prace. Jako cast Nejvyssiho Pana musime obetovat vysledky nasi prace k Jeho pozitku. Toto je skutecne uvedomovani si Krsny. Osoba jednajici v tomto duchu je pravym sannjasinem, clovekem v zivotnim stadiu odrikani. Clovek s takovym vedomim se citi spokojen, nebor vsechny ciny kona pro Nejvyssiho. Neciti se poutan k nicemu hmotnemu. Zvykne si nevyhledavat radost v nicem jinem nez v transcendentalnim stesti, ktere pociruje pri sluzbe Bohu. Sannjasi je clovek, ktery je oprosten od nasledku svych minulych cinu, ale ten, kdo jedna s mysli uprenou na Krsnu, dosahne automaticky teto dokonalosti, aniz by musel vstoupit do zivotniho stadia odrikani. Tento stav mysli se nazyva *yogarumha*, coz znamena dosazeni vrcholneho stadia jogy. To je potvrzeno ve treti kapitole: *yas tv atma-ratir eva syat* (Bg.3.17). Kdo je spokojen v sobe, ten se nepotrebuje obavat nasledku svych cinu.

SLOKA 50

siddhim prapto yatha brahma tathapnoti nibodha me
samasenaiva kaunteya nistha jnanasya ya para

siddhim - dokonalost; *praptah* - dosahne; *yatha* - jak; *brahma* - Nejvyssi; *tatha* - tak; *apnoti* - dosahne; *nibodha* - snaz se porozumet; *me* - ode Mne; *samasena* - v kratkosti; *eva* - zajiste; *kaunteya* - o synu Kunti; *nistha* - stadium; *jnanasya* - poznani; *ya* - ktere; *para* - transcendentalni.

O synu Kunti, slys ode Mne, jak ten, kdo dosahl teto dokonalosti, muze dospet k nejvyssimu dokonalemu stavu, k brahma, coz je nejvyssi stadium poznani, jednanim, ktere ti v kratkosti popisi.

VYKLAD: Sri Krsna popisuje Ardzunovi, jak lze dosahnout nejvyssiho dokonaleho stadia jednoduse tim, ze se vykonavaji povinnosti pro Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Dokonaleho stadia brahma lze dosahnout tim, ze se pro poteseni Nejvyssiho Pana clovek vzdava vysledku sve prace. To je cesta seberealizace. Skutecne dokonalosti poznani se vsak dosahne cistym uvedomovanim si Krsny, coz bude popsano v nasledujicich versich.

SLOKA 51 - 53

buddhya visuddhaya yukto dhrtyatmanam niyamya ca
sabdadin visayams tyaktva raga-dvesau vyudasya ca

vivikta-sevi laghv-asi yata-vak-kaya-manasah
dhyana-yoga-paro nityam vairagyam samupasritah

ahankaram balam darpam kamam krodham parigraham
vimucya nirmamah santo brahma-bhuyaya kalpate

buddhya - inteligenci; *visuddhaya* - zcela ocisten; *yuktah* - zamestnava; *dhrtya* - s odhodlanosti; *atmanam* - sam; *niyamya* - usmerneny; *ca* - take; *sabda-adin* - jako zvuk; *visayan* - smyslove predmety; *tyaktva* - vzdat se; *raga* - pripoutanost; *dvesau* - nenavist; *vyudasya* - odvrhnout; *ca* - take; *vivikta-sevi* - zijici v ustrani; *laghu-asi* - malo ji; *yata* - ovlada; *vak* - rec; *kaya* - telo; *manasah* - a mysl; *dhyana-yoga-parah* - ve stavu vnitrniho vytrzeni; *nityam* - neustale (ctyriadvacet hodin denne); *vairagyam* - odpoutani; *samupasritah* - uchylit se; *ahankaram* - falesne ego; *balam* - falesna moc; *darpam* - falesna pycha; *kamam* - chtic; *krodham* - hnev; *parigraham* - prijimani hmotnych veci; *vimucya* - vysvobozen z; *nirmamah* - bez pocitu vlastnictvi; *santah* - mirumilovny; *brahma-bhuyaya* - pro seberealizaci; *kalpate* - je vhodny.

Kdo se ocistil za pomoci sve inteligence, ovlada s odhodlanosti svou mysl a vzdal se predmetu smysloveho pozitku, kdo se oprostil od ulpivani a nenavisti, kdo setrvava v ustrani, malo ji, ovlada rec, telo i mysl a je vzdy ve stavu vnitrniho vytrzeni, kdo je odpoutan, prost falesneho ega, falesne moci, falesne pychy, chtice a hnevu, neprijima hmotne veci a kdo nema falesny pocit vlastnictvi a je mirumilovny, ten je urcite hoden seberealizace.

VYKLAD: Clovek, ktery se ocistil inteligenci, se udrzuje v kvalite dobra, a takto ovlada mysl a vzdy setrvava v tranzu. Nelpi na predmetech smysloveho pozitku a jedna bez zavisti a naklonnosti. Dava prednost zivotu na osamelem miste, neji vic, nez kolik potrebuje, a ovlada cinnosti tela a mysli. A ponevadz se neztotoznuje s telem, nema falesne ego. Netouzi, aby jeho telo bylo krasne a silne. A ponevadz nema telesne pojeti zivota, nema ani falesnou pychu. Je spokojen se vsim, co obdrzi milosti Boha, nehneva se, kdyz se mu nedostane smyslovych pozitku, a neusiluje o ziskani smyslovych predmetu. Takovy clovek se stava naprosto lhostejnym k hmotnym vecem, nebor se zbavil falesneho ega. Takovy stav se nazyva *brahma-bhuta* neboli realizace brahma. Jakmile clovek odvrhne hmotne pojeti zivota, stane se mirumilovnym a nikdy ho nic nerozrusi. To je take popsano na konci druhe kapitoly Bhagavadgity (2.70):

apuryamasam acala-pratistham
samudram apah pravisanti yadvat
tadvat kama yam pravisanti sarve
sa santim apnoti na kama-kami

,,Miru muze dosahnout pouze ten, kdo se nenecha vyrusit nepretrzitymi proudy zadosti, jez se jako reky vlevaji do oceanu, ktery presto ve svem zakladu zustava nehybny - a nikoliv ten, kdo se snazi uspokojovat sve zadosti.``

SLOKA 54

brahma-bhutah prasannatma na socati na kanksati
samah sarvesu bhutesu mad-bhaktim labhate param

brahma-bhutah - sjednoceny s Absolutnim; *prasanna-atma* - dokonale radostny; *na* - nikdy; *socati* - beduje; *na* - nikdy; *kanksati* - touzi; *samah* - stejny; *sarvesu* - vsechny; *bhutesu* - zive bytosti; *mat-bhaktim* - oddana sluzba Mne; *labhate* - dosahne; *param* - transcendentalni.

Kdo zaujal toto transcendentalni postaveni, realizuje nejvyssi brahma a je naplnen radosti. Nikdy se nermouti ani po nicem netouzi a ke vsem bytostem je stejny. Za tohoto stavu dosahne Me ryzi oddane sluzby.

VYKLAD: Pro impersonalisty je stadium *brahma-bhuta,* neboli dosazeni jednoty s absolutnem, konecnym cilem. Aby se vsak nekdo stal personalistou, cistym oddanym, musi jit dale a zapojit se do ciste oddane sluzby. Znamena to, ze ten, kdo slouzi Nejvyssimu Panu s ryzi oddanosti, je jiz vysvobozen a dosahl jednoty s Absolutnim nazvane *brahma-bhuta.* Nikdo nemuze slouzit Nejvyssimu, nedosahl-li s Nim jednoty. Na absolutni rovine neni zadny rozdil mezi tim, kdo slouzi, a tim, kdo je obsluhovan, avsak z hlediska vyssiho duchovniho pojeti zde rozdil je.

Utrpeni existuje v hmotnem pojeti zivota, kdy clovek jedna pro smyslovy pozitek, ale je-li zapojen do ciste oddane sluzby v absolutnim svete, zadne utrpeni nezaziva. Oddany, ktery si uvedomuje Krsnu, se nema proc rmoutit a ani nema po cem touzit. Ponevadz Buh je dokonaly, stane se osoba, ktera Mu oddane a laskyplne slouzi, take dokonalou. Bude jako reka, ktera se zbavila veskere kalne vody. Protoze cisty oddany nemysli na nic jineho nez na Krsnu, je vzdy prirozene vesely. Nad hmotnou ztratou nebo ziskem nenarika ani nejasa, ponevadz je uplne spokojeny ve sve sluzbe Panu. Vi, ze kazdy zivy tvor je nepatrnou casteckou Nejvyssiho Pana, a tedy Jeho vecnym sluzebnikem, a proto netouzi po hmotnem pozitku. V hmotnem svete nevidi nikoho vyse nebo nize, nebor takove vyssi a nizsi postaveni je pomijive a oddany nema nic spolecneho s pomijivymi jevy. Kamen a zlato maji pro neho stejnou hodnotu. To je stadium *brahma-bhuta,* ktereho cisty oddany muze snadno dosici. Pomysleni na splynuti s nejvyssim brahma mu pripada dabelske, ponevadz znamena zanik individuality. Take pomysleni na zivot v nebeskem kralovstvi je pro neho fantazmagorie. Smysly jsou pro neho jako polamane zuby hada - jako se clovek nemusi bat hada s polamanymi zuby, tak se take nemusi bat smyslu, ktere jsou ovladnuty. Pro cloveka nakazeneho hmotou znamena zivot v hmotnem svete utrpeni, ale pro oddaneho je cely svet Vaikuntha, duchovni nebe. Nejvyse postavena osobnost v tomto hmotnem vesmiru nema pro oddaneho vetsi vyznam nez mravenec. Teto urovne muze byt dosazeno milosti Sri Caitanji, ktery v tomto veku kazal cistou oddanou sluzbu.

SLOKA 55

bhaktya mam abhijanati yavan yas casmi tattvatah
tato mam tattvato jnatva visate tad-anantaram

bhaktya - cistou oddanou sluzbou; *mam* - Me; *abhijanati* - muze poznat; *yavan* - tak; *yah ca asmi* - jaky jsem; *tattvatah* - vpravde; *tatah* - pak; *mam* - Me; *tattvatah* - pravdive; *jnatva* - znaje; *visate* - vstoupi; *tat-anantaram* - potom.

Pouze oddanou sluzbou mohu byt pochopen takovy, jaky jsem, jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi. A kdyz si Mne nekdo plne uvedomi na zaklade takove oddanosti, muze vstoupit do Boziho kralovstvi.

VYKLAD: Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Krsna, a Jeho uplne casti nemohou byt pochopeny intelektualnimi spekulacemi nebo neoddanymi. Chce-li nekdo pochopit Nejvyssi Osobnost Bozstvi, musi zacit provadet oddanou sluzbu pod vedenim cisteho oddaneho. Jinak zustane pravda o Bozi Osobe skryta. V Bhagavadgite (7.25) uz bylo receno, ze Sri Krsna se nezjevuje vsem (*naham prakasah sarvasya*). Nikdo nemuze pochopit Boha dukladnymi studiemi nebo intelektualnim hloubanim. Pouze ten, kdo si je vedom Krsny a oddane Mu slouzi, muze pochopit, kdo je Krsna. Akademicke vzdelani nam nepomuze.

Ten, kdo plne realizuje vedu o Krsnovi, je kvalifikovan ke vstupu do duchovniho kralovstvi, Krsnova sidla. Splynuti s brahma neznamena, ze ziva bytost ztraci svou totoznost. Kde je oddana sluzba, tam je i Buh a Jeho oddani. Tato skutecnost nikdy nezmizi, ani po vysvobozeni. Vysvobozeni znamena zbavit se hmotneho pojeti zivota. Stejna individualita existuje v duchovnim zivote, avsak jen v ciste duchovni podobe s vedomim Krsny. Clovek si nesmi chybne vykladat slovo *visate* (,,vstoupi ke Mne``) a myslit si, ze to potvrzuje teorii impersonalistu o splynuti s neosobnim brahma. Nikoliv, slovo *visate* znamena, ze clovek muze vstoupit jako jednotlivec do kralovstvi Nejvyssiho Pana a v Jeho spolecnosti Mu oddane slouzit. Ke spravnemu pochopeni muzeme pouzit prikladu se zelenym ptakem, ktery vleti do zeleneho lesa nikoliv proto, aby s lesem splynul, nybrz aby se tesil z plodu stromu. Impersonaliste obycejne uvadeji priklad s rekou, ktera splyne s morem. Toto splynuti jim snad prinese stesti, avsak personalista si ponechava svou individualitu jako vodni zivocich v mori. V morskych hlubinach zije nespocetne mnoho zivych tvoru. Abychom poznali more, nestaci se divat jen na hladinu; musime mit dokonale vedomosti o morske faune skryvajici se v hlubinach.

Oddany muze diky sve ciste oddane sluzbe vpravde pochopit transcendentalni vlastnosti a atributy Nejvyssiho Pana. V jedenacte kapitole se take pise, ze pouze oddanou sluzbou muze clovek pochopit Krsnu. To se potvrzuje i v tomto versi; pouze prostrednictvim oddane sluzby muzeme pochopit Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Krsnu, a vstoupit do Jeho kralovstvi.

Po dosazeni stadia *brahma-bhuta,* neboli po opusteni hmotnych predstav, clovek zacne oddane slouzit tim, ze zacne naslouchat o Panu. Kdyz clovek naslouchа o Nejvyssim Panu, automaticky se povysi do stadia *brahma-bhuta* a veskere hmotne znecisteni, jako chtic a lacnost po smyslovem pozitku, zmizi. Jakmile chtic a zadost zmizi ze srdce oddaneho, upevni se jeho touha slouzit Panovi, a tim se postupne zbavi veskere hmotne necistoty. V tomto stadiu pak muze poznat Nejvyssiho Pana. To je take potvrzeno ve Srimad Bhagavatamu. Transcendentalni sluzba Krsnovi neboli bhakti pokracuje i po vysvobozeni. Ve Vedanta-sutre (4.1.12) je to potvrzeno slovy: *a-prayasat tatrapi hi drstam*. Znamena to, ze oddana sluzba pokracuje i po vysvobozeni. Ve Srimad Bhagavatamu se skutecne vysvobozeni definuje jako obrozeni vlastni identity zive bytosti neboli jako znovuobnoveni jejiho puvodniho vztahu k Bohu. Co tato prava totoznost znamena, jsme jiz vysvetlili: zive bytosti jsou nepatrne castecky Nejvyssiho Pana. Slouzit Nejvyssimu Panu je prirozenym postavenim zive bytosti a tato sluzba po vysvobozeni nekonci. Opravdove vysvobozeni znamena vyprostit se z nespravneho pojeti zivota.

SLOKA 56

sarva-karmasy api sada kurvaso mad-vyapasrayah
mat-prasadad avapnoti sasvatam padam avyayam

sarva - vsechny; *karmasi* - ciny; *api* - byr; *sada* - vzdy; *kurvasah* - konat; *mat-vyapasrayah* - pod Mou ochranou; *mat-prasadat* - Mou milosti; *avapnoti* - dosahne; *sasvatam* - vecne; *padam* - sidlo; *avyayam* - nepomijejici.

Muj cisty oddany dosahne pod Mou ochranou a Mou milosti vecneho a nepomijejiciho sidla, trebaze kona nejruznejsi ciny.

VYKLAD: Slova *mad-vyapasrayah* znamenaji ,,byt pod ochranou Nejvyssiho Pana``. Cisty oddany jedna pod vedenim Nejvyssiho Pana nebo Jeho zastupce, duchovniho ucitele, aby se zbavil hmotneho znecisteni. Pro cisteho oddaneho neexistuje zadne casove omezeni; pod vedenim Nejvyssiho Pana je stoprocentne zamestnan ctyriadvacet hodin denne. K takovemu oddanemu, ktery oddane slouzi Krsnovi, je Sri Krsna velice milostivy. Takovy oddany nakonec dosahne i pres vsechny nesnaze transcendentalniho sidla neboli Krsnaloky. Vstup na Krsnaloku je mu rozhodne zarucen. V tomto nejvyssim pribytku nedochazi k zadnym zmenam; vsechno je vecne, nepomijejici a plne poznani.

SLOKA 57

cetasa sarva-karmasi mayi sannyasya mat-parah
buddhi-yogam upasritya mac-cittah satatam bhava

cetasa - s inteligenci; *sarva-karmasi* - vsechny druhy cinnosti; *mayi* - Mne; *sannyasya* - odrikani; *mat-parah* - pod Mou ochranou; *buddhi-yogam* - ciny konane s oddanosti; *upasritya* - vyhledavat utociste; *mat-cittah* - Mne vedom; *satatam* - ctyriadvacet hodin denne; *bhava* - bud.

Ve vsech cinnostech bud zavisly na Mne a jednej pod Mou ochranou. Pri konani takove oddane sluzby si Mne bud plne vedom.

VYKLAD: Je-li si clovek vedom Krsny, nechova se jako vladce sveta. Mel by se podridit Panovu vedeni jako pouhy sluzebnik, ktery nema zadnou osobni nezavislost a vykonava jen rozkazy sveho pana. Kdo slouzi Nejvyssimu Panu, neni ovlivnen ani ziskem, ani ztratou; jen verne vykonava sve povinnosti podle Panovych pokynu. Mohli bychom namitnout, ze Ardzuna jednal primo pod vedenim Krsny, ale neni-li Krsna pritomen, jak mame jednat? Jestlize budeme jednat podle Krsnovych pokynu z teto knihy, nebo pod vedenim Krsnova predstavitele, vysledek bude stejny. V tomto versi jsou slova *mat-parah* velmi vyznamna. Znamena to, ze clovek nema mit zadny jiny zivotni cil, nez oddane slouzit Krsnovi pro Jeho poteseni. A pri takove praci ma myslet jen a jen na Krsnu: ,,Krsna si mne zvolil, abych vykonal tuto praci.`` Jestlize clovek takto jedna, stane se mysleni na Krsnu naprosto prirozene. To je dokonale uvedomovani si Krsny. Musime vsak vedet, ze neni pripustne obetovat Nejvyssimu Panu vysledky prace, jez byla konana z rozmaru, nebor takova prace neni oddanou sluzbou Krsnovi. Chceme-li dosahnout dokonalosti, musime jednat podle Krsnovych pokynu. To je velice dulezite. Krsnovy pokyny prichazeji prostrednictvim ucednicke posloupnosti pravych duchovnich ucitelu. Vykonavani pokynu, ktere nam udeli duchovni ucitel, musime proto povazovat za nejvetsi povinnost. Jestlize se nam podari ziskat milost duchovniho ucitele a jedname-li pod jeho vedenim, pak je nam zarucen dokonaly zivot v uvedomovani si Krsny.

SLOKA 58

mac-cittah sarva-durgasi mat-prasadat tarisyasi
atha cet tvam ahankaran na srosyasi vinanksyasi

mat - Mne; *cittah* - vedom; *sarva* - vsechny; *durgasi* - prekazky; *mat-prasadat* - Mou milosti; *tarisyasi* - prekonas; *atha* - ale; *cet* - jestli; *tvam* - ty; *ahankarat* - falesnym egem; *na srosyasi* - neuposlechnes; *vinanksyasi* - budes ztracen.

Budes-li si Mne vedom, prekonas diky Me milosti vsechny prekazky podmineneho zivota. Nebudes-li vsak jednat s takovym vedomim, nybrz na zaklade falesneho ega a neuposlechnes-li Me, budes ztracen.

VYKLAD: Clovek, ktery si je dokonale vedom Krsny, se nijak prehnane nesnazi pracovat pro udrzovani sve existence. Posetilci nemohou pochopit, co osvobozeni od veskere uzkosti znamena. Tomu, kdo jedna tak, aby potesil Krsnu, se Krsna stane nejduvernejsim pritelem. Krsna se vzdy postara, aby se Jeho oddanemu vedlo dobre, a sam se odevzda takovemu priteli, ktery ve dne v noci pracuje pro Jeho uspokojeni. Nikdo by se proto nemel nechat zmast telesnym pojetim zivota zakladajicim se na falesnem egu. Nesmime se mylne domnivat, ze jsme nezavisli na zakonech hmotne prirody, a myslet si, ze si muzeme delat, co chceme. Kazda ziva bytost je zcela podrizena prisnym zakonum hmotne prirody. Jakmile vsak clovek jedna v uvedomovani si Krsny, je vysvobozen z hmotnych spletitosti. Zvlaste si musime povsimnout, ze ten, kdo nejedna, aby potesil Krsnu, se zmita v hmotnem oceanu zrozeni a smrti. Zadna podminena bytost vlastne nevi, jak ma a nema jednat, zatimco osoba, ktera si je vedoma Krsny, ma volnost v jednani, nebot z nitra je vedena Krsnou a z vnejsku duchovnim ucitelem.

SLOKA 59

yad ahankaram asritya na yotsya iti manyase
mithyaisa vyavasayas te prakrtis tvam niyoksyati

yat - jestlize; *ahankaram* - falesne ego; *asritya* - vyhledat utociste; *na yotsye* - nebudu bojovat; *iti* - takto; *manyase* - smyslis; *mithya esah* - to vse je marne; *vyavasayah* - odhodlani; *te* - tve; *prakrtih* - hmotna priroda; *tvam* - tebe; *niyoksyati* - primeje.

Nebudes-li jednat podle Mych pokynu a vzdas-li se boje, pak budes sveden falesnym egem. Tva povaha te vsak nakonec primeje k boji.

VYKLAD: Ardzuna byl ksatrija, coz znamena, ze mel vrozenou povahu bojovnika. Proto bojovat bylo pro neho prirozenou povinnosti. Avsak pod vlivem falesneho ega se obaval, ze by se dopustil hrichu, kdyby zabil sveho ucitele, praotce a pratele. Ve skutecnosti se povazoval za pana sveho jednani, jako by to byl on, kdo rozhoduje o dobrych a nedobrych plodech techto cinu. Ardzuna zapomnel na pritomnost Nejvyssiho Pana, ktery mu prikazal bojovat. Tato zapometlivost je priznacna pro podminenou dusi. Nejvyssi Pan nam radi, co je dobre a co spatne, a nam jen staci jednat podle Jeho pokynu, abychom dosahli zivotni dokonalosti. Nikdo z nas si nemuze urcit svuj osud, tak jako to muze Nejvyssi Pan, a proto je nejlepsi, kdyz jedname pod Jeho vedenim. Nikdo by nemel zanedbavat pokyny Nejvyssiho Pana a totez plati o pokynech duchovniho ucitele, ktery je Jeho zastupcem. Meli bychom vykonavat Panovy prikazy bez vahani, nebot to znamena mit za kazdych okolnosti jistotu.

SLOKA 60

svabhava-jena kaunteya nibaddhah svena karmasa
kartum necchasi yan mohat karisyasy avaso pi tat

svabhava-jena - zrozeny z vlastni povahy; *kaunteya* - o synu Kunti; *nibaddhah* - podmineny; *svena* - vlastni; *karmasa* - ciny; *kartum* - konat; *na* - ne; *icchasi* - jak chces; *yat* - to, co; *mohat* - z iluze; *karisyasi* - budes jednat; *avasah* - proti vuli; *api* - i kdyz; *tat* - to.

Pod vlivem iluze odmitas jednat podle Mych pokynu, avsak Tva vlastni povaha, o synu Kunti, te ke stejnemu jednani prinuti.

VYKLAD: Odmita-li clovek jednat podle pokynu Nejvyssiho Pana, je nucen jednat podle kvalit hmotne prirody, v kterych se nachazi. Kazdy je v zajeti urcite kombinace kvalitativnich slozek hmotne prirody, a podle toho take jedna. Avsak ten, kdo se necha dobrovolne vest Nejvyssim Panem, se proslavi.

SLOKA 61

isvarah sarva-bhutanam hrd-dese rjuna tisthati
bhramayan sarva-bhutani yantrarumhani mayaya

isvarah - Nejvyssi Pan; *sarva-bhutanam* - vsech zivych bytosti; *hrt-dese* - v srdci; *arjuna* - o Ardzuno; *tisthati* - dli; *bhramayan* - pricina pohybu; *sarva-bhutani* - vsechny zive bytosti; *yantra* - do stroje; *arumhani* - zasazeny; *mayaya* - pod vlivem hmotne energie.

Svrchovany Pan dli v srdci kazdeho, o Ardzuno, a ridi putovani vsech zivych bytosti, jez jsou jakoby zasazeny do stroje skladajiciho se z hmotne energie.

VYKLAD: Ardzuna neni vsevedouci a jeho predsevzeti nebojovat bylo omezeno vlastnim usudkem. Sri Krsna take rika, ze jednotlivec neni vsim na svete, nybrz ze On sam se v podobe lokalizovane Nadduse nachazi v srdcich vsech, odkud vede vsechny zive bytosti. Pri nabyti noveho tela zapomene ziva bytost na sve drivejsi ciny, ale Nadduse, ktera zna minulost, pritomnost i budoucnost, je svedkem vsech jejich cinu. Timto zpusobem jsou vsechny bytosti vedeny Naddusi. Ziva bytost dostane, co si zaslouzi, a pod vedenim Nadduse je umistena do tela stvoreneho hmotnou energii. Jakmile ziva bytost dostane urcite telo, je nucena jednat v souladu s timto telem. Clovek v zavodnim aute muze jet rychleji nez clovek v obycejnem aute, prestoze ridici, zive bytosti, jsou si rovni. Podobne tvori hmotna priroda na pokyn Nadduse ruzna tela tak, aby ruzne bytosti mohly jednat podle svych prani. Ziva bytost neni nezavisla. Nikdo nemuze rici, ze neni zavisly na Nejvyssim Panu. Kazdy je neustale pod Jeho kontrolou. Proto povinnosti kazdeho je odevzdat se Bohu, k cemuz sam nabada v nasledujicim versi.

SLOKA 62

tam eva sarasam gaccha sarva-bhavena bharata
tat-prasadat param santim sthanam prapsyasi sasvatam

tam - Jemu; *eva* - zajiste; *sarasam gaccha* - odevzdat se; *sarva-bhavena* - ve vsech ohledech; *bharata* - o Bharatovce; *tat-prasadat* - Jeho milosti; *param* - transcendentalniho; *santim* - miru; *sthanam* - pribytku; *prapsyasi* - dosahnes; *sasvatam* - vecneho.

Odevzdej se Mu zcela, o Bharatovce. Jeho milosti dosahnes transcendentalniho miru a nejvyssiho vecneho pribytku.

VYKLAD: Ziva bytost by se mela odevzdat Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, ktera sidli v srdcich vsech, a to ji vysvobodi od vsech strasti hmotneho byti. Odevzda-li se clovek uplne, nevysvobodi se jen od vseho utrpeni, nybrz dospeje nakonec i k Nejvyssimu Panu. Ve Vedach je transcendentalni svet popsan jako *tad vissoh paramam padam* (Rg Veda 1.22.20). A ponevadz je veskere stvoreni Bozim kralovstvim, je vlastne vsechno hmotne ve skutecnosti duchovni. *Paramam padam* vsak poukazuje zvlaste na Panuv vecny pribytek, ktery se nazyva duchovni svet neboli Vaikuntha.

V patnacte kapitole Bhagavadgity (15.15) se pise: *sarvasya caham hrdi sannivistah*. ,,Pan sidli v srdci vsech.`` Kdyz je tedy doporucovano odevzdat se Naddusi v srdci, znamena to odevzdat se Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Krsnovi. Ardzuna prijal Krsnu jako Nejvyssiho. V desate kapitole o Nem rika, ze je *param brahma param dhama*. Ardzuna prijal Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi a jako utociste vseho tvorstva nejen ze sve vlastni zkusenosti, ale i na zaklade svedectvi takovych velkych autorit, jako jsou Narada, Asita, Devala a Vjasa.

SLOKA 63

iti te jnanam akhyatam guhyad guhyataram maya
vimrsyaitad asesesa yathecchasi tatha kuru

iti - tak; *te* - tobe; *jnanam* - poznani; *akhyatam* - vyjevil; *guhyat* - duverne; *guhya-taram* - jeste duvernejsi; *maya* - Mnou; *vimrsya* - promysli si; *etat* - takto; *asesesa* - dukladne; *yatha* - jako; *icchasi* - prejes si; *tatha* - tak; *kuru* - cin.

Vyjevil jsem ti zde jeste duvernejsi poznani. Dukladne si je promysli a pak jednej, jak je ti libo.

VYKLAD: Sri Krsna jiz vysvetlil Ardzunovi poznani o *brahma-bhuta*. Kazdy, kdo se nachazi ve stavu *brahma-bhuta,* je vesely, nikdy nehorekuje a nikdy po nicem netouzi. Je tomu tak diky jeho duvernemu poznani. Krsna take vyjevil poznani o Naddusi, ktere tez zahrnuje poznani o brahma, avsak je vyssi.

Slova *yathecchasi tatha kuru* - ,,Muzes jednat, jak je ti libo`` - naznacuji, ze Krsna se nevmesuje do male nezavislosti zive bytosti. V Bhagavadgite Krsna dopodrobna vylozil, jak se clovek muze povznest na vyssi zivotni uroven. Nejlepsi rada, kterou Ardzuna dostal, byla, aby se odevzdal Naddusi ve svem srdci. Spravne rozlisovani se vyznacuje tim, ze clovek jedna podle prikazu Nadduse. To cloveku pomuze byt si vzdy vedom Krsny, coz je nejvyssi dokonalost lidskeho zivota. Ardzuna dostal prikaz k boji primo od Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Odevzdat se Bohu ma byt nejvyssim zajmem kazde zive bytosti. Je to v zajmu Nejvyssiho. Nez se Bohu odevzda, ma kazdy naprostou volnost vse si radne promyslit natolik, nakolik staci jeho inteligence; to je nejlepsi zpusob, jak prijimat pokyny Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Takove instrukce muzeme obdrzet i od Krsnova zastupce - duchovniho ucitele.

SLOKA 64

sarva-guhyatamam bhuyah srsu me paramam vacah
isto si me drmham iti tato vaksyami te hitam

sarva-guhya-tamam - nejduvernejsi ze vsech; *bhuyah* - znovu; *srsu* - slys; *me* - ode Mne; *paramam* - nejvyssi; *vacah* - pokyny; *istah asi* - jsi drahy; *me* - Mne; *drmham* - velmi; *iti* - tak; *tatah* - proto; *vaksyami* - rikam to; *te* - k tvemu; *hitam* - prospechu.

Protoze jsi Muj velice drahy pritel, vyjevim ti Muj nejvyssi pokyn, nejduvernejsi poznani ze vsech. Vyslechni ho ode Mne, nebor je ti ku prospechu.

VYKLAD: Sri Krsna vyjevil Ardzunovi duverne poznani o neosobnim brahma, duvernejsi poznani o Naddusi, jez sidli v srdcich vsech, a nyni mu sdeli nejduvernejsi cast poznani, odevzdani se Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Na konci devate kapitoly Krsna rika: *man-manah*. ,,Neustale na Mne mysli.`` Stejne nabadani se opakuje i zde, aby se zduraznilo jadro uceni Bhagavadgity. Toto uceni nemohou obycejni lide pochopit, na to musi byt clovek Krsnovi velice drahy a musi byt Krsnovym cistym oddanym. To je nejdulezitejsi pouceni cele vedske literatury. To, co zde Krsna rika, tvori nejpodstatnejsi cast poznani, a vsechny zive bytosti, nejenom Ardzuna, by se tim mely ridit.

SLOKA 65

man-mana bhava mad-bhakto mad-yaji mam namaskuru
mam evaisyasi satyam te pratijane priyo si me

mat-manah - mysli na Mne; *bhava* - stan se; *mat-bhaktah* - Mym oddanym; *mat-yaji* - Mym uctivacem; *mam* - Mne; *namaskuru* - prokazuj uctu; *mam* - ke Mne; *eva* - zajiste; *esyasi* - prijdes; *satyam* - pravdive; *te* - tobe; *pratijane* - slibuji; *priyah* - drahy; *asi* - jsi; *me* - Mi.

Vzdy na Me mysli a stan se Mym oddanym, uctivej Mne a klan se Mi. Takto bezpochyby prijdes ke Mne. Slibuji ti to, protoze jsi Muj velice drahy pritel.

VYKLAD: Nejduvernejsi casti poznani je to, ze clovek ma byt cistym oddanym Krsny, neustale ma na Neho myslet a pro Neho jednat. Byt nejakym modernim meditatorem nema zadny smysl. Kazdy by si mel uzpusobit zivot tak, aby mohl neustale myslet na Krsnu a aby vsechny jeho ciny mely vzdy neco spolecneho s Krsnou. Kazdodenni zivot bychom si meli zaridit tak, abychom po celych ctyriadvacet hodin nemohli myslet na nic jineho nez na Krsnu. Sri Krsna take slibuje, ze ten, kdo si Ho je takto vedom, se navrati do Jeho sidla a tam muze pobyvat v Jeho spolecnosti tvari v tvar. Krsna tuto nejduvernejsi cast poznani vyjevuje Ardzunovi, protoze Ardzuna je Jeho drahy pritel. Ti, kteri budou nasledovat Ardzunu, se take mohou stat prateli Krsny a dosahnout stejne dokonalosti jako Ardzuna.

Je dulezite, abychom soustredili svou mysl na Krsnu, na chlapce namodrale pleti s prekrasnou tvari a pavimi pery ve vlasech, ktery drzi v rukou fletnu. Popis Krsny muzeme najit v Brahma-sanhite a jinych pismech. Meli bychom upnout svou mysl na puvodni podobu Krsny a nemeli bychom ani pomyslet na jine Panovy podoby. Buh ma mnoho podob, napriklad Visnu, Narajana, Rama a Varaha, ale oddany by mel soustredit svou mysl na tu podobu, ktera stala pred Ardzunou. Soustredeni mysli na Krsnovu podobu tvori nejduvernejsi cast poznani a tato cast poznani byla vyjevena Ardzunovi, protoze byl Krsnovym nejdrazsim pritelem.

SLOKA 66

sarva-dharman parityajya mam ekam sarasam vraja
aham tvam sarva-papebhyo moksayisyami ma sucah

sarva-dharman - vsechny druhy nabozenstvi; *parityajya* - zanech; *mam* - Mne; *ekam* - pouze; *sarasam* - odevzdej se; *vraja* - jit k; *aham* - Ja; *tvam* - tebe; *sarva* - vsechny; *papebhyah* - od vsech nasledku za hrichy; *moksayisyami* - oprostim; *ma* - ne; *sucah* - obavej se.

Zanech vsech druhu nabozenstvi a odevzdej se jen Mne. Ja te oprostim od vsech nasledku za hrisna jednani. Neboj se.

VYKLAD: Sri Krsna vylicil nejruznejsi druhy poznani zahrnujici nabozenstvi, poznani o nejvyssim brahma, o Naddusi, o ruznych spolecenskych tridach a zivotnich stadiich, o zivotnim stadiu odrikani, o meditaci, o neulpivani a o tom, jak ovladat mysl a smysly. Mnoha zpusoby popsal ruzne nabozenske viry. Nyni, v zaveru Bhagavadgity, radi Ardzunovi, aby zanechal ruznych metod, ktere mu vylicil, a odevzdal se pouze Jemu, coz ho ochrani pred vsemi nasledky za hrisne ciny, a take mu slibil osobni ochranu.

V sedme kapitole bylo receno, ze pouze ten, kdo se zcela oprostil od vsech nasledku za hrisne cinnosti, muze zacit uctivat Krsnu. Z toho by se dalo vyvodit, ze nikdo nemuze zacit uctivat Krsnu, dokud neni oprosten od vsech nasledku za hrisne cinnosti. Na takove pochybnosti zde Krsna rika, ze i clovek, ktery se uplne nezbavil nasledku za hrisne ciny, se jich zbavi automaticky, jakmile se Mu

odevzda. K osvobozeni se od nasledku za hrichy neni zapotrebi zadneho zvlastniho usili, pokud bez vahani prijmeme Krsnu jako nejvyssiho spasitele vsech zivych bytosti a s virou a laskou se Mu odevzdame.

Zpusob odevzdani se Krsnovi je popsan v Hari-bhakti-vilase (11.676):

anukulyasya sankalpah pratikulyasya varjanam
raksisyatiti visvaso goptrtve varanam tatha
atma-niksepa-karpasye sam-vidha sarasagatih

Podle nauky o oddane sluzbe bychom meli jednoduse prijmout takove nabozenske zasady, ktere nas nakonec dovedou k oddane sluzbe Bohu. Clovek muze vykonavat sve povinnosti podle sveho socialniho postaveni, ale tyto cinnosti ztraceji svou cenu, nevedou-li ho k uvedomovani si Krsny. Vsemu, co nevede k tomuto dokonalemu stavu, je nutno se vyhybat. Meli bychom byt presvedceni o tom, ze nas Krsna ochrani pred vsemi nesnazemi za vsech okolnosti. Nemusime hloubat nad tim, jak udrzet telo a dusi pohromade. O to se postara Krsna. Meli bychom se vzdy povazovat za bezmocne a na Krsnu pohlizet jako na zaklad svych uspechu v zivote. Od necistot hmotneho sveta se oprostime okamzite, jakmile si plne uvedomime Krsnu a oddane a s laskou Mu slouzime. Existuji mnoha nabozenstvi a mnohe ocisrovaci procesy, jako napriklad cesta rozvoje poznani, meditace v jogovem mystickem systemu a tak dal. Kdo se vsak odevzda Krsnovi, ten nemusi tyto ocisrovaci procesy provadet. Proste odevzdani se Krsnovi nas usetri zbytecne ztraty casu. Muzeme tak ucinit veskery pokrok najednou, a vysvobodit se od vsech nasledku za hrisne cinnosti.

Krasna podoba Krsny je velice pritazliva. Jmenuje se Krsna, protoze je nejpritazlivejsi. Clovek, ktereho pritahuje krasna, vsevedouci a vsemocna podoba Krsny, se muze povazovat za srastneho. Je mnoho ruznych transcendentalistu. Nekteri jsou pritahovani k neosobnimu brahma a jini k Naddusi, ale ten, koho pritahuje osobni podoba Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, a predevsim podoba Krsny, je nejdokonalejsi mezi transcendentalisty. Jinymi slovy, nejduvernejsi casti poznani je oddana sluzba, ktera je s plnym vedomim venovana Krsnovi, a to je podstata cele Bhagavadgity. Karmajogini, empiricti filozofove, mystici i oddani jsou vsichni oznacovani jako transcendentaliste, avsak cisty oddany z nich stoji nejvyse. Velmi vyznamna slova, kterych je zde pouzito, jsou *ma sucah* neboli ,,neboj se, nevahej, nemej obavy``. Clovek by se mohl citit zmaten z toho, ze se ma vzdat vsech podob nabozenstvi a proste se odevzdat Krsnovi, ale takove obavy jsou zbytecne.

SLOKA 67

idam te natapaskaya nabhaktaya kadacana
na casusrusave vacyam na ca mam yo bhyasuyati

idam - toto; *te* - ty; *na* - nikdy; *atapaskaya* - kdo se nepodrizuje odrikani; *na* - nikdy; *abhaktaya* - kdo neni oddany; *kadacana* - nikdy; *na* - nikdy; *ca* - take; *asusrusave* - tomu, kdo oddane neslouzi; *vacyam* - rici; *na* - nikdy; *ca* - take; *mam* - Mi; *yah* - kdo; *abhyasuyati* - zavidi.

Toto duverne poznani by nikdy nemelo byt vysvetlovano tem, kteri se nepodrizuji odrikani, kteri nejsou oddani nebo nejsou zapojeni do oddane sluzby, a ani tem, kteri Mi zavidi.

VYKLAD: Lidem, kteri nekonaji zbozna pokani, kteri se nikdy nepokusili oddane slouzit Krsnovi, kteri se nikdy nesnazili potesit cisteho oddaneho, a zvlaste tem, kteri povazuji Krsnu za historickou osobnost nebo Mu zavidi Jeho slavu, takovym by se tato nejduvernejsi cast poznani nemela sdelovat. Nekdy se muze stat, ze demonsti lide, kteri Krsnovi zavidi, Ho uctivaji ruznymi zpusoby a vykladaji Bhagavadgitu, aby si tim vydelali na zivobyti. Kdo si vsak doopravdy preje pochopit Krsnu, ten se musi takovym vykladum Bhagavadgity vyhybat. Bhagavadgita nemuze byt ve skutecnosti pochopena smyslnymi lidmi. I clovek, ktery se nehoni za smyslovymi pozitky a prisne dodrzuje zasady predepsane ve Vedach, nemuze pochopit Krsnu, neni-li Mu oddan. A ani clovek, ktery se za oddaneho vydava, Krsnu nepochopi, neoddava-li se cinnostem urcenym pro poteseni Krsny. Je mnoho takovych, kteri Krsnovi zavidi, protoze v Bhagavadgite prohlasuje, ze je Nejvyssi, ze se Mu nikdo nevyrovna a ze nikdo neni vetsi nez On. Takovym zavistivym lidem se nema Bhagavadgita vysvetlovat, protoze ji stejne nemohou pochopit. Neverici nejsou schopni porozumet Bhagavadgite a Krsnovi. Nikdo by se nemel pokouset komentovat Bhagavadgitu, pokud nepochopil Krsnu s pomoci cisteho oddaneho.

SLOKA 68

ya idam paramam guhyam mad-bhaktesv abhidhasyati
bhaktim mayi param krtva mam evaisyaty asamsayah

yah - kazdy, kdo; *idam* - toto; *paramam* - nanejvys; *guhyam* - duverne tajemstvi; *mat* - Moje; *bhaktesu* - mezi oddanymi; *abhidhasyati* - vysvetluje; *bhaktim* - oddana sluzba; *mayi* - Mne;

param - transcendentalni; *krtva* - ucinit; *mam* - Mne; *eva* - zajiste; *esyati* - prijde; *asamsayah* - nepochybne.

Tomu, kdo toto nejvyssi tajemstvi vysvetluje oddanym, je zarucena cista oddana sluzba a nakonec bezpochyby dospeje ke Mne.

VYKLAD: Vseobecne se doporucuje, abychom nauku Bhagavadgity probirali jen mezi oddanymi, protoze neoddani nepochopi ani Krsnu, ani Bhagavadgitu. Ten, kdo neprijima Krsnu takoveho, jaky je, a kdo neprijima Bhagavadgitu takovou, jaka je, by se nemel pokouset o vyklad Bhagavadgity podle vlastnich rozmaru, a dopoustet se tim prestupku. Bhagavadgita se ma vysvetlovat tem, kdo jsou pripraveni prijmout Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Bhagavadgita je urcena pouze oddanym, a nikoliv intelektualnim spekulantum. Ten vsak, kdo se uprimne snazi podat Bhagavadgitu takovou, jaka je, pokroci v oddane cinnosti a dospeje do stadia ciste oddanosti. Diky takove ciste oddanosti se nepochybne vrati zpatky domu, zpatky k Bohu.

SLOKA 69

na ca tasman manusyesu kascin me priya-krttamah
bhavita na ca me tasmad anyah priyataro bhuvi

na - nikdy; *ca* - a; *tasmat* - nez on; *manusyesu* - mezi lidmi; *kascit* - nikdo; *me* - Mi; *priya-krt-tamah* - drazsi; *bhavita* - bude; *na* - ne; *ca* - a; *me* - Mne; *tasmat* - nez on; *anyah* - jiny; *priya-tarah* - drazsi; *bhuvi* - na tomto svete.

Na tomto svete neni zadneho sluzebnika, ktery by Mi byl drazsi nez on, a ani Mi nikdo nikdy drazsi nebude.

SLOKA 70

adhyesyate ca ya imam dharmyam samvadam avayoh
jnana-yajnena tenaham istah syam iti me matih

adhyesyate - bude studovat; *ca* - take; *yah* - on; *imam* - toto; *dharmyam* - posvatne; *samvadam* - rozmlouvani; *avayoh* - nase; *jnana* - poznani; *yajnena* - obeti; *tena* - jim; *aham* - Ja; *istah* - uctivan; *syam* - budu; *iti* - tak; *me* - Muj; *matih* - nazor.

A prohlasuji, ze ten, kdo studuje tuto nasi posvatnou rozmluvu, Me uctiva inteligenci.

SLOKA 71

sraddhavan anasuyas ca srsuyad api yo narah
so pi muktah subhal lokan prapnuyat pusya-karmasam

sraddha-van - verici; *anasuyah* - bez zavisti; *ca* - a; *srsuyat* - nasloucha; *api* - zajiste; *yah* - kdokoliv; *narah* - clovek; *sah* - on; *api* - take; *muktah* - bude osvobozen; *subhan* - priznive; *lokan* - planety; *prapnuyat* - dosahne; *pusya-karmasam* - zboznych.

A ten, kdo nasloucha s virou a bez zavisti, bude osvobozen od hrisnych nasledku a dosahne vyssich planet, kde sidli zbozni.

VYKLAD: V sedesatem sedmem versi teto kapitoly Krsna vyslovne zakazal vykladat Bhagavadgitu tem, kteri k Nemu chovaji nenavist. Jinymi slovy, Bhagavadgita je urcena jen pro oddane. Nekdy se stane, ze oddany ma prednasku pro verejnost, kde nelze ocekavat, ze vsichni posluchaci jsou oddanymi. Proc tedy Krsnuv oddany dava takove prednasky? Zde se vysvetluje, ze i kdyz vsichni nejsou oddanymi, je mnoho tech, kteri nechovaji ke Krsnovi zavist. Veri v Neho jako v Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Jestlize pak takovi lide slysi vypravet cisteho oddaneho o Krsnovi, vysledkem toho je, ze se okamzite oprosti od vsech nasledku za hrisne cinnosti a posleze dospeji na planety, kde prebyvaji zbozni lide. Proto i clovek, ktery se nesnazi byt cistym oddanym, muze ziskat vysledky zboznych cinu pouhym naslouchanim Bhagavadgite. Tak cisti oddani Pana umoznuji vsem osvobodit se od hrisnych nasledku a stat se take oddanymi.

Lide, kteri se oprostili od nasledku za hrisna jednani a jsou spravedlivi a cestni, se obvykle snadno zapoji do uvedomovani si Krsny. V teto souvislosti jsou slova *pusya-karmasam* velice vyznamna. Poukazuji na konani velkych obeti, jako napriklad *asvamedha-yajna*, o kterych se zminuje vedska literatura. Ti, kteri konaji oddanou sluzbu poctive, ale nejsou zcela cisti, mohou dospet na Polarku neboli Dhruvaloku, kde vladne velky oddany Pana, Dhruva Maharadza.

SLOKA 72

kaccid etac chrutam partha tvayaikagresa cetasa
kaccid ajnana-sammohah prasastas te dhananjaya

kaccit - zdali; *etat* - to; *srutam* - vyslechl; *partha* - o synu Prthy; *tvaya* - ty; *eka-agresa* - se soustredenou; *cetasa* - mysli; *kaccit* - zdali; *ajnana* - nevedomost; *sammohah* - iluze; *prasastah* - rozptylena; *te* - tva; *dhananjaya* - o dobyvateli bohatstvi, Ardzuno.

O synu Prthy, dobyvateli bohatstvi, vyslechl jsi vse se soustredenou mysli? Rozptylila se jiz tva nevedomost a iluze?

VYKLAD: Sri Krsna jednal jako Ardzunuv duchovni ucitel, a proto se take Ardzuny zeptal, jestli pochopil celou Bhagavadgitu z prave perspektivy. Kdyby ji neporozumel, Krsna byl ochoten znovu vylozit kteroukoliv otazku, a v pripade potreby i celou Bhagavadgitu. Ve skutecnosti vsak ten, kdo vyslechne Bhagavadgitu od praveho duchovniho ucitele, jako je Krsna, nebo od Jeho predstavitele, zjisti, ze vsechna jeho nevedomost se rozptylila. Bhagavadgita neni obycejna kniha napsana basnikem ci romanopiscem; byla prednesena Nejvyssi Osobnosti Bozstvi. Kdokoliv, komu se postesti vyslechnout toto uceni od Krsny nebo od Jeho praveho duchovniho zastupce, si muze byt jist, ze dosahne vysvobozeni a vymani se z temnoty nevedomosti.

SLOKA 73

arjuna uvaca
nasto mohah smrtir labdha tvat-prasadan mayacyuta
sthito smi gata-sandehah karisye vacanam tava

arjunah uvaca - Ardzuna pravil; *nastah* - rozptylena; *mohah* - iluze; *smrtih* - pamer; *labdha* - nabyl; *tvat-prasadat* - Tvou milosti; *maya* - ma; *acyuta* - o neomylny Krsno; *sthitah* - stojici; *asmi* - jsem; *gata* - odstraneny; *sandehah* - vsechny pochybnosti; *karisye* - budu konat; *vacanam* - pokyny; *tava* - Tve.

Ardzuna pravil: Muj mily Krsno, Tvou milosti se nyni rozptylila ma iluze a opet jsem nabyl pameti. O neomylny, zbavil jsi me vsech pochybnosti a stojim zde pripraven jednat podle Tvych pokynu.

VYKLAD: Prirozenym postavenim zive bytosti je jednat podle pokynu Nejvyssiho Pana jako zde Ardzuna. Ziva bytost je stvorena k cviceni se v sebekazni. Sri Caitanja Mahaprabhu rekl, ze skutecnym postavenim zive bytosti je vecne slouzit Nejvyssimu Panu. Kdyz na to ziva bytost zapomene, stane se zavislou na hmotne prirode, ale zacne-li opet slouzit Nejvyssimu Panu, stane se osvobozenym sluzebnikem. Prirozenym postavenim zive bytosti je tedy slouzit; bud slouzi hmotne iluzorni energii, anebo slouzi Nejvyssimu Panu. Za normalniho stavu slouzi Nejvyssimu Panu, ale jestlize si zvoli slouzit vnejsi iluzorni energii, je ji spoutana. V tomto hmotnem svete slouzi ziva bytost pod vlivem iluze. Je spoutana chticem a zadosti, a presto se povazuje za pana sveta. Tomu se rika iluze. Kdyz se clovek vysvobodi a jeho iluze je odstranena, dobrovolne se odevzda Nejvyssimu, aby mohl jednat podle Jeho prani. Posledni iluzi, posledni leckou iluzorni energie, je predstava, ze ziva bytost je Buh. Mysli si, ze uz neni podminena, nybrz ze je Buh. Je tak neinteligentni, ze ani nechape, ze kdyby byla Bohem, nemohla by mit pochybnosti. Nad tim se nezamysli. To je tedy posledni nastraha hmotne energie. Dostat se z vlivu iluzorni energie ve skutecnosti znamena, ze clovek chape, kdo je Krsna, Nejvyssi Osobnost Bozstvi, a souhlasi s jednanim podle Jeho pokynu. V tomto versi je velmi dulezite slovo *mohah*, ktere se vztahuje na neco, co je opakem poznani. Prave poznani ve skutecnosti znamena, ze clovek rozumi, ze kazda ziva bytost je vecnym sluzebnikem Pana. Avsak misto toho, aby se povazovala za Panova sluzebnika, mysli si, ze je vladcem sveta, ponevadz touzi vladnout hmotne prirode. To je jeji iluze. Tato iluze se da prekonat milosti Pana nebo Jeho cisteho oddaneho. Jakmile se tato iluze rozplyne, clovek je ochoten s oddanosti slouzit Nejvyssimu Panu.

Uvedomovat si Krsnu znamena jednat podle Krsnovych pokynu. Podminena duse, ktera je poblouzena vnejsi energii neboli hmotou, nevi, ze Sri Krsna je Panem poznani a vlastnikem vseho. Svym oddanym muze dat cokoliv se Mu zachce; je pritelem vsech, ale obzvlaste nakloneny je svym oddanym. Je Panem hmotne prirody a vsech zivych bytosti. Ovlada i nevycerpatelny cas a je vlastnikem nezmernych sil a vznesenych atributu. Svrchovany Pan se svemu oddanemu muze dokonce i odevzdat. Kdo Ho nezna, je v poutech hmoty a nestane se z neho sluzebnik Bozi, nybrz sluzebnik hmotne energie. Pote, co Ardzuna vyslechl Bhagavadgitu od Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, zbavil se ihned vsi iluze. Pochopil, ze Krsna neni jen jeho pritel, ale i Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Porozumel Mu takovemu, jaky je. Studovat Bhagavadgitu tedy znamena pochopit Krsnu takoveho, jaky je. Ma-li clovek dokonale poznani, pak se prirozene odevzda Krsnovi. Kdyz Ardzuna pochopil, ze Krsna mel v planu zmensit nadbytek nezadouciho obyvatelstva, prijal Jeho pokyny a bojoval podle Jeho prani. Znovu pozvedl sve zbrane, luk a sipy, aby bojoval na prikaz Nejvyssi Osobnosti Bozstvi.

SLOKA 74

sanjaya uvaca
ity aham vasudevasya parthasya ca mahatmanah
samvadam imam asrausam adbhutam roma-harsasam

sanjayah uvaca - Sandzaja pravil; *iti* - takto; *aham* - ja; *vasudevasya* - Krsny; *parthasya* - Ardzuny; *ca* - take; *maha-atmanah* - dvou velkych dusi; *samvadam* - rozmluvu; *imam* - tuto; *asrausam* - vyslechl jsem; *adbhutam* - obdivuhodnou; *roma-harsasam* - vstavaji vlasy na hlave.

Sandzaja pravil: Takto jsem vyslechl rozmluvu dvou velkych dusi, Krsny a Ardzuny. A toto poselstvi je tak uzasne, ze mi z toho vstavaji vlasy na hlave.

VYKLAD: Na zacatku Bhagavadgity se Dhrtarastra zeptal sveho tajemnika Sandzaji: ,,Co se stalo na Kuruovskem bitevnim poli?`` Cela rozmluva mezi Krsnou a Ardzunou byla prenesena do Sandzajova srdce pozehnanim jeho duchovniho ucitele Vjasadevy. Sandzaja pak Dhrtarastrovi vylicil, co se delo na bitevnim poli. Rozmluva byla uzasna, ponevadz nikdy predtim k tak vyznamnemu rozhovoru mezi tak velkymi dusemi nedoslo a nikdy uz take nedojde. Je to uzasne, protoze Nejvyssi Pan vypravel Ardzunovi, zive bytosti, o sobe a o svych energiich. Budeme-li nasledovat prikladu velkych oddanych, jako byl napriklad Ardzuna, porozumime, kdo je Krsna, a nas zivot bude srastny a uspesny. Sandzaja si to uvedomil, a proto zacal tuto vznesenou rozmluvu vypravovat Dhrtarastrovi. Na zaver doda, ze vitezstvi je tam, kde se nachazi Krsna a Ardzuna.

SLOKA 75

vyasa-prasadac chrutavan etad guhyam aham param
yogam yogesvarat krssat saksat kathayatah svayam

vyasa-prasadat - z Vjasovy milosti; *srutavan* - vyslechl jsem; *etat* - toto; *guhyam* - duverne; *aham* - ja; *param* - nejvyssi; *yogam* - o mystice; *yoga-isvarat* - od Pana mystiky; *krssat* - Krsny; *saksat* - primo; *kathayatah* - mluvit; *svayam* - osobne.

Vjasovou milosti jsem vyslechl tuto nejduvernejsi rozmluvu o joze primo od Pana veskere mystiky, Krsny, kdyz osobne promlouval k Ardzunovi.

VYKLAD: Vjasa byl Sandzajuv duchovni ucitel a Sandzaja sam priznava, ze dosel poznani o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi Vjasovou milosti. To znamena, ze Krsnu nemuzeme pochopit primo, nybrz prostrednictvim duchovniho ucitele. Duchovni ucitel pusobi jako zprostredkujici cinitel, avsak zazitek zustava primy. To je tajemstvi ucednicke posloupnosti. Je-li duchovni ucitel pravy, muzeme Bhagavadgitu vyslechnout prave tak primo jako Ardzuna.

Na celem svete je mnoho mystiku a joginu, ale Krsna je Panem vsech jogovych systemu. Jeho pokyn je primo vyjadren v Bhagavadgite: ,,Odevzdej se Mi``. Kdo takto ucini, ten je nejvyssim joginem. To se potvrzuje v poslednim versi seste kapitoly (*yoginam api sarvesam*). Vjasadeva je ucednikem Narady a Narada je primy ucednik Krsny, proto je Vjasadeva prave tak pravym oddanym jako Ardzuna, nebor nalezi k posloupnosti duchovnich ucitelu. Jako primy ucednik Vjasuv mohl Sandzaja videt a slyset Krsnu primo, nebor jeho smysly byly Vjasovou milosti ocisteny. Kdo slysi Krsnu primo, ten muze pochopit toto duverne poznani. Ten, kdo neni spojen s posloupnosti duchovnich ucitelu, nemuze slyset Krsnu primo, a proto je jeho poznani nedokonale, alespon pokud jde o pochopeni Bhagavadgity.

V Bhagavadgite jsou vysvetleny tyto jogove systemy: karmajoga, dznanajoga a bhaktijoga. Krsna je Panem vsech techto procesu. Ardzuna mel stesti, ze mohl slyset hovorit Krsnu primo, a stejne tak i Sandzaja mohl slyset Krsnu primo, a to diky Vjasove milosti. Ve skutecnosti neni zadny rozdil mezi posslouchanim Krsny primo a posslouchanim Krsny prostrednictvim duchovniho ucitele, jako napriklad Vjasy. Duchovni ucitel je take Vjasadevovym predstavitelem, a tak podle vedskeho zvyku poradaji ucednici na ucitelovy narozeniny slavnost zvanou Vjasa-pudza.

SLOKA 76

rajan samsmrtya samsmrtya samvadam imam adbhutam
kesavarjunayoh pusyam hrsyami ca muhur muhuh

rajan - o krali; *samsmrtya* - pripominam si; *samsmrtya* - pripominam si; *samvadam* - rozmluvu; *imam* - tuto; *adbhutam* - uzasnou; *kesava* - Sri Krsny; *arjunayoh* - a Ardzuny; *pusyam* - posvatnou; *hrsyami* - raduji se; *ca* - take; *muhuh muhuh* - znovu a znovu.

O krali, kdykoliv si pripominam tuto uzasnou a posvatnou rozmluvu mezi Krsnou a Ardzunou, stale se znovu a znovu zachvivam radosti.

VYKLAD: Poznani Bhagavadgity je tak transcendentalni, ze clovek, ktery se obeznami s predmetem Krsnovy a Ardzunovy rozmluvy, se stane spravedlivym a na jejich rozmluvu nikdy nezapomene. Takova je transcendentalni povaha duchovniho zivota. Jinymi slovy, kdo slysi Bhagavadgitu z praveho zdroje, primo od Krsny, stane se plne si vedomym Krsny. Vysledkem takoveho vedomi je, ze se stane osvicenym, s nadsenim se tesi ze zivota, a to nikoliv prechodne, nybrz v kazde chvili.

SLOKA 77

tac ca samsmrtya samsmrtya rupam aty-adbhutam hareh
vismayo me mahan rajan hrsyami ca punah punah

tat - onu; *ca* - take; *samsmrtya* - vzpomenu; *samsmrtya* -vzpomenu; *rupam* - podobu; *ati* - velice; *adbhutam* - uzasnou; *hareh* - Sri Krsny; *vismayah* - uzas; *me* - muj; *mahan* - velky; *rajan* - o krali; *hrsyami* - raduji se; *ca* - take; *punah punah* - znovu a znovu.

O krali, kdykoliv si vzpomenu na ohromujici podobu Sri Krsny, zmocni se me jeste vetsi uzas a znovu a znovu se raduji.

VYKLAD: Zda se, ze Sandzaja mohl diky Vjasove milosti spatrit i vesmirnou podobu, kterou Krsna ukazal Ardzunovi. Jak jiz bylo receno, Krsna nikdy drive takovou podobu neukazal. Byla vyjevena pouze Ardzunovi, avsak i tak ji mohlo spatrit nekolik velkych oddanych, a Vjasa byl jednim z nich. Je jednim z nejvetsich Krsnovych oddanych a je pokladan za zplnomocnenou inkarnaci Krsny. Vjasa umoznil spatrit tuto podobu svemu ucedniku Sandzajovi, ktery si nyni tuto uzasnou podobu vybavuje, cimz proziva opakovanou radost.

SLOKA 78

yatra yogesvarah krsso yatra partho dhanur-dharah
tatra srir vijayo bhutir dhruva nitir matir mama

yatra - kde; *yoga-isvarah* - Pan mystiky; *krssah* - Krsna; *yatra* - kde; *parthah* - syn Prthy; *dhanuh-dharah* - lucistnik; *tatra* - tam; *srih* - hojnost; *vijayah* - vitezstvi; *bhutih* - neobycejna moc; *dhruva* - zajiste; *nitih* - mravnost; *matih mama* - me mineni.

Kde je Krsna, Pan mystiky, a kde je vzneseny lucistnik Ardzuna, tam je take zajiste bohatstvi, vitezstvi, neobycejna moc a mravnost. To je muj nazor.

VYKLAD: Bhagavadgita zacina Dhrtarastrovymi dotazy. Doufal, ze jeho synove, kteri meli na pomoc mocne valecniky jako Bhismu, Dronu a Karnu v boji zvitezi, a ptal se sveho tajemnika Sandzaji, co se na bitevnim poli deje. Sandzaja vylicil situaci na bitevnim poli a rekl: ,,Krali, doufas ve vitezstvi, ale ja jsem toho nazoru, ze vitezstvi je na strane tech, kde je Krsna a Ardzuna.`` Timto mu primo potvrdil, ze by nemel ocekavat vitezstvi svych lidi. Bylo jiste, ze vitezstvi bude na strane Ardzuny, ponevadz tam byl Krsna. Sri Krsna vlastni vsechny vznesene atributy a jednim z nich je schopnost odrikat si. Krsna ji ukazal take tim, ze prijal postaveni Ardzunova vozataje. Existuje mnoho prikladu, kdy Krsna predvedl svou schopnost odrikat si, nebor je Panem odrikani.

Boj se ve skutecnosti odehraval mezi Durjodhanou a Judhisthirou a Ardzuna bojoval na strane sveho starsiho bratra Judhisthiry, jehoz vitezstvi bylo jiste, nebor Krsna i Ardzuna stali na jeho strane. V bitve se melo rozhodnout, kdo bude vladnout svetu, a Sandzaja predpovedel, ze vladu dostane Judhisthira. Predpovedel take, ze Judhisthirova vlada bude po vitezstvi na tomto bitevnim poli vzkvetat vice a vice, protoze nebyl jen zbozny a spravedlivy, ale i prisny v mravech. Za cely svuj zivot nevyrkl lez.

Je mnoho neinteligentnich lidi, kteri nepovazuji Bhagavadgitu za nic jineho nez za rozmluvu dvou pratel, kteri na bitevnim poli rozmlouvaji o nejruznejsich vecech. Takova kniha by vsak nemohla byt povazovana za svate pismo. Nekteri zase namitaji, ze Krsna povzbuzoval Ardzunu k boji, coz povazuji za nemoralni. Pravy stav veci vsak jasne vychazi najevo: Bhagavadgita je nejvyssi nauka o mravnosti. Ve tricatem ctvrtem versi devate kapitoly je uveden nejvyssi mravni princip: *man mana bhava mad-bhaktah*. Clovek se musi stat oddanym Krsny. Podstatou vsech nabozenskych uceni je odevzdat se Krsnovi, coz je v Bhagavadgite vyjadreno takto: *sarva-dharman parityajya mam ekam sarasam vraja* (Bg. 18.66). Pokyny Bhagavadgity vytycuji nejvyssi zasady nabozenstvi a mravnosti. Jine duchovni cesty jsou snad ocistne a snad i vedou ke stejnemu cili, ale zaverecny pokyn Bhagavadgity je posledni slovo o moralce a nabozenstvi: ,,Odevzdej se Krsnovi!`` To je konecny nazor osmnacte kapitoly.

Z Bhagavadgity muzeme vyrozumet, ze meditace a filozoficke premitani jsou cesty vedouci k seberealizaci, avsak nejvyssi dokonalost zustava v odevzdani se Krsnovi. To je jadro uceni Bhagavadgity. Usmernujici zasady pro prislusna obdobi zivota a nabozenske cinnosti mohou byt duvernou cestou k poznani, ale trebaze jsou nabozenske ritualy duverne, meditace a pestovani poznani

jsou duvernejsi. Nejduvernejsi instrukce je ta, ktera nas pobizi, abychom se odevzdali Krsnovi, oddane Mu slouzili a byli si Ho vedomi. To je esence osmnacte kapitoly.

Z Bhagavadgity je jasne, ze Nejvyssi Absolutni Pravda je Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsna. Absolutni Pravda se realizuje ve trech aspektech: neosobni brahma, lokalizovana Paramatma a Nejvyssi Osobnost Bozstvi, Sri Krsna. Dokonale poznani Absolutni Pravdy znamena dokonale poznani Krsny, ktere zahrnuje i vsechny ostatni aspekty poznani. Krsna je transcendentalni, nebor se vzdy nachazi ve sve vecne vnitrni energii. Zive bytosti se projevuji Jeho energiemi a deli se na dve skupiny - vecne podminene a vecne vysvobozene. Je jich nespocetne mnozstvi a jsou povazovany za zakladni castecky Krsny. Hmotna energie se projevuje ve ctyriadvaceti kategoriich. Hmotny svet je ovlivnen vecnym casem a je stvoren a znicen vnejsi energii. Projeveni hmotneho sveta prochazi neustale stavy, kdy je viditelne a neviditelne.

V Bhagavadgite se hovori o peti zakladnich predmetech: o Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, hmotne prirode, zivych bytostech, vecnem case a mnoha ruznych cinnostech. To vse je zavisle na Nejvyssi Osobnosti Bozstvi, Krsnovi. Dosel-li clovek k pochopeni Krsny, pak jeho poznani zahrnuje take poznani o neosobnim brahma, lokalizovane Paramatme a vsech ostatnich transcendentalnich aspektech Absolutni Pravdy. Na prvni pohled se muze zdat, ze Nejvyssi Osobnost Bozstvi, ziva bytost, hmotna priroda a cas se od sebe lisi, ale ve skutecnosti se od Nejvyssiho nic nelisi. Presto vsechno se Nejvyssi Pan vzdy lisi od vseho ostatniho. To je filozofie Sri Caitanji Mahaprabhua o nepochopitelne jednotnosti a odlisnosti (*acintya bhedabheda tattva*), ktera zahrnuje dokonale poznani Absolutni Pravdy.

Ziva bytost je ve svem puvodnim postaveni cista duse, nepatrna castecka Nejvyssi Duse. Krsna muze byt prirovnan ke slunci a zive bytosti ke slunecni zari. Zive bytosti nalezi do Panovy okrajove energie, coz znamena, ze se mohou spojit bud s hmotnou, nebo s duchovni energii. Jinymi slovy, ziva bytost je umistena mezi dvema Panovymi energiemi, a protoze nalezi do vyssi duchovni energie Pana, ma castecnou nezavislost. Pouzije-li sve nezavislosti spravne, dostane se pod prime vedeni Krsny, a tak dosahne sveho prirozeneho postaveni v energii prinasejici radost.

Takto konci Bhaktivedantovy vyklady k osmnacte kapitole Srimad Bhagavadgity, ktera se nazyva ,,Zaver - dokonalost odrikani``.

Dodatky

Rejstrik citovanych versu

Tento rejstrik obsahuje verse citovane ve vykladech Bhagavadgity. Cisla uvedena tucnym pismem oznacuji verse, ktere jsou citovane cele, a slabym pismem jsou oznaceny verse citovane jen zcasti.

Citovana pisma

Vyklady Bhagavadgity jsou potvrzeny vedskymi autoritami. Z nasledujicich autentickych pisem je citovano a presny vers, v jehoz vykladu je citat uveden, muzete vyhledat ve vseobecnem rejstriku.

Amrta-bindu Upanisad
Atharva Veda
Bhakti-rasamrta-sindhu
Brahma-samhita
Brahma-sutra
Brhad-arasyaka Upanisad
Brhad-vissu-smrti
Brhan-naradiya Purasa
Caitanya-caritamrta
Chandogya Upanisad
Gita-mahatmya
Gopala-tapani Upanisad
Hari-bhakti-vilasa
ssopanisad
Katha Upanisad
Kausitaki Upanisad
Kurma Purasa
Madhyandinayana-sruti
Mahabharata
Maha Upanisad
Masmukya Upanisad
Moksa-dharma
Musmaka Upanisad
Narada-pancaratra
Narayasa Upanisad
Narayasiya
Nirukti (*slovnik*)
Nrsimha Purasa
Padma Purasa
Parasara-smrti
Prasna Upanisad
Purusa-bodhini Upanisad
¬g Veda
Satvata-tantra
®rimad-Bhagavatam
Stotra-ratna
Subala Upanisad
®vetasvatara Upanisad
Taittiriya Upanisad
Upadesamrta
Varaha Purasa

Vedanta-sutra
Vissu Purasa
Yoga-sutra

Rejstrik sanskrtskych versu

Tento rejstrik obsahuje vzdy zacatek prvni a druhe radky (u delsich vers u prvni a treti radky) kazdeho verse. Jsou serazeny podle ceskeho abecedniho poradku a u kazdeho je uvedena prislusna kapitola a vers.

Obsah

Myslenim na Krsnu s oddanosti behem celeho zivota a hlavne v okamziku smrti muze clovek dospet do Jeho transcendentalniho sidla, ktere je mimo tento hmotny svet.

KAPITOLA DEVATA

Nejduvernejsi poznani

Sri Krsna je Nejvyssi Osobnost Bozstvi a nejvyssi objekt uctivani. Duse je s Nim vecne spojena transcendentalni oddanou sluzbou (bhakti). Znovuobnovenim vlastni ciste oddanosti se clovek vrati ke Krsnovi do duchovniho kralovstvi.

KAPITOLA DESATA

Majestat Absolutniho

Vsechny uzasne ukazky sily, krasy, vznesenosti nebo svrchovanosti v tomto nebo v duchovnim svete, jsou pouze castecnymi projevy Krsnovych bozskych energii a majestatu. Krsna je nejvyssi objekt uctivani pro vsechny zive bytosti, nebor je svrchovana pricina vsech pricin a zaklad vseho.

KAPITOLA JEDENACTA

Vesmirna podoba

Sri Krsna dava Ardzunovi bozsky zrak a zjevuje svou uzasnou a neomezenou vesmirnou podobu, a ustanovuje tak sve bozske postaveni. Krsna vysvetluje, ze Jeho puvabna lidska podoba, kterou lze spatrit pouze pomoci ciste oddane sluzby, je puvodni podoba Boha.

KAPITOLA DVANACTA

Oddana sluzba

Bhaktijoga, cista oddana sluzba Krsnovi, je nejvyssi a nejvhodnejsi zpusob, jak dospet k ciste lasce ke Krsnovi, coz je nejvyssi cil duchovniho byti. Ti, kteri nasleduji tuto vznesenou cestu, vyvinou bozske vlastnosti.

KAPITOLA TRINACTA

Priroda, pozivatel a vedomi Ten, kdo zna rozdil mezi telem, dusi a Naddusi, ktera nad nimi stoji, dosahne vysvobozeni z tohoto hmotneho sveta.

KAPITOLA CTRNACTA

Tri kvality hmotne prirody

Vsechny vtelene duse jsou pod vladou tri kvalit hmotne prirody - dobra, vasne a nevedomosti. Sri Krsna vysvetluje, co tyto kvality jsou, jaky na nas maji vliv, jak je mozno je prekonat a znaky toho, kdo je na transcendentalni urovni.

KAPITOLA PATNACTA

Joga Nejvyssi Osobnosti

Konecny cil vedskeho poznani je odpoutat se od potizi hmotneho sveta a poznat Krsnu jako Nejvyssi Osobnost Bozstvi. Clovek, ktery zna Krsnovu svrchovanou totoznost, se Mu odevzda a oddane Mu slouzi.

KAPITOLA sESTNACTA

Bozske a demonske povahy

Ti, kdo jsou posedli demonskymi vlastnostmi, ziji neusporadane a nedodrzuji zasady pisem, se narodi v nizkem postaveni a ziskaji dalsi hmotna pouta. Ale ti, kteri maji bozske vlastnosti, ziji sporadanym zivotem a dodrzuji zasady pisem, postupne dospeji k duchovni dokonalosti.

KAPITOLA SEDMNACTA

Druhy viry

Viru lze rozdelit na tri druhy, podle toho, z jake kvality hmotne prirody pochazi. Cinnosti konane lidmi, jejichz vira je ovlivnena vasni a nevedomosti, prinaseji pouze pomijive hmotne vysledky, zatimco ciny ovlivnene kvalitou dobra a ve shode s prikazy pisem ocisruji srdce a vedou k ciste vire a oddanosti ke Krsnovi.

KAPITOLA OSMNACTA

Zaver - dokonalost odrikani 647

Krsna vysvetluje smysl odrikani a vliv tri kvalit hmotne prirody na lidske cinnosti a vedomi. Vysvetluje duchovni poznani a slavu Bhagavadgity. Zaver Gity je takovy, ze nejvyssi cesta nabozenstvi je absolutni, nepodminene odevzdani se s laskou Sri Krsnovi, coz vysvobozuje od vsech hrichu, prinasi uplne osviceni a umoznuje navrat do Krsnova duchovniho sidla.

DODATKY